

780
1988/2

ISSN 0134-9848

1988/1

საქართველო

საქართველოს
საზოგადოებრივი
მედიის ცენტრი

251
1-2)

ჰენრიკ აბსენი

კენისარი და გალილეველი

თარგმნა ბარანა ბრეზვაქვი

(მსოფლიო დრამა ორ ნაწილად)

I. ცეზარის განდგომილება

(დრამა ხუთ მოქმედებად)

მოქმედი პირნი:

იმპერატორი კონსტანციუსი
იმპერატორის მიუღწევე მცხობი
ილინა — იმპერატორის და.
გალუსი — იმპერატორის ბიძაშვილი.
იულიანა — გალუსის უმცროსი ძმა.
მეგნონი — ეთიოპიელი მონა, იმპერატორის სხეულის მცველი.
კოტაგონი — ოქრომჭედელი.
ფოკიონი — მღებავი.
მონაპიონი — დალაქი.
ხილით მოვაპრე
სასახლის გვარდიის რაზმის უფროსი ჯარისკაცი.
ფერ-უმარხილით გათხივნილი ქალი.
დამგლადაცემული
ბრმა გათხივარი
აბათონი — კაბადოკიელი მევენახის შვილი.
ლიბანიონი — სოფისტი და რიტორი.
გრიგოლ ნაწიანჯელი.
ბასილი კესარიელი.
სალუსტიუს კერუსიელი.
ეპიფოლიუსი — ღმრთისმეტყველების მასწავლებელი.
მაქსიმე — მისტიკოსი.
მეგნარიონი — სახლთუხუცესი.
ლეონტიუსი — კვესტორი.
მირა — მხევალი.
დეციმიუსი — ტრიბუნი.
სინტულა — მეჭინბეთუხუცესი.
ორიბასიონი — ექიმი.
ფლორენციუსი, სემირუსი — მხედართმთავრები.
ლაიპსონი, ვარონი — ასისტანტები.
მავრონი — მედროსე
ჯარისკაცები, მლოცველები, გათხივრები, წარმართი მათუ-
რებლები, სასახლის კარის დიდებულები, მღვდლები, ფილო-
სოფიური სკოლების მოწაფეები, მოციკვავე ქალები, მსახუ-
რები, კონსტორის ამალა, გალიელი მთავრები,
მოქმედებები და ხმები.

პირველი მოქმედება მიმდინარეობს კონსტანტინოპოლში, მეორე — ათენში, მესამე — ეფესში, მეოთხე — გალიაში, ლუტეციის მახლობლად, მეხუთე — ვიენაში.
მოქმედების დრო — 351-361 წ.წ

პირველი მოქმედება

პასექის ღამე კონსტანტინოპოლში. სცენა წარმოადგენს საიმპერატორო სასახლის წინ მდებარე ღია მოედანს. ირგვლივ ხეები, ბუჩქები და პირქვედამხობილი ქანდაკებებია; სიღრმეში — სანთლებით გაჩახჩახებული სასახლის კარის ეკლესია; მარჯვნივ — მარმარილოს ბალუსტრადა, საიდანაც წყლის პირას ეშვება კიბე; კვიპაროსებს შორის ბოსფორისა და აზიური ნაპირის ხედი იშლება.

ეკლესიაში წირვა მიმდინარეობს. სტოვის საფეხურებზე — სასახლის გვარდიის რაზმი დგას; ეკლესიაში გუნდ-გუნდად შედიან მღვდლები. კარიბჭესთან მათხოვრების, საბუჩაგების და ბრძობის ბრბოა. წარმართი მამუშრებლები, მოვაჭრენი და წყლის გამყიდველნი მოედანზე შეჭვავულან.

გუნდი (ეკლესიაში გალობს):
დიდება ჭვარს და მაცხოვარს ჩვენსას
აწ და მარადის
შეირყა ბჭენი ჭოჭობეთისა
კაცთა მწარავი
მშვიდობა სუფევს უოველთა ზედა,
არ ძრწის არავინ
კურთხეულ იუოს უფლის ტარივი,
ძე ჭეშმარიტი არსთა გამრიგის

კოტაშონი (მარცხნიდან მიიკვლევს გზას, ხელში ჭაღალდის ფარანი უჭირავს, რომელსაც მსუბუქად გაჰკრავს ერთ-ერთ ჭარისკაცს და ეუბნება). ეი, ძმობილო, როდის მოვლიან იმპერატორს?

ჯარისკაცი. არ ვიცი.

ფოკიონი (ბრბოლკენ იბრუნებს პირს). იმპერატორხო? ვინ იკითხა იმპერატორი? ასე, შუალამისას გამობრძანდება სასახლიდან; ზუსტად შუალამის წინ. თვითონ მემნონმა მითხრა.

მენაპროსი (აქოშინებული შემოვარდება და ხილით მოვაჭრეს მუჭლუგუნით მიაგდებს განზე). ჯა, ჯა, წარმართო ძაღლო!

მოვაჭრი. ეგ სადაური ზრდილობაა, ჩემო ბატონო?

კოტაშონი. ამ დორს ვერ უუბრებთ, კიდევ რომ ჭყვირის?

მენაპროსი. უ, შე ძაღლის შვილო!

ფოკიონი. და მერე ვის წინაშე, კეთილშობილი ქრისტიანის, თვით ჩვენი დიდი იმპერატორის ერთმორწმუნის წინაშე ჭყვირის.

მენაპროსი (ხილით მოვაჭრეს ფეხს გამოჰკრავს და წააქცევს). წუმპეშია შენი ადგილი!

ფოკიონი (ჭოხს ურტყამს წაქცეულს). ესეც შენ.. ესეც შენ.. ესეც შენ!

მენაპროსი (წიხლებით შესდგება მოვაჭრეს). ეს კიდევ ჩემგანი.. ჩემგანი.. ჩემგანი.. მაგ ბილწ ტყავს ვაგაძრობ, იცოდე!

ხილით მოვაჭრი გაქცევით შველის თავს.

ფოკიონი (განზრახ ლაპარაკობს ხმამაღლა, რომ სასახლის გვარდიელთა რაზმის უფროსმა გაიგონოს). კარგი იქნება, თუ ამ ამბავს ვინმე მიიტანს ჩვენი ღვთივკურთხეული იმპერატორის ყურამდე. აკი ამას წინათ გვრისხავდა, მონათლული მოქალაქეები ისე მშვიდობიანად მეწონბლობთ წარმართებს, თითქოს ერთმანეთისაგან არაფერი არა გყოფდეთო...

კოტაშონი. მოედანზე გამოკრულ ბრძანებას ხომ არ გულისხმობ? მეც წავიკითხე. ჩემი აზრით, როგორც ბაჭაღლო ოქრო განსხვავდება უაღბისაგან, ისე...

მენაპროსი. მე თუ მკითხავ, ყველას ერთი და იმავე საზომით ვერ მიუდგები. მაგრამ, მაღლობა უფაღს, ჩვენს შორისაც მოიძებნებიან ჭეშმარიტად გულმოდგინე მართლმორწმუნენი.

ფოკიონი. არც ისეთი გულმოდგინენი, როგორნიც უნდა იყვნენ, ჩემო საუვარელო ძმა-

ნო! აბა შეხედეთ, რა თავხედურად იქცევიან ეს დუთისმგობნი თქვენ გგონიათ, უველა ამ გარეწარს ხელზე ჭკრისა და თევზის ნიშანი აწის?

კოტამონი. მართლაცდა შეხედეთ, რა მატლებივით ფუთფუთებენ ზედ კრის ეკლებიის წინს...

ფოკიონი. თანაც ამ წმინდა ღამესს..

ივნაკიონი. გზას უღობავენ კეშმარით ქრისტიანებსს..

ფორ-უმარლით გათხივნილი კალი (ბრბოში). ვინ არიან კეშმარითა-ქრისტიანებს, დონატისტები?

ფოკიონი. რაო? დონატისტებიო? შენ დონატისტი ხარ?

ივნაკიონი. რა თქმა უნდა, შენ კი არა?

ფოკიონი. შე? შე? გაგახმეს ენა!

კოტამონი (ბარჯვარს იწერს). კირმა წაგიდოს!

ფოკიონი. დონატისტი ფუტურო ხეი დამპალი ლეში!

კოტამონი. აგრეა, აგრე!

ფოკიონი. სატანის კოცონის მუტუშალი!

კოტამონი. მიდი, მიდი, მისცხე, ჩემო ხაყვარელო ძმაო!

ფოკიონი (ხელსა ჰკრავს კოტამონს). ხმა, კრინტი გამეცალე! კარგად გიცანი: მანიქეველი კოტამონი არა ხარ?

ივნაკიონი. მანიქეველიო? წყუთლი მწვალებელი ფუა, ფუა!

კოტამონი (ფარნიან ხელს ვაიშვერს). ერიშაი ეს ხომ ანტიოქიელი მღებავი ფოკიონია! კენიტი!

ივნაკიონი. ვაი შე უბედურს! რა მინდა ამ სიცრუის მსახურთა შორის?

ფოკიონი. ვაიმე, სატანის შვიდობილს არ გამოვესარჩლე?

ივნაკიონი (სილას ვააწნავს). ესეც შენი გამოსარჩლები საზღაური!

ფოკიონი (ხურდას უბრუნებს). უ. შე კოფეკო!

კოტამონი. ღმერთმა შეგაჩვენოს ორივენი!

იმართება მუშტი-კრივი და ცემა-ტყევა, რაც თავშეყრილ ბრბოში გულიან სიცილს იწვევს.

რაჭმის უფროსი (ჯარისკაცებს უყვირის). იმპერატორი მობრძანდება!

მოჩხუბრებს აშველებენ და ისინი დანარჩენ მლოცველებთან ერთად სწრაფად შედიან ეკლესიაში.

ბუნდი (გალობს).

მშვიდობა სუფევს ყოველთა ზედა,

არ ძრწის არავინ!

შეირუა ბტენი ჭოჭობეთისა,

კაცთა მწარავი...

მოედანზე მარცხნიდან შემოდის საზეიმო პროცესია. წინ მღვდლები მოუძღვიან საცეცხლურებით; მათ მოჰყვებიან სხმულის მცველნი და მიმავსალენი, დიდებულნი და სასახლის გვარდია. პროცესიის შუაში მოაბიჯებს იმპერატორი კონსტანცინუსი, ოცდათოთხმეტი წლის წარმოსადგო, ზვიადი გარეგნობის კაცი; უწვეროა, შავი ხუჭუჭი თმა და პირქუში, იკვნეული გამოხედვა აქვს. გვერდით მოჰყვება დიდოვანი ივნაკიონი, ფერმკრთალი, გამხდარი, ნატიფნაკვთებიანი ქალი; ასაკით ქმრის ტოლი ჩანს. მათ უკან მოსდევს იულიანე, ჯერ კიდევ ნორჩი, ცხრაშვიდწლიანი წლის ყმაწვილი კაცი; შავთვალწარბა და შავთმიანი, ახლად წვერ-ულვას შეღერებულ ჰაბუკს ცოცხალი, მკვირცხლი თვალები და ქორული გამოხედვა აქვს. იულიანეს დიდებულთა ახალგაზრდა ასულებისა და დარბაისელი მატრონების ასაბიის თანხლებით, ფეხდაფეხ მოჰყვება მღვდელი, ტანსაცმელს, უჩვეულოდ ღამაზი ქალწული, ოცდახუთი წლისა. სულ ბოლოს მოდიან კარისპაცები და სხმულის მცველნი. ამაღაში ურევია მემონი, მდიდრულად ჩაცმული ეთიოპიელი გოლიათი.

კონსტანცინუსი (უცებ შედგება, იულიანეს მიუბრუნდება და უკმებოდ ეკითხება). კი მაგრამ, გალუსი სადღაა?

იულიანე (გაფითრდება). გალუსი?... რაში გაგახხენდა?..

კონსტანცინუსი. მითხარი, რატომ დაგება ენა?

იულიანე. მეუფეო...

ივნაკიონი (ხელს ჩასკიდებს იმპერატორს). წავიდეთ, წავიდეთ!

კონსტანცინუსი. გუდი შემდვრევა... მაინც რა შეთქმულებას აწუობ?

იულიანე, ჩვენ?

კონსტანტინუსი. დიახ, თქვენ ორივენი.

მესმება. წავიდეთ-მეთქი, არ გესმის?

კონსტანტინუსი. ბნელი ხაქმია, ბნელი.. რაო, რა პასუხი გაგცათ მისანმა?

იულიანე. მისანმა? ვფიცავ მაცხოვარს...

კონსტანტინუსი. თუ ცილი დაგწამეს, დარწმუნებული ბრძანდებოდე, ცილად მტყუნილად

კოცონზე დაწვა არ ასცდება. (იულიანეს ხელს გამოსდებს და განზე გაიყვანს) მოდი, მხარში ამოვუდგეთ ერთმანეთს, ძვირფასო ძმაო.

იულიანე. უველაფერი შენს ხელთაა, მოწყალეო მეუფევ!

კონსტანტინუსი. ჩემს ხელთ?..

იულიანე. მათგან ბოძებული წყალობა ნუ მოგვიშალოს ღმერთმა.

კონსტანტინუსი. ჩემს ხელთ?.. მაინც რა გაიფიქრე ჩემს ხელებზე?

იულიანე (იხრება და ხელებზე ეამბორება). იმპერატორს თეთრი და ცივი ხელები აქვს.

კონსტანტინუსი. მაშ, როგორი ხელები უნდა მქონდეს? მითხარი, რა გაიფიქრე? აი, ხომ ხედავ, ისევ დაგება ენა.

იულიანე (ხელახლა ეამბორება ხელზე). ამ მთვარის შუქზე ისინი ვარდის ფურცლებსა მგვანან.

კონსტანტინუსი. კარგი, კარგი, გეყოფა, იულიანე.

მესმება. წავიდეთ, დროა.

კონსტანტინუსი. უფლის წინაშე წარდგომის დროა! მე, მე უნდა წარვდგე ილოცე ჩემთვის, იულიანე! ისინი მაზიარებენ.. ვხედავ... ნაკურთხი ღვინო შუშხუნებს, შხეფებს ისვრის წმიდა ბარძიში... გველის თვალფით ბრწყინავს. (წამოიყვირებს). ხისხლიანი თვალები!..

იულიანე. იესო ქრისტე, შემავედრე მამაზეციერს!

მესმება. იმპერატორი ცუდადაა!

იულიანე. სად არის კესარიოსი? ექიმი, ჩქარა ექიმი... იმპერატორის ექიმს უხმეთ!

მესმება (ანიშნებს, მომიახლოვდით). მემნონ, აქ მოდი, მემნონ!

იულიანე (ხმადაბლა). მეუფეო, მოწყალება მოიდე და აქედან ხაღმე შორს გამგზავნე.

კონსტანტინუსი. მაინც სად? უველაზე მეტად საით მიგიწევს გული?

იულიანე. ეგვიპტისკენ. თუ შენი ნება იქნება, უველას ისევ ეგვიპტე მიჩვენია. იცი, რამდენი ხალხი მიდის და უდაბნოში მარტოდ უოფნას იჩრევს?

კონსტანტინუსი. მარტოდ უოფნას?.. სიმარტოვეში ბევრს ფიქრობენ და ტვინს იკუდიტენ! მე კი ტვინის კუდიტას ვიკრძალებ, გესმის?

იულიანე. კეთილი, ჯანდაბას უოველგვარი ტვინის კუდიტა, შენ ოღონდ ნება დამრთე... აქ დღითი დღე მემატება კმუნვა და სიმძიმელი. უამური ფიქრები მიწეწენ სულს. ცხრა დღე არ გამიხდია ძაძა; ცხრა ღამე თვითგვემით ვცდილობდი ხორცის მოკვდიინებას. მერედა, რა გამოვიდა? ვერც კმუნვა გავიქარვე და ვერც უამურ ფიქრებს დავალწიე თავი.

კონსტანტინუსი. მეტი გულმოდგინება გმართებს, იულიანე, სატანა მძლავრობს თვითეული ჩვენგანის სულში. ეკივოლიუსს მოეთათბირე...

მემნონი (იმპერატორს). უკვე დროა...

კონსტანტინუსი. არა, არა, არ მინდა...

მემნონი (ხელს ჩასკიდებს). მიბრძანდი, მოწყალეო ხელმწიფევ, მიბრძანდი...

კონსტანტინუსი (გასწორდება და ღირსებით წარმოთქვამს). მაშ, უფლის ხალხში შევდგათ ფეხი!

მემნონი. (ხმადაბლა). შემდეგ კი ნურც იმას დაივიწყებ...

კონსტანტინუსი (იულიანეს). გალუხს დამიძახონ!

იულიანე იმპერატორის ზურგს უკან ვედრების ნიშნად დაიკრეფს გულხელს და დედოფალს მიაჩერდება.

მესმება (ჩუმად, სხაპასხუპით). ნუ გეშინია!

კონსტანტინუსი (იულიანეს). აქ დარჩი, შენ რომ იზრახავ, იმნაირი ზრახვებით ეკლესიაში არ შედიან. საკურთხევლის წინაშე ხულ ჩემს სიკვდილზე ლოცულობ. ამნაირი ცოდვით ნუ დაიმძიმებ სულს, ჩემო საყვარელო ძმაო!

პროცესია ეკლესიისაკენ მიემართება. მათხოვრები, საპყრები და ბრმები კიბის საფეხურზე გარს შემოხვევიან იმპერატორს.

დავრდომილი. ო, მძლეთამძლეო მეუფევ, უოვლის მპყრობელო! ნება მიბოძე, შენი სამოსის კაღთას შეგვხო, რათა განვიკურნო.

ბრმა. მირონცხებულს, ილოცე ჩემთვის, რათა თვალი ამეხილოს.
კონსტანტინუსი. ნუ გეშინიათ, შეიღწო შეშინონ, ვერცხლი უბოძე ამათ... შევიდეთ, შევიდეთ!

პროცესია ეკლესიაში შედის. კარი იხურება და ბრბო თანდათან იშლება. იულიანე მარტო რჩება ერთ ხეივანში.

იულიანე (ეკლესიას მისჩერებია). ნეტა რაში დასჭირდა გალუსს? რაგონს დაჭიქრო, რომ ამ წმიდა ღამეს ბოროტს იზრახავს?.. ო, რომ ვიცოდეს!.. (შემოიხრებოდა) და წასასვლელად გამზადებულ ბრმას შეეჩხებოდა.) ფრთხილად, თვალები სადა გაქვს, ძმობილო?

ბრმა. ბრმა ვარ, ბატონო.

იულიანე. ჭერ კიდევ ბრმა ხარ? ნუთუ იმ მოციმციმე ვარსკვლავსაც ვერ ხედავ? ფუ, შე მცირედ შორწმუნევ, შენაი კი მაგრამ, აკი მირონცხებულმა აღვითქვა, ვილოცებ, რომ მზერა დაგიბრუნდესო.

ბრმა. ვინა ხარ, შენს უსინათლო ძმას რომ დამცინი?

იულიანე. შენი ძმა ცრურწმენასა და სიბრმავეში (ხელმარცხნივ აპირებს გახვევას.)

ბრმა (ბუჩქებიდან, ჩუმად). იულიანე, იულიანე!

იულიანე (წამოიძახებს). ა!

ბრმა (უფრო ახლოდან). იულიანე!

იულიანე ხდები უიარაღო არ გეგონოს ფრთხილად!

ბაბუკი (ბუჩქებიდან გამოდის: ღარიბულად ჩაცმულს ხელში ჭოხი უჭირავს). ჩუმად, მე ვარ...

იულიანე. შეჩერდი, ფეხი არ მოიცვალე!

ბაბუკი. ვერ მიცანი? აგათონი ვარ...

იულიანე. აგათონიო? რას ამბობ? აგათონი პატარა ბიჭი იყო...

ბაბუკი. ექვსი წლის წინათ... მე კი მაშინვე გიცანი (უახლოვდება).

იულიანე. აგათონი მაცხოვრებ წმიდა ჭვარბ ვფიცავ, შგონი, მართლა აგათონია!

აგათონი. კარგად დამაყვირდი.

იულიანე (ეხვევა და ჰკოცნის). ჩემი ძმა, ჩემი მეგობარი ვინა მუაველა შენი ფასი კი მაგრამ, იქ ხაიდან გაჩნდი? რამ გამოგატარა ამოდენა გზა? სად კაპადოკია და სად კონსტანტინოპოლი?

აგათონი. ორი დღის წინ ხომალდს ჩამოვყუევი იფეხიდან. რომ იცოდე, რამდენს გიძებდი, ამ ორი დღის განმავლობაში. ამოდს სასახლის მცველებმა ახლოსაც არ გამიკარეს.

იულიანე. ჩემი სახელი ხომ არავისთან წამოგცდენია? ან ხომ არავისთვის გითქვამს, რომ მე შეძებდი?

აგათონი. არა, შენი სახელის ხსენება ვერ გავბედე, რადგან ვიცოდი...

იულიანე. ძალიან კარგი, არავის არაფერი არ უნდა უთხრა, გარდა იმისა, რაც აუცილებელია. ერთი აქ მოდი, აგათონ, მთვარის შუქზე კარგად შეგხედო... როგორ გაწრდილხარ, დავაჟკაცებულხარ...

აგათონი. შენ კი ეგრე რამ გავცრიცა, გაგაფერმკრთალა?

იულიანე. სასახლის შიგნით მწყუნს. შენს მტერს აქ უოფნა, დაილოცოს მაკელა... რა სიმალღეზეა! კაპადოკიის ვერც ერთი ქალაქი ვერ შეედრება სიმადლით... შერედა, რა მაცოცხლებული ნიავე უბერავს ტავრის თოვლიანი მთებიდან?.. დაღლილი იქნები, აგათონ.

აგათონი. შენც არ მომიკვდე.

იულიანე. მაინც ჩამოვსხდეთ. აქ სიწყნარეა და ხელსაც არავინ გვიშლის. აქეთ, აქეთ, უფრო ახლოს! აი, ასე! (ბალუსტრადასთან მდგარ მერხზე გვერდით მოისვენებს.) „განა შეიძლება კეთილი რამ გამოვიდეს კაპადოკიიდან?“ — ასე ამბობენ აქ, მაგრამ კაპადოკიიდან შეიძლება ჩამოგვიდნენ მეგობრები! რა შეედრება ამას? (დიდხანს მისჩერებია.) არა, მაინც რა დამემართა, რომ მაშინვე ვერ გიცანი?.. ემ, ჩემო ძვირფასო ძმას ხომ ასეთა? ხომ იგივე ხარ, რაც ბავშვობაში იყავი?

აგათონი (მუხლს იყრის მის წინაშე). დღესაც ისევე მუხლმოყრილი ვარ შენ წინაშე, როგორც მაშინ.

იულიანე. არა, არა, არა!

აგათონი. ნება მიბოძე, ასევე დავრჩე.

იულიანე. ემ, ჩემო აგათონ, ღმერთსა სცოდავ და დამცინი, რაკი მუხლს იყრი ჩემ წინაშე, რომ იცოდე, რამდენი ცოდვის სიმძიმე მაწევს კისრად! ეკივოლუსი, ჩემი ძვირფასი მასწავლებელი, პირდაპირ შეძრწუნებულა ჩემ გამო. აი, ის მოვიყვებოდა, რახაც მოგიყვებო-

და, აგათონ... როგორ გაგზრდია და ვაგხკელდებია თმის როგორ დაგხვევია და დაგხუკუკებია... მარტონოსი რაღახა იქმს? ალბათ, კიდევ გაქალარადა.

აბათონი. თოვლივით გათეთრდა.

იულიანე. როგორ გვიხსნიდა ბომეროსს! ამ საქმეში, ღმერთმანი, ტოლი არ ჰქავდა... გმირები ჩამკვდრო-სახიცოცხლოდ ერკინებოდნენ ერთმანეთს, მათ თავს ზემოთ კი ელვასავით დაჰქროდნენ ოლიმპოს მკვიდრნი ყველაფერს ისე ცხადად ვხედავდი...

აბათონი. მაშინ სულ სახელის მოხვეჭასა და გმირობაზე ოცნებობდი.

იულიანე. ნეტავი იმ დროს... რა შეეძრება კაბადოკიაში გატარებულ იმ ექვს წელიწადს? ან იქნებ წლები მაშინ უფრო ზანტად მიიზღაზნებოდნენ, ვიდრე ამჟამად? როცა ვახსენებ, ჩამდენი რამე დაიტოვებ იმ წლებში, შეიძლება კიდევ ირწმუნო, რომ ეს მართლაც ასეა... ჰო, მართლაც ბედნიერი დრო იყო. მე და შენ წიგნებს ჩავკირკიტებდით, გალუსი კი თავის 'სპარსულ ულას' დააგვლევდა. ღრუბლის ჩრდილივით გადაუქროლებდა თვალუწვდენ ტრამაღს... ჰო მართლა, ერთი ეს მითხარი, ეკლესიის საქმე როგორაა?

აბათონი. რომელი ეკლესიის? წმიდა მამის საფლავზე რომ წამოიწყეთ?

იულიანე. დიახ, მე და გალუსი რომ ვაშენებდით, გალუსმა თავისი ფრთა დაასრულა, მე კი ვერ იქნა და საქმეს ვერასდიდებით ვერ მოვაბი თავი. მერე მაინც თუ გამოვიდა რამე?

აბათონი. არაფერიც არ გამოვიდა. ხალხმა თქვა, ასე არაფერი აშენდებაო.

იულიანე (ჩაფიქრებით). რა თქმა უნდა, რა თქმა უნდა. ახლა კი ვიცი, რატომ არაფერი არ გამოვიდა. იცი, რას გეტყვი, აგათონ? მამა ცრუ წმინდანი იყო.

აბათონი. წმინდა მამა?

იულიანე. უნდა მოგახსენო, რომ არახოდებს უმარტვილია. მასზე შეთხზული ლეგენდა წმინდაწყლის ხიცრუე გახლავს. ეკივოლიუსმა, თავისი ღრმა განსწავლულობის წყალობით, სიტყვა-სიტყვით აღადგინა კრემშარიტება, ვაარკვია, რა როგორ იყო. მე კი ამ თემაზე ამას წინათ პატარა თხზულებაც დავწერე, რომელსაც, ჩემო აგათონ, აუდიტორიებში ქებით იხსენიებდნენ ზოგიერთი ფილოსოფოსი... ღმერთმა არიდოს ჩემს გულს ფუჭი პატივმოყვარეობა! ბორცსა და მაცთურ სულს იმდენი დაბლართული გზა აქვს... კაცმა არ იცის... გალუსს უნდა გამოსვლოდა, მე კი არა. ამ ნაგებობაზე რომ ვფიქრობ, კაენის მსხვერპლი მახსენდება...

აბათონი. იულიანე!

იულიანე. ღმერთი ვერ მამჩნევს, აგათონ!

აბათონი. ასე ნუ ლაპარაკობ. განა სული ღვთისა არ მძლავრობდა შენში, როცა ჯერ კიდევ ბავშვმა წარმართობის წყვედიადს გამოშტაცე და კრემშარიტების მარადიული ნათელი ამინთე თვალწინ?

აბათონი. და მაინც რა მადლიანია ეს კრემშარიტება.

იულიანე (პირქუშად). ნეტავი უკან დამაბრუნებინა ის დრო!.. რას ანთებდა მაშინ ჩემს სულში სიტყვის ცეცხლი? მაერში თითქოს ღვთაებრივი საგალობელი ირბეოდა... დედამიწიდან აღიოდა და ცის თავანს უწევდა კიბე... (სივრცეს მიაპყრობს მზერას). დაინახე, დაინახე?

აბათონი. ვინ? რა?

იულიანე. ვარსკვლავი ჩამოვარდა. იქ, იმ ორ კვიბაროსის მიღმა. (ერთხანს დუმს და უცებ შეცვლილი ხმით ამბობს). ხომ არ მიაშინია შენთვის, რა სიზმარი უნახავს დედაჩემს ჩემი დაბადების წინა ღამეს?

აბათონი. არ მახსოვს.

იულიანე. თუმცა როგორ გაიმბობდი, მეც მხოლოდ ამას წინათ გავიგე.

აბათონი. მაინც რა უნახავს ასეთი?

იულიანე. რა და, ვითომ აღქილევსი შვა...

აბათონი (სწრაფად). შენ ჯერ კიდევ გჯერა სიზმრებისა?

იულიანე. რად შეკითხები?

აბათონი. რად და... უფრო მიგდებ, სწორედ ამან მაიძულა გადმომეღაბა ზღვა.

იულიანე. ესე იგი, რაღაც ხაგანგებო საქმემ ჩამოგიყვანა? მე კი იმასაც ვერ მივხვდი, შეკითხა შენთვის...

აბათონი. დიახ, ძალზე უცნაური ამბავია. აი, რატომ არ ვჩქარობ, რატომ ვყოყმანობ და ვშფოთავ. თავდაპირველად ბევრი რამის გაგება მაინტერესებს... აქაურობაზე... პირადად შენზე... იმპერატორზე.

იულიანე (დაეინებებით უყურებს). მართალი მითხარი, აგათონ, ვის ელაპარაკე აქ, ჩემთან შეხვედრამდე?

აბათონი. არავის.

იულიანე, როდის ჩამოხვედი?

აბათონი. აკი გითხარი ორი დღის წინათ-მეთქი.

იულიანე. და ახლაც გინდა უველაფერი გაიგო? რაში გაინტერესებს იმპერატორის ამბავი? ვინმემ დაგავალა? (ეხვევა). ო მომიტყვი, მომიტყვი, აგათონ, ჩემო ძვირფასო ძმაო.

აბათონი. მოხატევებელი რა გვირს?

იულიანე (წამოდგება და აყურადებს). ხსუ... არა, არაფერია, ჩემო ძვირფასო ძმაო, ჩემი ბურჯები... მე ბედნიერი ვარ! აქ, რატომ არ გჯერა ჩემი? ან კი რატომაც არ უნდა ვიყო ბედნიერი? უველა ჩემიანი აქა მყავს, გარს მახვევია! ესე იგი, მე მიწა ვთქვა, უველა ის, ვინც მაცხოვარმა მოწყალედ შეივრდომა თავისი მძლავრი მარჯვენის ქვეშ.

აბათონი. იმპერატორი ხომ მაშის მაგივრობას გიწევს?

იულიანე. იმპერატორი უსაზღვროდ ბრძენია და კეთილი.

აბათონი (თვითონაც დგება). იულიანე, ხალხში ხმა დადის, თითქოს შენ იმპერატორის მომავალი მემკვიდრე ხარ, მართალია თუ არა ეს?

იულიანე (სწრაფად). მეტს ნულარაფერს იტყვი, ამაზე ღაპარაკიც კი საშიშია. ნურც გამაგონებ ამ ბრიყვულ მითქმა-მოთქმას... მაინც რას მოითხოვ ჩემგან? ერთ სიტყვასაც ვერ მათქმევინებ, სანამ თვითონვე არ შეტყვი, რამ ჩამოგიყვანა კონსტანტინოპოლს.

აბათონი. ხალხმართო საქმემ.

იულიანე, თუ მაცხოვარი და თვით შენი საკუთარი ცხონებაც რამედ გიჩანს, შინ დაბრუნდი. (ბალუსტრადაზე დაყრდნობილი აყურადებს სივრცეს). ჩუმაღ ილაპარაკე, ვილაც გვიახლოვდება ნავით (სხვა მხარეს მიჰყავს). მაინც რამ ჩამოგიყვანა? წმინდა ჯვრის ნამსხვრევების ამბორის უოფა მოგინდა? იცი, რად იქცა კონსტანტინოპოლი ამ უკანასკნელი წლინახევრის მანძილზე? უღვთო ბაბილონად... ნუთუ არაფერი ვსმენია? არც ის იცი, რომ ლიბანიოსი აქაა?

აბათონი. რას იზამ, იულიანე, ლიბანიოსის სახელიც არ გამიგონია.

იულიანე. ემ, შე კაპადოკიელი განდევნილი! ნეტა იმ კუთხეს, სადამდისაც ჯერ კიდევ არ მიუღწევია ლიბანიოსის ხმასა და სწავლას!

აბათონი. აა! მაშ, ეს ერთ-ერთი წარმართი ცრუ მოძღვარია?

იულიანე. უველაზე საშიში წარმართთა შორის.

აბათონი. ედებსია პერგამოსელებზე უფრო საშიში?

იულიანე. რა შედარებაა? ვილას ახსოვს დღეს ეს მიხრწნილი ბერიკაცი?

აბათონი. ნუთუ იმ იდემალებით მოცულ მაქსიმეზეც უფრო საშიში?

იულიანე. მაქსიმეზეო? თუ ღმერთი გწამს ნუ მიხსენებ ამ ტაკიმასხარას, ან კი დანამღვილებით ვინ რა იცის მაქსიმეზე?

აბათონი. თურმე ამტკიცებს, სამ წელიწადს გამოუღვიძებლად შეძინა მღვიმეში, იორდანეს გადაღმაო.

იულიანე. ეკივოლიუსი ცრუპენტელად თვლის და, მგონი, არც სცდება. არა, არა, აგათონ, ლიბანიოსი უველაზე საშიშია. ჩვენი ცოდვილი მიწა თითქოს ტყვილით იგრძობა ამ დვთის რიხხვად მოვლენილი შოლტის ქვეშ. მის მოვლინებას წინ უსწრებდა ნიშები და სასწაულები. ქალაქში მძვინვარებდა შავი ჭირი. ნოემბერში კი სენის მძვინვარება თითქოს დაცხრა, მაგრამ ახლა სხვა უბედურება დაგვატყდა თავს: თითქოს უოველ ღამე ცეცხლის წვიმა მოდიოდა ციდან. მართალს მოგახსენებ, აგათონ. მე თვითონ ვხედავდი, როგორ სწყლებოდნენ ვარსკვლავები თავიანთ ორბიტებს, დედამიწისკენ მოფრინავდნენ და გზაშივე იფარულდებოდნენ... შერე კი ეს სოფისტი და რიტორიც მოგვევლინა. აქ უველა მჭევრმეტყველების მოძღვართა მეფედა თვლის, და ალბათ, არცა სცდებია. ზომ გეუბნები, საშინელია-მეთქი. ჭაბუკებიცა და უფრო მოწიფულნიც ბუზებივით ეხვევიან გარს. ის მახეს უგებს და ატყვევებს მათ სულეებს და ისინიც ძალაუნებურად ფეხდაფეხ მისდევენ უველგან. ურწმუნოება თაფლივით ტკბილად მოწვეთავს მის ბაგეთაგან... იმ მომენტზედ სიმღერების მსგავსად, ტროილებსა და აქაველებზე რომ მდებოდნენ ჩვენი წინაპრები...

აბათონი (შეძრწუნებული). და შენ მას უხმენდი, იულიანე?

იულიანე (წაბარბაცდება). მე?, ღმერთმა დამიფაროს! თუ ამნაირი მითქმა-მოთქმა ოდეს-მე მოაღწევს შენს უურამდე, არ დაიჭროს! არ დაიჭროს, თითქოს მე ღამღამობით, ან გადაცმული მოვიპარებოდი, რათა ლიბანიოსისათვის მესმინა. მართო მისი სიახლოვეც კი თავზარსა მცემს. ეგეც არ იყო, იმპერატორმა სასტიკად ამიკრძალა, ბოლო ეკივოლიუსმა კიდევ უფრო მკაცრი უადაღა დამადო... უოველი მორწმუნე, რომელიც ამ სოფისტს დაუახლოვდება, განდგომილი და დვთისმგმობი ხდება. ეს კიდევ რაა? მისი სიტყვა ხელიხელ საგოგმანები მარ-

გალილეველი ტრიალებს ხალხში და თვით იმპერატორის სახანდედც კი აღწევს. მისი ღვთის-
მგმობლობა, მისი წინაღუდგომელი საბუთები, მისი მკრებულობით ხვეს ლექსები მოძალადე-
ებივით აჭრებიან ჩემს ლოცვებში. უოველივე ეს, ერთად აღებული, იმ ფრთოსან ურჩხულებს
მაგონებენ, ოდესღაც ვაგლახად რომ ბილწავდნენ ზღვასა და ხმელზე მოხეტიალე ღვთისმოსა-
ვი გმირის სუფრას. ხანდახან ძრწოლა მიპყრობს იმის გამო, რომ რწმენისა და ღვთის სიტ-
ყვის საწრდო აუტანელი მეჩვენება... (უჩვეულო აგზნებით). ემ, იმპერატორის ^{მკრებულობით}
რომ მომცა, ვერცხლის სინით მოგართმევდი ლიბანიოსის თავს!

აბატონი. კი მაგრამ, იმპერატორი როგორ ითმენს მთელ ამ სიბილწეს? ეს ეკადრება
ჩვენს ღვთისმოსავ, ღრმად მორწმუნე იმპერატორს?..

იულიანე. იმპერატორი? სახელი და დიდება მის რწმენას და ღვთისმოსაობას! მაგრამ
იმპერატორს სხვა საფიქრალი არ გააჩნია, სპარსელებთან ამ უხადრუკი ომის გარდა. ყველას
ეს აკერია პირზე. ვინ უიქრობს იმ ომზე, რომელსაც გოლგოთის მთავრის წინააღმდეგ აჩა-
ლებენ ურწმუნონი? ემ, ჩემო ძვირფასო აგათონ, ახლა ყველაფერი სულ სხვაგვარადაა, ვიდრე
ამ ორი წლის წინ იყო. მაშინ მისტიკოს მაქსიმეს ორ ძმას სიცოცხლის ფასად დაუჭდა თა-
ვიანთი ცრუმომღვრების გავრცელება. შენ ვერ წარმოიდგენ, რა გავლენიანი მფარველები
შეგვს ლიბანიოსს. დროდადრო ქალაქიდან აძევებენ ხოლმე ხან ერთსა და ხან მეორე გაცილებ-
ით ნაკლებად საშიშ ცრუბრძენს. ლიბანიოსს კი უხატონოდ ვინ ეკადრებს რასმე? რამდენი
ვთხოვე. რამდენი ვევედრე ეკივოლიუსს და იმპერატორსაც, აქედან გავაძევოთ-შეთქი, ვერ
იქნა და ვერცერთი ვერ დავიყოლიე, არადა, რა აზრი აქვს დანარჩენების გაძევებას? მარტო
ეს ერთი კაცი ყველას წუაღს გვიმღვრევს და პერს გვიწამლავს. ომ, ჩემო მაცხოვარო, ნეტა
შემეძლოს გავიქცე და გავეცალო მთელ ამ წარმართულ სიბილწეს! გინდ აქ მიცხოვრია და
გინდ ლომის ბუნაგში!

აბატონი. (აგზნებით). იულიანე... რა თქვი შენ ახლა?

იულიანე. დიახ, დიახ, მხოლოდ სასწაულს თუ შეუძლია გვიხსნას.

აბატონი. მაშ, მისმინე! სასწაული უკვე აღსრულდა!

იულიანე. რას გულისხმობ?

აბატონი. ყური მიგდე, იულიანე! მე უკვე ეჭვიც აღარ შეპარება იმაში, რომ სწორედ
შენ გებება საქმე, კონსტანტინოპოლში ერთმა უცნაურმა ხილვამ ჩამომიყვანა.

იულიანე. ხილვამ?

აბატონი. წმინდა გამოცხადებამ...

იულიანე. ო, მითხარი, ღვთის გულისათვის, ჩქარა მითხარი.. სსუ.. ჩუმაღ! ვიღაცა მო-
დის... შენ აქ დარჩი და ხმა არ გაიღო...

ორივე ბალუსტრადასთან რჩება. ხეივანში, მარცხენა მხრიდან გამოჩნდება შუახნის ლა-
გაზი, ტანადი კაცი, ფილოსოფოსის მოკლე მოსასხამი მოუსხამს; გვერდით მოაყვებიან მოწა-
ფიბი; ყველას მოძღვარივით აცვია და შუბლს სუროს გვირგვინები უმკობთ; ხელში წიგნე-
ბი, ბაპირუსის გრაგნილები და პერგამენტები უჭირაფთ. შორიდანვე მოისმის მათი ხორხოცი.

ფილოსოფოსი. წუაღში არაფერი ჩაგვივარდეს, ჩემო ძვირფასო გრიგოლი! გახსოვდეს, რაც
ხელში მიჭირავს, თვით ოქროზედაც ძვირფასია.

იულიანე (როცა ფილოსოფოსი გაუსწორდება). თუ ნებას მომცემთ, ერთი რამ მინდა
გკითხოთ: ვანა ამქვეყნად მოიძებნება რაიმე ნივთიერი, ოქროზე ძვირფასი რომ იყოს?

ფილოსოფოსი. თუ შეგიძლია მთელი შენი სიცოცხლის ნაყოფი დაკარგო და ოქროთი
შეიძინო?

იულიანე. მართლაც ბრძანებ. მაგრამ თუ ასეა, როგორღა ენდობი მუხანათ ტაღლებს?

ფილოსოფოსი. კაცთა კეთილგანწყობა უფრო მუხანათურია.

იულიანე. ბრძნულ სიტყვას ამბობი.. საით გავიწევია მთელი შენი საუნჯითურთ?

ფილოსოფოსი. ათენში. (წასვლას აპირებს.).

იულიანე (ძლივს იკავებს სიცილს). ათენში? როგორც ჩანს, შენი სიმდიდრის პატრონი
არ უოფილბარ, მდიდარო კაცო.

ფილოსოფოსი (ჩერდება). როგორ?

იულიანე. რომელი ბერძენი ჩაიყვანს ბუებს ათენში?

ფილოსოფოსი. ჩემი ბუები ეკლესიის წათელს ვერ ეგუებიან იმპერატორის ქალაქში.
(ერთ მოწაფეთაგანს.) ხელი მომეცი, ხალუსტიუსი (ძირს ჩასვლას აპირებს.).

სალუსტიუსი; (კიბეზე უკვე სანახევროდ ჩასული, ხმადაბლა). ღმერთებსა ვფიცავ, ის არის!
ფილოსოფოსი. ვინ ის?

სალუსტიუსი. მიწამ მიყოს პირი თუ ვტაუოდე! ვიცნობ... ეკივოლიუსთან მინახავს.

ფილოსოფოსი. ა! (შეუშინებლად, მაგრამ დაყინებით უყურებს იულიანეს და შემდეგ ნაბიჯს გადადგამს მისკენ): შენ ახლა გაიღიშე, რატომ?

იულიანე. ეკლესიის ნათელს რომ უჩიოდი, მე ვავიფიქრე, ერთ-ერთი რატომ აუდიტორიის მეფური ბრწყინვალება უფრო მეტად ხომ არ სჭირს თვალს-მეთქი?

ფილოსოფოსი. შური ვერ თავსდება მოკლე მოსახბამის ქვეშ.
იულიანე. რაც ვერ თავსდება, გარეთაა გამოჩრდილი.

ფილოსოფოსი. ენა კი კარგად გიჭირს, კეთილშობილო გალილეველო? განა რა მიგავს გალილეველს?
იულიანე. რატომ მაინცდამაინც გალილეველო? განა რა მიგავს გალილეველს?

ფილოსოფოსი. კარისკაცის ტანსაცმელი.
იულიანე. მე სულით ფილოსოფოსი გახლავარ და ჩემს ტანსაცმელსაც ხაკმაოდ უხე-

ში სარჩული აქვს გამოკრული, მაგრამ ერთი ეს მითხარი, მაინც რას დაეძებ ათენში?
ფილოსოფოსი. რას ეძებდა პონტიუს პილატე?

იულიანე. ე! განა ჭეშმარიტება იქ არ არის, სადაცაა ლიბანიოსი?
ფილოსოფოსი (დაყინებით უყურებს). კმ!.. ლიბანიოსი, -- რა თქმა უნდა. მაგრამ ლი-

ბანიოსი მალე დადუმდება. ლიბანიოსს ბრძოლის თავი აღარ აქვს, ჩემო მეუფევი!
იულიანე. ბრძოლის თავი აღარა აქვს?.. ვის? უოვლისმმუსერელს და უოვლისმძღველს?

ფილოსოფოსი. ლიბანიოსს მობეზრდა თავისი სწორის ლოდინი.
იულიანე. ახლა კი ხუმრობ, ძმობილო, განა ამქვეყნად მოიძებნება ლიბანიოსის ტოლი

და სწორი?
ფილოსოფოსი. მოიძებნება.

იულიანე. ვინ? სად? აბა, დამისახელე!
ფილოსოფოსი. საშიშია.

იულიანე. რატომ?
ფილოსოფოსი. შენ ხომ კარისკაცი ხარ?

იულიანე. ახეც რომ იყოს, მერე რა?
ფილოსოფოსი. რა და, თავად თუ გეყოფა გამბედაობა, რომ პატივი მიავო იმპერატო-

რის შემკვიდრეს?
იულიანე (გაოგნებული). ა!..

ფილოსოფოსი (სწრაფად). თუ გამცემ უველაფერს უარვეყოფ.
იულიანე. არავის გაცემას არ ვაპირებ, დარწმუნებული ბრძანდებოდე. შენ ამბობ, იმ-

პერატორის შემკვიდრესო! არ ვიცი, ვის გულისხმობ... იმპერატორს ჭერ არავინ დაუსახელე-

ბია... მაგრამ რა საჭიროა ეს ხუმრობა? რატომ ჩამოაგდე ლიბანიოსის ტოლსწორზე სიტყვა?

ფილოსოფოსი. მართალია თუ არა, რომ იმპერატორის სასახლეში ცხოვრობს ჭაბუკი, ვისაც ხან ძალით, ხან მუქარით, ხან შეგონებით სასტიკად უკრძალავენ ფილოსოფოსებთან

ურთიერთობას და მათ სკოლებს სიახლოვეს არ აკარებენ?
იულიანე (სწრაფად). მხოლოდ იმითომ, რომ მტკიცედ დაიცვან მისი რწმენის სიწმინდე.

ფილოსოფოსი (იღიმება). განა ამ ჭაბუკს ასე ნაკლები რწმენა აქვს თავისი რწმენის? ან რა იცის თავის რწმენაზე? რა იცის მეომარმა თავის ფარზე, ხანამ ბრძოლაში არ გამოხ-

ცდის?
იულიანე. სწორია, სწორი, მაგრამ იცი რა?.. ეს მოსიყვარულე ნათესავები და მახწავ-

ლებლები...
ფილოსოფოსი. უოველივე ეს მხოლოდ ფუჭი სიტყვებია, ჩემო მეუფევი! თუ გნებავს, მე მოგაბხენებ, რაშია საქმე. იმპერატორის, დიახ, მხოლოდ იმპერატორის გულისთვისაა,

რომ მის ახალგაზრდა ნათესავს სიახლოვეს არ აკარებენ სიბრძნის მეგობრებს. იმპერატორს სიტყვის ფლობის ღვთიური ნიჭი არ უბოძა არსთა გამრიგებ. იმპერატორი კვლავ სხვა მხრივ

დიდია და დიდხულოვანი; მაგრამ იმის გაფიქრებაც კი ზარავს, რომ მისი შემკვიდრე შეიძ-

ლება ქვეყნის ჭავარი და სიბრძნის ჭეშმარიტი ლამპარი გახდეს.
იულიანე (ერთიანად დაბნეული). როგორა ბედავ...

ფილოსოფოსი. მესმის, მესმის, რატომაც მრისხავ შენი მბრძანებლის გამო, მაგრამ...
იულიანე. არა, არა, პირიქით, ესე იგი... იცი, მე ხაკმაოდ კარგად ვიცნობ (ამ ჭაბუკს

და ძალიან მინდოდა, გამეგო... (შემობრუნდება.) ცოტა გავვეცადე, აგათონ მინდა ამ კაცს

მარტოდმარტო ველაპარაკო. (რამდენიმე ნაბიჯით განზე გადაგება უცნობთან ერთად.) შენ თქვი, -- სიბრძნის ლამპარიო!.. მაგრამ რა იცი, ან, საერთოდ, ვინ რა იცის, რა კაცია ეს იულიანე?

ფილოსოფოსი. ღრუბული როგორ ღარღარობს სიბრძნის ხალხის იუდეში, ანაფი
ჭარი აქა-იქ მაინც გაგდებს ამ მრუმე რიდეს და ეს ხაკმარისია, რომ...

იულიანე. თუ შეიძლება ცოტა უფრო გასაგებად ილაპარაკე.

ფილოსოფოსი. სასახლე და ციხესიმაგრე, — აი, ორმაგი ვალია, სადაც ჩაკეტილი მკვდრე კაბუკი. მაგრამ ვალია ურუდ როდია დახშული. დროდადრო თითო-ორთა სიტყვა მაინც დასცდება ხოლმე; და მაშინ ქვემძრომი და ქვემეთრევი კარისკაცები... მომითხრო, ჩვენი მე-უფრე! — დიახ, კარისკაცები აიტაცებენ ამ სიტყვას და ცდილობენ, ხალხის სასაქლოდ, ქვეყანას მოჰფინონ იგი. მაგრამ მისი ღრმა და ფარული აზრი არ ესმით, ამ ვაგებატონებს... ერთხელაც გთხოვ, მომითხრო! — უმეტესობას მაინც არ ესმის.

გალილეველი
გაიხილა

იულიანე. არავის, შეიძლება თამაშად ითქვას, — არავის!

ფილოსოფოსი. მაგრამ შენ კი, გეტყობა, გესმის და სხვათა შორის — ჩვენიც... დიახ, აი, ვინ შეიძლება ვამხდარიყო სიბრძნის ლამაზი აკი ამბობენ, რომ ჯერ კიდევ ბავშვობაში, კაპადოკიაში, თავის ძმასთან — გალუსთან პაექრობისას ოლიმპიელ ღმერთებს დაუქორა მხარი გალილეველის წინააღმდეგ და დაიცვა კიდევ ისინი.

იულიანე. ეს მხოლოდ ხუმრობა იყო. შევერმეტყველებოდა ვარჯიში.

ფილოსოფოსი. ახლა იმას აღარ იკითხავთ, რა მრავალმხრივი ნიჭი აღმოაჩინა მარდონოსმა მასში შემდეგ კი — ეკივოლიუსმაც! რა დახვეწილი ხელოვნებით თხზავდა სიტყვებს ჯერ კიდევ ბავშვობაში! რანაირი ხილამაზე, სინათლე და სიკისკასე იგრძნობოდა მისი აზრების მსუბუქ თამაშში!

იულიანე. შენც ასე ფიქრობ?

ფილოსოფოსი. დიახ. აი, ვინ იქნებოდა ჩვენი ღირსეული მეტოქე, თანაბრად საშიში და სასურველი... მაგრამ რა აქვია, რა უშლის ხელს იმაში, რომ ესოდენ საპატიო მიზანს მი-აღწიოს? — მხოლოდ ერთი, ერთადერთი რამ: აუცილებლად უნდა გაიაროს იგივე სკოლა-რომელიც განვლო პავლეც, მაგრამ იმდენად უვნებელი გამოვიდა იქიდან, რომ შემდეგ შეძლო გალილეველებს მიმხრობოდა და უფრო მეტად გაბრწყინებულიყო თავისი სიბრძნითა და შევერმეტყველებით, ვიდრე ციხესიმაგრის უკეთესი მნათობი, ერთად აღებული. ეკივოლიუსი თავის მოწაფის რწმენის გამო ძრწის: მე ხომ ვიცი, უკეთესი მისი ბრალა. მაგრამ ნუთუ ამ უაღრესად კეთილსინდისიერ კაცს დაავიწყდა, რომ სიტყვებში თვითონვე ხარბად ეწაფებოდა იმ წყაროს, რომელსაც ახლა თავის შეგირდს უკრძალავს? ვანა ჩვენი წყალობით არ დაეუფლა იმ იარაღს, რომელსაც ახლა ესოდენ დახვეწილი ხელოვნებით იყენებს ჩვენსავე წინააღმდეგ?

იულიანე. მართლმაც ბრძანებ.

ფილოსოფოსი. მაგრამ რა არის თვით ეკივოლიუსის ნიჭიერება იმ სამეფო გვარის კაბუკის მრავალმხრივ ნიჭთან შედარებით, რომელიც, თუ მითქმა-მოთქმას ვერწმუნებით, ჯერ კიდევ უასაკო ურმა იყო, როცა კაპადოკიაში, სიკვდილით დასჯილ გალილეველთა საფლავებთან იქადაგა მოძღვრება, ჩემ მიერ მკვდარად მიჩნეული და, მაშასადამე, მომავლის არმქონეც. მაგრამ მის მიერ ისეთი შთაგონებითა და შთამბეჭდავი ძალით გადმოცემული, რომ თუ ხალხში საკმაოდ გავრცელებულ გადმოცემას ვენდობით, — მრავალი უმანკო სული, თავისი მრავალი თანამოახალე მოაქცია და დაიმოწაფა. ო, ეკივოლიუსი, მრავალი სხვა ბრძენმოძღვრის მსგავსად, უფრო შურიანი, ვიდრე გულმოდგინე. აი, რატომაა, რომ ლიბანიოსი ელოდა, ელოდა, მაგრამ მოლოდინი გაუცრუვდა.

იულიანე (ხელში ხელს სტაცებს). ღვთის გულისხმების, მითხარი, რას ამბობდა ლიბანიუსი?

ფილოსოფოსი. ყოველივე იმას, რაც ეს-ესაა მოისმინე. მეტიც, ის ამბობდა: შეხედეთ ამ სამეფო გვარის გალილეველს; თავისი სულის ძალით ის აქილევსია!

იულიანე. აქილევსი! (ხმიდაბლა.) დედაჩემის სიზმარი!

ფილოსოფოსი. აუდიტორიები, რომელთა კარიც უკეთესად თავის დიახ, ბრძოლების ასპარეზად არის ქცეული. შვიანი დღისა და სიხარულის ბრწყინვალეობა ნათელსა მტენს ამ ბრძოლასაც და მებრძოლებსაც. სტვენით მიპქრიან სიტყვის ისრები, მახვილგონიერების ორღესული სატევრები ნაპერწკლებს ურიან, ხოლო ღრუბლებიდან ბრძოლის ველს ღვივით დაჰშვებენ ღმერთები...

იულიანე. განვიდ ჩემგან მთელი შენი წარმართული სიბრძნით...

ფილოსოფოსი. და გამირები ხელისხელგადახვეულნი უბრუნდებიან თავიანთ ბანაკს წითლად შეფაკული ღაწვებით, ძარღვებში შმაგად მბორგავი სისხლით, ცოდნის ნადავლით, მწვანე გვირგვინებით დადაფნულნი, მაგრამ სადაა აქილევსი? არსადა ჩანს. აქილევსი მრისხანებს!

იულიანე. აქილევსი უბედურია!.. მაგრამ შემიძლია თუ არა ვირწმუნო ყოველივე ეს?.. მითხარი... თავბრუ შეხვევა... მართლა ამას ამბობდა ლიბანიოსი?

ფილოსოფოსი. კი მაგრამ, როგორ გგონია, რისთვის ჩამოვიდა ლიბანიოსი კონსტანტინოპოლში, თუ არა იმისთვის, რომ ერთი ღირსეული ქაბუკის შეგობრობა მოეხვეჭა?

იულიანო (დაძაბულად). სიბართლე მითხარის არა, არა, შეუძლებელია ეს სიბართლე იყოს როგორ შევეთანხმეთ ეს იმ გმობასა და მწარე დაცინვას, რომლებიც... კაცს არ დასცინიან, როცა მისი შეგობრობის მოხვეჭა სურთ.

ფილოსოფოსი. ეს სულ გალილეველთა ბრიკებია: სწორედ იქნებოდნენ სიბუღიანისა და ზინდის კედელი აღმართონ ამ ორ მებრძოლს შორის.

იულიანო. კი, მაგრამ, იმას ხომ ვერ უარყოფ, რომ ლიბანიოსი?..

ფილოსოფოსი. მთელი ჩემი არსებით უარყოფ.

იულიანო. განა მას არ ეკუთვნის ის გესლიანი სათრეველი ლექსები?

ფილოსოფოსი. მას? არც ერთი. უველა, უკლებლივ, სასახლის კარისაგან იღებს ღახბამს, თუმცა ლიბანიოსის სახელით კი ვრცელდება ხალხში.

იულიანო. რას ამბობ?

ფილოსოფოსი. იმას, რაც, მზადა ვარ უველას წინაშე ფიცით დავადასტურო. აი, შენ საქმოდ ბასრი ენა გაქვს და, ვინ იცის, იქნებ შენ თვითონ...

იულიანო. შე?.. აბა, ამას ვინ დაიჭერებს? ესე იგი, ლიბანიოსს არ დაუწერია ეს ლექსები... არც ერთი მას არ ეკუთვნის?

ფილოსოფოსი. არც ერთი.

იულიანო. არც ის სათრეველი ლექსი გვერდმოქცეულ ატლანტზე?

ფილოსოფოსი. არა-მეთქი!

იულიანო. არც ის ბრიყვეული და უკიდურესად თავბედური ლექსი კარისკაცის ტანსაცმელში გამოწყობილ მაიმუნზე?

ფილოსოფოსი. მა-მა-მა! ის აუდიტორიაში კი არა ეკლესიაშია შეთბზული. არა გჭერა? გეუბნები თვით ეკივოლიუსია მისი...

იულიანო. ეკივოლიუსი?

ფილოსოფოსი. დიახ, ეკივოლიუსი, რომელსაც სურს შუღლი ჩამოაგდოს თავის მტერსა და თავის მოწაფეს შორის...

იულიანო (მუშტებსა ეუმშავს). ა, თუ ეს მართლა ასეა..

ფილოსოფოსი. ეს მოტუხებულები და შეკადრებულნი შეუვანილი ქაბუკი უფრო უკეთ რომ გვიცნობდნენ სიბრძნის შეგობრებს, ალბათ ესოდენ მკაცრსა და სასტიკ ზომებს აღარ მიმართავდა ჩვენ წინააღმდეგ.

იულიანო. რას ამბობ?

ფილოსოფოსი. ახლა უკვე გვიანია. კარგად ბრძანდებოდე, მეუფე! (წასვლას აპირებს.)

იულიანო. (ხელს წაავლებს). ძმაო და შეგობარო, ვინა ხარ შენ?

ფილოსოფოსი. კაცი, რომელიც კმუნავს და წუხს, რაკიღა ხედავს, რომ იღუპება ღვთაებრივი საწყისი.

იულიანო. რას უწოდებ შენ ღვთაებრივ საწყისს?

ფილოსოფოსი. ხელთუქმნელს — წარმავალში.

იულიანო. ესეც გაუგებარია ჩემთვის.

ფილოსოფოსი. არსებობს მთელი სამყარო, საოცარი სამყარო, რომელსაც ვერ ამჩნევს გალილეველთა თვალი. ამ სამყაროში სიცოცხლე სხვა არა არის რა, თუ არა დღესასწაული ქანდაკებებს შორის, წმიდა საგალობელთა გალობით, ხელში შეშხუნა ღვინით სავსე თასებითა და ვარდის გვირგვინებით შემკული შუბლებით. თავბრუდამხვევ ხიბალღებზე ცინარტუელასავით გადარკალებულია ურიცხვი ხიდი სულიდან სულისაკენ, ვიდრე სივრცის უხასრულობაში მიყარგულ ოდნავდა მზუუტავ ალაამდე. და მე ვიცი, ვინ შეიძლებოდა ყოფილიყო ამ ღიადი, მზის სხივებით წარღვნილი და წალგელი სამყაროს მბრძანებელი.

იულიანო (შიშით). დიახ მარადიული ნეტარების დაკარგვის ფასად.

ფილოსოფოსი. რა არის ნეტარება? სულის შერწყმა პირველსაწყისთან.

იულიანო. დიახ, ცნობიერ სიცოცხლეში, ჩემი ქეშმარიტი „მე“-ს შერწყმა..

ფილოსოფოსი. შეერთება წვიმის წვეთისა — ზღვასთან, დამაალი ნეშოსი — დედამიწასთან, რომელმაც გაზარდა იგი.

იულიანო. ო, ნეტა იმდენი ცოდნა მომცა, ისე შემაიარალა სიბრძნით, რომ შენ შეგერკინო.

ფილოსოფოსი. ძგ იარაღი შენ თვითონვე უნდა გამოქედო, ქაბუკო! ფილოსოფიურა სკოლა — აი, გონებისა და ნიჭიერების საწვრთნელი არენა და ასპარეზი.

იულიანე (უკან დაიხვეს). აი..

ფილოსოფოსი. აბა, დააკვირდი ამ სიცოცხლით სავსე ქაბუკებს. მათ შორის გალილე-
ელებიც არიან. ღვთაებრივ საკითხთა მიმართ სხვადასხვანაირი დამოკიდებულება განსტკი-
ლების წყაროდ როდი იქცევა ჩვენთვის... კარგად ბრძანდებოდეს! თქვენ, გალილეელებმა გან-
დევნეთ და გააძვევით კეშმარტება. მაშ, შეხედეთ, რა ქედუხრელად ვიგებებით ბედისწერის
დარტყმებს! რა ამაყად გვიპირავს მალლა მწვანე გვირგვინით და დაფნული შუბლიან-
ხალ მივაბიჭებთ თქვენგან დევნილნი და ვცდილობთ სიმღერებით შევიმოკლოთ და მივქრეთ
ოსის მოლოდინში (კიბით ეწეება დაბლა, სადაც მისი მოწაფეები უცდიან, შემდეგ ისმის, რო-
გორ შორდება ნაპირს მათი ნავი.)

იულიანე (დიდხანს გაკუჭრებს წყალს). ნეტა ვინ იყო ეს იდუმალეებით მოცული კაცი?
აბათონე (უახლოვდება). მომისმინე, იულიანე...

იულიანე (ძალზე აღელვებული). მან გამიგო... და თვით ლიბანიოსი... დიდი, უებრო ლი-
ბანიოსი... წარმოგიდგენია, აგათონ, თვით ლიბანიოსი ამბობდა თურმე, რომ... ო, რა ბახრი
მწერა აქვთ ამ წარმართებს!

აბათონე. ეს სულ მაცთურის ხრიკებია, შენდე.

იულიანე (ყურადღებას არ აქცევს). აქ, ამ ხალხში ცხოვრებას მე ნამდვილად ვეღარ
გავუძლებ. აი, თურმე ვის ეკუთვნის ეს ამაზრუნე დექსები! აქ მე დამცინიან და ზურგს
უკან მახხრად მიგდებენ. არავის არა სწამს ის, რასაც ველოლიავები, სულით, დავატარებ. ყვე-
ლა ცდილობს გამოაჯავროს ჩემს ხმას, ჩემს მიხრა-მოხრას, ჩემს სიტყვებს. თვით ეკივოლიუ-
სიც... ო, შე ვგრძნობ, რომ ქრისტეც ხელს მადებს; აქ მე ავი და ბოროტი ვხდები.

აბათონე. მაგრამ თუ იცი, რომ სწორედ შენზე გადმოდის მადლი?

იულიანე (ბოლოს სცემს ბალუსტრადის გასწვრივ). მე ვარ ის, ვისთან შერკინებაცა
სურს ლიბანიოსს, რა უცნაური სურვილია! ლიბანიოსი თავის ხწორადა მთვლის და მელის
კიდევ!

აბათონე. უსმინე და დაემორჩილე: შენ გელის ქრისტე!

იულიანე. რას გულისხმობ, ჩემო მეგობარო?

აბათონე. ხალვას რომელმაც კონსტანტინოპოლში ჩამომიყვანა...

იულიანე. მო, მართლა, ხილვა... კინალამ დამაფიწყდა.. შენ ისიც კი თქვი, გამოცხადე-
ბაო... მითხარი, ჩქარა მითხარი!

აბათონე. ეს ჩვენში, კაპადოკიაში მოხდა, ამ ერთი თვის თუ ცოტა მეტი ხნის წინათ.
ხალხში ხმა დაიჩხა, წარმართებმა დამლამობით კვლავ განაახლეს თავიანთი ფარული თავ-
ყრილობები კიბულეს ტაძარშიო...

იულიანე. თავგახულები... ავი სასტიკად აკრძალული იყო...

აბათონე. აღშფოთებამ შეიპყრო ყველა მორწმუნე. ხელისუფლებმა ბრძანეს, ტაძარი
მიწასთან გაგვეხწორობინა, და ჩვენ ნამსხვრევებად ვაქციეთ წარმართთა მაცთური კერპები.
მაგრამ ბევრი ჩვენგანი, უფრო გულმოდგინე და ღვთის სულით აღძრული, ამასაც არ დას-
ჯერდა. ფსალმუნების გალობითა და ბაირადების ფრიალით მოვედეთ ქალაქს, და, როგორც
ღვთის რისხვის მაცნენი, თავს დავატყდით უღმერთობებს: წავართვიო სარჩო-საბადებელი,
ცეცხლს მივეციო მათი სახლ-კარი. მრავალი წამართთაგანი ცეცხლზე დაიღუპა, უფრო
მეტს ქურჩებში გავავლეთ მუსრი, როცა ცდილობდნენ გაქცევით გადაერჩინათ თავი. ო, ეს
იყო კეშმარტად საღმრთო საქმე, უფლის საფიდებლად აღსრულებული.

იულიანე. კი მაგრამ, შენი ხილვა, აგათონ?

აბათონე. მთელი ხამი დღე-ღამის მანძილზე მძვინვარებდა ჩვენში შურისგების სული.
მაგრამ შემდეგ ბრწინაღმა სხეულმა ვეღარ გაუძლო, მხარი ვეღარ აუბა სულის გულმოდგი-
ნებას და ჩვენც შევწყვიტეთ დევნა... ჩემს სარეცელზე ვიწიქი; აღარც ძილის თავი მქონდა
და აღარც ღვიძილისა. ასე მეგონა, თითქოს სულ მთლად ცარიელი ვიყავი, თითქოს ჩემმა სუ-
ლმა მიმატოვა. ცეცხლი მეკადა, გეგონებოდა, თონეში ვდგავარო, თმას ვიგლეჯდი, ვტიროდი,
ვლოცულობდი, ვგალობდი.. ახლაც არ ვიცი, რა შემართებოდა... უცებ, ჩემ წინ, კედელზე
თვალისმომკრელად იფეთქა შუქმა, და მის ნათელში ჩემ თვალწინ წარმოხდგა გრძელმოსას-
ხამიანი კაცი. თავს სხივების დიადემა უმკობდა, ხელში უავარტენი ეჭირა, და თავისი თვი-
ნიერი მწერა მომაპყრო.

იულიანე. შენი თვალითა ნახე?

იულიანე. ასე მითხრა: „აღსდექ, აგათონ, მოძებნე ტახტის შემკვიდრე და უბრძანე მას,
ხაროში ჩავიდეს და ღომებს შეერკინოს!“.

იულიანე. ღომებს შეერკინოს?! რა უცნაურია?! უცნაურზე უცნაური... ოო, ასე რომ იუ-

ოს... იმ უცნობ კაცთან შეხვედრა... გამოცხადება... ღმერთის მაცნე, ჩემგან გამოგზავნი-
ლი... ჩუთხუ მე ღვთის რჩეული ვარ?

აბათონი. კეშმარიტად!

იულიანო. ლომებს შეერკინოსო. დიახ, მე ვხედავ... ასეა, ჩემო აგათონი! ასეთია ნება
უფლისა, და მე, უწინარეს ყოვლისა, ლიბანიოსთან შეხვედრას უნდა ვეცადო...

აბათონი. არა, არა, ჭერ ბოლომდე მოთქმევიწ!

იულიანო. ფარულად დავეუფლო მის ხელოვნებას, შევიძინო ~~ქანქანებდა~~ და მათივე
საკუთარი იარაღით განვგმირო ურწმუნონი... პავლესავით შევმუტყმე, ~~ქანქანებდა~~ პავლესა-
ვით ვძლიო ხსინი და ძლიევა მოვუპოვო უფლის საქმეს!

აბათონი. არა არა, ეგ როდია ხილვის ნამდვილი აწრია.

იულიანო. როგორ შეიძლება ამაში ეჭვის შეტანა? განა სწორედ ლიბანიოსი არ არის
უღაბნოს მძლავრი ლომი, მისი სკოლა კი — ხარო?

აბათონი. გეუბნები, არა-მეთქი დასასრულ, ხილვამ დახძინა: „უწუე რჩეულს, რომ
საიმპერატორო ქალაქის მტკერი ჩამოიბერტყოს ფეხიდან და აღარასოდეს შევლოს მისი
ბჭენი!“

იულიანო. დარწმუნებული ხარ, აგათონ?

აბათონი. დიახ, მთელი ჩემი არსებით.

იულიანო. ესე იგი, აქ არა. მაგრამ ამა სად უნდა შევერკინო ლომებს? ვინ მტყვის, ვინ?
ხეივანში მარცხენა მხრიდან გამოჩნდება ბალუსი (ლაშაზი, ტანადი, ოცდახუთი წლის
ყმაწვილი კაცი: ქერა, ხუჭუჭი თმა აქვს; თავიდან ფეხამდი იარაღშია ჩამჭდარი.

იულიანო (ეგებება). გალუს!

ბალუსი. კარგხ რას მტყვი? (აგათონზე ანიშნებს). ეს ვინაა?

იულიანო. აგათონი.

ბალუსი. რომელი აგათონი? ყველა შენი ნაცნობი როგორაა? თუმცა რა ღმერთი გამო-
წყრა, ეს ხომ კაპადოკიელია? დავაფკაცებულხარ...

იულიანო. იმპერატორმა გიკითხა, გალუს!

ბალუსი (დაძაბულად). ამ შუაღამისას?

იულიანო. დიახ, დიახ უნდა მოგელაპარაკოს... ძალიან გაბრაზებული ჩანდა.

ბალუსი. რაზე შეატყე? რა თქვა?

იულიანო. ვერ გავიგე აინტერესებდა, რა გიპასუხათ მისანმაო.

ბალუსი აა!

იულიანო. ნურაფერს დამიმალავ. მაინც რას ეხება საქმე?

ბალუსი. სიკვდილს ან გაძევებას.

აბათონი. ღმერთო დიდებულო!

იულიანო. გული მიგრძნობდა... თუმცა არა, დედოფალი მშვიდად იყო. მაგრამ მითხა-
რი, მითხარი რაღას უყურებ?

ბალუსი. რა უნდა ვითხრა? ხომ არ გგონია, შენზე მეტი ვიცი? თუ იმპერატორმა მისანზე
ჩამოაგდო სიტყვა, მაშახადამე, ან მაცნე დაიჭირებს ან ვიღაცამ გამოცა...

იულიანო. მაცნე?... ხომ არ გაგიჟდი, რამ გაგაბედვინა?

ბალუსი. ასე ცხოვრება აღარ შემეძლო! ყოველდღე შიში, უნდობლობა, უიმედობა...
რაც უნდა, ის მიუოს... ამას ყველაფერი მიჩვენია...

იულიანო (განზე გაჰყავს, ხმადაბლა). ფრთხილად იყავი, გალუსი... მაინც რა მაცნეზე
ლაპარაკობ?

ბალუსი. აბიდოსში გავგზავნე, ოსირისის ქურუმებს რომ შეჭკითხვოდა...

იულიანო. აა!.. მისნებს? ამნაირი წარმართობისთვის...

ბალუსი. წარმართობას კიდევ რა უშავს... მაგრამ ახლა ამასაც გეტყვი: მაცნეს დავა-
ვალე, ეკითხა, თუ რა შედეგით დასრულდებოდა სპარხეთის ომი...

იულიანო. გაგიჟებულხარ და ეგაა!.. მაგრამ სახეზე გეტყობა, გალუს... კიდევ რა აკი-
თხვიან?

ბალუსი. მეტი არაფერი...

იულიანო. არა, არა. ერთი ძლივამოსილი კაცის ყოფნა-არყოფნის ამბავიც გაინტერე-
სებდა, ხომ?

ბალუსი. ასეც რომ იყოს, მერე რა?... ყოველ შემთხვევაში, ჩვენთვის ამაზე მნიშვნელო-
ვანი არ არის რა...

იულიანო (ხელს სტაცებს). ჩუმაღ! ხომ არ გაგიჟდი?..

ბალუსი. გაშეცა! შენ თუ გინდა, ფეხებში ჩაუვარდი, ძალივით ელაქუცე და კული

უქნიეს მე კი ამის ატანა აღარ შემიძლია! მზადა ვარ ყველა მოედანზე, ქვეყნის გასაგონად ვიუვიროს.. (აგათონს უყვირის). ეჭვი, კაბადოკიელი, შენი თვალით თუ ნახე მკვლელი?

იულიანე. გალუსი ძმას!

აბატონი. მკვლელი?

ბალუსი. დიახ, პორფიროსანი მკვლელი... მამაჩემის, ჩემი დედინაცვლის, ჩემი უფროსი ძმის მკვლელი...

იულიანე. იცოდე, თავსაც დაიღუპავ და მეც დამღუპავ!

ბალუსი. თერთმეტე თავი — ერთ დამეს, თერთმეტი გვამი... მთელი ჩვენი საგვარეულო...

მაგრამ მერწმუნე, სინდისი არ აძლევს მოსვენებას, დღედაღამ მოფუთფუთე მატლებივით ღოდნის და ხრავს მის ხულსი..

იულიანე (აგათონს). უურს ნუ უგდებ! გაგვეც, წადი!

ბალუსი (იულიანეს მხარში სტაცებს ხელს). სდექ! ეგრე რამ გაგაფითრა ან რად კანკალეზე?.. შენ თვითონ ხომ არ ვამეცი?

იულიანე. მე? შენმა ღვიძლმა ძმამ?

ბალუსი. რა ძმა, რის ძმა! ჩვენს გვარში ვინ გადაურჩენია ძმობას? გამოტყდი, მალულად მითვალთვალეზდი?... აბა ვის რა უნდა გაეგო? შენ გგონია, არ ვიცი, რას ჩურჩულებენ აქ ყოველი ფეხის ნაბიჯზე? იმპერატორი თავის მემკვიდრედ გირჩევს.

იულიანე. არასოდეს! გეფიცები, ჩემო ძვირფასო გალუს, არასოდეს ეს არ მოხდება! არ მინდა, არ შემიძლია, გესმის? მე ამირჩია უოვლისმპურობელმა.. მერწმუნე, გალუს, ჩემი გზა უკვე ცნობილია, და ეს არ არის მემკვიდრის გზა... ო, ციურ მოლაშქრეთა მეუფეო, რას ვაქნევ მე იმპერატორის ტახტს?

ბალუსი. ჰა-ჰა-ჰა! კარგად კი გაითამაშე, შე ტაკიმასხარავ!

იულიანე. დამცინე, დამცინე, რა გენადვლება? შენ ხომ არ იცი, რა მოხდა. შენ კი არა, თვითონაც თავგზა მეზნევა... ო, აგათონი. ამ თავს რომ მირონცხება ელოდეს, რა იქნებოდა ეს, თუ არა განდგომილება და მომაკვდინებელი ცოდვა? უფლის წმიდა ზეთი გამლღვალე ტყვიახავით დამიმდურავდა თავს!

ბალუსი. ო, მაშინ ჩვენი ესოდენ მალა აღწევებული ნათესავი თვით იულიუს კეისარ-ზედაც უფრო მელოტი იქნებოდა.

იულიანე. ნუ სცოდავს!.. მიაგე კეისარს კეისარისა...

ბალუსი. მამაჩემის სისხლი... შენი დედ-მამის სისხლი..

იულიანე. ეჭ, რა ვიციოთ ჩვენ ამ საშინელებაზე? მაშინ ხომ სულ პატარები ვიყავით, მთავარი ცოდვა ჭარისკაცებს, შეამზობებებს, ბოროტ მრჩევლებს აწევთ კისრად!

ბალუსი (სიცილით). მემკვიდრე ვარჯიშობს!

იულიანე (ტრემლმორეული). ომ, ნეტა მომკლან ან შენ ნაცვლად განმდევნონ, გალუსი აქ ჩემს ხულს მხოლოდ წარწყმედა ელის. ჩემი ვალია ყველას მივუტევო, მაგრამ ვაი რომ არ შემიძლია. ბოროტება დღითი დღე იზრდება ჩემში. სიძულვილი და შურისგების სურვილი სულ იმას ჩამჩიჩინებენ, რომ...

ბალუსი (ეკლესიისკენ აყურება, სწრაფად). მოდის, მოდის!

იულიანე. გონებას მოუხმე, ძვირფასო ძმას!.. ეჭ, ეკივოლიუს!

ამასობაში ეკლესიის კარი იღება და ხალხი მოედანზე გამოეფინება. ვინ მიდის, ვინ კი სამეფო პროცესის საყურებლად რჩება. გამოსულთა შორისაა ეპიფოლიუსიც, სამღვდელო შესამოსელი მოსაღეს.

ეპიფოლიუსი (მარცხნივ გახვევას აპირებს). ა, ეს შენა ხარ, იულიანე? ისევ შავი დღე მაყარებს შენი გულისთვის.

იულიანე. ეჭ, ჩემი გადამკიდე სულ შავ დღეში ხარ.

ეპიფოლიუსი. ქრისტე შემოგწყრა, შვილო ჩემო! შენი ქედმაღლობის გამო შემოგწყრა! სიყვარული აკლია შენს ხულს... ეჭ შენი ფუჭი ცუდმედიდობა...

იულიანე. ვიცი, ვიცი, ეკივოლიუს, რამდენჯერ გითქვამს.

ეპიფოლიუსი. მე ეს-ესაა ვილოცე იმისთვის, რომ წრფელ გზაზე მოგაქციოს უფალმა. მაგრამ ყოვლად მოწყალე მაცხოვარმა არ შეიწყნარა ჩემი ლოცვა, თითქოს უურიც არ ათხოვა მას, — საშუალება მისცა ამაოებას და დაბნეულობას შეპარულიყვნენ ჩემს აზრებში..

იულიანე. მაშ, ჩემთვის ილოცე? ო, რა მოსიყვარულე გული გაქვს, ეკივოლიუს, — ჩვენთვის, უტყვი ცხოველებისთვისაც კი ლოცულობ ხოლმე... როცა ქარისკაცის ხამოსი გვაცვია ტანთ.

ეპიფოლიუსი. რას ამბობ, რას, შვილო ჩემო?

იულიანე. ეკვილიუს, რამ დაგაწერინა ის ამაწრწენი ლექსი?

ეკვილიუსი. მე? გეფიცები ყველა წმინდანს..

იულიანე. თვალზე გეტყობა, რომ ცრუობ, დანამდვილებით ვიცი, რომ შენ დაწერე, მაგრამ, კვლავ გეკითხები, რა ჭანდაბამ დაგაწერინა... ან რა გულმა შეგცა, რომ ლიბანიოსის კუთვნილად გავგესაღებინა?

ეკვილიუსი. კეთილი, ჩემო ძვირფასო, რაკილა დანამდვილებით გეტყვით

იულიანე. ო, ეკვილიუსს სიცრუე, სიყალბე, თვალთმაქცობა!

ეკვილიუსი. ხომ ხედავ, ჩემო ძვირფასო, რა გულმხურვალედ მიუვარხარი არაფერს დავიშურებ იმისი სულის ხახსენებლად, ვისაც ერთ მშვენიერ დღეს თვითონ უფალი სცხებს შიროს... დიახ, მე ვცრუობდი და გატყუებდი, მაგრამ მხოლოდ იმ მიზნით, რომ შენს სულზე შეწრუნა, რადგანაც მწამდა, რომ მრავალმოწყალე უფალი კეთილმოსურნე თვალთ დაამხერს ჩემს საქმეს და თავისი მძლეთამძლე მარჯვენით აკურთხებს მას...

იულიანე. მე კი.. ნამდვილი ბრმა ვარ, ბრმა.. ნება მიბოძე, მაგ ფიცისგამტებ ხელზე გმთხვიო...

ეკვილიუსი. იმპერატორი..

იმპერატორი კონსტანციუსი თავისი ამალის თანხლებით გამოდის ეკლესიიდან. აგათონი ჭერ კიდევ წინა სცენის განმავლობაში ხელმარჯვნივ მიუთარა ბუჩქებს.

კონსტანციუსი. ო, ეს ციური ნეტარება, ზეგარდმო რომ შედვრება სულში!

მვსებრია. ხომ უკეთ გრძნობ თავს, ჩემო კონსტანციუს?

კონსტანციუსი. დიახ, დიახ. ჩემი თვალთ ვიხილე, როგორ მომეფართქუნა მკერდზე ცოცხალი მტრედი და თან წაიღო ჩემი ცოდვების სიმძიმე... ახლა კი შემოძლია გავბედო, შემნოს!

მემნონი (ხმადაბლა). ნუღარ დააუოვნებ, მბრძანებელო!

კონსტანციუსი. აი, ისინიც, ორივენი აქ არიან (გალუსსა და იულიანეს უახლოვდება).

ბალუსი (ხელს უნებურად ხმლისკენ აპარებს და შეშინებული ყვირის). ნუ გამწირავ!

კონსტანციუსი (ხელებგამოიღო). გალუსსი ძმავო (ეხვევა და ჰკოცნის.) აი, პასექის ღამის მოციმციმე ვარსკვლავების შუქზე მე ვირჩევ იმას, ვინც ხათხო უჩანს ჩემს გულს.. ქელი მოიდრიკეთ, თაყვანი მცით ცეზარ გალუსს!

ყველა სახტად რჩება: ზოგს უნებური წამოძახილი აღმოხდება.

მვსებრია (წამოიძახებს). კონსტანციუს!

ბალუსი (გაოგნებული). ცეზარი!

იულიანე. ა! (თითქოს აღტაცებული მივარდება და იმპერატორის ხელს წაეპოტინება).

კონსტანციუსი (ხელის აქნევით იშორებს). არ მომეკარო! რა ვინდა?.. გალუსი შენზე უფროსია! რისი იმედი უნდა გქონოდა? შენივე პატივმოყვარეობით დაბრმავებული უაწრო ხმებს და მითქმა-მოთქმას ხომ არ?... შორს, შორს!..

ბალუსი. მე... მე — ცეზარი ვარ!

კონსტანციუსი. დიახ, ჩემი მემკვიდრე! სამი დღის შემდეგ აწიურ ლაშქარს შეუერთდები... აქი სპარსეთის ომი მოსვენებას არ გაძლევს...

ბალუსი. ჩემო მრავალმოწყალე მბრძანებელო!

კონსტანციუსი. საქმით გადამიხადე მადლობა. ძვირფასო გალუსსი მეფე საპორი ევფრატის დახვედრით დგას. ვიცი, რა ძვირფასია შენთვის ჩემი კეთილდღეობა — მაშ, შემუსრე საპორი (იულიანეს მიუბრუნდება, ხელისგულეებში მოიქცევს მის თავს და ჰკოცნის). იულიანე, ასე იყო საჭირო, ჩემო ძვირფასო ძმავო და მეგობარო.

იულიანე. კურთხეულ იყოს იმპერატორის ნება!

კონსტანციუსი. მოვეშვათ ამ ღოცვა-კურთხევას! თუმცა მომისმინე, არც შენ დამიტოვებინარ უუურადღებოდ. ახლა კი შეგიძლია თავისუფლად იხუნტო კონსტანტინოპოლში...

იულიანე. დიდება ქრისტეს და იმპერატორს!

კონსტანციუსი. შენ უკვე იცი? ვინ გათხრა?

იულიანე. რა, მეუფეო?

კონსტანციუსი. ლიბანიოსის განდევნის ამბავი.

იულიანე. ლიბანიოსი განდევნილ იქნა?

კონსტანციუსი. დიახ, ათენში გადავასახლე.

იულიანე. ა!

კონსტანციუსი. აი აგერ დგას ხომალდი, რომლითაც ამაღამვე უნდა გაემგზავროს!

იულიანე (თავისთვის). მაშასადამე, ეს თვით ლიბანიოსი იყო?

კონსტანცია: შენ ხომ დიდი ხანია ნატრობდი ამას. აქამდე სურვილი ვერ შეგისრულე. ახლა კი... დაე, ეს ერთგვარი საზღაური იყოს შენთვის, ჩემო იულიანე...

იულიანე (ხელში ხელს სტაცებს). მეუფეო, თუ შეიძლება, ერთი მოწყალეხაც მორღე! კონსტანცია: მთხოვე, რაც გნებავს!

იულიანე. პერგამოსში გამიშვი. ხომ იცი, ვინ ახწავლის იქ? — მოხუცი ედესია.

კონსტანცია: უცნაური სურვილია, წარმართებთან გაშვებას მთხოვ?

იულიანე. ედესია საშიში არ არის; კეთილშობილი ბერიკაცია და, თანაც მისი ცნობები

ფეხი სამარეში უდგია უკვე.

კონსტანცია: ეს მაგრამ, რაში გჭირდება, ძმაო?

იულიანე. შინდა ლომებთან ბრძოლის ხელოვნება ვისწავლო მისგან.

კონსტანცია. მესმის შენი საღმრთო მიზანი. მაგრამ არ გეშინია? გრძნობ კია შენში ხაკმარის ძალას?..

იულიანე. უფალმა ღმერთმა ხმამალა მიხმო. დანიელისა არ იყოს, მეც მშვიდად და სიბარულით ჩავალ ლომების ხაროში.

კონსტანცია: იულიანე!

იულიანე. ამაღამ, შენდა შეუცნობლად, უფლის საქურვლად მოგვევლინე. ო, გამიშვი, ნება მიბოძე, წარმართობისაგან გავწმინდო მთელი ქვეყანა!

გალუსი (ხმალაბლა იმპერატორს). გაუშვი მეუფეო! უფრო მნიშვნელოვან საქმეებში აღარ ჩაერევა.

მცხებია. გვედრები, კონსტანციუს, წინ ნუ აღუდგები ესოდენ დაუოკებელ სწრაფვას! ეკივოლიუსი (ჩუმად). ჩვენო მბრძანებელო, გაუშვი, წავიდეს პერგამოსში. მიეპყება, რომ აქ მიხი დაურყვება შევეძლო: თუმცა ამას რაღა მნიშვნელობა აქვს ახლა?..

კონსტანცია: განა შემიძლია უარი გითხრა ესოდენ მნიშვნელოვან წამს? წადი, იულიანე, ღმერთი იყოს შენი მფარველი!

იულიანე (ხელებს უკოცნის). ო, გმადლობ... გმადლობ...

კონსტანცია: ახლა კი სადღესასწაულო სუფრას მივუსხდეთ. ჩემმა მზარეულმა ახალი სამარხვო კერძები გამოიგონა — ქიოსურ ღვინოში მოხარშული კობრი და... მოკლედ, წავიდეთ!... შენ, როგორც ცეზარი, ფეხდაფეხ უნდა მომყვი, გალუს!

პროცესია გზას გაუდგება.

გალუსი (ჩუმად, ელენეს). რა განსაცვიფრებელი ცვლილებაა, ელენე!

ელენე. ო, გალუს, ჩვენი სასოების მზე ამობრწყინდა!

გალუსი. არც კი მჭერა. ნეტა ვის უნდა ვუმაღლოდე?

ელენე. სსუ!

გალუსი. შენ, ძვირფასო! შენ თუ არა, მაშ, ვის?

ელენე. მემნონის ლაკედემონურ ქოფაკს.

გალუსი. ვის?

ელენე. მემნონის ქოფაკს-მეთქი... ამას წინათ, იულიანემ წიხლი ამოტკრა, მოდა, აი შურისძიებამაც არ დაახანა.

კონსტანცია (დღლოფალს). რას გაჩუმებულხარ, ევსებია?

მცხებია (ჩუმად ცრემლს იწმენდს). ო, კონსტანციუს... ვისზე შეაჩერე შენი არჩევანი?

კონსტანცია: თერთმეტი აჩრდილი მოითხოვდა ამას.

მცხებია. ვაი ჩვენი ბრალი! შენ გგონია, ეს დაამშვიდებთ?

კონსტანცია (ყვირის). ეპეი, მუხიკა! რას გაჩუმებულან ეს გაიძვერები? დაუკარიით-მეთქი!

იულიანეს გარდა ყველა მარცხნივ მიემართება. ბუჩქებიდან გამოდის აგათონი.

იულიანე. გალუსი მიხი მემკვიდრეა! მე კი თავისუფალი ვარ, თავისუფალი!

აგათონი. რა გასაოცრად მართლდება განგების ნება!

იულიანე. გაიგონე, რაც აქ მოხდა?

აგათონი. დიან, ყველაფერი მესმოდა...

იულიანე. მაშ, ასე, აგათონ, ხვალვე ათენისაკენ გავწივ.

აგათონი. ათენისაკენ?... აკი პერგამოსშიო?

იულიანე. სსუ!.. არ იცი?... ცბიერები უნდა ვიყოთ, როგორც გველები, თავდაპირველად — პერგამოსში, იქიდან კი — ათენში!..

აგათონი.. მშვიდობით, ჩემო მეგობარო და მბრძანებელო.

იულიანე. ჩემთან ხომ არ წამოხვალ, აგათონ?

აბათონი. არ შემოძლია, შინ უნდა დავბრუნდე. პატარა ძმა მყავს სარჩენი.
 იულიანე (ბალუსტრადასთან). აი, მათ უკვე აფრა აღმართეს. ბედნიერ მგზავრობას გი-
 სურვებ, ფრთოსანო ღომო! მალე აქილევსიც უკან მოგვუვება... (ყრუდ წამოიყვირებს). აი
 აბათონი. რა მოხდა?
 იულიანე. ვარსკვლავი მოწყდა.

მეორე იტალია

ათენი. პორტიკებითა და კოლონადებით გარემორტყმული და ქანდაკებებითა და შად-
 რევნით შემკული მოედანი. მოედნის მარცხენა კუთხეს ვიწრო ქუჩა ემიჯნება. მზის ჩასვლის
 დროა.

ბასილი კისარინელი, მოხდენილი გარეგნობის უმაწვილი კაცო, მოედნის კუთხეში მიმ-
 ჯდარა და წიგნს კითხულობს. უმაღლესი ფილოსოფიური სკოლის სხვა მოწაფეები, მათ შო-
 რის ბრიგოლ ნაზიანზელიც, ჩვეუ-ჩვეუად სეირნობენ სვეტებს შორის. ხალხის ბრბო ღრი-
 ინცულით გადასჭრის მოედანს და ხელმარჯვნივ მიეშურება. შორიდან ყვირილი ისმის.

ბასილი (კითხვას თავს ანებებს). რას მოახწავებს ეს ველური ყიფინი?

ბრიგოლი. ხომალდი ჩამოვიდა ეფესიდან.

ბასილი. ახალი მოწაფეები ჩამოიყვანა?

ბრიგოლი. დიახ.

ბასილი (დგება). ესე იგი. ამაღამ ღრეობა იქნება. წავიდეთ, გრიგოლ, გავეცალოთ ამ
 უხამს სანახაობას.

ბრიგოლი (მარცხნივ ანიშნებს). შენი აზრით, ეს უფრო სასიამოვნო სანახავია?

ბასილი. იულიანე.. სახელეწილი ვარდების გვირგვინით შუბლშემკული..

ბრიგოლი. თან ღოთიფოთების მთელი ჯგროფი ახლავს. შეხედე, რა გამოთაყვანებული
 თვალები აქვთ. უური მიუგდებ. თუ გაარჩევ მათ უთავბოლო ღუღლულს. მთელ დღეს ღი-
 კონის დუქანში ეყარნენ და ენას ძლივს იბრუნებენ პირში.

ბასილი. მათ შორის ბევრი ჩვენია, გრიგოლ, ბევრი ქრისტიანი..

ბრიგოლი. ისინი მხოლოდ სახელით არიან ქრისტიანები. აქი ქრისტიანად თვლიდა თავს
 ლამპრონიც, ზეთით მოვაჭრის ზენონის ქალიშვილს რომ ახალა ნამუსი. ისევე როგორც ილა-
 რიონ აგრიგენტელი და მისი ორი სხვა ამფსონიც, რომლებმაც ისეთი უგვანი საქმე ჩაიდინეს,
 რომ თქმაც კი მკრებელობაა..

იულიანეს ხმა (მოედნის მარცხენა კუთხიდან მოისმის). ეპეი, თქვენ, კაპადოკიელი კა-
 სტორ და პოლუქსი

ბასილი. დაგვინახა! მე წავედი. როცა ასე გამტყვრალია, ვერ ვიტან.

ბრიგოლი. მე კი დავრჩები; სწორედ ახლა სჭირდება მეგობარი.

ბასილი ხელმარჯვნივ გადის. იმავე წამს ვიწრო ქუჩიდან, სხვა მოწაფეების თანხლე-
 ბით, გამოდის იულიანე; თმა აბურძგვია, მბრებზე, დანარჩენების მსგავსად, მოკლე მოსას-
 ხამი მოუსხამს. მის თანხლებითა შორისაა სალუსტიუს კერუნიელიც.

მოწაფეები (ყვირიან). დიდება ათენის მნათობს! დიდება სიბრძნისა და მქვერმეტყვე-
 ლების მეგობარს!

იულიანე. სულ ტუუილად მელაქუცებით! ერთ სტრიქონსაც ვეღარ ეღიბებოთ ჩემგან!
 სალუსტიუსი. როცა ჩვენი ბელადი დუმს, ყველაფერი ცარიელდება და უდაბური ხდე-
 ბა, როგორც ქუჩა, ჯერ კიდევ დილაუთენია, დამეული ღრეობის შემდეგ.

იულიანე. თუ გართობაა, რაღაც ახალი უნდა მოვიგონოთ. მოდიოთ, მსაჭულობანა ვითა-
 მაშოთ!

ბრბო. დიახ, დიახ! მთავარი იულიანე მსაჭული იყოს!

იულიანე. შორს ჩვენგან მთავრები, მეგობრებო...

სალუსტიუსი. მსაჭულის სავარძელზე დაბრძანდი, შეუღარებელო!

იულიანე. მსაჭულობა რა ჩემი საქმეა?! აი, ვინ გვჭირდება! ვინ შეედრება კანონებისა
 და სჭულის ცოდნაში გრიგოლ ნაზიანზელს?!
 სალუსტიუსი. მართალია!

იულიანე. მაშ, მსაჭულად დაგვიდექ, ბრძენო გრიგოლ, მე კი მოპახუბე ვიქნები.
 ბრიგოლი. გივედრები, მეგობარო, თავი გამანებე.

იულიანე. მსაჭულის კათედრაზე, მსაჭულის კათედრაზე-მეთქი! აი, ასე დაბრძანდი
 (დანარჩენებს) მაინც რაში მედება ბრალი?

ხმები, რაში? შენ თვითონ ამოიჩაე!
სალუსტიუსი. თუ შეიძლება რაღაც გალილეური, როგორც ჩვენ, უღმერთონა ვამბობთ ხოლმე.

იულიანე. კეთილი, იყოს რაღაც გალილეური. პო, მოვიგონე; მე გადავწყვიტე გადასახადი აღარ ვუხადო იმპერატორს...

საქონელონი
ბიბლიოთეკა

ხმები. ბა-ბა-ბა! დიდებულა, დიდებულა!
იულიანე. და აი, ხელეშეცრული, კინწისკვრით მიმათრიეს სამსჯავროში...

სალუსტიუსი (გრიგოლს). ბრმა მსაჯულო — მე მართლმსაჯულების სიბრძავეს ვგულისხმობ — შეხედე ამ თავბედს: მან გადაწყვიტა გადასახადი აღარ უხადოს იმპერატორს.

იულიანე. ნება მიბოძე, ორიოდ სიტყვა მეც დავაგდო სასწორის პინაზე: მე ბერძენი მოქალაქე ვარ, რამდენი უნდა უხადოს ბერძენმა მოქალაქემ იმპერატორს?

ბრიგოლი. იმდენი, რამდენსაც იმპერატორი მოითხოვს.
იულიანე. კეთილი და პატიოსანი. მაგრამ მაინც რამდენი? მიპასუბე, თითქოს იმპერატორი თავად ესწრებოდეს სამსჯავროს, — რისი მოთხოვნის უფლება აქვს იმპერატორს?

ბრიგოლი. უველაფრის.
იულიანე. აი, პასუხიც ამასა ჰქვია!.. თითქოს იმპერატორი ჩვენ გვერდით იყოს! მაგრამ აი, სად მარხია ძაღლის თავი! საღმრთო წერილი ბრძანებს: „შიაგე კეისარს კეისარისა, ხოლო ღმერთს ღმრთისა!“

ბრიგოლი. შერე რა?
იულიანე. ერთი ეს, მოთხარი, ბრძენო მსაჯულო, მთელი ჩემი ავლადიდებიდან მაინც რა გუთვნის ღმერთს?

ბრიგოლი. უველაფერი.
იულიანე. კი მაგრამ, იქიდან, რაც ღმერთს ეკუთვნის, რამდენი შემიძლია მოვცე კეისარს?

ბრიგოლი. მეგობრებო, შევწყვიტოთ ეს თამაში.
მოწაფეები (სიცილ-ხარხარით). არა, არა, უპასუბე!

იულიანე. მაშ, ასე, ღმერთის ეკუთვნილიდან რამდენის მოთხოვნას გაბედავს კეისარი?
ბრიგოლი. არ ვიპასუბებთ, ეს იმპერატორის გამოაცაა და ღმრთისგმობლობაც. გამატარეთ!

ხმები. არ გაუშვათ!
იულიანე. ფეხსაც ვერ მოიცვლი!.. როგორ? უხადრუკო მსაჯულო, იმპერატორის საქმე წააგე და ახლა პასუხისათვის თავის არიდებას, გაქცევას ცდილობ? კი მაგრამ, მაინც სად გარბიხარ? სკვითებთან? მოშიახლოვდი!.. მიპასუბეთ იმპერატორისა და სიბრძნის მომავალო მსახურნო: ხომ აპირებდა იმპერატორის ძალაუფლებას გარიდებოდა?

ბრიგოლი. დიახ, დიახ!
იულიანე. მერედა, რა სახეღეს იმსახურებს ამნაირი დანაშაულისათვის?

ხმები. სიყვდილს! ღვინით სავსე კასრში ჩავახრჩოთ!
იულიანე. მოდით, კარგად ავწონ-დავწონოთ და ისე განვსაჯოთ საქმე, თითქოს თვით იმპერატორი გვესწრებოდეს. სადაა იმპერატორის ძალაუფლების ზღვარი?

ხმები. იმპერატორის ძალაუფლება უსაზღვროა!
იულიანე. მეც ასე მგონია. მაგრამ განა შლეგი არ არის, მეგობრებო, ის, ვინც ცდილობს გაქცევით დააღწიოს თავი უსაზღვროებას?

ბრიგოლი. დიახ, დიახ, კაპადოკიელი შლეგია!
იულიანე. კი მაგრამ, რა არის სიშლეგე? როგორ განმარტავდნენ ამ მდგომარეობას ჩვენი წინაპრები? რას გვაწავლიდნენ ეგვიპტელი ქურუმები? რას გვეუბნებოდა მისტიკოსი მაქსიმე და სხვა აღმოსავლელი ბრძენმოძღვარნი? ისინი გვეუბნებოდა, რომ სიშლეგის წყალობით ცათა იღუმალი, ფარული სიბრძნე საცნაური ხდება ჩვენთვის. ამრიგად, იმპერატორის წინააღმდეგ რომ აღძვრის, ეს ჩვენი გრიგოლი ციურ ძალთა მოდასედ გვევლინება!.. მაშ, ღვინო დაუხბით კაპადოკიელს, დიდება ჩვენს დიდ გრიგოლს!.. ძეგლი უნდა ავუგოთ მის სიბრძნეს, ძეგლი!

მოწაფეები (სიცილ-ხარხარითა და მხიარული ყიჟინით). დიდება კაპადოკიელს! დიდება მის მსჯავრს!

სოფისტი ლიბანიოსი მოწაფეების თანხლებით გადმოსკრის მოედანს.
ლიბანიოსი. ოჰო! როგორც ჩანს, ჩემი ძმა იულიანე უკვე სახალხოვ კადაგებს სიბრძნეს.

იულიანე. უფრო სწორი იქნება, თუ იტყვი — სიშლეგეს-თქო!.. სიბრძნეს აქ რა უნდა?

ლიბანიოსი. როგორ თუ რა უნდა?

იულიანე. უფრო სწორი იქნება, თუ იტყვი — სიშლეგეს-თქო!.. სიბრძნეს აქ რა უნდა?

ლიბანიოსი. როგორ თუ რა უნდა?

იულიანე. უფრო სწორი იქნება, თუ იტყვი — სიშლეგეს-თქო!.. სიბრძნეს აქ რა უნდა?

ლიბანიოსი. როგორ თუ რა უნდა?

იულიანე. უფრო სწორი იქნება, თუ იტყვი — სიშლეგეს-თქო!.. სიბრძნეს აქ რა უნდა?

ლიბანიოსი. როგორ თუ რა უნდა?

იულიანე. უფრო სწორი იქნება, თუ იტყვი — სიშლეგეს-თქო!.. სიბრძნეს აქ რა უნდა?

ლიბანიოსი. როგორ თუ რა უნდა?

იულიანო. როგორ და, ჭერ თუ არ გადახახლებულა, უკვე აპირებს გადახახლებას. აუ შენც პირეოსში მიგეჩქარება? ხომ მართალს ვამბობ?

ლიბანიოსი. შე, ძმაო ჩემო? პირეოსში რა მესაქმება?

იულიანო. ესე იგი, სიბრძნის მოძღვართა შორის მხოლოდ ლიბანიოსმა არ იცის, რომ ეს-ესაა ხომალდი ჩამოვიდა ეფესიდან.

ლიბანიოსი. ან ამ ხომალდთან რა მესაქმება, ჩემო ძვირფასო?

იულიანო. იცოდე, ცოდნის ნერგებითაა დატვირთული...

ლიბანიოსი (ზიზღით). ეფესური ცოდნის ნერგებით...

იულიანო. განა ოქრო უველგან თანაბრად არ იწონის, ეფესშიაც და ათენშიაც?

ლიბანიოსი. ოქროს? ჰა-ჰა-ჰა! ნუ გეშინია, ოქროს ნერგებს მაქსიმე ხელიდან არ გაუშვებს... ვინ, რა ხალხი ჩამოდის სასწავლებლად ეფესიდან? ვაჭრების უტვინო მიმკვიდრები, ხელოსნების მუტრუკი შვილები. ოქროს, შენ ამბობ, იულიანე? მაგრამ აბა ერთი მეც მკითხე; სად ჯანდაბაშია ოქრო? მაგრამ შე ვერ შემაკრთობს ოქროს უქონლობა და ბაჭალო ოქროს ცინცხალ მონეტებს მოვკრი თქვენდა ხახმარად, ჩემო ახალგაზრდა მეგობრებო. ან იქნებ არ შეიძლება სრულფასოვან ოქროს მონეტას შევადაროთ ცხოვრებაში იგვომ საქირო ცოდნა, როცა ის კეთილგონივრული და მომნიბლავი ფორმითაა გადმოცემული, თუ თქვენც ამ ავე აზრისა ხართ, მაშინ მისმინეთ. წედან აქ ითქვა, რომ ზოგჯერგერთმა უკვე მიაშურა პირეოსს. ვინ არიან ეს სულწასულნი? ღმერთმა დაშიფაროს იმისგან, რომ მათი საბეღების ჩამოთვლას მოვუყვე. მაგრამ თვითონ კი ფილოსოფოსებსა და სიბრძნის მასწავლებლებს უწოდებენ თავიანთ თავს. მაშ, ფიქრით გადავიდეთ პირეოსში! რა ხდება იქ ახლა, როცა შე აქ, თქვენ შორის ვდგავარ, უურადღებად ქცეულ მოწაფეთა და თანამოაზრეთა მეგობრულ წრეში? ხალხს, რომელიც სიბრძნის მეგობრებად და მასწავლებლებად ასაღებს თავს, ნავსადგურში მოუყრია თავი, არის ერთი უვირილი, ჭგლეთა და შეხლა-შემოხლა, იგინებიან და მუქლუგუნებით უმასპინძლდებიან ერთმანეთს, აღარც ხინიდისი ახსოვს ვინმეს, აღარც ზრდილობა და წესიერება. და მერე რიხი გულისთვის? იქნებ სხვებს დავასწროთ, უკეთ ჩაცმული ახალგაზრდები ჩავიგდოთ ხელში და ამ ნანატრი ნადავლით დავბრუნდეთ შინ, რათა შემდეგ უფრო მეტი ფული დავცინცლოთ მათ მშობლებსაო... ვაი სირცხვილო!... რა მწარე სინანული და იმედგაცრუება იღიბ, როცა სულ მალე დარწმუნდებიან, რომ ამ კაბუკების სწავლის საფასური... ჰა-ჰა-ჰა... მათ გასამასპინძლებლად გამართული ნადიმის ხარჭებსაც კი ვერ დაფარავს. მაშ, დაიხსომეთ, კაბუკებო, გაკვეთილად გამოგადგებათ, რაოდენ ბლაღავს ფილოსოფოსის ღირსებას და რა მწირია საზღაური უველა იმ საუნჯის მოხვეჭისა და ხელში ჩაგდების სურვილისა, რომლებსაც საერთო არა აქვთ რა კემშარიტებასთან.

იულიანო. ო, ლიბანიოს, თვალდახუჭული რომ გისმინოს, ღმერთმანი, შეიძლება იფიქროს კაცმა, ნამდვილად სიზმარში ვარ და აგერ, ჩვენ შორის მკვდრეთით აღმდგარ დიოგენესა ვხედავო.

ლიბანიოსი. შენი ბაგენი მეფურად უხვნი და უშურველნი არიან, ჩემო ძვირფასო.

იულიანო. არ დაიჭერო. მაგრამ რა ვქნა, მაინც უნდა გაგაწუვეტინო სიტყვა, ამჭერად ერთ-ერთ შენს თანამოდმეს ნამდვილად აღარ მოუწევს იწვნოს იმედგაცრუების მთელი სიმწარე.

ლიბანიოსი. ჩემი ძვირფასი მეგობარი ხუმრობის გუნებაზეა.

იულიანო. შენს მეგობარს შეუძლია დაგარწმუნოს რომ ხომალდს მეფისნაცვალ მილონის ორი ვაჟიშვილი ჩამოჰყვა.

ლიბანიოსი (ხელს სტაცებს). რას ამბობ?

იულიანო. დიოგენეს იმ მიმდევარს, რომელიც ამ კაბუკებს ჩაიგდებს ხელში, სამათხოგროდ აღარ ექნება საქმე.

ლიბანიოსი. მეფისნაცვალ მილონის ვაჟიშვილები? იმ კეთილშობილი მილონისა, იმპერატორს შვიდი სპარსული ულაუი და თვალ-მარგალიტით მოოქვილი შვიდი უნაგირი რომ მიართვა ძღვენად?..

იულიანო. ბევრის აზრით მილონს შეეძლო უფრო მდიდრული ძღვენიც გამოეგზავნა.

ლიბანიოსი. მართალია, მართალი, მილონს უნდა გამოეგზავნა ლექსები, დაბეჭდილი ხელოვნებით შეთხზული სიტყვა ან ეპისტოლე. მეფისნაცვალ მალაღნიჭიერი კაცია, მთელი მისი საგვარეულო ნიჭიერია.

იულიანო. განსაკუთრებით ეს ორი კაბუკი.

ლიბანიოსი. უყოყმანოდ ვიზიარებ შენს აზრს. ღმერთებო, თქვენ შეეწიეთ, რომ მამის გულუხვობისა და კეთილმოწყალების ხანაცვლოდ კარგ ხელში მოხვდნენ! მა-

რთადი ხარ, რას გერჩი იუღიანე: ხომალდს ბაქალლო ოქრო ჩამოუტანია ეფესი-
დან. მაგრამ შე რა ვქნა, რა მომხვედრებს? ამ კაბუკების კეთილდღეობა ხუმრობა საქმე რო-
დია, და ბევრი რამ დამოკიდებულია იმაზე, თუ ვის ხელში მოხვდებიან თავდაპირველად, ხე-
მო ახალგაზრდა მეგობრებო, თუ თქვენც ამავე აზრისა ხართ, გზისმაჩვენებელი ხელი გავუწო-
დოთ ამ ორ უცხოელს, ვუშველოთ, რაც შეიძლება უკეთესი მასწავლებელი ამოირჩიონ, და-
ბინავდნენ და...

საქონესული
ბიზნისით

სალუსტიუსი. შე შხადა ვარ!

მონაფეხი. პირეოსში პირეოსში!

სალუსტიუსი. ტახებივით ვიბრძობებთ მილონის გაუიშვილების გულიხთვის.

იულიანოსა და ბრიგოლის გარდა ყველა მარჯვნივ მიემართება.

იულიანო (მზერით აცილებს მიმავალთ). შენედე ფავნების ჯოგით არ აკუნტრუშდნენ?
წინასწარ უღაპავენ ნერწყვს გემრიელი ვახშის მოლოდინში. (გრიგოლს მიუბრუნდება.) თუკი
ახლა საერთოდ შეუძლიათ ლოცვა. მხოლოდ იმას შესთხოვენ ღმერთს, კარგად დაგვიცარიელე
ბუცლები, რათა ხვალ დილით საუწმეზედაც მაგრად ამოვიყოროთ.

ბრიგოლი. იუღიანე...

იულიანო. კარგად დამაკვირდი — ფხიზელი ვარ.

ბრიგოლი. ვიცი ზომიერება არ გაკლია და მაინც მათხავით ცხოვრობ.

იულიანო. რატომაც არა. განა შე და შენ ვიცით, როდის იქუხებს, როდის დაგვეცემა შე-
ნი? მაშ, რატომაც არ უნდა დავტკბეთ ამ მზიანი დღის ბრწყინვალეობით? არ დაგავი-
წყდეს, რომ მთელი ჩემი სიყრმე და სიკაბუკე ოქროთი მოვარაყებულ გალიაში გავატარე,
დამნაშავე მონასხავით გამომწყვდეულმა. მოდა, ჩვეულება, მეტიც, მოთხოვნილებად მექცა იმ-
ის მოლოდინი, თუ როდის დამსჯიან, შემრისხავენ, შემაჩვენებენ. ან ჩემს ახლანდელ მდგო-
მარეობას აღარ იკითხავ?... იმპერატორის ეს სამარისებური სიჩუმე... ეს საბედისწერო დუმი-
ლი... პერგამოსი მისი ნებართვის გარეშე დავტოვე; იმპერატორს ხმა არ ამოუღია. თვითნე-
ბურად გავმგზავრე ნიკომედიაში; ერთხანს იქ ვცხოვრობდი და ნიკოკლესთან და სხვებ-
თან ვსწავლობდი; იმპერატორმა არც ეს შეიმჩნია; ათენში ჩამოვედი და ლიბანიოსს დავუახ-
ლოვდი, რომელთანაც უოველგვარი ურთიერთობა სასტიკად ამიკრძალა, — იმპერატორი კი
დღემდე დუმს. რა ახსნა მოვუძებნო ამას?

ბრიგოლი. უველაფერს სიუვარულის თვალთ შეხედე, იუღიანე.

იულიანო. ემ, შენ რა იცი? შე მძულს, მეზიზღება ეს გარეგანი ძალა, საშინელი, როცა
მოკმედებს და კიდევ უფრო საშინელი, როცა უქმადაა.

ბრიგოლი. გულზე ხელი დაიდე და ისე მითხარი, ჩემო მეგობარო: მხოლოდ ეს იყო
მიზეზი, რამაც ამ უცნაურ გზაზე დაგაყენა?

იულიანო. რას უწოდებ შენ უცნაურ გზას?

ბრიგოლი. შენზე ამბობენ, ღამლამობით ელევსინის წარმართულ მისტერიებსა სწავლო-
ბსო, მართალია თუ არა ეს?

იულიანო. მოცლილი ხალხის უბედობაა! შენდე, ბევრს ვერაფერს გამოიტან ენიგმებს
დახარბებულ ამ მეოცნებეთა ზმანებებიდან. ასე რომ, მოვეშვათ ამას.

ბრიგოლი. ესე იგი, მაინც მართალია! ემ, იუღიანე, იუღიანე, რა შენი საკადრისია ეს
უგვანო ქცევა?

იულიანო. შე მინდა ვიცხოვრო, გრიგოლ, ხოლო აქ ცხოვრება სიბრძნის ამ სკოლაში უო-
ფნა ცხოვრებად არ მიმაჩნია. ომ, ეს ლიბანიოსი... ვერასოდეს ვერ ვაპატიებ ჩემს თავს, რომ
ოდესღაც ასე გულმხურვალედ მიყვარდა და თავვანს ვცემდი. თავდაპირველად ცბროიანივით
ვცახცახებდი ამ კაცის წინაშე და ღამის ღმერთის დარად ვსახავდი ხელებს ვუკონიდი და
ჩემს დიდ ძმას ვუწოდებდი მას!

ბრიგოლი. დიახ, უველა ქრისტიანი იმ აზრისა იყო, რომ შენ ნამეტანს აქარბებდი.

იულიანო. აქ რომ ჩამოვედი, აღტაცებისაგან აღარ ვიცოდი, რა მექნა, წინასწარ ვგრძნო-
ბდი, რა უღმობელი ბრძოლა უნდა გამართულიყო ჩვენ ორს შორის, საერო და საღმრთო კრე-
მარტებს შორის... მერედა, რა გამოვიდა? ლიბანიოსს სერიოზულად არც არასდროს მოუნ-
დომებია ამ ბრძოლის გამართვა; მეტიც, საერთოდ არა სურს არავითარი ბრძოლა. მას მხო-
ლოდ ერთი რამ აინტერესებს; — პირადი გამორჩენა. პირდაპირ გეტყვი, გრიგოლ, ლიბანიოსი
სულაც არ არის დიდი კაცი.

ბრიგოლი. რა ვიცი, მთელი განათლებული საბერძნეთი კი მის სიდიადეს გაჰყვირის.

იულიანო. და მაინც კვლავ გიმეორებ, დიდი კაცი არ არის-მეთქი. შე მხოლოდ ერთხელ,
ერთადერთხელ ვიგრძენი მისი სიდიადე: იმ ღამეს, კონსტანტინოპოლში. ლიბანიოსს არნახული

უსამართლობა დაატყდა თავს და მისი სული სავსე იყო საღმრთო რისხვით. მაგრამ აქ? რაღასი მოწმე არა ვყოფილვარ! ღიბანიოსი დიდი ხწავლულია, მაგრამ არა დიდი ადამიანი. ხარბია, პატივმოყვარე, შურით გულამოკმული. შენ გგონია, შეურაცხდებოდა იმ დიდებს, რომელიც — რა თქმა უნდა, უპირატესად ჩემი კეთილშობილურ მეგობრების წყალობით შეიძლება წილად მხვდომოდა? მიდი ღიბანიოსთან, ყველა სიქველეს და მათ ნიშნებს დაწვრილებით ჩამოგითვლის; ყველა სათითაოდ აქვს აღწერული, როგორც წიგნები უჯვრულ წიგნთსაცყავში. მაგრამ ერთ საქველესი მაინც თუ იწვრთნის და იწაფავს თავს? შეესაბამება თუ უარყოფს ცხოვრება მისსავ მოძღვრებას? ღიბანიოსი — სოკრატესა და პლატონის მიმდევარი. მა-მა-მა! განა თვით თავისი განდევნის დღემდე არ ეპირფერებოდა იმპარატორს? განა ასევე არ მეპირფერებოდა მეც კონსტანტინოპოლში ჩვენი შეხვედრისას? შემდეგ კი ასე უგერგილოდ ცდილობდა გაემასხრებინა და ხასაცილო სახით წარმოედგინა იგივე შეხვედრა. ახლა ის წერილს წერილზე უგზავნის გალუსს, ცტარ გალუსს, იმპერატორის მემკვიდრეს და შემდგომ წარმატებებს უხურვებს სპარსელებთან ომში, თუმცა დღემდე ეს წარმატებები საკმაოდ უზადრუკი იყო; დიას, წერილს წერილზე უგზავნის, მიუხედავად იმისა, რომ არც დიდი განსწავლულობით გამოირჩევა და არც მჭევრმეტყველებით. და ამ ღიბანიოსს ბერძნები კვლავ ფილოსოფოსთა მეფედა თვლიან! არ უარვყოფ, რომ ეს ჩემს აღშფოთებას იწვევს. მართალი გითხრა, მაინც მეგონა, რომ ბერძნებს შეეძლოთ უფრო ღირსეულ კაცზე შეეჩერებინათ თავიანთი არჩევანი, ცოტა მეტი ყურადღებით რომ დაჰკვირვებოდნენ სიბრძნისა თუ მჭევრმეტყველების თაყვანისმცემელთა და მხაზურთ, რომლებიც ამ ბოლო დროს...

ბასილი (მარჯვენა მხრიდან შემოდის). წერილები! წერილები კაპადოკიიდან!

ბრიგოლი. ჩემიც?

ბასილი. აი, დედაშენის წერილი.

ბრიგოლი. ჩემი ღვთისმოსავი დედა! (წერილს ხსნის და კითხულობს).

იულიანე (ბასილს). შენი დის წერილია?

ბასილი (რომელსაც ხელში გახსნილი წერილი უჭირავს). დიას, მაკრინესი. გაუგონარსა და ფრიად სამწუხარო ამბებს მაცნობებს.

იულიანე. მაინც?

ბასილი. უწინარეს ყოვლისა, საქმე ეხება შენს ძვირფას ძმას. ანტიოქიაში სასტიკი ხელით უჭირავს მმართველობის სადავენო.

იულიანე. დიას, გალუსი მკაცრია... მაკრინე იწერება — სასტიკი ხელითო?

ბასილი (თვალს შეავლებს). ხიხლიანითო — ახე მწერს.

იულიანე. აა) ასეც ვიცოდი! ნეტავი იმპერატორს იმ ხელიდან წასულ ქვრივზე — კონსტანტაზე არ დაექორწინებინა!

ბრიგოლი (კითხულობს). ამაზე დიდი ბოროტება იქნება?

იულიანე. რა მოხდა ძმამ?

ბრიგოლი (ბასილს). მაკრინე არაფერს იწერება, რა ხდება ანტიოქიაში?

ბასილი. გარკვევით — არაფერს. მაინც რა ამბავია, რატომ გაფითრდი?

ბრიგოლი. შენ ხომ იცნობდი კლეონ ალექსანდრიელს? რა კეთილშობილი კაცი იყო...

ბასილი. როგორ არა... რა მოუვიდა?

ბრიგოლი. მოაშთეს, ბასილი!

ბასილი. მოაშთეს?... რას მეუბნები?!

ბრიგოლი. მე გეუბნები — მოაშთეს-მეთქი! განუსჯელად და განუკითხავად!

იულიანე. კი მაგრამ, ვინ?

ბრიგოლი. ვინ, ვინ? როგორ გითხრა — ვინ? დედაჩემი მწერს: კლეონის ავბორც სიდედრს სიძის სიყვარული ჩაუვარდა გულში, მაგრამ რაკი ვერ იქნა და საწადელს ვერ ეწია, უკანა კარით შეიპარა სასახლეშიო...

იულიანე. რომელ სასახლეში?

ბრიგოლი. დედაჩემი მხოლოდ ერთი სიტყვითა მწერს, სასახლეშიო.

იულიანე. მერე?

ბრიგოლი. მხოლოდ ის იცოდა, რომ იქ ერთი ფრიად გავლენიანი ქალბატონისათვის უძვირფასესი სამკაული მიურთმევია, რათა სასიკვდილო განაჩენი გამოეტანათ მისი სიძისთვის...

იულიანე. კი მაგრამ, თავისას ხომ ვერ მიაღწია?

ბრიგოლი. არა, მიაღწია, იულიანე.

იულიანე. ო, იესო!

ბასილი. ვაი ჩვენს დღეს და მოხწრებას!.. მერე კლეონი?..

ბრიგოლი. სასიკვდილო განაჩენი ჰონორატუსს გადაუგზავნეს. ამ სუსტი ნებისყოფის კაცმა ვერ შეძლო ურჩობა გაეწია ზემოდან მიღებული ბრძანებისათვის. კლეონი დილეგში ჩაგდეს და მტორე დღეს, დილაუთენია სიკვდილით დასაჯეს, ისე რომ ერთი სიტყვაც არ ამტყვეინეს თავის გასამართლებლადო, — ასე მწერს დედაჩემი.

იულიანე (გაფითრებული, ხმადაბლა). დაწვით ეს საშინელი წერილები! დაწვით, თორემ ყველანი დავიღუპებით.

ბასილი. ასე აშკარა ძალადობა და თანაც ამხელა ქალაქში, ვაი ჩვენი ბრალის სად ვცხოვრობთ, სად?

იულიანე. დიახ, თქვენ უფლება გაქვთ იკითხოთ, სად ვცხოვრობთო! ქრისტიანი — მკვლეელი, ქრისტეს მხევალი — მეძავი, ქრისტიანი...

ბრიგოლი. ტირილი და თავში ცემა ვერას გვიშველის. თქვი, რას აპირებ?

იულიანე. მე?.. ჩემი ფეხი აღარ იქნება ელევსინში, ახლოს აღარ გავეკარები წარმართებს და გულმხურვალე მალს შევწირავ უფალ ღმერთს ჩემსას, რომ ძალაუფლების ხაცურისაგან დამიხსნა.

ბრიგოლი. კეთილი და პატიოსანი... კი მაგრამ, მერე?..

იულიანე. არ მესმის შენი...

ბრიგოლი. მაშ, მომიხმინე... ხომ არ გგონია, რომ კლეონის მკვლელობით დამთავრდა ყველაფერი! ეს გაუგონარი და სამარცხვინო ბოროტმოქმედება შავი ქირივით მოედო მთელ ანტიოქიას. თავი წამოყო ყოველივე ბოროტმა და უკეთურმა და თავისი სოროებიდან გამოცოცდა, ბუნაგებიდან გამოძვრა. დედაჩემი მწერს, თითქოს სიბილწის საზარელმა უფსკრულმა დააღო ხახა ჩვენ წინაშეო. ცოლები ქმრებს ასმენენ, შვილები მამებს უიღიან, სამღვდელონი — თავიანთ სამწყსოს.

იულიანე. არც ამით დამთავრდება საქმე სიბილწე ყველას მოგვედება და ყველას გაგზრწნის, გრიგოლ... სად გავიქცე, სად გადავიქარგო?

ბრიგოლი. შენი ადგილი ხამყაროს კიბაზეა, იულიანე!

იულიანე. რას მოითხოვ ჩემგან?

ბრიგოლი. შენა ხარ ამ სისხლისმსმელი ცეზარის ძმა. აღსდექ და ამხილე, აკი ქრისტიანად ასაღებს თავს. სახეში მიახალე მისი სისხლიანი ხაჭმენი, დასცე, დაამხე, ტალახსა და მტვერში ათრიე, სინიღისის ქენჯნას მიეც საჩიჯგნად!

იულიანე (შეძრწუნებული უკან იხევს). ხომ არ გაგჩუდი? რა განგიზრახავს?

ბრიგოლი. გიყვარს შენი ძმა? გინდა, რომ იხსნა?

იულიანე. მიყვარს. ამქვეყნად მისი ფასი არავინ მყავდა!

ბრიგოლი. გყავდა?

იულიანე. დიახ, სანამ მხოლოდ ჩემი ძმა იყო. ახლა კი... ის ცეზარია! გრიგოლ... ბასილი... ჩემო ძვირფასო ძმებო. მეშინია, ვძრწვი და ვკანკალებ.. ცეზარ გალუსის წინაშე ვკანკალებ, გესმით? როგორ გავბედავ, რომ წინ აღვუდგე, როცა თვით ჩემი არსებობაც კი მუქარად უჩანს?

ბრიგოლი. რისთვის ჩამოხვედი ათენში? აკი მთელ ქვეყანას ბუკ-ნალარით ამცნე უფლისწული იულიანე კონსტანტინოპოლს ტოვებს ცრუ რწმენასთან საბრძოლველად და წარმართული სიბილწისაგან ქრისტიანული კრემარიტების დახაცავადო! მერედა, ასე იცავ ჩვენს რწმენას?

იულიანე. კი მაგრამ, აქ როდი უნდა გაიმართოს ბრძოლა.

ბრიგოლი. დიახ, აქ არა... არც ენა უნდა აღიძრას ენის წინააღმდეგ, არც წიგნი — წიგნის წინააღმდეგ. და ვერც მქვერმეტყველების სკოლაში სიტყვების თამაშით უშველი საქმეს! არა, იულიანე, შენ აღკურვილი უნდა გამოხვიდე ცხოვრების ასპარეზზე საბრძოლველად და თუ სატიროს შეიქნა, თავიც დადო!

იულიანე. მესმის, მესმის!

ბრიგოლი. კი მაგრამ, ღიბანოსივით გესმის! აკი დასცინი: ყველა სიქველეს სათითაოდ ჩამოგითვლის, მათ ნიშანტვისებებს წვრილ-წვრილად ჩამოგიმარცვლავს, მაგრამ მისი სიტყვა სხვაა და საქმე კი სხვაო!.. ის, რაც შენია, ღმერთისაცაა? მაინც რამდენი ცკუთვნის ღმერთს? რამდენი შეიძლება მოითხოვოს იმპერატორმა?

იულიანე. აკი შენ თვითონვე თქვი, ეს გამოზაო?..

ბრიგოლი. კი მაგრამ, ვისი? ღვთისა თუ იმპერატორისა?

იულიანე (სწრაფად). კეთილი, მაშ, ერთად მივდივართ?

ბრიტოლი (თავს არიდებს). მე ჩემი ვიწრო ასპარეზი მაქვს: ახლობლებზე უნდა ვიზრუნო. ამის მტეს ვერც ჩემი ძალა გასწვდება და ვერც უნარი.

იულიანე (მასუნის გაყვამას აპირებს. მაგრამ უცებ მარჯვნივ შებრუნდება, რაღაცას მიაკურადება და წამოიძახებს). ბაკქანალია!

ბასილი. იულიანე!

იულიანე. ბაკქანალია, მეგობრებო, ბაკქანალია!

ბრიტოლი ერთხანს უყურებს, მერც კი ხელმარცხნივ მიდის და სწავლებს. უჩინარდება, მარჯვენა მხრიდან კი პოედანზე გამაყრუებელი ყიჟინით შემოიჭრება. ბრიტოლი; მათ შორის ახლად ჩამოსულლებიც არიან.

ბასილი (იულიანეს უახლოვდება). მომისმინე, იულიანე...

იულიანე. შეხედე, შეხედე, თავიანთი ახალი მეგობრები ახანოში წაუყვანიათ... ზეთით დაუზღვიათ თმა... ხედავ, როგორ იქნევენ და ქვაფენილს უბაგუნებენ ქოხებს?... რას იტყვი, პერიკლე? მე შეჩვენება შენი მრისხანე ლანდი...

ბასილი. წავიდეთ. წავიდეთ.

იულიანე. შეხედე იმ კაცს, ტიტლიკანა რომ მოათრევენ, აგერ, მოცეკვავე ქალებიც ხედავ?...

ბასილი. ფუჰ! ფუჰ! ნუ უყურებს. დასწყევლოს ღმერთმა!

ამისობაში კიდევ ღამდება. ბრბო პოედანზე, შადრენის ირგვლივ ქუჩდება. მოაქვთ ღვინო და ბილი, მორთულ-მოკაზმული ქალიშვილები ჩირაღდნების შუქზე ცეკვავენ.

იულიანე (ხანმოკლე ღუმილის შემდეგ). მითხარი, ბასილი, რატომ იყო წარმართული ცოდვა ესოდენ მშვენიერი?

ბასილი. სცდები, მეგობარო, მასზე მშვენიერი სიმღერები და თქმულებები შეთხვს, თვით წარმართული ცოდვა კი არ ყოფილა მშვენიერი.

იულიანე. რას მეუბნები? განა მშვენიერი არ იყო ალკიბიადე, როცა ღვინით გახელებული, კაბუკი ღმერთის მსგავსად, ღამღამობით გრიგალივით დაუვლიდა ათენის ქუჩებს? განა მშვენიერი არ იყო მისი სიშმაგე. როცა თავხედურად მუსრავდა პერმებს? როცა კარზე უბრახუნებდა მოქალაქეებს და უვირილით იწვევდა ქუჩაში მათ ცოლებს და ქალიშვილებს, ფერმიხდილები რომ მიუუუულიყვნენ კუთხეში, მაგრამ გულში მაინც მხოლოდ ერთსა ნატრობდნენ?

ბასილი. ო, გვედრება, მომისმინე!.. აი, რას ვიტყვი.

იულიანე. განა მშვენიერი არ იყო ინახად მქდარი სოკრატე? ან პლატონი და სინარულით მოთვრალი დანარჩენი შეინახენიც? ხოლო ამასთანავე ხჩადიოდნენ ისეთ რამესაც, რომ თვით ამ ღორისშვილ ქრისტიანებსაც კი ყალუზე დაუდგებოდათ თმა და პირჭვრისწერას მოაყვებოდნენ, ღმერთო, ბოროტი გვაშორეო. ვაიხსენე ოიდიპოსი, მედეა, ლედა...

ბასილი. უოველივე ეს მხოლოდ პოეზიაა. შენ ერთმანეთში ურევ კოეტურ გამონაგონს და სინამდვილეს.

იულიანე. კი მაგრამ, განა პოეტების მიერ გამოგონილი გმირები, მათი სული და ნება იმავე კანონებს და პარობითობებს არ ემორჩილებიან, რასაც გმორჩილებენ თვით უფლის მიერ ხატად თვისად შექმნილი კაცნი? მაგრამ ჩაბედე ჩვენს საღმრთო წერილს, როგორც ძველ, ისე ახალ აღთქმასაც. განა მშვენიერი იყო ცოდვა სოდომსა და გომორში? განა იაშვი ციციხლით; არ სჭიდა იმას, რის წინაშეც უკან არ იხევდა სოკრატე?... ო, ამ შმაგი ცხოვრების ფერხულში ჩაბმულს ხშირად მიუიქრია, გეშქარიტება მშვენიერების მტერი ხომ არ არის-მეთქი?

ბასილი. ქვეყანა იქცევა. შენ კი დამდგარხარ და მშვენიერებაზე ოხრავ. ან იქნება დაგავიწყა, რაც ახლახან მოისმინე?

იულიანე (ყურებს თითებით იცობს). ამ საშინელების გაგონებაც არ მინდა! ჩამოვიბერტყოთ ანტიოქიის მტვერი... ერთი ეს მითხარი, კიდევ რახა გწერს მაკრინე? წერილში კიდევ იყო რაღაცა... თუ არა ვცდები, ერთი ისეთი ამბავი ახსენე...

ბასილი. უოვლად უჩვეულო ამბავი.

იულიანე. დიახ, დიახ, მაინც რა?..

ბასილი. ჩემი და მაქსიმე ეფესელზე მწერს...

იულიანე (სწრაფად). მისტიკოსზე?

ბასილი. დიახ, ამ იდუმალებით მოცულ კაცზე. ახლა თურმე კვლავ გამოჩნდა ასპარეზე, ამჯერად — ეფესში და გარშემო ყველაფერი ამტუტა. ან ოინბაზია, ან უკეთური კავშირითაა შეკრული ხოროტ სულთან. თვით ქრისტიანებსაც კი — ღმერთმა იცის როგორ და რატომ — უცნაური ძალით იზიდავს თურმე მისი მისნობა და გრძნეულება.

იულიანო. მერე, მერე?.. გვედრები...

ბასილი. წერილში მეტი არაფერია ნათქვამი. მაკრინე მხოლოდ დახტენს, მაქსიმეს დაბრუნება ღვთის რისხვის ნიშანიაო მისი აზრით, სასტიკი გამოცდა მოგველის ჩვენი ცოდვებისათვის

იულიანო. დიახ, დიახ!.. იცი რას გეტყვობ, ბასილი, შენი და უთუოდ იშვიათი ქალი-

ბასილი. კრესმარიტად.

იულიანო. ყოველთვის, როცა მისი წერილების შინაარსს მაცნობ, მე წარმოვიდგენა რად დაც უჩვეულოდ მთლიანი, სავსე და სრული, რასაც დიდი ხანია ვნატრობ. მითხარი, კვლავინდებურად აპირებს ზურგი აქციოს ამ სოფელს და მონაზვნად აღიკვეცოს?

ბასილი. მისი გადაწყვეტილება ურყევია.

იულიანო. მართლა? კი მაგრამ, როგორც ეტყობა, ყოველი სიკეთითაა შემკული... ახალგაზრდა, ლამაზი, მდიდარი მემკვიდრე, ქალის კვალობაზე უჩვეულოდ განათლებული... იცი, ბასილი, ერთი ხული მაქვს, როდისა ვნახავ... რა უნდა უდაბნოში?

ბასილი. ხომ გითხარი, ხაქმრო დაედუპა-მეთქი, მაგრამ მაკრინე მას მომავალ სიცოცხლეში თავის შეუღლებად სახავს, რომელსაც უნდა ეკუთვნოდეს მისი ზრახვაც, გულისტქმაც, სწრაფვაც და რომელსაც უმანკოდ უნდა წარუდგეს სულით და ხორციით.

იულიანო. უცნაურია, მაინც რამდენს აზიდავს ჩვენს დროში სიმარტოვე, უდაბნო, უდაბურება. თუ წერილს მისწერ, ნუ დაიზარებ და აცნობე, რომ მე...

ბასილი. უკვე იცი, იულიანო. მაგრამ არ ხჭერა...

იულიანო. რატომ? რას იწერება?

ბასილი. გვედრები... ნუ მათქმევინებ...

იულიანო. თუ გიყვარვარ, ნუ დაშიშალავ მის სიტყვებს.

ბასილი (წერილს უწვდის). რახან არ შეშვები, აი, აქედან წავიკითხე.

იულიანო (კითხულობს). „ყოველთვის, როცა შენს მეგობარზე, იმპერატორის ახალგაზრდა ნათესავზე მწერ, ისეთი სიხარულით მევსება გული...“ ო, ბასილი, იყავ ჩემი თვალი და შენ განაგრძე!

ბასილი (კითხულობს). როცა წავიკითხე, რა მიამიტური თვითრწმენით სავსე ჩამოვიდა ათენში, ჩემ თვალწინ გაცოცხლდა ძველი აღთქმის ერთი ხურათი. დიახ, მე მწამს — ესაა ახალი დავითი, რომელმაც უნდა შემუსროს წარმართობის გოლიათი. დე, სული ღმრთისა გადმოვიდეს მასზე, როგორც ამ ბრძოლაში, ისე მთელ მის სიცოცხლეშიც“.

იულიანო (ხელში სწვდება). საკმარისია!.. ისიც? თქვენ რა შეთქმულებივით ერთსა და იმავეს მოითხოვთ ჩემგან? განა ოდესმე აღგიტყვით, ძალაუფლების ღომებს შევებრძოლები-მეთქი?

ბასილი. კი, მაგრამ, რას ნიშნავს ეს უცნაური მოლოდინი, რატომაა, რომ ყველა მორწმუნე მხოლოდ შენ შემოგცქერის ხასოებით?

იულიანო (ერთი-ორჯერ გაივლ-გამოივლის სვეტებს შორის, შეჩერდება და წერილისკენ გაიწვდის ხელს). მოიტა, ერთიც ჩავხედო (კითხულობს). „დე, სული ღმრთისა გადმოვიდეს მასზე, როგორც ამ ბრძოლაში, ისე მთელ მის სიცოცხლეშიც“. ებ, ბასილი, ნეტა შემეძლოს!.. მაგრამ რა ვქნა, სულ ისეთი განცდა მაქვს, თითქოს დედალოსივით ცასა და დედამიწას შუა ვიყო გამოკიდებული. თავბრუდამხვევი სიმაღლე და უფსკრულის უძირო სიღრმე... რას უნდა მოახწავებდეს ეს ხმები, აღმოსავლეთიდან და დასავლეთიდან რომ მიხმობენ ქრისტიანობის საბხნელად და გადახარჩენად? სადაა ეს ქრისტიანობა, რომელიც უნდა ვიხსნათ? სად ვეძიოთ, იმპერატორისა თუ ცეზარის სახახლეში? მე მგონი, თვით მათი ხაქმენი ღალატებენ: არა, არა! იქნებ მორტყმულთა და ამაჟვეუნის ძლიერთა შორის? ეს გარყვნილი და გაზულუქებული კარისკაცები, ეს კაცობის შემარცხველნი, ფაშვებზე რომ შემოუწყვიათ კოტიტა ხელები და კოშინით კითხულობენ: „რისგან შეიქმნა ძე ღმრთისა? — არაფრისაგან?“ ან იქნებ იმ სწავლულთა და განათლებულთა შორის, რომლებმაც ჩვენსავით წარმართული წყაროები აი შეიწოვეს და შეისისხლბორცეს სიბრძნე და მშვენიერება? განა მათი უმრავლესობა არიოზის მწვალებლობისკენ არ იხრება, რომელსაც ასე სწყალობს თვით იმპერატორი? ან თუნდაც ამ ჩამოხეულსა და ჩამოძონძილ ბრბოში, რომელიც ასე მძვინვარებს ტაძრების წინააღმდეგ და მუსრს ავლენს და დედაბუდიანა სპობს წარმართებს? და ყოველივე ამას სჩადის ქრისტეს სახელით! ბა-ბა-ბა! შემდეგ კი მკვლელები თავ-პირს ამტვრევენ ერთმანეთს მოკლულთა ქონების გაყოფისას... ბკითხე მაკრინეს, უდაბნოში ხომ არ ვეძიოთ ქრისტიანობა, ცალ ფეხზე დაყუდებულ მესვეტეთა შორის? ან ქალაქებში? იქნებ იმ კონსტანტინოპოლელ მეფუნთუშეთა შორის, რომლებიც ამას წინათ მუშტი-კრივით ცდილობდნენ გადაეწყვიტათ საკითხი იმის შე-

სახეზე, თუ რა არის წმიდა სამება — სამი პირი თუ სამი პირობა? რომელ მათგანს აირჩევდა ქრისტე თავის მოწაფედ, ხელახლა რომ მოვლენოდა ამ ცოდვილ მიწას? დავიწყებულა თანაო აიღე ხელში, ბასილი გაანათე ეს განუკურნებელი უკუნეთი, სად არის ქრისტე?

ბასილი, პახუნი ეძებე იქ, სადაც მას პოულობდნენ სულიერი სიმწიროს უველა ეპოქაში. იულიანე, ნუ დახშავ შენი ცოდნის საუნჯეს! თუ შეგიძლია დააცხრე ჩემი წყურვილი სად უნდა ვეძიო, რომ ვაპოვო?

ბასილი, საღმრთო წერილში. იულიანე, კვლავ იგივე, ერთი და იგივე სასოწარმყვეთი პახუნი: წიგნები... მხოლოდ წიგნების ლიბანიოსთან მივალ და სულ ამას ჩამჩიჩინებ: წიგნები, წიგნების თქვენთან მოვალ და იგივე მესმის: წიგნები, წიგნები, წიგნების პურის ნაცვლად — ქვების არ მინდა წიგნები, მე მინდა ცხოვრება, სულთან სიახლოვე, მასთან შერწყმა! განა სავლეს წიგნებით აეხილა თვალი? განა მის შესახვედრად ზეციით არ იფეთქა ნათელმა? განა არ შეაჩერა ხილვამ, არ ჩამოესმა მგრგვინავი ხმა?

ბასილი, შენ გავიწყდება ის ხილვა და ხმა, რასაც გვაუწყებს აგათონ მაკედონელი იულიანე, ეს იყო იდუმალი ხმა, მისნის ძაბილი, მაგრამ მისი წვდომა ჩემს ძალ-ღონეს აღემატება. ნუთუ მე ვარ ის ღვთიერჩეული? ხმა წინახწარმეტყველებდა სამეფოს შემკვიდრის მოვლინებას. რომელი სამეფოსას? ათასი ეჭვი აღეძვრის კაცს... მე მხოლოდ ერთი რამ ვიცი, — ათენში როდია ღომების ხარო, მაშ სადაა, სად? სავლესხავით დამის წუვლიადში მეც ხელის ფათურით, ალაღბედზე მივიკვლევ გზას, თუ ქრისტე რაიმეს მოითხოვს ჩემგან, დაე უფრო ნათლად და გარკვევით მამცნოს! შიგ ღია კრილობაში მატავოს თითი..

ბასილი, მაგრამ საღმრთო წერილში ხომ ნათქვამია...

იულიანე, ვიცი, ვიცი, რაც არის ნათქვამი, მაგრამ უველა ეს წერილი ხორცშესხმული კეშმარტება როდია ჩემთვის. ნუთუ სული არ გეხუთება და გემბანზე მყოფივით გული არ გერევა, ნიავიც რომ არხით იძვრის და მაინც ასე გაზუდმებით ირუვეი ცხოვრებას, საღმრთო წერილს, წარმართულ სიბრძნესა და მშვენიერებას შორის? უნდა მოგვეცეს ახალი გამოცხადება, ან გამოცხადდეს რაღაც ახალი, დიახ! უკვე დროა!.. გამოცხადება! ოჰ, ბასილი, შენ რომ შეგიძლოს ღმერთს შემავედრო და ჩემთვის გამოითხოვო იგი მაშინ მზადა ვარ თუნდაც ჭვარს ვეცვა, ჭვარცმულმა დავლიო სული ო, თავბრუ მესხმის, რა ნეტარებაა ამაზე ფიქრი!.. მართლმანს ჩაფიქრებული დასცქერის და ხმადაბლა ამბობს.) მე კი აი, რა მადგას თავზე, სულ დამავიწყდა. (გვირგვინს განზე მოიხვრის.) მხოლოდ ერთი რამ ვისწავლე ათენში.

ბასილი, რა, იულიანე? იულიანე, ძველი მშვენიერება უკვე აღარ არის მშვენიერება და აღარც ახალი კეშმარტებაა კეშმარტი.

ხელმარჯვნივ, სვეტებს შორის სწრაფი ნაბიჯით გამოდის ლიბანიოსი ლიბანიოსი (შორიდანვე). ხომ წამოვგო, ბოლოს მაინც ხომ წამოვგო ანკესს!

იულიანე, ვინ? მე მეგონა, ორივე უკვე ხელში გყავდა.

ლიბანიოსი, ვინ ორივე?

იულიანე, მილონის ვაფიშვილები.

ლიბანიოსი, მოო! თუმცა ისინიც... მაგრამ ის კი მართლა ხელში გყავს, ვეღარსად წავივია, იულიანე!

იულიანე, აა! აღბათ ერთ-ერთი ბრძენი, შენი პეტოქე!

ლიბანიოსი, უოველგვარი სიბრძნის მოსისხლე მტერი.

იულიანე, აღარ იტყვი, ვინ?

ლიბანიოსი, შენ რა, მართლა არ იცი? არაფერი გაგიგია მაქსიმეზე?

იულიანე, მაქსიმეზე? ღვთის გულისათვის...

ლიბანიოსი, აი, სანამდის მივიდა ეს დამთხვეული მეოცნებე... ნელ-ნელა, ნაბიჯ-ნაბიჯ, სრულ სიგიჟემდე.

იულიანე, სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, უზენაეს სიბრძნემდე.

ლიბანიოსი, რაც გინდა, ის დაარქვი. მაგრამ ახლა მოკმედეების დროა, ხელიდან არ უნდა გავუშვათ ესოდენ ძვირფასი წამი. შენ, ჩვენო სათაყვანებელი იულიანე, სწორედ შენა ხარ ის კაცი, ვინც ჩვენ გვკირდება. შენ ბრძანდები იმპერატორის ახლო ნათესავი, სიბრძნის უველა კეშმარტი მოუვარე, აქაც და ნიკომედიასიც, შენ ერთს შემოგცქერის სახოებით...

იულიანე, მომიხსინე, ღვთაებრივო ლიბანიოს, გულთმისანი ხომ არ გგონივარ?...

ლიბანიოსი. ჰო, კარგი, გეტყვი: მაქსიმე ენ-ეხაა სახალხოდ გამოაცხადა თავისი მოძღვრების ფარული არსი.

იულიანე. შენ ამას დანაშაულად უთვლი?

ლიბანიოსი. მან განაცხადა, სულელები და აჩრდილები მმორჩილებენო.

იულიანე (მონასხამში სტაყებს ხელს). ლიბანიოსი

ლიბანიოსი. ხომალდზე ყველას მისი გრძნეულება აკერია პირზე, ხოლო (ქრისტიანულად) ჩემი ღირსეული თანამოძმე ეხსევია დაწვრილებით ამიწერს საქმეს.

იულიანე. სულელები და აჩრდილებიო?!

ლიბანიოსი. ამას წინათ ეფესში მრავალრიცხოვანი მომხრეებისა და მოწინააღმდეგეების თანდასწრებით მაქსიმე არ შეუშინდა აკრძალვას და შეკატეს ტაძარში ქალღმერთის ქანდაკების წინაშე, თავისი გრძნეული ხელოვნებით არნაბული სასწაული უჩვენა ხალხს. ეხსევია მწერს, მეც იქ ვიყავი და ყველაფერი ჩემი თვალითა ვნახეო. ტაძარში ისე ბნელოდა, რომ თვალთან თითხ ვერ მიიტანდა კაცი. მაქსიმემ რაღაც უცნაური შელოცვა წარმოთქვა, მერე კი მინი იმდერა, რომელიც ვერავინ გაიგო და აი, ქალღმერთის ხელში მარმარილოს ჩირაღდანი უცებ აენტო...

ბასილი. სატანის კერძი!

იულიანე (სუნთქვაშეკრული). მერე?

ლიბანიოსი.და რძისფერი შუქის ციაგში მთელმა კრებულმა თავისი თვალით იხილა, როგორ გაცოცხლდა ქალღმერთის სახე და ხალხს გაუღიმა.

იულიანე. მერე, მერე?

ლიბანიოსი. უმრავლესობას თავზარი დაეცა. ყველა კარს მიაწყდა. ბევრი მათგანი შემდეგ ავად გახდა, ლოგინად ჩავარდა და ბოდვა დააწყებინა. ის კი — დაიჭერებ, იულიანე? თითქოს აინუნშიაც არ აგდებს, რა ბედი ეწია კონსტანტინოპოლში მის ორ ძმას, ქედს არ იხრის ბედისწერის წინაშე, თამამად მიაბიჯებს მოღიაულ გზაზე და ყველგან საცთურსა თესავს.

იულიანე. საცთურს? შენ ამ გზას საცთურის გზას უწოდებ? განა მას არ უერთდება სიბრძნის ყველა ვიწრო ბილიცი? მიაღწიო სულის სულთან შერწყმას...

ბასილი. ო, ჩემო ძვირფასო ძმაო, ძვე შეცთომილო...

ლიბანიოსი. შე კი გეტყვი, ეს უარესია, ვიდრე საცთური, რა არის შეკატე? რანი არიან საერთოდ ღმერთები ნათელმოსილი გონებისათვის? მადლობა ღმერთს, იმ ბრმა მომღერლის დროში როდი ვცხოვრობთ! მაქსიმეს ცოტა მეტი განათლება არ აწუენდა, განა პლატონმაც და ამის კვალდაკვალ ბევრმა ჩვენგანმაც ნათელი არ მოპოვინა ამ იდუმალეობას? განა ხალხს არ აცთუნებს ის, ვინც დღეს, ჩვენს დროში, ცდილობს კვლავ იდუმალეობის ბურუსითა თუ მისტიკური ბოდვით დაჩრდილოს და დააბნელოს ესოდენ დიდებული, გონების შუქით გაბრწყინებული და, თამამად შეიძლება ითქვას, წარმოუდგენელი რუდუნებით აგებული ცნებებისა და განმარტებების ნათელი ტაძარი, რომელსაც ჩვენ, სიბრძნისმოყვარენი, ჩვენი ფილოსოფიური სკოლა...

იულიანე (აგზნებით). მშვიდობით, ბასილი! ჩემს გზაზე ცეცხლის აღს მოყვარი თვალი.

ბასილი (ხელს სტაყებს). ფეხხაც ვერ მოიცვლი! არ გაგიშვებ!

იულიანე (თავს ითავისუფლებს). ვინ დაშიჭერს?.. წინ ნუ აღუდგები გარდუფალს!

ლიბანიოსი. აი, სიგიჟე! სად მიხვალ, მეგობარო, ძმაო, მოყვასო?

იულიანე. სადაც ინთებიან ჩირაღდნები და ღიმილს გვაფრქვევენ ქანდაკებები!

ლიბანიოსი. და ეს შენ იულიანე... ჩვენო სიამაუფე, ჩვენო სასოებავ, ჩვენო ჯავარო!.. შენ უნდა ისწრაფოდე სიცრუით დაბანჯულ ეფესში, რომ იქ ოინბაზის სათამაშოდ იქცე? მაშ, იცოდე, როგორც კი ასე დაიმდაბლებ თავს და დაეცემი, სამუდამოდ გამოეთხოვები შენს დიდებას და სწავლულისა და მკვერმეტყველის ღირსეულ სახელს, რომელიც ამ წლების მანძილზე მოიხვეჭე პერგამოსსა და ნიკომედიაში, უპირატესად კი აქ, ათენის უმაღლეს სკოლებში..

იულიანე. ომ, ეს თქვენი სკოლები! აქ დარჩი და წიგნებს მიხედვი ახლა შე შენ მიჩვენე კაცი, რომელსაც ხანთლით ვეძებდი. (სწრაფი ნაბიჯით მიდის მარცხნივ და სვეტებს შორის უჩინარდება..)

ლიბანიოსი. (ვრთხანს მღუმარედ უყურებს). ეს სამეფო გვარის კაბუცი ხაშიშია მეცნიერებისათვის.

ბასილი (თითქოს თავისთვის). იულიანე ცოტა უფრო მეტი რამისთვისაც ხაშიშია.

მისამე მომედეგა

ეფესი, იულიანეს პალატა სანთლებითაა გაჩახახებული. ხელმარჯვნივ შემოსასვლელი კარია. ცოტა უფრო შორს სიღრმეში, შედარებით მომცრო ფარდებჩამოფარებული კარი. კიდევ ერთი მარცხენა კარი მოსასვენებელ დარბაზში გადის. შუა კედელი თაღს მოგვაგონებს, რომლის მიღმაც პატარა ქანდაკებებით შემკული შიდა ეზო ჩანს.

მსახურები. სუფრას აშლიან და სარეცლებზე ბალიშებს აწყობენ. ვასშიძის დროა. სახლთუბუცესი ევფერიოსი შემოსასვლელ კართან დგას და ბრიგოლ ნაწინაწილსა და ბასილი კისარიელს თავაზიანად ეპატიჟება, შემობრძანდითო.

ევფერიოსი. დიახ, დიახ, დამერწმუნეთ, მართლა ასეა.

ბრიგოლი. შეუძლებელია. ხომ არ დაგვცინი?

ბასილი. ხუმრობ მეგობარო. როგორ შეიძლება, შენი ბატონი გველოდეს? კაციშვილს არ გაუგია ათენიდან ჩვენი წამოხვლა; გზაში არსად შევჩერებულვართ და იხე სწრაფად მოვცურავდით, ღრუბლებსა და წეროების გუნდებს უკენ ვიტოვებდით.

ევფერიოსი. აბა შეხედეთ, ეს სუფრა სტუმრებისთვისაა გაშლილი; თვითონ ხილისა და პურის მეტს არაფერს გეახლებათ.

ბრიგოლი. რაღა გვეთქმის; უველაფერი. რასაც ვხედავთ და ვისმენთ, შენს სიტყვებს ადასტურებს. მწვანე ფოთლებითა და უვავილებით შემკული ფიალები, გაჩახახებული სანთლები, ხილით დაწვინული სინები, ნელსაკმეველთა სურნელება, მუსიკოსები...

ევფერიოსი. დღეს დილაუთენია მიხმო, ძალიან გახარებული ჩანდა, ბოლთას სცემდა და კმაყოფილებით იფშენებდა ხელებს. „მეფური სუფრა გაშალე. — მითხრა მან, — ამ საღამოს ორ მეგობარს მოველი „ათენიდან“. (მარცხენა კარს შეავლებს თვალს. უცებ დუმდება და მოწიწებით გადგება განზე.)

ბასილი. მოდის?

ევფერიოსი დასტურის ნიშნად ხრის თავს და შემდეგ მსახურებს ანიშნებს გაგვშორდითო; ისინიც მარჯვნივ, წინკარში გადიან; ევფერიოსი უკან მისდევთ. იმავდროულად მარცხენა კარიდან სწრაფი ნაბიჯით შემოდის იულიანე, ეტყობა, ძალზე გახარებულია, ღელავს.

იულიანე (სტუმრებთან მიდის და გულმხურვალედ ესალმება). აი, ისინიც აი, ისინიც! გმადლობთ, გმადლობთ, რომ თქვენმა ხულმა უკან მოიტოვა თქვენი სხეული!

ბრიგოლი. იულიანე!

ბასილი. ძმავ და მეგობარო!

იულიანე. მე, როგორც მოლოდინით გულგადაღებულ მიქნურს, ერთი სული მქონდა, როდის ჩამოგართმევდით ხელს. ქვემეთრევმა კარისკაცებმა, ზოგ-ზოგიერთის საამებლად, მაიმუნი შემარქვეს... ნეტავი მაიმუნივით მართლა ოთხი ხელი მომცა, რომ ერთად ჩამოგართვათ ოთხივე!

ბრიგოლი. კი მაგრამ, რას ნიშნავს ეს? შენი მსახურები მუსიკოსთა თანხლებით გვხვდებიან კართან, აბანოში წაუვანას, ზეთით დაწელასა და თავზე ვარდის გვირგვინების დადგმას გვიპირებენ...

იულიანე. წუხელ ორივენი სიზმარში გნახეთ. მოგეხსენებათ, ახლა სავსე მთვარეა, ხოლო ჩემი სული ამ დროს უჩვეულოდ მგრძნობიარე ბდება. ჩემს მაგიდას ვუჭკეკი წიგნთსაცავში და ვთვლებდი... ბოლოს კი კითხვით, წერით და ფიქრით დაღლილ-დაქანცულს ჩამეძინა. უცებ მთელი სახლი, ჩემო მეგობრებო, თითქოს ქარიშხლის შემობერვამ შეაზანზარა! ფარდები აფრიალდა და ჩემ თვალწინ გადაიშალა ზღვის უსასრულო სივრცე. ანაზღუდულად მომაჯადოებელი სიმღერა შემომესმა... ორი უცხო ფრინველი გაღობდა... ორივეს ქალის სახე ჰქონდა. გვერდიგვერდ მოისწრაფოდნენ ნაპირისაკენ. მერე ნელ-ნელა დაეშვნენ დაბლა; ბუმბული მთლიანად დახცვივდათ, თანდათან ღრუბლის ფაფუკ ქულასავით გაქრა და რძისფრად მოციანვე ნათელში თქვენი ძვირფასი სახეები დამიდგა თვალწინ.

ბრიგოლი. დარწმუნებული ხარ, რომ უველაფერი მართლა ასე მოხდა?

იულიანე. მითხარით, ჩემზე ფიქრობდით? წუხელის მახსენებდით?

ბასილი. დიახ... გემბანზე...

იულიანე. მაინც რა დროს?

ბრიგოლი. შენ როდისღა ნახე შენი სიზმარი?

იულიანე. შუალამე ასე ერთი საათის გადასული იქნებოდა.

ბრიგოლი. (ბასილს გადაბედავს). სასწაულია და ეს არის!

იულიანე (ხელებს იფშენებს და აქეთ-იქით დადის). ხედავთ! მა-მა-მა! ხედავთ?

ბასილი (თვალს არ აშორებს) ო, ესე იგი, მართალია.

იულიანე, რა? მითხარი, რაა მართალი?

ბასილი, რასაც შენს ღამეულ გრძნეულებაზე ამბობენ.

იულიანე, ემ, რას არ იტყვის ხალხის ენა! თუმცა რას ამბობენ ჩემზე? ქოს ათას რამესა მწამებენ. თუ ზოგზოგიერთს ვერწმუნებით, მთელ იმპერიაში იშვიათად თუ ლაპარაკობენ ვინმეზე იმდენს, რამდენსაც ჩემზე.

ბრიგოლი, დღესდღეობით მართლაც ასეა.

იულიანე, კი მაგრამ, ლიბანიოსი რას ამბობს ამაზე? ვერასოდეს ვერ იტანდა, როცა ხალხს სხვისი სახელი ეკერა პირზე და არა მისი. ან, საერთოდ, რას ამბობენ ჩვენი დაუვიწყარი ათენელი მეგობრები? ალბათ იციან, რომ შერიხბული ვარ, აღარც იმპერატორი მწყალობს და აღარც მისი სასახლის კარი.

ბრიგოლი, მართლა? დროდადრო კი ვიგებ სასახლის ამბებს, მაგრამ ჩემს ძმას კესარიოსს ამის თაობაზე არაფერი მოუწერია.

იულიანე, მაშ, რითი უნდა ავხსნა, ჩემო ძვირფასო გრიგოლ, რომ უველას თავის მოვალეობად მიაჩნია, თვალუური ადევნოს ჩემს თვითრეულ ნაბიჯს? აგერ, ახლახან ცეზარმა გალუსმა თავისი სულიერი მოძღვარი აეციუსი გამოგზავნა, რათა გაეგო, მტკიცედ ვადგავარ თუ არა ქრესტიანობის რწმენას.

ბასილი, მერე?

იულიანე, უნდა მოგახსენოთ, რომ უშიშვოდ არასოდეს არ ვაკლდები ცისკრის წირვას. იგეც არ იყოს, დიდ პატივს ვცემ წმინდა მოწამეთ: მართლაცდა რა ნებისყოფა უნდა მქონდეს კაცს, რომ რწმენის გულისთვის დაითმინოს ამდენი ტანჯვა და უდრტვინველად შეეცდოს თვით სიკვდილსაც. საერთოდ, მე მგონია, აეციუსი კმაყოფილი დარჩა ჩემით.

ბასილი (ხელს წაავლებს), იულიანე... თუ ჩვენი მეგობრობა გწამს, გულახდილად გვითხარი შენი ამბავი.

იულიანე, მე უბედნიერესი კაცი ვარ მოკვდავთა შორის, ჩემო მეგობრებო, ხოლო მაქსიმე... ზედმიწევნით ამართლებს თავის სახელს. დიახ, მაქსიმეზე დიდი კაცი ჯერ არ დაბადებულა ამქვეყნად.

ბრიგოლი (წასვლას აპირებს), ჩვენ მხოლოდ შენი ნახვა გვინდოდა, იულიანე.

იულიანე, კი მაგრამ, სად გაგონილა, რომ ამის გამო ძმა მოინდუროს ძმამ? თქვენ შიში გიპყრობთ და უკან იხევთ უოველივე იღუმალის წინაშე. საკვირველია, ღმერთმანი! თუმცა მეც უკან მოუხედავად გავრბოდი ხოლმე, სანამ თვალი არ ამეხილა და უშუალოდ ხულით არ ჩავწვდი სიცოცხლის დვრიტას.

ბასილი, რას უწოდებ შენ სიცოცხლის დვრიტას?

იულიანე, იგ მაქსიმეს ბკითხე, მის სულში მწიფდება ახალი გამოცხადება.

ბასილი, და შენ ეზიარე მას?

იულიანე, თითქმის ბევრი აღარაფერი მიკლია... მაქსიმემ აღმიტქვა, რომ სწორედ ამად...

ბრიგოლი, მაქსიმე მეოცნებება, ანდა უღვთოდ გატყუებს შენი..

იულიანე, კი მაგრამ, როგორ აძლევ შენს თავს იმის უფლებას, რომ მიხტერიებზე ასე ხელადებით იმსჯელო?.. მათ უარულ არსს შენი განხწავლულობით ვერ მოიხელთებ, ჩემო გრიგოლ, საშინელია დიდების სახუფრეველისაკენ მიმავალი გზა. ელევსინელ მეოცნებეებს სწორი გეზი მქონდათ აღებული და იქნებ კიდევაც დახდგომოდნენ ქრესტიანობის კვალს. მაქსიმე კი უკვე დაადგა და მისი შემწეობით — მეც... წყვედიადით მოცულ ხევს მივყვებოდი, ხელმარტხნივ კონსტანტი და კაობი იდგა. ასე მეგონა, რომ ესაა მდინარე, რომელსაც დინება დაავიწყდა. დაშის მყუდროების დროდადრო საზარელი ყვირილი, ერთმანეთში უთავბოლოდ აღუფხული ხმების გნიასი არღვევდა, აქა-იქ წამით იღვრებდა ცისფერი ალი, თითქოს მხოლოდ იმიტომ, რომ წყვედიადისათვის საზარელ ურჩხულთა ლანდები გამოეტაცა... მე კი მაინც წინ მივიწევდი, ძრწოლით სავსე, მკვდარივით გაფითრებული... მაგრამ ვიმძლავრე, გავუძელი... მერე კი... მერე, ჩემო ძვირფასო, ამ ჩემი სულად ქცეული ხორციით თამამად შევვლე სამოთხის ბტენი; ანგელოსები შემომეგებნენ ძღვევის მიმნით და მე ვიხილე საწყაროული შუა ცეცხლის უოველისწამლეკი ნათელი...

ბრიგოლი, წყუულიმც იყოს მაქსიმე! ღმერთმა შეაჩვენოს უღმერთო, ოინბაზი, ხატანის კერძი!

იულიანე, ნუ სცოდავ, ნუ სცოდავ! მაქსიმე აღმერთებს თავის წინამორბედთ თაყვანს სცემს თავის ორსავე დიდ ძმას; ხინელ სჯულმდებელსაც და ნაზარეველ წინახწარმხედსაც...

თუ იცი, როგორ გადმოვიდა ჩემზე შემეცნებისა და ცნობადის სული?.. ერთ ღამეს, ლოცვითა და მარხვით დაღლილ-დაქანცულმა, ანაზღეულად ვიგრძენი, როგორ ამიტაცეს და თითქოს სივრცესა და დროს გამარიდეს. გარშემო ყველაფერი მზის სხივებს წაეღწეა. და მე მარტო ვიდექი ხომალდზე! რომელსაც დაღლილი ფრთებივით უმწეოდ დაეშვა აფრები და ნელა ირწყოდა ბერძნული ზღვის სარკესავით მოლაპლაპე გლუვ ტალღებზე. წულიდან აქა-იქ, შორს გაწოლილი ნისლის მსუბუქი ფთილებივით ამოჩრდილდნენ კუნძულები, და მხოლოდ თითქოს თვლემდა ზღვის მოციხფრო-მომწვანო ზედაპირზე.

ბრიგოლი

მერე ეს ზედაპირი ხულ უფრო და უფრო გამჭვირვალე გახდა, უფრო მსუბუქი, უფრო მადროვანი. ბოლოს კი სულაც გაქრა, სივრცეში გაითქვიფა, გაუჩინარდა და ჩემი ხომალდი დარჩა ასე, საზარელი უფსკრულის თავზე თითქოს მადროში გამოკიდული. აღარსად ჩანდა მზის ერთი სხივიც, აღარც ხიმწვანის ნატამალი... უოველმხრივ გადაჭიმულიყო მხოლოდ ზღვის უსიცოცხლო, შავად მოთიშთიმე. გულშემწარავდ შიშველი ფსკერი. სამაგიეროდ ზევით, უსასრულოდ გაშლილ გუმბათოვან სივრცეში, სადაც მე უწინ მხოლოდ სიცარიელე მეგულებოდა, ძალუმაღ ბობოქრობდა სიცოცხლე, ახალ-ახალ, უჩვეულო და უხილავ ფორმებს იღებდა და დუმილი ბადებდა ღვთაებრივ ბგერებს. სწორედ მაშინ ავივსე შემეცნების დიადი, ცხოველ-მყოფელი და მძლეთამძლე სულით.

ბრიგოლი. რომელ შემეცნებას გულისხმობ?

იულიანე. არსებული არ არის და არარსებული არის.

ბასილი. ო, შენ მალე მთლიანად გაიხლართები და დაიღუპები კიდევ ამ ბადეში, შუქ-ჩრდილის ამ საბედისწერო წნულში.

იულიანე. მე?.. განა სასწაული კვლავაც არ ხდება? განა წინასწარმეტყველება და ვარსკვლავიერ სივრცეში უჩვეულო მოვლენათა არნახული სიმრავლე კვლავინდებურად არ იუწყება, რომ განგების ნება რაღაც დიადის აღსრულებად მიხმობს? თუმცა რა არის ეს დიადი, ჯერ კიდევ არ გაცხადებულა!..

ბრიგოლი. ნუ ენდობი ამ იღუმალ ნიშნებს. შენ არ შეგიძლია იცოდე, ვის მიერია ისინი.

იულიანე. რას ნუ ენდობი — სიკეთის მაუწყებელ ნიშნებს? ნუ ენდობი იმას, რაც თითქმის უკვე ახდა? (მომიხსლოვდითო, ანიშნებს სტუმრებს და ხმადაბლა ეუბნება მათ.) შემიძლია გაცნობოთ, მეგობრებო, რომ ახლოვდება დიადი გარდატეხის წამი. მალე მე და ცეზარი გალუსი ძალაუფლებას გავიყოფთ და მსოფლიო იმპერიის მბრძანებლებად მოგველინებით. გალუსი — როგორც იმპერატორი, მე კი... აბა რა გითხრათ? რა სახელი უნდა უწოდო იმას რაც ჯერ კიდევ არ დაბადებულა? მაშ, ნუღარ ვილაპარაკებთ ამაზე, სანამ არ მოიწევა ეს. მაგრამ, აი, ცეზარზე კი, ჩემი აზრით, შეგვიძლია ვილაპარაკოთ. ალბათ თქვენამდევ მოაღწია ხმამ იმ ხილვის შესახებ, რის გამოც დილეგში ჩააგდეს და სასტიკად აწამეს სიღონელი მოქალაქე აპოლინარიოსი.

ბასილი. არა, არა, არაფერი არ გაგვიგია.

იულიანე. როგორც თვით აპოლინარიოსს უამბნია ნაცნობებისთვის, შუალამისას ვილა-ცამ დაუკაკუნა თურმე კარზე. ამდგარა, გარეთ გამოსულა და ერთი უცნაური არსება დაუ-ნახავს — კარვად ვერ გაურჩევია, კაცი იყო თუ ქალი — რომელსაც უთქვამს, სამეფო პო-რფირი გაამწადეო, სწორედ ისეთი, ტახტზე ახლად ასული მბრძანებლები რომ ატარებენ. აპო-ლინარიოსი შეუყოყმანებულა, ემანდ ხიფათს არ გადავეყაროო, და მოჩვენებაც გამქრალა. მაგ-რამ მადროში ერთხელ კიდევ გაისმა თურმე: „წადი, წადი, აპოლინარიოს, და სასწრაფოდ გაამ-წადე სამეფო პორფირი!“

ბრიგოლი. მერედა, სწორედ ეს სასიკეთო ნიშანი ავიხდა, როგორც წელან თქვი?

იულიანე (ნელა იხრება მისკენ). აპოლინარიოსის ხილვიდან ერთი კვირაც არ გასულიყო, რომ ბეთანიაში გარდაიცვალა ცეზარის მეუღლე კონსტანტინა უოველთვის გალუსის ბოროტი სული იყო. ამიტომაც უნდა მომკვდარიყო, განგების ნებით წინასწარ დადგენილი გადატრია-ლების აღსასრულებლად. კონსტანტინას სიკვდილიდან სამი კვირის შემდეგ ანტიოქიაში ჩავი-დნენ იმპერატორის მიერ წარგზავნილი ელჩები ტრიბუნ სკუდილას მეთაურობით, რათა იმპე-რატორის სახელით პატივი მიეგოთ გალუსისათვის და რომში მიეწვიათ იგი. ცეზარის მგზავ-რობას ახლა ტრიუმფალურ მსვლელობას ადარებენ. კონსტანტინოპოლის შიპოდრომზე გა-ლუსმა მორბენალთა ასპარეზობა გამართა და ხალხის აღტაცებულ უთინში ამაყად წამოიმარ-თა, რათა იმპერატორის ჩვეულებისამებრ — თუმცა ჯერ კიდევ ცეზარად იწოდება — გვირ-გვინით შეემკო ასპარეზობაში გამარჯვებული კორაქსი. აი, რა სასწაულებრივად განადიდებს უფალი ღმერთი ხელახლა ჩვენს გვარს, რომელიც კინალამ გადაეგო ცოდვათა სიმძიმისა და შინააშლილობების შედეგად.

ბრიგოლი. საოცარია. ათენში სულ სხვანაირი ხმები დადიოდა.

იულიანე. ჩემი ცნობები უტყუარია. სასწრაფოდ უნდა დავუკვეთოთ სამეფო პორფირი, გრიგოლი! მაშ რას მიბრძანებ, კვლავაც ეკვის თვალით ვუყურო იმას, რაც მაქსიმემ მიწინააღმდეგეობა წარმოუდგინა. როგორც უახლოესი მომავალი? ამაღამ უკანასკნელი ფარდა უნდა ავიხსნას საიდუმლოს, სწორედ აქ, ამ ადგილას გამოცხადდება დაფარული. დარჩით ჩემთან, ძვირფასო მეგობრებო, ნუ მიმატოვებთ: ერთად გავატაროთ ეს მრავლისაღმთქმელი, შიშველი მტანი ქველი მოლოდინით აღსავსე ღამე. მოვა მაქსიმე და თქვენ მოწმენი გახდებით.

ბასილი. ღმერთმა დაგვიფაროს!

ბრიგოლი. შეუძლებელია. შინ, კაპადოკიაში, მიგვეჩქარება!

იულიანე. კი მაგრამ, ასე ნაუცბათევად რამ აგაკრევისნათ გუდა-ნაბადი და აქ გადმოგაბდოს საბერძნეთიდან?

ბასილი. დედაჩემი დაქვრივდა, იულიანე!

ბრიგოლი. მამაჩემიც დაუძლურდა, დაჩაჩანაკდა; არაფრის თავი აღარა აქვს. მხარში ამომდგომი სჭირდება. x

იულიანე. გათენებამდე მაინც დარჩით, კარგად მოგასვენებთ.

ბრიგოლი. ვერ დავრჩებით. ჩვენი თანამგზავრები დილაუთენია აპირებენ წასვლას.

იულიანე. დილაუთენია? მაგრამ გარწმუნებთ, შეიძლებოდა შუალამემდე გათენებულიყო თქვენთვის ახალი დილა.

ბასილი. იულიანე, ნუ გამაყოლებ შენს დარდს; მითხარი, ვთქვათ და, მაქსიმემ ყველა საიდუმლო ავიხსნა, მაშინ...

იულიანე. თუ გახსოვს, რას წერს სტრაბონი იმ მდინარეზე, ლიბიის მთებში რომ იღებს დახაბამს? გზადაგზა ურიცხვ შენაკადს იერთებს, იზრდება, ივსება, წყალუბვი ხდება და ბოლოს, როცა ვეებერთელა მდინარედ იქცევა, უღაბნოს ქვიშაში იკარგება და, ამრიგად თვითონვე იმარხავს თავს მიწის წიაღში, რომელმაც შვა და თავისი ბარაქიანი ძუძუ აწოვა მას.

ბასილი. სიკვდილი ხომ არ გენატრება, იულიანე?

იულიანე. ის, რასაც თქვენ მონური მორჩილებით ცდილობთ მიაღწიოთ სიკვდილის შემდეგ, სხვა არა არის რა, თუ არა დიადი საიდუმლოს საბოლოო მიზანი, რომელიც ყველა ჩვენი ნათელმოსილი ძმის მიერ მიწიერ სიცოცხლეშივე უნდა იქნეს მიღწეული... მაქსიმე თავისი მოწაფეებითურთ მიელტვის აღორძინებას... დაკარგული მსგავსების აღდგენას ღმერთსა და კაცს შორის. რა გეუბნებთ, ძმებო? რა გაცხულებთ, რა გაძრწუნებთ, თითქოს რაღაც წარმოუდგენლად ბუნდოვანისა და გაურკვეველის წინაშე იდგეთ? მე ვიცი ის, რაც ვიცი. კაცთა მოდგმის ერთი მსწრაფლწარმავალი თაობიდან მეორეში გადადის ერთი და იგივე უკვდავი სული, რომლითაც უოველთვის ხელახლა აღდგება და აღორძინდება პირველი კაცი — წმინდა ადამი. ეს სული მძლავრობდა სჭულმდებელ მოსეში; ამ ხულმა დაიმორჩილა მთელი სამყარო, როცა განსხეულდა ალექსანდრე მაკედონელში; მანვე თითქმის სრულქმნილების ზღვარს მიაღწია იესო ნაზარეტელში. მაგრამ იცი რა, ბასილი (ხელში ხელს ჩასჭიდებს). თვითეულ მათგანს აკლდა ის, რაც აღმეთქვა მე. — წმინდა, უბიწო სასძლო!

ბასილი (ხელს გამოსტაცებს). იულიანე!

ბრიგოლი. ღვთისმგმობო, აი, სადამდის მიგიყვანა შენმა ქედმაღლობამ.

ბასილი. გრიგოლ, ხომ ხედავ, ავადაა, ჭკუაზე შესცდა!

იულიანე. რატომ მიყურებთ ეგეთი ზიზღნარევი ეჭვით? ან იქნებ ჩემი გალეული და გაძვალტყავებული სხეული ჩემსავ წინააღმდეგ მტუხველებს? მა-მა-მა! მე გეუბნებით, რომ ეს ტლანქი და უხეში ხორციელი მოდგმა უნდა გადაეგოს. მომავალი მოდგმა უფრო სულის მიერ ჩაისახება, ვიდრე ხორცის მიერ... პირველი კაცი ადამი აპოლონის ქანდაკებებით მარმონიული იყო. შემდეგ კი ეს მარმონია დაკარგულ იქნა. განა მოსე ენაბრგვნილი არ იყო? განა სხვებს არ ეჭირათ მისი დაუძლურებული ხელები, რათა ისინი უფლის მიმართ ვედრებით მადლა აპურობილნი დარჩენილიყვნენ? განა ალექსანდრე მაკედონელს მაგარი სასმელები და სხვა მისთანანი არ სჭირდებოდა? ანდა იესო ნაზარეტელი განა უძლური არ იყო ხორციით? აკი ქარის მძვინვარებისას ნავში ჩასთვლიმა და ჩაეძინა, მაშინ როდესაც სხვები ფხიზლობდნენ? აკი წელში გასწყვიტა ჯვრის სიმძიმემ, ჯვრისა, რომელიც სვიმონ კვირინელმა ბუმბულივით ასწია და ციმციმ წაიღო? და არც ის ორი ავაზაკი წაუქცევია თავიანთი ჯვრების სიმძიმეს... თქვენ მორწმუნეებად მოგაქვთ თავი, მაგრამ ისე ნაკლებად გწამთ სასწაულებრივის გამოცხადება! ცოტაც, ცოტაც კიდევ მოითმინეთ და დაინახავთ... სულ მალე ვიპოვი სასძლოს... და ჩვენ ხტებიხტეჩაყიდებულნი გავწევთ აღმოსავლეთისაკენ, სადაც იბადება პელიოსი... სი-

მარტოვსკენ გავწევთ. ეფფრატის ნაპირებზე მოვძებნით და ვიპოვით კიდევ წალკობს, ხა-
დაც დავიშალებით, როგორც იმალემა ღვთაება... და იქ, რ, ნეტარებაც... სწორედ იქ, ჩვენ-
გან მიიღებს დასაბამს და მთელ დედამიწას მოეფინება ახალი მოდგმა. მშვენიერებითა და
პარმონიით მოხილი მოდგმა. დიახ, მე გეუბნებით თქვენ, ხალმრთო წერილს უფროსკრილო
მონებო, სწორედ იქ დაეფუძნება სულის სამეფო!

ბასილი. ვაი ჩემს დღეს და მოსწრებას! ეს რა შესშის რა შეუურება? ნუთუ ის იულიანე
ხარ, სამი წლის წინათ კონსტანტინოპოლიდან რომ წამოხვედი?

იულიანე. მაშინ მე ისეთივე ბრმა ვიყავი, როგორც თქვენა ხართ ახლა! მხოლოდ ერთი,
ერთადერთი გზა ვიცოდი, რომელიც მთავრდებოდა სწავლით.

ბრიგოლი. კი მაგრამ, ის თუ იცი, სად მთავრდება ეგ შენი გზა?

იულიანე. იქ, სადაც გზა და მიზანი — ერთია. უკანასკნელად გვედრებით, ძვირფასო
ძმებო, დარჩით ჩემთან. წუხანდელი ჩვენება... და ვინ მოსთვლით, კიდევ რამდენი რამ გვი-
მოწმებს იდუმალ კავშირს ჩვენ შორის. რომ იცოდეთ, რამდენი რამ მაქვს შენთვის სათქმელი,
ჩემო ბაბილ! შენ ხომ ძველი გვარის თავკაცი ხარ და, ვინ იცის, იქნებ სწორედ შენი და შე-
ნი სახლეულის წყალობით უნდა აღსრულდეს ის სასწაული, მე რომ აღმეთქვა?

ბასილი. ღმერთმა ნუ ქნას! სანამ პირში სული მიდგას, არავის მივცემ იმის ნებას, რომ
შენს სიშლევგეში, შენს ბორცნულ ბოდვაში ჩაითრიო.

იულიანე. ემ, რა აზრი აქვს შენს ნებართვას? მე ვხედავ ხელს, რომელიც რაღაც საი-
დუმლოს წერს კედელზე და მალე ამ საიდუმლოსაც ამოვიკითხავ.

ბრიგოლი. წავიდეთ, ბასილ!

იულიანე (ხელებს იწვედის მათკენ). ჩემო მეგობრებო, ჩემო ძვირფასო ძმებო!

ბრიგოლი. დღეის იქით, ჩვენ შორის უფსკრულია. (მიდის და ბასილიც თან მიჰყავს,
ორივენი მარჯვნივ გადიან.)

იულიანე (ერთხანს უხმოდ უყურებს მიმავალს). არ გინდათ და ვინ გიქერთ? წადით! რა
იცით თქვენ, ორმა ჭკუის კოლოფმა? რა გამოიტანეთ სიბრძნის ქალაქიდან? შენ, ჩემო უდრე-
კო და ქედუბრელო გრიგოლ... და შენც, ჩემო ბასილ, ქალიშვილს რომ უფრო ჰგავხარ,
ვიდრე მამაკაცს... თქვენ მხოლოდ ორი, ორადორი ქუჩა იცით ათენში: ერთი ხკოლის გზა,
მეორე — ეკლესიისა. მაგრამ შესამე გზა, ელევსინის გზა კი, სხვებზე რომ აღარაფერი
ვთქვათ, სრულიად უცნობია თქვენთვის... ა!..

მარჯვნივ კარზე ჩამოფარებული ფარდა გადაიწევა და აღმოსავლურად გამოწყობილ ორ
მსახურს დასაბაში შემოაქვს რაღაც მაღალი, გულმოდგინედ შეფუთვნილი საგანი, რომელ-
საც კუთხეში, მაგიდის უკან დგამენ. ცოტახნის შემდეგ იმავე კარიდან შემოდის მისტიკოსი
მაქსიმე, გამხდარი, საშუალო ტანის კაცი; შეგვგრემანი სახე და გოროზი გამოხედვა აქვს;
თმა-წვერში ხშირი კალარა გამორევია. მხოლოდ დაფანჩულ წარბებსა და სქელ უღვაშებში
არ ურევია არც ერთი თეთრი, გრძელი, შავი მოსასხამი მოუსხამს და თავზე წვეტიანი ქუდი
აბურავს, თეთრი კვერთხი უჭირავს ხელში. იულიანესკენ არც გაიხედავს, იაე მიდის შეფუთ-
ვნილ საგანთან, მის წინ ჩერდება, მსახურებს ანიშნებს, გაგვეცალეთო, და ისინიც უხმოდ გა-
დიან.

იულიანე (ჩმადობლა). როგორც იქნა!

მაქსიმე საბურავს აცლის მსახურების შემოტანილ საგანს; გამოჩნდება მაღალ სამფეხზე
დადგმული ბრინჯაოს კანდელი; შემდეგ კი ვერცხლის პატარა ქურჭელს იღებს, საიდანაც
ზეთს ასხამს კანდელში, რომელიც დაუყოვნებლივ ინთება ნათელი, მოწითალო ალით.

(დაძაბული მოლოდინით.) უკვე დროა?

მაქსიმე (იულიანეს არ უყურებს). წმინდა ხარ თუ არა სულით და ხორციით?

იულიანე; ვიმარხულე და ზეთი ვიცხებ.

მაქსიმე. მაშ, შეიძლება დავიწყოთ ღამის ზეიმი. (ნიშანს აძლევს).

შიდა ეზოში გამოჩნდებიან მონაცემპვავე ძალები და მუსიკოსები. მთელი შემდგომი სცე-
ნა მუსიკისა და ცეკვის თანხლებით მიმდინარეობს.

იულიანე. მაქსიმე... რა არის ეს?

მაქსიმე. ვარდების გვირგვინით შეიმკე შუბლი! ხვი შუშხუნა ღვინო და მშვენიერ ხეუ-
ლთა თამაშის კვრეტით დატკბი!

იულიანე. და შენ გინდა ვნებათა ამ მორევში...

მაქსიმე. ყველაფერი შენზე ჰკიდია. ცოდვა მხოლოდ ისაა, რასაც შენი მშერა აღიქვამს
ცოდვად.

იულიანო. ვარდების გვირგვინი შუშხუნა ღვინო (მაგიდასთან მდგარ ინახზე გაიშობება, სავსე თასს დასცლის, მერე გვერდზე მოისვრის და წამოიძახებს.) რა იყო ღვინოში? მაქსიმო. პროშეთეს ცეცხლის ნაპერწკალი (მაგიდის მეორე მხარეს მდგარ ინახზე წამოიწება.)

იულიანო. ჩემმა გრძნობებმა თითქოს ადგილი გაუცვალეს ერთმეორეს: შენ მესმის სინათლე და ვხედავ ბგერებს.

მაქსიმო. ღვინო ვაწის ხულია. განთავისუფლებული მოხალისე ტყვე. ლოგოსი კანში მოციკვავი ძაღლის გუნდი.

ასწი და გადააქარ თასი,
სავსე ბახუსის სისხლით
გახცემდე, — ვერ დახდვან ფასი,
შიიწონიდე — მისხლით!

იულიანო (სევამს). დიახ. დიახ, თრობა ხილაღეა, სიუხვე, თავისუფლება, თუ შეგიძლია განმიმარტო ეს ნეტარება?

მაქსიმო. თრობა — ესაა შენი ხულის შერწყმა ბუნების სულთან.
იულიანო. სულზე უტკბესი, მაცთური, გამოგნებელი გამოცანა!.. რა მოხდა? რატომ გაიცინე?

მაქსიმო. შენ?
იულიანო. მხარმარცხნივ ვილაცი ჩურჩული მესმის. ან იქნებ ეს ბალიშის აბრეშუმის-პირი შრიალებს? (გაფითრებული წამოსახტომად წამოიწვევს.) მაქსიმე, ჩვენ მარტო არა ვართ?

მაქსიმო. (ხვამალლა). ხუთნი ვუსხედვართ სუფრას.
იულიანო. აა! სულლებთან ერთად ვნადიმობთ?
მაქსიმო. აჩრდილებთან ერთად.

იულიანო. შითხარი, ვინ არიან ჩემი სტუმრები?
მაქსიმო. შოთმინე, მაგის დროც მოვა!.. გეხმის?
იულიანო. რა არის ეს?.. თითქოს გრიგალი შემოიჭრა და შლეგივით შეაზანზარა სახლი...

მაქსიმო (ყვირილით). იულიანე! იულიანე! იულიანე!
იულიანო. რა იყო? შითხარი, რა ხდება აქ?
მაქსიმო. დროა რაღაც უნდა გახარო!

იულიანო (ინახიდან წამოიჭრება და კედელს მიაწყდება). ა!..
მაგიდაზე მდგარი სანთლები ძლივსლა ბეუტავენ, ბრინჯაოს კანდელი კი მოციხფრო ალით აბრიალდება.

მაქსიმო. ალს, ალს უუური!
იულიანო. ამახ?
მაქსიმო. დიახ! დიახ!

მოციკვავი ძაღლის გუნდი (ეზოდან ყრუდ მოისმის მათი სიმღერა).
კვარცივით უნდა იწვოდეს
სიკახუკეც და სიურმეც,
სად გვიხმობს, ნეტა ვიცოდე,
ვნების უძირო სხდრმე!

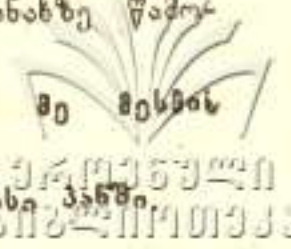
იულიანო (თვალს ვერ აშორებს ცისფერ ალს). მაქსიმე! მაქსიმე!
მაქსიმო (ჩუმად). ხედავ?
იულიანო. დიახ!

მაქსიმო. მაინც რას ხედავ?
იულიანო. სხივოსან სახეს სინათლის წრეში.
მაქსიმო. კაცია თუ ქალი?

იულიანო. არ ვიცი.
მაქსიმო. დაეღაპარაკე.
იულიანო. ვერ ვხედავ.

მაქსიმო. ნუ გეშინია!
იულიანო (უახლოვდება). რისთვის მოვედი ამქვეყნად?
ხმა (სანთლის წრიდან). სულის სამსახურად.

მაქსიმო. გასუხობს?
იულიანო. დიახ.
მაქსიმო. სხვაც ჰკითხე.

ქართული
ნაციონალური
ბიბლიოთეკა

იულიანო, რა მიწერია ბედად?
 ხმა, სამეფოს დაფუძნება.
 იულიანო, რომელი სამეფოსი?
 ხმა, სამეფოსი.
 იულიანო, რა გზით?
 ხმა, თავისუფლების გზით.
 იულიანო, უფრო ნათლად, თუ შეიძლება! რა არის ეს თავისუფლება?
 ხმა, აუცილებლობის გზა.
 იულიანო, რა ძალით?
 ხმა, ნებისყოფის ძალით.
 იულიანო, რა შემოძლია ვისურვო?
 ხმა, რაც უნდა გასურდეს.
 იულიანო, ფერი ეცვლება... ქრება... უჩინარდება! (აბლოს მიღის). მითხარი, მითხარი, რა უნდა?..
 ხმა (საწყალობლად). იულიანე!
 სინათლის წრე ქრება, მაგიდაზე მდგარი სანთლები კი კვლავ ძველებურად ჩახჩახებენ, ხანმოკლე პაუზა.
 მატსნიში (თავს წამოსწევს). გაქრა?
 იულიანო, გაქრა.
 მატსნიში, აბლა ხომ გესმის?
 იულიანო, კიდევ უფრო ნაკლებ ვიდრე ოდესმე... პირაშკმული უფსკრულის კიდესთან ვდგავარ სინათლესა და სიბნელეს შუქსა და ჩრდილს შუა. (ხელახლა ეშვება ინახზე). ნეტა რომელი სამეფო იგულისხმება?
 მატსნიში, არსებობს სამი სამეფო.
 იულიანო, სამი?
 მატსნიში, ჯერ ერთი ის, რომელიც ცნობადის ხეზე იყო დაფუძნებული, მეორეც ის, რომელიც ეფუძნებოდა ჯვრის ხეს...
 იულიანო, მესამე?
 მატსნიში, და 'ბოდოს მესამე — ესაა დიადი საიდუმლოს სამეფო, რომელიც ერთდროულად უნდა დაეფუძნოს როგორც ცნობადის, ისე ჯვრის ხესაც, ვინაიდან მას სძულს და იმავდროულად კიდევ უფროს როგორც ერთი ისე მეორეც, ვინაიდან მისი მახულდგმულებელი წყაროს სათავე თანაბრად ძვეს ადამის წალკოტშიც და გოლგოთის წიაღშიც.
 იულიანო, და ეს სამეფო დაეფუძნება?
 მატსნიში, დაეფუძნება, ჩემი გამოთვლების მიხედვით...
 იულიანო (მკვეთრად აწყვეტილებს). ისევ ვიღაცის ჩურჩული მესმის. ვინ არიან ჩემი სტუმრები?
 მატსნიში, სამი ქვაკუთხედი აუცილებლობის კირთების ქვეშ...
 იულიანო, ვინ, მაინც ვინ?
 მატსნიში, უარყოფის სამი დიდი მეობი.
 იულიანო, დამისახებელი!
 მატსნიში, არ შემოძლია, მე მათ არ ვიცნობ... მაგრამ, შემოძლია გიჩვენო ისინი...
 იულიანო, მაშ მიჩვენე, ახლავე, გესმის?
 მატსნიში, ფრთხილად!..
 იულიანო, ახლავე-მეთქი! მე მინდა სამივე ვიხილო და რივრიგობით ველაპარაკო მათ.
 მატსნიში, რაც არის, არის... შენს თავს დააბრალებ! (კვართს იაქნევს და მბრძანებლური ხმით წარმოთქვამს). მიიღე შენი სახე და გამოგვიცხადე, პირველს სამსხვერპლს ტარიგო არჩევინა!
 ლეონტიუსი, მომიტევი! რამდენი გიძახე, ჩემო მეუფავ!
 იულიანო (ნაბიჯით უკან იხევს). ამას ვის ვხედავ?!
 ლეონტიუსი, შენმა მსახურებმა არასდიდებით არ შემომიშვეს... საშური საქმე მქონდა და იძულებული გავხდი...
 იულიანო, რა ქარმა გადმოგაგდო იფესში, ჩემო ძვირფასო ლეონტიუს?
 ლეონტიუსი, არც დღე დამიხვენია და არც ღამე; იმპერატორის დავალებით მართლაც ქარივით მოვისწრაფოდი შენკენ...
 იულიანო (ფერი ეცვლება). იმპერატორის დავალებით? რა ხელი აქვს ჩემთან იმპერა-

ტორს? ღმერთმანი, არაფერი დამიშავებია. ავადა ვარ, ავად, ლეონტიუს, აი, ეს კაცი (მაქსიმეზე ანიშნებს.) ექიმი, ჩემს გასასინჯად მოვიდა.

ლეონტიუსი. მომიტევე, მოწყალეო მეუფე...

იულიანე. რატომ მივარდებიან შინ? რა ნებავეს იმპერატორს?

ლეონტიუსი. იმპერატორს ნებავეს სასიხარულო. თავბრუდამხვევი, გამოგნებელი ამბავი გაუწყობს!..

იულიანე. გემუდარები მითხარი, რა ამბავია ჩემს თავს?

ლეონტიუსი (მუხლს მოუყრის). სვებედნიერო მეუფე ჩემო.. გულწრფელად ვხარობ როგორც შენი, ისე ჩემი საკუთარი ბედნიერებით და მოგესალმები. როგორც ცეზარს!

ლეონტიუსის ამაღლ. დიდება ცეზარ იულიანეს!

მაქსიმე. ცეზარს?

იულიანე (ყვირილით მიაწყდება კედელს). როგორც ცეზარს? ადექი, ლეონტიუს! სრულ კუთაზე ხარ?

ლეონტიუსი. მე მხოლოდ იმპერატორის ნებას გაუწყებ.

იულიანე. მე... მე ცეზარი ვარ?.. მერე გალუსი?

ლეონტიუსი. ო, ნუღარ მკითხავ!

იულიანე. სადაა გალუსი? გაფიცებ მითხარი, რა მოუვიდა?..

ლეონტიუსი (წამოდგება). ცეზარი გალუსი... ღმერთმა სასუფრველი დაუმკვიდროს... თავის უძვირფასეს მეუღლეს შეუერთდა...

იულიანე. მოკვდა, მოკვდა გალუსი მოკვდა! თავისი საზეიმო მსვლელობისას უწია სიკვდილმა... კი მაგრამ, როდის?.. სად?..

ლეონტიუსი. ო, უძვირფასესო მეუფე, ჩემო, შემობრალე!

ბრიგოლ ნაწიანზელი (კართან დაყენებულ მცველებს უყვირის). საქმე მაქვს გამატარეთ! გამატარეთ-მეთქი იულიანე!

იულიანე. გრიგოლ, ძმაო... მაინც დაბრუნდი?

ბრიგოლი. ქალაქში მეხვივით გავარდა ახალი ამბავი... მართალია?

იულიანე. ეგ მეხი თითქოს მე დამეცა. აღარც კი ვიცი, რას ვერწმუნო, ბედნიერებას თუ უბედურებას?

ბრიგოლი. მაცხოვრის ჩვენის, იესო ქრისტეს სახელით, განაძე შენგან მაცთური!

იულიანე. ეს კაცი იმპერატორის მაცნეა, გრიგოლი!

ბრიგოლი. შენი ძმის სისხლიან გვამს გადააბიჭებ?

იულიანე. სისხლიან გვამს?..

ბრიგოლი. არ იცი? ცეზარი გალუსი მოკლეს!

იულიანე (ხელი ხელს შემოჰკრავს). მოკლეს?

ლეონტიუსი. ვინ არის ეს თავხედი?

იულიანე. მოკლეს, მოკლეს! (ლეონტიუსს) მართალია?

ლეონტიუსი. ცეზარმა გალუსმა დაიმსახურა თავისი ხვედრი.

იულიანე. მოკლეს? ვინ მოკლა?

ლეონტიუსი. ის რაც მოხდა, აუცილებელი იყო, ჩემო მეუფე! ცეზარი გალუსი ბოროტად იყენებდა თავის ძალაუფლებას. აწიოკებდა და მიწახთან გასწორებას უქადდა მთელ აღმოსავლეთს. მისი ქცევა კონსტანტინოპოლშიაც და სხვაგანაც აშკარად ამხელდა მის ზრახვებს.

იულიანე. მე მის დანაშაულს როდი ვკითხულობ, სხვა რამის გაგება მაინტერესებს.

ლეონტიუსი. ნება მიბოძე დავზოგო ძმის სიყვარულით მფრთქავი შენი გული.

იულიანე. ძმის სიყვარულით მფრთქავი ჩემი გული ალბათ გაუძლებს იმას, რასაც გაუძლო მაშის სიყვარულით აღსავსე ჩემმა გულმა. ვინ მოკლა გალუსი?

ლეონტიუსი. ტრიბუნი სკუდილა, რომელიც თან ახლდა ცეზარს, იძულებული შეიქნა ბრძანება გაეცა, რომ სიკვდილით დაესაჯათ იგი.

იულიანე. სად? რომში ხომ არა?

ლეონტიუსი. არა, მეუფეო, რომში კი არა, რომის გზაზე... ილირიის ქალაქ პოლესში.

იულიანე (თავს დაბლა ხრის). იმპერატორი დიდია და სამართლიანი!.. უკანასკნელი თავის გვარში. გრიგოლი! დიახ, დიდია იმპერატორი კონსტანციუსი!..

ლეონტიუსი (თავისი ამაღლის ერთ-ერთ წვეტრს პორფირს ჩამოართმევს). ჩემო მეუფე, პატივი დაგვდე და შეიმოსე...

იულიანო. პორფირი... თვალთ არ დამანახოს... სწორედ ისაა, რომელიც მას ეცვა კო-
ლეში?

ლეონტიუსი. ეს-ესაა ჩამოიტანეს სიღონიდან.

იულიანო (სწრაფად გადახედავს მაქსიმეს). პორფირი... სიღონიდან ჩამოიტანეს?

მაქსიმე. აკოლინარიოსის ხილვა!

ბრიგოლი. იულიანე! იულიანე!

ლეონტიუსი. შენი მძლეობა მძლე ნათესავი გიგზავნის. იმპერატორს და იმედი აქვს, რომ შენ მოუშუშებ ამ უკურნებელ იარას. მოუთმენლად მიგეღის რომში. შემდეგ კი, როგორც ცეზარი, მისი უზენაესი ნება-სურვილით გალიას გაეგზავრები. საზღვარზე მცხოვრებმა აღემანებმა რენუსი ვადმოლახეს და ცეცხლითა და მახვილით აოხრებენ ჩვენს მიწა-წყალს. იმპერატორს მტკიცედ სწამს შენი ბედის ვარსკვლავისა და იმედი აქვს, რომ მუსრს გაავლევ ბარბაროსებს; ამას წინათ უცნაური სიზმარი ნახა და მისი უკანასკნელი სიტყვები ჩემი აქ წამოსვლის წინ ის იყო, რომ შენ შეძლებ განამტკიცო სამეფო.

იულიანო. სამეფო?... ხმა სინათლის წრიდან, მაქსიმე!

მაქსიმე. ერთი ნიშანი მეორის წინააღმდეგ!

ლეონტიუსი. რას ბრძანებ, ჩემო მეუფევ?

იულიანო. რაღაც ამგვარი მეც მეუწყა. მაგრამ ეს...

ბრიგოლი. უარი თქვი, იულიანე! მათ სურთ წარწყმედის ფრთები მიგამაგრონ მხრებზე.

ლეონტიუსი. ვინა ხარ, იმპერატორის ნებას რომ ეურჩები?

ბრიგოლი. გრიგოლი მქვია. ნაზიანზელი ეპისკოპოსის შვილი გახლავართ... რაც ვინდათ, მისწინაა.

იულიანო. ეს ჩემი ძმია და მეგობარი. უბატონოდ ხმას ვერვინ გასცემს!

ამასობაში წინა ეზოში უკვე დიდძალ ხალხს მოუყრია თავი.

ბასილი (გაქირვებით იკაფავს გზას ბრბოში). უარყავ პორფირი, იულიანე!

იულიანო. შენც აქა ხარ, ჩემო ერთგულო ბასილე?

ბასილი. უარყავ, ღვთის გულისათვის, უარყავ-მეთქი!

იულიანო. რა გაშინებებს?

ბასილი. თავზარდამცემი მომავალი.

იულიანო. მე დავაფუძნებ სამეფოს.

ბასილი. ქრისტეს სამეფოს?

იულიანო. დიად სამეფოს კეისრისას.

ბასილი. განა კეისრის სამეფო გედგა თვალწინ, როცა ჭერ კიდევ ურმა კაპადოკიელ მო-
წამეთა საფლავებიდან ქადაგებდი შენს მოძღვრებას? განა კეისრის სამეფოს დასაფუძნებლად დაუტევებ კონსტანტინოპოლი? განა კეისრის სამეფო...

იულიანო. უველაფერი ნისლივით გაქრა, განქარდა. უკან დარჩა მთელი ეს შლიტური ბოდვა.

ბასილი. ვერჩია წისქვილის დოლაბი შეგება უელზე და ზღვის უფსკრულში დანთქმული-
ყავი. ვიდრე უკან მოგეტოვებინა ეს „ბოდვა“... ნუთუ ვერ ხედავ, რომ ამ საქმეში მაცოთ-
რის ხელი ურევია? სწორედ ის გიწყობს და გილაგებს ფერხით ამ ქვეყნის უველა სამეფოს
და დიდებას მათსას...

მაქსიმე. ერთი ნიშანი მეორის წინააღმდეგ, იულიანე!

იულიანო. ერთი სიტყვა მაქვს შენთან, ლეონტიუსი! (ხელს ჩასკიდებს და ორივენი განზე
გადგებიან): სად მიგყავარ?

ლეონტიუსი. რომში. მბრძანებდეთ!

იულიანო. არა, მაგას როდი გეკითხები. სად მიგყავარ, რას მიმზადებ — ბედნიერებას და
ძალაუფლებას თუ წამებით სიკვდილს?

ლეონტიუსი. ამნაირი უნდობლობა, ჩემო მეუფევ...

იულიანო. გალუსის ცხედარი ჭერ კიდევ არ ვაცელებულა.

ლეონტიუსი. მე შემოდია გაგიფანტო უველა ექვი. (ქალაღდს იღებს.) აი, იმპერატორის
წერილი: მაგრამ ვერჩია ცალკე ვადმომეცა...

იულიანო. წერილი?... რას მწერს, (წერილს ხსნი და კითხულობს). აი.. ელენე!.. ო, ლე-
ონტიუსი! ელენეს... ელენეს მრთავენ!

ლეონტიუსი. იმპერატორი უძვირფასეს საუნჯეს გიძღვნის, ჩემო მეუფევ! თავის ხაყვა-
რელ დას გაძღვეს ცოლად, დას, რომლის ხელსაც ამაოდ სთხოვდა ცეზარი გალუსი..

იულიანო. ელენე!.. მიუწვდომელი ჩემს ხელთაა... მაგრამ თვითონ ელენე, ლეონტიუს!..

ლემონტიუსი. გამომშვიდობებისას იმპერატორმა ხელი ჩასჭიდა და ჩემთან მოიყვანა. ქალწულურმა კდემამ შეუფაკლა მშვენიერი ღაწვები, თვალები დახარა და მითხრა: „ჩემი სალაში გადაეცი ძვირფას ნათესავს და უთხარი, რომ ყოველთვის მხოლოდ ის იყო ჩემი...“

იულიანე. მერე, ლეონტიუს, მერე?..

ლემონტიუსი. აქ დადუმდა უბიწო და კდემამოსილი ქალწული.

იულიანე. უბიწო ქალწული. ხასწაულია, აბა, რა არის? ყველაფრის ასე ახლენოქე ეშქელი (მალა). მომართვით პორფირის

მაქსიმე. უკვმ აირჩიე?

იულიანე. დიახ მაქსიმე!

მაქსიმე. მიუხედავად ამისა, რომ ერთი ნიშანი მეორეს ეწინააღმდეგება?

იულიანე. მე ვერავითარ წინააღმდეგობას ვერ ვხედავ!.. ბრმა ყოფილხარ, ნათელმხილველო!.. პორფირი მომართვით-მეთქი!

კვესტორი ლეონტიუსი პორფირს მოასხამს.

ბასილი. აღსრულდა!

მაქსიმე (ხელაპყრობილი ბუტბუტება). ძღვევა და ნათელი მსურველს!

ლემონტიუსი. ახლა კი მეფისნაცვლის სასახლისაკენ გავსწიოთ! ხალხს სურს მიესალმოს თავის ცეზარს!

იულიანე. ცეზარი თავისი აღწევების უამსაც იმადვე რჩება, რაც იყო, — ღარიბ ფილოსოფოსად, რომელიც ყველაფერს უნდა უმადლოდეს მხოლოდ იმპერატორის გულმონყალებას... მაშ, ასე, მეფისნაცვალის სასახლეში, ჩემო ძვირფასნო!

ყველანი, გრიგოლის და ბასილია გარდა, ბრბოის ყიფინში გადიან წინა ეზოდან.

ბასილი. რაც არ უნდა მოხდეს, ჩვენ მაინც ერთად ვიქნებით, გრიგოლ!

ბრიტოლი. აი, ჩემი ხელი.

მ ე ო თ ხ ე მ ო კ მ ე დ ე ბ ა

გალია. ლუტეციის შემოგარენი. ცეზარის საგარეუბნო სასახლის „თერმების“ ვრცელი დარბაზი. წინ შუა კედელში, დატანებულია შემოსასვლელი კარი. მარჯვნივ მეორე, შედარებით მომცრო კარია, ხელმარცხნივ — ფარდებჩამოფარებული სარკმელი. მდიდრულად მორთულ-მოკაზმული, მარგალიტების დიადემით შუბლშემკული ელენე საგარძელში ზის და სარკმელში იყურება. გვერდით მისი მოახლე მირა უდგას, რომელსაც ფარდა უჭირავს ხელით.

ელენე. მეორედ მოხვალა სწორედ! მთელი ქალაქი მათ შეხახვედრად გამოფენილა!.. სსუ... მირა! ბუკ-ნაღარისა და დაუდაფების ხმა არ გესმის?

მირა. დიახ, ქალბატონო.. მგონი, მესმის...

ელენე. სტყუი! ამ ღრიანცელში რას გაარჩევ? (წამობტება). ო, ეს მტანჯველი მოლოდინი! არც კი იცი, გამარჯვებული ბრუნდება თუ ბრძოლის ველიდან გამოქცეული!

მირა. ნუ ღელავთ, ქალბატონო! როდის დაბრუნებულია დამარცხებული?

ელენე. დიახ, უწინ... ხანმოკლე შეტაკებების შემდეგ, მაგრამ ამჯერად, მირა?! ეს საშინელი, არნახული ბრძოლა! და თანაც ეს ურთიერთგამომრიცხველი ცნობები. ცეზარი რომ გამარჯვებული ბრუნდებოდეს, რაში დასჭირდებოდა წინასწარ შემოეთვალა უზუცესთათვის. გიკრძალავთ საწეიმო შეხვედრის მოწყობას ქალაქის კარიბჭესთან?

მირა. ხომ იცი, ქალბატონო, რომ შენი ძღვევამოსილი მეუფე არაფრად აგდებს ამ ზარწეიმს?

ელენე. დავუშვათ, რომ მართლაც აგრეა. მაგრამ, ვთქვათ, და. ბრძოლა წააგო, — რომში ხომ უკვე შეიტყობდნენ ამას, და განა მაშინ იმპერატორი გამოგზავნიდა ელჩებს, რომლებსაც დღეს უნდა ველოდეთ, თუკი ვერწმუნებით მაცნეს, ესოდენ ძვირფასი საჩუქრები რომ მომართვა?.. ა, ევფერიოს! რა ამბავია?

ევფერიოსი (შემოდის). ქალბატონო, ყოველად შეუძლებელია რამეს გაგება...

ელენე. შეუძლებელია?... რაღაცას მატყუებ! ჭარისკაცებმა მაინც ხომ უნდა იცოდნენ?..

ევფერიოსი. ჭერჭერობით მხოლოდ ბარბაროსთა მაშველი ძალები შემოდიან. ბატავები და სხვები... მათ კი არაფერი არ იცრან.

ელენე (ხელებს იმტყრებს). რა შევცოდდე ღმერთს? ხულზე უტკბესო მაცხოვარო ჩვენო! აკი დღედაღამ ვლოცულობდი შენ მიმართ?... (მიაყურადებს და წამოიქვივლებს). აა... იულიანე! მისი ხმაა!.. ჩემი სიცოცხლე!.. იულიანე!

იულიანო (სწრაფად შემოდის მტკვარში ამოგანგლული აბჯრით). ელენე!

ეფფერიოსი. მეუფეო!

იულიანო (გულში იკრავს ელენეს). ელენე!.. უველა კარი ჩარაზეთ, ეფფერიოსი!

ელენე. დავიდუბეთ?.. დამარცხდი?

ეფფერიოსი. მეუფეო!

იულიანო. ორმაგი დაცვა დააყენეთ უველა შემოსასვლელთან! არავინ შემოუშვანს!.. მო-
იცა! იმპერატორის ელჩები უკვე აქ არიან?

ეფფერიოსი. არა, მეუფეო, მაგრამ წუთი-წუთზე მოველით.

იულიანო. წადი! (მოახლეს) მარტო დაგვტოვე.

ეფფერიოსი და მირა გადიან.

ელენე (სავაიძელში ეშვება). ცხე იგი, ჩვენი აღსახრულის დღე დადგა!

იულიანო (ფირდებს გადასწევს). ვნახოთ, ვინ იცის!.. ოღონდ ხიფრთხილვა ხაჭირო...
როგორც ქუხს, ყოველთვის ისე როდი წვიმს...

ელენე. ამნაირი მარცხის შემდეგ?..

იულიანო. მარცხისაო? რას ამბობ, ჩემო ძვირფასო?

ელენე. განა აღუმაწებმა არ დაგამარცხებს?

იულიანო. რომ დავემარცხებინეთ, ცოცხალი თავით ვეღარ მნახავდი...

ელენე (წამოვარდება). კი მაგრამ, ღმერთო დიდებულო, აბა რა მოხდა?

იულიანო (ჩუბად). უფრო უარესი, ელენე — ბრწყინვალე გამარჯვება!..

ელენე. გამარჯვება? შენ ამბობ, ბრწყინვალე გამარჯვებაო?.. გაიმარჯვე და მაინც...

იულიანო. შენ ჩემი მდგომარეობა არ გესმის. შენ მხოლოდ ცეზარის უბადრუკობის გა-
რეგან, ოქროთი მოვარაუებულ მხარეს იცნობ.

ელენე. იულიანე!

იულიანო. იქნებ ისიც მისაუვედურო, რატომ დამიშალეო?.. რა შექნა? ჩემი ღირსება
და მოვალეობა... მაგრამ ამას რას ვხედავ? რა მოგივიდა?

ელენე. მაინც...

იულიანო. ასე რამ შეგცვალა ამ რამდენიმე თვის მანძილზე? მითხარი, ავად იყავი?

ელენე. არა, არა, მაგრამ...

იულიანო. დიახ, უთუოდ ავად იყავი როგორც ჩანს, ახლაც შეუძლოდა ხარ... რა ცი-
ებ-ცხელებიანივით გიფეთქავს ძარღვები საფეთქლებზე?.. როგორ ამოგლამებია თვალები?

ელენე. ეგ არაფერი, ჩემო ძვირფასო... საშიში არაფერი მქირს. ნუ, ნუ მიუყრებ, იუ-
ლიანე! მხოლოდ შენმა დარდმა და უძილობამ, მხოლოდ გულმხურვალე ლოცვამ ჩვენი ქვარ-
ცმული მაცხოვრის მიმართ...

იულიანო. თავს გაუფრთხილდი, ჩემო ძვირფასო. კაცმა არ იცის, რა ურია ამ გაუთა-
ვებულ ლოცვა-ვედრებაში...

ელენე. გრცხვენოდესი ღმერთს ნუ სცოდავ, იულიანე!.. მაგრამ შენს საქმეებზე მელა-
პარაყე. გემუდარები, ნურაფერს დამიშალავ.

იულიანო. რა უნდა დაგიშალო? დედოფლის სიკვდილის შემდეგ ჩემს ყოველ ნაბიჯს აქ,
გალიაში, სასახლის კარზე სულ უფრო და უფრო უკუღმართად განმარტავენ. თუ აღუმაწე-
ბის წინააღმდეგ ფრთხილად ვმოქმედებ, იქ უნიათობასა და სიმბდალეს მწამებენ. დასცინიან
ფილოსოფოსს, რომელიც ვერ იქნა და ვერ შეეჩვია აბჯრის ტარებას. თუ ბარბაროსები ვძლიე,
მაშინ ამბობენ, რომ მეტის გაკეთება შემეძლო.

ელენე. კი მაგრამ, მოლაშქრეთა შორის იმდენი მეგობარი გყავს?..

იულიანო. მაინც ვინ გეგულდება მთელ ლაშქარში ჩემს მეგობრად? მე პირადად ვერავის
დავასახელებ, ჩემო ძვირფასო. ერთადერთი ისეც ის პერუზიელი მხედარია — სალუსტიუსი,
რომელსაც მილანში, ჩვენი ქორწილის დროს, ერთი პატარა, სავსებით საშართლიანი თხოვ-
ნაც ვერ შევუსრულე. მან დიდსულოვნად დაივიწყა უველაფერი, ბანაკში გამომეცხადა, გა-
მახსენა, როგორ ვმეგობრობდი ათენში და მთხოვა, ნება მიბოძე შენთან ერთად გავიზიარო
სალაშქრო ცხოვრების უველა გაქირვება და განსაცდელიო. მაგრამ სალუსტიუსს ძალდადაც
არ აგდებენ იმპერატორის სასახლეში. ის ხომ ერთი მათთაგანია, ვისაც იქ წარმართებად
თვლიან. ასე რომ, სალუსტიუსი გინდ ყოფილა და გინდ არა... დანარჩენები? მაინც ვისი იმ-
ედო შეიძლება მქონდეს? იქნებ მხედართმთავარ არბეციუსისა, ბედის ანაბარა რომ მიმატოვა,
როცა სენონების მიერ აღუაშემორტყმული აღმოვჩნდი? ან იქნებ ამ გადადქმელებული სევე-
რუსისა, რომელმაც იცის, რომ არაფრის თავი აღარა აქვს, მაგრამ მაინც ვერასდობებით ვერ
შემაგუებია ჩემ მიერ დანერგილ საომარ წესებს? ხომ არ გგონია, რომ პრეტორიანელთა სარ-

დალს ფლორენციუსს მაინც შემიძლია ვენდო? ამ ხარბსა და გაუმადლარ კაცს თავისი გამორჩენისა და დაწინაურების მეთი სხვა ხაზრუნავი არ გააჩნია.

ელენე, აჰ, იუღიანე!

იულიანე (დარბაზში ბოლოსა სკემს). ნეტა მათი მზაკვრული ხრიკები ^{შამხილებია} ყოველ კვირა მალულად აგზავნიან დამსმენებს რომში, ყველაფერი, რასაც მე აქ ვაქეთებ. დამახინჯებული სახით გადაეცემა სასახლის კარს. შენ წარმოიდგინე, ელენე, ^{თვინს} ^{კერძებს} ^{სიყვარულს} ^{სიყვარულს} ნუსხაც კი, რომელსაც განუბრელად უნდა მისდიოს ჩემმა მზარეულმა, იმპერატორის ^{სიყვარულს} ^{სიყვარულს} გამოგზავნილი და მე ერთი შესწორების შეტანაც არ შემიძლია მასში. ვერც რას მივუმატებ და ვერც გამოვაკლებ.

ელენე, და ყოველივე ამას ჩუმად, უღრტვინველად ითმენდი?

იულიანე. ყველამ ყველაფერი იცის, შენ გარდა. ერთხმად დასცინიან და მასხარად იგდებენ ცეზარის უმწეობასა და უსუსურობას... არა, მეტის ატანა აღარ შემიძლია! უელში ამომივიდა, გესმის?

ელენე. კი მაგრამ, ეს სამკვდრო-სახიცოცხლო ბრძოლა? მითხარი, გადაჭარბებული ხომ არ არის, რასაც ამბობენ?

იულიანე. გადაჭარბებული რა უნდა იყოს?.. სსუ! რა არის ეს? (კარს აყურადებს). არა, არა, რაღაც მომეჩვენა.. თამამად შემიძლია მოგახსენო, რომ ამ რამდენიმე თვის მანძილზე მე შევძელი თითქმის შეუძლებელი. ათასგვარი დაბრკოლების მიუხედავად, რომლებსაც ჩემს საკუთარ ბანაკშივე მიწყობდნენ, ნელ-ნელა, ნაბიჯ-ნაბიჯ, აღმოსავლეთ საზღვრებს იქით გადავრეკე ბარბაროსები. მეფე კნოდომარმა, რომელსაც ზურგს უფარავდა რენუსი, მთელ თავის ძალებს არგენტორატში მოუყარა თავი. კნოდომარს მიემხრო ხუთი მეფე და ათი მთავარი, მაგრამ სანამ იმის თადარიგს დაიჭერდა, რომ საჭიროების შემთხვევაში მდინარე გადაელახა და სამშვიდობოს გასულიყო, მის წინააღმდეგ დავძარი ჩემი ლაშქარი.

ელენე. ჩემო დევეჭირო!

იულიანე. ლუპციანუსმა მუბოსნებითა და მსუბუქად შეიარაღებული ქვეითი ლაშქრით ჩრდილოეთიდან უყელა მტერს. ვეტერანთა ლეგიონები. სევერუსის სარდლობით, სულ უფრო და უფრო მეტად ავიწროებდნენ და აღმოსავლეთით, რენუსისაკენ ერეკებოდნენ ბარბაროსებს. ბატავეები, ჩვენი ერთგული მოკავშირის ბაინაბაულის წინამძღოლობით, მხარს უმაგრებდნენ ჩვენს ლეგიონებს. საფრთხის მოახლოება რომ იგრძნო, კნოდომარმა სცადა სამხრეთისაკენ გაქრილიყო, რათა კუნძულებზე გადაეყვანა და ამრიგად გადაერჩინა თავისი ლაშქარი. მაგრამ მე დავასწრე და ფლორენციუსის მეთაურობით ვაფრინე პრეტორიანელები და ცხენოსანი რაზმები, რათა მტრისთვის მოეჭრათ გზა. მე მიმძიმს ამის ხმაამღლა თქმა, მაგრამ დაბეჭითებით ვიცი, ელენე: ლალატმა და შურმა ლამის აქაც ხელიდან გამომაცალა გამარჯვების ნაყოფი. რომაელთა ცხენოსანი რაზმები ყოველი ფეხის ნაბიჯზე უკან იხევდნენ ბარბაროსების წინაშე, რომლებიც მიწას ეკვროდნენ და ცხენებსაც და მხედრებსაც სეტყვასავით აყრიდნენ ისრებს. მე უკვე მეგონა, რომ ბრძოლა წავაგე.

ელენე. მაგრამ ხომ დავიფარა არსთა გამრიგებ?

იულიანე. სასომიხდილმა ხელი დავტაცე დროშას, მხნედ შევუძახე ხაიმპერატორო ვვარდიას, სახელდახელოდ წარმოვთქვი სიტყვა, რომელიც, დმერთმანი, უფრო განათლებულ მსმენელთა ღირსი იყო, და როგორც კი ქარისკაცებმა მოწონების ყიჟინა დასცეს, პირდაპირ ხელჩართულ ბრძოლაში ჩავებო.

ელენე. ო, იუღიანე, მე შენ არ გიყვარვარ!

იულიანე. იმ წუთში შენზე საფიქრალად არ მეცალა. სიკვდილს ვნატრობდი. სხვა გამოსავალი არსად ჩანდა. მაგრამ, მადლობა დმერთს, ბოლოს მაინც გაგვიღიმა ბედმა. ჩვენი შუბები თითქოს ელვის ნაპერწკლებს ურიდნენ და თავზარსა სცემდნენ მტერს, დავინახე, როგორ იბრუნა პირი კნოდომარმა და ამ ძალგულოვანმა მეომარმა კურდღელივით მოჰკურცხლა. კნოდომარს უკან მიჰყვნენ მისი ძმა ვესტრალბი, მეფეები მორტარი და სუომარი და სხვაც მრავალი, ვინც ჩვენს ხმალს გადაურჩა.

ელენე. ო, მე ვხედავ, ყველაფერს თვალნათლივ ვხედავ! იდიდე, ჩვენო მაცხოვარო! ეს შენ კვლავ მოავლინე სიკვდილის ანგელოსნი. ოდესღაც მუღვიის ხიდზე მუსრი რომ გაავლეს მტერს.

იულიანე. არასოდეს გამოიგონია ესოდენ სასოწარკვეთილი ყვირილი, არც ისეთი საშინელი იარები მინახავს. ფეხით რომ ვქედავდიო, როცა დაცემულთა გვამებზე გადავდიოდით. ბოლოს მდინარის ტალღებმა დააგვირგვინა ყველაფერი: შიგ ჩაცვივნულები ერთმანეთს ებღა-

უკლებოდნენ, თავ-პირს ჰკაწრავდნენ, ღმუჯოდნენ, იგინებოდნენ და ბოლოს ერთად იძირებოდნენ. მტრის თავკაცთა უმრავლესობა ტყვედ ვიგდეთ ხელთ, თვით კნოდომარი კი ლაქაშებში შეიშალა თავის გადასარჩენად. ვერც ერთ მის თანამებრძოლს სიტყვა ვერ დავაცდენინეთ. არც ერთმა არ გახცა ბელადი. მაშინ ჩვენებმა სეტყვასავით დაუშინეს ისრები მეფის სამაღას, მაგრამ ამაოდ. ბოლოს, როგორც იქნა, თვითონვე დაგვნებდა.

ელენი. და ამნაირი გამარჯვების მიუხედავად მაინცა დელავ?... **ერეკლე**

იულიანო (ნაწყვეტ-ნაწყვეტ). გამარჯვების შემდეგ, იმავე საღამოს, მთელი ქვეყანა გაუგებ-არი... ისე, სრულიად უმნიშვნელო... კაცმა რომ თქვას, არც კია ყურადღების ღირსი...

ელენი. სრულიად უმნიშვნელო?..

იულიანო. მე მირჩევნია ასე ვიფიქრო... ათენში ხშირად ვმსჯელობდით ნემეზიდაზე... ჩემი გამარჯვება თავბრუდამხვევი იყო, ელენე... თითქოს წონასწორობა დავკარგე... არც კი ვიცი, რა მომივიდა....

ელენი. თქვის ნუ მაშინებ!

იულიანო. გეუბნები, სრულიად უმნიშვნელო რამ მოხდა-მეთქი. მთელი ლაშქრის წინაშე ბრძანება გავცე, დატყვევებული კნოდომარი გამოეყვანათ. ბრძოლის დაწყების წინ შემუქრებოდა, ხელში თუ ჩამივარდი, ცოცხლად გაგადრობ ტყავსო, ახლა კი თვითონვე მოდიოდა ჩემკენ, მაგრამ ვაი ამ მოხვლას. ძლივს მოათრევდა ფეხებს და მთელი სხეული ვერხვის ფოთლივით უცახცახებდა. უბედურებით გასავათებული და ღონემიხდილი, ბარბაროსთა ჩვეულებისამებრ, ჩემ წინაშე განერთხა მიწას, მუხლებზე მომეხვია და მდუღარე ცრემლების ფრქვევით შეწყალების თხოვნა დამიწყო..

ელენი. მთელი თავისი გოლიათური სხეულით თრთოდა? ო, რა თვალნათლივ ვხედავ მენ წინაშე მიწაზე განრთხმულს... ხომ იქვე გააფრთხობინე სული, ჩემო ძვირფასო?!

იულიანო. არა, ხელი არ მომიბრუნდა. შევპირდი, სიცოცხლეს გაჩუქებ და რომში ტყვედ გაგზავნი-მეთქი.

ელენი. არც აწამე?

იულიანო. სიბრძნისთვის უცნოა სიხასტიკე და გულმხეცობა... და სწორედ აქ... არ ვიცი, რა მოხდა... სიხარულით გაგიჟებულ ბარბაროსს საწარელი ყვირილი აღმოხდა მკერდიდან, შეცის მიმართ ალაპურო შებოროკილი ხელები და დამტვრეული ბერძნულით შეშბლავდა: „დიდება იულიანეს, უძლიველ იმპერატორს!“

ელენი. აი..

იულიანო. ჩემმა ამაღამ გადახარხარებაც ვერ მოასწრო, ბარბაროსის ყიფინმა ელვასავით დაუარა ქარისკაცთა რიგებს და მეწინავეებმა ერთხმად აიტაცეს: „გაუმარჯოს იმპერატორ იულიანეს!“. ამ შეძახილმა ტალღასავით გადაურბინა მთელ ლაშქარს, თვით უკანასკნელ რიგებამდე, თითქოს ციკლონმა მთა მოგლიჯა და ზღვაში ისროლაო... მომიტევე ეს წარმართული შედარება, ჩემო ძვირფასო...

ელენი. იმპერატორი იულიანე! ასე თქვა: იმპერატორი იულიანეო?

იულიანო. რა უნდა სცოდნოდა ამ გაუთლელ იდემანს კონსტანციუსზე, რომელიც თავის დედაში თვალთ არ უნახავს? ამიტომ მე, მისი მძლეველი, ვეგონე იმპერატორი...

ელენი. კი მაგრამ, ქარისკაცები?..

იულიანო. ყველას სახტიკი საყვედური გამოეფიცხადე. მშვენიერად ვხედავდი, რომ ფლორენციუსი, სვერუსი და ზოგიერთი სხვაც ჩუმად იდგნენ, შიშისგან ფერმიხდილნი და სიმწრით იკვნეტდნენ ჩარბებს.

ელენი. დიახ, ისინი, მაგრამ არა ქარისკაცები.

იულიანო. ამის შემდეგ ერთ დამესაც არ გავივლო, რომ ჩემმა იდემაღმა მტრებმა უკვე მოასწრეს ყველაფერი დამახინჯებულად წარმოედგინათ: ვითომც ცეზარს კნოდომარისთვის ებრძანებინოს, იმპერატორად გამოაცხადე და სანაცვლოდ სიცოცხლეს გაჩუქებო... და, აი, ამ სახით მიუვიდა ეს ამბავი სასახლის კარს.

ელენი. დარწმუნებული ხარ? კი მაგრამ, ვინ დაგასმენდა?

იულიანო. ვინ, ვინ? მე თვითონ დავჩემი და ყველაფერი სასწრაფოდ მივწერე იმპერატორს, მაგრამ...

ელენი. მერედა, რა გიკასუხა?

იულიანო. პახუბის ღირსი ვინ გაგხადა?... ხომ იცი, რას ნიშნავს ეს საბედისწერო დუმილი... ყოველთვის, როცა აპირებს ვინმეს სასიკვდილო დარტყმა მიაცუნოს.

ელენი. მე კი მგონია, რომ სცდები... რა თქმა უნდა, სცდები. აი, ნახავ, ელჩები ხულ მალე გაახლებენ იმის საბუთს, რომ...

იულიანო. მე უკვე ხელთა მაქვს ეს საბუთი, ელენე! ჩემმა ხალხმა საიდუმლო წერილები წართვა იმპერატორის მაცნეებს... აგერ, აქა მაქვს (მკერდზე ანიშნებს).

ელენე. ო, ღმერთო ჩემო! მაჩვენე...

იულიანო. მერე, მერე. (ბოლთას სცემს.) აი, რითი მიხდის ჩემი თავდადებული სამსახურის სანაცვლოს. მე ისეთი მუშტი ამოვცხე აღემანებს, რომ კაი ხანს ველარ გაბედავენ აქ-ეი გამოხედვას, მაშინ როდესაც თვითონ მარცხს მარცხზე განიცდის დუნაის პირანდასაშინა...
სი, როგორც ჩანს, ვერაფერს ვაკლებთ სპარსელებს. იმპერიის ყველა საზღვრადან ჩვენი სარცხისა და შერცხვების ამბები მოგვდის, გამონაკლისი მხოლოდ ეს ერთი — რენუსის საზღვრია, სადაც ლაშქარს სათავეში ჩაუყენეს ფილოსოფოსი, რომელსაც ძალით შეაჩიჩეს ხმალი. მიუხედავად ამისა, კვლავ ძველებურად დამცინიან სასახლის კარზე. თვით ამ დიადი მამარჯვების შემდეგაც კი ჩემზე სახელდახელოდ შეთხზეს სატირა, სადაც ვიქტორინუსის სახელით მამახხრებენ... ამას ბოლო უნდა მოეღოს!

ელენე. დიახ, გეთანხმები!

იულიანო. რაღა ფასი აქვს ყოველივე ამის შემდეგ ცეზარის ღირსებას?

ელენე. მართალი ხარ, იულიანე, ამის ატანა არ შეიძლება.

იულიანო (ჩერდება). ელენე, ყოველთვის ჩემთან იქნები?

ელენე (ჩუმად). ხანამ პირში სული მიდგას...

იულიანო. მაშინ რას ვაკლავთ თავს ამ უმადურ საქმეს? წავიდეთ, გავიცალოთ... რამდენი სანია მართო ყოფნა მენატრება... რა სჯობია სიმშვიდეს და სიმყუდროვეს?

ელენე. რას ამბობ?.. მართო ყოფნა?

იულიანო. შენთან ერთად, ჩემო ძვირფასო, შენთან და ჩემს საყვარელ წიგნებთან, რომლებსთვისაც აქ საერთოდ აღარ მცალია და მხოლოდ ჩემს უძილო ღამეებში თუ ვფურცლავ ხოლმე.

ელენე (ახედ-დახედავს). აა... ახე?

იულიანო. მაშ როგორ?

ელენე. ო, რა თქმა უნდა: მაშ, როგორ!

იულიანო. დიახ, დიახ, მე გეკითხები — მაშ, როგორ-მეთქი?

ელენე (უახლოვდება). იულიანე... როგორ მოგესალმა ბარბაროსების მეფე?

იულიანო (უნებურად გაიწევს განზე). ელენე!

ელენე (ხელახლა უახლოვდება). რა სიტყვა აიტაცეს ქარისკაცებმა?

იულიანო. ხომ არ გაგიჟდი?.. იქნებ გარეთ ვიდაცა დგას და უური კარზე აქვს მოკრული.

ელენე. მერედა მოყურადებობსა გეშინია? ხომ აშკარაა, რომ ღმერთი გწყალობს?.. განა პედი არ გიღიმოდა ყველა ბრძოლაში?.. მე ვხედავ შენკენ მოწოდების ნიშნად გამოწვდილ მარჯვენას მაცხოვრისას, ვხედავ ანგელოსს ცეცხლისმფრქვეველი ხმალი რომ უჭირავს ხელში, რომლითაც გწა გაუყაფა მამაჩემს, როცა მან მაკსენციუსს გადაუძახა ტიბერისში!

იულიანო. რასა მთხოვ, ქვეყნის მპყრობელს ავუმბობდე?

ელენე. მხოლოდ იმათ, ვინც თქვენ შორის დგას. ო, გამოდი, რისხვად დაატყდი თავზე შენს მტრებს და ბოლო მოუღე ამ უსიხარულო და უბადრუკ ყოფნას! გალია — უდაბნოა! აქ მე ვტყნები, იულიანე! სახლი მენატრება, მზე, რომი, საბერძნეთი!

იულიანო. სახლი, შენი ძმა...

ელენე (ხმადაბლა). კონსტანციუსს ცალი ფეხი სამარეში უდგას უკვე.

იულიანო. ელენე!

ელენე. შეტის გაძლება აღარ შემიძლია... დრო გადის, ევსებია მოკვდა. მისი დაცარიელებული ტახტი დიდებასა და პატივს მიჰადის, მე კი ამ უდაბნოში ვბერდები.

იულიანო. რა დროს შენი სიბერეა! გაწაფხულივით ახალგაზრდა ხარ და ლამაზი!

ელენე. არა, არა! დრო გადის, შეტის მოთმინებისა და ატანის თავი არა მაქვს... სიცოცხლე ხელში მადნება!

იულიანო (ვნებიანად უყურებს). რა მომხიბლავი ხარ, მომწუსხველი, თავბრუდამხვევი!

ელენე (ჩაეკონება). მართლა, იულიანე?

იულიანო (ეხვევა). შენა ხარ ერთადერთი ქალი ამქვეყნად, რომელიც მე მიყვარს; ერთადერთი, რომელსაც მე ვუყვარვარ.

ელენე. მე შენზე უფროსი ვარ. არ მინდა კიდევ უფრო ხნიერი გავხდე. როცა ყველაფერი დამთავრდება, მე...

იულიანო (გაეცლება). სსუ! ამის გაგონებაც არ მინდა!

ელენე (უკან მისდევს). კონსტანციუსი ნელ-ნელა, დღითიდღე კვდება. მისი სიცოცხლე

ბევრზე მეტი... იულიანე, ჩემო ძვირფასო... ჯარისკაცები მხარს გიჭერენ...

იულიანე. ჩუმად, ჩუმადა!

ელენე. ერთი ხმამაღლა რომ შეუძახო, სული გასძვრება. მაშ რაღა საჭირო? რაღა უფრო? არა, სისხლის ღვრას როდი გთხოვ! ღმერთმა დაგვიფაროს! შეშინებაც საქმარისა. შიშით თავის მძლავრ ხელს მოხვევს, გულში ჩაიკრავს და უმტკივნეულოდ მოუღებს ბოლოს მის ტანჯვას.

იულიანე. შენ გავიწყდება უხილავი მცველი, თავისი ფრთებით [ხედავს] მირონცხე-ბულს!

ელენე. მაცხოვარი გულმოწყალეა! ღვთისმოსავს ბევრ რასზე მიუტევებს, იულიანე... მე შენთან ვარ. ახლაც ბრძანებას გავცემ, შენთვის ილოცონ. კურთხეულ იყოს ყველა წმინდა! კურთხეულ იყვნენ მოწამენი მერწმუნე, დროთა განმავლობაში ყველაფერს გამოვიხსნიდი. მაჩუქე აღმშენებელი მე მათ ქრისტეს სჯულზე მოვაქციე. მღვდელს გავგზავნი მათ სოფლებში და ისინი ქედს მოიხრიან ჯვრის მოწყალების წინაშე!

იულიანე. აღმშენებელი ქედუხრელი ხალხია!

ელენე. მაშინ სიკვდილი მაინც მოახრევინებთ ქედს! საქმეების ტკბილი კვამლივით ავა მალდა, ჩვენი მაცხოვრის კარად, მათი თბილი სისხლის სურნელოვანი ოსშივარი ჩვენ კიდევ უფრო მეტ ბრწყინვალეობას შევმატებთ მის დიდებას; ჩვენი წყალობით ახალი ძალით უგალო-ბებენ ოსანას კაცთა გამოსახსნელად ჯვარცმულსა და სისხლდათხეულს! მე თვითონ შევუერთებ ჩემს ხმას. მაჩუქე აღმშენებელი ქალები! თუ ქედს არ მოიხრიან, მსხვერპლად შევწირავ! და მაშინ, ჩემო სიცოცხლე... კვლავ მიხილავ, ახალგაზრდული მშვენიერებით გასხივოსნებულს! მაჩუქე აღმშენებელი ქალები, ჩემო ძვირფასო... ეს ხომ არ იქნება მკვლელობა, არამედ — საშუალება, სასწაულთმოქმედი საშუალება.. ქალწულთა სისხლის აბაჯანა...

იულიანე. ღმერთს ნუ სცოდავ, ელენე!

ელენე. განა დანაშაულად შეშერაცხება რომ შენი გულისთვის ვცოდო?

იულიანე. ო, ჩემო მშვენიერო, ჩემო ერთადერთო!

ელენე (ხელებს უკოცნის). ო, ჩემო მბრძანებელო ღვთისა და კაცთა წინაშე! ამჟერად მაინც ნუ დაიხვევ უკან! ჩემო გმირო, ჩემო იმპერატორო! ვხედავ, უკვე განიხვენენ კარნი ცათანი. დაე, მღვდელმსახურთა ადიდონ ქრისტე, ჩემი ქალები სალოცავად შეგროვდებიან (ცოცხელ ადაპრობს ხელებს). ო, მძღვეთამძღვეო! უფალო ჩვენო საბაოთ... მადლი და წყალობა მოიღე შენი მარჯვენიო!

იულიანე (კარს შეავლებს თვალს). ელენე!

ელენე. აი..

მეფარიოსი (კარშივე). მეუფეო, იმპერატორის ელჩი...

იულიანე. უკვე მობრძანდა?

მეფარიოსი. დიახ, ჩემო მეუფეო.

იულიანე. ვინ? რომელია?

მეფარიოსი. ტრიბუნის დეცენციუსი.

ელენე. მართლა? კეთილშობილი დეცენციუსი?

იულიანე. ვის ელაპარაკა?

მეფარიოსი. ჭერჭერობით არავის, მეუფეო, ეს-ესაა შემოდგა ფეხი.

იულიანე. ახლაც უხმე... თუმცა მოიცა... მხედართმთავრებიცა და სარდლებიც დაუყოვნებლივ შეახლონ.

მეფარიოსი. კეთილი მბრძანებელო! (იმავე კარიდან გადის).

იულიანე. სულ მალე ყველაფერი გაიკვდება, ჩემო ძვირფასო..

ელენე (ჩუმადა). რაც არ უნდა მოხდეს, ნუ დაივიწყებ, რომ ყოველთვის შეიძლება ჯარისკაცების იმედი გქონდეს.

იულიანე. მმ... იმედი... ნეტა ვიცოდე ხაერთოდ, შემოძლია თუ არა ვისიმე იმედი მქონდეს?

დარბაზში შემოდის ტრიბუნის დეცენციუსი.

ელენე (ეგებება). მოგესალმები, კეთილშობილო დეცენციუსი! რომაული სახე... და რაც მთავარია ეს სახე... ო, რა მშობლიურ, რა ცხოველმყოფელ ნათელსა მფენს იგი ამ პირქუშსა და სტუმართმოძულე მხარეს!

დეცენციუსი. იმპერატორი იზიარებს შენს ჭმუნვას და სასოებას, დედოფლის სწორად იმედი გვაქვს, დიდხანს აღარ მოგიწევს ამ პირქუშ გალიაში ტყვეობა.

ელენე. რახ მიბრძანებ, სიხარულის ძვირფასო მაცნევ? ნუთუ იმპერატორს კვლავინდო-

ბურად ვუყვარვარ? კვლავინდებურად ფიქრობს და ზრუნავს ჩემზე?.. ისე, ჩანს მრთელობას ხომ არ უჩივის?

იულიანო, შენ წადი, მარტო დაგვტოვე, ჩემო ძვირფასო!

დეცენციუსი. იმპერატორის ჩანს მრთელობას არავითარი გაუარესება არ ეტყობა.

ელენე, მადლობა ღმერთს ასეც ვიცოდის აქ კი რას აღარ ამბობდნენ, ესაო, ისაო... კვ-

დეც კარგი, რომ ყველაფერი ტყუილი აღმოჩნდა! გულითადი მადლობა, გადაეცემა ჩემთვის ყველაფერს და დეცენციუსს შენიც დიდი მადლობელი ვარ. რა მდიდრული ძღვენი გვუფრთხილებს ნასწარ გუეწყებინა შენი მობრძანება! კემშარიტად მეფურით... არა, მეფური კი არა, ძმური საჩუქარია! ორი კუპრივით შავი ნუბიელი... ნეტა გაჩვენა, იულიანე... და მარგალიტის დიადემა! უკვე გავიკეთე... ახლა ხილს აღარ იკითხავ? ჩემი საყვარელი დამასკური ატმები ოქროს სინით... ერთი სული მაქვს, როდის ჩავიტკბარუნებ პირს ახ, ხილი, ხილი! ხილის სურვილი მკლავს გალიაში.

იულიანო, საზეიმო სუფრით დავასრულებთ დღევანდელ დღეს; ახლა კი საქმეები გვძლიის. შენ წადი, ჩემო ძვირფასო.

ელენე, მივდივარ, მივდივარ... პირდაპირ ეკლესიაში, რათა ვილოცო ჩემი ძვირფასი ძმისა და ჩვენი სახობისთვის. (მარჯვნივ გადის.)

იულიანო (ჩანსოკლე დუმილის შემდეგ). შენი პირით მითვლის რამეს თუ წერილს მიგზავნის?

დეცენციუსი. წერილს. (გრაგნილს აწვდის.)

იულიანო (კითხვლობს, ძლივს იკავებს ირონიულ ღიმილს და ხელს უწვდის). სხვა?

დეცენციუსი. სულ ეგაა, ჩემო მეუფავ.

იულიანო. მართლა? იმპერატორი ამ სიშორეს მხოლოდ იმიტომ აგზავნის თავის მეგობარს, რომ... (ხმამალა იცინის და ბოლოს ეემას მოპყვება დარბაზში). აღემანების მეფემ კნოდომარმა თუ ჩამოგისწრო რომში?

დეცენციუსი. დიახ, ჩემო მეუფავ.

იულიანო. მერედა, როგორ გადის ფონს უცხო ქვეყანაში თავისი დამტვრეული ბერძნულით? ნამდვილი ხეპრეა, დეცენციუს! კინაღამ სიცილით დახოცა ჩემი ქარისკაცები. შენ წარმოიდგინე, ისეთ საყვედურს სიტყვებსაც ვერ ასხვავებს ერთმანეთისგან, როგორიცაა იმპერატორი და ცეზარი.

დეცენციუსი (მარტოს იჩენავს). ბარბაროსს რა მოეკითხება?

იულიანო. მართლაცდა რა მოეკითხება?.. მაგრამ იმპერატორი თუ მაინც სწყალობს?

დეცენციუსი. კნოდომარმა შენი ჭირი წაიღო, ჩემო მეუფავ.

იულიანო (შეღგება). კნოდომარი მოკვდა?

დეცენციუსი. დიახ, დაქირავებულ მოლაშქრეთა ბანაკში, ცელიუმის ბორცვზე.

იულიანო. ჰმ... მოკვდა?.. აღბათ რომის პაერმა აწუინა.

დეცენციუსი. აღემანების მეფე სამშობლოს დარღმა გადაიყოლა. ჩემო მეუფავ... სამშობლოსა და თავისუფლების დარღმა.

იულიანო. ამ დარღზე მძიმე არაფერია, დეცენციუს... დიახ, დიახ, საკუთარი გამოცდილებით ვიცი... არ უნდა გამეგზავნა რომში. ნეტავი აქვე მომეკვლევინებინა.

დეცენციუსი. რა გულმოწყალებ ხარ, ჩემო მეუფავ.

იულიანო. ჰმ... სამშობლოს დარღმა?! მაშ, ასე!.. (სინტელას, რომელიც მარჯვენა კარის დან შემოდის.) აა, ეს შენა ხარ, ბებერო ფანო? ნულარ მაცთუნებ! (დეცენციუსს.) არგენტორატის ბრძოლის შემდეგ საშველს აღარ მაძლევს, სულ ტრიუმფალურ ეტლსა და თეთრ ცხენებზე მეჩიჩინება. (სინტელას.) ეს იქნებოდა ფაეტონის სრბოლა პელიოსის შმაგი ცხენებით... ხომ არ დაგავიწყდა?.. მე მინდოდა მეთქვა შენი წარმართობა ხომ არ დაგავიწყდა-მეთქი?.. მომიტევე დეცენციუს, რომ ამ სიტყვებით, შეურაცხყოფ შენს დვთისმოსავ სმენას.

დეცენციუსი. ცეზარი კი არ შეურაცხყოფს, არამედ უღიტინებს თავის მხახურის სმენას.

იულიანო. დიახ, დიახ. მიუტევე ცეზარს მისი უწყინარი ხუმრობა. ღმერთმანი, არც კი ვიცი, სხვა რა ვიფიქრო... აა, აი, ისინიც!

დარბაზში შემოდის მხედართმთავარი სეპტიმიუსი, პრეტორიანელთა მეთაური ფლორენციუსი და სხვა აარდლები, აგრეთვე ცეზარის ტარისტატები.

(შემოსულებს ეგებება.) მოგესალმებით, ძვირფასო ძმებო, თანამებრძოლნო და მეგობრებო! ნუ შემრიხხავთ იმის გამო რომ გზიდანვე გიხმეთ და ისიც კი არ გაცალეთ, ტალახი და კუჭკუ ჩამოგერეცხათ და სული მაინც მოგეთქვათ ამ დამქანცველი მგზავრობის შემდეგ, მაგრამ..

ფლორენციუსი. აღბათ რაღაც საგანგებო მიზნით გვიხმე, ჩემო მეუფავ.

იულიანო დიან, დიან, მართალი ხარ... აბა, თუ მეტყვით, რა აკლდა ცეზარის ბედნიერებას?

ფლორენციუსი. რა უნდა აკლებოდა ცეზარის ბედნიერებას?

იულიანო. როგორც ჩანს, არაფერი. (დეცენციუსს.) ლაშქარი მოითხოვდა, რომ ტრიუმფით შემოვსულიყავი ქალაქში. დიან, უველა ერთხმად მთხოვდა, რომ ჩემი ლეგიონების თანხლებით შემოვგრიადებულიყავი ლუტეციაში და ჩემს ტრიუმფალურ ეტლზე გამობმულნი შემომეთრია ბარბაროსთა ხელბეშეკრული თავკაცნი, ხოლო მათ უკან — ჩვენი დამარჩილებული ტომის ქალებისა და მონების ჯოგი... (ალარ ამთავრებს.) ვინაროდეთ, ჩემო მამაცო თანამებრძოლნო! აი, დღეს, ძვირფასი საჩუქრებით მოსალოცად გვეწვია რომიდან ტრიბუნი დეცენციუსი, იმპერატორის უახლოესი მრჩეველი და მეგობარი.

ფლორენციუსი. აა! ცეზარის ბედნიერებას მართლაც აღარაფერი აკლებია.

სამირუსი (ჩუმად უჩურჩულებს ფლორენციუსს). მოდი ახლა და გაიგე რამე. იმპერატორი უწინდებულად სწყალობს.

ფლორენციუსი. ო, იმპერატორის ეს გაუთავებელი ორქოფობა და ყოყმანი!

იულიანო. რა მოხდა? განცვიფრებისაგან თითქოს უველას ენა მუცელში ჩაგივარდათ? ხედავ, ჩემო ძვირფასო დეცენციუს, ამათ ჰგონიათ, რომ იმპერატორი მეტისმეტ მოწყალებას იჩენს ჩემ მიმართ.

ფლორენციუსი. ეს რამ აფიქრებინა ჩვენს ძვირფას ცეზარს?

სამირუსი. მეტისმეტ მოწყალებას, ჩემო მეუფევ? როგორ გჰკადრება? განა იმპერატორმა არ იცის თავისი წყალობის ზომა?

ფლორენციუსი. მართალია, ეს განსაცვიფრებელი და იშვიათი პატივი...

სამირუსი. ჩემი აზრით, უაღრესად განსაცვიფრებელი და იშვიათი...

ფლორენციუსი. და რაც მთავარია, უოველივე ეს ექვეშევრავი სიცხადით გვიდასტურებს იმას, რომ ჩვენი ძლევაშოსილი იმპერატორისათვის სრულიად უცხოა უოველგვარი შური...

სამირუსი. ჩემი აზრით, შეუძლებელია ამაზე სრული და ამომწურავი დასტური...

ფლორენციუსი. სამაგიეროდ, ამ რამდენიმე წლის მანძილზე ცეზარმაც ბევრი რამ გააკეთა გალიაში.

იულიანო. რას ბრძანებ, ეს იყო მხოლოდ თვლების, მცონარების, გულისგამაწვრილებელი უმოქმედობის წლები, ძვირფასო მეგობრებო! არაფერი მე არ გამიკეთებია. გულწრფელად ვაღიარებ — არაფერი!

ფლორენციუსი. როგორ? შენი თავმდაბლობა უოველივე ამას არაფრად თვლის? შენ გგონია, აღარ გვახსოვს, რას წარმოადგენდა თუნდაც ლაშქარი, როდესაც შენ ჩაიბარე? თავაშვებულსა და აღვირახსნილ ურდოს...

სამირუსი. რომლისთვისაც უცხო იყო უოველგვარი შინაგანი მთლიანობა, მწყობრი წესრიგი და დისციპლინა...

იულიანო. აკარბებ, სევერუს!

ფლორენციუსი. განა სწორედ ამ აღვირახსნილი ურდოთი არ გაილაშქრე ალემანებზე და სწორედ ამ ბრბოთი არ დაამარცხე ისინი? ბრბოთი, რომელიც შენი მცდელობითა და ძალისხმევით ესოდენ ძლევაშოსილ ლაშქრად აქციე? განა ხელახლა არ წაართვი აგრიაპას კოლონია ბარბაროსებს?

იულიანო. ეჰ, შენ უველაფერს მეგობრის კეთილმოსურნე თვალთ უცქერი, ჩემო ფლორენციუსი ან იქნებ უველაფერი მართლაც ასეა? იქნებ მართლაც განვდევნე ბარბაროსები რენუსის კუნძულებიდან? იქნებ ნახევრად დანგრეული ტრეს-ტაბერნე მართლაც მიუვალ ციხე-ბურჯად ვაქციე, სახელმწიფოს საიმედოდ და საკეთილდღეოდ? იქნებ მართლა ასეა ეს?

ფლორენციუსი. როგორ, მეუფევ? განა შეიძლება ექვის თვალთ უცქერდე შენს ესოდენ დიად საქმესა და დეაწლს?

იულიანო. არა, მართალი ვითხრათ, ხანდახან მეც გგონია, რომ... არგენტორიტის ბრძოლა! განა პირადად არ ვმონაწილეობდი მასში? სულთ ცოდვილო, ისიც კი მეჩვენება, რომ მე თვითონ დავამარცხე კნოდომარი! გამარჯვების შემდეგ კი, სიზმარში ხომ არ მინახავს, ფლორენციუს, ან იქნებ ცხადში აღვადგინე ტრაიანეს სიმაგრე, როცა გერმანელების სამფლობელოში შევიჭერი?

ფლორენციუსი. ჩემო მეუფევ, რომელი შლეგი შეგეცილება ამ გამარჯვებისა და სიმაგრის აღდგენის პატივს?

სამირუსი (დეცენციუსს). მადლობას ვწირავ ჩემს გამჩენს, რომ სიბერის წლებში ესოდენ ძლევაშოსილი წინამძღოლის ხელქვეითობა მარგუნა წილად.

ფლორენცია (თეოდორე ტრიბუნს მიმართავს). იმის გაფიქრებაზეც კი ტანში მზარავს, თუ რა შეიძლება მოჰყოლოდა შედეგად აღემანების თავდასხმას, კეისრის სიბრძნე და სიამაყე რომ არა.

დანარჩენი კარდლები. (ერთად შეჯგუფდები წამოიწვევენ წინ). დიახ, კეისარი ბრძენია და დიადი!

პარისტატები (ტაისიკერით). სწორუპოვარია, უბადლოა ჩვენი ცეზარი.

იულიანე (ხან დეცენციუსს გადახედავს, ხან დანარჩენებს და ბოლოს ხედავს მარხარებს). როგორ აბრძავებს მეგობრობა ხალხს, დეცენციუსს! როგორ აბრძავებს (დანარჩენებს მიუბრუნდება და ხელს დაჰკრავს გრაგნილს, რომელიც მეორე ხელში უჭირავს.) აი, აქ კი სულ სხვა რამეა ნათქვამი. უსმინეთ და ცოდნის ცხოველმყოფელი ნამივით შეისრუტეთ ყოველი სიტყვა. ესაა იმპერატორის მიმართვა იმპერატორის ყველა მეფისნაცვლისადმი, — დიდებულმა დეცენციუსმა ასლი გვაახლა, — და აქ ნათქვამია, რომ მე არაფერი გამოკეთებია გალიაში, ყოველივე ეს სიჭმარი ყოფილა თურმე, როგორც ახლახან მოგახსენეთ. აი, საკუთრივ იმპერატორის სიტყვები: „საფრთხე, რომელიც სახელმწიფოს ემუქრებოდა, თავიდან აცილებულ იქნა იმპერატორის შორსმჭვრეტელობისა და წინდახედულების შედეგად!“

ფლორენცია. სახელმწიფოს მთელი კეთილდღეობა მხოლოდ იმპერატორის სიბრძნისა და შორსმჭვრეტელობის შედეგია.

იულიანე. რა თქმა უნდა. აქ ნათქვამია, რომ რენუსზე იბრძოდა და გაიმარჯვა იმპერატორმა: გათელილი, დამცირებული, შეწყალები მთხოვნელი აღემანთა მეფე ფებზე წამოაყენა და სიცოცხლე აჩუქა იმპერატორმა. ჩემი სახელი ერთხელაც არ იხსენიება ამ გრაგნილში... არც შენი, ფლორენციუს, არც შენი, სვეერუსს, არგენტორატის ბრძოლის აღწერისას... მოიცა, ხად არის?.. ჰო, აი. ისიც!.. დიახ, არგენტორატის ბრძოლის აღწერისას ნათქვამია, რომ ბრძოლის გეგმა შეადგინა იმპერატორმა; თვით იმპერატორი ისეთი თავგანწირვით იბრძოდა თურმე მეწინავეთა რიგებში, რომ — წარმოგიდგენიათ? ხმალიც კი დაბლაგვებია. იმპერატორის ომახიანმა ყიფინამ თავზარი დასცა ბარბაროსებს და უწესრიგოდ უკუაქცია ისინი... წაიკითხეთ, წაიკითხეთ-მეთქი, თქვენ გეუბნებით!

სემპროსი. ჩვენ შენი სიტყვებიც გვეყოფა, ცეზარი!

იულიანე. რაღა აზრი აქვს ყოველივე ამის შემდეგ თქვენს მაცდურ სიტყვებს, მეგობრობო? თქვენ გინდათ ჩემდამი უსაზღვრო სიყვარულის წყალობით ნამდვილ პარაზიტად მაქციოთ; ჩემი დიდებული ნათესავის სუფრიდან დაცვნილი ნამცეცებიტა მკვებოთ!.. რას იტყვი ამაზე, დეცენციუს? ხომ ხედავ, იძულებული ვარ ჩემს საკუთერ ბანაკში თვალი ფხიზლად მეჭიროს ჩემს მომხრეებზე, თორემ მათი ბრმა ერთგულებიდან ერთი ნაბიჯიღაა ამბოხებამდე.

ფლორენცია (სასწრაფოდ მიმართავს ტრიბუნს). რა უკუღმართად უნდა გაეგოთ ჩემი სიტყვები, რომ...

სემპროსი (ასევე). ჩემს სიცოცხლეში აზრადაც არ მომივიდოდა...

იულიანე. ასე, ჩემო ძვირფასო თანამებრძოლნო! დავიცბროთ ზვაობა და ქედმაღლობა! მე გკითხეთ, რა აკლია ცეზარის ბედნიერებას-მეთქი? ახლა თქვენ იცით. სიმართლის შეგნება, — აი, რა აკლდა ჩემს ბედნიერებას. შენს ვერცხლის მუზარადს, ჩემო მამაცო ფლორენციუს, აღარ დაედება ტრიუმფალური მსვლელობისას ადენილი მტვერი. იმპერატორი ჩვენ მაგივრად შევიდა ტრიუმფით რომში და თვლის, რომ ყოველგვარი ზეიმი ზედმეტია აქ, ლუტეციაში. წადი, სინტულა, და განჯარგულება გაეცი, რომ ნავარაუდევო მსვლელობა გაუქმებულ იქნეს. იმპერატორი თვლის, რომ მისი ჯარისკაცებისათვის ბრძოლისა და მგზავრობის შემდეგ დასვენება უფრო სასარგებლოა. მას ნებავს, რომ ლაშქარი ქალაქგარეთ, ბანაკებში დარჩეს.

სინტულა გადის.

მე ხომ ოდესღაც ფილოსოფოსი ვიყავი? ყოველ შემთხვევაში, ასე ამბობდნენ ათენსა და ეფესში, მაგრამ როგორ აღუნებს და აჩლუნგებს ფუფუნება აღამიანის სულს! კინაღან ვულაატე სიბრძნესი მადლობა ღმერთს, იმპერატორმა დროზე გამომაფხიზლა. ჩემი გულითადი მადლობა გადაეცი, დეცენციუსს! რამე ხომ არა გაქვს კიდევ სათქმელი?

დეცენციუსი. ერთსაც მოგახსენებ. იმ ხმებიდან, რომლებიც იმპერატორის ყურს მიადწია და იქიდანაც, რაც თვითონ შენ არგენტორატის ბრძოლის თაობაზე მისწერე, — შეიძლება დავასკვნათ, რომ გალიის დაშოშმინებისა და დამორჩილების საქმე დამთავრებულად უნდა ჩაითვალოს.

იულიანე. რა თქმა უნდა. იმპერატორმა ნაწილობრივ თავისი სიამაყის, ნაწილობრივ კი დიდსულოვნებისა და თვინიერების წყალობით...

დეცენციუსი. იმპერიის რენუსისკირა საზღვრებზე სრული მშვიდობა სუფევს.

იულიანე. იმპერატორის, მხოლოდ და მხოლოდ იმპერატორის წყალობით!

დეცენციუსი. დუნაის საზღვრებზე კი, პირიქით, შავადაა საქმე; აწიაში უფრო უარესად; მეფე საპორი თანდათანობით გვაფიწროვებს და დაფინებით მოიწვევს წინ.

იულიანე. თავგასული!.. როგორც გავიგეთ, ამ ზაფხულს იმპერატორს ნება არ დაურთავს თავისი მხედართმთავრებისათვის, გაენადგურებინათ იგი.

დეცენციუსი. გამოზაფხულს იმპერატორი თვითონვე აპირებს მისი „გაყვანულებს“. (გრაგნილს ამოიღებს.) აი, მისი ბრძანება, ჩემო მეუფე!

იულიანე. ვნახოთ, ვნახოთ! (კითხულობს.) აი.. (ბელახლა უბრუნდება წაკითხულს; ეტყობა, ძალიან დღლავს, შემდეგ თავს აიღებს და ამბობს.) ამრიგად, იმპერატორი ბრძანებს რომ... კეთილი და პატიოსანი, ჩემო ძვირფასო დეცენციუს, იმპერატორის ნება-სურვილი შესრულებული იქნება.

დეცენციუსი. კი მაგრამ, აუცილებელია, რომ დღესვე შესრულდეს.

იულიანე. რა თქმა უნდა, დღესვე!.. სინტულა! ხადა ხარ?, შო, მართლა... დააბრუნეთ!

ერთ-ერთი პარისტაცი ბადის, იულიანე ფანჯრის რაფას ეკრძნობა და ერთხელ კიდევ კითხულობს გრაგნილს.

ფლორენციუსი (ხმადაბლა — ტრიბუნს). გვედრები, ცუდად ნუ ჩამომართმევ ჩემს წოდანდელ სიტყვებს. პატივს რომ მივაგებდი ცეზარს, რა თქმა უნდა, სულაც არ მინდოდა, რომ...

სემპროსი (ასევე ხმადაბლა — ტრიბუნს). არასოდეს შემპარვია ეჭვი იმაში, რომ მხოლოდ იმპერატორის ბრძნული წინამძღოლობით...

პარისტაცი. (მეორე მხრიდან). გვედრები შენს მეუფებას, სიტყვა შემაწიოს ხასახლის კარზე, რომ ამ წყველი თანამდებობიდან გამოთავისუფლონ... რა თქმა უნდა ცეზარი იმპერატორის ახლო ნათესავია, მაგრამ...

მეორე პარისტაცი. რა თქმა უნდა, მე შემეძლო შენთვის მეცნობებინა ბევრი ისეთი რამ, სამწუხაროდ, თანაბრად რომ მოწმობს როგორც ცეზარის უსაზღვრო პატივმოყვარეობას, ისე მის უაღრესად თავხედურ ზრახვებსაც...

იულიანე. დღესვე!.. აი, რას გეტყვი, დეცენციუს! არაფერს ისე არ ვნატრობ, როგორც ესოდენ პასუხსაგები მოვალეობისაგან განთავისუფლებას...

დეცენციუსი. აუცილებლად მოვანხენებ იმპერატორს.

იულიანე. ღმერთია მოწმე, რომ არასოდეს... მაგრამ, აი, სინტულაც! ამრიგად, ჩვენ შეგვიძლია... (ტრიბუნს). როგორ, მიდიხარ?

დეცენციუსი. შენს მხედართმთავრებს უნდა მოველაპარაკო, ჩემო მეუფე!

იულიანე. უჩემოდ?

დეცენციუსი. იმპერატორმა მიბრძანა, ზედმეტად არ შემეწუხებინა მისი ძვირფასი ნათესავი. (დანარჩენების თანხლებით გადის. მხოლოდ სინტულა რჩება კართან.)

იულიანე (ერთხანს უხმოდ უყურებს). სინტულა!

იულიანე. გისმენ, ჩემო მეუფე!

იულიანე. მომიახლოვდი!.. არა, მართლა პატიოსან კაცს ჰგავხარ. მომიტევე, არასოდეს არ მიფიქრია, რომ შენი სახით ასეთი ერთგული ქვეშეურდომი მყავდა.

სინტულა. ახლა ვინლა მოგახსენა ჩემი ერთგულების ამბავი?

იულიანე. (გრაგნილს უჩვენებს). აი, ამ გრაგნილმა. აქ ნათქვამია, რომ შენ უნდა დამტოვო.

სინტულა. მე, მეუფეო?

იულიანე. იმპერატორი გადიის ლაშქრის დათხოვნას აპირებს, სინტულა!

სინტულა. დათხოვნას აპირებს?

იულიანე. მას, რა დავარქვა ამას? იმპერატორს მაშველი ძალები სჭირდება როგორც დუნაისპირეთში, ისე აწიაშიც, სპარსელების წინააღმდეგ. ჩვენი მოკავშირეების — ბატავეებისა და პერულების ლაშქარი დაუყოვნებლივ უნდა დაიძრას, რათა გაზაფხულის დამდევს უკვე აწიაში იყოს.

სინტულა. კი მაგრამ, ეს ხომ შეუძლებელია, ჩემო მეუფე? შენ საზეიმო ფიცი მიეცი ჩვენს მოკავშირეებს, რომ მათ არასდროს არ გაიწვივდნენ საომრად აღაპებს გადაღმა.

იულიანე. საქმეც სწორედ ეგაა, სინტულა, იმპერატორი იწერება, რომ მე წინდაუხედავად და მის დაუკითხავად დავდე ეს ფიცი. მაიძულებენ სიტყვა გავტეხო; უნდათ გამაშავონ

მთელი ლაშქრის თვალში და თავს დამატებონ ბარბაროსების აღვირახსნილი რისხვა... შეიძლება სასიკვდილოდაც კი გაემეტონ!

სინტულა. ეგ არ მოხდება, ჩემო მეუფე! რომაული ლეგიონები მკერდით აღდგებიან შენს დასაცავად!

იულიანე. რომაული ლეგიონები? ჰმ... რა მიაშინა კაცი უოფილხარ, ჩემო სინტულა. ნაბრძანებია თვითელი ლეგიონიდანაც გამოჰყონ სამ-სამი ასეული, რომლებმაც კი ჩემს ლეგიონს გზებით უნდა იარონ იმპერატორის ლაშქართან შესაერთებლად.

ბიბლიოთეკა

სინტულა. ა!.. ეს ხომ...

იულიანე. უველაფერი გულდასმით გათვლილია, არა? უნდათ ჩემ წინააღმდეგ აღძრან უველა შენაერთი, რათა მით უფრო სწრაფად განმთავრდონ.

სინტულა. უნდა მოგახსენო, მეუფეო, რომ არც ერთი შენი მხედართმთავარი არ დათანხმდება ამას.

იულიანე. ჩემს მხედართმთავრებს არც მოელოთ ამნაირი ცთუნების საშისრობა. მხოლოდ შენ განდობენ ამას.

სინტულა. შე, მეუფეო?

იულიანე. აქ ასე სწერია. იმპერატორი შენ გავალებს, მოახდინო უველა საჭირო განკარგულება და შემდეგ ლაშქრის რჩეული ნაწილებითურთ დაიძრა რომისაკენ.

სინტულა. შე გავალებს? მაშინ როდესაც აქ არიან ისეთი მხედართმთავრები, როგორცაა ფლორენციუსი, ბებერი სევერუსი და სხვები...

იულიანე. შენი შეცოდებების ნუსხაში არც ერთი გამარჯვება არ მოიძებნება, სინტულა.

სინტულა. რას იზამ, ჩემთვის არასოდეს მოუციათ თავის გამოჩენის ხაშუალება...

იულიანე. შე მართალი არ ვიყავი შენ მიმართ. მაღლობას მოგახსენებ ერთგულებისთვის.

სინტულა. უსაზღვროა იმპერატორის გულმონწყალება. მეუფეო, ნება მიბოძე ჩავხედო...

იულიანე. რას უნდა ჩახედო? განა შენ ამის კაცი ხარ, სინტულა?

სინტულა. ღმერთო, მიშველე! როგორ იქნება იმპერატორის ბრძანებას არ დავემორჩილო?

იულიანე. სინტულა, რა გული მოგცემს, განაიარაღო შენი ცეზარი?

სინტულა. ცეზარი არასოდეს სათანადოდ არ მათახებდა. ცეზარი ვერ იტანდა იმას, რომ

იძულებული იყო იმპერატორის მიერ შერჩეული მსახურები ჰყოლოდა გვერდით.

იულიანე. იმპერატორი დიადია და ბრძენი, კაცის ცნობაში არ მოტყუვდება.

სინტულა. მეუფეო, ერთი სული მაქვს, როდის აღვასრულებ ჩემზე დაკისრებულ მოვალეობას... მოწყალება მოიღე და მიჩვენე იმპერატორის ბრძანება.

მირა (შეშფოთებული შემობრბის მარჯვენა კარიდან). ღმერთო, გვიშველე!

იულიანე. რა მოხდა, მირა?

მირა. ცა დაგვემხო და დაგვიტანა!.. ჩემი ძვირფასი ქალბატონი...

იულიანე. შენი ქალბატონი?... რა ნოუვიდა?

მირა. ან ავადა ან შეიშალა... გვიშველეთ, გვიშველეთ!

იულიანე. ელენე ავადა?... ექიმო! ჩქარა! სინტულა, ორიბასიოსს უბმო!

სინტულა შუა კარიდან გადის. იულიანე ხელმარჯვნივ აპირებს გასვლას, მაგრამ გზაშივე შეეჩხება მოახლავებით გარშემორტყმულ ელენეს, რომელსაც თმა და ტანსაცმელი ასჩეჩია, სახე შეშლილს მიუგავს.

ელენე. ამომადრეთ, სავარცხელი ამომადრეთ-მეთქი! ვის ვეუბნები?... მწვავს, მდაგავს! თმაზე ცეცხლი მიკიდა!.. ვიწვი, ვიწვი!..

იულიანე. ელენე!.. რა დაგემართა?

ელენე. რატომ არავინ მშველის?... ნემსების ჩხვლეტით მივირებთ მოკვლას?

იულიანე. ელენე, ჩემო ძვირფასო!.. რა ამბავია შენს თავს?

ელენე. მირა, მირა! მომავორე ეს გომბიოები, მირა!

ორიბასიოსი (შუა კარიდან შემოდის). ეს რა საშინელება მითხრეს?... მართალია?... ა!..

იულიანე. ელენე, ჩემო სიყვარულო, ჩემო სულისდგმავ!..

ელენე. თავიდან მომწყდი!.. მაცხოვარო, შენ შემეწიე! (მოახლეების ხელებზე გადაესვენება).

იულიანე. გონება დაკარგა... რა არის ეს, ორიბასიოს? დააკვირდი, რამხელა თვალები აქვს...

ორიბასიოსი (მირას). ჩომ არაფერი მიურთმევია ქალბატონს?... იქნებ რამე შეჭამა ან დალია?

იულიანო. აი... შენი აზრით...

ორიბასნიოსი. მიპასუხეთ, ქალებო, ხომ არაფერი მიგირთმევიათ ქალბატონისთვის?..

მირა. ჩვენი?.. არა... ღმერთმანი, არაფერი... თვითონ...

ორიბასნიოსი. რა თვითონ? აღარ იტყვი?

მირა. თვითონვე შეკამა... მგონი, ორიოდ ატამი... აბა, რა ვიცი?

იულიანო. ატამი? ის ხომ არა, დღეს რომ...

მირა. დიახ... არა... დიახ... არ ვიცი, მეუფეო! იქ ორი ნუბიელი იქ...

იულიანო. გვიშველეთ, ორიბასნიოსი

ორიბასნიოსი. ვშიშობ, რომ...

იულიანო. არა, არა, არა!

ორიბასნიოსი. ჩუმაღ, მოწყალეო მეუფეო, ჩუმაღ... მგონი, გონს მოდის!

ელენე (ჩუჩქლით). რატომ ჩავიდა მზე? რა უცნაურია ეს სიბნელე!..

იულიანო. ელენე! მომისმინეთ, ელენე!.. გონება მრიკრიბე!

ორიბასნიოსი. ქალბატონო...

იულიანო. აი, ექვნი, ელენე... (ხელა ჩაატოლებს...) არა, აქ, — ჩემ გვერდით!

ელენე (ხელს გამოსტაცებს). ფუჰ! ისევ ის!

იულიანო. ვერ მხედავს. აქა ვარ, ელენე, შენთან!

ელენე. სულ ჩემთან უნდა იყო?.. მეზიზღები!..

იულიანო. რაო, რას ამბობს?

ორიბასნიოსი. აქეთ გამობრძანდი, მეუფეო!

ელენე. რა სიჩუმეა... მან არც კი იცის... ო, ჩემო ძვირფასო გალუს!

იულიანო. გალუს?..

ორიბასნიოსი. მობრძანდი, მობრძანდი, მეუფეო, არ შეგფერის...

ელენე. რა სქელი თმა გაქვს, ჩუჭუჭა კეფაზე ჩიუტად ჩახვეული... აჰ, შენი მოკლე, მო-
რგვივით სქელი კისერი.

იულიანო. დალაზვროს ღმერთმა!

ორიბასნიოსი. ბოდავს...

იულიანო. მესმის, მესმის, სიმართლე უნდა გავიგოთ, ორიბასნიოს!

ელენე (ჩუმი სიცილით). ახლა ისევ ჩააცვივდება სიმართლეს, ისევ მოპყვება ჭეშმარიტე-
ბის ჩხრეკას... თითები — მელნით მოთხვრილი, თმა — წიგნების მტვრით სავსე... ჭუჭყიანი,
დაუბანელი... ფუჰ! რა საშინლად უარს!

მირა. მეუფეო, ხომ არ მიბრძანებ, რომ...

იულიანო. მოწყდი აქედან!

ელენე. არა გრცხვენია? ამას როგორ დაამარცხებინე თავი, ჯან-ღონითა და სიცოცხლით
სავსე ბარბაროსო? ქალსაც კი ვერ დაამარცხებს. ო, როგორ მძულს, როგორ მეზიზღება ეს
უნიათო სიქველე!

იულიანო. მოშორდით ყველა! გამოდი, ორიბასნიოს! მე თვითონ მოვუვლი ქალბატონს!

ელენე. რატომ მიბრაზდები, ჩემო ღვთისაღარო? გალუსი ხომ მოკვდა... აღარ არის...
თავი მოპყვეთეს!.. აი, დარტყმაც ეს იყო! ნუ ექვიანობ, ჩემო ერთადერთო, ჩემო პირველო
და უკანასკნელო! გოგონების გეგნაში ჩააგდე გალუსი... მხოლოდ შენ ერთს გალმერთებ,
მხოლოდ შენ ერთს შენ ერთს...

იულიანო. ნუ მოხვალ, ნუ, ორიბასნიოს!

ელენე. მღვდელიც თან მიაყოლე! ამის შემდეგ მისი დანახვაც აღარ მინდა. ხომ იცი, რა
ტბილია ჩვენი საიდუმლო? ო, ჩემო დღეების სევდავ, ჩემი ღამეების შმაგო სიხარული ეს
ხომ შენ იყავი, თვითონ შენ... შენივე მსახურის სახით... სამლოცველოში... დიახ, დიახ, ეს
შენ იყავი... ბნელში, მრუმე ჰაერში. საკმევლის მსუბუქ ნისლში... იმ ღამეს, როცა მომავალი
კეისარი ჩემს მკერდქვეშ...

იულიანო (ყვირილით მიაწყდება ედელს). აი...

ელენე (ხელებს უწვდის). ჩემო მეუფეო და მბრძანებელი ჩემო, ჩემო... (უგონოდ ეც-
ემა ძირს).

მოახლეები მისცივდებიან და თავზე დაჰფუფუსებენ.

იულიანო (ერთხანს უძრავად დგას, მერე მუშტს მალლა შემართავს და წამოიძახებს).
გალილეველო!

მოახლეებს ხელმარჯვნივ გააქვთ ელენე. იმავე წამს შუა კარიდან ოთახში სწრაფი
ნაბიჯით შემოდის სალუსტინუსი.

სალუსტიუსი. ქალბატონი უგონოდაა.. როგორც ჩანს, მაინც...

იულიანე (ეჭიშხ ბელს ჩასჭიდებს და განზე გაკყავს). სიმართლე მითხარი! თუ იცოდი, დღევანდელ დღემდე, რომ... ხომ გესმის, რას გეკითხები? დიახ, თუ იცოდი, რომ ქალბატონი...

ორიბასიოსი. ისევე, როგორც ყველამ, ჩემო მეუფევ! იულიანე, მერედა, რატომ არ მითხარი, ორიბასიოს?

ორიბასიოსი. როგორ, მეუფეო?

იულიანე. როგორ გაბედე ჩემთვის დაგემალა?..

ორიბასიოსი. მეუფეო, არავინ არ იცოდა მხოლოდ ერთი რამ...

იულიანე. მაინც?..

ორიბასიოსი. რომ ეს ამბავი უცნობი იყო თვით კეისარისთვის. (წასვლის აპირებს.)

იულიანე. საით?

ორიბასიოსი. რაც ჩემს ხელთაა, ყველაფერი უნდა მოვხინჯო....

იულიანე. მე მგონია, შენი ხელოვნება ველარ უშველის.

ორიბასიოსი. კი მაგრამ, ხომ შეიძლება...

იულიანე. ველარაფერს უშველის-მეთქი!

ორიბასიოსი (ნაბიჯით უკან იხევს). მეუფეო, ჩემი მოვალეობა მიკრძალავს, ამჭერად დაგემორჩილო...

იულიანე. მშ... ასე გესმის ჩემი სიტყვები? კეთილი წადი! მოხინჯე ყველაფერი, რასაც შენი ხელოვნება... გადარჩინე იმპერატორის და, თორემ რაღა ეშველება, მისი უნაწეხი სიყვარული რაიმე უბედურების წყარო რომ შეიქმნეს? ხომ იცი, რომ ის ატმები იმპერატორის გოძღვნილია?

ორიბასიოსი. ა!..

იულიანე. წადი, წადი რაღას უყურებ? წადი და მოხინჯე ყველაფერი, რასაც შენი ხელოვნება...

ორიბასიოსი (მოწიწებით იხრება). მე მგონია, ჩემი ხელოვნება უძლურია, ჩემო მეუფევ! (ხელმარჯვნივ გადაის).

იულიანე. აა, შენ აქა ხარ, სალუსტიუს? რას იტყვი? ბედისწერის ტალღები, მგონი, კვლავ შთანთქმას უქადის ჩემს გვარს.

სალუსტიუსი. კი მაგრამ, იქნებ გადარჩენა მაინც შეიძლებოდეს?.. ორიბასიოსს...

იულიანე (მტკიცედ). ის მოკვდება.

სალუსტიუსი. ო, ნეტავი ხმის ამოდება გამაბედვინა! ნეტა შემეძლოს მივაკვლიო იმ დუშალ ძაფებს, რომლებითაც მოქსოვილია ეს საბედისწერო ბადე!

იულიანე. დამშვიდდი, ჩემო ძვირფასო, ადრე თუ გვიან ყველაფერი გამოაშჟარავდება, და მაშინ...

დეცენციუსი (შუა კარიდან შემოდის). რა პირით უნდა შევხედო ცეზარს?.. კრემარიტად გონებაშიუწვდომელნი არიან გზანი უფლისანი! ნეტავი ამას არ მოვხსწრებოდი... რომ იცოდეთ რა ცეცხლი ტრიალებს ახლა ჩემს გულში. უბედურების მაცნე ვყოფილვარ!

იულიანე. დიახ, შენ სრული უფლება გაქვს ორჯერ გაიმეორო ეს, კეთილშობილო დეცენციუსს! ხად ვიპოვო სიტყვა, რომ რაც შეიძლება სათუთად, სათანადო სიფრთხილით მივაწვდინო ეს საშინელი ამბავი იმპერატორის ძმურ სმენას?

დეცენციუსი. ვაი ჩვენს დღეს და მოსწრებას! ბედი არ გინდა? რაღა მაინცდამაინც ჩემი ელჩობისას მოხდა? მოწმენდილ ცაზე მეხის გავარდნაო, რომ იტყვიან, ესაა სწორედ!

იულიანე. დიახ, დიახ, ეს სრულიად მოულოდნელად ამოვარდნილი, ბედისწერის მიერ თავს დატეხილი ქარიშხალი, სწორედ იმ დროს, როცა ხომალდი ის-ის იყო უნდა მიხდგომოდა ამდენი ხნის ნანატრ მყუდრო ნავსადგურს. ოპ, ეს... მწუხარება, მეცა და შენც მკვერ-მეტყველების ნიჭს გვიმძაფრებს, დეცენციუს, მაგრამ, უწინარეს ყოვლისა, — საქმე! ის ორი ნუბიელი დაუყოვნებლივ უნდა დავაპატიმროთ და დავკითხოთ.

დეცენციუსი. ნუბიელები, ჩემო მეუფევ? ნუთუ გგონია, ჩემს მრისხნებას იმდენის ატანა შეეძლო, რომ ამ ორ უკეთურ მონას თუნდაც ერთი წუთით უფრო მეტხანს...

იულიანე. როგორ?.. ხომ არ?..

დეცენციუსი. გნებავს წინდაუხედავი მიწოდე, გნებავს სულმოკლე, მაგრამ ჩემს თანაგრძნობას იმპერატორისა და მისი დამწუხრებული სახლეულის მიმართ თანაგრძნობა არ ეთქმოდა, ამ უბედურებაში სიმშვიდის შენარჩუნება და გონების კარნახით ქცევა რომ შემეძლებოდა

იულიანო. ესე იგი, ორივე მონა მოაკვლევინე?

დეცენციუსი. ჯანა სამგზის არ იმსახურებდნენ სიკვდილს თავიანთი დაუდევრობისა და უგულისურობის გამო? თანაც ეს იყო ორი ველური წარმართი, ჩემო მეუფე! სულერთია, მათი მოწმობა მაინც არაფერს მოგვცემდა. ვერც ვერაფერს ვათქმევინებდით, გარდა იმისა, რომ გაუფრთხილებლად მიატოვეს ეს დიდებული ძღვენი გაღერებაში, სადაც მასზე უველას მიუწვდებოდა ხელი...

იულიანო. ამაი აი, თურმე რა უოფილა, დეცენციუს!

დეცენციუსი. მე არავის არა ვდებ ბრალს. მაგრამ გაუფრთხილებ, ჩემო ძვირფასო ცეზარ, არახაიმედო მსახურებითა ხარ გარშემორტყმული. შენი სასახლის კარზე — რა საშწუბარო გაუგებრობაა! — როგორც ჩანს, ივარაუდებს, რომ იმპერატორის ბრძანებებსა თუ განკარგულებებში, რომლებიც მხოლოდ და მხოლოდ აუცილებლობითაა გამოწვეული, ერთგვარი უნდობლობა გამოხატვის, თუ რა ვიცი, კიდევ რა ვუწოდო ამას, მაშინ როდესაც სინამდვილეში...

სინტულა (უკან ბრუნდება). მეუფეო, შენ ისეთი რამ დამავალე, რომ მისი შესრულება ჩემს ძალ-ღონეს აღემატება.

იულიანო. მე კი არა, იმპერატორმა დაგავალა, ჩემო სინტულა!

სინტულა. გამათავისუფლე ამ მოვალეობისაგან, მეუფეო, მაგისი თავი არა მაქვს.

დეცენციუსი. რა მოხდა?

სინტულა. ბანაკში ამბობებაა. ჩვენი ლეგიონებიცა და მოკავშირეთა მაშველი ძალებიც ერთად იყრიან თავს...

დეცენციუსი. იმპერატორის ნებას ეურჩებიან?

სინტულა. გაჭყვირიან, რაც ცეზარმა აღგვითქვა, უველაფერი ისე უნდა დარჩესო.

იულიანო. გესმით, როგორ ღრიალებენ?

სინტულა. სასახლისაკენ მოიხწრაფიან...

დეცენციუსი. არავინ შემოუშვათ...

სალუსტიუსი (სარკმელთან). გვიანდაა; მთელი მოედანი უკვე ქარისკაცებით აივსო; რა-ღაცას გაჭყვირიან, იმუქრებიან...

დეცენციუსი. ცეზარის ძვირფასი სიცოცხლე საფრთხეშია, სადაა ფლორენციუსი?

სინტულა. გაიქცა.

დეცენციუსი. უ, ეგ არამზადა!.. სევერუსი?..

სინტულა. რა ვიცი, ავად ვარო... ბრძანება გასცა, ჩემს მამულში წამიყვანეთო.

იულიანო. მე თვითონ მოველაპარაკები მემამბოხეებს.

დეცენციუსი. ფეხი არ მოიცვალო, მეუფეო!

იულიანო. კიდევ ხომ არაფერს მიბრძანებ?

დეცენციუსი. ეს ჩემი მოვალეობაა, მოწყალეო მეუფე, მე მხოლოდ იმპერატორის ნებას ვასრულებ... მისი ძვირფასი ნათესავის სიცოცხლე... ცეზარი ჩემი ტყვეა!..

სალუსტიუსი. აი...

იულიანო. აი, ხომ ხედავთ, ბოლოს მაინც უველაფერი გამოაშკარავდა.

დეცენციუსი. ხასახლის გვარდიას უხმე, სინტულა!.. ცეზარს უვნებლად ჩაიყვან რომში!

იულიანო. რომში?

სინტულა. რას ამბობ, ძვირფასო დეცენციუს?

დეცენციუსი. რომში-მეთქი!

იულიანო. გალუსივით არა? (ფანჯარას მივარდება და უვირის). მიშველეთ, მიშველეთ!

სალუსტიუსი. გაიქეცი, ცეზარი გაიქეცი!

ფანჯრის იქით ველური ღრიალი ისმის. ფანჯარაში მოძვრებიან რომაული ლეგიონების, ბატალთა მაშველი ძალებისა და სხვა მოკავშირეთა რაზმების ჯარისკაცები. იმავდროულად კიდევ ერთი ბრბო შუა კარიდან შემოიჭრება დარბაზში. მათ წინ მოუძღვით მადრონი მამროსი, ქარისკაცებს უკან მოსდევენ ქალები, ზოგიერთ მათგანს ბავშვი აუტაცებია ხელში.

ნამბი ჯარისკაცების ბრბოდან. ცეზარი ცეზარი!

სხმები. რატომ გაგვიდევ, ცეზარ?!

დანარჩენები. სიკვდილი მოლატეს!

იულიანო (ხელებგაშლილი მიექანება ქარისკაცებისაკენ). ძვირფასო ძმებო და თანამებ-რძოლნო... მიხსენით ჩემი მტრებისგან!

დეცენციუსი. აი.. რა არის ეს?..

ველური ღრიალი: „ძირს ცეზარის სიკვდილი ცეზარს!“

იულიანო. გარს შემომერტყითი.. ხმლები იშიშვლეთ!

მავროსი. შიშველი ხმლები როგორღა უნდა ვიშიშვლოთ?

ქალბი. აჩებეთი თავი გააგდებინეთ!

იულიანო. შადლობელი ვარ, დროულად რომ გამოცხადდით!.. მავროს, ჩემო ძვირფასო!

მავროსი შენი იმედი კი შეიძლება მქონდეს!

ბატაპი. როგორღა ბედავ, ქვეყნის დასალიერს რომ გვაგზავნი? განა ეს შეშინებულნი...

დანარჩენ მოკავშირეთა ჯარისკაცები. ფეხსაც არ მოვიცვლითი რატომ უნდა ვცვალებ?

მთ ალპებს გადალმა?

იულიანო. არა, არ წავალ რომში მე თვითონ არ წავალ! მათ უნდა მომკლან, ისევე,

როგორც ჩემი ძმა გალუსი მოკლეს!

მავროსი. რას ამბობ, მეუფევ?

იულიანო. ხელი არ ახლოთ კეთილშობილ დეცენციუსს. ის უდანაშაულოა.

ანისთავი ლაიკსონი. სწორია; დამნაშავე ცეზარია!

იულიანო. აა, ეს შენა ხარ, ლაიკსონ? ჩემო მამაცო შეგობარო! ნამდვილი ლომივით იბრძოდი არგენტორატთან.

ლაიკსონი. ცეზარს ეს ახსოვს?

ანისთავი მარონი. თავისი დაპირება კი აღარ ახსოვს!

იულიანო. მგონი, უშიშარი ვარონის ხმა მესმის!.. დიახ, აი, ისიც! ვხედავ, კრილობა შეგხორცებია... შენისთანა კაცზე უველაფერი ალაღია, მე კი ნებას არ მაძლევენ, რომ მხედართმთავრობა მოგანიჭო.

მარონი. მართლა?..

იულიანო. იმპერატორის ძვირს ნუ გამაგონებ; რა ვუყოთ, რომ ჩემს თხოვნაზე უარი მითხრა. იმპერატორი არც ერთ თქვენგანს არ იცნობს ისე კარგად, როგორც მე გიცნობთ.

დეცენციუსი. ჭარისკაცებო. მომისმინეთ!

ჯარისკაცები. არც იმპერატორთან და არც მის ელჩთან არაფერი გვესაქმება!

დანარჩენები (მუჭარით მოიწევენ წინ). კეთილინებოს და თვითონ ცეზარმა გვიპასუხოს!

იულიანო. ვინ ჰკითხავს რამეს თქვენს უბედურ ცეზარს, ჩემო შეგობრებო?.. რომში მიპირებენ წაყვანას. იმის ნებასაც არ მაძლევენ, ჩემი საკუთარი საქმეები მოვიგვარო. უადაღას აღებენ ჩემს წილ სამხედრო ნადავლს. მე მინდოდა თვითეული ჭარისკაცი ოქროს ხუთ-ხუთი და ვერცხლის თითო სესტერციით დამესაჩუქრებინა.

ჯარისკაცები. და ამის ნებას არ გაძლევენ?

სხვები. ვინ უბედავს უარის თქმას ჩვენს ძვირფას კეისარს?

მავროსი. ხედავთ. როგორ ექცევიან ცეზარს, ჭარისკაცების მამას?

ლაიკსონი. ცეზარს, რომელიც ჩვენი შეგობარი უფროა, ვიდრე მბრძანებელი! ასე არ არის?

ხმები. ასეა, ასე!

მარონი. განა გამარჯვებულ ცეზარს იმის უფლება არ უნდა მქონდეს, რომ მხედართმთავრებად ვინც უნდა, ის დანიშნოს?

მავროსი. განა სხვებისგან უნდა ითხოვდეს იმის ნებართვას, რომ თავისი წილი ნადავლი ისე მოიხმაროს, როგორც თვითონ ეპირიანება?

ხმები. აბა, აბა! შენ ეგა თქვი და!..

იულიანო. კი მაგრამ, რად გინდათ უოველივე ეს?.. დედამიწის მთელი სიკეთეც რომ დაგიხვავოთ, მერედა. თქვენ რა, თუკი ქვეყნის დასალიერს გაგრეკავენ, ხადაც, ვინ იცის, რას გიმზადებთ ბედი?

ჯარისკაცები. არსადაც არ წავალთ!

იულიანო. ნუ მიუყრებთ, — სირცხვილით ვიწვი! მზადა ვარ ცრემლის მდინარეები ვღვარო, როცა დავფიქრებები, რომ სულ რაღაც ორი-სამი თვის შემდეგ ათახგვარი სწეულეების, შიმშილის, სისხლისმსხველი მტრების მსხვერპლი გახდებით...

ჯარისკაცები (გარს ერტყმიან). ცეზარ, ჩვენო მწუალობელო ცეზარ!

იულიანო. თქვენი უმწეო ცოლ-შვილი კი, რომლებიც დვთისანაბარა უნდა დაჰყაროთ!.. ვინ დაიცავს მომავალ ქვრივ-ობლებს შურისმაძიებელი აღემანების თავდასხმისაგან?

ქალბი (ქვითინით). ცეზარ, ცეზარ, ნუ გაგვწირავ, ნუ მიგვატოვებ...

იულიანო (ცრემლებს იწმენდს). რას წარმოადგენს ცეზარი, რა შეუძლია უოფილ ცეზარს?

ლაიკსონი. მისწერე იმპერატორს, აუხსენი...

იულიანო. მმ... იმპერატორს!.. იმპერატორი ავადაა, სულითაც და ხორციითაც, სახელმწი-

ფოს კეთილდღეობაზე წრუნვით გამოსავათებული და გამოფიტული. ასე არაა, დეცენციუს?
დეცენციუსი. რა თქმა უნდა, მაგრამ...

იულიანო. გულმა რეჩხი მიყო, როცა გავიგე, რომ (ხელს არამეცს ახლო მდგომთ.) ილ-
ოცეთ მისი სულისათვის, იესო ქრისტეს მოსავენო! მსხვერპლი შესწირეთ და მისი ჭანმრთე-
ლობისათვის ევედრეთ დმერთებს, მამა-პაპათა სჯულზე მდგარნო!.. თქვენ აღბათ იცით, რომ
იმპერატორი ტრიუმფით შევიდა რომში!

უკონუსული
ბიზლირისეა

მავროსი. იმპერატორი?

მარონი. როგორ? დუნაიზე დამარცხების შემდეგ?

იულიანო. დუნაისპირეთიდან დაბრუნებული ჩვენ ნაცვლად შევიდა ტრიუმფით რომ-
ში...

დეცენციუსი (მუქარით). დაფიქრდი, ცეზარი..

იულიანო. დიახ, მართალს ბრძანებს ტრიბუნი, — დაფიქრდით, როგორ უნდა დაებინ-
და და დაებნელებინა სნეულებას იმპერატორის გონება, რომ დამარცხებულს ტრიუმფი მოეწ-
ყო რომში? ო, ჩემი მრავალნაცადი და ნატანჯი ნათესავი რომში, კონსტანტინეს ტრიუმფალური
თაღის ქვეშ რომ გადიოდა, ქედმაღლობით ცნობამიხდილმა ისე დიდ ვინმედ წარმოიდგინა თავი,
რომ წელში მოიხარა და უნაგირის კებს დაახკდა შუბლით!

მავროსი. რაღა იმპერატორი და რაღა მამლაყინწა ალაყაფქვეში
ჯარისკაცები ხარხარებენ.

ხმები. ეხეც შენი იმპერატორი!

მარონი. ვის უნდა დავემორჩილოთ, ვის?

ლაიკსონი. ძირს იმპერატორი!

მავროსი (იულიანეს). მეუფეო, მმართველობის სადავე აიღე ხელში!

დეცენციუსი. ეს ამბობებაა..

ხმები. აიღე, მმართველობის სადავე აიღე ხელში!

იულიანო. უგუნურებო! ეს ეკადრება რომაელებს?! ან იქნებ გინდათ ბარბაროს აღემა-
ნებს მიმბაძოთ? რაო, რა იუვირა კნოდომარმა არგენტორატთან? მიპასუხე, ჩემო ძვირფასო მა-
ვროს.. რა იუვირა?

მავროსი. რა და: გაუმარჯოს იმპერატორ იულიანეს!

იულიანო. უში ჩუმად, ჩუმადი.. რაო, რა თქვი?

მავროსი. რა და: გაუმარჯოს იმპერატორ იულიანეს!

უპან მდგომენი. რა ამბავია? რა ხდება?

მარონი. ცეზარ იულიანეს იმპერატორად აცხადებენ!

ჯარისკაცები (ყვირიან). გაუმარჯოს იმპერატორს! გაუმარჯოს იმპერატორ იულიანეს!
ყვირილი არ ცხრება; პირიქით, სულ უფრო ძლიერდება და სასახლის გარეთაც გადაინა-
ცვლებს. ყველანი ერთხმად ყვირიან და ყაყაბებენ. იულიანე დიდხანს ვეღარ აწყენარებს
ბრბოს.

იულიანო. გევედრებით, გემუდარებით!.. ძმებო, მეგობრებო, თანამებრძოლნო!.. შეხე-
დეთ, ჩემს მოცახცახე ხელებს ვიწვდი თქვენკენ... ნუ გეშინია, დეცენციუს!.. ამასაც მოვესწა-
რი... არა, რა უნდა გისაყვედუროთ, ჩემო ძვირფასო მეგობრებო? მხოლოდ სასოწარკვეთილე-
ბამ შეგიტყუათ ასე შორს!.. რაო, ასე გსურთ? კეთილია რა გაეწყობა?.. სინტულა, ახლავე აქ
გამოცხადდნენ ჩემი სარდლები (დეცენციუსს) შენ კი შეგიძლია მოახხენო კონსტანციუსს, რომ
მე იძულებული ვიყავი... (ვარონს მიუბრუნდება.) წადი, მხედართმთავარო, და ამ მოულოდნე-
ლი გადატრიალების ამბავი აუწყე ბანაკს. მე თვითონ დაუყოვნებლივ ვაცნობებ რომს...

სალუსტიუსი. მეუფეო, ჯარისკაცები შენს ნახვას თხოულობენ!

მავროსი. ოქროს გვირგვინით, იმპერატორო!

იულიანო. ამნაირი სამკაული არასოდეს არა მქონია.

მავროსი. მაშინ ეს გამოგადგება! (ჩაქვს მოიხსნის ყელიდან და გვირგვინით რამდენ-
ჯერმე შემოაველებს თავზე იულიანეს).

ყვირილი მოედნიდან. იმპერატორი!.. დაგვენახოს!.. იმპერატორი!

ჯარისკაცები. ფარზე ავიტაცოთ, ფარზე!

ახლო მდგომნი ფართი აიტაცებენ იულიანეს, რომელსაც აღტაცების ყიყინით ესალმება
ბრბო.

იულიანო. ხმა ღვთისა, ხმა ერისაო!.. მე ქედს ვიხრი გარდუვალის წინაშე და სიტყვას
ვიძლევი, რომ შევასრულებ ჩემს დანაპირებს...

ლეგიონერები. ოქროს ხუთ-ხუთი და ვერცხლის თითო ხესტერცია!

ბატაშვილი. აღაპებს გადაღმა არ გაგვგზავნი!

იულიანე. ჩვენ აქ დავრჩებით და ვიენაში დავბანაკდებით. ესაა უველაზე უკეთესი ვაშაგ-
რებული ქალაქი მთელ გალიაში და, ეგვიპ არ იყოს, სურხათ-სანოვაგითაა სავსე. განზრახული
მაქვს აქ დაველოდო, ხანამ არ შევიტყობ, მოიწონებს თუ არა ათასგვარი საზრუნავით დათ-
რგუნვილი ჩემი ძვირფასი ნათესავი იმას, რაც სახელმწიფოს საკეთილდღეოდ გადამწეფებულაქი
სალუსტიუსი. მოწონებისა რა მოგახსენო, მეუფეო!

სიზუსტიუსი

იულიანე (ხელებს ალაპყრობს). დაე, ღვთაებრივმა სიბრძნემ გაანათლოს და ხახიკეთოდ
წარმართოს მისი დაბინდული გონება!.. ღმერთმა ხელი მოგვიმართოს!..

მირა და დანარჩენი მხიველები (კარს იქით კვიან). მოკვდა! მოკვდა! მოკვდა!

მ ა ხ უ თ ე მ ო ჯ მ ე დ ე ბ ა

ვიენა. საეკლესიო აკლამა. მარცხნივ ზიგზაგოვანი ასასვლელი ჩანს. უფრო ღრმად
კლდეში გამოკვეთილი საფეხურები ეკლესიის დაკეტილ კარამდე უწევს. წინ, ხელმარჯვნივ,
მიწისქვეშეთში ჩასასვლელია. აკლამას მკრთალად ანათებს კედელზე დაკიდებული კანდელი.

წვერმოშეხული, ტალახსა და მტვერში ამოგანგლული იულიანე ნახევრად ბნელში დგას
და მარჯვენა ჩასასვლელს ჩასცქერის. ეკლესიის ჩაკეტილ კარს მიღმა ყრუდ მოისმის საეკლე-
სიო გალობა.

იულიანე (ვიღაც დაბლა მყოფს ელაპარაკება). არავითარი ნიშანი არ ჩანს?

ხმა (მიწისქვეშეთიდან). არავითარი.

იულიანე. არც სასიკეთო და არც ავისმაუწყებელი? არც კარგი და არც ცუდი?

ხმა. არც კარგი და არც ცუდი.

იულიანე. ესე იგი, არავითარი.

ხმა. ცოტაც მოითმინე.

იულიანე. აგერ უკვე ხუთი დღე-ღამეა ვითმენ და ვიცდი, შენ კი მხოლოდ სამი დღე-
ღამე მთხოვე. გეუბნები, აღარ ვაპირებ... (თავს ასასვლელისკენ მიაბრუნებს, მიაყურადებს და
ხმადაბლა ჩასძახის ქვემოთ.) ჭერჭერობით ნურაფერს იტყვი!

სალუსტიუსი (მარჯვნიდან ეშვება საფეხურებზე). მეუფეო!

იულიანე. აა, ეს შენა ხარ, სალუსტიუს? აქ რამ მოგიყვანა?

სალუსტიუსი. რა სიბნელეა... ძლივს დაგინახე.

იულიანე. რაზე გარჩილხარ?

სალუსტიუსი. მინდა გემსახურო და თუ შევძელი, ზემოთ, ცოცხლების სამყაროში და-
ვაბრუნო.

იულიანე. რას მეტყვი ახალს?

სალუსტიუსი. ჭარისკაცები დრტვინავენ; როგორც ჩანს, მოთმინების ფიალა აევსოთ.

იულიანე. ახლა იქ, ზემოთ, აღბათ მზე ანათებს.

სალუსტიუსი. დიახ, მეუფეო!

იულიანე. მთელი ცა ცეცხლივით მოედვარე ფერებით ლივლივებს. აღბათ უკვე შუა-
დღეა. ცხელა. კედლების გასწვრივ ჰაერი თითქოს ცახცახებს და ნახევრად დამშრალი მდი-
ნარე ძლივს მიიკვლევს გზას ქაოქათა ლოდებს შორის.. საოცარი ცხოვრება, საოცნებო სა-
მყარო!

სალუსტიუსი. მაშ, დაუბრუნდი, მეუფეო, დაუბრუნდი ამ სამყაროს! კატაკომბებში ამ-
დენხარს უოფნას, იცოდე, ცუდად ჩამოგართმევენ.

იულიანე. როგორ თუ ცუდად ჩამომართმევენ.

სალუსტიუსი. გავბედო და მოგახსენო?

იულიანე. უნდა გავბედო და მოვალეცა ხარ მომახსენო. რაო, მაინც რას ამბობენ?

სალუსტიუსი. ბევრს ჰგონია, რომ ამ მიწისქვეშეთში მწუხარებამ კი არა, სინანულმა ჩა-
მოგიყვანა.

იულიანე. ჰგონიათ, რომ მე მოვკალი?

სალუსტიუსი. მათ ერთგვარდ ამართლებს ამ იდუმალებით მოცული საქმის ზოგიერთი
გარემოება...

იულიანე. ელენე არავის არ მოუკლავს, სალუსტიუს. ის მეტისმეტად წმინდა და უმანკო
იყო საიშისოდ, რომ ამ ცოდვილ ქვეუნად ეცხოვრა. ამიტომაც უოველდამ ზეცით ევლინებო-
და ანგელოსი სამლოცველოში და იდუმალ უხმობდა მას. ხომ მართალია? ან იქნებ არ იცი,

რომ ლუტეციელმა ღვთისმსახურებმა სწორედ ამით ახსნეს მისი სიკვდილი? ღვთისმსახურებმა კი ჩვენზე გაცილებით მეტი იციან. განა მისი დაკრძალვისას სამგლოვიარო პროცესია თავისებურ ტრიუმფალურ მსვლელობად არ გადაიქცა? გახსოვს, როგორ განთრეფინენ ვინელი ქალები ქალაქის გალავანს გარეთ კუბოს შესახვედრად? როგორ განთრეფინენ მწვანე რტოებს, ხალიჩებს უფენდნენ გზაზე და საგალობლებით მიაცილებდნენ ქრისტეს სასძლოს, მიმავალს თავისი ღვთაებრივი სასიძოს ზეციური სავანისაკენ? რას იცნებებენ?

სალუსტიუსი. მე, მეუფეო?

ნიკოლოსი

ნიკოლოსი. მას აქეთ დღედაღამ საქორწინო მიმნები ჩამესმის უფროში, აი, ახლაც... გესმის? გესმის?.. დიდებით ამაღლდა იგი ზეცად. დიახ, ის იყო კეთილშობილი ქრისტიანი. მტკიცედ იცავდა აღთქმას... განუხრელად მიაგებდა კეისარს კეისრისას, ზოლო მას... მეორეს... თუმცა რა დროს ესაა? შენ ხომ არ ზიარებხარ ქრისტიანული მოძღვრების წმიდათაწმიდა საიდუმლოს, სალუსტიუს... რა არის-მეთქი ახალი, შენ გეკითხები.

სალუსტიუსი. უველაზე მთავარი ისაა, რომ იმპერატორი დაუყოვნებლივ გადაიხვეწა ანტიოქიას, როგორც კი შეიტყო, რა მოხდა ლუტეციაში.

ნიკოლოსი. ეს უკვე ვიცი. კონსტანციუსი, მისი აზრით, ალბათ უკვე ხედავდა, როგორ მივადექით რომის კარიბჭეს.

სალუსტიუსი. თავიანთი აზრით, ამასვე ხედავდნენ შენი მეგობრებიც, რომლებმაც ესოდენ სახიფათო საქმეში უყოყმანოდ დაგვიპირეს მხარი.

ნიკოლოსი. არახელსაყრელი დროა, სალუსტიუს. ან იქნებ არ იცი, რომ ლუტეციიდან წამოსვლის წინ ჩემი ფარი ასპარეზობისას ნამსხვრევებად იქცა და აქეთ-იქით მიმოიფანტა; სამკლაურიდა შემრჩა ხელში. ალბათ არც ის იცი, რომ ცხენზე შექდომისას, მსახურს, რომელმაც ხელი შემომაშველა, ანაზღუდულად დაუსხლტა ფეხი.

სალუსტიუსი. მერე რა, მაინც ხომ მოახტი ცხენს?

ნიკოლოსი. მაგრამ კაცი კი დარცა.

სალუსტიუსი. უკეთესებიც დავცემიან, თუკი ცეზარი უფრო მეტხანს დააყოვნებს.

ნიკოლოსი. იმპერატორი სულს დაფავს.

სალუსტიუსი. ახეა თუ ისე, ჭერჭერობით ცოცხალია, წერილები, რომლებითაც აუწყებდი, რომ თავი იმპერატორად გამოაცხადე.

ნიკოლოსი. უფრო სწორად, მე ვწერდი, რომ ძალით გამომაცხადეს... დიახ, მე მაიძულეს; მეტი გზა აღარა მქონდა.

სალუსტიუსი. იმპერატორისათვის მიუღებელი იქნება ამნაირი თავის მართლება, როგორც კი აღმოსავლეთ პროვინციებში საკმაო ძალებს მოუყრის თავს, გალიაზე გამოილაშქრებს.

ნიკოლოსი. რა იცი?

სალუსტიუსი. შემთხვევით გავიგე, მეუფეო! გვედრები, დამიჭერე...

ნიკოლოსი. კარგი, კარგი; თუ უველაფერი გამართლდა, მე თვითონ შევეგებები კონსტანციუსს, მაგრამ არა ხმლით ხელში..

სალუსტიუსი. არა? ესე იგი, დაუთმობ?

ნიკოლოსი. იმპერატორი სულს დაფავს.

სალუსტიუსი. ო, ეს ფუჭი იმედი! (მუხლს მოიყრის) რულიანეს წინაშე.) მაშ, ახლაც მომკალი, ჩემო მეუფეო!

ნიკოლოსი. რაო?..

სალუსტიუსი. აქვე გამათავე, ცეზარი მირჩევნია შენ მომისწრაფო სიცოცხლე, ვიდრე იმპერატორმა.

ნიკოლოსი. აღეჭი, ძმაო და მეგობარო!

სალუსტიუსი. არა, არა, ნება მიბოძე, ასე ღაჩოკილი გამოგიტყდე, ცეზარი ჩემო ძვირფასო მეუფეო, იძულებული ვარ უველაფერი დაუფარავად მოგახსენო.. როდესაც შენი ბანაკი მოვძებნე რენუსის პირას... საბერძნეთში ჩვენი მეგობრობა გაგახსენე და ნებართვა გთხოვე, შენთან ერთად გამეზიარებინა ჭარისკაცის ხიფათით ხავსე ცხოვრების მთელი სიმძიმე, — მე მაშინ შენთან მოგწავნილი ვიყავი, ჩემო მეუფეო, იმპერატორის მსტოვარი გახლდი...

ნიკოლოსი. შენ?..

სალუსტიუსი. ცოტა უფრო ადრე, ჩემი სული შენდამი რისხვით იყო ხავსე, — ხომ გახსოვს, რა უბრალო რამეზე დავემდურეთ ერთმანეთს მილანში? ჩემთვის კი ეს მაშინ სრულიადაც არ იყო უბრალო რამე, — იმედი მქონდა, ცეზარის დახმარებით კვლავ შევეძლებდი

ფეხზე დადგომას. სწორედ ამით ისარგებლეს იმხანად რომში. საიმედო კაცად მცნეს და გალიაში გამოგზავნეს, რათა თვალყური შეედევნებინა შენი ყოველი ნაბიჯისათვის.

იულიანე. და შენც დათანხმდი?.. კაცის სული ბნელია, ბნელი!

სალუსტიუსი. მე გავკოტრდი, აღარაფერი მებადა ცეზარს და მე მეგონა, რომ საბოლოოდ მაქციე ზურგი. დიახ, დიახ, ჩემო მეუფე, მე გამყიდველი გახდი. მხოლოდ პირველ თვეებში, შემდეგ კი — არა. შენი გულთაღობა, დიდხულოვნება, მოწყალება, რომელიც ღმერთს მართ გამოიჩინე... მე მართლაც იმად ვიქეცე, რადაც თავს ვასაღებდი: შენს ერთგულ თანამებრძოლად, და ჩემი საიდუმლო დასმენებით ვცდილობდი თვალი ამეხვია იმათთვის, ვინც აქ გამოგზავნა.

იულიანე. მაშ, ეს შენი წერილები იყო? ო, სალუსტიუსი..

სალუსტიუსი. მათში არაფერი იყო ისეთი, შენთვის რომ ეგონა, ჩემო მეუფე! არ ვიცო, ჩემ გარდა ვინ რას გადასცემდა სახახლის კარზე; ვიცო მხოლოდ ის, თუ რარიგად მტანჯავდა ჩემი იძულებითი დუმილი, ჩემი უკეთური ქცევა შენ მიმართ. ის წერილი, რომელიც შენს ბანაკში თითქოს ვიღაც უცნობი პირის მიხამართით იყო გამოგზავნილი და რომში იმპერატორის ტრიუმფით შესვლას იუწყებოდა... ერთ დღიან შენი კარვის ქვეშ შემოცურებული ვიპოვე, როცა უკვე ლუტეციაში გამოსამგზავრებლად ემზადებოდი.. ხომ იპოვე, ჩემო მეუფე?

იულიანე. დიახ, დიახ.

სალუსტიუსი. ის ჩემს სახელზე იყო გამოგზავნილი, მაგრამ ბედნიერი შემთხვევის წყალობით, იმდენი მოვახერხე, რომ შენამდე მოედგინა. პირში თქმას ვერ ვბედავდი. მინდოდა, მაგრამ არ შემიძლო. დაუსრულებლად ვაჭიანურებდი აღიარებას. მიშდიმდა ჩემი სამარცხვინო საქციელის გამომჟღავნება. დამსაჯე, მეუფეო, შენს ფერხით მუხლმოყრილი გვედებები!

იულიანე. ადექი, შენ ჩემთვის კიდევ უფრო ძვირფასი გახდი, სიკეთის მაღლით მონადირებული, თვით ჩემდა და შენდა უნებურად! ადექი, ჩემო სულიერო მეგობარო, უბატონოდ ხმას ვერვინ გაგცემს!

სალუსტიუსი. უმჯობესია, სიცოცხლე მომიხწრაფო. — სულერთია, მალე მაინც ვეღარ დამიცავ. შენ ამბობ: იმპერატორი ხულს დაფავსო... (დგება.) მეუფეო, მე დუმილის აღქმა მაქვს დადებული მაგრამ ახლა კი გაგიმეღავნებ საიდუმლოს. იმპერატორის მიხრწნილების იმედი არ უნდა გქონდეს. კონსტანციუსი ახალ ცოლს ირთავს.

იულიანე. აი.. რა სიგიჟეა?.. ეგ რამ გაფიქრებინა?

სალუსტიუსი. იმპერატორი ახალ ცოლს ირთავს, მეუფეო! (ქალღმერთს აწვდის.) წაიკითხე, წაიკითხე, ცეზარ, ეს წერილები ყოველგვარ ეჭვს ვაგიფანტავენ!

იულიანე (ხელს დასტაცებს ქალღმერთს და კითხულობს). ჰმ.. მზის შუქსა და ნათელსა ვფიცავს!..

სალუსტიუსი. ოჰ, ნეტავი უფრო ადრე გაშებდა ამისი თქმა...

იულიანე (კითხვის განავრძობს). ცოლს ირთავს.. კონსტანციუსი.. ეს კაცის ლანდი.. ფაუსტინას.. რაო? ამ სიცოცხლით ხავსე უმაწვილ ქალს, რომელსაც ჯერ ცხრამეტი არ შესრულებია?.. აა! გასაგებია... პატივმოყვარე და გულწვაი მშობლების ახულსი.. მაშასადამე, გულმხურვალე ქრისტიანს, არა? (ქალღმერთს ვეცავს.) მართალი ხარ, სალუსტიუს, იმპერატორის მიხრწნილების იმედი არ უნდა მქონდეს, მართალია, მიხი სიცოცხლე ბეწვზე ბკიდია, მაგრამ რა?.. სამაგიეროდ ფაუსტინაა ღვთისმოსავი. ერთ მშვენიერ დღეს მახარებელი ანგელოსი მოევლინება ზეცით, ანდა... ჰა-ჰა-ჰა! ერთის სიტყვით, ასე თუ ისე, გამოჩეკენ პატარა ცეზარს და...

სალუსტიუსი. დაყოვნება დალუპვას ნიშნავს.

იულიანე. მაშასადამე, ყოველივე ეს დიდხანს ფარულად მზადდებოდა, სალუსტიუსი! თუ ახეა, ყველაფერი ნათელი ხდება. ელენე... ესე იგი, ელენე დალუპა არა მისმა გრძელმა ენამ, როგორც აქამდე მეგონა, არამედ...

სალუსტიუსი. არა, არა, ჩემო მეუფე!

იულიანე. ვინ იცის, რამდენს ფიქრობდნენ, რას აღარ ვარაუდობდნენ.. ჩხრეკდნენ, შიშობდნენ... სადაა შენი სამართალი, ღმერთო?.. და აი, საჭიროდ მიიჩნიეს ელენეს თავიდან მოშორება.

სალუსტიუსი. მართალს ბრძანებ, რომის არჩევანი თავდაპირველად ჩემზე შეჩერდა. ო, მეუფეო, იმედია ეჭვს არ შეიტან იმაში, რომ მე შორს დავიჭირე, არ შემიძლია, ხელსაყრელი შემთხვევა არ მომეცემა-მეთქი... მერე თვითონვე დამარწმუნეს, რომ ეს საზარელი ჩანაფიქრი უარყოფილ იქნა... მაგრამ ბოლოს მაინც...

იულიანე. ისინი არ შეჩერდებიან, უკან არ დაიხვევენ საფლავში მწოლარე ორი გვამის

წინაშე... კონსტანციუსი ცოლს ირთავს... აი, რატომ დასტირდათ ჩემი განიარაღება ლუტე-
ციაში!

სალუსტიუსი. მხოლოდ ერთ რამეს შეუძლია შენი გადარჩენა, მეუფეო, თვითონვე უნ-
და დაასწრო, ხანამ იმპერატორი ძალას მოიკრეფდეს.

იულიანე. კი მაგრამ, მე რომ უველაფერზე უარი ვთქვა და გავნმარტოვდე, რათა მთელი
არსებით მივეცე სიბრძნის სამსახურს, რიხი საშუალებაც აქ არა მქონდა? შეუძლებელია ახ-
ალი მბრძანებლები ჩემს ამნაირ უოფას? თუ მხოლოდ ის გარემოებაა, რომ კაცობრივად
ვარ, დამოკლეს ხმალივით მოსვენებას არ მისცემს მათ?

სალუსტიუსი. გალუსს სიცოცხლის უკანასკნელ დღეებში, სწორედ მომავალი დედოფ-
ლის ნათესავები ეხვივნენ გარს.

იულიანე. ტრიბუნი სკუდილა! დამერწმუნე, ჩემო მეგობარო, მე არაფერი დამვიწყნია!
და ამ სისხლისმსმელი იმპერატორის წინაშე უნდა დავინიო უკან? დავინდო ის, ვინც ამდენი
წლის მანძილზე ჩემი მშობლებისა და ახლობლების ცხედრებზე დააბიჯებდა?

სალუსტიუსი. დაინდობ და სამი, თვეც არ გაივლის, რომ ახლა უკვე შენი მომხრეების
ცხედრებს გაიგებს ფეხქვეშ სათელად.

იულიანე. დიახ, დიახ, ცამდე მართალი ხარ, თითქოს რაღაც ზეგარდმო ძალა მაძულ-
ებს მის წინააღმდეგ გავილაშქრო. და თუ ბოლოს და ბოლოს გადავწყვეტ, ჩემი გულისთვის რო-
დი ვიქმ ამას. განა ხაქმე ასიათასობით ადამიანის კეთილდღეობას არ ეხებხ? ასიათასობით სიცო-
ცხლეს? და განა ჩემი ნება იყო, ამ უკიდურესობამდე არ მიმეყვანა ხაქმე? ჩვენ ორს შორის
შენ უფრო დამნაშავე ხარ, სალუსტიუს, ვიდრე მე, რად დუმდი ამდენ ხანს?

სალუსტიუსი. რომში საშინელი ფიცია ჩამომართვეს, რომ პირში წყალს ჩავიგუბებდი.

იულიანე. ფიცია? ამ, აი, თურმე რა?.. კი მაგრამ, შენი წინაპრების ღმერთები დაიფიცე?

სალუსტიუსი. დიახ, მეუფეო, ზევსი და აპოლონი.

იულიანე. და მაინც გატეხე ფიცია?

სალუსტიუსი. მე სიცოცხლე მინდა.

იულიანე. კი მაგრამ, ღმერთები?

სალუსტიუსი. ღმერთები... ღმერთები შორს არიან.

იულიანე. დიახ, თქვენი ღმერთები, შორს არიან; ისინი არავის შეაჩერებენ, არავის ხელ-
ფებს არ შეუკრავენ; მოქმედების სრულ თავისუფლებას ანიჭებენ ადამიანს, რა ბედნიერი ხა-
ლხი იყო ელინები, — არავინ ზღუდავდა მათ თავისუფლებას!.. შენ მეუბნები, შურისმაძიე-
ბელი იმპერატორი შენი მომხრეების სისხლს დაღვრისო! მერედა, ვის ეპარება ექვი ამაში?
განა დაინდეს კნოდომარი? განა ამ საცოდავ ტუვეს სიცოცხლის ფასად არ დაუსვენს ერთი
ენობრივი შეცდომა? მე ხომ ვიცი, სალუსტიუს, რომ ის მოკლეს. სამშობლოს დარღვა გადა-
იყოლაო? წმინდანწყლის სიცრუეა. მაშ, ჩვენ რაღასი იმედი უნდა გვქონდეს? ვინ იცის, რა
უკუღმართად დაუხატა სახახლის კარს, როგორ დაამახინჯა დეცენციუსმა ის, რაც ლუტეციაში
მოხდა?

სალუსტიუსი. ამას უველაზე უკეთ ის მოწმობს, რომ იმპერატორი თავქუდმოგლეჯილი
გაიქვა ანტიოქიაში.

იულიანე. კი მაგრამ, განა მე ქარისკაცების მამა არა ვარ, სალუსტიუს?

სალუსტიუსი. ქარისკაცების მამა, მათი ცოლ-შვილის მწე და მფარველი.

იულიანე. ვინ იცის, რა ბედი ელის სახელმწიფოს, თუკი ახლა შევეყვანდები? მიხრ-
წნილი იმპერატორი, ხოლო შემდეგ არასრულწლოვანი ურმა იმპერიის ტახტზე. შინააშლი-
ლობები და შეთქმულებები, გაუთავებელი ბრძოლები ძალაუფლების ხელში ჩასაგდებად...
ამას წინათ უცნაური სიზმარი ვნახე. მომიახლოვდა ერთი კაცი, თავს სხივოსანი შარავანდედი
ედგა; მკაცრად შემომხედა და მითხრა: „ამოიჩიე!“ შემდეგ ჩემი ჩვენება გაუჩინარდა, დი-
ლის ნიხლივით გაქრა. აქამდე სულ სხვანაირად ვხსნიდი ჩემს სიზმარს, მაგრამ ახლა, როცა
იმპერატორის მომავალი ქორწინების ამბავი გავიგე... დიახ, კეშმარტად უკვე დროა ამოვირ-
ჩიო, სანამ უბედურება თავს არ დასტეხია ქვეყანას! არა, ჩემს თავზე როდი ვფიქრობ, მაგ-
რამ ბოლოს და ბოლოს არჩევანზე უარს ხომ ვერ ვიტყვი, სალუსტიუს? განა თვით ჩემი
შოვალეობა იმპერატორის წინაშე არ მაძულებს თავი დავიცვა? რა უფლება მაქვს გულბელ-
დაკრეფილი დაველოდო მოგზავნილ მკვლელებს, რომლებსაც შიშით დავზარდაცემული კონ-
სტანციუსი აუცილებლად მოისყიდის, რომ ჩემი თავი მოაკვლევინოს? ვინ გამამართლებს,
თუ ბედუკუდმართ იმპერატორს იმის საშუალებას მივცემ, რომ თავისი ისედაც ცოდვებით
დამძიმებული ხული ახალი სისხლიანი ცოდვით დაიმძიმოს? განა მისთვისვე არ აქობებს, რო-
გორც ბრძანებს საღმრთო წერილი, თვითონვე დაითმინოს უხამართლობა, ვიდრე სხვა მოაკვ-

დინოს თავისი უსამართლობით? ამიტომ, თუკი საერთოდ შეიძლება უსამართლობა ვუწოდოთ იმას, რასაც მე ვუპირებ იმპერატორს, ეს უსამართლობა, მე მგონია, ერთგვარად შერბილებული იქნება იმით, რომ ხელს შეუშლის ჩემს ძვირფას ნათესავს, თვითონვე მომეტყვეს უსამართლოდ. ჩემი აზრით, პლატონიცა და მარკუს ავრელიუსიც, სოფიის ეს გვირგვინსავე სასიძო, მხარს დამიჭერდნენ ამ საქმეში. ასეა თუ ისე, ეს ამოცანა ყოველად უღირსი როდია სიბრძნის მოყვარეთათვის, ჩემო ძვირფასო სალუსტიუს... ეჰ, ნეტა ახლა ლიბერტიუსს ვეჭვებ გვერდით..

სიბრძნის მკვლევარი

სალუსტიუსი. მეუფეო, შენ თვითონვე მიაღწიე სიბრძნის მწვერვალს, ასე რომ...

იულიანე. მართალია; მაგრამ მაინც სიამოვნებით მოვისმენდი ზოგიერთის აზრს. არა, იმიტომ კი არა, რომ ვყოყმანობ. ერთი წუთითაც არ გაივლო გულში! არც იმიტომ, თითქოს წარმატებაში ეჭვი მეპარებოდეს. მომავლის მაუწყებელი ნიშნები, რომლებზედაც მე მოგახსენე, სულაც არაა საშიში. ხომ შევინარჩუნე სამკლავური ხელში, მაშინ როდესაც ფარის ნამსხვრევები აქეთ-იქით მიმოიფანტა? ამიტომაც, ჩემი აზრით, სრული საფუძველი მაქვს ვივარაუდო, რომ უთუოდ შევინარჩუნებ იმას, რასაც ამჟამად ვაპირებ ხელი მივყო. მაინც ხომ მოვახტი ცხენს, მიუხედავად იმისა, როგ კაცს, რომელიც ხელს მაშველებდა, ფეხი დაუსხლტა და წაიქცა? ჩემი აზრით, ეს მოასწავებს კონსტანციუსის დამბობას, კონსტანციუსისა, რომელსაც უნდა ვუმაღლოდ ჩემს აღწევებას. ერთი სიტყვით, ჩემო ძვირფასო სალუსტიუს, მე ვაპირებ დავწერო თბზულება, რომელიც მთლიანად გაამართლებს ყველაფერს...

სალუსტიუსი. კეთილი და პატიოსანი, მაგრამ ჭარბკაცები რომ ღრტვინავენ, მოწყალეო მეუფევე? მათ სურთ თავიანთი თვალით გიხილონ და შენი პირით მოისმინონ, რა ბედი ელით.

იულიანე. წადი და დაამშვიდე ისინი. უთხარი, ცეზარი მალე გამოვა-თქო.

სალუსტიუსი. მეუფეო, მათ ცეზარის ნახვა კი არა სწყურიათ, არამედ იმპერატორისა.

იულიანე. იმპერატორიც არ დააბანებს.

სალუსტიუსი. დიახ, ის მოვა... მართალია, ხელცარიელი, მაგრამ ათასობით სიცოცხლის და ბედ-იღბლის ხელში მპყრობელი.

იულიანე. ზუსტად ისევე, როგორც საქონლის გაცვლა-გამოცვლისას, სალუსტიუს. ათასობით სიცოცხლე — ათასობით სიკვდილის წილი!

სალუსტიუსი. აქვთ კია შენს მტრებს იმის უფლება, რომ იცოცხლონ?

იულიანე. რა ბედნიერი ხარ შენ, ვისი ღმერთებიც შორს არიან! ო, ნების ეს საბრძოლო მზადყოფნა..

ხმა (მიწისქვეშეთიდან). იულიანე! იულიანე!

სალუსტიუსი. აი.. რა არის ეს?

იულიანე. წადი, ჩემო ძვირფასო მეგობარო, ნულარ აყოვნებ!

ხმა. ჩაახშე საეკლესიო გალობა, იულიანე!

სალუსტიუსი. ისევე ვილაცის ხმა ისმის.. ესე იგი, მართალს ამბობენ..

იულიანე. რაო, მაინც რას ამბობენ?

სალუსტიუსი. რომ შენ აქა ხარ ჩაკეტილი იმ უცნაურ კაცთან, მისანსა თუ ჯადოქართან ერთად, რომელიც ღამით გეწვია.

იულიანე. მა-მა-მა! აი, თურმე რას ამბობენ! წადი, წადი!

სალუსტიუსი. გაფიცებ, მეუფეო, მოეშვი ამ საბედისწერო ზმანებებს. წამო, მზის გულზე ავიდეთ!

ხმა (უფრო ახლოდან). ყველაფერი ამაოა.

იულიანე (მარჯვენა ჩასასვლელთან). არავითარი ნიშანი, ძმაო ჩემო?

ხმა. სიჩუმე და სიცარიელე.

იულიანე. ო, მაქსიმე!

სალუსტიუსი. მაქსიმე?

იულიანე. წადი-მეთქი, ვის ვეუბნები? თუ ხრწნილების ამ სავანიდან ამოვალ, იცოდე, იმპერატორად ამოვალ!

სალუსტიუსი. გვედრები, მითხარი, რას ეძებ აქ, ამ სიბნელეში?

იულიანე. სინათლეს. წადი, წადი-მეთქი!

სალუსტიუსი. თუ ცეზარი დიდხანს დააყოვნებს, ვშიშობ, რომ გზა ჩახერგილი დახვდება (ხელმარცხნივ გადის).

ცოტა ხნის შემდეგ მიწისქვეშეთიდან საფეხურებს ამოჰყვება მამსიმი, შუბლი თეთრი სახვევით გაუკრავს, როგორც ქურუმებს — მსხვერპლშეწირვისას ხელში გრძელი, გასისხლიანებული სამსხვერპლო დანა უჭირავს.

იულიანო, რას იტყვი, მაქსიმე?

მაქსიმე, ყველაფერი ამაო-მეთქი, ხომ მოგახსენე, რატომ არ ჩაახშე საეკლესიო გალობა? ყველაფერი წყალში ჩამიყარა. სულელებს ლაპარაკი სურდათ, მაგრამ ვერ შეძლეს.

იულიანო, წყვილი, მღუმარება, უდაბურება... მეტიც მოთმენა აღარ შემიძლია მაინც რას მირჩევ?

მაქსიმე, ხელის ფათურით გაპყვი გზას, იმპერატორო, სინამდვილე შეგეძლოს!

იულიანო, დიახ, დიახ, მეც ასე მგონია. ნეტავი არ დამებარებოდა სულ ცოცხლად გამოგაყენე ამხივრძე გზას. იცი, რა მითხრეს ახლახან?

მაქსიმე, მე არ მაინტერესებს, რა ვითხრეს ახლახან. შენი ბედი შენს ხელთაა.

იულიანო (შეშფოთებული წრილებს). მართლაცდა ვინ არის ეს კონსტანციუსი?.. ეს მოიბრების კერძი, თავისივე ცოდვების წერა, უოფილი ადამიანის ეს ნანგრევები?!

მაქსიმე, საფლავის ძეგლი დაუდგი, იმპერატორო იულიანე, საფლავის ძეგლი!

იულიანო, როგორ მეპყრობოდა მთელი ამ ხნის მანძილზე, ან რას შგავდა იმისი ქცევა, თუ არა დამსხვრეულ ხომალდს... უსაკოდ და უიალქნებოდ შეთნილს... რომელსაც ხან მარცხნივ მიაქანებდა ექვიანობის შმაგი დინება, ხანაც მარჯვნივ გასტყორცნიდა სინანულის მძვინვარე ქარიშხალი.. ქველივით მიიქლაკნებოდა ტახტიხაკენ, შიშისაგან საკუთარ პორფირში შემალული, საიდანაც წვეთავდა მამაჩემის სისხლი! ან იქნებ დედაჩემისაც! ვინ იცის? მთელი ჩემი საგვარეულო უნდა ამომწყდარიყო, რომ თვითონ მორქმით მჭდარიყო ტახტზე! თუმცა არა! არა მთელი საგვარეულო.. ხომ დაგვინდო მე და გალუსი? დიახ, ორიოდ სიცოცხლეზე უნდა დაენდო, რომ ერთგვარად მაინც გამოეხედა თავისი ცოდვები, შემდეგ კი კვლავ აიტაცა ექვიანობის შმაგმა გრიგალმა. სინანულის მტანჯველმა გრძნობამ აღიარებია გალუსი ცეზარად და შიშის არანაკლებ მტანჯველმა გრძნობამ გამოატანინა სასიკვდილო განაჩენი ცეზარისათვის, ახლა ჩემსას აღარ იკითხავ? იქნებ მას უნდა ვუმაღლოდე ამ ძალღუმაღურ სიცოცხლეს, რომელიც დღემდე შემინარჩუნა? არა! მას უნდოდა ერთი ძმისათვის მეორეც მიეყოლებინა უკან. ჭერ გალუსი, მერე კი... უოველ ღამე მეღვიძებოდა, შიშისაგან თავზარდაცემულს, ცხროიანივით ვცახცახებდი და ჭირის ოფლს მასხამდა, ვაითუ ხვალისდელი დღე უკანასკნელად მითენდებო-მეთქი.

მაქსიმე, განა მართო კონსტანციუსი და სიკვდილი გაშინებდა ყველაზე მეტად? ახა გაიხსენე?!

იულიანო, მართალი ხარ. მღვდლები!.. მთელი ჩემი სიყრმე და სიჭაბუკე ეს იყო განუწყვეტელი ძრწოლა კეისრისა და ქრისტეს წინაშე. ო, რა საშინელია იდუმალებით მოცული ეს უღმობელი ღმერთკაცი! სადაც უნდა წავსულიყავი, დიადი და მრისხანე ღმერთი გზას მიღობავდა თავისი უპირობო და უწყალო აღთქმითი..

მაქსიმე, მერედა, ამ აღთქმას შენს გულში ბქონდა ფესვი გადგმული?

იულიანო, არა, ის უოველთვის ჩემ გარეთ იყო... ის ხმობდა: შენ მოვალე ხარ! ჩემს სულში ბობოქრობდა შმაგი, მძვინვარე, ყველა სხვა გრძნობის წამლეკი სიძულვილი ჩემი მშობლების ვერაგი მკვლელის მიმართ, მისი აღთქმა კი მიბრძანებდა: „გოუვარდეს მტერი შენი!“. ჩემი სული ხარბად მიელტვოდა მშვენიერებას, სურდა დანთქმულიყო გარდახული ბერძნული უოფის, იავარქმნილი სინამდვილის შორეული ხიბლის წიაღში, ქრისტიანული აღთქმა კი ჩანასახშივე ახშობდა ჩემს სწრაფვას: „ეძიე ერთი, მხოლოდ ის, რაც ხამს!“. ჩემს ხორცს ხახმილივით დაგავდა მხურვალე ვნებების ალი, თვითგანდგომის მთავარი კი თავზარსა მცემდა თავისი მბრძანებლური შეგონებით: „მოაკვდინე შენი ხორცი აქ, რათა იქ აღსდგე საუკუნო სიცოცხლისათვის!“. უოველივე ადამიანური უკანონოდ გამოცხადდა იმ დღიდან, რაც გალილეველმა წინასწარმხედმა თავის ხელში აიღო სამყაროს საჭე. სიცოცხლე მისი წყალობით გამუდმებულ კვდომად იქცა; სიუვარული და სიძულვილი — ცოდვად. კი მაგრამ, თუ შეძლო მან შეეცვალა თვით ადამიანის სისხლი და ხორცი? განა მიწიერი კაცი იმადვე არ დარჩა, რაც უწინ იყო? მთელი ჩვენი ჯანსაღი შინაგანი არსი დრტვიანავს ამ სულისშემხუთველი არტახების წინააღმდეგ და მაინც, ჩვენ ძაღაუნებურად, უნდა გვსურდეს უოველივე ეს სიძულვილნი ვართ გვსურდეს! ამას გვიწესებს თურმე ჩვენი ვალი დიახ, ვალი, ვალი, ვალი!

მაქსიმე, ამას იქით კი აღარ წასულხარ? სირცხვილი შენი!

იულიანო, სირცხვილი ჩემი?..

მაქსიმე, დიახ, დიახ, ათენელო და ეფესელო სწავლულო კაცო, სირცხვილი შენი!

იულიანო, ეჰ, გაიხსენე, რა დრო იყო, მაქსიმე!.. რა ადვილი იყო არჩევანი ისე კი, კაცმა რომ თქვას, რას ვაკეთებდით? სიბრძნის ტაძარი აგვუავდა, — არც მეტი და არც ნაკლები.

მაქსიმე, განა თქვენს საღმრთო წერილში არაა ნათქვამი: ვინც ჩვენთან არაა, ჩვენ წინა-
აღმდეგაა?“. *წინააღმდეგაა?*

იულიანე, კი მაგრამ, განა ლიბანიოსი უოველთვის ერთი და იგივე არ იყო, მიუხედავად იმისა, თუ ვის უჭერდა მხარს ხიტყვიერი პაეტრობისას, — მომჩივნს თუ მოპასუხებს? არა, აქ ცოტა არ იყო, უფრო ღრმად ჩახედვა გვმართებს. აქ რაღაც ისეთს უნდა გადავახილოთ, რომ... „მიაგე კეისარს კეისრისა“... ერთხელ ათენში ამ თემაზე მთელი თამაში ავადი, მაგრამ ვფიქრობ, ვიმეორებ, აქ უფრო ღრმად ჩახედვა გვმართებს. შენ ვერ გაიგებ ამას, რადგანაც არსებობს დაგიდგამს ქედზე ღმერთკაცის მონობის უღელი. ქრისტეს შემდეგ მარტო მისი მოძღვრება როდი დარჩა ამქვეყნად: თითქოს რაღაც იღუმალი, რაღაც მაგიური ძალა უსიტყვოდ უშონებს და უმორჩილებს სულელებს. ვინც ერთხელ მოიხარა ქედი მისი ძალმოსილების წინაშე, ჩემი აზრით, მთლიანად, მთელი არსებით, ვეღარასოდეს განთავისუფლდება მისგან.

მაქსიმე, იმითომ, რომ მთელი არსებით არა გსურს ეს.

იულიანე, როგორ უნდა მსურდეს შეუძლებელი?

მაქსიმე, აბა შესაძლებელი გინდ გსურდეს და გინდ არა; ჩიტი ბრდღვნად არა ღირს.

იულიანე, ეგ სხვა არა არის რა, თუ არა ფილოსოფიური სკოლების ფუჭსიტყვაობა, მაგით ვეღარ გამაძლებთ და მაინც... არა, არა, მაქსიმე! თქვენ, წარმართები, ვერასოდეს ვერ გაგვიგებთ ქრისტიანებს. ჩვენ თითქოს ვაზები ვართ, ჩვენთვის უცხო ნიადაგზე გადანერვილი... უკანაც რომ გადმოგვრგოთ, სულერთია, მაინც დავცვენებით, მაგრამ ვაი რომ ვერც ახალ ნიადაგზე ვხარობთ.

მაქსიმე, მაინც ვის გულისხმობ?

იულიანე, ყველას, ვინც განკაცებულის წინაშე შეშითა ძრწის.

მაქსიმე, არდილის შეშით.

იულიანე, რაც გინდა, ის დაარქვი, მაგრამ ნუთუ ვერ ხედავ, რომ ეს დამორგუნველი შეში თითქოს შედედდა და ციხის გაღავანივით გარს შემოერთა იმპერატორს? ო, შე მშვენიერად მესმის, რატომ მიანიჭა დიდმა კონსტანტინემ ამ ნების დამორგუნველ მოძღვრებას მბრძანებლობის უფლება თავის სამეფოში. თავით ფენამდე შეიარაღებული ვერც ერთი მცველი იხე ვერ დაიცავს იმპერატორის ტახტს, როგორც ეს გონებაშიუწვდომელი მოძღვრება, რომელსაც უოველივე კრეშმარიტი ამქვეყნიური არსებობის ფარგლებს გარეთ გააქვს. ოდესმე კარგად თუ დაშკვირვებინარ ამ ქრისტიანებს? უსიცოცხლო თვალები, ფერმკრთალი სახეები, ჩავარდნილი გულმკერდი, — აი ასეთები არიან ყველანი. ბისონელ ქსელის მბეჭავებს ჰგვანან. მზე მათთვის ანათებს, ისინი კი ვერ ხედავენ მის შუქს; დედამიწა უშურველად სთავაზობთ მთელ თავის სიუხვეს, ისინი კი ხელალებით უარყოფენ უოველივე მიწიერს. მათ მხოლოდ ერთი რამ სწყურიათ: თვითგანდგომა, ტანჯვა-ვაება, მოწამეობრივი სიკვდილი!

მაქსიმე, შენც ადექი და მათ გამოსწორებას ნუკი ეცდები, არამედ შენი მიზნებისათვის გამოიყენე ისინი, მაგრამ ნუ დაუშვანები მათ. კეისარი თუ გალილეველი? — აი, არჩევანი. შეშის პურმოკრილ მონად დარჩი, ან მბრძანებლად იქეც მზის, სინათლისა და სიბარულის საუფლოში. არ შეიძლება შენ გსურდეს ის, რაც თავის თავს ეწინააღმდეგება, და მაინც შენ ეს გსურს. შენ გინდა ერთმანეთს შეუთავსო ორი ურთიერთშეუთავსებელი და შეურიგებელი საწყისი. აი, რად ზიხარ აქ და ამ სიბნელეში ნელ-ნელა ლპები.

იულიანე, თუ შეგიძლია, ნათელი მოძფინე ამ სიბნელეს.

მაქსიმე, მართლა ის აქილევსი ხარ, რომელიც, თუ დედაშენის სიზმარს ვერწმუნებით, მას უნდა ეჩუქებინა ქვეყნისათვის? მოწყვლადი ქუსლი სულაც არ არის საქმარისი საიმიხოდ, რომ კაცი აქილევხად იქცეს. ახსდექი სულით, მიუფეო! ძღვევამოსილი ხიმამაცით ფრთაშესხმულმა, ურა კვიცის მხედნელივით გადალახე დაბრკოლება — თავს გადაეველე გალილეველს, თუ გსურს იმპერატორის ტახტს დაეუფლო.

იულიანე, მაქსიმე!

მაქსიმე, ჩემო ძვირფასო იულიანე, მიმოიხედე შენ გარშემო და დაინახე, რა ხდება ამ ქვეყანაზე სიკვდილის მოსურნე ქრისტიანებს, რომლებიც წელან ახსენე, ხელის თითებზე ჩამოთვლის კაცი. დანარჩენებს ხომ ნუღარ იკითხავ! განა გზააბნეული ცხვრებივით არ შორჯებიან და ერთიმეორის მიყოლებით ეკარგებიან თავიანთ პატრონს და მწყემსს? განა შინააშლილობანი და შინაგანი უთანხმოებანი არ ღრღნიან და ძირს არ უთხრიან ქრისტიანთა საქმეებს და ხაკრებულოებს? ან, თუ ვნებავს, ეპისკოპოსები, ეს ვერცხლისმოყვარე ღვთისმსახურნი აიღე, ქრისტეს სამწყსოს ხარკლებად თუ მწემსმთავრებად რომ მოაქვთ თავი განა თავიანთი სიხარბით, პატივმოყვარეობით, პირფერობითა თუ თვალთმაქცობით რამეში ჩამორჩებიან იმპერატორის გაიძვერა კარისკაცებს?

იულიანე. უველა ხომ ერთნაირი არ არის; გაიხსენე თუნდაც ღმერთშემოსილი ათანასე აღექსანდრიელი...

მაქსიმე. სამაგიეროდ ათანასე ერთადერთი იყო. მერედა, სადაა დღეს ათანასე? აქი გაძევებს იმის გამო, რომ იმპერატორს მოასუიდვინა თავი განა ლიბიის უდაბლოში არ ეძებდა თავშესაფარს, სადაც ბოლოს ლომებმა შეაბრამუნეს? ანდა მეორე ათანასეს თუ დამისახებლებ? გაიხსენე ეპისკოპოსი მარიოს ქალკედონელი, არიოზის მწვალებელსა და მამულის რომ შეიცვალა მრწამსი! ანდა ბებერი ეპისკოპოსი მარკოს არეთუხედილი, რომელიც კიდევ ბავშვობაში იცნობდი; განა იმან უოველგვარი კანონისა და სამართლის გარეშე სათემო საკუთრება არ წაართვა თავის თანამემამულეებს და ეკლესიის კუთვნილად არ გამოაცხადა იგი? ან კიდევ ის მიხრწნილი, უმწეო და უნიათო ნაზიანზელი ეპისკოპოსი, სასაცილოდ რომ იქცა თავისივე მრევლის თვალში, რადგანაც ერთსა და იმავე კითხვაზე თანაბრად პასუხობს მოსად და არასაც, რათა არც მწვადი დასწვას და არც შამფური.

იულიანე. მართალს ბრძანებ.

მაქსიმე. აი, რანი არიან შენი თანამებრძოლნი და თანამოაზრენი, ჩემო ძვირფასო იულიანე, უკეთესს ვერც ინატრებს კაცი. ან იქნებ იმ ორი კაპადოკიელის იმედი გაქვს, რომლებსაც ქრისტიანობის მომავალ მნათობებად სახავენ? მა-მა-მა! ეპისკოპოსის ღირსეული ვაჟი გრიგოლი მსაჭულია თავის ქალაქში, ხოლო ბასილი ხერო ბრძენკაცთა თბულებებს ჩაპყროკიტებს, თავის მამულში განდევნილივით განმარტობული.

იულიანე. ვიცი, ვიცი, უველგან განდგომილება სუფთვს, ეკივოლიუსი, ჩემი უოფლი მასწავლებელი, თავისი გულმოდგინე კირკიტისა და საღმრთო წერილის განმარტების წუალობით მდიდარი კაცი გახდა და მას შემდეგ... ერთი სიტყვით, როგორც ჩანს, შორს აღარაა ის დრო, მაქსიმე, როცა ერთადერთი კუშმარტი მორწმუნე მედა დაურჩები.

მაქსიმე. შენ ისედაც ერთადერთი ხარ, სადღა არიან შენი თანამებრძოლნი? ზოგი გაიქცა. ზოგიც შენ გარშემო ბრძოლის ველზე დაცემული წევს. შეურის ნიშანი მიეცი — ველარავინ გაიგონებს! წინ გასწი — აღარაინ გამოგუვება! ნუ გგონია, თითქოს წინ წასწევ საქმეს, რომელსაც თვითონვე უიმედოდ მიანია თავისი თავი. დამარცხდები, უთუოდ დამარცხდები, ჩემო ძვირფასო! მერე სადღა აპირებ წასვლას? კონსტანციუსის მიერ უარყოფილ ზურგს შეგაქცევს უველა მიწიერი ძალა და, მერწმუნე, არც მიწისქვეშეთის იღუმალი ძალები ჩაგიკრავენ გულში. იქნებ გგონია, გალილეელი შეგივრდომებს? ვინა ხარ მისთვის? აქ თვითონვე აღიარე, რომ დღენიადაგ მისი მრისხანე მეუფების წინაშე ძრწი? განა გულში იმარხავ მის აღთქმას? განა გიუვარს შენი მოსისხლე მტერი კონსტანციუსი, თუმცა კი გადამწვებ დარტყმას არ აუენებ მას? განა ზიზღით უარყოფ ხორციელ ვნებებს და ამქვეყნიურ სიამეთ: მაცთურსა და მომნუსხველ ხიბლს, თუმცადა დახიცული მოცურავსავით თავდაყირა არ ეშვები მათ მორევში? განა ზურგს აქცევ ამ სოფელს, თუმცა იმდენი გამბედაობა არ გყოფნის, რომ დაიბურო და დაიმორჩილო იგი? განა გწამს, რომ თუკი ხორცს მოაკვდინებ ამქვეყნად, საუკუნო სიცოცხლე გელის უფლის სასუფეველში?

იულიანე. (ბოლთასა სტემს). რა მომცა, რითი შემეწია, რა მოიმოქმედა ამ ყოვლის მთხოვნელმა ჩემთვის? სამუაროს საქე რომ მართლაც ხელთ ეპურას, ხომ შეეძლო, რომ... საეკლესიო გალობა სულ უფრო ძლიერდება.

გესმის? ამას ისინი ღმრთისმსახურებას უწოდებენ. და ისიც იღებს, მეტიც, ხარბად ისრუტავს, როგორც სამსხვერპლო კვამლის ტკბილ სურნელს. საგალობლებით აღიღებენ მას და... კუბოში მწოლარე მის უმანკო სასძლოს, თუკი მართლაც უოველისმცოდნეა, მაშინ როგორღა ითმენს, რომ...

სახლთუხუცესი ევფერიოსი (სწრაფად ეშვება მარცხენა მბრიდან). მეუფეო! სადა ხარ, სად?

იულიანე. აქა ვარ, ევფერიოს! რა იყო, რა გინდა?

ევფერიოსი. ახლავე უნდა ამობრძანდე ზევით და საკუთარი თვალით იხილო: ქალბატონის კუბოსთან არნახული სასწაული ხდება.

იულიანე. სტუჟი!

ევფერიოსი. არა, ღმერთმანი! მე არ ვიზიარებ ჩვენთვის ამ სრულიად უცხო მოძღვრებას მაგრამ არც იმის უარყოფა შემიძლია, რაც ჩემივე თვალით ვიხილე!

იულიანე. ასეთი მაინც რა იხილე?

ევფერიოსი. მთელი ქალაქი უცნაურ მღელვარებას მოუტავს. ქალბატონის კუბოსთან სნეულნი და დავრდომილნი მიბჟავთ, მღვდლები ნებას აძლევენ კუბოს შეებონ. და ისინი განკურნებულნი ბრუნდებიან უკან.

იულიანო. მართლა შენი თვალით იხილე?

ევფერიოსი. დიახ, მეუფეო, მე თვითონ ვიხილე ავნიანი ქალი, რომელიც სავსებით საღვთისმართი გამოდიოდა ეკლესიიდან და ადიდებდა გალილეველთა ღმერთს.

იულიანო. ო, მაქსიმე, მაქსიმე!

ევფერიოსი. გესმის, როგორ შეიმობენ ქრისტიანები? როგორც ჩანს, ახალი სასწაული მოხდა!

იულიანო. მძიმე მორიბასიოსი (მარცხნიდან ჩამოსდახის). ევფერიოსი.. ვერ ნახე? *წინადაც წყარო, შიშისა და სიბრძნისა*

იულიანო. აქა ვარ, აქი.. მართალია, ორიბასიოს?

ორიბასიოსი (დაბლა ეშვება). გონებაში უწვდომელი, გამოგნებელი სიმართლე გახლავს. ისინი კუბოს ებებიან, მღვდლები ღოცვებს კითხულობენ და სწულები იკურნებიან. დროდადრო ისმის ხმა, მაღლით მღაღადებელი: „ნეტარ არს წმიდათა შორის უხრწნელი სასძლო!“

იულიანო. ხმა?..

ორიბასიოსი. იღუმალის ხმა, ჩემო მეუფევი გრგვინვასავით გაისმის ბაზილიკაში; არავინ იცის, ვისია, საიდან მოდის.

იულიანო (ერთხანს უძრავად დგას, მერე უცერად მიუბრუნდება მაქსიმეს და ყვირის). სიცოცხლე თუ სიცრუე?

მაქსიმე. ამოიჩიე!

ორიბასიოსი. წამოდი, წამოდი, მეუფეო, შიშით თავზარდაცემული ქარისკაცები გემუქრებიან.

იულიანო. მაგაზე დამიდგა დარდი.

ორიბასიოსი. ისინი სასწაულთმოქმედი ქალის სიკვდილში გდებენ ბრალს.

იულიანო. ამოვალ და დავაშოშმინებ...

ორიბასიოსი. არსებობს მხოლოდ ერთი, ერთადერთი საშუალება, სხვა რამეზე უნდა გადაუტანო სიტყვა, სხვა რამის მიმართ მიაქციო მათი გონება... შიშისაგან თავგზა დაკარგეს... წინასწარვე დასტირიან თავიანთ ხვედრს; არ იციან, რა ელით, თუკი კვლავ დააბანებ!

მაქსიმე. წადი, ცას მიაშურე, უგუნურო, შენი პატრონისა და მბრძანებლის დღეგრძელობისთვის მოკვდები!

იულიანო (ბელს სტაცებს). კეისრის სამეფო — მე!

მაქსიმე. აქილევს!

იულიანო. რითი გავკვეთო კავშირი?

მაქსიმე (სამსხვერპლო დანას უწვდის). ამით!

იულიანო. რა ჩამორეცხს წყალს?

მაქსიმე. ცხოველის სისხლი. (თავიდან მოიგლეჯს სახვევს და იულიანეს უკეთებს).

ორიბასიოსი (უახლოვდება). რას აპირებ, მეუფეო?

იულიანო. ნუ მტყუთხები!

ევფერიოსი. გესმის ყვირილი?.. ზევით, ზევით, ჩემო მეუფევი!

იულიანო. ჭერ ქვევით, შემდეგ კი მაღლა — ზევით! (მაქსიმეს.) სადაა საკურთხეველი, ჩემო ძვირფასო ძმაო?..

მაქსიმე. ძირს, მეორე მიწისქვეშეთში.

ორიბასიოსი. სად მიხვალ, მეუფეო, სად?

მაქსიმე. თავისუფლების კარად!

იულიანო. სიბნელიდან — სინათლისაკენ!.. აი.. (სიღრმეში ეშვება).

ევფერიოსი. გამაგებინე, რა საქროა ეს იღუმალის მისნობა და გრძნეულება?

ორიბასიოსი. თანაც ახლა, როცა უოველი წუთი ძვირფასია...

მაქსიმე (აღშფოთებული ჩურჩულით, ადგილს იცვლის). ო, ეს უბადრუკი ლანდები!.. ფუჰ!.. ქვეწარმავლები!..

ორიბასიოსი (აყურადებს). ხმაური სულ უფრო ძლიერდება, ევფერიოსი ქარისკაცები მოდიან! გესმის, გესმის?

ევფერიოსი. ეს საეკლესიო გალობაა...

ორიბასიოსი. არა, არა, ქარისკაცები!.. აი, ისინიც!

ზემოთ გამოჩნდება სალუსტიუსი, გააფთრებული ჯარისკაცების უწარმაწარი ზრბოთი გარშემორტყმული. მათ შორისაა მედროზე მაქსიმე.

სალუსტიუსი. დამშვიდდით! ღვთის გულისათვის!

ჯარისკაცები. ცეზარმა გაგვიოდა, სიკვდილი ცეზარს!

სალუსტიუსი. მერე რაღა გეშველებათ, უგუნურებო?
 მამროსი. რა გეშველება?.. ცეზარის თავის პატიებას ვიყიდით...
 ჯარისკაცები. გამოდი, ცეზარი გამოდი
 სალუსტიუსი. მეუფეო.. ხაღა ხარ, საღ?
 იულიანე (სიღრმიღან). ჰელიოს! ჰელიოს!
 გუნდი (ეკლესიაში). მამაო ჩუენო, რომელი ხარ ცათა შინა.
 სალუსტიუსი. საღ არის? ევფერიოს, ორიბასიოს... რა ხდება იქ?..
 გუნდი (ეკლესიაში). წმინდა იუაენ საბელი შენი...
 იულიანე (სიღრმიღან ამოდის საფეხურებით; შუბლი მკერდი და ხელები სისხლითა
 აქეს მოთხვრილი). აღსრულდა!
 ჯარისკაცები. ცეზარი
 სალუსტიუსი. სისხლი?!.. რა ჩაიღინე?
 იულიანე. გავკვეთე შიშის ღრუბელი!
 მამსიმი. ქმნილება შენს ხელთაა!
 გუნდი (ეკლესიაში). იუაენ ნებაი შენი, ვითარცა ცათა შინა, ეგრეცა ქუეყანასა ჴედა!
 გალობა გრძელდება მთელი მომღეენო სტენის განმავლობაში.
 იულიანე. ახლა კონსტანციუსს უკვე აღარავინ იცავს!
 მამროსი. რას ამბობ, მეუფეო?
 იულიანე. ო, ჩემო ძვირფასო მეგობრებო! ჴევით, მზის სინათლეზე რომიხკენ, საბერ-
 ძნეთისკენ!
 ჯარისკაცები. გაუმარჯოს იმპერატორ იულიანეს!
 იულიანე. უკან ნულარ მოვიხედავთ, ჩვენ წინაშე ხსნილია ყველა გზა ეკლესიის, ეკლე-
 სიის გავლით! ცრუმეტყველნი უნდა დაღუმდნენ (სწრაფად ამოდის საფეხურებით.) ჩემი
 ლაშქარი, ჩემი საუნჭე, ჩემი ტახტი!
 გუნდი (ეკლესიაში). და ნუ შემიყვანებ ჩუენ განსაცდელსა, არამედ მიჰხსნენ ჩუენ ბო-
 როტისაგან...
 იულიანე ხელის კვრით შეაღებს შუა ვარს, საიღანაც ჩანს სანთლებით გაჩახახებული ეკ-
 ლესია. მღვდლები საქურთხეველის წინ დგანან. ელენეს საფლავს მუხლმორყრილ მლოცველთა
 ბრბო ახვევია ვარს.
 იულიანე. თავისუფალი ვარ! თავისუფალი! ჩემია სამეფო!
 სალუსტიუსი (უკან მისძახის). და ძალა და დიდება!
 გუნდი (ეკლესიაში) რამეთუ შენი არს სუფევაი და ძალი და დიდებაი...
 იულიანე (პასუხით გაოგნებული). აი...
 მამსიმი. გამარჯვება!
 გუნდი (ეკლესიაში)... უკუნისამდე, ამინ!

(გაგრძელება იქნება)

თარგმნა ბარანა ბრეზვაძემ

მეოთხე მოქმედება

იმპერიის აღმოსავლეთი საზღვარი. პირქუში მთიანეთი, ღრმა ხევი ერთმანეთისაგან
ტყოფს წინა მხარეს აღმართულ ბეჭობსა და უკანა მხარეს აზიდულ ქარაფებს. საომრად აღ-
კურვილი იმპერატორი იულნიანი ხრამის პირას დგას და სიღრმეს ჩასცქერის. მის მახლობ-
ლად დგანან მთავარსარდალი ნევიტა, სპარსელი თავადი ორმიზდი, მხედართმთავარი
იოვნიანი და სხვა სარდლები. ხელმარჯვნივ, ქვებისგან სახელდახელოდ აღმართულ სამახვერ-
პლოსთან წვანან მისანი ნუმა და ორი სხვა მტრუსკელი მისანი, რომლებიც სამახვერპლო
ზვარაკის შიგანზე მკითხაობენ. წინა მხარეს ლოდზე ჩამომჯდარა მისტიკოსი მამსიმი, რომე-
ლსაც სოფისტები კრისპუსი, კიტრონი და სხვები ახევეიან გარს. ბეჭობის ფერდზე, მარ-
ცხნიდან მარჯვნივ მიემართებიან მსუბუქად შეიარაღებულ მემმართა მცირერიცხოვანი რა-
ზმება.

იულნიანი (ქვემოთ უთითებს). შეხედე, შეხედე, როგორ მიიგრაგნებიან ხეობაში ლეგიო-
ნები, გეგონება, უზარმაზარი ქერცლიანი გველეშაპი იკლავებაო.

ნევიტა. აი, ესენი, ზუსტად ჩვენ ქვემოთ, ცხვრის ტყაუტები რომ მოუხხამთ, სკვითები
არაან.

იულნიანი. მშიერი მგლებივით არა ყმუიანი!

ნევიტა. ეს მათი ხაომარი სიმღერაა, მბრძანებელიო.

იულნიანი. ყმუილი უფროა, ვიდრე სიმღერა.

ნევიტა. იქ კი სომხები მიდიან. მათ თვით არშაკი მიუძღვის წინ.

იულნიანი. რომაელთა ლეგიონები აღბათ უკვე ველზე გავიდნენ... ყველა მეზობელი
ტომი დაუყოვნებლივ გვეყმო. (მხედართმთავრებს მიუბრუნდება.) ევფრატზე ათას ორას ხომ-
აღდს მოგუყარეთ თავი, რომლებიც მთელი ჩვენი საომარი საჭურვლითა და სურსათ-სანო-
ვავით დავტვირთეთ. ახლა ღრმად ვარ დარწმუნებული, რომ ამ ფლოტს შეუძლია ძველი არ-
ხით გავიდეს ტიგროსში. მთელი ლაშქარი ხომალდებზე გადასხდება და შემდეგ ტიგროსის აღ-
მოსავლეთ ნაპირს აუყვება ისეთი სისწრაფით, რის საშუალებასაც საპირისპირო დინება მოგ-
ვცემს.

მითხარი, ორმიზდ, როგორ მოგწონს ეს გეგმა?

ორმიზდი. უძლეველო ბელადო, მე მხოლოდ ის ვიცი, რომ შენი ძლევაბოხილი წინამძღო-
ლბით კვლავ დავადგამ ფეხს ჩემს მშობლიურ მიწაზე.

იულნიანი. რა ბედნიერებაა იმაზე ფიქრი, რომ ამ სულმოკლე მოქალაქეებთან არავითარი
ურთიერთობა აღარ მოგიწევს. გახსოვთ, რა შიშჩამდგარი თვალებით მოსდევდნენ ჩემს ეტლს,
როდესაც ქალაქს ვტოვებდი? „მალე დაგვიბრუნდი და მოწყალე იყავ ჩვენ მიმართ!“ — ბლა-
ოდნენ ისინი. აღარასოდეს დავბრუნდები ანტიოქიაში. ქირის დღესავით შემძულდა ეს უმა-
ღური ქალაქი. გამარჯვების შემდეგ ტარსოსის გავლით დავბრუნდები სამშობლოში. (მისნებ-
თან მიდის).

დასასრული. დასაწყისი იხ. „საუნჯე“ № 1, № 2.

რაო, ნუმა, შინც რა ამოიკითხე, რითი დამთავრდება ჩვენი ლაშქრობა?

ნუმა. ღმერთები გაფრთხილებენ და გირჩევენ, ნუ გადალაბავ შენი საბრძანებლის საზღვრებს.

იულიანე. ჰმ... როგორ განმარტავ ამას, მაქსიმე?

მაქსიმე. აო, როგორ: ღმერთები გირჩევენ დაიბურო და შემოიხტოცო მთელი ეს მიწა-წყალი, რომელზედაც გაივლი მაშინ საბრძანებლის საზღვრებსაც აღარ გადალაბავ.

იულიანე. ასე, განსაკუთრებული ყურადღების გამოჩენა გვმართებს უოუელგვარო მისნობის მიმართ, ვინაიდან მათ ძალზე ხშირად ორმაგი აზრი აქვთ. დიახ, ხანდახან გგონია თითქოს იდუმალ ძალებს სიამოვნებას ანიჭებს ის, რომ შეცდომაში შეიყვანონ ადამიანი, და ეს შეცდომა მით უფრო მძიმეა, რაც უფრო მნიშვნელოვანია საქმე. რამდენი ვინმე ცდილობდა ჩვენდა საზიანოდ განემარტა კარიბჭის ჩამოკვევა ჰიერაპოლისში სწორედ იმ დროს, როცა ქალაქში შევდიოდით, ასე რომ, ნანგრევებმა ქვეშ მოიყოლა და გასრისა ას ორმოცდათი ჯარისკაცი. მე კი ვამტკიცებდი და ახლაც ვამტკიცებ რომ ეს შემთხვევა ორმაგ წარმატებას გვიქადის. ჭერ ერთი, სპარსელთა სამეფოს განადგურებას და, მეორეც, უბადრუკ გალილეველთა დაღუპვას. რადგან, ისიც ვიკითხოთ, ვინ იყვნენ ეს სვედავსილნი? გალილეველნი, დასჯის მიზნით რომ გაამწესეს ჯარისკაცებად და ფეხები უკან რჩებოდით, ისე უზარებოდით ომი, ამიტომაც წინასწარვე განწირულნი იყვნენ საიმისოდ, რომ ესოდენ მოულოდნელად და უსახელოდ დაესრულებინათ თავიანთი სიცოცხლე.

იოვინანე. მოწყალეო ხელმწიფეო, ავერ შეწინავე რაზმთა წინამძღოლი მოდის.

უმცროსი მხედართმთავარი ანინანე (მარჯვენა მხრიდან შემოდის). ხელმწიფეო, შენ მობრძანე მომეხსენებინა ყოველივე უჩვეულო, რაც გზაში შეგვემთხვეოდა, ანდა რასაც შევეუბრებოდით...

იულიანე. დიახ, გობრძანე. მერედა, რა მოხდა დღეს?

ანინანე. ორი უჩვეულო რამ შეგვემთხვა. მობრძანებელო, ორივე შეიძლება მომავლის წინასწარ მაცნე ნიშნებად იქნეს მიჩნეული.

იულიანე. აბა, გვითხარი, ანინანე!

ანინანე. ჭერ ერთი. ჩემო მობრძანებელო, სოფელ კანტუს გავცდით თუ არა, კალიდან გამოვარდა უზარმაზარი ღომი და ჩვენს ჯარისკაცებს შემოუტია, რომლებმაც ისრები დააყარეს და მოკლეს.

იულიანე. ა!

სოფისტობი. რა ბედნიერი ნიშანია!

ორმინდი. მეფე საკორი სამეფოს ღომს უწოდებს თავს.

ნუმა (საკუთრებელის წინ მისნობაში დაბოქმული). დაბრუნდი, დაბრუნდი, იმპერატორო იულიანე!

მაქსიმე. წარბშეუხრელად გახწიე წინ, ძლევაამოსილო!

იულიანე. დავბრუნდე? ამის შემდეგ? როგორც ეს ღომი დაეცა კანტუსთან, ისე დაეცემა ჩვენი ისრებით სამეფოს ღომიც, ან იქნება არ შემიძლია მაგალითები მოვიხმო წარსულიდან, რომლებიც საშუალებას მომცემენ, ჩვენდა სასიკეთოდ განემარტო ეს ნიშანი? ნუთუ საჭიროა შევახსენო ესოდენ განათლებულ ხალხს, რომ სანამ იმპერატორი მაქსიმელიანე საბოლოოდ დაამარცხებდა სპარსეთის მეფე ნარსესს, მთელი რომაული ლაშქრის თვალწინ მოკლულ იქნა ღომი... და კიდევ ვებებრთელა ტახტი? (ანინანე...)

მეორეზე რაღას იტყვი? თუ არ ვცდები, ორი ნიშანი ახსენე.

ანინანე. მეორე უფრო საეჭვოა, მობრძანებელო. შენი საომარი ცხენი ბაბილონისი შევკაშმეთ და შენი ბრძანებისამებრ წინ გავიგდეთ. რათა მთის გადაღმა ფერდზე დაგლოდებოდა. ამავდროს იქვე მოერეკებოდნენ ჯარისკაცებად გამწესებულ გალილეველებს, უზარმაზარ ტვირთს მოათრევდნენ და ძლივსლა მოლასლასებდნენ, ასე, რომ იძულებულნი შევიქენით მათრახებით შეგვეხურებინა ისინი. მათ კი ცის მიმართ აღაპურეს ხელი და, თითქოს მათრახების რტყამა შევბა მოგვარათ და მოუფონათო, ერთხმად ამღერდნენ თავიანთი ღმერთის სადიდებლად. ამ მოულოდნელ ხმაურზე ბაბილონისი დაფრთხა, უაღუზე შედგა, გადაყირავდა და თავისი ოქროს აკაშმულობით ტალახში ამოისვარა.

ნუმა (სამსხვერპლოს წინ). იმპერატორო იულიანე დაბრუნდი, უკან, დაბრუნდი!

იულიანე. ჩემზე გაბოროტებულმა გალილეველებმა განზრახ ჩაადინეს ეს, მაგრამ თავისდაუნებურად მოგვეცეს ნიშანი, რომელსაც აღტაცებით მივხსალმები. დიახ, როგორც დაეცა

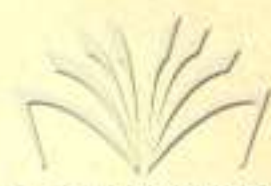

ბაბილონიოსი, ისე დაეცემა ბაბილონიც, სამუდამოდ დაჰკარგავს თავის სიმდიდრესა და დიდებას!

პრისკუსი. რა ბრძნული განმარტებაა!

პატრონი. ვფიცავ, ღმერთებს, მართლაც ბრძნულია!

სხვა სოფლისტები. რა თქმა უნდა!

იულიანი (ნევიტას). ლაშქრობა დასახული გეგმით გრძელდება. მე კი ვიფიქროვ, დაიშლება ბუღი რომ ვიყო, მინდა კიდევ შევწირო მსხვერპლი და დასტურის მაუწყებელ ნიშნებს დაველოდო.

თქვენ კი, ეტრუსკელო ოინბაზებო, რომელთა ჩამოსაყვანად ამდენი ხარჯი გავიდე, იცოდეთ, ერთ დღესაც აღარ გაგაჩერებთ ჩემს ბანაკში, სადაც ჯარისკაცებს თქვენი წყალობით მხოლოდ მხნეობა ღალატობთ. გეუბნებით, არა გაგეგებათ რა იმ ურთულესი ხელოვნებისა, რომელსაც მიხდევთ, რა წარმოუდგენელი თავხედობაა! კინწისკვრით გაყარეთ ეს უკეთურნი! თვალთ აღარ დამენახონ!

ჯარისკაცები ხელმარცხნივ მიერეკვებიან მისნებს.

ბაბილონიოსი დაეცა. ლომი ჩემმა ჯარისკაცებმა მოკლეს. მაგრამ ეს ჭერ კიდევ არ გვიმუდავნებს ამას. თუ იღუმაღ ძალთა რანაირი შეწევნის იმედი შეიძლება გვქონდეს. ღმერთები რომელთა ბუნებაც კეშმარიტად გონებაშიუწვდომელია, ხანდახან თიოქოს — გავკადნიერდები და ვიტყვი — თვლემენ, ან სულაც თავს იკავებენ ადამიანთა საქმეებში ჩარევისაგან. ჩემო ძვირფასო მეგობრებო, სწორედ ასეთი ძნელბედობის დრო გვიდგას ახლა. დიახ, ჩვენ მოწმენი გავხდით იმისა, რომ ზოგიერთმა ღვთაებამ ხელი არ შეუწყო იმ სასიკეთო ღონისძიებათა განხორციელებას, რომლებიც თვით მათვე მოუხვეჭდნენ დიდებასა და პატივს.

მაგრამ ვინ მოგვცა იმისი ნება, რომ უკვდავი განვსაჭოთ? იქნებ საჩუაროს გამრიგენი დროდადრო თავიანთ ძალაუფლებას გადასცემენ ადამიანებს, თუმცა ეს, რაღა თქმა უნდა, სრულიად არ ამცირებს მათ მნიშვნელობას, რადგან ვის, თუ არა ღმერთებს, უნდა ვუმაღლოდეთ იმას, რომ შეგარდმო ნიჭით ცხებული და ღვთაებრივი ძალმოსილებით მორჭმული კაცი — თუკი საერთოდ წარმოსადგენია ამნაირი კაცის არსებობა, — შეიძლება ათასში ერთხელ მაინც მოგვევლინოს ამქვეყნად?

პრისკუსი. ო, ჩვენო უებრო მბრძანებელო, განა თვით შენი საკუთარი საქმენი თვალნათლივ არ მოწმობენ ამას?

იულიანი. არ ვიცი, პრისკუს, უფლება მაქვს თუ არა, ესოდენ დიდი მნიშვნელობა მივანიჭო ჩემს საქმეებს. რაც შეეხება იმას, რომ გალილეველები ამნაირ კაცად ოვლიან ებრაელ იესო ნაზარეტელს, პირადად მე ეს ამბავი სასაცილოდაც არ მყოფნის, ვინაიდან გალილეველები სასტიკად სცდებიან, რასაც ექვშეუვალად დავამტკიცებ მათ წინააღმდეგ მიმართულ ჩემს თბზულებაში. ნიმუშად კი დავსახავ პროფეტეს, ამ დიდებულ გმირს, რომელმაც უფრო მეტი სიკეთე მოუტანა ადამიანებს, ვიდრე, როგორც ჩანს, მათთვის იმეტებდნენ უკვდავი, რისთვისაც დიხილი იქნა, ათასგვარი დამცირებისა და შეურაცხყოფის ატანა მოუხდა, წარმოუდგენელი ტანჯვა-წამება დაითმინა, სანამ ბოლოს და ბოლოს, შერაცხილ არ იქნა ღმერთების ხომლში, რომე უსაც, კაცმა რომ თქვას, ყოველთვის ეკუთვნოდა. და განა იგივე არ ითქმის მერაკლეს, აქილევსისა და ბოლოს ალექსანდრე მაკედონელის მიმართაც, ვის საგმირო საქმეებსაც ზოგიერთნი ნაწილობრივ უკვე აღარებენ გალიაში ჩემ მიერ მოპოვებულ გამარჯვებებს და მით უფრო თამამად შეადარებენ იმ გამარჯვებას, რომელსაც ამ ლაშქრობისას მოვიპოვე.

ნევიტა. ჩემო მბრძანებელო, აი, ჩვენ ქვემოთ უკანასკნელი რაზმები გამოჩნდნენ, — უკვე დროა.

იულიანი. ახლავე, ნევიტა, მაგრამ ჭერ იმას გიამბობთ, რა საოცარი სიზმარი ვნახე წუხელ. მეხიზმრა, ვითომ ჩემ წინაშე იდგა პატარა ბავშვი, რომელსაც ერთი მდიდარი კაცი სდევნიდა. ეს კაცი ურთიკვი საქონლის პატრონი იყო, მაგრამ თავიანთ არ სცემდა ღმერთებს.

ამ შორტმა კაცმა პატარა ბაღღს მშობლები და ახლობლები ამოუწყვიტა. მაგრამ ზევსს შეებრაღა ობოლი და მტარვალის დევნიხაგან დაიცვა.

ათენასა და აპოლონის მფარველობით წამოიზარდა ეს ჩვენი ობოლი და საუცხოო ქაბუ-
კი დაღვა.

შერე მესიზმრა, ვითომ ქაბუკმა ქვაზე მიდო თავი და ღია ცის ქვეშ ჩაეძინა.

მაშინ უმაწვილი კაცის სახით ჩამოეშვა ციდან ჰერმესი, მძინარეს თავზე დააღვა და უთ-
ხრა: „წამოდი და გიჩვენებ უზენაესი ღმერთის სავანეს“.

ფრიალო კლდის ძირას მიიყვანა ქაბუკი და იქ დატოვა. შეეშინდა მისი ცოცხლების
ფრქვევითა და ხმამაღალი დაღადისით შეწევნა შესთხოვა ზევსს, და, აბა, ციდან ჩამოეშვენენ
ათენა და ჰელიოსი, მიწის გამრიგე, მაღალი მთის მწვერვალზე იყვანეს ქაბუკი და უჩვენეს
მისი სამკვიდრო.

ეს სამკვიდრო კი მთელი დედამიწის ზურგი აღმოჩნდა, ზღვიდან ზღვამდე და მათ იქითაც.
მაშინ მათ უთხრეს ქაბუკს, ყოველივე ეს შენი იქნებაო, და სამი რჩევა მისცეს მას: ნუ
იძინებ, როგორც ეძინათ შენს ნათესაეებს; ნუ ისმენ პირმოთნეთა რჩევას, და ბოლოს ღმერ-
თების დარად თაყვანი ეცი მათ, ვინც ღმერთებსა აგვანან. „გახსოვდეს — უთხრეს გამოთხ-
ოვებისას, — რომ შენა გაქვს უკვდავი სული, რომელიც ნეტარი ღმერთების სავანისგან იღ-
ებს დასაბამს. მისდევ ჩვენს რჩევას და შენ იხილავ უკვდავთა მამას და ჩვენსავით ღმერთად
იქცევი“.

პრინცესი. რა არის ამასთან შედარებით ან მისნობა ან მკითხაობა?

პიტრონი. არა მგონია გადავაჭარბო თუ იმედს გამოვთქვამ, რომ ბელაქერის ქალღმერ-
თი ორჭერ მაინც ჩაუიქრდება, ვიდრე იმნაირ გადაწყვეტილებას მიიღებდეს, რომელიც შენს
ზრახვებს არ ეთანხმება.

იულიანო. ჩვენ ვერ გავბედავთ დაბეჭითებით ვამტკიცოთ, რომ ესოდენ უჩვეულო პა-
ტივის ღირსად გვეცნობენ ღმერთები მეორე მხრივ, ეს სიზმარი მაინც წინასწარმეტყველურ
ხილვად მიმაჩნია, თუმცაღა ჩემი ძმა გაქსიმე — ყოველგვარი მოლოდინის საპირისპიროდ —
თავისი დუმილით უსიტყვოდ გვეუბნება, რომ არც ჩემი სიზმარი მოსწონს და არც ჩემს მიერ
მის გადმოსაცემად მოძებნილი ფორმა. რა გაეწუბა, ამასაც უნდა შევურიგდე. (გრაგნილს
ამოიღება).

აი, იოვიანე, დღეს დილაუთენია, ჭერ კიდეც სარტყელზე მწოლარემ ჩაწერე ეს ჩემი სი-
ზმარი. აიღე, გამრავლე და ქარისკაცებს ჩამოურიგე. ძალიან დაღ მნიშვნელობას ვანიჭებ
იმას, რომ ესოდენ სახიფათო ლაშქრობის დროს ქარისკაცები მშვიდად იყვნენ თავიანთი ბედ-
იბლების გამო, რომელიც მათი ბელადის ხელთაა და ამიტომ უყოყმანოდ უნდა ემორჩილებო-
დნენ ყველაფერში, რამაც შეიძლება გადაწყვიტოს ბრძოლის შედეგი.

იოვიანე გვედრები, ჩემო მბრძანებელო, მე ნუ დაშავალებ მაგას.

იულიანო. ვითომ რატომ?

იოვიანე. იმით, რომ ხელს ვერ შეგიწუბ იმ საქმეში, რომელიც ქეშმარიტებას არ
შეესაბამება... მომისმინე, ჩემო უებრო მბრძანებელო! განა შენს მეომრებს შორის მოიძებნე-
ბა თუნდაც ერთი კაცი, უყოყმანოდ რომ არ მოგანდოს თავისი ბედი? განა გალიის საზღვარ-
ზე, მტრის ძალების სიჭარბისა და რიცხოზობრივი უპირატესობის, ისევე როგორც ათასგვარი
დაბრკოლების მიუხედავად, უფრო ბრწყინვალე გამარჯვებები არ მოიპოვე, ვიდრე შეიძლე-
ბა დაიქადოს ჩვენმა ნებისმიერმა მხედართმთავარმა?

იულიანო. როდინდელ ამბავს იხსენებ?

იოვიანე. ყველას კარგად მოეხსენება, როგორ გწყალობდა და გიღიმოდა ბედი მთელი
ამ ხნის განმავლობაში. განსწავლულობით ყველა მოკვდავს აღემატები და მკვერპეტყულების
ხელოვნებაშიც ერთ-ერთი პირველთაგანი ხარ.

იულიანო. შერედა, მიუხედავად ამისა...

იოვიანე. მიუხედავად ამისა, შენ მხოლოდ ადამიანი ხარ, ჩემო მბრძანებელო; ხოლო
შენს სიზმარს რომ აცნობ ლაშქარს, იმ აზრის გავრცელება გსურს, თითქოს ღმერთი იყო, და
სწორედ ამ საქმეში არ შემიძლია შეგიწუხო ხელი.

იულიანო. რას იტყვი, ჩემო მეგობრებო, როგორ მოგწონთ ამ კაცის სიტყვები?

კიტრონი, იმდენადვე თავბედური სიტუებია, რამდენადაც უგუნური.

იულიანი. ხომ არ დაგავიწყდა, ჩემო სიმართლისმოყვარე იოვიანე, რომ იმპერატორ ანტონინუსს, მეტსახელად „ღვთისმოსავს“, საგანგებო ტაძარში და რომის ფორუმზე უცდელი ღმერთების დარად აღიდებდნენ და თაყვანს სცემდნენ. და არა მარტო მას, არამედ მის მრუდულს ფაუსტინასაც. ისევე როგორც სხვა იმპერატორებს ანტონინუსამდეც და მის შემდეგაც.

იოვიანი. ვიცი, მბრძანებელო, მაგრამ ჩვენს წინაპრებს არ ღირსებია კეტსმარტუნის ნათელი.

იულიანი (დიდხანს აკვირდება ბასრი და გამჭოლი მხეროთ). აჰ, აი, თურმე სად მარხია ძაღლის თავი, იოვიანე!

ერთი ეს მითხარი. გუშინ, შეღამებისას, მსხვერპლს რომ ვწირავდი, შენ ხომ პატაკით შემოხვედი სწორედ იმ დროს, როცა წმინდა წყალს ვისხამდი ხელზე, რათა ზვარაკის სისხლი ჩამომერცხა.

იოვიანი დიახ, მბრძანებელო...

იულიანი. ძალიან ვჩქარობდი და ამ ფაციფუცში ჩემდა უნებურად რამდენიმე წვეთი შემოგაშენე. შენ კი გველნაკბენივით იხკუპე უკან, თითქოს მხეფებმა ტანისამოსი წაგიბილწესო.

იოვიანი. ჩემო მბრძანებელო... მაშასადამე, ეხეც შენიშნე?

იულიანი. შენ კი გინდოდა, რომ არ შემენიშნა?

იოვიანი. დიახ, ხელმწიფეო. ვინაიდან ეს მხოლოდ მე მეხება და კიდევ ერთ კეშმარიტ ღმერთს.

იულიანი. შენ გალილეელი ხარ?

იოვიანი. ხელმწიფეო, შენ თვითონ გამგზავნე იერუსალიმში, და მე ჩემი თვლით ვიხილე უველაფერი, რაც იქ მოხდა. მას მერე ბევრს ვფიქრობდი, ქრისტიანების წიგნებს ვკითხულობდი, სასაუბროდ ვიწვევდი მრავალ მათგანს და ბოლოს და ბოლოს იმ დასკვნამდე მივდი, რომ სწორედ მათი მოძღვრება გვიმუდავებს ღვთაებრივ კეშმარიტებას.

იულიანი. ეს რა მესმის? გამაგებინეთ, რა ხდება? აი, რარიც გადამდებია და სადამდის უწევს სიშლეგე! ჩემი ახლობლები... ჩემი საკუთარი მხედართმთავრები უნდა გამიდგნენ?

იოვიანი. პირისპირ დამაყენე შენი მტრების წინაშე, მბრძანებელო და დაინახავ, რა ხარულით მივაგებ კეისარს კეისრისას.

იულიანი. მაინც რას?..

იოვიანი. სისხლს და სიცოცხლეს.

იულიანი. სისხლი და სიცოცხლე არ კმარა! თუ მბრძანებელი ხარ, ადამიანის სულსა და ნებაზე უნდა მბრძანებლობდე. და აი, იესო ნაზარეველი სწორედ აქ მედობება გზაზე, ძალაუფლებას მეცხილება.

ხომ არ გგონია, რომ შენს დასჯას ვაპირებ, იოვიანე? ისინი, ვისაც ახლა მიემხრე, უდიდეს ბედნიერებად მიიჩნევენ ამას. რადგანაც სიკვდილით დასჯის შემდეგ წმიდა მოწამეთა შორის შეირაცხებით; ასეა, არა? განა ამნაირად არ განადიდეს ყველა, ვინც მათი სიშლეგისათვის დავსაჭე, უფრო სწორად, იძულებული ვიყავი, დამესაჯა?

შეწინავეთა რაწმში გიკრავ თავს! ამას იქით შენი დანახვაც აღარ მინდა. შეიძლება ასე მიღალატო და შენი ორგულობა ორმაგ მოვალეობასა და ორ სამეფოზე ფუჭი ლაქლაქით შენიღბო? სპარსეთის მეფის გარდა ბევრი სხვა მეფეც იწვნევს კისერზე ჩემს ყულფს.

შეწინავეთა რაწმშია შენი ადგილი, იოვიანე!

იოვიანი. ჩემს ვალს ყველგან მოვიხდი, მბრძანებელო! (ხელმარჯვნივ გადის.)

იულიანი. არავის ავამღვრევიანებთ ამ ნათელ დილას, რომელიც ესოდენ სასიკეთო ნიშნით დაიწყო. უდრტინველად ავიტანთ ამასაც და ბევრ სხვა რამესაც... ლაშქარს მაინც გააცნან ჩემი სიწმარე. ჩემო პრისკუს, შენც, კიტრონი, და თქვენც, ჩემო მეგობრებო, ეცადეთ ღირსეულად აღასრულოთ ეს საპატოო ვალი.

სიფრისტები ამაზე დიდი ბედნიერება რაღა იქნება? (გრაგნილს ჩამოართმევს იულიანს და ხელმარჯვნივ გადის.)

იულიანი. ერთსა გთხოვ, ორმიზდ, ეჭვი ნუ შეგეპარება ჩემს ძლიერებაში, თუმცა ერთი შეხედვით ისე ჩანს, თითქოს აქ ყველა დამთხვეულს თავისი გააქვს. წადი შენც წადი, ნიკიტა, და თქვენც, მეგობრებო, ყველამ თქვენ-თქვენს საქმეს მიხედეთ. მე ცოტა მოგვიანებით მოვალ, როცა მთელი ლაშქარი დაბლობზე მოიყრის თავს.

იმპერატორია და მაქსიმუს გარდა ყველანი ხელმარჯვნივ გადის.

ერთისა და მისთვის დაეტოვებინა უველაფერი, სწორედ ის იქნებოდა ერთადერთი მდიდარი და-
ტაკთა შორის.

იულიანე. ამაზე უარეს შედეგებს ვერც იპოვიდი. სიმდიდრე ვინ მომასწავა? განა სათი-
თაოდ არ დაიტაცეს და მიისაკუთრეს უველაფერი, რისი მფლობელიც უნდა უოფილიერო სამ-
უაროს მბრძანებელი და რაც სხვებივით ცალ-ცალკე კი არა, მთლიანად და განუყოფლად
მხოლოდ მას უნდა რგებოდა წილად? ო, რარიღ დანაწევრებულია უოველგვარი ქრისტიანული
რა დაქუცმაცებულია უველა სულიერი ძალა! განა ლიბანიოსს მკვერმეტუველებს ქრისტიანულ
უებროს უნარი არ მიბმადლა განგებამ, რის გამოც მას ერთსულოვნად აღიარებენ რიტორთა
შეფედ? განა შენ, ჩემო მაქსიმე, სრულად არა ფლობ იდუმალი სიბრძნისმეტუველების არა-
ნაკლებ იდუმალ ძალას? ანდა ავიღოთ, თუნდაც ის დამთხვეული აპოლინარიოს ანტიოქიელი,
ვისი ზეშთაგონებისა და პოეტური ნიჭის ძალა იმდენად უჩვეულოა, რომ მე მისდამი შურის
მეტი სხვა აღარა დამჩენია რა, ახლა გრიგოლ ნაზიანზელს აღარ იკითხავ, ვისი მძლეთამძლე
ნებისყოფაც იმდენად უდრეკია, რომ ბევრი ჩვენი თანამემამულე მეტსახელად უწოდებს
„დიდს“, რაც აშკარად არ შებფერის იმპერატორის ქვეშევრდომს, და რაც კიდევ უფრო უც-
ნაურია, ამავე მეტსახელით იხსენიებენ გრიგოლის მეგობარს ბახილ კესარიელსაც, კაცს, რო-
მელსაც ბაღლივით ჩვილი გული და ქალწულივით ნაზი სახის ნაკვთები აქვს, თანაც ცხოვ-
რების ასპარეზზეც კი არ გამოდის, კარჩაკეტილად ცხოვრობს მთელი სამუაროსაგან მოწყვე-
ტილ თავის პაწაწინა მამულში, განდევნილი კუნძული დაუხურავს და სულ რამდენიმე კაც-
თან თუ აქვს ურთიერთობა, აგრეთვე თავის დასთან და სხვა ქალებთან, რომლებსაც ღვთის-
მოსავეებად და წმინდანებად თვლიან. მაგრამ ვისი გავლენა შეედრება ამ გალილეელი და-ძმი-
სას, იმ წერილების წყალობით, რომლებსაც იბინი დროდადრო უგზავნიან თავიანთ თანამო-
რწმუნეთს უველაფერი, თვით განდევნილობაცა და განმარტობაც ჩემი ძალაუფლების საპი-
რისპირო ძალად იქცევა! მაგრამ უველაზე საშიში ჩემთვის მაინც ის ჭვარცმული იუდეველია.

მაქსიმე შენც ადექი და განუდექ ამ დაქუცმაცებულსა და დანაწევრებულ ძალმოსილე-
ბას, მაგრამ ნუ გექნება იმისი იმედი, რომ დათრგუნავ მემამბოხეებს, ოუკი მათთვის უცნობი
მბრძანებლის დესპანად ან მხედართმთავრად წარსდგები იმათ წინაშე. მოვედ და იმოქმედე
მხოლოდ შენი სახელით, იულიანე! განა იესო ნაზარეველი სხვის მოცაქულად მოგველინა? განა
სახალხოოდ არ განაცხადა, მე ვარ ის, ვინც წარმომგზავნაო? ქვეშარიტად, შენშია უამთა და-
სასრული, შენ კი ამას ვერ ხედავ. განა თავის შეუმცთარ თითს შენ არ მოგაპრობს უველა
მისანი, მოგვი, ქურუმი? განა შენვე არ გასახილებს მისნობის უველა ნიშანი? დედაშენის
სიწმარო ხომ არ გაგახსენო?

იულიანე რომელი? ვითომ აქილევსი რომ შვა?

მაქსიმე. ან იქნებ იმის შეხსენება გვირდება, რომ ბედნიერება თითქოს არწივის ურთე-
ბით მიგაქროლებდა ცხოვრების მღელვარე, ათასგვარი ხიფათით სავსე და ბობოქარი ზღვის
თავზე? ვინა ხარ შენ, ხელმწიფეო? იქნებ მკვდრეთით აღმდგარი აღექიანდრე, აღრე ქერ კი-
დეც უნდილი და უმწიფარი, ახლა კი უკვე მოწიფული და თხემით ტერფამდე აღქურვილია,
რათა დაასრულოს დიადი საქმე?

იულიანე მაქსიმე!

მაქსიმე. კაცობრიობის ცხოვრებაში, დროის განსაზღვრულ შუალედების შემდეგ, ვილ-
აც მკვდრეთით აღმდგარი გამუდმებით ევლინება ქვეყნიერებას. ისა ჰგავს მხედარს, წრეში
რომ დააქენებს გაუხედნავ ცხენს, თავს ვერ იმაგრებს და ძირს ვარდება, გადის დრო და მხე-
დარი კვლავ ზურგზე ექცევა ცხენს, უფრო თამამი, გამოცდილი და გამობრძმედილი. მაგრამ
ბედაურის დაურვება შეუძლებელია და, ვინ იცის, მერამდენედ, კვლავ მეორდება იგივე სუ-
რათი — სულ სხვადასხვა სახით მოდის მხედარი, შედეგი კი უოველთვის ერთი და იგივეა:
მხედარი ძირს აგდია, ცხენი კი თავაწყვეტილი მიგელავს თავისი გზით, და ასე გრძელდება
დღევანდელ დღემდე. ასეთია განგების ნება: ის უნდა ჩამოვარდნილიყო ღვთისდარი კაცის
სახით — ედემის ბაღში, მსოფლიო სახელმწიფოს დამარსებლის სახითაც და იგივე ბედი
სწეოდა უფლის სასუფეველის მთავრად მოვლენილს, ვინ იცის, კიდევ რამდენჯერ მოგვევლინე-
ბა, კიდევ რამდენჯერ გამოჩნდება ჩვენ შორის, ვერავისგან ვერ შეცნობალი.

რა იცი, იულიანე, შენ თვითონ იუავი თუ არა მასში? მე ვგულისხმობ იმას, ვისაც დღეს
ხდენი.

იულიანე (ჩაფიქრებით გახედავს სივრცეს). ვინ ამოხსნის ამ გამოცანას?

მაქსიმე. ის ძველი წინასწარმეტუველებაც ხომ არ გაგახსენო, რომელსაც დღეს ხელახლა
იმეორებენ? მაშინ ითქვა, გალილეელის მეუფება იმდენ წელს გასტანს, რამდენი დღეც არის

წელიწადში. ორი წლის შემდეგ ხამას სამოცდახუთი წელი შესრულდება იმ დროიდან, როცა ბეთლემში დაიბადა იესო ქრისტე.

იულიანე. შენ გწამს ეს წინასწარმეტყველება?

მაქსიმე, მე გწამს მომავალი.

იულიანე. ისევ გამოცანა!

მაქსიმე. მე გწამს თავისუფალი აუცალებლობა!

იულიანე. ეს გამოცანა კიდევ უფრო ბნელია და ბუნდოვანი!

მაქსიმე. იცი, იულიანე? როცა სამყაროელი ხაერცის სიყაროელეში იგრაგნებოდა ქაოსი და იაქვე ერთადერთი იყო, — იმ დღეს, როცა მან. იუდეველთა ხალხით წერილის თანახმად, ხელის აქნევით ბნელისაგან გამოიყო ნათელი, ხოლო წყლისაგან — ხმელი, დიახ, იმ დღეს დიადი შემოქმედის ძალმოსილება უფრო უსაზღვრო და უსასრულო იყო, ვიდრე ოდესმე.

მაგრამ დედამიწაზე ადამიანის მოვლინებასთან ერთად ქვეყნიერებას მოევლინა ურიცხვი სხვადასხვა ნებაც, ადამიანებმაც, ცხოველებმაც და მცენარეებმაც, წარადიული კანონების თანახმად, დაიწყეს თავიანთ მსგავსთა შექმნა. წარადიული კანონებითვე დასაზღვრული მნათობთა წრებრუნვა ცის უსასრულო თაღზე...

სინანულმა ხომ არ შეიბურო იაქვე? უველა ძველი თქმულება გვიხატავს მონანულ შემოქმედს.

მან თვითონვე ჩახლო თავის ქმნილებაში თვითშენახვის უცვლელი კანონი, ქმნილებას თავისი თავის შენახვა სურს და კიდევ ინახავს.

მაგრამ ორი განკერძოებული სამეფო გამოუღმებით ეომება ერთიმეორეს. სადაა სამყაროს მბრძანებელი, სადაა ო რ ა დ ი, რომელიც შეარიგებს მათ?

იულიანე (წინ იყურება). ორი წლის შემდეგ... უველა ღმერთი უქნადაა... და მათ უკან არა დგას არავითარი ძალა, რომელიც თუნდაც ჭიბრით წინ აღუდგებოდა ჩემს ზრახვებს.

ორი წლის შემდეგ? ორ წელიწადში მთელ დედამიწას დავიმორჩილებ.

მაქსიმე, რას ამბობ, იულიანე?

იულიანე. მე ახალგაზრდა ვარ, ძლიერი, ჯანდონით სავსე. მე მინდა დიდხანს ვიცოცხლო, მაქსიმე. (ხელმარჯვნივ გადაია).

მაქსიმე უკან მიჰყვება.

მთაგორიანი, ტყით დაფარული ადგილი, ხეებს შორის მდინარე მიედინება. მალეობზე პატარა სახლი დგას მზის ჩასვლის დროს. ბორცვება შორის, მარცხნიდან მარჯვნივ, რაზმები მიდიან. განდგეგლის სამოსლით მოსილი ბასილი კამარნილი და მისი და მბარნიშ გზის პირას დგანან და ჯარისკაცებს, რომლებმაც წყურვილისაგან პირი უშრებათ, წყალსა და ხილს აწვდიან.

მბარნიშ. შეხედე, ბასილი, ამ საცოდავებს: ვერ იტყვი, რომელი უფრო ფერმკრთალია, გამხდარი და გამოფიტული.

ბასილი. მერედა, რამდენი ჩვენი ქრისტიანი ძმია მათ შორის! ვაი შენ, იმპერატორო იულიანე! ეს მისი ახალი ჩანაფიქრი უოველგვარ წამებასა და სატანჯველზეც უარესია. ვის წინააღმდეგ მიჰყავს თავისი ურდოები? უმალ ქრისტიანების ვინემ სპარსთა მეფის წინააღმდეგ.

მბარნიშ. ნუთუ მართლა ფიქრობ, რომ ამ საშინელების ჩადენა შეუძლია?

ბასილი. დიახ, მაკრინე, სულ უფრო ცხადად ვხედავ, რომ დარტყმა ჩვენ წინააღმდეგაა მომართული. მას განზრახული აქვს ხალხს დაავიწუოს უველა მარცხი, რაც ანტიოქიაში განიცადა, შეუშოვარი წინააღმდეგობა და დამცირება თუ შეურაცხუფა, რაც თავისი უკეთური საქმის სანაცვლოდ იწვნია. განზრახული აქვს და კიდევაც განახორციელებს ამას. მისი გამარჯვება უველაფერს ამოშლის ადამიანთა მეხსიერებიდან. ასეთია კაცის ბუნება: მის თვალში ბედნიერება უველაფერს ამართლებს და უმრავლესობა უოველთვის ქედს იტრის ძალის წინაშე.

მბარნიშ (მარცხნივ ახედება). ახალ-ახალი ურდოები უანგარიშო, ურიცხვი...

გზანუ ახალი რაზმები ნოაბიჯებენ. დაღლილობისაგან გამოფიტული ერთი ახალგაზრდა ჯარისკაცი გზის პირას ეცემა.

ანისტავენი (ჯობს ურტყამს). ადექი ადექი-მეთქი ძაღლო!

მბარნიშ (მათკენ მიეშურება). ნუ ურტყამ, ნუ!

ჯარისკაცი. მირტყას, მირტყას. წამება ნეტარებაა!

მხედართმთავარი ამიანე (უახლოვდება). რატომ შევჩერდით? აა, ისევ ისაა?.. ვითომ მართლა აღარ შეუძლია?

ანისტავენი. აბა რა ვიცო, ბატონო, უოველი ფეხის ნაბიჯზე კი ეცემა და...

ქართული
ბიბლიოთეკა

მამაკრინე, მოწყალება მოიღეთ ვინაა ეს უბედური?.. აი, ხილის წვენი; მიირთვი, ძალას მოგცემს... ვინაა, ბატონო ჩემო?

ამინანი, კაპადოკიელია, ერთი იმ შეცთომილთაგანი, ანტიოქიაში აფროდიტის ტაძარი რომ იდგარბიეს.

მამაკრინე, აა, ერთ-ერთი წამებუღი?

ამინანი, იქნებ წამოდგი, აგათონი.. შეცოდება ეს უბედური, ისე საშინლად წამებუღი რომ ვერ აიტანა და მას შემდეგ თავის ჰკუაზე აღარაა.

აბათონი (დგება). არაფერია, გაუძლებ. ისიც უნდა მოგახსენოთ, რომ ჩემს ჰკუაზე ვარ.. მირტყით, მირტყით, მირტყით. — წამება ნეტარებაა!

ამინანი (ასისთავს). წინს დროის დაკარგვა არ შეიძლება!

ანისთავსი (გარისკავენს). წინ, წინ!

აბათონი, ბაბილონისი დაეცა... მალე დაეცემა ბაბილონელი მემრუშეც, კანტუს ლომი მოკლეს... მალე მოკლავენ გვირგვინოსან ლომსაც!

ქრისტეან ჭარისკაცებს ხელმარცხნივ მიერეკებიან.

ამინანი (ბასილს და მაკრინეს). უცნაური ხალხი ხართ: სცდებით და მაინც სიკეთეს თუ ხავთ, მაღლობელი ვარ წყალი რომ მიწოდებთ მწყურვალთ. იმპერატორის ხამსახური რომ არ მიკრძალავდეს, თავადაც მოხარული ვიქნებოდი. უკეთ მოვკცეოდი თქვენს მოყვასთ (ხელმარცხნივ გადას).

ბასილი, ღმერთმა გაკურთხოს, კეთილშობილო წარმართო!

მამაკრინე, ნეტა ვინაა ეს კაცი?

ბასილი არ ვიცი! (მარცხნივ ახედებს.) შეხედე, შეხედე! თვითონ იმპერატორი!

მამაკრინე, ისაა!

მარცხენა მხრიდან გამოჩნდება მხმდარქმისმამარი იულიანე; უკან სხიშლის მცველნი მოჰყვებიან ანატოლიოსის წინამძღოლობით.

იულიანე (თავის მხლებლებს). რა? დავიღალე? განა ცხენის წაქცევა შემაჩერებს? ან იქნებ ფეხით სიარული ნაკლებ შემფერის. ვიდრე უჩიშო ცხენზე ამხედრება? დავიღალე? ჩემს წინაპარს უთქვამს, იმპერატორი თვით სიკვდილსაც კი ფეხზე მდგომი უნდა შეხვდესო. მე კი ვამბობ, რომ იმპერატორი არა მარტო სიკვდილის წამს, არამედ მთელი სიცოცხლის მანძილზეც უველასათვის მისაბამ სიმტკიცეს უნდა იჩენდეს. დიახ, მე ვამბობ, რომ... აა, მზას შუქსა ვფიცავ, თუ ეს ბასილი კესარიელი არ იყოს!

ბასილი (მღაბლად იხრება). შენი მონა-მორჩილი, ძღვევამოსილო მზრძანებელო!

იულიანე, რაც მართალია, მართალია, უკეთესი მონა-მორჩილი აღარ იქნება. (უახლოვდება.)

აი, თურმე როგორია ეს შენი ქოხი, ესოდენ სახელგანთქმული აქედან დაგზავნილი წერილებით! მთელ ქვეყანაში ამ ქოხზე უფრო მეტს ლაპარაკობენ, ვიდრე სიბრძნისმეტყველების კათედრებზე, თუმცა მათ აღსადგენად არც თავი დამიწოგავს და არც სახსარი, რომ ძველი დიდება დამებრუნებინა მათთვის... ეს ქალი აღბათ შენი დაა, მაკრინე! ასეა, არა?

ბასილი, დიახ, ხელმწიფეო.

იულიანე, ლაშაში ქალი ხარ და თანაც ჯერ კიდევ ახალგაზრდა, მაგრამ გავიგე, რომ ზურგი გიჭკვრია ცხოვრებისათვის.

მამაკრინე, ხელმწიფეო, მე ამ სოფელს ვაქცეე ზურგი, რათა შემეძინა საუკუნო სიცოცხლე.

იულიანე, ვიცნობ, ძალიან კარგად ვიცნობ თქვენს ცთომილებას. ერთვად იმაზე ობიდავთ, რაც ამქვეყნიური ცხოვრების მიღმაა და რაზედაც არავითარი წარმოდგენა არა გაქვთ.

ხორცს რომ აკვდინებთ. ამით თქვენ კვლავთ უველა ადამიანურ ვნებას, და მაინც, მე გეუბნებით, რომ თქვენს საქციელში არანაკლები პატივმოყვარეობა გამოსკვივის, ვიდრე რაშიაც გწებავთ.

ბასილი, ნუ გგონია, ხელმწიფეო, თითქოს ბრმა ვიყო და ვერ ვამჩნევდე იმ საფრთხეს, რაიც თან ახლავს ამ ქვეყნისაგან განდგომას. ვიცი, რარიგ მართალია ჩემი მეგობარი გრიგოლი, როდესაც წერს, მე ვგრძნობ, რომ სუფლით განდევილი ვარ, თუმცა ხორციელად განდევილი არა მჭვიაო. ისიც ვიცი, რომ ეს უხეში ხამოსი ბევრს ვერაფერს არგებს ჩემს სულს თუკი ჩემს დამსახურებად მივითვლი ამას.

მაგრამ მე სხვა თვალთ ვუყურებ საქმეს. განმარტოებით ცხოვრება ენით უთქმელ ნეტარებას მანიჭებს. — ესაა და ეს, მთელი ქვეყანა საზარელი ვნებების აღშია გახვეული, მაგრამ ჩემს მყუდრო სავანემდე ვერც მათი სიბილწე აღწევს და ვერც სიმახინჯე. აქ ჩემი ხორცი მაღლდება ლოცვით, სული კი იწმინდება კრძალვითა და თავშეკავებით.

იულიანე. ო, ჩემო მცირედის მკმარო ბასილი, მე კი მგონია, რომ შენ რაღაც უფრო მეტისავენ ისწრაფი თუ მოთქმა-მოთქმას ვენდობით, შენს დას მაკრინეს უმაწილი ქალები შემოუტრებიან თავის გარშემო, რომლებიც ცდილობენ ყველაფერში მიჰბადონ მას, და თვით შენაც, ისევე როგორც შენს გალილეველ მასწავლებელს, თორმეტი კაცი დაგიმარაფებია, რას უპირებ მათ?

ბასილი. ქვეყნის მოთხავე მხარეს დავგზავნი, რათა საბრძოლველად აღსდგონ და განამტკიცონ ჩვენი მოყვასნი.

იულიანე. ამაქვს ესე იგი, ჩემ წინააღმდეგ აგზავნი მათ, მქვერმეტყველების ბასრი იარაღით აღჭურვილთ, კი მაგრამ, სად დაეუფლეთ მქვერმეტყველებას, ამ დიდებულ ბერძნულ ხელოვნებას? სად და ჩვენს სკოლებში მსტოვარივით შემოიპარე ჩვენს ბანაკში, კარგად დაწვერე ყველაფერი და ახლა ბოროტად იუყენებ შენს ცოდნას, რათა მზაკვრულად ჩაგვეცე ზურგში დანა.

იგი რას გეტყვი, ბასილი? მე შეტეს ველარ მოვიტყენ ამ უკეთურებას მტკიცედ გადაწყვიტა, ხელიდან გაგაგდებინათ იარაღი, იუთხეთ თქვენი მათე, თქვენი ლეკა და სხვა უცივი მქაბნელები, მაგრამ ამიერიდან გეკრძალებათ ჩვენი ძველი პოეტებისა და ფილოსოფოსების კითხვა და განმარტება, დიდ უსამართლობად მიმაჩნია ის, რომ კვლავინდებურად ეწაფებოდეთ ცოდნის იმ წყაროს, რომლის სიწმინდესაც თქვენი ბაგეებით ბლაღავთ და ამღვრევთ. ამიერიდან ჩვენს სკოლებში სიარულს ასევე ვუკრძალავ გალილეველ უმაწილკაცებსაც, რადგან რა ესაქმებათ იქ? მხოლოდ ის, რომ გაგვძარცვონ და ჩვენი საკუთრება მიითვიხონ, რათა შემდეგ ჩვენ წინააღმდეგ მომართონ ჩვენივე იარაღი!

ბასილი. ბელმწიფეო, ჩემს ყურამდე უკვე მოაღწია ხმებმა ამ უცნაური განკარგულების შესახებ, და მე სავსებით ვეთანხმები გრიგოლს, რომელიც წერს, რომ არავითარი განსაკუთრებული უფლება არა გაქვს, შენს საკუთრებად აცხადებდე ბერძნულ მქვერმეტყველებას და ბერძნულ სიბრძნეს, იმაშიც ვეთანხმები მას, რომ შენ იუყენებ ანბანს, რომელიც, სხვათა შორის, იგვიპტელებმა გამოიგონეს, და ატარებ პორფირს, თუმცა მისი ხმარების წესი პირველად ტიროსელებმა შემოიღეს...

ესეც ცოტაა, შენ დაიპყრე ქალაქები და დაიმონე ხალხები, რომელთა ენაც არ გესმის და რომელთა ადათ-წესებისაც არა გაგეგება რა, და შენ ოული, რომ ამის სრული უფლება გაქვს, მაგრამ იმავე უფლებებით, რომლებითაც შენ სარგებლობ ამ ხილულ სამყაროში, უხილავ სამყაროში სარგებლობს ის, ვისაც შენ გალილეველს უწოდებ.

იულიანე. კმარა! ამის გაგონებაც არ მინდა ისე ლაპარაკობთ, თითქოს სამყაროს ორი მბრძანებელი მართავდეს, და თქვენი სიკერპით ცდილობთ გზაზე გადამდობით, ო, თქვე ტაკიმასხარებო! მკვდარს როგორ უპირისპირებთ ცოცხალს? მაგრამ მალე ყველაფერს გაიგებთ, ხომ არ გგონიათ, რომ საომრად სამზადისმა და ათასმა დავიდარბან ხელი ამადებინა იმ თხზულებაზე, რომელსაც თქვენ წინააღმდეგ ვწერ და რომელზედაც ამდენი ხანია ვმუშაობ? თქვენი აზრით, დამეებს ძილში ვატარებ? სკდებით! „წვერთმოდულის“ სანაცვლოდ მხოლოდ დაცინვა დავიმსახურე თვით იმათი მხრიდანაც კი, ვისაც, თავისდა სასიკეთოდ, არ აწყენდა კარგად დაეწეპირებინა ზოგიერთი ქეშმარიტება, მაგრამ ეს ნაკლებად მაძარდებს, შევარცხვინე ის კაცი, ხელში რომ კომბალი უჭირავს და ძაღლების ბროვას კი გაურბის... რა გაციინებს, ქალო? ხასაცვილოს რას ხედავ?

მაკრინე. რატომ ცხარობ, ბელმწიფეო, ან რატომ ესხმი თავს იმას, ვინც შენი აზრით, დიდი ხანია მოკვდა?

იულიანე. აა, მუნძის, მუნძის! ესე იგი, შენ ამტკიცებ რომ ის ცოცხალია?

მაკრინე. მე მხოლოდ ერთ რამეს ვამტკიცებ, მბრძანებელო: შენ თვითონვე გრძნობ, რომ ის ცოცხალია!

იულიანე. მე?.. უფურც შენ... მე ვგრძნობ?

მაკრინე. მამ, რატომ სდევნი ასეთი გააფთრებით? არა, მას კი არა, მისდამი შენს რწმუნას ბდევნი! განა შენს სიძულვილში, შენს დევნაში ისევე არ ცოცხლობს, როგორც ჩვენს სიყვარულში?

იულიანე. ვიცი მე ეს თქვენი მზაკვრული ხრიკები! თქვენ, გალილეველები, ერთს ამბობთ და სულ სხვას გულისხმობთ, და ამას ეძახით მქვერმეტყველების ხელოვნებას, უბადრუტონ! ნამდვილი მღვდლები ხართ! ესე იგი, მე ვგრძნობ, რომ გვარცმული იუდეველი ცოცხალია?! როგორ უნდა დაცემულყო ეს ჩვენი საუკუნე, რომ ხალხს ამნაირი ბოდვა დაეჭერებინა? მაგრამ ვაი რომ სჯერათ! სჯერათ კი არა და, ამ ბოდვას სიბრძნედ სთვლიან! რამდენი უნდა თეთრად გამოთენებია იმაზე უიქრნი, რომ არსებობის ქეშმარიტა სა-

ფუფქველი მომეძებნა! მაგრამ სად არიან ჩემი მიმღევრები? რამდენი აქებს ჩემს სიტყვებს, მაგრამ ძალზე ცოტას, ან, უფრო სწორად, სულაც არავის არ სჯერა შაოი.

მაგრამ ჭეშმარიტად გეუბნებით თქვენ, ეს ჯერ კიდევ არ არის დასასრული. მოვა დარ და გაანათებს მაგ თქვენს ბნელ სულებს, და მაშინ გაიგებთ, საით მიილტვის ყოველივე გათიშული, რათა კვლავ ერთარსად იქცეს. დიახ, გაიგებთ, რომ ყოველივე ის, რაც ახლა თქვენს წიწღს იწვევს, მშვენიერი ყოფილა; ხოლო ჯვარს, რომელსაც თქვენ ესავთ, კიბნდ განცხადებენ თებ მისთვის, ვისაც არ იცნობთ.

მაპარინე. მე კი გეუბნები, ხელმწიფეო, რომ შენ მხოლოდ მათრახი ხარ უფლის ხელში, მათრახი, რომლითაც ის გვსჯის ჩვენი ცოდვებისათვის. ვაი ჩვენ, რომ ასე განვარისხეთ იგი ვაი ჩვენ, გულხენეშთ და უკეთურთ, რომლებმაც გადავუხვიეთ ჭეშმარიტ გზას!

ისრაელს აღარ პავდა მეფენი, და, აი, მიტომ მიგზადა უფალმა გონი, რომ დაგესაჯეთ.

შერედა, რა გონებას მოჰფინა ბინდი, მხოლოდ იმიტომ, რომ ჩვენ დაგვრეოდის რა დიდებულ ხეს ჩამოამტვრია ტოტები, რათა წყებლებით მოსდგომოდი ცოდვებით დამძიმებულ ჩვენს მხრებს და ბეჭებს!

შენ მოგცა ნიშნები და ვერ დაინახე! შენ ვიხმობდა ხმა და უური არ უგდე! უხილავ ხელს ცეცხლოვანი ასოები გამოჰყავდა შენ წინ აღმართულ კედელზე და ისე წაშალე, რომ არც კი გიკდია ჩასწვდომოდი მათ ფარულ აზრს!

იულიანე. ბასილი... რა სამწუხაროა, რომ დღემდე არ ვიცნობდი ამ ქალს!

ბასილი. წავიდეთ, მაკრინე!

მაპარინე. ვაი მე, რომ ვიხილე ეს ცეცხლოვანი მზერა, სადაც ერთმანეთს ეწვევის (ანგელოზი და გველი, განდგომილის სიმწარე და მაცთური ცბიერება! რისი იმედი უნდა ჰქონოდათ ჩვენ დებს და ძმებს ამ ცის რჩეულის წინაშე? მისი სახელით მოქმედებს ვიღაც მძლეთამძღვე! ნუთუ ვერ ხედავ, ბასილი, თვით უფალ ღმერთს აურჩევია, რათა მუსრი გაგვაგლოს ვეღვას!

იულიანე. ჭეშმარიტებას დადადებენ შენი ბაგენი!

მაპარინე. და არა მე!

იულიანე. აი, პირველი სული, რომელიც მე დავიმორჩილე!

მაპარინე. განველ!

ბასილი. წავიდეთ... წავიდეთ-მეთქი!

იულიანე. დარჩით! ანატოლიოს, ორივენი შეიპყარით! გიბრძანებთ, უკან მოსდიოთ ჩემს ლაშქარს, თქვენცა და თქვენმა მოწაფეებმაც, ქალებმა და უმაწვილკაცებმაც.

ბასილი. ხელმწიფეო, ნუთუ მართლა ბრძანებ მაგას?

იულიანე. რომელი ჭკუათამყოფელი დატოვებს თავის ზურგში მტრის ციხე-სიმაგრებს? ხომ ხედავ, ხელის ერთი აქნევით შევწყვიტე ისრების ის წვიმა, ამ ქოხიდან წარღვნით რომ ემუქრებოდა მთელ ქვეყანას.

ბასილი. არა, არა, ხელმწიფეო... ასეთი ძალადობა...

მაპარინე. ეჰ, ბასილი, განა სულერთი არ არის აქ თუ იქ?.. ყველაფერი დამთავრდა, ყველაფერი!

იულიანე. ხომ ითქვა: „შიაგეთ კეისარს კეისარისა?“ ამ ლაშქრობისას მე მჭირდება უკლებლივ ყველა ხელი, თქვენ შეგიძლიათ ავადმყოფებსა და დაჭრილებს მოუაროთ. ამით სახსურს გაუწევთ გალილეელებსაც; და თუ ეს კვლავ თქვენ მოვალეობად მიგჩნიათ, გირჩევთ, დროს ნუღარ დაჰკარგავთ. — მისი მეთუფება დიდხანს როდილა გასტანს!

რამდენიმე ჯარისკაცი გარს შემოერტყმება ბასილსა და მაკრინეს; დანარჩენები ტყის გავლით მიემუქრებიან კორტობზე წამომდგარი პატარა სახლისკენ.

მაპარინე. ჩაესვენა მზე ჩვენი სახლისა, ჩაესვენა ჩვენი სასოების მზე, სამყაროს მნათიო, ბასილი, ნუთუ ამასაც უნდა მოვსწრებოდით? ჩვენი თვალთ გვეხილა უსინათლო ღამის დადგომა?!

ბასილი. სინათლე არის!

იულიანე. სინათლე იქნება! ზურგი აქციეთ დაისს, გალილეელებო! აღმოსავლეთს მიაბურეთ მზერა, აღმოსავლეთს, სადაც თვლებს შელიოსი. ჭეშმარიტად გეუბნებით თქვენ, რომ იხილავთ მიწის მბრძანებელს — მეუფე-მზეს! (ხელმარჯვნივ გადია).

ყველანი უკან მისდევენ.

გვფრატისა და ტიგროსისა გადაღმა, ვრცელი ტრამალი, რომელზედაც იმპერატორის ლაშქარს ნაწილობრივ ეკვე გაუშლია კაცები. ხელმარცხნივ, სიღრმეში დაბალი ბუჩქნარია, რომ

მელიც ფარავს ტიგროსის კლავნილ კალაპოტს. ბუჩქებს ზემოთ ხომალდთა ანძებია მწყრივი მოჩანს. ეს მოლტუბლულია. საღამოედება. ჯარისკაცები და ლაშქრის მანარქონი მონაწი-
ლინი) კარგვბსა შლიან და ხომალდებიდან საომარი საქურველი და სურსათ-საინფორმაციო გად-
მოაქვთ. შორს მეთვალყურეთა კოცონები ანთია მდინარის ნაპირიდან ბრუნდებიან მთავარ
სარდალი ნივითა, მხედართმთავარი იოვიანი და ლაშქრის სხვა მოსამართლეები.

ნივითა. შეუძლებელია არ ვალიროთ, რომ იმპერატორი მაინც წარსულს მართ-
ლად იხე დავადგით ფები მტრის მიწა-წყალს, რომ ხმალიც კი არ გვიშიშვლებია. მდინარე
იხე გადავლახეთ რომ არავინ აღგვდგომია წინ; ერთი სპარსელი მხედარიც კი არსადა ჩანს.
იოვიანი. დიახ, როგორც ჩანს, მტერი ამ მხრიდან არ მოგველოდა.

ნივითა. იხე დაპარაკობ, თითქოს კვლავ იმავე აზრზე იდგე, რომ შეცდომა იყო ამ გზის
არჩევა.

იოვიანი. დიახ, კვლავ იმ აზრზე ვდგავარ, რომ უმჯობესი აქნებოდა ჩრდილოეთისაკენ
ავველო გეზი. მაშინ მარცხენა ფრთით უფრო მჭიდროდ მოვივებჩინებოდით ჩვენდამი შეგობ-
რულად განწყობილ სომხეთს და ამ უხვსა და ნაყოფიერ ქვეყანაში შევივსებდით ჩვენს სამ-
ხედრო მარაგსაც აქ კი? ჩვენს წინსვლას ხელს უშლიან და გვაფერხებენ მძიმედ დატვირთუ-
ლი ხომალდები, ჩვენ გარშემო კი მოტიტვლებული ტრამალია, თითქმის უდაბნო... ა! იმპე-
რატორი მობრძანდება! მე წავალ. — ამ ბოლო ხანს აღარა მწყალობს (ხელნარჩენივ გადის).

იმპერატორი იულიანი რამდენიმე დახლოებული პირის თანხლებით ბრუნდება მდი-
ნარის ნაპირიდან. მის შესახვედრად ბანაკიდან მოემართებიან პიტრი მრიბასიოსი, პროფის-
ტები პრისკუსი და კიტრონი, აგრეთვე რამდენიმე ჯარისკაცი.

იულიანი. როგორ იზრდება ჩვენ თვალწინ კეისრის საბრძანებელი, აღმოსავლეთით გა-
დადგმული ყოველი ჩემი ნაბიჯით ვაფართოვებ სახელმწიფოს საზღვრებს. (ფებს დაქრავს მი-
წას). ეს ჩემი მიწაწყალია! მე ჩემს სამეფოში ვარ და არა მის გარეთ... აბა პრისკუსი...

პრისკუსი. ჩვენო უფრო იმპერატორო, შენი ბრძანება შესრულებულია: ლაშქრის ყვე-
ლა ნაწილში წაყოთხულ იქნა შენი საოცარო სიზმარი.

იულიანი. კეთილი და პატიოსანი. რა შთაბეჭდილება მოახდინა ქარისკაცებზე ჩემმა
სიზმარმა?

კიტრონი. ვინ აღტაცებით გადიდებდა და ღვთაებრივს გიწოდებდა, ვინ კიდევ — პი-
რიქით...

პრისკუსი. ეს უკანასკნელი გალილეელები იყვნენ, კიტრონი!

კიტრონი. დიახ, დიახ, მათ უმრავლესობას გალილეელები შეადგენდნენ; ისინი მკერდ-
ში იცემდნენ მჯიღს და მწარედ ამინავდნენ.

იულიანი. ამასაც არ დავჭერდები. ჩემმა ქანდაკებებმა უნდა შეამკოს ყველა ქალაქი,
რომლებსაც მე დავიმორჩილებ. ამ ქანდაკებებს დახლების გასწვრივ ჩამწყრივებენ, რომელ-
თა მიღმაც ჩამდგარნი ხაზინადარნი ქამაგირს ურიგებენ ქარისკაცებს. ქანდაკებების ორსავე
მხარეს ანთებულ კანდელებს დადგამენ. ხალხო თვითრული ქანდაკების წინ — ხასკმევებს.
რომლებშიაც ქამაგირის ასაღებად მოსული ყველა ქარისკაცი საკმევლას ჩამდენიმე მარცვალს
ჩააგლებს.

მრიბასიოსი. მოწყალეო იმპერატორო, მომიტევე, მაგრამ კეთილგონივრული იქნება ეს?
იულიანი. რატომაც არა? მე შენ მაკვირვებ, მრიბასიოსი!

პრისკუსი. ებ, ჩემო მბრძანებელო, მოდი და ნუ გაგიკვირდება! კეთილგონივრული არ
იქნებაო?!

კიტრონი. თანაც ვისთვის. — ბულიანესათვის? მაშინ როდესაც მასზე გაცილებით უფ-
რო მდაბალთაც არაკეთილგონივრულ საქციელად არავინ უთვლიდა ამას!

იულიანი. მეც მგონია, ყველაზე არაკეთილგონივრული ამ შექიხვევაში ის იქნებოდა,
რომ დაგვემალა იდუმალ ძალთა ნება-სურვილი. თუკა საქმე იქამდე მივიდა, რომ უკვდავმა
ღმერთებმა თავიანთი ძალაუფლება მოკვდავს გადასცეს, — აშკარა უმადურობა იქნებოდა
ამის დამალვა. ესოდენ სახიფათო ვითარებაში, რომელშიაც ამჟამად ვიმყოფებით, ჩვენთვის
აღბათ არ უნდა იყოს სულერთი თუკი, ქარისკაცები იმას როდი სცემენ თავიანთს, ვისი თა-
ყვანისცემაც მართებთ.

გუბნები, მრიბასიოსს, და ამასვე გუბნები დანარჩენებსაც, თუკი ვინმეს სურს ამ გზით
შეზღუდოს ჩენი საიმპერატორო ძალაუფლება, ეს აშკარა მკრებელობაა, და მე არ შემიძ-
ლია წინ არ აღვუდგე ამას.

განა ჭერ კიდევ პლატონმა არ გვაუწყა ის კემპარიტება, რომ მხოლოდ ღმერთს თუ შე-
უძლია ადამიანების მართვა? რასი თქმა სურდა ამით? მე ვერ გავბედავ იმის მტკიცებას,

თითქმის პლატონი, ეს უებრო ბრძენი, ამ წინახწარმეტყველური სიტუაციით რომელიდაც კერძო, თუნდაც უველაზე დიდებულ კაცს გულისხმობდა, მაგრამ ვფიქრობ, უველანი ვიყავით იმ არეულ-დარეულობის მოწმენი, რასაც გარდუვალად იწვევს უზენაესი ძალა-უფლებების დაქუცმაცება.

მაგრამ მოვეშვათ ამას. მე უკვე გავეცე განკარგულება, რომ იმპერატორის გამოსახულებანი მთელ ბანაკში გამოფინონ.

ქრისტეშული
გინგლირთუკა

აა, ეფფერიონს! საით გაგიწევია?

სახლთუფრცვისი მფფარნიონსი მალეფსობრლოს ტანსაცმელში გამოწყობალი ბაცის თანხლებით ხომალდების მხრიდან მოეპარებება.

მფფარნიონსი მბრძანებელი, ეს ანტიოქიელი კაცი პრეფექტ ალექსანდრეს გამოუგზავნია, როგორც თვითონვე მითხრა, საგანგებო წერილი აქვს შენთვის ვადმოსაცემი.

იულიანო, აა, მითიქა! მომინათეთ!

მოაქვთ ჩიბაღდანი, რომლის შეუქნედაც იმპერატორი ხსნი და კახულობს წერილს. ამას კი ველარ ვიფიქრებდი. უფრო ახლოს მომინათეთ! დიახ, სწორედ ასე სწერია... აქაც... აი, აქაც... რა არის ეს? ღმერთმანი, ეს უფრო მეტია, ვიდრე მე შევეძლო წარმომედგინა! ნიშნობა. დახვედრის პროვინციებში ცუდად ხომ არაა საქმე, მბრძანებელო?

იულიანო, ერთი ეს მითხარი, ნევიტა, რამდენი დღე დაგვირდება იმისთვის, რომ კტიხიფონს მივაღწიოთ?

ნიშნობა, სულ ცოტა, ოცდაათი დღე მაინც

იულიანო, ბევრია! ოცდაათი დღე მთელი თვია და ვიდრე ჩვენ ასე კუსავით მივლოდავთ, ეს დამთხვეული...

ნიშნობა, თავად მოგეხსენება, მბრძანებელო, რომ ფლოტი გვაიძულებს მდინარის კალაპოტს მივსდიოთ. ალაგ ბობოქარი დინება გვიშლის ხელს, ალაგ — შეჩეჩები და კორომები. ჩემი აზრით უფრო ჩქარი სვლა შეუძლებელია.

იულიანო, ოცდაათი დღე! მერე ქალაქიც ხომ უნდა ავიღოთ... მტერი უკუვაქციოთ და ზავი დავდოთ. რამდენი დრო დასჭირდება ყოველივე ამას? ხოლო ჩვენ შორის ზოგიერთი უფუნური იმასაც კი გვთხოვდა, რომ შორიდან მოგვევლო. მა-მა-მა! ჩემი დაღუპვა უნდათ!

ნიშნობა, ნუ ღელავ, მბრძანებელო, რამდენადაც შესაძლებელი იქნება წინსვლას დავაჩქარებთ...

იულიანო უთუოდ უნდა დავაჩქაროთ... იცი, რას მწერს ალექსანდრე? ჩემი წამოსვლის შემდეგ ამ დამთხვეულ გალილეველებს სულ მთლად აუშვიათ თავი. მათი სიშლეგე თურმე დღითი დღე უფრო და უფრო იზრდება. გალილეველებმა იციან, რომ ამ ომში ჩემი გამარჯვება მათ საბოლოო განადგურებას მოასწავებს, და ისინი, ამ უტიფარი გრიგოლის მეთაურობით, მტრის დაშქარივით ირაზმებიან ჩემს ზურგში. ფრიგიის ზოგიერთ კუთხეში საიდუმლო სამზადისია, მაგრამ მაინც რა მზადებაა, კაცმა არ იცის დაბეჭითებით.

ნიშნობა, მაინც როგორ გგონია, მბრძანებელო? რას აპირებენ?

იულიანო, რას აპირებენ?.. ჭერჭერობით ლოცულობენ, ქადაგებენ, გალობენ და ქვეყნის აღსასრულს აუწყებენ ხალხს. მართო ამას რომ სჯერდებოდნენ?! არა, ისინი აცთუნებენ და თავიანთ მეთამბოხურ წრეში ითრევენ ჩვენს მომხრეებსაც. კესარიაში გალილეველთა ძმობამ ეპისკოპოსად აირჩია მსაჯული ევსევო... ეს მოუნათლავი კაცი, და ამ შეცთომილმაც თანხმობა განაცხადა არჩევაზე. რომელიც, მათივე საეკლესიო წესდების თანახმად, უკანონოდ უნდა ჩითვალოს! მაგრამ ეს უველაზე უარესი როდია. ათასჯერ უფრო უარესია ის, რომ ათანასე ალექსანდრიაში დაბრუნდა!

ნიშნობა, ათანასე?

პრისკუსი, ეს იდუმალებით მოცული ეპისკოპოსი, რომელიც ამ ექვსი წლის წინათ უდაბნოში გაუჩინარდა?

იულიანო, საეკლესიო კრებამ შეაჩვენა და ეკლესიის საქმეებში ყოველად გაუმართლებელი ჩარევის გამო განდევნა იგი, ჩემი წინამორბედის მმართველობისას გალილეველები გაცილებით უფრო მორჩილნი და მომყოლნი იყვნენ.

ახლა კი წარმოგიდგენიათ? ეს დამთხვეული მეოცნებე კვლავ ალექსანდრიაში დაბრუნდა, ხადაც მეფეთა საკადრისი შეხვედრა მოუწყვეს; მთელი გზა ხალიჩებითა და პალმის რტოებით იყო მოფენილი. ახლა იმას აღარ იკითხავთ, რა მოხდა შემდეგ? იმავე დამეს გალილეველები ამბობდნენ და კანონიერი ეპისკოპოსი გიორგი, ეს კეთილგონიერი და კეთილმოსურნე კაცი, რომელსაც რწმენისადმი გულგრილობა დასწამეს ცილად, — მოკლეს, ნაკუწ-ნაკუწ დაგლიჯეს და ნაფლეთები ქალაქის ქუჩებში მიყარ-მოყარეს!

ნევიტა, კი მაგრამ, ასე რამ გააგიჟათ? სად იყო პრეფექტი არტემიოსი?

იულიანო. დიახ, საკითხავიც სწორედ ეს არის, სად იყო არტემიოსი? მოგახსენებთ: არტემიოსი გალილეველებს მიეუიდა შეიარაღებული შეიქრა სერაპეიოსში, მსოფლიოს ამ უველაზე დიდებულ ტაძარში, შემუსრა ქანდაკებები, გაძარცვა სამსხვერპლოები და დაარბია ის უზარმაზარი წიგნთსაცავი, რომელიც ასე ძალიან გვიკვირდებოდა ამ მშფოთვარე და უმეცრებით აღსავსე დროში და რომელსაც ნაადრევად დაკარგული მეგობარივით დავიტარებდით. მინწარეს და მრისხანებას რომ არ ამოეშრო ცრემლი ჩემს თვალში.

კიტონი კეშმარიტად ეს ყოველგვარ წარმოდგენას აღემატება!

იულიანო. რა მწარეა იმის შეგნება, რომ არ შეგიძლია მისწვდე დაკისერი მოუგრიბო ამ არამზადებს, მით უმეტეს, როდესაც იცი, რომ მათი უკეთურობა დღითი დღე სულ უფრო და უფრო იზრდება... შენ ამბობ, ოცდაათი დღეო! რაღას ვაყოვნებთ? რა დროს ბანაკის გაშლაა? რატომა გძინავს? ნუთუ ჩემმა ხარღლებმა არ იციან რა დევს სასწორზე ამ თამაშში? თათბირი უნდა მოვიწვიოთ, როცა დავფიქრდები იმაზე, თუ რა შეძლო აღექსანდრე მაკედონელმა ოცდაათ დღეში...

ბანაკიდან მოდის მხადარტომთავარი იოვინანო, სპარსულ ტანსაცმელში გამოწყობილი უიარაღო ტაცის თანხლებით.

იოვინანო. ნუ შემრისხავ, მბრძანებელო, რომ შენ წინაშე გამოჩენა გავბედე; მაგრამ ეს კაცი...

იულიანო. სპარსელი მეომარი!

სპარსელი (მიწაზე ემხობა მის წინაშე). არა, მეომარი არა ვარ, მბრძანებელო!

იოვინანო. უიარაღო მოატენა ცხენი და მეთვალყურეებს უბო...

იულიანო. ესე იგი, შენი თანამემამულენი ახლოს არიან?

სპარსელი. არა, არა!

იულიანო. მაშ, აქ საიდან გაჩნდი?

სპარსელი (ტანსაცმელს შემოიძარცვავს). დახედე ამ ხელებს, სამყაროს მბრძანებელო. უანგიანმა ჩაჭვმა დამისისხლიანა... ხელი შეაბე ჩემს დაწყულულებულ ზურგს... ზურგი კი არა. ვეებერთელა პირგახსნილი კრილობაა! პირდაპირ ქალათებს დავუსხლტი ხელიდან, მბრძანებელო!

იულიანო. აა, შენს მეუფეს გამოექვცი?

სპარსელი. დიახ, ყოვლისმცოდნევე და მძლეთამძლეო! მეფე საპორის წყალობა არ მაკლდა, ხანამ, შენი მოახლოებით შეძრწუნებულმა, არ ვუწინასწარმეტყველე, ეს ომი დაღუპვას გიქადის-მეთქი იცი, რითი დამაჭილდოვა, მბრძანებელო? ჩემი ცოლი თავის მოისართ მიუგდო სათრევად! ჩემი შვილები მონებად დაჭყიდა, მთელი ჩემი ავლადება თავის მსახურებს დაუნაწილა, ხოლო ქალათებს უბრძანა ცბრა დღე ვენამებინეთ, შემდეგ კი ცხენზე შევესვით და უდაბნოში გავეგდეთ, რათა იქ დაჭრილი ნადირივით ამომბდომოდა სული.

იულიანო. ჩემგან რაღას მოითხოვ?

სპარსელი. რაღას მოგიოთხოვ ყოველივე ამის შემდეგ? მინდა დაგეხმარო იმაში, რომ ბოლო მოუღო ჩემს მტარვალს.

იულიანო. კი მაგრამ, რა დახმარება შეგიძლია, შე საცოდავო?

სპარსელი. მე შენს მეომრებს ქუსლებზე ფრთებს მივამაგრებ.

იულიანო. რას გულისხმობ? ადეკი და ისე მომახსენე.

სპარსელი (დგება). კტესიფონში კაციშვილს არ მოხვლია აზრად, რომ ამ გზას აირჩევდო...

იულიანო. ვიცი.

სპარსელი. მაგრამ ახლა ეს უკვე აღარავისთვის აღარ წარმოადგენს საიდუმლოებას.

იულიანო. სტყუო! სპარსელებს ვინ გააგებინებდა ჩემს განზრახვას?

სპარსელი. მბრძანებელო, ვისი სიბრძნეც მზისა და ცეცხლისაგან იღებს დასაბამს, უნდა მოგახსენო, რომ ჩემმა თანამემამულეებმა ალლო აუღეს შენს ჩანაფიქრს. მთელი შენი ლაშქარი ხომალდებით გადმოსხი მდინარეზე, საომარი საჭურვლითა და სურსათ-სანოვაგით დატვირთული ათასზე მეტი ხომალდი ტიგროსს უნდა აუყვებს აღმა, ლაშქარმა კი ნაპირ-ნაპირ უნდა მისდიოს ფლოტს.

იულიანო. ესეც შენი საიდუმლო!

სპარსელი. როდესაც ხომალდები ასე ორი დღის სავალზე მიუახლოვდებიან კტესიფონს, შენი ლაშქრით თავს დაესხმი ქალაქს, აღუყას შემოარტყამ და აიძულებ მეფე საპორს, დაგნებდეს.

ნულიანო (ქეთ-იქით იყურება). ვინ გაგვცა?
სპარსელი. ახლა ეს ყოველად შეუძლებელია. ჩემმა თანამემამულეებმა მდინარეზე სახელ-
დახელოდ აღმართეს ქვის ჭებირები. ასე რომ, შენი ხომალდები შეეჭახებიან და ვერ შეეშ-
ხვრებიან მათ.

ნულიანო. მომისმინე! იცი, რა გეღის; თუ ტყუილს ამბობ?
სპარსელი. შენს ხელთ არა ვარ, მძღვეთამძღვეო? თუ ტყუილს ვამბობ, რა გეღის?
ხლად დამწვან!

ნულიანო (ნევიტა). მდინარე ჩახერგილია! ალბათ რამდენიმე კვირას მაინც მოვუნდებით
გასუფთავებას...

ნევიტა. თუკი საერთოდ შევძელით მისი გაწმენდა, მბრძანებელი საამისო იარაღები არ
გაგვარჩნია...

ნულიანო. რაღა მაინცდამაინც ახლა უნდა შევფერხებულეყავით, როცა საჭიროა, რაც
ძალი და ღონე გვაქვს, ვიჩქაროთ?..

სპარსელი. სამყაროს მბრძანებელი, აჟი გითხარი, მე შემიძლია შენს მემორებს ფრთები
შეგასხამეთქი!

ნულიანო. თქვი, იქნებ მოკლე გზა იცი?
სპარსელი. თუ აღმიტყვამ, რომ გამარჯვების შემდეგ დამიბრუნებ, მთელ ჩემს ავლადი-
ლებას და წარჩინებულნი გვარის ქალს შემრთავ ცოლად, მაშინ...

ნულიანო. უველაფერს აღგიტყვამ, ოღონდაც გზა გვასწავლე...

სპარსელი. პირდაპირ ამ ტრამალს თუ დაადგები, სამ დღეში მიადწევ კტესიფონს.

ნულიანო. მთაგრეხილი ხომ არ გავიწყდება ტრამალს გაღმა?
სპარსელი. მბრძანებელი, ნუთუ არასოდეს გაგიგონია მთებს შორის მოქცეული უცნაური
კლდეკარის სახელი?

ნულიანო. ზო, ამბობენ, ხეობააო, რომელსაც სპარსელები არიშანის კლდეკარს უწოდებ-
ენ; მართალია?

სპარსელი. ამ ორი დღის წინათ სწორედ არიშანის კლდეკარი გამოვიარე.
ნულიანო. ნევიტა!

ნევიტა. თუ ასეა, მბრძანებელი, მაშინ...
ნულიანო. ამ გასაჭირში უკეთესს რას ინატრებს კაცი?..

სპარსელი. მაგრამ თუ ამ გზას აირჩევ, მბრძანებელი, მაშინ ერთ წუთსაც ნულარ დაძ-
ვარგავ. სპარსელთა ლაშქარი, რომელსაც ჩრდილოეთში მოუყარეს თავი, სასწრაფოდ გაი-
წვიეს, რათა ჩაეეტონ უველა კლდეკარი.

ნულიანო. დარწმუნებული ხარ?
სპარსელი. თუ დააუფნებ, თვითონვე დარწმუნდები ამაში.

ნულიანო. რამდენ დღეში შეძლებენ შენი თანამემამულენი ამ გზის გამოვლას?
სპარსელი. ოთხ დღეში, მბრძანებელი!

ნულიანო. ნევიტა, სამ დღეში უთუოდ უკან უნდა მოვიტოვოთ მთაგრეხილი!

ნევიტა (სპარსელს). თუ შეიძლება სამ დღეში მივადწიოთ ხეობას?
სპარსელი. შეიძლება, დიდო ხარდალო, თუკი ამ ღამეს არ დაკარგავთ

ნულიანო. აუარეთ ბანაკი! რა დროს ძილი და დასვენებაა?... ოთხი თუ არა, ხუთი დღის
შემდეგ მაინც კტესიფონის გალავანთან უნდა ვიყო... რაზე ჩაფიქრდი? თუმცა ვიცი, ვიცი...

ნევიტა. ფლოტი, მბრძანებელი!

ნულიანო. ფლოტი, დიახ, დიახ.
ნევიტა. თუ სპარსელები ერთი დღით გვიან მოადგებიან ხეობას, მაშინ, რაკი სხვას ვე-

ღარაფერს გავნებენ, დახვლეთისაკენ აიღებენ გეზს და თავს დაესხმიან შენს ხომალდებს...

ნულიანო. ...და აურაცხელ ნადავლსაც ჩაიგდებენ ხელში, რაც მათ ბრძოლის გაგრძელებ-
ის საშუალებას მიხცემს...

ნევიტა. ოცი ათასი ქარისკაცის დატოვება რომ შეგვეძლოს, ხომალდებს საფრთხე აღარ
დაემუქრებოდა...

ნულიანო. რაღას არ გამოიგონებ! ოცი ათასიო? თითქმის მთელი ლაშქრის მესამედი?
ხადლა იქნება მაშინ ის მრისხანე ძალია, რომელმაც გამარჯვება უნდა მომამოვებინოს? დავუო

და დავაქუცმაცო ლაშქარი?... არა, არა, ერთ ქარისკაცსაც ვერ დავტოვებ ფლოტის დასაცავად.
არა და არა, ნევიტა! მაგრამ იქნებ მესამე გზაც არსებობს?..

ნევიტა (უკან იხევს). მბრძანებელი!

იულიანო, ვერც იმას დავუშვებ, რომ ფლოტი მტერს ჩაუფარდეს ხელში, და ვერც ჩემს ლაშქარს გავყოფ. მაგრამ აქი გითხარი, მეხამე გზაც არსებობს-მეთქი. რას გარჩემებულხარ, რატომ არაფერს იტყვი?

ნევიტა (სპარსულს), ხომ არ იცო, პურიხა და ზეთის მარაგი თუ აქვთ კტეზიფონში? სპარსული კტეზიფონი სავსეა სურსათ-ხანოვავით.

იულიანო, და როცა ხელში ჩავიგდებთ ქალაქს, მთელი ეს მდიდარე მხარე ჩვენს საკუთარ ბელად იქცევა.

სპარსული, მოქალაქეები კარს გაგიღებენ! მარტო მე როდი მძულს საპირი! ყველანი ერთხულად აღდგებიან მის წინააღმდეგ და უყოყმანოდ მოგეპხრობიან, თუკი მთელი შენი თავზარდამცემი ძალმოხილებით მოულოდნელად თავს დაატყდები ქალაქს.

იულიანო, დიახ, დიახ!

სპარსული დაწვი ხომალდები, მბრძანებელო..

ნევიტა, აი..

იულიანო, მისი სიძულვილი სწორ გზასა ხედავს, მაშინ როდესაც შენი ერთგულება აღდებულზე დაბორილობს, ნევიტა!

ნევიტა, ჩემმა ერთგულებამაც დაინახა ეს გზა, მბრძანებელო, მაგრამ ძრწოლით უკუიქცა იმის წინაშე, რაც დაინახა.

იულიანო, ეს ხომალდები პირდაპირ ფეხებზე დადებულ ბოქვლებად გვექცა. სურსათ-ხანოვავე, რომელიც ბანაქში მოვიმარაგეთ, ოთხ დღეს გვეყოფა. არც ისაა ურიგო, რომ ქარისკაცებს მძიმე ტვირთი აღარ ექნებათ სათრევი. ეგვიც არ იყოს, რაღად გვინდა ხომალდები? მდინარის გადალახვა ხომ აღარ მოგვიწევს?..

ნევიტა, მბრძანებელო, თუკი მართლაც ასეთია შენი ნება...

იულიანო, ჩემი ნება... ჩემი ნება!.. ხომ ხედავ, რა სადამოა... საფდროდ მოქუფრული. რატომაც არ უნდა იქუბოს და...

მაქსიმე (სწრაფად შემობრბის მარჯვნიდან) მომისმინე, მომისმინე... მზის რჩეული შეიღო!

იულიანო, ახლა მაგის დრო არა მაქვს, მაქსიმე!

მაქსიმე ამაზე მნიშვნელოვანი არაფერია: ამიტომაც უნდა მომისმინო!

იულიანო, მაშ, მიტხარი, მიტხარი, ძმავო ჩემო, ზედნიერებისა და სიბრძნის სახელით!

მაქსიმე (განზე გაჰყავს და უბრუნდება). ხომ იცო, რამდენს ვეჭვბდი და მისნობის გზით ვჩხრეკდი წიგნებში ამ ომის შედეგს.

იულიანო, მაგრამ ისიც ვიცი, რომ ვერაფერი მიწინასწარმეტყველე.

მაქსიმე, ცა ნიშანს მაძლევდა და დაწერილის აზრიც ეთანხმებოდა მას; მაგრამ პასუხი იმდენად უჩვეულო გამოდიოდა, რომ სულ ვფიქრობდი, ხომ არ მეშლება-მეთქი.

იულიანო, ახლა?

მაქსიმე, ხანამ ანტიოქიიდან წამოვიდოდით, წერილი გავგზავნე რომში; ვითხოვდი, სიბილების წიგნებში ჩაეხედათ...

იულიანო, დიახ, დიახ...

მაქსიმე, ახლახან მივიდრე პასუხი; ანტიოქიის პრეფექტის მიერ შენთან გამოგზავნილმა მაცნემ ჩამომიტანა...

იულიანო, მერედა, რას გვამცნობს პასუხი მაქსიმე?

მაქსიმე, რასაც გვამცნობდა აქამდე ყველა ნიში და წერილი; ახლა კი შემოძლია თამამად განვმარტო ეს პასუხი. გიხაროდეს, ძმავო ჩემო! არავითარი საფრთხე არ გემუქრება ამ ომში!

იულიანო, მაგრამ პასუხი, პასუხი?..

მაქსიმე, სიბილები გვამცნობენ: „იულიანე უფრთხილდეს ფრიგიელთა მხარეს!“

იულიანო (უკან იხეკს). ფრიგიელთა მხარეს?.. აჰ, მაქსიმე!

მაქსიმე, რატომ გაფითრდი, ძმავო ჩემო?

იულიანო, მიტხარი, ძვირფასო მოძღვარო, როგორ განმარტავ ამ პასუხს?

მაქსიმე, განა შესაძლებელია სხვა განმარტება? ფრიგიელთა მხარესაო! რა გესაქმება ფრიგიაში? ფრიგია განზე გრჩება, შორს — ზურგში... ფეხსაც არ დაადგამ მის მიწა-წყალს. ამიტომაც არავითარი საფრთხე არ გემუქრება, ბედის რჩეულო, — აი, ახეთია პასუხის აზრი.

იულიანო, ეს იდუმალი პასუხი ორმაგი აზრის შემცველია. არავითარი საფრთხე არ გემუქრება ამ ომში.. მაგრამ განსაცდელი სხვა მხრიდან, შორეული ფრიგიიდანაა მოსალოდნელი.. ნევიტა, ნევიტა!

ნევიტა, გისმენ, მბრძანებელო..

იულიანო ესე იგი, ფრივიდან? ალექსანდრე მწერს, ფრივიში რაღაც საიდუმლო სამზადისიაო... აქი იწინასწარმეტყველეს. გალილეველი დაბრუნდებაო? ხომალდები დაწვი, ნევიტა!

ნემიბა. მბრძანებელი, ასეთია შენი მტკიცე და ურყევი ნება?..

იულიანო. დაწვი! ახლავე დაწვი! ზურგიდან იღუმალი საფრთხე გვემუქრება! (კოთ-კოთ უმცროს მხედართმთავარს.)

თვალი ფხიზლად გეჭიროს ამ უცხოელზე, ჩვენი მეფეური იქნება. ასტონიშობენ, ყარსკად დაისვენოს.

იოვიანო. გვედრები, ჩემო იმპერატორო, ნუ ენდობი თვისტომთა გამცემის სიტყვას.

იულიანო. აჰა, ამ ამბავმა, როგორც ვატყობ, თავზარი დაგცა, ჩემო გალილეველო მრჩეველო! არ მოგეწონა? შენ ალბათ მეტი იცი, ვიდრე გამხელას აპირებ... წადი, ნევიტა, და დასწვი ხომალდები!

ნემიბა თავს უკრავს და ხელმარცხნივ გადის. მხედართმთავარს ბანაკში მიჰყავს სპარსელი.

იულიანო. მოლაღატეები ჩემს საკუთარ ბანაკში მყვანან! მაცალეთ, ცოტაც მაცალეთ! ძირფესვიანად მოვაშთობ ამ შფოთისთავეებს...

დროა დავიძრათ. წადი, იოვიანე და ბრძანება გაეცი, რომ მეწინავე ნაწილები ერთ საათში უკვე მზად იყვნენ. გზა სპარსელმა იცის. წადი!

იოვიანო. ვემორჩილები შენს ნებას, ჩემო მბრძანებელო! (ხელმარცხნივ გადის.)

მაქსიმე. ფლოტი უნდა დაწვი? დიდი საქმე განგიზრახავს.

იულიანო. ნეტა ვიცოდე, გაბედავდა თუ არა ამას ალექსანდრე მაკედონელი?

მაქსიმე. კი მაგრამ, იცოდა თუ არა მაკედონელმა, საიდან ემუქრებოდა საფრთხე?

იულიანო. მართალია, მართალია! მე კი ვიცი, ძღვევის მომნიჭებელი ყველა ძალა ჩემს მხარესაა. ნიშნებიცა და სასწაულებიც თავიანთ ფარულ აზრს გვიმჟღავნებენ, ჩემი მიუფობის სასიკეთოდ და საკეთილდღეოდ.

აკი გალილეველზე ამბობდნენ, ციურნი სულნი შემოადგნენ და ემსახურებოდნენ მასო? ვის ემსახურებიან ახლა ისინი?...

მას იტყოდა გალილეველი: უწინრად რომ იყოს ჩვენ შორის?

მაქსიმე. ალბათ იტყოდა: მესამე სამეფო ახლოვდებაო...

იულიანო. მესამე სამეფომ უკვე მოაწია, მაქსიმე. მე ვგრძნობ, რომ სამყაროული მესი: ცოცხლობს ჩემში. სული ხორცად იქცა, ხორცი კი — სულად. უოველივე ის, რაც შეიქმნა, ჩემს ძალაუფლებას ემორჩილება.

შებედე, შეებედე. აჰა, ბაერში ავარდა პირველი ნაბერწყალი. ცეცხლის ენები უკვე ანძებსა და აფრებს ლოკავენ! (ხმამალლა გაჰყვიროს.)

დაწვიო, დაწვიო!

მაქსიმე. ქარი გრძნობს შენს ნებას. სულ უფრო ძლიერდება და გშველის.

იულიანო (მუშტ-უღერებს სივრცეს). დაე, ამოვარდეს გრივალის უფრო დასავლეთით! მე ასე მნებავს!

მხედართმთავარი ფრომენტინუსი (მარჯვნიდან შემოდის). ყოვლად მოწყალეო მბრძანებელო, ნება მიბოძე მოგახსენოს ბანაკში საშიში მღელვარებაა!

იულიანო. არავითარი მღელვარება! ლაშქარი გზას უნდა გაუდგეს!

ფრომენტინუსი. დიახ, ჩემო იმპერატორო... მაგრამ ეს დამთხვეული გალილეველები...

იულიანო. გალილეველები? რაო, რა გვინდაო?..

ფრომენტინუსი. ხაზინადარებმა, ჯარისკაცებისათვის ჯამაგირს დარიგებას რომ შეუდგნენ, დახლებთან შენი ღვთაებრივი ქანდაკებები დადგეს...

იულიანო. ამიერიდან უოველთვის ასე იქნება.

ფრომენტინუსი. თვითეულმა ჯარისკაცმა ბრძანება მიიღო, დახლთან რომ მიხვალ, საქმეველის რამდენიმე მარცვალს უნდა ჩააგდო სასაკმეველშიო.

იულიანო. შერე?..

ფრომენტინუსი. ბევრი გალილეველი უყოყმანოდ დაემორჩილა ბრძანებას, მაგრამ ხხვებმა წინააღმდეგობა გაგეწიებს...

იულიანო. როგორ? წინააღმდეგობა?

ფრომენტინუსი. თავდაპირველად, მბრძანებელო; მაგრამ როდესაც ხაზინადარებმა აუხსნეს, ეს მხოლოდ ძველი ჩვეულებაა, რომელიც ახლა განვაახლეთ და ამას ხაერთო არა აქვს რა იმპერატორის გაღმერთებასთანო...

იულიანო აქა მერე, რა მოხდა?

ფრომენტიუსი მაშინ ისინი დაშოშინდნენ და ბრძანებას დაემორჩილნენ!

იულიანო აი, ხომ ხედავთ? დაემორჩილნენ!

ფრომენტიუსი, მაგრამ შემდეგ, მბრძანებელი, ჩვენებმა დატინვა დაუნჯეს; წინდაუხე-
დავად ურჩევდნენ მათ, ბარემ ჭერიხა და თევზის ნიშნებიც წაეშალათ, რომლებიც ჩვეულებ-
რისამებრ ხელზე აქვთ ამოტვიფრული, რადგანაც უკვე დავთავებოთ მკერატორის თაყვანის
მცემელები გახდით.

იულიანო, დიახ, დიახ! მერე, გალილეველებმა?

ფრომენტიუსი, საშინელი ბლავილი მორთეს, ხომ გესმის, მბრძანებელი? მათი მორჭუ-
ლება შეუძლებელია.

ბანაქიდან საზარელი ყვირილი და გმინვა მოისმის.

იულიანო, ო, ეს შლეგები! ბოლომდე არ ურიან ფარ-ხმალს, არც კი იციან, რომ მათ
მოდვარს არავითარი ძალა აღარა აქვს.

ველზე გამორბიან ძრისტიანი ჯარისკაცები; ზოგი ხმამაღლა მოოქვამს და მწარე გმი-
ნით მკერდში იცემს მჯილს, ზოგიც ტანსაცმელს იხევს ტანზე.

ერთ-ერთი ჯარისკაცი, ქრისტე ჩემთვის მოკვდა, მე კი უფალი ჩემი გავყიდე!

გეორგი ჯარისკაცი, მამაო ჩვენო ზეციერო, რომელიც სჭი ორგულთ, — გამგმირე —
ცრუ ღმერთს ვეცი თაყვანი!

აბათონი, იმპერატორის სახით მოვლენილმა სატანამ წარწმინდა ჩემი სული ვაიმე,
ვაიმე, ვაიმე!

სხვა ჯარისკაცები (ბალუებს იგლეჯენ) არ გვინდა, არ გვინდა კერპთმსახურება!

დანარჩენები, დვთისაგან განდგომილი ჩვენი მბრძანებელი არ არის! შინ გაგვიშვიტ, შინ!
იულიანო, ფრომენტიუსს, შეიბჟარიტ ეს დამთხვეულნი და ხმლებით აჩეხეთ!

ფრომენტიუსი და მის გვერდით მდგარი მეომრები აპირებენ ქრისტიან ჯარისკაცებს ეპ-
გერონს, მაგრამ ამ დროს მთელი ცა წითლად შეიღებება და ხომალდებიდან ზევით ავარდებს
ხანძრის ალი.

ჯარისკაცები და მათი მშობლები (თავზარტაცებულნი) ფლოტი იწვის!

იულიანო, დიახ, ფლოტი იწვის, მაგრამ მარტო ფლოტს როდი შთანთქავს ცეცხლი, ამ
ბობოქარ ხანძარში დაიფრფლება ჭვარცმული გალილეველიც... გალილეველთან ერთად კი
მიწიერი კეისარიც, მაგრამ ფერფლიდან — ერთი ზღაპრული ფრინველისა არ იყოს, — აღ-
სდგება ღმერთი მიწიერი და მეუფე სულიერი, ორივე ერთი სახით, დიახ, ერთი სახით!

ხმები, შეიშალა!

ნევიტა (მარტხიდან შემოდის), აღსრულდა!

იოვიანო (იქრშინებულ შემობრუნ ბანაქის მხრიდან), ღალატია, მბრძანებელი! სპარსელი
თაღლითი აღმოჩნდა!..

იულიანო, სტყუის ხად არის?..

აბიანო, გაიქცა!

იოვიანო, თვალ და ხელშუა გაქრა..

იულიანო, გაიქცა?

იოვიანო, ქარისკაცები, რომლებიც მეტვალუურებად მიეუჩინეთ, ამბობენ: ვერც კი
გავიგეთ, როგორ გაგვისხლტა ხელიდან და გაუჩინარდაო.

აბიანო, აღარც მისი ცხენი ჩანს თავლაში, აღბათ ამ ტრამალს მისცა თავი.

იულიანო, ხანძარი ჩააქრეთ, ნევიტა!

ნევიტა, შეუძლებელია, ჩემო იმპერატორო!

იულიანო, ჩააქრეთ, ჩააქრეთ! იქნებ ჭერ კიდევ შეიძლება ჩაქრობა?!

ნევიტა, მეთი არაა ჩემი მტერი! ყველა საბული გადავჭერით და მთელი დანარჩენი ფლო-
ტი აღმოღებული ხომალდებისკენ მიექანება.

ორმინდი (ბანაქიდან გამობრუნ), წყულებიც იყვნენ ჩემი თანამემამულენი! მბრძანებელი,
როგორ ენდო მაგ მზაკვარს?

ქვემოთ იხილეთ ბანაქიდან ფლოტი იწვის! შინ დასაბრუნებელი ვხა მოგვეჭრა! წინ სიკ-
ვდილია!

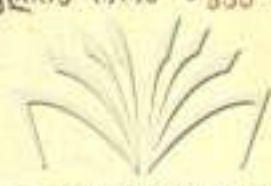
აბათონი, ცრუღმერთო, ცრუღმერთო! უბრძანე გრიგალს — ჩადგეს! უბრძანე ცაცხლს
— დაცბრეს!

იოვიანო, ქარი ძლიერდება... ხანძარი ისე მძვინვარებს, აბობოქრებული ზღვა გეგონება..

მამსინი (სტრჩულადა) უფრთხილადი ფრინველთა მხარეს!

იულიანე (ლაშქარს უყვირის). დაიწვას, დაიწვას! შვიდი ღღეც არ გაივლის რომ თქვენ დასწავთ კტესიფონს!

მეხუთე მოქმედება

ქართული
საბჭოთაო
გამომცემლობა

ქვალარლიანი უდაბნო: მცენარეულობის ნახატი არსადა ჩანს. აელმარეულობის ნახატი არსადა ჩანს. აელმარეულობის ნახატი არსადა ჩანს.

დალლილ-დაქანცული ჯარისკაცები ველზე მიუჩილან. დროდადრო, მარცხნიდან მარჯვნივ, ცოცხელი რაზმები ჩაივლიან. ბანაკის წინ საშინლად აღფლავლებული მიდი-მოდიან სოფლის-ბები პრისკუსი და კიტრონი, აგრეთვე იმპერატორის აბრისპაცები. ბანაკის შესასვლელს მბუღის მცველი დარაჯობენ, თავიანთი წინამძღოლის ანატოლიოსის შეთაურებით.

კიტრონი. მაინც რამდენ ხანს გაგრძელდა სამხედრო თათბირი? პრისკუსი. არადა, კაცმა რომ თქვას, აქ მხოლოდ ორი, ორად-ორი გადაწყვეტილების მიღება თუ შეიძლება: ან წინ უნდა ვიაროთ ანდა დავბრუნდეთ.

კიტრონი. რას გაიგებთ. ერთი ეს მითხარი, ჩემო ძვირფასო ანატოლიოს, ღმერთების შეწყვენით, რატომ წინ არ მივდივართ?

ანატოლიოსი. შეხედეთ, როგორ ლივლივებს გავარგარებული მამრი თვალსაწიერზე, — ჩრდილოეთითაც, აღმოსავლეთითაც, სამხრეთითაც.

კიტრონი. ეს საცხის ბრალია... ანატოლიოსი. ტრამალი იწვის.

პრისკუსი. რას ამბობ? ტრამალი იწვის? კიტრონი. რა ხუმრობაა? ღმერთმა დაგვიფაროს, ანატოლიოს! არა, მართლა, სერიოზულად, რაშაა საქმე?

ანატოლიოსი. აკი ვითხარით, ტრამალი იწვის-მეთქი. შორს, უდაბნოს დასალიერს, სპარსელებმა ცეცხლი წაუკიდეს ბალახს. ასე რომ, აქედან ფეხს ვერ მოვიცვლით, სანამ მიწა არ გაყვდება.

კიტრონი. რა საშინელებაა! ბარბაროსების მეტი ვინ იზამდა ამას? პრისკუსი. ესე იგი, არჩევანიც აღარ გვქონია... აღარც საქმელი დაგვჩია და აღარც სასაქმელი. უკან მაინც რად არ ვბრუნდებით?

ანატოლიოსი. უკან ტაროსი და ევფრათია! კიტრონი. ჰო, მართლა. ფლოტი ხომ დავწვით! ასე ვინ ამბობს? იმპერატორს ცოტა მეტი უნდა ეფიქრა თავის მეგობრებზე! როგორღა დავბრუნდები სამშობლოში?

ანატოლიოსი. უკეთესი ერთ ტაფაში ვიწვით, ჩემო ძვირფასო. კიტრონი. უკეთესი? რას ჰქვია უკეთესი? თქვენ რა გიჭირთ? თქვენ მეგობრები ხართ! თქვენი მოწოდება ისაა, რომ გაუძლოთ ყოველგვარ განსაცდელს და გაქირვებას, რაც ჩემთვის სრულიად აუტანელია. განა იმისთვის გამოვყვეი იმპერატორს, რომ შავ ღღეში ჩავვარდნილიყავი?.. ამ კოლოებმა და კრაზანებმა ხომ პირდაპირ სული ამომხადეს... აბა შეხედეთ, რას მიგავს ხელების!

პრისკუსი. რა თქმა უნდა, ამისთვის როდი წამოვსულვართ. ჩვენ მხოლოდ იმიტომ დავთანხმდით გამოვეყოლოდით ლაშქარს, რომ გვედიდებინა გამარჯვებები, რომელთა მოპოვებასაც იმპერატორი აპირებდა. მაგრამ სადაა ეს გამარჯვებები? რა დიდი გმირობა ჩვენ ჩავიდინეთ ამ ეტვის უმძიმესი კვირის მანძილზე, რაც ფლოტის დაწვის შემდეგ გავიდა? მიწასთან გავსწორეთ მცხოვრებლებისაგან მიტოვებული რამდენიმე უბადრუკი სოფელი; ესაა და ეს. და კიდევ ბანაკში მოიყვანეს რამდენიმე ტყვე, რომლებიც ვითომ ჩვენმა მზვერავებმა შეიპყრეს. მაგრამ, ჩემი აზრით, ეს საცოდავები მოულოდნელი თავდასხმით შეშინსაგან მუცელში ენაჩავარდნილ მწყემსებსა და მშვიდობიან მხვრელ-მთესველთ უფრო ჰგვანან, ვიდრე...

კიტრონი. და ყოველივე ამას აგვირგვინებს ფლოტის დაწვა! აკი მაშინვე ვთქვი, აი, ნახავთ, თუ ეს წარმოუდგენელ უბედურებას არ დაგვატეხს-მეთქი თავზე.

ანატოლიოსი. მართალი ვითხრა, არ გამიგონია. კიტრონი. როგორ? ასე არა ვთქვი? არც შენ გამიგონია, პრისკუს?

პრისკუსი. ვერაფერს გეტყვი, ჩემო ძვირფასო. მე მხოლოდ ის ვიცი, რომ იმთავითვე ამოღდ ვცდილობდი წინ აღვდგომოდი ამ უგუნურებას. დიახ, ისიც შემიძლია თამამად განვაცხადო, რომ მე საერთოდ წინააღმდეგი ვიყავი, წლის ამ დროს დაგვიწყო ლაშქრობა. რა დაუდევრობაა? სად ჰქონდა თვალები იმპერატორს? ნუთუ ეს იგივე გმირია, ასე სვიანად რომ

იბრძოდა რენუსის პირას? ძალაუნებურად იფიქრებ კაცი, რომ ან დაბრმავდა, ანდა სულია უცნაურმა სნეულებამ დარია ხელი!

ანატოლიოსი. სსუ... სსუ! ეს რა სათქმელია?

კიტრონი. მართლაც ვერ ვიტყვით, რომ ჩვენი მეგობრის კრისტუსის სიტყვებში მაინც დამაინც დიდი მოწიწება გამოსკვიოდეს, მაგრამ ვერც მე უარყოფ იმას, რომ, სამწუხაროდ, სიბრძნის ნატამალსაც ვერ ვამჩნევ გვირგვინოსანი ფილოსოფოსის კრისტუსის მიხედვით საქმეს თუ ქცევას. რა წინდაუხედავი სიჩქარეა! რა უგუნურება იუტრისტუსის საქმის ქანდაკებების გამოყენა იმ მიზნით, რომ მათთვის დთვის დარად იცათ თავუანის რა გაუმართლებელი საქციელია უებრო ნაზარეველი ბრძენ-მოძღვრის ასე საჩაროდ გამობ! თუმცა, გვინდა თუ არა, იძულებულნი ვართ ვალიაროთ მისი უჩვეულო ძალმოსილება, რომელიც, თუკი მისდამი სხვანაირ დაშოკიდებულებას გამოვიჩენდით, ესოდენ რთულ ვითარებაში, ვინ იცის, იქნებ სიკეთოდაც გამოგვდგომოდა.

აჲ თვით ნევიტა მოდის! იქნებ ახლა მაინც გავიგოთ...

იმპერატორის კარვიდან გამოდის მისამარსარდალი ნევიტა; გამოსვლისას შებრუნდება და ვილას ნაშანს აძლევს. მის კვალდაკვალ ბანაკიდან გამოდის იმპერატორის ექიმი ორი-ბასიოსი.

ნევიტა (უქიმს გახზე გაიხმობს). თუ ღმერთი გწამს, მითხარო, ორიბასიოს, ცოტას ხომ არ ურევს იმპერატორი?

ორიბასიოსი. ეს რამ გაფიქრებინა, ბატონო ჩემო?

ნევიტა. აბა რასა შგავს მისი საქციელი?

ორიბასიოსი. ო, ჩემი ძვირფასი იმპერატორა!..

ნევიტა. ნურაფერს დამიზალავ, ორიბასიოს.

კიტრონი (უახლოვდება). ო, ძლევაშოსილო მთავარსარდალო, რუ თავს არ შეგაწუენ...

ნევიტა. შერე, შერე!

ორიბასიოსი (ნევიტას). ნუ ღელავ, ბატონო ჩემო. არავითარი უბედურება არ მოხდება.

მე და ევფერიოსმა სიტყვა მიფეცით ერთმანეთს, რომ თვალყური ვადევნოთ.

ნევიტა. რას ამბობ? ხომ არ...

ორიბასიოსი. წუხელი კინაღამ თავი მოიკლა, საბედნიეროდ, ევფერიოსმა მიუსწრო... მხოლოდ არავისთან წამოგცდეს, კარგი?

ნევიტა. თვალი არ მოაშორა!..

პრისკუსი (უახლოვდება). ჩვენთვის დიდი ნუგეში იქნებოდა გავგეგო, რა გადაწყვიტა სამხედრო თათბირმა...

ნევიტა. მომიტევე უფრო მნიშვნელოვანი საქმე მაქვს. (გაღის)

იმავდროულად კარვიდან გამოდის მხედართმთავარი იოვიანო.

იოვიანო (კარვიდან გამოსვლისას). ნება შენა, ჩემო მოწყალეო მბრძანებელო!

კიტრონი. აჲ, ღრმად პატივცემულო იოვიანე! რას გვეტყვი, უკან დახევა გადაწყვიტეთ?

იოვიანო. არავის ვურჩევ, უკანდახევა უწოდოს ამას. (გაღის).

კიტრონი. ო, ეს მეომრების ფილოსოფოსის სულიერი სიმშვიდე ჩირადაც არ უღირთ. ა კარვიდან გამოდის ინპირატორი იულიანო, ფერმიხდილია და გამხდარი. უკან მოპყვე-

ბიან სხლთუხუცესი ევფერიოსი და რამდენიმე მხედართმთავარი. ეს უკანასკნელნი და უსოვნებლივ გაუტყვევენ-მარჯნივ.

იულიანო (-ოფისტებს). გაჩაროდეთ, ჩემო მეგობრებო! მალე უველაფერი კარვად იქნება!

კიტრონი. აჲ, ჩემო კურთხეულო იმპერატორო, რაიმე გამოსავალს მიაგენი?

იულიანო. გამოსავალი რამდენიც გნებავს, იმდენი გვაქვს. კიტრონი; საქმე მხოლოდ ისაა, რომ უკეთესი ავირჩიოთ. ჩვენ გადაწყვიტეთ. გარკვეული თვალსაზრისით შევცვალოთ შე-

ტვის გეგმა...

პრისკუსი. ბრძნული გადაწყვეტილებაა!

იულიანო. ეს ლაშქრობა აღმოსავლეთით არაფერს არ მოგვცემს.

კიტრონი. რა თქმა უნდა.

იულიანო. ამიტომაც ჩრდილოეთისაკენ ავიღებთ გეზს.

კიტრონი. როგორ, მბრძანებელო... ჩრდილოეთისაკენ?

პრისკუსი. იქნებ დასავლეთი გვერჩია?

იულიანო. არა, არა, დასავლეთით რა გვინდა? იქ გადაულახავ დაბრკოლებად გადაგვე-

ლობება მდინარეები. კტეხიფონს ჭერჯერობით გვერდს ავუქცევთ. უნომალდებოდ ქალაქის

ადებაზე ფიქრიც კი შედგებოდა. სულ გალილეველების ბრალია, ფლოტი რომ დაგვიწვა. დიახ, დაბეჭითებით ვიცო, მათი ხელი ურევია ამ საქმეში.

ვინ გაბედავს უკან დახევა უწოდოს ამას, თუკი ჩრდილოეთისაკენ დავიძვრები? რას ვაპირებ? სპარსელთა ლაშქარი სადღაც ჩრდილოეთითა დგას; თითქმის დარწმუნებული ვარ ამასში. საკმარისია საპორი დავამარცხო და... მაგრამ ეს უნდა მოხდეს ერთბაშად, ერთდარტყვით, პირველხვე შეტაკებაში. — და მტრის სურსათ-სანოვანის მთელი მარაგი ჩვენი დაგვრჩება.

ხოლო როდესაც სპარსთა მეფეს დატყვევებულს ჩავიყვან ანტიოქიასა და სხვა ქალაქებში, ვნახოთ, რას იზამენ მოქალაქენი. მიწაზე დაემხოებიან თუ არა ჩემ წინაშე! პრინსტიანი ჯარისკაცები (სამღვრით მოდიან ველზე).

მა, ცული უკვე ხის ფესვთან დევს, დღე არის რისხვის, მოსკრიან კედარს, რომ დანაცროს ის ცეცხლის აღმა, მაგრამ გოლგოთის წიაღიდან იზრდება პალმა, მორწყული ჩვენი მაცხოვრის სისხლით.

იულიანს (თვალს აყოლებს მიმავალთ). გალილეველები სულ მუდამ მღვრიან, მღვრიან სიკვდილზე, წუურვილზე, წამებაზე. ქალებმა, რომლებიც მომვლელებად მივუჩინე დაქრილებს და ავადმყოფებს, ნაცვლად იმისა, რომ რაიმე ერგოთ, მხოლოდ ზიანი მოგვცეს. რაღაც უცნაური სიმღერები ასწავლეს ჩარისკაცებს; მათი მსგავსი ჩემს დღეში არაფერი გამოიგონია.

მაგრამ ამიერიდან აღარ დავსჯი მათ. ეს კიდევ უფრო ამძაფრებს ცთომილებას. იცი, პრისკუსს, როგორ მოიქცნენ ის დამთხვეულნი, რომლებმაც ამას წინათ უარი განაცხადეს იმაზე, რომ თავვანი ეცათ იმპერატორის ქანდაკებებისათვის?

პრისკუსსი. ამას წინათ, მბრძანებლო?

იულიანს. როცა მე, იმ მიზნით, რომ დამეშინებინა მათი თანამორწმუნენი, ზოგიერთი მათგანის სიკვდილით დასჯა ვბრძანე, განწირულთა შორის ყველაზე უხუცესი წამოდგა და დანარჩენთა საზეიმო უფინში გულმხურვალედ შეევედრა ქალათებს. მოწყალება მოიღეთ და პირველი მე დამსაჯეთო. გუშინ, ეს რომ გავიგე, პრისკუსს...

პრისკუსსი. გუშინ? სცდები, მბრძანებლო! მას შემდეგ კაი ორმოცი დღე გავიდა!

იულიანს. მართლა? თუმცა მო... დიახ, დიახ... ებრაელები ორმოცი დღე დაეხეტებოდნენ უდაბნოში. ხანდაზმულთაგან ერთიც ვეღარ გადარჩა. უნდა წამოზრდილიყო ახალი თაობა, და სწორედ მან — კარგად დაუფიქრდით — დიახ, სწორედ მან მიაღწია აღთქმულ მხარებს.

ევფრატიოსსი. შუა დღე კაი ხანა გადავიდა, დროა სამხარზეც ვიფიქროთ!

იულიანს. არა, ჭერ აღრეა, ჩემო ევფერიოსსი ხორცის მოკვლინება სასარგებლოა უოველი ჩვენგანისათვის.

დიახ, მე გრუბნებით, ახალ მოდგმად უნდა ვიქცეთ-მეთქი, თქვენაირი ხალხით შორს ვერ წავალ. თუ გინდათ თავი დავადწიოთ უდაბნოს, ამიერიდან წმინდა და უბიწო სიცოცხლით უნდა იცოცხლოთ. შეხედეთ გალილეველებს, ბევრი რამ შეიძლება ვისწავლოთ მათგან. მათ შორის არ არიან უსუსურნი და უმწეონი, და-ძმებივით უვლიან ერთმანეთს... მით უმეტეს ახლა, როცა მათი დამთხვეულობის გამოს იძულებლი ვარ დავსაჯო ისინი ამ გალილეველებს რაღაც ისეთი აქვთ სულში, რომ ნეტა თქვენშიაც მენახა. ეცადეთ ჩახვდეთ ამას. თქვენ სოკრატეს, პლატონისა და დიოგენეს მიმდევრებს უწოდებთ თავს, მაგრამ თუ მოიძებნება თქვენ შორის თუნდაც ერთი კაცი, სიხარულით რომ მომკვდარიყო პლატონისათვის? მითხარით, მოიკვდეთ თუ არა მაცხენა ხელს ჩვენი პრისკუსი სოკრატესათვის? მოიქრიდა თუ არა კიტრონი უურს დიოგენესათვის? მეტი არაა ჩემი მტერი! გიცნობთ, კარგად გიცნობთ, შეფრთქილო გუბოებს! მომწყდით, თვალათ არ დამენაროთ!

თავდაჯერებული სიფრისტები ზღაპრით გ-დიან: დანარჩენებოც ვან მოსდევნ და თან გაოგნებულნი რაღაცას ვჩუჩებულბან ერთიმეორებს, იულიანსთან მხოლოდ მრინბასნიოსსი და ევფრატიოსსი ჩებიათ. ახელის მცველნიც. ანატოლიოსსის მეთაურობით, კვლავ თავთან მოსულზე დგამან.

იულიანს. უცნაურია! კვებარითად გონებაში უწევდომელია მისი ფარული არსი, ორი ბასიოსს. შეგძლია ამიხსნა ეს გამოცანა?

მრინბასნიოსსი. რა გამოცანა, ჩემო იმპერატორო?

იულიანს. მან მხოლოდ თორმეტი გლახაკი და უმეცარი მეთევზის მეშვეობით დააფუძნა თავისი სამეფო.

ორიბასნიოსი. ამაზე უაქარი გამოგფიტავს და არაქათს გამოგაცლის. მბრძანებელი იულიანე. მერედა, ვისი წყალობით დგას ეს სამეფო დღევანდელ დღებზე? უმეტესწილად ქალებისა და უბრალო და უმეცარი ხალხის წყალობით.

ორიბასნიოსი. დიახ, მბრძანებელი, მაგრამ მალე ბედი გაგიღმებს და იულიანე. მართალი ხარ, ორიბასნიოსი როგორც კი ღმერთი წყალობის თვალთ გადამოგვხედავს, ყველაფერს ეშველება. ხუროს ძის სამეფო მალე უნდა დაუბრუნდეს შინ ვიცი, გალილეელი იმდენ წელს იმეფებს, რამდენი დღეცაა წელიწადში, ახლა კი...

ევფერიოსი. ჩემო ძვირფასო მბრძანებელი, აბაზანას ხომ არ მიიღებ? იულიანე. აბაზანას? წადი, ევფერიოსი წადი, წადი ორიბასნიოსთან პატარა საქმე ნაქვს

ევფერიოსი მიდის, იულიანეს კი ორიბასნიოსი სხვა მხარეს გაჰყავს. ევფერიოსს დღეს დილით ხომ არაფერი უთქვამს შენთვის?

ორიბასნიოსი. არა, მბრძანებელი იულიანე. სულ არაფერი იმის თაობაზე, რაც წუხელ მოხდა?.

ორიბასნიოსი. არა, მბრძანებელი, არაფერი. ევფერიოსს ასე ჰაიპარად ვერაფერს ათქმევინებ.

იულიანე. კიდევ რომ გითხრას, იცოდე, არ დაუბრუნო. ყველაფერი სულ სხვანაირად მოხდა, ვიდრე ის ამბობს. მგონი, ჩემი დაღუპვა სურს.

ორიბასნიოსი. ვის?... შენს ძველსა და ერთგულ მსახურს? იულიანე. თვალი ფხიზლად უნდა შექიროს მასზე.

ორიბასნიოსი. მეც. იულიანე. დიახ, ორივემ თვალუური უნდა ვადვენოთ.

ორიბასნიოსი. მბრძანებელი, აღბათ ცოტა გეძინა წუხელ. იულიანე. დიახ.

ორიბასნიოსს რიდაცის თქმა უნდა, მაგრამ ბოლოს თავს იკავებს. იცი, რატომ ვერ დავიძინე?

ორიბასნიოსი. არ ვიცი, ჩემო მბრძანებელი. იულიანე. მუღვის ხიდზე გამარჯვებული გამომეცხადა.

ორიბასნიოსი. დიდი კონსტანტინე? იულიანე, დიახ, მისი ლანდი მოსვენებას არ მძღვეს. ამ უკანასკნელ ხანს ნაშუაღამევს გამომეცხადება და გათენებამდე აღარა მტოვებს.

ორიბასნიოსი. ყოველივე ეს მთვარის მოვანების ბრალია, მბრძანებელი; ხაცხე მთვარე ყოველთვის უჩვეულო შემოქმედებას ახდენდა შენს სულზე.

იულიანე. ჩვენი წინაპრების აზრით, ამნაირი ხილვა ჩვეულებრივი ამბავია... სად დაიკარგა მაქსიმე?... მაგრამ მათ აზრს ვერ დაეყრდნობი. დღეს ყველამ ვიცი, რომ ისინი ბევრ რამეში სცდებოდნენ. იმასაც კი ვერ ვენდობით უყოყმანოდ, რასაც ღმერთებზე გვეუბნებიან; ისევე როგორც ვერ ვერწმუნებით იმას, რასაც მოჩვენებებსა თუ ზებუნებრივ ძალებზე მოგვითხრობენ, რომლებიც თითქოს განაგებენ კაცთა ბედ-იღბალს. რა ვიცი ჩვენ ამ ძალებზე? არაფერიც არ ვიცი, ორიბასნიოს, თუ არ ჩავთვლით მათ დაუსრულებელ მერყეობასა და უინიანობას, ერთი სიტყვით. ამ თვისებებს, რომლებზედაც არა ერთი და ორი საქმოდ სარწმუნო მოწმობა მოგვეპოვება.

მაქსიმე მაინც მოვიდოდეს... (თითქოს თავის თავს ელაპარაკება).

აქ? კი მაგრამ, აქ ხომ არ უნდა გავარდეს მეხი? აქი ფრიგიის მბრძანაა მოსალოდნელი?.. ორიბასნიოსი. რომელი მბრძანა, მბრძანებელი... რა მეხი?

იულიანე. არა, არა, ისე... არაფერი... ნევიტა (მარჯნიდან შემოდის). ლაშქარი უკვე მზადაა. ჩემო იმპერატორო!

იულიანე. ჩრდილოეთით უნდა დავიძრაოთ? ნევიტა (განცვიფრებით). რა თქმა უნდა, მბრძანებელი.

იულიანე. მაქსიმეს მაინც დავლოდებოდით... ნევიტა. რას ამბობ, ჩემო იმპერატორო? რაღა დროს ლოღინია? სურსათის მთელი მარაგი გამოგველია. ხოლო მტრის ცხენოსანი რაზმები ხან აღმოსავლეთით გამოჩნდებიან და ხან ხამხრეთით...

იულიანე. დიახ, დიახ, ჩრდილოეთისაკენ უნდა გავწიოთ. მაქსიმე ახლავე მოვა. ზურგში გავგზავნე, ეტრუხკელ მისნებთან. დაე, ერთხელაც სცადონ... რამდენიმე მოგვიც გამოგვი-

ბნე, რომლებიც ამტკიცებენ, ქალდეველთა იდუმალ ხელოვნებაში გაწაფულნი ვართო, თვით
წვენი ქურუმები ცხრა სხვადასხვა ადგილას ასრულებენ მისნობის წესს.

წვენიბა რა შედეგით უნდა გამოიღოს მისნობამ, მე გეუბნები, წინ უნდა გავწიოთ-მეთოქ
ქი ამას იქით ქარისკაცებზე დაურდნობა არ შეიძლება. ყველას მშვენივრად ესმის, რომ ჩვენ
ერთადერთი ხსნა ესაა, როგორმე მივაღწიოთ სომხეთის შიგნს.

იულიანო, ჩვენც იქით გავწივთ, ნევიტა, მიუხედავად იმისა, თუ რას გვანტყვიან-მეთოქ
მისნები. მაგრამ რატომღაც უფრო მშვიდად ხარ, როდესაც იცი, რომ თითქოს ~~მე უნდა~~
ძაღვების რჩევით მოქმედებ, რომლებიც — თუკი მოეპრიანათ — ესოდენ მძლავრ ზენოქმედ-
ბას ახდენენ ადანიანის ბედზე.

წვენიბა (საველეზე და მკვეთრად, ბრძანებით კილოთი). ანატოლიოს, აშალე იმპერატორის
ბანაკის (რამდენიმე სათხევას წაუჭურჭლეზე საველეს მკველთა მეთოქ და ბელმარჯენი
გაღის).

იულიანო, ამ ორმოცი დღის მანძილზე მომავლის წინასწარ მაცნე არც ერთი ნიშანი სახი-
კეთოს არას გვიქადდა, რაც იმას ნიშნავს, რომ უნდა ვენდობოდეთ მათ, ვინაიდან მთელი ამ
ხნის განმავლობაში აშკარად არ გვწყალობდა ბედი. მაგრამ იცი, რას გეტყვი, ჩემო ორიბასი-
ოს, ახლა, როცა სულ სხვა მიზანი მამოძრავებს...

აა, მაქსიმე!
მაქსიმე (ტრამალიდან ნოდის). ლაშქარი უკვე დაიძრა, მბრძანებელო, ცხენზე შეჩქეი.
იულიანო, კი მაგრამ, მისნობაზე არაფერს მეთყვი?
მაქსიმე, ებ, ეს თუ მისნობაა?.. ნურაფერს მკითხავ.
იულიანო, მითხარის მინდა ვიცოდე, მაინც როგორია პასუხი.
მაქსიმე, თუკი პასუხი ეთქმის სამარისებურ ღუმილს.

იულიანო, ღუმილს?
მაქსიმე ქურუმებთან ვიყავი; სამსხვერპლო ზვარაკის შიგანზე ვერაფრის ამოკითხვა ვერ
შესძლეს არც ის ეტრუსკელი ოინბაზები დამვიწყნია: ვერც მათ მითხრეს რაიმე ურინველთა
ურენის მიხედვით. მოგვებთანაც გახლდი: არც მათი წერილი იძლევა პასუხს და თვით მეც...

იულიანო თვით შენც, მაქსიმე?
მაქსიმე ახლა შემიძლია ყველაფერი გითხრა, წუხელის ციურ მნათობთა უროიერთგანლა-
გებას ვაკვირდებოდი, მაგრამ ვერც მათ მამცნეს რაიმე.

იულიანო ასე რომ, არავითარი ნიშანი... მხოლოდ ღუმილი... სამარისებური ღუმილი...
თითქოს მზეც ჩაქრობას აპირებს! სულ მარტო დავრჩი, ჩაინგრა ხიდი ჩემსა და სულდების
სამყაროს შორის.

სადა ხართ ახლა, ჩემო თეთრო, ჩემო ფრთამალო, იალქნებმოედვარე ხომალდებო, მზის
სხივებით წაღვეილ უსასრულო სივრცეში რომ დაცურავდით და ცნობები მიმოგქონდათ მიწა-
სა და ცაშ შორის?

სამართა ხომალდებიც დაიწვა და სულის ხომალდებიც! ო, ჩემო თეთრო, სხივცისკროვანო
ხომალდებო!

აა, მაქსიმე, ამაზე რაღას იტყვი?
მაქსიმე, მე შენი მჭერა.
იულიანო, მართალი ხარ, უნდა გჯეროდეს!

მაქსიმე, სამყაროულმა ნებამ შენ მოგანდო თავისი ძალმოსილება; მიტომაყ ღუმს.
იულიანო დიახ, ასე განვმარტოთ ეს და ამ განმარტების მიხედვით ვიმოქმედოთ... თუ-
ცა უშჯობესი იქნებოდა... ო, ეს ღუმილი! რა საშინელია მარტო დარჩენა?!

თუცა არიან სხვებიც, რომლებიც, შეიძლება ითქვას, ჩემსავით მარტონი არიან, გალი-
დეველები მათ ერთი ღმერთის მეტი არაუინა მყავთ, ერთი ღმერთი კი გინდ გუოლია და
გინდ არა.

მაგრამ რითი შეიძლება იმისი ახსნა, რომ ისინი დღითი დღე?..
ანატოლიოსი (ესე ზედამხედველობითაც სველეს მკველებზე ამსობაში იმპერატორის
კარავი დახადეს). დროა ცხენზე ამხედრდე მბრძანებელო, აქ ვერ დაგტოვებ.

იულიანო, ახლავი სადაა ჩემი კეთილქმობილი ბაბილონიოსი? აი, ასე, ხმლით ხელში...
მოწყევით, ძვირფასო მეგობრებო!

ყველანი ბელმარჯენივ გაღიან
კაიბასანი, ტვით დაფარული ადგილი, ავებს მოთოს შივი ტბა მოჩანს, შორ, მეთოქ-მეთოქ
რთა უცხოვნება ანთა... მთვარიანი ღამეა; ცაზე სწრაღად მოცუთივენ ღოუბლები წიხ რამ
დენივს ვარსიანადი ღვა... აფარაფლივ

მეგობრებო და სხვა ქალბავშვები (ხეებს ამოფარებულნი მღერობან).

წყრომით მობრუნდა ბორბალი ცისა,
უამბა დარეკა ცათა რისხვისა,
მალე წამოვა დელგმა სისხლისა,
რათა წარეცხოს ჩვენი ცოდვანი!

ერთ-ერთი ჯარისკაცი (უფრო უცლებს), სსუ... არ გესმით? გალილეველი ქალები მღერობან.

მეორე ჯარისკაცი. გეგონება, კოტები კივიან. ან უვავები ურანტალებენო.

მესამე ჯარისკაცი. მე კი ნეტა მათ მიმაკედლა. უფრო უშიშრად ვიგრძნობდი თავს. გალილეველთა ღმერთი უფრო ძლიერია ჩვენს ღმერთებზე.

პირველი ჯარისკაცი. საქმე ისაა, რომ იმპერატორმა განარისხა ღმერთები: რამ მოაუქრა ღმერთების ადგილას დაეყენებინა თავი?

მესამე ჯარისკაცი. მეტიც, მან განარისხა გალილეველთა ღმერთი. არ გაგიგიათ? ამ ბოზენ, ამ რამდენიმე ხნის წინათ, ღამით, თავის ქაღალქებთან ერთად მუცელი გაუქო ფეხმძივ ქალს, რათა მის შიგანზე ემკითხავო.

პირველი ჯარისკაცი. გაგებით კი გავიგე, მაგრამ არ მჯერა. უოველ შემთხვევაში, ის ქალი ბერძენი კი არა, რომელიმე ბარბაროსის ცოლი იქნებოდა.

მესამე ჯარისკაცი. ამბობენ, გალილეველთა ღმერთი ბარბაროსებსაც მფარველობსო და თუ მართლა ასეა, მაშინ ვაი ჩვენი ბრალი.

მეორე ჯარისკაცი. ნუ გეშინიათ, იმპერატორი დიდი მეომარია.

პირველი ჯარისკაცი. აღბათ არც საპორია ნაკლები.

მეორე ჯარისკაცი. როგორ გვონია, სპარსელების მთელი ღაშქარი ჩვენ წინააღმდეგ მოდის?

პირველი ჯარისკაცი. ზოგი ამტკიცებს, ეს მხოლოდ მეწინავე რაზმებიაო, მაგრამ დანამდვილებით არავინ არაფერი იცის.

მესამე ჯარისკაცი. ნეტავი გალილეველების მხარეს ვიყო.

პირველი ჯარისკაცი. განდგომას ხომ არ აპირებ?

მესამე ჯარისკაცი. განა ცოტა ქარისკაცი განდგა... ამ ბოლო ხანს?

პირველი ჯარისკაცი (სიბნელეში გაჰყვიროს). სდექი ვინ მოდის?

ხმბ. მეგობრები ვართ.

ხეებს შორის გამოჩნდებიან ჯარისკაცები, რომლებმაც კაპალაქელი აბათონი მოკლეს.

მეორე ჯარისკაცი. ოჰო-ჰო! გაქცევა უნდოდა?

ერთ-ერთი ჯარისკაცი მოსულთა შორის. არა, ჭკუაზე შეიშალა.

აბათონი. ვინ მოგახსენა? თუ ღმერთი გწამთ, გამიშვით!

იგივე ჯარისკაცი ახალმოსულთა შორის. იძახის, შეიდთავიანი მხეცი უნდა მოვკლაო.

აბათონი. დიახ, დიახ, დიახ! უნდა მოვკლა! ხომ ხედავთ ამ შუბს? იცით, ეს რა შუბია? ამ შუბით მოვკლავ შეიდთავა მხეცს და კვლავ დავიბრუნებ ჩემს სულს! ასე აღმიტყვა ქრისტემ. ნუჩელ გამომეცხადა....

პირველი ჯარისკაცი. როგორც ჩანს, შიმშილმა და დაღლილობამ გონება აურია.

მეორე ჯარისკაცი ახალმოსულთა შორის. ბანაკში წაიყვანეთ. გამოიძინოს.

აბათონი. გამიშვით! რომ იცოდეთ, ეს რა შუბია!

ჯარისკაცებს ხელმარჯვენე გაჰყავთ.

მესამე ჯარისკაცი. რაო, შეიდთავა მხეციო?

პირველი ჯარისკაცი. რას გაუგებ ამ გალილეველებს. რამდენი სიტყვააა, იმდენი საიდუმლო აქვთ.

მარჯვნიდან შემოდის მსაჯულთუხუცესი ევფერიოსი და იმპერატორის ექიმი ორიბასნიოსი.

ევფერიოსი. არსადა ჩანს?

ორიბასნიოსი. არა... აა, ქარისკაცები? მეთხარით, მეგობრებო, აქეთ ხომ არავის გამოუვლია?

პირველი ჯარისკაცი. რამდენიმე შუბოსანმა ჩაიარა.

ორიბასნიოსი. კეთილი. სხვა ხომ არავინ შეგინიშნავთ? რომელიმე დიდებული?... ან მხედართმთავარი?

ჯარისკაცები არა, არაფერ.

ორიბასიოსი მაშასადამე აქ არ არის. ეს როგორ მოგივიდა, ევფერიოს?..

ევფერიოსი. რა მექნა?... სამი ღამეა თვალი არ მომიხუჭავს...

ორიბასიოსი. ძებნაში უნდა დაგვეხმაროთ. მთავარსარდლის სახელით გიბრძანებთ, რა?

შე შედით და თუ რომელიმე დიდებულს მოჰკრავთ თვალს, დაუყოვნებლივ აცნობეთ მცვე-
ლებს, აი, იქ!

ჯარისკაცები. შენი ბრძანება შესრულებული იქნება, ბატონო ჩვენო!

ტყეში მიმოიფანტებიან. ძალე ხეებს შორის გამოჩნდება იმპერატორი იულიანო, რაღაცას აყურადებს და აქვთ-იქვით აცეცებს თვალებს. მერე შებრუნდება და ვიღაცას ნიშანს აძლევს.

იულიანო სსუი აქეთ, აქეთ, მაქსიმე! ვერ დაგვიანებ.

მაქსიმე (იწვევს მხრიდან გამოდის). ერთი მათგანი ორიბასიოსი იყო.

იულიანო. დიახ, ის და ევფერიოსი ჩემს უკველ ნაბიჯს უთვალთვალებენ. მათ მგონიათ რომ მე... შენთვის ხომ არაფერი უთქვამთ?

მაქსიმე. არა, ჩემო იულიანე! კი მაგრამ, რატომ გამაღვიძე? რა საქმე გაქვს ამ შუალა-
მისას?

იულიანო. მინდა უკანასკნელად გესაუბრო პირისპირ, ჩემო ძვირფასო მოძღვარო.

მაქსიმე. არა, რატომ უკანასკნელად, იულიანე?

იულიანო. შეხედე ამ შავ წყალს. რას იტყვი, უკვალოდ რომ გავქრე და ჩემი ასავალ-
დასავალი ვერვინ გაიგოს, როგორ გგონია. შეთხზავენ თუ არა ლეგენდას, თითქოს პერმენი
ჩამოვიდა და ცაში ამიტაცა, რათა ღმერთების ხომალში დავესვი?

მაქსიმე. შორს აღარაა ის დრო, როცა ადამიანებს აღარ დასჭირდებათ სიკვდილი.
რათა ღმერთებისგან იცხოვრონ დედამიწაზე.

იულიანო. მე სამშობლო მენატრება და მიტომაც ვკმუნავ, მაქსიმე... სინათლე, მზე, ვარ-
სკვლავები მენატრება.

მაქსიმე. ოო, გაფიცებ, ნუ მიეცემი მაგ მკნუნვარე ფიქრებს. შენ წინაშე სპარსელთა
ლაშქარია. ხვალ დიდი ომი იქნება. შენ გაიმარჯვები...

იულიანო. მერე... იცი, ვინ გამომეცხადა ამ ერთი საათის წინ?

მაქსიმე. ვინ?

იულიანო. ჩემს კარავში ტახტზე მივწვიქი და ჩამეძინა. უცერად აღიხფერმა შუქმა იფეთ-
ქა; მიუხედავად იმისა, რომ ქუთუთოები დახუჭული მქონდა, თვალები მომჭრა და გამომე-
ღვიძა თვალი გავახილე და გარკვევით დავინახე, რომ კარავში ვიღაცა იდგა. თავზე გრძელი
მონახხაში წამოეხურა, რომელიც ნაოკებად კეცილი ჩამოჰფენოდა ორსავე მხარეს, სახე კი
ღია მქონდა.

მაქსიმე. იცანი?

იულიანო. დიახ, ეს იყო იგივე სახე, რომელიც დიდი ხნის წინათ ვიხილე სინათლის წრე-
ში... ის ღამეს, როცა მე და შენ ორ წვეულებთან ერთად ეუსხედით სუფრას ეფესში.

მაქსიმე. სამეფოს სული!

იულიანო. მას შემდეგ ერთხელ კიდევ გამომეცხადა გალიაში... გამომეცხადა იმნაირ ვი-
თარებაში, რომლის გახსენებაც არა მსურს.

მაქსიმე. თუ გითხრა რამე?

იულიანო. არა. თითქოს გამოლაპარაკება კი უნდოდა, მაგრამ რატომღაც თავი შეიკავა.
უძრავად იდგა და თვალს არ მაშორებდა. ფერმკრთალი სახე მქონდა. ზედ უჩვეულო მწუხა-
რება აღბეჭდვოდა. უცებ ორივე ხელით ჩამოიწია თავსაბურავი, სახეზე ჩამოიფარა, ფეხაქრე-
ფით გაიარა კარავი და გაუჩინარდა.

მაქსიმე. გადამწყვეტი ბრძოლის დრო დადგა.

იულიანო. დიახ, როგორც ჩანს, დადგა.

მაქსიმე. მხნედ იყავი, იულიანე! გაიმარჯვებს ის, ვისი ნებაც ურევია.

იულიანო. კი მაგრამ, რას მოიხვეჭს გამარჯვებული? რა მოიგო ალექსანდრე მაკედონე-
ლმა? ან იულიუს კეისარმა? ბერძნები და რომაელები გულგრილი განცვიფრებით იგონე-
ბენ მათ საგმირო საქმეებს, მაშინ როდესაც გალილეელი, უბრალო ხუროს ძე, სათაყვანებე-
ლი მეთუფესავით სუფევს და წარუვალი სიცოცხლით ცოცხლობს ადამიანთა მხურვალე, რწმე-
ნით ანთებულ გულეებში.

ნეტა სადაა ახლა? კვლავინდებურად თუ აგრძელებს თავის საქმეს მას შემდეგ, რაც გო-
დგოთაზე მოხდა?

ამას წინათ სიზმარში ვნახე. მესიზმრა, ვითომ მთელი დედამიწა დავიმორჩილე. ვბრძანე, მიწას პირისაგან წარებოცათ თვით გალილეველის ხსოვნა, და ჩემი ბრძანება შესრულებული იქნა. მაშინ მოვიდნენ სულელები და მემსახურებოდნენ მე; ფრთები მიამაგრეს ჩემს მხრებს და მე დაჯვროდი უსასრულო სიერცეში. სანამ სხვა მიწას არ დავაღვი ფეხი.

არა, ეს არ იყო ჩემი მიწა. არამედ გაცილებით უფრო დიდი იყო მის შემოთ ლივლივე-ბდა უფრო ნათელი. მოცვითალო შექვი, მის ირგვლივ კი ბრუნავდა არაფერი, არამედ რამდენიმე მთვარე.

სიზმარი

შე გადმოვხედე იქიდან ჩემს ხაყუთარ მიწას, კეისრის მიწას, რომელიც გალილეველისაგან გავწმინდე, და დავრწმუნდი, რომ კარგზე კარგი იყო ყველაფერი, რაც გავაკეთე.

მაგრამ, მაქსიმე, ჩემ გვერდით ამ უცხო მიწაზე ჩაიარა უცნაურმა ხალხმა. წინ მეომრები, მსაჯულები და ქალათები მიდიოდნენ. ბოლოში კი — მოზარე ქალები. ხოლო ნელი ნაბიჯით მომავალი ბრბოს შუაში მიდიოდა თვით გალილეველი; ცოცხალი იყო; ჭვარი მიჰქონდა მხრებით. მე შევძახე: „საით, გალილეველო?“ ხოლო მან თავისი სახე შემოაბრუნა ჩემკენ, გამიღიმა, ნელა დახარა თავი და თქვა: „თხემის ადგილისაკენ.“

სად არის ახლა? ვინ იცის, იქნებ რაც მაშინ იერუსალიმში, გოდგოთაზე მოხდა, მხოლოდ პატარა, უმნიშვნელო პროვინციული ამბავი იყო, თითქმის შეუმჩნეველი შემთხვევა, მოცლილობისას გზაზე მომხდარი, დიადი სამყაროული შემოვლის დროს? იქნებ ის კვლავინ დებურად მიდის და მიდის, გამუდმებით გადადის ერთი მიწიდან მეორეზე, კვლავინდებურად ევნება და, ჭვარცმული, კვლავაც იმარჯვებს? ო, რომ შემეძლოს დავარბიო და იავარჯყო მთელი სამყარო! მაქსიმე, ნუთუ არ არსებობს იმნაირი საწამლავი, ანდა ყოვლის შთანმთქმელი ცეცხლი, ერთბაშად რომ გაავლოს მუსრი ყველა ქმნილებას და კვლავ იმად აქციოს მთელი სამყარო, რაც იყო იმ დღეს, როცა ეული სული იქცეოდა წყალთა ზედა?

მაძსნიმე მეთვალყურეთა მხრიდან უვირილი ისმის. წავიდეთ, იულიანე...

იულიანე, წარმოგიდგენია? საუკუნეებს მოჰყვებიან საუკუნენი, და მთელი ამ უსასრულო დროს მანძილზე იცხოვრებენ ადამიანები, რომლებსაც ეცოდინებათ, რომ მე ქედი მოვიხარე მან კი იმძღავრა!

არ მინდა ქედის მოხრა! მე ახალგაზრდა ვარ... მოუწყველელი... შესამე სამეფო ახლოა... (წამოიძვინება).

აი, აქ დგას!

მაძსნიმე, ვინ? სად?

იულიანე, ვერ ხედავ? აგერ იქ, ხეებს შორის, ეულის ვირგვანით, სისხლიანი კვართით...

მაძსნიმე, ეს მხოლოდ მთვარე არეკლება წყალში. წავიდეთ, წავიდეთ, ჩემო იულიანე!

იულიანე (უტყარით უტყვე მოჩვენებას). განვედ ჩემგან! მკვდარი ხარ, მკვდარი დასრულდა შენი სუფევა. ძირს ტაკიშასხარის ტალავარი! შენ გეუბნები, ხუროს ძვე!

მანდ რას აკეთებ? რასა კრავ? რას უკაკუნებ?... ა!...

ეფფერიოსი (მარცხნიდან), მადლობა უკვდავ ღმერთებს! ორიბახიოს... აქეთ, აქეთ!

იულიანე, სად წავიდა?

ორიბახიოსი (მარცხნიდან), მანდ არის?

ეფფერიოსი, დიახ... ო, ჩემო სათაყვანებელო იმპერატორო!

იულიანე, ვინა თქვა, კეისრის კუბოსა ვკრავო?

ორიბახიოსი, რას ამბობ, მბრძანებელო?

იულიანე, ვინა თქვა-მეთქი? მე გეკითხებით... ვინა თქვა, კეისრის კუბოსა ვკრავო?

ორიბახიოსი, გვედრები, ბანაკში დაბრუნდი, მბრძანებელო!

შორიდან საზარელი ყვირილი ისმის.

მაძსნიმე, მეომრები ყვირიან! სპარსელები თავს დაგვესხნენ!

ეფფერიოსი, შეწინავე რაშმები უკვე ხელჩართულ ბრძოლაში ჩაებნენ!

ორიბახიოსი, მტერი უკვე ბანაკს მოადგა. შენ კი უიარაღო ხარ, მბრძანებელო!

იულიანე, მე მინდა მსხვერპლი შევწირო ღმერთებს!

მაძსნიმე, რომელ ღმერთებს, უფუნურო? სად არიან ისინი, ან რანი არიან?

იულიანე, მე მინდა მსხვერპლი შევწირო ერთთაც და მეორეთაც! მე მინდა მსხვერპლი შევწირო ყველას! ერთი მაინც შეისმენს ჩემს ვედრებას. მე მინდა ეუბნო მას, ვინც ჩემს გარეთაა და ჩემზე მადლთა...

ორიბახიოსი, ახლა ერთი წუთის დაკარგვაც არ შეიძლება!

იულიანე, აი, დაინახეთ?, ანთებული ჩირაღდანი თუ დაინახეთ ღრუბლებს მიღმა? ანა-

ზღუდად ანთო და ჩაქრა კიდევ. სულელების სამყარო ნიშანს მადლევს სხივოსანი ხომალდ კვლავ გზას ადგას ცასა და მიწას შუა... ჩემი ფარ-ხმალი!

იულიანო აწრავი ნაბიჯით გადის ხელმარჯვნივ: ივანე იოსელიანი და ორიბალიოსი შუა მისდევენ.

ნატალია (მოსაზრება) იმპერატორო, იმპერატორო, ამაღამ ერთდ ბრძოლას (ხელმარ-
ჯვნივ გადის.) ურჩუნული

გრცული ტრამალი. შორს სოფელი ჩანს. მოღრუბლული დილაა. ტრამალი ბრძოლის ველად გვეუღა. ისმის ყვირნი და ხმლები ჩახაჩუბი. წინა მხარეს ერთმანეთს ებრ-
ძვიან სპარსული მომსარნი და რომაელი უზბოხნი ამიანეს მეთაურობით.

ანიანო. ახე! დაპკათი წინ! სროლის საშუალება არ მისცეთ!
მთავარსარდალი ნიმიტა (მარჯვენა მხრიდან გამოჩნდება ამაღლა თანხლებით). როგო-
რია საქმე, ამიანე?

ანიანო. ცხენოსანთა მავშელი რაზმები არსად ჩანან, ბატონო ჩემო!
ნიმიტა. რა ვქნათ? სპარსელებმა სპილოები წაიმძღვარეს წინ. მართო მათი დანახვაც კი
თავზარს სცემს და აფეთებს ცხენებს... მიდით, მისცხეთი აძგერეთ, სამკერდულს ქვემოთ აძ-
გერეთ, მეგობრებო!

სოფისტი კიტრონი (ალამური სამოსის ამარა, წიგნებითა და გრაგნილებით დატვირ-
თული შენობის მარჯვნიდან). ვაი ჩემი ბრალი, რა მინდოდა ამ ჯოჯობეთში?

ნიმიტა (თავის მხლებლებს). მგონი შედრკენენ ახლა ფაროსნები მიუშვით!
კიტრონი. არ მისმენ, ბატონო ჩემო? მე რომ რამე მიმივიდეს, ვინ აგებს პასუხს? ჩემი
თხზულება - „სულის სიმშვიდისათვის რთულ ვითარებაში“ ჯერ კიდევ არ დამისრულებია...

ნიმიტა (ფწინდებურად). სპარსელებს მარჯვენა ფრთაზე მავშელმა მოუსწროთ ისევ
გვიტყვენ!

კიტრონი. გვიტყვენ? ო, ეს სისხლის ღვრისა და ხოცვა-ჟლეტის შმაგი წყურვილი. ისა-
რმა ზედ ყურთან გამიზუზუნა! რა საზიზღრად ისვრია? ვინ დაგიდევს სხვის სიცოცხლეს და
სიმატლეს? (ხელმარჯვნივ გარბის).

ნიმიტა. ბრძოლის სასწორი არც იქით იხრება და არც აქეთ! (ფრომენტინუსს, რომელიც
მავშელი რაზმით შემოღდა მარჯვენა მხრიდან). ებეო, იმპერატორისათვის ხომ არსად მოგიკ-
რავს თვალი?

ფრომენტინუსი. დიახ, ბატონო ჩემო, თეთრი მხედრების რაზმით იხრძვის!

ნიმიტა. ხომ არ დაჭრილა?
ფრომენტინუსი. მოუწყვლელი ეგონება კაცს. სადაც უნდა გამოჩნდეს, ისრები და შუ-
ბები თითქოს გზას იმრუდებენ.

ანიანო (მებრძოლთა რიგებიდან ყვირის). სად არის მავშელი, სად? დიდხანს ვეღარ გა-
ვუძლებთ!

ნიმიტა. წინ, ჩემო მამაცო ფრომენტინუს!
ფრომენტინუსი (ჯარისკაცებს). შევიკრათ, ძმანო ბერძნებო, და დედა ვუტიროთ მტერს!
(ამიანეს რაზმის საშველად მიუშურება; ბრძოლა კოტა შორს გადაინაცვლებს).

ანატოლიოსი (რამდენიმე სხეულია მცველის თანხლებით შემოღდა მარჯვენა მხრიდან).
იმპერატორი აქ ხომ არ არის?

ნიმიტა. იმპერატორი? განა შენ არ გაბარია მისი სიცოცხლე?
ანატოლიოსი. ცხენი მოუყლეს... ისეთი საშინელი ზედახორა დადგა, რომ... ვერასდიდე-
ბით ახლოს მისვლა ვერ შევძელი.

ნიმიტა. აა!... შენი აზრით... ხომ არ დაშავებულა?
ანატოლიოსი. არა მგონია, ყვიროდნენ. ცოცხალიაო, მაგრამ...

მთავარსარდალის ამაღლის უზბოხნი აი, ისიც! აი, ისიც!
მარჯვნიდან უაბჯროდ და უმუზარადოდ, მარტოოდნ ხმლისა და ფარის ამარა შემოღდა
იმპერატორი იულიანო, საიმპერატორო გვარდიის რაზმის თანხლებით.

იულიანო. კიდევ კარგი, რომ გნახე, ნევიტა!
ნიმიტა. აჰ, ჩემო მბრძანებელო... უაბჯროდ?!... ასეთი გაუფრთხილებლობა გაგონილა?
იულიანო. აჰ, ამ ადგილას, ვერავითარი იარაღი ვერას დამაქლებს, მაგრამ წინამძღოლო-
ბა შენთვის გადმომიბარებია, ნევიტა. წადი! მე ცხენი მომიკლეს!

ნიმიტა ჩემო იმპერატორო, ესე იგი, მაინც დაშავდი?
იულიანო. არა, მხოლოდ თავით დავასკდი მიწას... კოტა არ იყოს, თავბრუ მეხვევა-
წადი, წადი... ამას რა ვხედავ? ეს რა უცნაური ბრბოები შემოიჭრნენ ჩვენს რიგებში?..

ნებისა (ხედავლა) ანატოლიოს, იმპერატორის სიცოცხლისათვის შენ აგებ პასუხს: ანატოლიოსი, დამშვიდებული ბრძანდებოდე, ბატონო ჩემო!

ნებისა თავისი ამალითურთ ხელმარჯვნივ გადის, ბრძოლა სულ ფერო და ეფრო მეტად შორდება წინა ნაწს.

იულიანე, როგორ გგონია ანატოლიოს, ბევრი ხალხი დავკარგეთ?

ანატოლიოსი, როგორც ჩანს, მბრძანებელი მაგრამ დარწმუნებული სპარსელებს კიდევ უფრო მეტი დაეღუპათ.

იულიანე, დიახ, დიახ, მაგრამ მაინც ბევრი ბერძენი და რომაელი დაეცა ბრძოლის ველზე, რას იტყვი, ანატოლიოს?

ანატოლიოსი, ცუდად ხომ არა ხარ, მბრძანებელო?.. ისეთი ფერი გადევს სახეზე...

იულიანე, ხომ ხედავ იმ უბედურებს, აი, იქ რომ წვანან, ვინ გულაღმა, ვინ კიდევ პირკვე?.. ყველა მკვდარია, არა?

ანატოლიოსი, დიახ, მბრძანებელო.

იულიანე, ყველა მკვდარია!.. მაშასადამე, აღარც იერუსალიმში მომხდარი მარცხი ახსოვთ და აღარც სხვა რამ უბედურება... როგორ გგონია, კიდევ ბევრი ბერძენი დაეცემა ამ ბრძოლაში, ანატოლიოს?

ანატოლიოსი, იმედი უნდა ვიქონიოთ, მბრძანებელო, რომ ყველაზე სასტიკი შეტევა უკვე მოვიგერიეთ.

იულიანე, ბევრი დაეცემა-მეთქი, ძალიან ბევრი! მაგრამ ესტე ცოტაა, რა მნიშვნელობა აქვს იმას, რომ ბევრი დაეცემა? შთამომავლობა მაინც გაიგებს.

მითხარი, ანატოლიოს, შენი აზრით, როგორ წარმოედგინა იმპერატორ კალიგულას ის ხმალი?..

ანატოლიოსი, რომელი ხმალი, მბრძანებელო?

იულიანე, ვითომ არ იცი?.. მას სურდა აქონოდა ისეთი ხმალი, რომ ერთი მოქნევით...

ანატოლიოსი, გესმის? საომარი ყიფინა თუ გესმის მბრძანებელო? ახლა კი დარწმუნებული ვარ, რომ სპარსელები უკან იხევენ.

იულიანე (აყურადღებ.), ეს რა სიმღერაა?

ანატოლიოსი, მბრძანებელო, ნება მიბოძე ორიბასიოსს ვუხმო... ანდა უმჯობესია, წავიდეთ აქედან, შენ ავადა ხარ.

იულიანე, მე გეუბნები, სიმღერა მესმის-მეთქი! შენ კი არ გესმის?

ანატოლიოსი, თუ ასეა, მაშინ ნამდვილად გალილეველები...

იულიანე, დიახ, რა თქმა უნდა, გალილეველები მღერიან... ჰა-ჰა-ჰა! ჩვენს მხარდამხარ იბრძვიან და ვერ ხედავენ, ვინა დგას მოპირისპირე მხარეს, ო, თქვე შლეგებო! სადაა ნევიტა? თუ სპარსელებს ებრძვის, რად ებრძვის? ნუთუ ვერ ხედავს, რომ სპარსელები როდი არიან ჩვენი მოსიასხლე მტრები? ყველანი მყიდით, მლაღატობთ!..

ანატოლიოსი (ჩუმად, ერთ-ერთ ქარისკაცს), ბანაკში გავარდი იმპერატორის ექიმს ღაუძახე.

ჯარისკაცი, ხელმარჯვნივ გადის.

იულიანე, ეს რა ურიცხვი ურდოებია?.. როგორ გგონია, ანატოლიოს, ვითომ დაგვინახეს?

ანატოლიოსი, ვინ, მბრძანებელო? სად?

იულიანე, ნუთუ ვერ ხედავ?.. იქ, შორს, ჩვენ ზემოთ სტყუის მშვენივრად ხედავ!

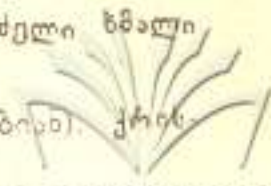
ანატოლიოსი უკვდავ ღმერთებსა ვფიცავ ეს მხოლოდ დილის ნისლია; უკვე თენდება...

იულიანე, მე კი გეუბნები, გალილეველთა ურდოებია-მეთქი! შეხედე, აგერ ისინი, მოწით მოსიარულნი სამოსი რომ მოსავთ, მოწამენი არიან, ასე უწოდებენ მათ, გარს მომღერალი ქალები შემოხვევიან, თავიანთი ხელით დაგლეჯილ თმას ღამბებად რომ აბამენ მშვილდზე, მათ მოსდევენ ბავშვები, თავიანთი გადმოყრილი ნაწლავებისგან რომ წნავენ შურდულებს... ანთებული ჩირაღდნები!.. მაინც რამდენნი არიან... უთვალავი, უანგარიშო, ურიცხვი პირდაპირ ჩვენკენ დაიძრნენ! ყველანი მე მიუუბრუნებენ, ჩემკენ მოჰქრიათ!..

ანატოლიოსი, ესენი სპარსელები არიან, მბრძანებელო! გვაფიწროებენ! ჩვენები უკან იხევენ...

იულიანე, არ შეიძლება, ფეხი არ მოიცვალოთ!.. გამაგრდით, ბერძნებო! გასალკადევდით, რომაელებო! დღეს ჩვენ გავათავისუფლებთ სამუაროს!

ბრძოლა კვლავ ახლოვდება, იულიანე ხმაღს იწიშვლება და აელჩართულ ბრძოლაში გადაწყვება ყველაზე სახტად რჩებიან.

ანატოლიოსი (ხელმძღვანელები გადახის). მომეშველეთ! იმპერატორი საფრთხეშია!
იულიანე (მებრძოლთა შორის). მე ვხედავ, ვხედავ აი, ისიც უფრო გრძელი ხმალი

მომეცით, უფრო გრძელი ხმალი
მარჯვენა მხრიდან შემოჭრილი რაჭმის ჯარისკაცები (მტერს ეკვეთებიან). კრისტეს სახელით, კეისარისათვის!

ანატოლი (ახალმოსულთა შორის). კრისტეს სახელით, კრისტესათვის! (მტერს ეკვეთებიან)
სტეფანოსის შუბს, რომელიც მკლავს გაუფლეთა და ფერდში ეათა იმპერატორის
იულიანე. აა... (შუბის წვერს ჩაიფრინდება და ფერდიდან ამოგლეჯას ცდილობს, მაგრამ ხელს გადაისერავს, ხმამაღლა შეპყვირება და ეცემა.)

ანატოლი (ხმამაღლა გაძვირის ბრბოში). რომაული შუბი, გოლეოთიდან ჩამოტანილი (უიარაღო შეიჭრება ხელჩართულ ბრძოლაში და იქვე ეცემა, სპარსელებს შერ განგმიოული! არეულ-დარეულობა, სასოწარკვეთილი ყვირილი იმპერატორის ლაშქარში: იმპერატორი იმპერატორი დაქრეს!)
იულიანე (ფეხზე წამოდგომა ცდილობს, მაგრამ ხელახლა ეცემა და ყვირის). შენ გაიმარჯვე, გალილეველი!

ხმები. იმპერატორი დაეცა!

ანატოლიოსი. იმპერატორი დაქრილია! დაიფარეთ, მკერდით დაიფარეთ, უკვდავი ღმერთების სახელით! (თავგანწირული გადაეშვება ბრძოლაში და ცდილობს გზა გადაუღობოს საფრთხილად დაძრულ სპარსელებს.)

გონებაშიხდილი იმპერატორი განზე გაქცაეთ. იმედროულად ბრძოლის ველზე გამოჩნდება იოვიანე. რომელიც თავის რაზმებს მოუძღვის წინ.

იოვიანე. წინ, წინ, ჩემო მორწმუნე ძმებო! მივაგოთ კეისარს კეისარისა! უკვდავი ჯარისკაცები (ყვირალით გაბზან მისკენ). კეისარი დაეცა! მოკლეს!.. კეისარი მოკლეს!

იოვიანე. მოკლეს?! ო, უოვლისმძლე უფალო ჩვენო, რომელიც დასჯი ორგულთი.. წინ! უფალსა ნებავს, რომ ცოცხლობდეს მისი ერთი ვხედავ, განიხვინე ცანი და ცეცხლისმფრქვეველი ხმლების დაბლაპით გადმოვიდნენ ანგელოსები..

მკრისტიანე ჯარისკაცები (გაშმაგებით ეკვეთებიან მტერს). ჩვენთან არს კრისტე!
ანანიანს რაჭმის ჯარისკაცები. ჩვენთან არს გალილეველია ღმერთი! შემოკრებით მის გარშემო! წინ გვიძღვის მძლეობაში და უძღვევლი!

გაფთრებული ბრძოლა. იოვიანე თანდათანობით აფიწროებს მტერს რიგებს. სპარსელები უთავბოლად გარბიან. მზე ამოდის.

იმპერატორის კარავი. კარავს კალთა ჩამოშვებულია. მზიანი დღეა. იმპერატორი იულიანე უფროსად ააფენია სარეცელზე. მარჯვენა ფერდი, მკლავი და მხარი ნებვეული აქვს. სარეცელთან დგანან ქორნი ორიბასიოსი, მატრინე და ივფერინოსი; ცოტა მოშორებით — ბასილი კეისარიველი და სოფინსტი პრისპუსი; სარეცლის ფერდით — მატრინე.

მატრინე. სისხლმა კვლავ გამოჟონა. უფრო მაგრად შევუხვევ-
ორიბასიოსი. მადლობელი ვარ, კეთილო ქალო. შენი ნაზი, მზრუნველი ხელები ძალიან გამოგვადგა.

ივფერინოსი. ცოცხალი თუა მაინც?

ორიბასიოსი. ცოცხალია. ცოცხალი.

ივფერინოსი. რომ აღარ სუნთქავს?

ორიბასიოსი. როგორ არა, სუნთქავს.

კარავში შეშოლია ანნიანე; თან იმპერატორის ფარ-ხმალი მოაქვს; ხმალს დადებს და თვითონ კარავს კართან ჩერდება.

პრისპუსი. ებ, ჩემო ძვირფასო ამიანე, როგორაა ხაქნე იქ, ბრძოლის ველზე?

ანნიანე. უფრო უკეთ, ვიდრე აქ... ხომ არ?

პრისპუსი. არა, არა, ჭერ არა... მართალია, სპარსელები უკუვაქციეთო?

ანნიანე. დიახ. მხედართმთავარმა იოვიანემ თხებივით დაიფრინა ბარბაროსები. ეს-ესაა მანაკშია სამი ელჩი გვეახლა; ხაპორი ზავს ითხოვს.

პრისპუსი. როგორ გგონია, ნევიტა დათანხმდება?

ანნიანე. ნევიტამ მთავარსარდლობა იოვიანეს გადასცა. კველანი იოვიანეს გარშემო ირა-
ზმებიან. მასში ხედავენ ერთადერთ მხსნელს...
ორიბასიოსი. ცოტა ჩუმად; მგონი, შეირხა...
ანნიანე. შეირხა? იქნებ გონსაც მოვიდეს!.. ნუთუ იმასაც უნდა მოესწროს, რომ...

ავფარიოსი. რას, ამიანე?

ამიანე. ჯარისკაცებიცა და სარდლებიც ახალი იმპერატორის არჩევას აპირებენ.

პინკა. რას ამბობ?

ავფარიოსი. რა სამარცხვინო სულსწრაფობაა!

ამიანე. ლაშქრობის საშისი ბასილი თითქოს ერთგვარად ამართლებს ამას მაგრამ მაინც...

მაქსიმე. გონს მოდის... თვალი გაახილა...

იულიანე ერთხანს ჩუპად წვეს; აღურბიანად მოსჩერებია თავისი...

ორიბასიოსი. მიცანი, მბრძანებელო?

იულიანე. დიახ, ჩემო ორიბასიოს!

ორიბასიოსი. მხოლოდ იცოდე, მშვიდად წოლაა საჭირო.

იულიანე. მშვიდად წოლაო?... ა... კიდევ კარგი, რომ გამახსენე! - ხლავე უნდა ავდგე!

ორიბასიოსი. არ შეიძლება, მბრძანებელო გემუდარები...

იულიანე. ახლავე უნდა ავდგე-მეთქი! რა დროს მშვიდად წოლაა? საპორს კუდიო ქვა უნდა ვასროლინო.

ავფარიოსი. საპორი უკვე დავამარცხეთ, მბრძანებელო. ელჩები გამოგზავნა ბანაკში; ზავს ითხოვს.

იულიანე. მართლა? მადლობა ღმერთს... ის მაინც დავამარცხე!

მაგრამ არავითარი ზავი! მინდა მთლიანად გავსრისო და გავანადგურო! კო, მართლა, სადაა ჩემი ფარი? ნუთუ დავკარგე?

ამიანე. არა, ჩემო იმპერატორო... აი, აგერ შენი ფარ-ხმალი...

იულიანე. აა, ჩემი მრავალნაცადი ფარი! მადლობა ღმერთს, რომ ბარბაროსებს არ ჩაუვარდა ხელში. მომეცით, მკლავზე მოვირგო...

მაქსიმე. ო, მბრძანებელო, ახლა ის მეტიხმეტად მძიმეა შენთვის.

იულიანე. ა, ეს შენა ხარ? მართალს ამბობ, ჩემო ღვთისმოსავო, ცოტა არ იყოს, მართლა მძიმეა... გვერდით დამიდე. მინდა თვალი შევავლო... ამას ვის ვხედავ? ამიანე!.. ახლა შენა ხარ ჩემი სხეულის მცველი? კი მაგრამ, ანატოლიოსი რა იქნა?

ამიანე. ანატოლიოსი აწ უკვე ნეტართა კუნძულების მკვიდრია, მბრძანებელო.

იულიანე. მოკლეს? ჩემი გულისთვის დაეცა ბრძოლის ველზე?.. მაშ, უკვე ნეტართა კუნძულის მკვიდრია? კმ...

კიდევ ერთი შეგობარი დავკარგე. ემ, ჩემო მაქსიმე... არა, დღეს სპარსეთის მეფის ელჩებს არ მივიღებ. მათ მხოლოდ დროის მოგება სურთ. არც ზავს დავიანხმდები. მინდა ბოლომდე ვისარგებლო გამარჯვებით. დაშქარი კვლავ კტესიფონისაკენ აიღებს გეზს.

ორიბასიოსი. ახლა ეს შეუძლებელია, მბრძანებელო! შენი ქრილობები ხომ არ დაგავაწყდა?

იულიანე. ჩემი ქრილობები მალე შეიკრავს პირს. თქვი, ხომ შპირდები, ორიბასიოს?

ორიბასიოსი. უწინარეს ყოვლისა, სიმშვიდეა საჭირო.

იულიანე. რა სამწუხაროა. რალა მაინცდამაინც ახლა, როცა ამდენი მნიშვნელოვანი საქმეა მოსაგვარებელი? ნევიტას ხომ ვერ მივანდობ? ამ შემთხვევაში ვერც მას ვენდობი და ვერც სხვა ვინმეს, ყველაფერი მე თვითონ უნდა გადავწყვიტო... არადა, მართლა ცუდადა ვარ ბედი არ გინდა? მითხარი, ამიანე, რა ბჭვია იმ დაწყვეტილ ადგალს?

ამიანე. რა ადგალს ჩემო მოწყალეო იმპერატორო?

იულიანე. სადაც მე სპარსელებმა შუბით დამჭრეს?

ამიანე. გალმა მდებარე სოფლის — ფრიგიის სახელი ბჭვია...

მაქსიმე. აი...

იულიანე. რაო?... რა თქვი?..

ამიანე. ფრიგია ბჭვია, მბრძანებელო, ისევე, როგორც მის მახლობლად მდებარე სოფელს...

იულიანე. ემ, მაქსიმე... მაქსიმე!

მაქსიმე. მომატყუებს! (მოსასხამს აიფარებს სახეზე და სარეცლის ფერხით მიწაზე ეშვება.)

ორიბასიოსი. რამ შეგაკრთო, ჩემო ძვირფასო იმპერატორო?

იულიანე. არაფერია... ისე... ფრიგია? ახლა კი მესმის.. ნევიტას აღბათ მაინც მოუწევს საქმის ხელში აღება. წადი და უთხარი მასაც და სხვებსაც...

ამიანე. მბრძანებელო, ისინი უკვე შენი სახელით...

იულიანო, უყვე?.. თუმცა პო, რა თქმა უნდა კეთილი და პატიოსანი, სამყაროულმა ნე-
ბან მზაკვრულად მაცოუნა, მაქსიმე!

ნაპრინო, მბრძანებელი, ჭრილობამ პირი გაიხსნა.

იულიანო, რად მიმაღავდი, ორიბასიოს?

ორიბასიოსი, რას გიმაღავდი, ჩემო ძვირფასო მბრძანებელი?

იულიანო, იმას, რომ მალე უნდა დაგტოვოთ, რატომ აღრევდ არ მითხარი?

ორიბასიოსი, ო, ჩემო იმპერატორო!

ბასილი, ბასილი, იულიანო.. იულიანე! (კეთილი ჩაიკეცებ სარეველთა).

იულიანო, ბასილი, ჩემო ძმავ და მეგობარო.. რა ბედნიერი დღეები გვიტარებია ერთად.

ნუ სტირით, ასე ახალგაზრდა რომ გტოვებთ, როდესაც ღმერთები ნაადრევად გაიხმობენ
კაცს ამ სოფლიდან, ეს უოველთვის როდი ნიშნავს იმას, რომ მის მიმართ მტრულად არაა
განწყობილნი, რა არის სიკვდილი? სხვა არაფერი, თუ არა ხარკის გაღება მტკრის მარად წა-
რმავალი სამეფოსათვის, ფუჭია დრტვინვა, განა თვითველი ჩვენგანი არ ეტრფის სიბრძნეს?
ხოლო სიბრძნე გვასწავლის ჩვენ, რომ უზენაესი ნეტარება ხორცის კი არა, სულის სიცოცხ-
ლესთანაა წილნაყარი? ამ მხრივ გალილეველები მართალი არიან, თუმცა, მაგრამ, მოდიო-
მოვეშვით ამას, სიკვდილ-სიცოცხლის გამრიგე ძალებს რომ ცოტა მეტი გულუხვობა გამოეჩი-
ნათ და ერთი პატარა ოხულებების დამოავრების საშუალება მოეცათ ჩემთვის, ექვი არ მე-
პარება, რომ ბოლოს და ბოლოს შევძლებდი..

ორიბასიოსი, ო, ჩემო მბრძანებელი, ამდენი ლაპარაკი ხომ არ დაგლღის?

იულიანო, არა, არა.. ისე კარგად ვგრძნობ თავს..

ბასილი, იულიანე, ჩემო ძვირფასო ძმავ, მითხარი, არაფრის დაბრუნებას არ ისურვებდი?

იულიანო, ჭეშმარიტად, არაფერი ამგვარი არ მახსენდება.

ბასილი, მაშ, არაფერს ნანობ, იულიანე?

იულიანო, არაფერს.. მე ვიცი, რომ, ჩემი შეგნებისა და შეძლებისამებრ, გონივრულად
ვიყენებდი იმ ძალას, რომელიც განგებამ თუ გარემოებამ მომანდო და რომელსაც ღვთიური
ძალმოსილებების ანარეკლად უნდა ვთვლიდეთ. მე არა მსურდა, არც არასდროს მისურვია რა-
მე ბოროტი, არც ვისიმე უბედურება, ამ ლაშქრობას თავისი გონივრული და გასამართლებე-
ლი საბაბიც მოეძებნება, ხოლო თუ ვინმეს მაინც მგონია, რომ ვერ გავანართლე უველა იმედი,
რასაც ამყარებდნენ ჩემზე, დაე, ნუ დაივიწყებს იმ იდუმალ ძალებსაც, რომლებზედაც უმე-
ტესწილად დამოკიდებულია ადამიანური მცდელობისა და ძალისხმევის უველა შედეგი.

ნაპრინო (ორიბასიოსს), გესმის, რა მძიმედ სუნთქავს?

ორიბასიოსი, მალე ხმაც უდალატებს.

იულიანო, ჩემი მენკვიდრის არჩევაზე ვერაფერს ვიტყვი.. ჩემი ქონება უფროსმა გაე-
ნაწილოს იმათ, ვინც უველაზე ახლო იყო ჩემთან.. ბევრი არაფერი მრჩება, ვინაიდან უოველ-
თვის იმ აზრისა ვიყავი, რომ ჭეშმარიტი ფილოსოფოსი.. რა ბდება? მზე უკვე ჩადის?

ორიბასიოსი, არა, ჩემო იმპერატორო, დალამებამდე ჯერ დიდი დროა.

იულიანო, საკვირველია მონჩევენა, თოქოს უცებ დაბნელდა..

ო, სიბრძნე, სიბრძნე! არასოდეს განუდგე სიბრძნეს, ჩემო კეთილო პრისკუს! მაგრამ
უოველთვის ფრთხილად იყავ იმ რაღაც აუხსენლის მიმართ, რომელიც ჩვენ გარეთაა..

მაქსიმე წავიდა?

ნაპრინო, არა, ძმავ ჩემო!

იულიანო, უველი ნიშრება, რა იქნება, რომ..

ნაპრინო, წყალი? მხოლოდ ორიოდ ულუბი, მბრძანებელი! (ბაგეებთან მიუტანს თასს).

ორიბასიოსი (ჩველხლით, მაკრინეს), სისხლი ჩაექცა.

იულიანო, ნუ სტირით! ნურც ერთი ბერძენი ნუ დამიტირებს.. ვარსკვლავებს შევფერ-
ოლები.

მშვენიერი ტაძრები.. ქანდაკებები.. მაგრამ რა შორსაა.

ნაპრინო, რას ამბობს.

ორიბასიოსი, არ ვიცი: მე მგონი, ბოდავს.

იულიანო (თვალებდაბჯკული), აღექსანდრემ შეძლო ტრიუმფით შესულიყო ბაბილონ-
ში.. იქნებ მეც.. მონხიბლავი, ფოთლებისა და უვაილების გვირგინით უბღმეგული ქაბუ-
კები.. მოცმეკვავე ქალიშვილები.. მაგრამ რა შორსაა, შორს..

მშვენიერი მიწა.. მშვენიერი სიცოცხლე, მიწიერი, ამქვეყნიური! (ფართოდ გაიხელს
რვალებს).

ო, მზეო, მზეო, რატომ მომატუფე მე?.. (უღება).

ორიბასიოსი (მცირე ხმას დუმილის შემდეგ) გათავდა.
პარავსი მყოფნი მოკვდა... მოკვდა
ორიბასიოსი დიახ, მოკვდა.
ბასილი და მაკრინე მუხლს მოიყრიან და ლოცულობენ. ევფროსი გლოვის ნიშნად მო-
სახსნის კალთას წამოიფარებს თავზე. შორიდან ბუკნაღარისა

ქრისტეშვიდი
ბინდო

უვირილი ბანაკიდან. გაუმარჯოს იმპერატორ იოვიანეს!
ორიბასიოსი გესმით, გესმით?
ამინი. მხედართმთავარი იოვიანე იმპერატორად გამოაცხადეს!
მატსიმე (იციანის). გალილეველი იოვიანე! დიახ, დიახ... დიახ!
ორიბასიოსი. რა სამარცხვინო სულსწრაფობაა! ისიც კი არ იციან, რომ...
პრინცესი იოვიანე... ეს ძღვევამოხილი გმირი, ჩვენი მხსნელი? იმპერატორი იოვიანე
ქრესტიანად ხატების ღირსია იმედია. ამ ცბიერმა კიტრონმა ვერ მოასწრო და... (სასწრაფოდ
გაღიხ.)

ბასილი. ვერ კიდევ არ გაცხადებულა შენი სხეული, რომ უკვე დაგივიწყეს. და ამ უხანო
დიდებაზე გაცვალე სულის უკვდავება?

მატსიმე (ღებვა). იულიანეს სულიხათვის პახუხს აგებს სამყაროს ნება!
მაკრინე. ღმერთს ნუ სცოდავ; თუმცა მართლა გაუვარდა მიცვალებული...
მატსიმე (ცხედარს უაღლოვდება). მოუვარდა და ვაცოუნე... არა, მე არა...
ის ცოუნებულ იქნა, როგორც კენი. ცოუნებულ იქნა, როგორც იუდა... თქვენი ღმერთი
მფლანგველი ღმერთია, გალილეველნი! რამდენ სულს ხარჯავს?
მაშ, ამქერადაც არ იყავი ქრესტიანი, აუცილებლობის მსხვერპლი?
ღირს კია მაშინ სიციცბლე? ევლადერი ფუჭი თამაშია მხოლოდ და მხოლოდ. ბინდო.
დეს — ნიშნავს ძალაუნებურად ბინდოდეს...

ო. ჩემო ძვირფასო, ყველა ნიშანმა მომატეუა; ყველადერი ორქოფული ენით ლაპარაკო-
ბდა, და მე მომეჩვენა, რომ სწორედ შენ უნდა უოფილიყავი ორი სამყაროს შემრიგებელი!
მესამე სამეფო მოვა ადამიანის სული კვლავ დაიბრუნებს თავის სამკვიდროს! და მა-
შინ მსხვერპლს შესწირავენ შენი და შენს ნაღიმზე წვეული ორი სტუმრის ცოდვების გამო-
სახსიდად! (წიღის.)

მაკრინე (ღებვა, გაფიქრებული). ბასილი. ჩახვდი ამ წარმართის სიტყვებს?
ბასილი. ვერა. მაგრამ უფერად მომეფინა დიდი ნათელი, და მე ცხადად, თვალნათლივ
ვხედავ, რომ ჩვენ წინაშეა მშვენიერი, დამსხვრეული საჭურველი უფლისა.

მაკრინე. დიახ, ქრესტიანად ძვირფასი, მშვენიერი საჭურველი!

ბასილი. კრისტე, კრისტე, სად იყო შენი ხალხი, რომ ვერ ხედავდა აშკარა ნიშანს შე-
ნას? კეისარი იულიანე საჭურველი იყო შენი რისხვისა, საჭურველი, რომელსაც სიკვდილი
კი არ მოჰქონდა ჩვენთვის, არამედ აღდგომა.

მაკრინე. საშინელია ღვთიური არჩევანის საიდუმლო! რა ვიცით ჩვენ?..

ბასილი. ხომ ითქვა: „ზოგ ქურჭელს ზელენ სირცხვილისათვის, ზოგსაც — დიდებისა-
თვის!“

მაკრინე. ო, ძმაო, ნუ ჩავუღრმავდებით აზრით ღვთაებრივი სიბრძნის ამ უფსკრულს
(ცხედარს თავზე ატრება და თვალს უხუტავს.)

სულთ ცთომილთ ადამის ძისა, თუკი ზეგარდმო გეწერა ცთომა, ეს უცილობლად შეგე-
რაცხება შენ იმ დიად ღმერთს, როცა მძღვეთამძღვე მსაჭული მოვა თვინი დიდების ღრუბლით.
რათა განიკითხოს ცოცხალი მკვდრები და მკვდარი ცოცხლები..

თარგმნა ბარანა ბრეზვანაძემ

II

იმპერატორი იულიანე

მოქმედი პირნი:

იმპერატორი იულიანე.

ნემიტა, მხედართმთავარი.

კოტაგონი, თქრომქედელი.

კენისარი ნაზიანზელი, სასახლის კარის ექიმი.

თიმისტიოსი

გამერტინუსი რიტორები.

ურსულუსი, მიკროკლემეტუსისი.

მენაპიოსი, დალაქი.

ბარბარა, მაქანკალი.

ეპიგონიუსი. ღვთისმეტყველების მასწავლებელი.

კარისტაცები და მოხელეები.

კონსტანტინოპოლელი მოკალაქენი.

დიონისე მცლელობის მონაწილენი; მუსიკოსები, მოცეკვავეები, ოინაზები, ქალები.

აღმოსავლელ მბრძანებელთა ელჩები.

მეფერიოსი, სახლთუხუცესი.

სასახლის კარის მსახურნი.

მსაჯულები, რიტორები, სოფისტები და ანტიოქიელი მოკალაქენი.

მოდონი, პურით მოვაჭრე.

მალკოსი, მეზაფე.

გრიგოლ ნაზიანზელი, ექიმ კესარიოსის ძმა.

ფოკიონი, მღებავი.

კუბლია, მეფსალმუნე ქალი.

ილარიონი, მისი ვაჟი.

აბათონ კაკადოკიელი.

ეპისკოპოსი მარკოს ქალკედონელი.

აკოლონის მცლელობის მონაწილენი; მურუმები; და ქალაქის მცველნი.

აბათონის უმცროსი ძმა.

დაკატიმრებული მრისტიანები.

ჰერაკლიოსი, პოეტი.

ოკრიბასიოსი, იმპერატორის ექიმი.

ლიბასიონი, რიტორი და ანტიოქიელი უხუცესი.

აკოლინარიოსი, მეფსალმუნე.

კირილე, სჯულის მოძღვარი.

კიბელის მოხუცი მურუმი.

ანტიოქიელი მეფსალმუნე ქალები.

ფრომენტინუსი უმცროსი მხედართმთავარი.

გაბრძელობა. დასაწყისი იხ. „საუნჯე“ № 1

იოვინანო, უფროსი მხედართმთავარი.
 მამსინე, მისტიკოსი.
 ნუმე, მისანი.
 ორი ეტრუსკელი მისანი
 ორმიზდი, გაძევებული სპარსელი თავადი.
 ანატოლიოსი, იმპერატორის სხეულის მცველთა რაზმის უფროსი.
 პრისკუსი
 კიტრონი სოფისტები.

ამინანო, უმცროსი მხედართმთავარი.
 ბასილი ბისარიელი.
 მაპრინე, მისი და.
 სპარსელი მოლალატი.
 რომაელი და ბერძენი ჯარისკაცები.
 სპარსელი მემორები.

პირველი მოქმედება მიმდინარეობს კონსტანტინოპოლში, მეორე და მესამე — ანტიოქიაში; მეოთხე — იმპერიის აღმოსავლეთ საზღვრებზე და ვით მახლობლად. მეხუთე — მდინარე ტიგროსის გადაღმა. მოქმედების დრო — 361 წლის დეკემბერი — 363 წლის ივნისის დამლევით.

პირველი მოქმედება

კონსტანტინოპოლის ნაგმისადგომი. წინ, ხელმარჯვნივ, საგანგებოდ მორთულ-მოკაზმული ნავსადგურის ნაწილი ჩანს. გზებზე ხალიჩები აფენია. ცოტა მოშორებით, ამაღლებულ ნაპირზე, ტილოთი შემობურთული და მცველებით გარშემორტყმული ქვა დგას. შორს, ბოსფორში საიმპერატორო ფლოტი ჩამწყობებულია. ხომალდებზე სამგლოვიარო აღმები ფრიალებს.

ნავსადგურში უამრავ ხალხს მოუყრია თავი. ზოგი ნავებში ჩამსხდარა, ზოგიც ნაპირიდან გაჰყურებს სიერცეს. ზღვის პირას დგას ოქრომკედით მოსირმული პორფირით მოსილი იმპერატორი იულიანო. გარს ძარისკაცებისა და მოხელეების ამაღა ახევეია. იმპერატორთან ყველაზე ახლოს დგანან: მხედართმთავარი ნევიტა, სასახლის კარის ექიმი ძმისარი-ოსი და რიტორები თიმისტოსი და მამარტიანუსი.

იულიანო (ბოსფორს გაჰყურებს). რა შეხვედრაა! ერთის მხრივ, მკვდარი, მეორეს მხრივ კი ცოცხალი იმპერატორი. რა მწარეა იმის შეგნება, რომ სამშობლოდან ასე შორს დაღლია სული! შეუსვენებელი მოვისწრაფოდი, მაგრამ მაინც ვერ მოვუსწარი; ველარ ვიგემე იმპერატორის ძმური ხვედვა-აღერხის სიტყბო! ორივეს სიმწარე გვარგუნა ბედმა!.. სადაა ხომალდი მისი ნეშტით?

ნევიტა. აგერ მოდის.

იულიანო. აი, ის გრძელი ნავი?

ნევიტა. დიახ, ჩვენი მწყალობელი და მბრძანებელი!

იულიანო. ჩემი საბრძოლო ნათესავი!.. რა სვემაღალი იყო სიცოცხლეში და ახლა კი ასე დაბალ ჭერს უნდა შეურიგდეს!.. ახლა თვით კუბოს სახურავსაც ვერ მიართყამ თავს, უწინ კი თავს ზრიდი კონსტანტინეს თაღის ქვეშ გავლისას.

მოქალაქე (ბრბოში). რა ახალგაზრდაა ჩვენი ახალი იმპერატორი!

ოქროგზადელი კოტამონი. ცოტა არ იყოს, გასუქებულია და დავაუკაცებულა კიდევ. უკანასკნელად რომ ვნახე, ისეთი გამხდარი და გაღეული იყო... მას აქეთ ცხრა-ათი წელი მაინც იქნება.

მეორე მოქალაქე. მერედა, რამდენი დიადი საქმე აღასრულა ამ წლების მანძილზე.

ქალი. ახლა იმას აღარ იკითხავთ, რამდენი საფრთხე ემუქრებოდა ყოველი მხრიდან, თვით ბავშვობის დროიდან მოყოლებული?

მღვდელი. სასწაულებრივი ძალით დაადწია თავი ყველა განსაცდელს, იმიტომ, რომ უფლის განგება იფარავდა...

კოტამონი. რა ვიცი, ამბობენ, გაღიაში სულ სხვა ძალის მფარველობას მიანდო თავიო.

მღვდელი. მტყნარი სიცრუეა, დამერწმუნე.

იულიანო. აი, ისიც გვიანლოვდება. მზე, რომელსაც მე ღვთაებად ვსახავ, და დიადი მეთამბუროცნელი ღმერთი მემოწმებთან, რომ კონსტანციუსის სიკვდილი არ მიხდოდა. ღმერთ-

მანი, აზრადაც არ მომხველია ეს. რამდენჯერ მილოცია მისი დღეგრძელობისთვის... შითხარი, კეხაროს, — ყველაზე უკეთ შენ გეცოდინება, — ხომ არაფერი პატივი დაუკლიათ იმპერატორის ცხედრისთვის გზაში?

კისარინოსი. მთელ მცირე აზიაში სამგლოვნიარო პროცესია ნამდვილ ტრაგედიაში მსვლელობად იქცა. ყველა ქალაქში, რომლებიც ჩვენ გამოვიარეთ, ქუჩები მორწმუნეთა ბრბოებით იყო ხავსე; ეკლესიებში მთელი ღამეების მანძილზე არ წყდებოდა ლოცვა და მღვდლების გალობა; ათასობით მოციმციმე სანთელი სხივოსან დღედ აქცევდა ღამის მღვდლებს.

იულიანე. დიახ, დიახ... უცნაური ფრუანტელი მივლის ტანში, როცა წარმოვიდგენ, რომ ესოდენ დიადი, ქველი და ხალხის სათაყვანებელი იმპერატორის ხელიდან უნდა მიმეღო სამეფო კვერთხი. ოჰ, ნეტავი ამქვეყნიური ორომტრიალისგან შორს ყოფნა, სადმე მყუდრო სავანეში განმარტობით ცხოვრება მრგებოდა წილად!

მამმარტინუსი. კი მაგრამ, ვინაა შეძლებდა ისე ღირსეულად ეტარებინა ეს მძიმე ტვირთი, როგორც შენ, ჩვენო სწორუპოვარო მბრძანებელო? მე თამამად მოვუხმობ ყველას, ვინც პატივმოყვარეობით აღძრული ხარბად მიელტვის იმპერატორის ტახტს: მოდიოთ და ხელში აიღეთ მმართველობის სადავე, მაგრამ ისე ღირსეულად კი გეპყრათ, როგორც უპყრია იულიანეს! დღედაღამ იფნიზლეთ და იზრუნეთ როგორც ყველას ბედნიერებაზე ერთად, ისე თვითთვის კეთილდღეობაზე ცალ-ცალკე! სადმართო საქმისათვის მებრძოლთ ჩაუდევით სათავეში და არა მონადიმეთა სუფრას! ნურაფრის მიღებას ნუ ეცდებით, არამედ უშურველად გაეცით და თქვენი წყალობა მიაგეთ ყველას! მართლმსაჯულებისას თანაბრად უცხო იყოს თქვენთვის მიკერძოებაც და დაუნდობლობაც! იცხოვრეთ ისე, რომ თქვენ გამო არც ერთმა ქალწულმა არ აფრქვიოს ცრემლი ამქვეყნად! სძლიეთ გალიის ურჯულობასაც და გერმანიის ხუსხსაც... რას შეტყობდნენ ამის პასუხად! ესოდენ მკაცრი მოთხოვნებით დამფრთხალნი თავიანთ სათუთ უურებს დაიცობდნენ და წამოიძახებდნენ: „მხოლოდ იულიანეს თუ შეუძლია აღასრულოს უოველივე ეს!“

იულიანე. თუ ყოვლისმპყრობელმა ინება, ეს დიადი იმედი არ გაგიცრუვდება. მაგრამ რამდენი რამ მაკლია ჯერ კიდევ! ღმერთმანი, შიში მიპყრობს. მე ალბათ აღექსანდრე მაკედონელს, მარკუს ავრელიუსსა და სხვა დიდ ადამიანებს შემადარებენ. ვინა პლატონმა არ ბრძანა, მხოლოდ ღმერთს თუ შეუძლია ხალხის მართვა? ოჰ, ილოცეთ ჩემთან ერთად, რათა თავი დავაღწიოთ მწვაობის მახესა და ძალაუფლების საცთურს. ათენი, ათენი! აი, რისთვის კმუნავს და საით მიილტვის ჩემი სული! მე იმ კაცს ვგავდი, მხოლოდ სხეულის გასაკაფებლად რომ ვარჯიშობს, ახლა კი მოდიან და მეუბნებიან: „არენაზე გამოდი და ოლიმპიურ თამაშებში გაიმარჯვე! შენ შემოგყურებს მთელი საბერძნეთი“. როგორ არ შედრკეს და შეძრწუნდეს ჩემი სული ჯერ კიდევ მანამ, სანამ საასპარეზოდ გამოვიდოდე?

თიმისტინოსი. რას ბქვია შედრკე და შეძრწუნდე, მბრძანებელო? ვინა საასპარეზოდ გამოსვლამდე არ მოიხვეჭე ბერძნების სიყვარული? ვინა ძველი უფლებები არ დაუბრუნე და ამრიგად, აღადგინე ყველა განდევნილი სიკვდილე? ვინა შენს არსებაში არ შეერთდა ყველა დიადი ნიჭიცა და უნარიც, რომლებსაც ფლობდნენ პერაკლე, დიონისე, სოლონი და...

იულიანე. სსუ!.. დღეს მხოლოდ მიცვალებულის ქება-დიდება გვმართებს! ხომალდი უკვე ნაპირს მოადგა. ჩამომართვით ჩემი დიადემა და ოქროს ჯაჭვი; არ მინდა ამ მწუხარე უამს საიმპერატორო ნიშნები მეპყრას. (ამალის ერთ-ერთ წევრს გადასცემს რეგალიებს.)

ნაპირზე ამოდის დიდებული სამგლოვნიარო პროცესია; წინ მღვდლები მოუძღვიან, რომლებსაც ანთებული სანთლები უჭირავთ ხელში. კუბოს დაბალი ბალდახნით მოასვენებენ. წინ და უკან საეკლესიო ბაირალები მოაქვთ. მომდარალი ბიშუნიები საცეცხლურის ქნევით საქმეველს აკმევენ. პროცესიას უკან მოსდევს პრინტიან მოძალაპმთა ბრბო.

იულიანე (კუბოს ხელს დაადებს და მძიმედ ამოიხრებს). ეჰ!..

ერთ-ერთი მახურებიელი (ბრბოში). პირჯვარი გადაიწერა?

მეორე მახურებიელი. არა.

პირველი მახურებიელი. აი, ხომ ხედავ?

მესამე მახურებიელი. არც წმინდა ხატების წინ მოიხარა ქელი.

პირველი (მეორეს). ხედავ? აკი გეუბნებოდი!

იულიანე. სახელით და პატივით დაუბრუნდი მშობლიურ სახლს, ჩემი ნათესავის უხულო წესტო! მე ამ მტვერს პასუხს არ ვაგებინებ იმის გამო, რითაც ჩემ წინაშე სცოდავდა შენი სული! თუმცა რას ვამბობ? ვინა შენი სული მძვინვარებდა და ისე უმოწყალოდ მუსრაავდა ჩემს გვარს, რომ მხოლოდ მეღა დავრჩი ცოცხალი? ვინა შენმა სულმა ბრძანა, თავი მოეკვეთათ ჩემი კეთილშობილი ძმისთვის? ვინა შენ დამაკისრე სრულიად გამოუცდელ ჯაბუკს ესო-

დენ მიიმე მოვალეობა პირქუშსა და რომაელების მოძულე გალიაში, ხოლო შემდეგ, რაკი ვერავითარმა ბედუკულმართობამ და უბედურებამ ვერ გამტება, თვითონვე დააპირე მიგესაკუთრებინა ჩემ მიერ მოპოვებული გამარჯვებების პატივი? ო, კონსტანციუს, ჩემო ძვირფასო ძმავო, შეუძლებელია შენი დიდი გული ყოფილიყო მთელი ამ უკეთურობის წყარო! რატომ იწამებდი თავს? რატომ გელანდებოდა სასიკვდილო სარეცელზე სისხლიანი აჩრდილები? გულბილწმა მრჩველებმა მოგიწამლეს მთელი სიცოცხლეცა და მისი უკანასკნელ წუთებში ქუჩებს მშვენივრად ვიცნობ. ესაა ხალხი, რომელიც გახრწნა შენმა მზესავით უშურტელმა სიტუაციამ და მოწყალეობამ. დიახ, ყველას მშვენივრად ვიცნობ, ისე მზაკვრულად რომ ეხვეოდნენ სასახლის მიერ მოწონებული რელიგიური მრწამსის მოხასხამში, როგორც მგლები — ცხვრის ქურკში.

წარმართი მოშალაქმები (იულიანეს თანმხლებთა შორის). გაუშარჯოს იმპერატორ იულიანეს!

კმისარიოსი. მოწყალეო ხელმწიფევ, ხალხი გიცდის...

იულიანე (მღვდლებს). დაე, თქვენი საღმრთო ვალობა ნუ დადუმდება ჩემ გამო, წინ, ჩემო მეგობრებო, წინ!

პროცესია დაიძვრება და ნელ-ნელა მიიწევს მარცხნივ. ვისაც სურს, გამოგვეყვოს, ვისაც არადა, დარჩეს, მაგრამ დაე, ყველამ იცოდეს, რომ ამერიიდან აქაა ჩემი ადგილი.

ბრბო შეჩოჩქოლდება.

ვინა ვარ მე? იმპერატორი. განა ამით ყველაფერი არაა ნათქვამი? განა იმპერატორის მოვალეობათა შორის არ არის ერთი საპატიო მოვალეობა, რომელსაც ამ ბოლო ხანს რატომღაც არ სწყალობდნენ და, როგორც ჩანს, ცდილობდნენ სამარცხვინო დავიწყებისათვის მიეცათ? ვინ იყო გვირგვინოსანი ფილოსოფოსი მარკუს ავრელიუსი? იმპერატორი? მარტოოდენ იმპერატორი? თუ ცოტა მეტი, ვიდრე მხოლოდ იმპერატორი? მითხარით, განა იმავდროულად ქურუმთუხუცესიც არ იყო?

ხმები (ბრბოში). რაო, რაო? რას ამბობს იმპერატორი?

თემისტრიოსი. ო, მბრძანებელო, ნუთუ მართლა გგონია, რომ...

იულიანე. თვით ბიძაჩემმა, კონსტანტინე დიდმაც ვერ გაბედა უარი ეთქვა ამ წოდებაზე. და მას შერეც კი, რაც მეტისმეტად ფართო უფლებები მიანიჭა ერთ ჩვენთვის კარგად ცნობილ მოძღვრებას, კვლავინდებურად იწოდებოდა ქურუმთუხუცესად ყველა მათგანის მიერ, ვინც განუხრელად იცავდა ჩვენს მამა-პაპურ რწმენას და მრწამსს. სიტყვას აღარ გავაგრძელებ იმის თაობაზე, თუ, ჩვენდა სავალალოდ, როგორ უგულვებელყოფდნენ ამ ბოლო ხანს შემოსხნებულ წოდებასთან დაკავშირებულ მოვალეობებს. ვიტყვი მხოლოდ, რომ ვერც ერთი ჩემი დიდი წინამორბედი, მათ შორის ვერც ის, ვისაც დღეს ცრემლების ფრქვევით უკანასკნელად ვემშვიდობებით, ვერ ბედავდა უარი ეთქვა ამ მაღალ წოდებაზე. მაშ, მე როგორღა გადავდგა ის ნაბიჯი, რასაც არც გონიერულად და არც სამართლიანად არ მიიჩნევდნენ ესოდენ ბრძენი და მართლად გამრიგე მბრძანებელნი. არა, არა, ეს აზრი სრულიად უცხოა ჩემთვის.

თემისტრიოსი. მაინც რას გულისხმობ, მბრძანებელო?

იულიანე. მე ვგულისხმობ იმას, რომ ყველა მოქალაქეს სრული თავისუფლება უნდა ჰქონდეს მინიჭებული. დაე, ქრისტიანთა ღმერთს მისდიოს ყველამ, ვისაც ეს სჭირდება თავისი სულიერი სიმშვიდისათვის. მე კი, ჩემდა თავად, ამერიიდან მთელ ჩემს სასოებას მივაპურობ იმ ღმერთს, რომელიც აქამდე სრულიად უცხო იყო ჩემთვის. რამდენი უტყუარი ნიშანი მიმომწმებს იმას, რომ ყველა ჩემს წარმატებას გალიაში უნდა ვუმაღლოდე სხვა ღმერთებს, რომლებიც ოდესღაც უუსტად ასევე სწყალობდნენ და მფარველობდნენ ალექსანდრე დიდსაც. სწორედ მათი მფარველობის წყალობით დავადწიე თავი ათასწიარ ბიფათსა თუ განსაცდელს და მათვე მომიუყვანეს აქაც, მომიუყვანეს ისეთი სასწაულებრივი სისწრაფით, რომ ქუჩებში ჩემს უურს არცთუ იშვიათად მოსწვდენია განცვიფრების წამომახილი, რაც იმას მოწმობს, რომ მავანნი ღვთისდარად მთვლიან... თუმცა ეს, რასაკვირველია, აშკარა გადაჭარბებაა, ჩემო მეგობრებო! ასეა თუ ისე, ერთი რამ მაინც უეჭველია; მე ვერ გავბედავ და არც შემიძლია უმაღური ვიყო ღმერთების მიმართ, რომლებიც ამდენი ხნის მანძილზე და ასე აშკარად მწყალობდნენ მე.

ხმები (ბრბოში, ყრულ). ნეტა რა განუზრახავს?

იულიანე. ყოველივე იმის ძალით, რაც შემოთ ითქვა, მე აღვადგენ ღმერთებს, რომლებსაც თავუანს სცემდნენ ჩვენი წინაპრები, და თავიანთ ძველ უფლებებს უუბრუნებ მათ. მაგ-

თამისტიოსი. ეს ცეცხლი, ჩვენო უებრო იმპერატორო, უოველგვარი გმობის მწიკვლი-საგან გასწმენდს ჭეშმარიტ სიბრძნეს. შენ მიერ სამსხვერპლოზე დაღვრილი ღვინო მსგავსია პორფირისა, რომლითაც შენ მოხავ ჭეშმარიტებას, სამეფო ტახტზე რომ აგუავს იგი, და სასოებით ხელგაწვდილი...

მამარტინუსი. დიახ, სასოებით ხელგაწვდილი თითქოს ოქროს გვირგვინით ამკობ მეცნიერების სპეტაკ შუბლს, ხოლო შენი მეფური ცრემლები...

ერყენული

თამისტიოსი (უახლოვდება). დიახ, დიახ, შენი ცრემლები ობოლი მარტირებულნი მსგავსი ცურავენ შენს დაწვებზე, მარგალიტებივით, რომლებსაც ღრმად ვარ დარწმუნებული, მეფური გულუხვობით გასცემ მჭევრმეტყველების ასაყვავებლად. ო, ბერძენებო კვლავ მოიპოვენ იმის უფლება, რომ ცის მიმართ აღაპყრონ თვალნი და კვლავინდებურად დაუკვირდნენ ვარსკვლავთა მარადიულ სრბოლას! რამდენ ხანს გვიკრძალავდნენ ამას?! განა დასმენის შიშით თავჩაქინდრულთ არ უნდა გვევლო? პირუტყვთა მსგავსად, — მიწის მიმართ მზირალთ? ვინ, რომელი ჩვენგანი გაბედავდა იმას, რომ მიწის ამოსვლას და ჩასვლას დაკვირვებოდა? (ბრბოს მიუბრუნდება). თვით თქვენც კი, მხვნილ-მთესვედნო, დღეს აქ რომ მოგიყრიათ თავი, თვით თქვენც კი ვერ ბედავდით აღგენიშნათ ციურ სხეულთა ურთიერთგანლაგება და მდებარეობა, თუმცაღა თქვენი შრომა და აღოსთავთა მონაცვლეობა წარმოუდგენელია ამის გარეშე...

მამარტინუსი. ხოლო თქვენ, მეზღვაურებო, ან თქვენ და ან თქვენი მამები თუ ბედავდით იმ თანავარსკვლავედთა სახელების წარმოთქმას, რომელთა მიხედვითაც უნდა წარგემართათ ხომალდები? ახლა კი ამის შიში აღარა გაქვთ, ამიერიდან აღარავის ეკრძალება...

თამისტიოსი. დიახ, ამიერიდან არც ერთი ბერძენი აღარ იქნება იძულებული ისე იცხოვროს, იშრომოს ან იმოგზაუროს ზღვასა თუ ხმელეთზე, რომ თვითეული თავისი ნაბიჯი არ შეუწონოს ციურ სხეულთა წრებრუნვის მარადიულსა და უცვლელ კანონებს. დიახაც ამიერიდან ის სათამაშო აღარ იქნება შემთხვევითობის ხელში.

მამარტინუსი. ო, რა კაცია ეს იმპერატორი, რომელსაც უნდა ეუმადლოდეთ ამდენ სიკეთეს!

იულიანე (სამსხვერპლოს წინ ხელაპყრობილი). ამრიგად, მე ყველას წინაშე ქედმოდრჯით წავუქციე თავი ღვინოს და წეთიც დავდვარე თქვენს სადიდებლად, კეთილმოწყალე ღვთაებანო, ამდენი ხნის მანძილზე მოკლებულნი რომ იყავით თქვენს საკადრის პატივის! მე ადვავლინე ჩემი გულმხურვალე მადლიერება შენ მიმართ, დიდო აპოლონ, ვისაც მეფე-მზედგსაბავენ ზოგიერთი ბრძენკაცნი უპირატესად აღმოსავლენი, ვინაიდან უშურველად გვიგზავნი სითბოსა და სინათლეს, სიცოცხლის საფუძველსა და წყაროს... შენც შემოგწირე მსხვერპლი, დიონისე, სიმშაგისა და აღტყინების ღმერთო, მდაბალი მიწიერი სინამდვილიდან რომ აღიტაცებ კაცის ხულს და უზენაეს ძალებთან ზიარების ღირსსა ხდი მას... არც შენ დამვიწყნიხარ, ფორტუნა, ვისაც, მართალია, ბოლოს გახსენებ, მაგრამ არც სხვებზე ნაკლებ მახსოვხარ და არც მათზე ნაკლებ თაყვანს ვცემ. განა დღეს აქ ვიდგებოდი შენი შეწვევის გარეშე? მართალია, მე ვიცი, რომ დღეს შენი ღვთაებრივი სახით აღარ ევლინები მოკვდავთ, როგორც ოდესღაც ოქროს ხანის ნეტარ მოდგმას ევლინებოდი, ოქროს ხანისას, რომლის ხსოვნაც შემოგვინახა უებრო ბრმა მომღერალმა, მაგრამ მე ისიც ვიცი, რაშიაც აღბათ სიბრძნის ყველა მოყვარე და მეგობარი დამეთანხმება — რომ შენ კვლავინდებურად გადამწყვეტი ხმა გეკუთვნის უკვდავთა თათბირში, წარმმართველ საწყისს, კეთილსა თუ ბოროტ დემონს რომ ირჩევენ ამქვეყნიურ სიცოცხლეში თვითეული ჩვენგანის თანხლებად, თანამდევად და გზის მაჩვენებლად. და მე ვერაფერს ვისაყვედურებ, ვერაფერში დაგემდურებ, ო, ფორტუნა! პირიქით, ათასი საბაბი მაქვს საიმისოდ, რომ მთელი არსებით გაქებდე და გადიდებდე და დღეს პირნათლად მოვიხდი ჩემთვის ესოდენ საპატიო მოვალეობას. მე არ მითაკილებია არავითარი, თვით ყველაზე შავი სამუშაოც კი და ახლა დღისით-მზისით, აქ, სამსხვერპლოს წინაშე მდგარი და ჩემი ძვირფასი თანამემამულეებით გარშემორტყმული მოველი, რომ ისინი თავიანთ ხმას შეუერთებენ ჩემსას და ქება-დიდებას აღავლენენ თქვენ მიმართ, უკვდავო ღვთაებანო!

ქრისტეან მოქალაქეთა უმრავლესობა მსხვერპლმეწიერვის დროს გაიპარება. ადგილზე ერთი მუჭა ხალხიღა რჩება, და როცა იულიანე სიტყვას დაასრულებს, ბრბოში მხოლოდ კანტიკუნტად გაისმის მოწონების შეძახილები, რაიაც ხითხითი და შეცბუნებულ მსმენელთა ჩურჩული ახშობს.

(აქეთ-იქით იყურება) აჰ, ასე? სად წავიდნენ? ნელ-ნელა გაიპარნენ?

თამისტიოსი. დიახ, სირცხვილით სახეაღეწილნი ესოდენ ხანგრძლივი უმადურების გამო.

მამარტინუსი. არა, არა, სირცხვილმა კი არა, სიხარულმა აუღეწათ სახე. წავიდნენ, რათა მთელ ქალაქს მოსდონ ეს სასიხარულო ამბავი.

იულიანე (სამსხვერპლოს შორდება). უვიცმა ბრბომ რა იცის, როგორ მოეკიდოს დი-
აღსა და ამაღლებულს? ვინ მოსთვლის, რამდენი დაბრკოლება მელის, მაგრამ სიძნელე არ მა-
შინებს. რადგან არაფერი ისე არ შეშფერის სიბრძნის მოყვარეს, როგორც ცთომილების აღ-
მოფხვრა და ამოძირკვა. და ამ ნათელი მიზნისკენ სწრაფვისას მე თქვენი მხარდაჭერის იმე-
დი მაქვს, ჩემო ღრმად განსწავლულ და განათლებულ მეგობრებო!.. მაგრამ დაე, ჩვენი
აზრი ჭერჭერობით მოსწყდეს ყოველივე ამას... უკან მომყევით, ახლა ქუთუხსუა მრავალეობა
მიხმობს. (სწრაფი ნაბიჯით გადის, მოქალაქეთა მისალმებას უპასუხოვს ტოვებში სწრაფობა
და ამაღლის დანარჩენი წევრები უკან მიადევნენ).

იმპერატორის სასახლის ვრცელი დარბაზი. შუა კედელსა და თვითველ გვერდით კედელ-
ში თითო კარია დატანებული. წინ, მარცხენა კედელთან, ამაღლებულ კვარცხლობეზე იმპერა-
ტორის ტახტი დგას. ფეხზე მდგომ იულიანეს პარისატაძები და მოხელეები ახვევიან გარს.
მათ შორის არიან შეჭურჭლეთუხუცესი ურსულუსი და რიტორები თიმისტროსი და მამე-
რტინუსი.

იულიანე. აქამდე ღმერთები თავიანთ მოწყალებას არ გვაკლებდნენ. ახლა საქმე ბო-
ბოქარი მდინარის სისწრაფით მიიწევს წინ. ფარული სიკერპე და სიჭიუტე, რასაც ზოგიერთ
მათგანს ვატყობ, ვისგანაც ყველაზე ნაკლებ მოველოდი ამას, სულის სიმშვიდეს ვერ
დამირღვევს... კრემარიტი სიბრძნის არსებითი ნიშანი მოთმინებაა. ჩვენ ყველამ ვი-
ცით, რომ სათანადო საშუალებებით შეიძლება განვკურნო ხორცის სნეულება, მაგრამ
შეიძლება თუ არა ცეცხლითა და მახვილით ამოძირკვო ცთომილება და დვთაებრივ საგანთა
მცდარი გაგება? ან რა სიხარული უნდა იგრძნოს ჩემმა გულმა, თუკი თქვენი ხელით შესწი-
რავთ სხვერპლს, სულით კი დაბგმობთ იმას, რასაც თქვენი ხელით აკეთებთ? ჩვენ ვესწრაფ-
ვით მშვიდობას და სიამტკბილობას კაცთა შორის. ჩემი სასახლის კარი ღია იქნება ყველა სა-
ხელოვანი კაცისათვის, მათი პირადი მრწამსის მიუხედავად. ვუჩვენოთ მსოფლიოს უჩვეულო,
დღემდე არნახული და ამაღლებული სურათი სასახლის კარისა, რომლისთვისაც უცხოა ყო-
ველგვარი პარმონეობა, შური, ვერაგობა, განხეთქილება სასახლის კარისა, სადაც მლიქვნე-
ლობა ამიერიდან ბოროტებათა შორის ყველაზე დიდ ბოროტებად შეირაცხება. ვგმობ და ვძრა-
ხოთ ერთმანეთი, თუკი აუცილებლობა მოითხოვს ამას, მაგრამ, დაე, ეს ნუ შეასუსტებს ჩვენს
სიყვარულს ერთურთის მიმართ (ნევიტას, რომელიც შუა კარიდან შემოდის.) სახეზე ნათელი
გადაგდის, როგორც ჩანს, სასიხარულო ამბის მაცნე უნდა იყო, ჩემო ნევიტა!

ნემიტა. კრემარიტად სასიხარულო და სასიკეთო ამბისა! შორეული ინდოეთის მბრძანებ-
ლებმა მრავალრიცხოვანი ელჩების ხელით მდიდრული ძღვენი გაახლეს, რომ მეგობრობა
გთხოვონ.

იულიანე. ო, მითხარი, კიდევ ვინ, რომელმა ხალხებმა?
ნემიტა. სომხებმა და ტიგროსის გადაღმა მცხოვრებმა ხალხებმაც გამოგზავნეს საელჩო-
ები. მათ შორის, როგორც გადმომცეს, თვით კუნძულების — დიუსა და სერანდიბის ელჩებიც
კი არიან.

იულიანე. ესე იგი, ქვეყნიერების დასალიერიდან გვებაზდნენ, მეგობრებო!
თიმისტროსი. აი, სადამდე უწია შენმა დიდებამ!

მამერტინუსი. ღიახ, თვით ქვეყნიერების დასალიერამდე შენი ხმალი შიშის ზარს სცემს
მბრძანებლებს და მათ ქვეშევრდომებს!

თიმისტროსი. არც კი შევყოყმანდებოდი, ისე ვიტყოდი: თვით დედამიწის ფარგლებს
გარეთ-მდებარე კუნძულები-მეთქი...

იულიანე. დალაქს დამიძახეთ!
ერთ-მართი პარისატაძი ხელმარჯვნივ გადის.

მე მივიღებ ელჩებს, როგორც შეშფერის გარემოებას, მაგრამ ყოველგვარი ფუფუნებისა და
ფირფასი სამკაულების გარეშე. ისე, როგორც მიიღებდა მათ დიდი მარკუს ავრელიუსი, მე
მირჩევნია მის მაგალითს მივბადო, ვიდრე განსვენებული იმპერატორისას, რომელიც ახლანა
გამოვიტირეთ. შორს ჩვენგან ფუჭი პატივმოყვარეობა. დაე, შეიტყონ ბარბაროსებმა, რომ
სიბრძნე — თუნდაც მისი ყველაზე უღირსი მსახურის სახით — კვლავ დაბრძანდა იმპერატო-
რის ტახტზე!

პარისატაძი ბრუნდება დალაქ მონაპიროსის თანხლებით, რომელიც უძვირფასეს ტანსაც-
მელშია გამოწყობილი.

იულიანე (განცვიფრებული მისჩერებია, შემდეგ შესაგებებლად მიემართება და მდაბლად
უკრავს თავს). რა გნებავს, ჩემო მეუფევ?

მონაპიროსი. მოწყალო ხელმწიფევ... შენი ბრძანებით გეახელი...

იულიანე. სცდები, მეგობარო. სათათბიროს არც ერთი წევრი არ დამიბარებია.

მვნაპროსი. მრავალმოწყალეო ხელმწიფევ...

ურსულუსი. მომიტევე, ჩემო ხელმწიფევ, ეს კაცი იმპერატორის დალაქია.

იულიანე. რაო? მართალს ამბობ თუ ხუმრობ?.. ეს კაცი, ფარჩა-ატლასით მოსილი და ოქრომკედლით მოსირმულ წადებში გამოწყებილი, შენი აზრით... აბა უყურე! მამ შენ დალაქი ხარ? (კვლავ დაბლა უკრავს თავს.) ვერასოდეს ვერ გავბედავდი ამ ფაფუკბუნებრივ ვაჭარბატონისათვის მებრძანებინა, გამპარსე-მეთქი!

მვნაპროსი. მოწყალეო ხელმწიფევ... გემუდარები... ჩვენი ჯვარცმული მაცხოვრის გულსთვის...

იულიანე. ოჰო-ჰო! გალილეველი ყოფილა! ასეც ვიცოდი. ესეც თქვენი თვითგანდგომა, რომლითაც ასე მოგაქვთ თავი გიცნობთ, გიცნობთ, რა შვილებიცა ბრძანდებით! რომელი ღვთაების ტაძარი გაძარცვე? ან რამდენჯერ ჩაყავი ხელი იმპერატორის ხაზინაში, რომ ასე გამოპრანჭულიყავი?.. წადი. მე შენ არა მჭირდები!

მვნაპროსი ხელმარჯვნივ გადის.

მითხარი, ურსულუს, რამდენს იღებს ეს კაცი?

ურსულუსი. მოწყალეო ხელმწიფევ, შენი დიდი წინამორბედის ბრძანებით ყოველდღიურად ოცი კაცის სამყოფი უღუფა აქვს გამოყოფილი...

იულიანე. ასე ცოტა?

ურსულუსი. არა, ჩემო ხელმწიფევ, ამ უკანასკნელ ხანს იმის უფლებაც ბქონდა, რომ იმპერატორის საჯინებოში შეენახა ცხენები; ყოველწლიურად გარკვეულ თანხას იღებდა და, გარდა ამისა, თითო ოქროს ყოველ...

იულიანე. ეს ერთი უბადრუკი დალაქი? კი მაგრამ, რაღას იღებდნენ სხვები? ამას ბოლო უნდა მოეღოს... ელჩებსა სთხოვეთ!

ნემიტა შუა კარიდან გადის.

რა გაეწყობა გაუპარსავი მივიღებ მათ. ასე სჯობია; რადგან თუმცაღა ვიცი, რომ გაბურძნული თმა და დახეული მოსახსამი კემშარიტი ფილოსოფოსის განმასხვავებელი ნიშნებია, მაგრამ ვფიქრობ, რომ ანტისტენესა და დიოგენეს მაგალითი კკუის სასწავლი უნდა იყოს იმ კაცისათვის, რომელიც თვით იმპერატორის ტახტზეც კი სიამოვნებით ბაძავს ესოდენ დიდ მოძღვართ. (ტახტზე აღის.)

კარისკაცები ტახტის ირგვლივ იკავებენ ადგილს. ნემიტასა და სახლთუხუცეს მვმპროსის შემოპყავთ აღმოსავლელ მღვდლები, რომელთა თანხლებ მონებსაც ძვირფასი საჩუქრები მოაქვთ.

ნემიტა. მოწყალეო ხელმწიფევ და მბრძანებელო! იმის გამო, რომ არ იციან ჩვენი უკეთილშობილები ენა, რომელიც სხვა ენებისათვის მიუწვდომელ სიმალლესა და სრულქმნილებას აწიარა მტევრმეტყველების ამდენი ჯადოქრისა და მათ შორის პირადად შენმა ძალისხმევამ, და იმის გამოც, რომ შიშობენ, ბარბაროსული მეტყველების არაკეთილხმიერი ბგერებით არ შეურაცხუნ შენი სმენა, აღმოსავლელ მბრძანებელთა ელჩებმა მე ამირჩიეს თავიანთ თარჯიმნად.

იულიანე. კეთილი; მზადა ვარ გისმინო.

ნემიტა. უწინარეს ყოვლისა, სომხეთის მეფე შენს ფერხთით დებს ამ საჭურველს და გთხოვს ატარო სახელმწიფოს მტრებთან ბრძოლაში, თუმცაღა იცის, ყოვლისმძღველო, რომ თვით უკვდავი ღმერთები გმფარველობენ და მოკვდავთა საჭურველს არ მოაწყვლევენებენ შენს თავს... აი, უძვირფასესი ხალიჩები, კარვები და უნაგირები, მოძღვნილი ტიგროსს გადაღმა მობინადრე ტომების მბრძანებელთა მიერ, რითაც ისინი გვაუწყებენ, რომ თუ ღმერთებმა აურაცხელი სიმდიდრე უწყალობეს მათ მიწა-წყალს, მხოლოდ იმიტომ, რომ ეს სიმდიდრე ღმერთების რჩეულმა მოიხმაროს... მეფე სარანდიბისა და დიუს მეფეც საჭურველს გიგზავნიან საჩუქრად — ხმალს, შუბს, ფარსა და მშვილდ-ისარს. ჩვენო, — გიოვლიან, — ყველაზე უფრო გონივრულად მიგვაჩნია უიარაღოდ დავრჩით იმ ძღვევამოსილი მბრძანებლის წინაშე, რომელიც, ღვთისდარად, იმდენად ძლიერია, რომ არაფრად უღირს ათასგარი დაბრკოლება და წინააღმდეგობა დასძლიოს... სანაცვლოდ მხოლოდ ერთ რამეს გთხოვენ, — შენს მეგობრობას: თუ გაზაფხულზე, როგორც შევიტყვეთ, მართლა აპირებ სპარსთა თავგასული მეფის განადგურებას, გვედარებით, ნუ შემოგვეპრები და ქვეყანას ნუ აგვიოხრებო.

იულიანე. ამნაირი ელჩობა მოულოდნელი არ ყოფილა ჩემთვის. მოძღვნილი საჩუქრები ჩემს საგანძურში გაიტანონ, თქვენ კი, ძვირფასო ელჩებო, გადაეცით თქვენს მბრძანებლებს, რომ მე მზადა ვარ ვიმეგობრო ყველა ხალხთან, რომელიც არც იარაღითა და არც ცბიერებით

წინ არ აღუდგება ჩემს მიწნებს. რაც შეეხება იმას, რომ ჩემი გამარჯვებების ირგვლივ ატეხილი მითქმა-მოთქმით გაბრუებული თქვენი თანამემამულენი თურმე ერთგვარ ღვთაებად მთვლიან... ამაზე ყურადღების გამახვილება ზედმეტად მიმაჩნია. მე მეტიმეტად მალლა ვაყენებ ღმერთებს, რათა იმდენად გაკადნიერდე, რომ ძალით დავიკავო მათ შორის ის ადგილი, რომელიც მე არ შეკუთვნის. თუმცაღა ვიცი, რომ დედამიწაზე არცთუ იშვიათად, უპირატესად უხვოვარ დროში ცხოვრობდნენ ძლიერამოსილი გმირები და მბრძანებლები, რომლებმაც ღმერთების ისეთი წყალობა და კეთილგანწყობილება მოიხვეჭეს, რომ მსუქნი გადსასაწყვეტია, ვის მივაკუთვნოთ ისინი, — მოკვდავთა მოდგმას თუ ნეტარი ღმერთების ხომლს, თუმცა ამ საკითხზე მსჯელობა მკრებელობაში ჩამოგვერთმევა თვით ჩვენ, ბერძნებსაც, და, მით უმეტეს, თქვენ. მაშ, მოდიით მოვეშვათ ამას... ევფერიოს, გააცილდე უცხოელები, ღირსეულად უმასპინძლე და ეცადე გულნაკლულნი არ დაგჩვენ.

ევფერიოსს ელჩები და მათი მხლებლები გაკყავს. იულიანე ტახტიდან ჩამოდის: კარისკაცები და რიტორები გარს ეხვევიან და აღტაცების შეძახილებით ესალმებიან.

თემისტოკოსი. ასე ახალგაზრდა და უკვე ასე სახელგანთქმული! ყველა იმპერატორის დიდებას უსაზღვროდ აღმატებული!

მამირტინუსი. მე გეკითხებით: ეყოფა თუ არა ფილტვები დიდებას, რათა ღირსეულად გაქოს და გადიდის შენ, თუკი ღმერთები, რომელთა კეთილმოწყალების იმედიც მაქვს, მზეგრძელობას მოგანიჭებენ?!

ნემიტა. უკუაქცეული აღმანების თავზარდაცემული ყვირილი რენუსის შორეული ნაპირებიდან აღმოსავლეთისაკენ მიჰქონდა ქარს, სანამ ტავრიის მთებსა და კავკასიის ქედს არ შეანარცხა...

მამირტინუსი. და მათგან არცლიღმა ექომ გრგვინვასავით გადაუარა მთელ აწიას.

ნემიტა. ყველაზე მეტად დააფრთხო და თავზარი დასცა ინდოელებს ჩვენი ბრძენი იულიანესა და ალექსანდრე მაკედონელის მსგავსებამ.

მამირტინუსი. რომელ მსგავსებაზე შელაპარაკები? განა ალექსანდრეს უჩინარი მტრები მყავდა თავის საკუთარ ბანაკში? განა დიდი მაკედონელი იძულებული იყო იმპერატორის მოშურნე და ცილისმწამებელი კარისკაცების წინააღმდეგ ებრძოლა?

ნემიტა. მართალია, მართალი. ალექსანდრეს არც უნიათო მხედართმთავრები მყოლია, რომ ხელი შეეშალათ მის ძლიერამოსილ წინსვლაში.

იულიანე. ურსულუს, ჩემი სურვილია, რაც შეიძლება ფართოდ გავრცელდეს ხალხში საელჩოების ჩამოსვლის ამბავი, რათა ქალაქშიაც და სახელმწიფოს განაპირა მხარეებშიაც დანვრილებით იცოდნენ, სადაური არიან ეს ელჩები და რა საჩუქრები მოგვართვეს ძღვნად. მე მინდა ხალხმა იცოდეს ყველაფერი, რაც ჩემს მმართველობას ეხება. მო, მართლა, შეგიძლია გაკვირით მოიხსენიო ის გამოგნებელი მითქმა-მოთქმა, რამაც თურმე ასე ააფორიაქა ინდოელები, — ალექსანდრე მაკედონელი ხელახლა მოევლინა ამ ქვეყანასაო.

ურსულუსი (თავმოღრეკით). მომიტევე, მოწყალეო ხელმწიფევე, მაგრამ...

იულიანე. რა მაგრამ?..

ურსულუსი. აკი თვითონვე ბრძანე, პირფერობა შეუწყნარებელი იქნება ჩემი სასახლის კარზეო...

იულიანე. რა თქმა უნდა, ჩემო მეგობარო!

ურსულუსი. მაშინ, ნება მიბოძე, გულახდილად მოგახსენო: ჩვენს ელჩებს იმედი ჰქონდათ, რომ აქ შენ კი არა, შენს წინამორბედს შეხვდებოდნენ.

იულიანე. მაგით ვითომ რისი თქმა გსურს?

თემისტოკოსი. რას მიეღ-მოედება?

მამირტინუსი. სიცრუე და ისიც ასეთი, გაგონილა?

ურსულუსი. სიცრუე კი არა, ჭეშმარიტება გახლავთ. რამდენი ხანია ვიცოდი, რომ ეს ხალხი ჩამოსვლას აპირებდა... გაცილებით უფრო ადრე, ვიდრე იმპერატორი კონსტანციუსი სამუდამოდ დახუჭავდა თვალს. ო, ჩემო მოწყალეო მბრძანებელო, შენ ჭერ კიდევ ახალგაზრდა ხარ, ნუ მისცემ ფუჭ პატივმოყვარეობას იმის უფლებას, რომ ფესვი გაიდგას შენს გულში...

იულიანე. გეყოფა, კმარა! ესე იგი, შენ ამბობ, რომ...

ურსულუსი. თავად განსაჭე. რაგინდ ბრწყინვალე გამარჯვებებიც უნდა მოგეპოვებინა გალიაში, განა შეიძლებოდა, რომ ამ ამბავს ესოდენ მოკლე ხანში მიეღწია ყველაზე შორეულ ქვეყნებამდე? იმპერატორის ძლიერამოსილებას რომ ასხამდნენ ხოტბას, ელჩები სპარსელებთან ომს გულისხმობდნენ.

ნმვითა. მე არ ვიცოდი, რომ მეფე ხაპორს ისეთი დღე ვაყარეთ, ჩვენი გამარჯვების ამბავს შეიძლებოდა თავზარი დაეცა ქვეყნის დასალიერს მცხოვრები ხალხებისათვის.

ურსულუსი. მართალია, სპარსელებთან ომში ბედი არ გვწყალობდა, მაგრამ ხმებმა იმ უზარმაზარი სამხედრო ძალების თაობაზე, რომელთა თავმოყრასაც გამოწაფხულს აპირებდა განსვენებული იმპერატორი, როგორც ჩანს, შეაშფოთა სომხებიცა და სხვა აღმოსავლელი ხალხებიც. გემუდარები, ანგარიში გაუწიე დროს, თუ გნებავს სათითაოდ დათქვალე მღვდლები და მითხარი, შეიძლება თუ არა სხვანაირად გავიგოთ უოველივე ეს? მართალია, ცალსიდას განსაცვიფრებელი სისწრაფით ჩამოხველი კონსტანტინოპოლს, მაგრამ ამ ხალხის ჩამოსვლა ესოდენ შორეული ქვეყნებიდან ათასწილ უფრო საოცარი იქნებოდა, მართლაც რომ... თვითონ მათ ჰკითხე და დარწმუნდები...

იულიანე (მრისხანედ გაფითრებული). რატომ მეუბნები უოველივე ამას?

ურსულუსი. იმიტომ რომ ეს ხომართლეა! რა ვქნა, არ შემიძლია იმის ატანა, რომ შენს ქაბუჯურ დიდებას ჩრდილი მიაყენოს სხვისი დამსახურების დავიწყებამ.

იულიანე. არ შეგიძლია ამის ატანა? კეთილი! შენ რომ გგონია, იმაზე უკეთ გიცნობ შენცა და კონსტანციუსის სხვა ბებერ კარისკაცებსაც. თქვენი ნება რომ იყოს, საეჭვოს ვახდით თვით უკვდავი ღმერთების დიდებასაც. რადგან განა მათ დიდებას არ მოწმობს ადამიანის მთელი მოღვაწეობა? მაგრამ თქვენ გძულთ ეს ღმერთები, რომელთა ტაძრებიც შემუსრეთ, რომელთა ქანდაკებებიც ნამსხვრევებად აქციეთ და რომელთა საუნჯეც უჩაღურად დაიტაცეთ. თქვენ ვერ იტანთ ჩვენს ზეციურ მწყალობელთა და კეთილისმყოფელთა თქვენ იმის ნებასაც არ აძლევდით ღვთისმოსავ ადამიანებს, რომ გულში მაინც ჩაებეჭდათ თავიანთი ღვთაებანი, ახლა კი აპირებთ დაანგრიოთ მადლიერების ის ტაძარიც, რომელიც მე მათ ავუგე ჩემს გულში; გინდათ ძირშივე ჩააქლათ ჩემი მადლიერება ღმერთების მიმართ, რომლებსაც უნდა ვუმაღლოდე დღემდე არნახულსა და ამდენი ხნის ნანატრ მწყალობას! რადგან რა არის დიდება, თუ არა მათი მწყალობა?

ურსულუსი. ერთარსება და ერთი ღმერთია ჩემი მოწმე, რომ...

იულიანე. ერთარსება და ერთი ღმერთი!.. ისევე ძველს ებღაუჭები! მხოლოდ ერთი, მხოლოდ თქვენი ღმერთი!.. ესაა თქვენი შემწყყნარებლობა? აბა შემოგვხედეთ! განა ჩვენ ვამტიციებთ, რომ ჩვენი ღმერთები ერთადერთნი არიან? განა პატივს არ მივაგებთ ეგვიპტელთა ღმერთებსაც და იუდეველთა იაშვესაც, რომელიც მართლაც სასწაულებს ახდენდა თავის ხალხში? თქვენ კი?.. ეს ეკადრება შენისთანა კაცს, ურსულუს! ან იქნებ რომელი არა ხარ და შენს წინაპრებად არა თვლი ბერძნებს? ერთი ღმერთიო!.. რა ბარბაროსული უტიფრობაა!

ურსულუსი. აკი აღგვითქვი, რომ არ შერისხავდი სხვა სარწმუნოების მიმდევრებს?..

იულიანე. აღთქმით კი აღვითქვით, მაგრამ ვერ მოვითმენ იმას, რომ ჩემ წინაშე თავს გაგივიდეთ. ელჩები იმისთვის კი არ ჩამოსულან, რომ... ან იქნებ გგონიათ, რომ დიადი და ქრეშმარტად ღვთაებრები დიონისე, ვისი ძალმოსილებაც, უწინარეს ყოვლისა, კაცთათვის დაფარულის გამუღავნებაში ვლინდება, ჩვენს დროში არც ისე ძლიერია, როგორც უწინ იყო? მითხარი, შემიძლია ამნაირი მკრეხელობის ატანა? არა, არა! იძულებული ვარ პასუხი გაგებინო!

ურსულუსი. მაშინ ქრისტიანები იტყვიან, რომ შენ მათ რწმენას სდევნი.

იულიანე. არავინ არ სდევნის რწმენას. მაგრამ მაქვს კია იმის უფლება, რომ თვალი დავხუჭო თქვენს დანაშაულებრივ ვოქმედებაზე და დავხუჭო მხოლოდ იმიტომ, რომ ქრისტიანები ბრძანდებიან? განა თქვენი ცთომილება შეიძლება თქვენივე დამნაშავეობის ნიღაბი იყოს? მართლაცდა რაღას არ სჩადიოდით თქვენი თავხედობის მწყალობით, როგორც აქ, სასახლის კარზე. ისე სხვაგანაც? ფიანლაზს უგებდით უოველნაირ ბიწიერებას და ხელს უწყობდით უოველგვარ სიბილწეს! შენ თვითონ, ურსულუს, რამდენ უკუღმართობაზე ხუჭავდი თვალს? ავიდოთ თუნდაც ეს უტიფრად შორთულ-მოკაზმული დალაქი, ნელსაცხებლებით აქოთებული ეს ოინბაზი, რომელმაც წედან ლამის გული ამიარია!.. მერედა ვინაა მეტურქულეთ-უხუცესი, მე თუ შენ? როგორ უწყობდი ხელს ამდენ ურცხვსა და უტიფარ გამომძალველს?

ურსულუსი. განა დანაშაულად ჩამეთვლება ის, რომ ჩემს მბრძანებელს ვემსახურებოდი?

იულიანე. მე არ მჭირდება ესოდენ უყარათო და მფლანგველი მსახურები. შორს ჩემი სასახლიდან ეს თავგასული ნაძირალები — დალაქები, მზარეულები, ოინბაზები, მოცეკვავეები! ჩვენ კვლავინდებურად დავამყარებთ აქ წესრიგს და ავფადგენთ ზომიერებას. (თემისტოისსა და მამერტინუსს.) ჩემო ძვირფასო მეგობრებო, თქვენ უნდა დამიპიროთ მხარი ამ საქმეში. შენ კი, ნევიტა, იმ მიზნით, რომ უფრო მეტი წონა და გავლენა გქონდეს, მთავარსარდლის წოდებას განიჭებ და გიბრძანებ გამოიკვლიო, როგორ ასრულებდნენ თავიანთ მოვალეობებს სახელმწიფო მოხელენი ჩემი წინამორბედის მმართველობისას, განსაკუთრებით ამ უკანასკნელ

ხანს. შეგიძლია მრჩევლებად მოიწვიო ყველა, ვისაც კი საჭიროდ მიიჩნევ. (მოხუც კარის-
კაცებსა და მოხელეებს.) მეტად აღარ მჭირდებათ. როდესაც ჩემმა განსვენებულმა ნათესავმა,
უკვე სასიკვდილო სარცელზე თავის მემკვიდრედ დამნიშნა, სხვათა შორის მემკვიდრეობად
დამიტოვა ის მძიმე მოვალეობაც მართლმსაჯულების აღსრულებისა, რომლის პირნათლად
მოხდაშიაც განსვენებულს ხელს უშლიდა მისი ხანგრძლივი და უსაშველოდ გაჭიანურებული
ავადმყოფობა. ახლა კი დავტოვეთ, ხოლო როდესაც თქვენი საქმეების დასრულებას ჩავვაბა-
რებთ და ყოველმხრივ იმართლებთ თავს, ნება თქვენია, სადაც მოგებრჩნებათ, იქ მიბრ-
ძანდით.

ურსულუსი. უფალი ღმერთი იყოს შენი მფარველი, ჩემო მბრძანებელო! (შუა კარიდან
გადის).

ურსულუსს უკან მიჰყვებიან მოხუცი კარისკაცები და მოხელეები. ნივინა, თემისტო-
ოსი და მამირტინუსი, ახალგაზრდა კარისკაცებთან ერთად, იმპერატორს ერტყვიან გარს.

ნივინა. უკვდავი ღმერთების მიერ აღწევებულ ჩემო მბრძანებელო, სიტყვები არ მყოფ-
ნის მადლიერების გამოსახატავად შენი ახალი წყალობის გამო...

იულნიანი. არ არის საჭირო არავითარი მადლიერება. ამ რამდენიმე დღეში მე ვიგრძენი
და სათანადოდაც შევაფასე შენი ერთგულება და გამჭრიახობა. შენავე განდობ გამოაქვეყნო
აღმოსავლელ მბრძანებელთა საელჩოების ჩამოსვლის ცნობაც. ახლავე შეადგინე უწყება, რა-
თა კეთილმოწყალებ ღმერთებს არ მივცეთ იმის საბაბი, რომ რომელიმე ჩვენგანს შემოსწყურნენ.

ნივინა. როგორც ყველა სხვა საქმეში, აქაც განუხრელად შევასრულებ იმპერატორის
ნებას. (ხელმარჯვნივ გადის.)

იულნიანი. ახლა კი, ჩემო ძვირფასო მეგობრებო, პატივი მივაგოთ წრფელი გზის მანვე-
ნებელ უკვდავ ღმერთებს!

თემისტოოსი. უკვდავ ღმერთებს და მათ რჩეულს, რომელსაც უბრალო მოკვდავთ ვერ
გავუტოლებთ! რა სიხარული მოიცავს მთელ სახელმწიფოს, როცა ცნობილი გახდება რომ
ტახტზე ასვლისთანავე მმართველობას ჩამოაშორე ეს აღვირაბსნილი და ვერცხლისმოყვარე
გაიძვერები!

მამირტინუსი. როგორი მღელვარებით, რა მოუთმენლად დაუწყებენ ლოდინს მათი შე-
მცვლელების დანიშვნას!

თემისტოოსი. მთელი საბერძნეთი ერთხმად შეშალაღებებს: „თვითონ პლატონმა აიღო
მმართველობის სადავე ხელში!“

მამირტინუსი. არა, არა, ჩემო ღირსეულო მეგობარო, ბერძნები ერთხმად შეშალაღებენ.
„აღსრულდა პლატონის სიტყვები: მხოლოდ ღმერთს შეუძლია მართოს ხალხი!“

თემისტოოსი. ახლა მე მხოლოდ ერთ რამეს ვნატრობ, კერძოდ იმას, რომ ნევიტას არ
მოაკლდეს კაცთა ბედ-იღბლის გამრიგებ ღმერთების წყალობა. მძიმე და საპატიო მოვალეობა
დაეკისრა. მე კარგად არ ვიცნობ მას, მაგრამ იმედი ვიქონიოთ, რომ გაამართლებს შენს
ნდობას...

მამირტინუსი. მართალს ბრძანებ, თუმცა მოიძებნებოდა არა ერთი და ორი ღირსეული
კაცი, რომელიც...

თემისტოოსი. არაჲ მე იმას როდი ვამტკიცებ, რომ შენი არჩევანი, ჩვენო სწორუპოვარო
იმპერატორო...

მამირტინუსი. როგორ გეკადრება, ღმერთმა დაგვიფაროს...

თემისტოოსი. მაგრამ თუ ცოდვად ჩაითვლება გულმხურვალე სურვილი იმისა, რომ შენს
სათაყვანებელ მბრძანებელს ემსახურო...

მამირტინუსი. მაშინ შენ ერთი კი არა, ორი ცოდვილი მეგობარი გყოლია, მბრძანებელო.

თემისტოოსი. თუმცა არც ერთს და არც მეორეს არ აღირსე იმნაირი პატივი, როგორც
წილად ხვდა სვებედნიერ ნევიტას...

მამირტინუსი. თუმცა არც ერთი არ გახადე შენი მეფური წყალობის ღირსი...

იულნიანი. არც ერთ ღირსეულ კაცს არ დავტოვებ საქმისა და სათანადო პატივის გა-
რეშე. პირადად შენ, თემისტოოს, კონსტანტინოპოლის პრეფექტად გნიშნავ, შენ კი, მამირტი-
ნუს, საგაისოდ გაემწადე რომში გასამგზავრებლად, სადაც ერთ-ერთი კონსულის ადგილი გან-
თავისუფლდა და სწორედ შენ დაიკავებ მას.

თემისტოოსი. ჩემო ძვირფასო იმპერატორო! სიხარულისაგან თავბრუ მეხვევა!..

მამირტინუსი. ახლა ჩემსას აღარ იკითხავ? ნეტავ ოდესმე თუ ყოფილა ამქვეყნად მე-
რე კონსული, ესოდენ მაღალი პატივი რომ ხვდომოდეს წილად? გნებავთ თვით ლუციუს

ბრუტუსი ან პუბლიუს ვალერიუსი? განა მათი პატივი შეედრება ჩემსას? ისინი ხალხმა აირჩია, მე კი — იულიანემ!

მერთ-მერთი კარისპაცი. დიდება ჩვენს მწყალობელს და მართლად გამრიგებელ ტორს!

მეორე კარისპაცი. დიდება მას, ვისი სახელის გაგონებაც კი თავზარსა სცემს ბარბაროსებს!

თემისტოკლი. დიდება მალაღ ღმერთებს, რომლებმაც თავიანთი უმეტესად შეაჩერეს ერთადერთ კაცზე და მასზევე გადმოავლინეს მთელი თავიანთი წყალობა. ასე რომ, როდესაც ეს კაცი პირველად დაგვამწუხრებს — შორს ჩვენგან ეს დღე! — დიახ, დიახ, როდესაც პირველად დაგვამწუხრებს თავისი სამუდამო განშორებით, ბერძნები უყოყმანოდ იტყვიან, რომ მან თავისი დიდებით დაჩრდილა სოკრატეც, მარკუს ავრელიუსიცა და ალექსანდრე მაკედონელიც!

იულიანი. შიგ კაკალ გულში მოარტყი, ჩემო თემისტოკლი! სწორედ ღმერთების მიმართ უნდა აღვაპყრობდეთ ბელს და აღვაფლენდეთ ჩვენს ღოცვებსაც! ამას თქვენი დამოძღვრისა ან ქუთის სწავლების მიზნით როდი მოგახსენებთ, არამედ მხოლოდ იმიტომ, რომ შეგახსენოთ ის, რაც ამ სასახლის კარზე ესოდენ დიდი ხნის მანძილზე უგულვებელყოფილი იყო. ღმერთმა დამიფაროს იმისგან, რომ ვინმეს ძალა დავატანო, მაგრამ ვინ დამგმობს იმ გულმხურვალე სურვილის გამო, რომ სხვებიც ვაწიარო ისეთსავე ნეტარებას, როგორსაც თვითონ განვიცდი, როდესაც სულით ვმალდები და უკვდავთა უოფის თანაწიარი ვხდები? დიდება შენდა, დიდება, ვაწის ფოთლებით შემკულ დიონისე! რადგანაც შენა ხარ წყარო ამ სანეტარო და სასწაულებრივი შეგრძნებისა... ახლა კი უველამ თქვენ-თქვენს საქმეს მიხედეთ. პირადად მე ბრძანება გავეცი, საწვიმო მსვლელობა მოეწყოს ქალაქის ქუჩებში. ამიერიდან ნუღარავინ მოელის ნურც ღრეობებს ჩემი კარისკაცების საპატივცემლოდ და ნურც ოთხ კედელში გამოკეტილ, მხოლოდ რჩეულთათვის გამართულ დროსტარებას, ლხინსა და ნადიმს. მოქალაქეებს უფლება აქვთ შეუერთდნენ მსვლელობას, ანდა, თუ ნებავთ, განზე გადგნენ. მე მიწადა წმინდანნი განვასხვავო უწმინდურთაგან, ღვთისმოსავნი უკეთურთაგან... ო, ჩვენო მეუფეო, დიდი ჭელიოსი შენი სინათლე მოჰფინე, შენი სხივებით გააბრწყინე დღევანდელი დღის ნეტარება! ო, დიონისე, შენი დიდების სხივისკროვნებით, შენი სიმშაგით, შენი წმიდათაწმიდა აღტყინებით ადავსე ჩვენი სულები, რათა დაიმსხვრეს ყველა ბორკილი და მიწიერი დიდების ტყვეობისგან თავდაღწეული სიხარულის შმაგი ტალღებით შლეგური როკვისა და საწვიმო სიმღერების თავბრუდამხვევ ფერხულს შეუერთდეს ყოველი არსი სიცოცხლე სხვა არა არის რა, თუ არა მშვენიერება, მშვენიერება, მშვენიერება!

კარისკაცები რაღაცას ეჩურჩულებიან ერთმანეთს; ჯგუფ-ჯგუფად იყოფიან და თანდათანობით იშლებიან. დარბაზი ცარიელდება.

ვიწრო ქუჩა კონსტანტინოპოლში. ხალხის უზარმაზარ ბრბოს ქუჩის ერთი ნოლოსთვის მიუბჰურია თვალი. შორიდან სიცილი-ხარხარი, სიმღერა და მუსიკის ხმა ისმის.

მეჯადაბი (თავისი სახლის კარში). რა ამბავია, ჩემო ძვირფასო მეზობელო?

მეფერნილმანა (თვითონაც კარში დგას, ხელმარჯვნივ). რა ვიცი, ამბობენ, სირიელი ოინბაზები ჩამოსულანო.

ხილით მოვაჭრე (ქუჩაში). სირიელი ოინბაზები კი არა, ეგვიპტელი ჯამბაზები ჩამოთრეულან, თავიანთი აქლემებითა და მაიმუნებით.

დალაჰი მენაპიოსი (ღარიბულად ჩაცმული; ამაოდ ცდილობს ბრბოში გაიკვლიოს გზა). გამატარეთ, გამატარეთ-მეთქი, თქვე ვირებო! რა უშმაკი შეგიჯდათ, რამ აგახუნტრუცათ ამ დაწვევლილ დღეს?

ქალი (ვიწრო ფანჯრიდან). ეი ეი ევნაპიოს! ჩემო ძვირფასო!

მენაპიოსი. სსუ! ამ ხალხში ჩემს სახელს ნუ ახსენებ, სატანის მაქანკალო!

ქალი. უკანა კარი ღიაა, ხომ არ შეწვევი?

მენაპიოსი. წადი შენი.. სწორედ მაგისთვის მცხელა ახლა...

ქალი. არ წააგებ! შემოდი, ჩემო კარგო, შემოდი ისეთი ქორფა გვრიტები მყავს... სამი დღეა, რაც გამომიგზავნეს...

მენაპიოსი. ო, ეს ცოდვილი ქვეყანა! (გასვლას აპირებს.) გზა, გზა, სატანის გულისთვის გამატარეთ!

ღვთისმეტყველების მასწავლებელი ეპიფილიუსი (სამგზავროდ ჩაცმულს თან ორი მონა ახლავს; თავისი ბარგი-ბარხანით გამოჩნდება გვერდითი ქუჩიდან). ქალაქია თუ საგიჟე-

თი? ყველა ერთხმად გაპყვირის, მაგრამ ერთი მაინც თუ ვეტყვის დალაგებით, რა ხდება აქ? აა. ევნაპიოსს ვახლავარს რასა იქმ, ჩემო ღვთისმოსავო ძმამ?

ევნაპიოსი. მოგესალმები, ღირსეულო მუჟიკო! უკვე დაბრუნდი?

ეპივოლიუსი. ეს-ესაა. ზაფხულის ცხელი თვეები განმარტობენო ვაჭარე/კრეტაზე, ჩემს მამულში. ფიქრი და ლოცვა. ლოცვა და ფიქრი, — აი, ეს იყო ჩემი საქმე. მაგრამ, ღვთის გულისხათვის, მითხარი, რა ამბავია აქ?

ქანკია იბსემი

ევნაპიოსი. ჭანდაბა და დოზანა, ახალი იმპერატორი...

ეპივოლიუსი. დიახ, დიახ, რაღაც უცნაური ხმები მომდიოდა...

ევნაპიოსი. სინამდვილე ათასწილ უფრო უარესია, მსახურები ხახახლიდან გაუარეს...

ეპივოლიუსი. რას ამბობ?

ევნაპიოსი. ეჰ! ერთ-ერთ პირველთაგანს მე მკრეს პანდურის..

ეპივოლიუსი. რა საშინელებაა! ვინ იცის, იქნებ მეც...

ევნაპიოსი. ალბათ შენც... ყველაფრის ანგარაშს გვთხოვენ, ყველა შეღავათს გვართმევენ, ყოველგვარი დარღვევისთვის პასუხს ვვაგებინებენ...

ეპივოლიუსი (ფერი მალუნის). უფალო, შეგვიწყალო!

ევნაპიოსი. მადლობა ღმერთს, სინდისი სუფთა მაქვს.

ეპივოლიუსი. მეც, მეც. მაგრამ მაინც... ეჰ... ალბათ ისიც მართალია, იმპერატორმა აპოლონს და ფორტუნას მსხვერპლი შესწირაო.

ევნაპიოსი. რა თქმა უნდა, ეგ კიდევ რაა?..

ეპივოლიუსი. როგორ თუ რაა? ნუთუ ვერ ხედავ, ჩემო თვალდავსილო მეგობარო, რომ ის ჩვენს ქრისტიანულ სარწმუნოებას ხდევნის?

ევნაპიოსი. რას მეუბნები? კი მაგრამ, ღმერთო ჩემო!

ბალეზი (ბრბოში). მოდიან! მოდიან!

ბაბი (სახლის სახურავზე). ვხედავ, ვხედავ, თვითონ მას ვხედავ!

ხმები. ვის? გვითხარი, მაინც ვის ხედავ?

ბაბი (სახურავზე). იმპერატორს! თავზე ვაზის ფოთლების გვირგვინი ადგას!

ბრბო (ქუჩაში). იმპერატორი! იმპერატორი!

ევნაპიოსი. იმპერატორი!

ეპივოლიუსი. წავიდეთ, წავიდეთ, ჩემო ღვთისმოსავო ძმამ!

ევნაპიოსი. გამიშვი, თუ ღმერთი გწამს, ჩემი ღვთისმოსავობა ვის გაუგია?

ეპივოლიუსი. ვის გაუგია?..

ევნაპიოსი. ერთი გაბედოს და ღვთისმოსავი მიწოდოს ვინმეში.. ჩემი დაღუპვა უნდათ, ღვთისმოსავიო! როდის ვიყავი ღვთისმოსავი? მართალია, ოდესღაც დონატისტთა ძმობის წევრი ვახლდი, მაგრამ რამდენმა წყალმა ჩაიარა მას შერე! ეშმაკმა დალაზვროს დონატისტების თავი და ტანი (ფანჯარაზე იბრაახუნება.) მეო, ბარბარა, ბარბარა! კარი გამიღე! არ გესმის, ბებერო როგაპო! (კარს უღებენ და შიგ შეჰყავთ).

ეპივოლიუსი. ყველაფრისთვის პასუხს ვვაგებინებენო... გამოიძიება! ვაი ჩვენს დღეს და მოსწრებას! (თავის მონებთან ერთად ბრბოში გაძვრომას ცდილობს.)

ქუჩის ბოლოში გამოჩნდება დონატისტის მსვლელობა. წინ მუსიკოსები მიუძღვიან. მთავარი კაცი, რომელთაგანაც ზოგიერთი ფანჯარაზე და სატირებად გადამსული, მუსიკის ხმაზე ცეკვავენ. მსვლელობის შუაგულში ვიხს მთაჩაქჩაქებს იმპერატორი იშლიან; ვირზე ჭიქის ტყავი დაუფენიათ და იულიანესაც დონატისტავით მხრებზე ჭიქის ტყავი მოუხამს, შუბლს ვაზის ფოთლების გვირგვინი უმკობს და ხელში თირსი უჭირავს. იმპერატორს გარს შემორტყმიან ნახევრად შიშველი ძაღვები და ბაბუკები, მოცეკვავეები და ოინგაზები, ზოგიერთებს ამფორები და აზარფეშები მოაქვთ. სხვები დაფს სტემენ, შლეგური როკვით მოიწევენ წინ და უცნაურად ევრხებიან.

მოცეკვავე ბაბუკები (მღერები).

სვით სავსე თახით ნეტარება

და სიხარული,

რომ ბობოქრობდეს გულში ვნება

ნიაღვარული!

ეპეი, ბაქოსს! ამაზე კარგს რაღას მოისმენ?

გადიდებთ, ღმერთო თრობისაო, ო, დიონისე!

ძაღვები (მღერები).

ჩვენი სხეულის მწველი სახმილი
გარს შემოგეგუნოს ვნების ალებად,
ისმინე ცხელი სისხლის ძახილი,
შორს ჩვენგან კდებო და მოკრძალებო!

ეჭვი, ბაკოს, ამაზე კარგს რაღას მოისმენ?
გადიდებთ, ღმერთო თრობისაო, ო, დიონისე!

იულიანე. გზა, გზა მოგვეცი, მოქალაქენო გზაც. პათივიც და ღიდებაც ჩვენ კი არა, არამედ ჩვენს სათაყვანებელ ღმერთს!

ბმა (ბრბოში). იმპერატორი მეძავებსა და ოინბაზებს შორის!

იულიანე. სირცხვილი თქვენი, რომ ამათ ანაბარა მტოვებთ! სირცხვილი თქვენი.. ესენი უნდა გჭობდნენ ღვთისმოსაობითა და გულმოდგინებით?

ბერიკაცი. იესო ქრისტემ აგიხილოს თვალი, ხელმწიფვე!

იულიანე. აა, გალილეველი ყოფილხარ!. როგორ მიბედავ? განა თქვენი დიდი მოძღვარი ცოდვილებთან ერთად არ უჯდა ხუფრას? განა თამამად არ შედიოდა სახლებში, რომლებსაც ყველა გაურბოდა და თავს არიდებდა? მიპასუხე!

მენაკიოსი (ქალიშვილებით გარშემორტყმული გამოდის ბარბარას საბლიდან). დიახ, უპასუხე, თუ შეგიძლია, ბრყვო!

იულიანე. ეჭვი ეს ხომ ჩემი ნაცნობი დალაქია, რომელმაც...

მენაკიოსი. თავი დააღწია მონობის ბორკილს, მოწყალეო იმპერატორო! თქვენად მაგულეთ, ბაკანტებო და მენადებო! თქვენს თანამოძმედ და თანამოდასედ! (ქალიშვილების თანხლებით უერთდება მოცეკვავეებს).

იულიანე. აი, ეს მომწონს! ამ ღირსეულ ბერძენს მიბაძეთ, თუ წინაპართა ცეცხლის ერთი ნაბერწყალი მაინც გიღვივით სულში დღეს სწორედ ეს გვეკირდება, მოქალაქენო, ვინაიდან არც ერთი ღმერთი არ გაუგიათ უფრო უკუღმართად, არც ერთი არ უგმიათ უფრო განუსჯელად და განუკითხავად, ვიდრე აღტუინების მომნიჭებელი დიონისე, რომელმაც ბახუსსაც უწოდებენ. თქვენ გგონიათ, დიონისე მემთვრალეთა ღმერთია? ო, უმეცარნო, მებრალეებით, თუ მართლა ასე ფიქრობთ. ვის, თუ არა მას, თუ არა დიონისეს უნდა უმადლოდნენ თავიანთ შთაგონებასა და ზებუნებრივ ნიქს წინასწარმეტყველნი და პოეტები? მე ვიცი, რომ ზოგიერთი ამ ძალას აპოლონს ნიაწერს და არცთუ სრულიად უსაფუძვლოდ. მაგრამ ეს კავშირი სულ სხვანაირად უნდა გვესმოდეს, რასაც მე ვამტკიცებ კიდევ ზოგიერთ ძველ თხზულებაზე დაყრდნობით. თუმცა აქ, ამ შუა ქუჩაში, არც პაექრობის დროა და არც ადგილი. იცინეთ, იცინეთ! პირჭვრის გადაწერა არ დაგაფიწყდეთ!. ვხედავ, ყველაფერს მშვენივრად ვხედავ, რომ შეგეძლოთ, ქოქოლას დამაყრიდით და ალბათ ჩამქოლავდით კიდევ. ღმერთმანი, სირცხვილით ვიწვი ამ ტვიმნალრძობი ქალაქისა და მისი გამოთაყვანებული მოქალაქეების შემყურე, თვით ბარბაროსებზედაც დაბლა რომ დგანან და იმაზე უკეთესი ვერაფერი მოუგონებიათ, რომ თავყანს სცემდნენ უმეცარი იუდეველის სულიერ ზღაპრებს... წინ, წინ!.. დაიშაღეთ... გზას ნუ გვიღობავთ.

მოცეკვავე მატუკები.

ეჭვი, ბაკოს! ამაზე კარგს რაღას მოისმენ?
გადიდებთ, ღმერთო თრობისაო, ო, დიონისე!

ქალეგი

ჩვენი სხეულის მწველი სახმილი
გარს შემოგეგუნოს ვნების ალებად,
ისმინე ცხელი სისხლის ძახილი,
შორს ჩვენგან კდებო და მოკრძალებო!

მსვლელობა სიმღერით უხვევს და გვერდითი ქუჩით მიემართება, გაოგნებული ბრბო უსიტყვოდ აყრლებს თვალს.

საიმპერატორო სასახლის წიგნთსაცავი. ხელმარცხნივ შემოსასვლელი კარია. მარჯვნივ — შედარებით მომცრო, ფარდებჩამოფარებული კარი. მარცხნიდან ორი მსაბჭურის თანხლებით შემოდის სახლთუხუცესი მმწერიოსი. მსახურებს ხალიჩები მოაქვთ.

მმწერიოსი (მარჯვენა კარისკენ იყურება და გასძახის). აგილე, აგილე, ვარდის წყალი შეათბე, გესმის? იმპერატორს ბანაობა სურს. (მსახურების თანხლებით ხელმარჯვნივ გადის).

მარცხენა მხრიდან სწრაფი ნაბიჯით შემოდის იულიანე, ჯერ კიდევ ჯიქის ტყავი აქვს

მოსხმული, შუბლს ვაზის ფოთლების გვირგვინი უმკობს და ხელშიც კვლავინდებურად თირსი უჭირავს. ერთი-ორჯერ გაივლ-გამოივლის დარბაზში და თირსს კუთხეში მოაგდებს.

იულიანო. ეს იყო მშვენიერება? სად გაქრნენ დარბაისელი თმაშვერცხლოვანი უხუცესნი? სად გაქრნენ შუბლგაკრული, შლეგურ ფერხულში ჩაბმული წმინდა უმანკო ქალწულნი?.. ფუჰ! როსკიბებიდა დარჩნენ. (ჩიქის ტყავს მოიგლეჯს და გვერდზე მოისვრის.) სად გაქრა მშვენიერება? განა კეისარს არ შეუძლია უბრძანოს, მკედრეთით აღდგენს და უკვლევ მოგვევლინოს?!. ფუჰ! მშვენიერების ნაცვლად — ჩირქი და ბრწნილება... კრატეზებიც კი კუასნა-ირ ბიწს თავისი დადი დაუსვამს ამ დამახინჯებული ნაკვეთებისათვის. სული — წყლული, ხორცი — სნეული... ფუჰ! ფუჰ! აბაზანა გამიმზადე! გესმის, აგილე? სული მეხუთება ამ სიმყრალეში!

აბილი (მარჯვენა კარში). აბაზანა მზადაა, მოწყალეო ხელმწიფე...

იულიანო. მზადაა?... აღარ მინდა, გადავიფიქრე... რა არის სხეულის ჭუჭუი სულის ჭუჭუთან შედარებით?... წაღი!

აბილი გადის. იმპერატორი ერთხანს ჩაფიქრებული დგას.

ნაზარეველი წინასწარმხედი მეზვერეთა და მქაპვებთან ერთად იღხენდა... სადღაა უფსკრული ჩვენ შორის?!

მარცხენა კარიდან შემოდის ეპივოლიუსი და მოწიწებით ჩერდება ზღურბლზე.

რა გინდა, მეგობარო?

ეპივოლიუსი (იჩოქებს). მბრძანებელო...

იულიანო. ამას ვის ვხედავ? ეკივოლიუს... ნუთუ მართლა შენა ხარ?

ეპივოლიუსი. მე ვარ და არცა ვარ.

იულიანო. ჩემო ძვირფასო მოძღვარო! რისთვის მოსულხარ? ადექი!

ეპივოლიუსი. არა, არა, ნება მიბოძე. აქ. მტვერში. ვეგდო! ნუ გამირისხდები იმის გამო, ჩემი ძველი უფლებით რომ ვისარგებლე და ასე თავხედურად შემოგეჭერი.

იულიანო (ევიად). მე გეკითხები, რისთვის მოხვედი-მეთქი?

ეპივოლიუსი. შენ კვლავ ძველებურად მომმართე, ჩემო მოძღვარო!.. ნეტა შემეძლოს, რომ დავიწუების ფარდა ჩამოვავარო იმ დროს!..

იულიანო (უწინდებურად). არ მესმის... ესე იგი, შენ გინდა, რომ...

ეპივოლიუსი. ...ო, ნეტა მიწა გამისკდეს და თან დამიტანოს, რათა მის წიაღში მაინც დავმალო ჩემი სირცხვილი!.. აი, მე დაჩოქილი ვარ შენ წინაშე... უკვე დავბერდი, გავჭაღარავდი... მთელი ჩემი დღე და მოსწრება ვსწავლობდი, ჭეშმარიტებას ვეძებდი და ახლალა შევიგნე, რომ თურმე თვითონაც ვცდებოდი და ჩემს უძვირფასეს შეგირდსაც ვაცდუნებდი!

იულიანო. მაგით ვითომ რისი თქმა გნებავს?

ეპივოლიუსი. ჩემო მოძღვარო, — ასე მიწოდე შენი! მე კი, შენს ფერხით დაჩოქილი, განცვიფრებით შემოგყურებ და ჩემს ახალ მოძღვრალა გახაზავ.

იულიანო. ადექი, ეკივოლიუს!

ეპივოლიუსი (დგება). მომისმინე, ხელმწიფეო, და შენი სიმართლით განსაჯე!.. მას შემდეგ, რაც აქედან წახვედი, ჩემთვის ჭეშმარიტად აუტანელი შეიქნა შენი დიდი წინამორბედის სასახლის კარი. არ ვაცი, გითხრეს თუ არა, რომ დედოფლის მეფსალმუნედ და მოწყალების გამცემად გამამწესეს. მაგრამ განა ეს საპატიო თანამდებობანი ამინაზლაურებდნენ დანაკარგს? განა ისინი გამიქარვებდნენ სიმძიმის, ჩემს ძვირფას იულიანესთან განშორებით გამოწვეულს? სიცოცხლე გამიმწარა ამდენი ხელმრუდის, თავიანთი მოჩვენებითი სიქველის წყალობით აღწევებული ამდენი ბოროტმოქმედისა და მექრთამის წრეში ტრიალმა. სიკვდილი მომანატრა ბედნიერებას დახარბებულ ყაჩაღთა შორის ცხოვრებამ, რომელთა კეთილგანწყობაც ფულითა და პირფერობით თავისუფლად შეეძლო ეყიდა ყველას. ო, ჩემო მბრძანებელო, კიდევ კარგი, რომ არ იცი, რა ხდებოდა აქ!..

იულიანო. ვიცი, ვიცი!..

ეპივოლიუსი. მე მიზიდავდა უბრალო, განმარტოებული ცხოვრება. როგორც კი შესაძლებლობა მომეცემოდა, კრეტაზე მივემგზავრებოდი, ჩემს პატარა ტუსკულუმში... ჩემს დარიბულ მამულში... იქ ცოტა ხანს მაინც მეგონა, რომ სიქველეს საბოლოოდ არ მიუტოვებია ეს ცოდვილი ქვეყანა. იქვე გავატარე წლივანდელი ზაფხულიც, ადამიანური სიბრძნის ჩხრეკასა თუ ზეციურ ჭეშმარიტებათა გონებამიუწვდომელ სიღრმეზე ფიქრში.

იულიანო. რა ბედნიერი კაცი ხარ, ეკივოლიუს!

ეპივოლიუსი. და აი, შენი დიადი გამარჯვებების ამბავმა კრეტამდეც ჩამოაღწია...

იულიანო. აი..

მკვიდრი. ჰოდა, მაშინ იყო, რომ ვკითხე ჩემსავე თავს: განა შეიძლება უბრალო მოკვდავად მიგვაჩნდეს ეს უებრო კაბუკი? ნეტავი ვინ მფარველობს მას? განა ქრისტიანთა ღმერთი ამნაირად ავლენს თავის ძალმოსილებას?

იულიანი (დაძაბულად). მერე, მერე?..

მკვიდრი. ხელახლა ჩავუღრმავდი ძველისძველ წიგნებს და თანდათანობით გადამეწმინდა ჩემი დაბინდული გონება... ო, როგორ მიმძიმს ამის აღიარება!

იულიანი. მითხარი... ღვთის გულისათვის...

მკვიდრი (ხელახლა იჩოქებს). შენ სიმაართლით დამსაჯე, ჩემო ხელმწიფევ, მაგრამ ზურგი აქციე კაბუკურ ცთომას, ღვთაებრივ საგანთა მცდარსა და უკუღმართ გაგებას! დიახ, ჩემო მრავალმოწყალებ მბრძანებელო, შენ სცდები და მე — როგორ გავუძლო ამ სირცხვილს?! — ხელი შეგიწვე იმაში, რომ ჭეშმარიტ გზას ასცდენოდნი..

იულიანი (ხელებს შლის). მოდი, მოგებვიო!

მკვიდრი. გემუდარები, მაღლი მიაგე შენს მწყალობელ უკვდავ ღმერთებს, რომლებმაც ასე აგამალღესი არადა, დამსაჯე იმის გამო, რომ შენ მაგივრად მე თვითონ შევწირავ მაღლს...

იულიანი. მოდი, მოგებვიო-მეთქი, ვის ვეუბნები?! (ფეხზე წამოაყენებს ეკივოლიუსს, გულმხურვალედ გადაეხვევა და კოცნის.) ჩემო ძვირფასო ეკივოლიუსი ეს რა მოულოდნელი სიხარული მეწვია დღეს!

მკვიდრი. რას ბრძანებ, ჩემო ხელმწიფევ?..

იულიანი. როგორ, არაფერი გაგიგია?.. როდის ჩამოხვედი ქალაქში?

მკვიდრი. ამ ერთი საათის წინ ჩამოვედი ხომალდიდან.

იულიანი. და პირდაპირ სასახლეში გამოეშურე?

მკვიდრი. შიშისა და სინანულის ფრთებით, ჩემო მბრძანებელო!

იულიანი. არავის დალაპარაკებია?

მკვიდრი. არავის... კი მაგრამ?..

იულიანი. მაშ, ვინ გეტყოდა?.. (ხელახლა გადაეხვევა.) უნდა მოგახსენო, ჩემო ძვირფასო ეკივოლიუს, რომ შენსავით დავაღწიე თავი ცთომის კირთებს. მე აღვადგინე და ძველი დიდება დავუბრუნე ჩვენს მაცოცხლებელსა და მასულდგმულებელ მეუფე მზეს! ფორტუნამ ჩემი უღირსი ხელით მიიღო მსხვერპლი, და თუ ამ წუთში დადლილ-დაქანცულსა და არაქათგამოცლილს მხედავ, იმიტომ, რომ ეს-ესაა დავებრუნდი ღვთაებრივი დიონისესადმი მიძღვნილი ღღესასწაულიდან.

მკვიდრი. რა ძესმის?.. უურებს არ ვუჭერი...

იულიანი. შემხედვე, შუბლს ჭერ კიდევ გვირგვინი მიმკობს, ხალხის აღტაცებულ ყიჟინ-ში... დიახ, დიახ, ლამის დავყრუვდი...

მკვიდრი. რას წარმოვიდგენდი, რომ...

იულიანი. ჩვენ გვინდა გარს შემოვიკრიბოთ სიბრძნისა და ჭეშმარიტების ყველა მოუვარე და მეგობარი, უკვდავი ღმერთების ყველა ღირსეული თაყვანისმცემელი და მოსავი... რამდენიმე უკვე მოიყარა თავი, თუმცა ჭერ არც ისე ბევრია...

მარტენა მხრიდან შემოდის სასახლის კარის ექიმი კმისარი, თან რამდენიმე ნოხუცი ბარისტატი და მოხელე აბლავს.

აი, ჩვენი ძვირფასი კესარიოსიც, მრავალრიცხოვანი ამაღის თანხლებით... სახეზე ეტყობა, უბრალო საქმეზე არ უნდა იყოს მოსული.

კმისარი. ჩვენო მრავალმოწყალებო იმპერატორო, თუ მომცემთ ნებას შენს მსახურს ერთი რამ გვითხო ამ ღრმად დამწუხრებული ხალხისა და პირადად ჩემი სახელით?

იულიანი. ბრძანე, კესარიოს, ჩემი ძვირფასი გრიგოლის ძმავო!.. თქვი, რა ვნებავს?

კმისარი. მითხარი, მოწყალებო ხელმწიფევ... (თვალს მოჰკრავს ეკივოლიუსს.) ამახ ვის ვხედავ? შენ აქა ხარ, ეკივოლიუს?

იულიანი. ამ ერთი საათის წინ ჩამოვიდა.

კმისარი (წასვლას აპირებს). მაშინ ნება მიბოძე, სამერმისოდ გადავდო...

იულიანი. რატომ, რატომ, ძვირფასო კესარიოს? ამ ჩვენი მეგობრისაგან დაფარული არაფერი მაქვს.

კმისარი. მეგობრისგანო, შენ ბრძანებ? მაშ, შენი სახელით არ იჭერენ და არც დიდგმი ჰყრიან ხალხს, ჩემო ხელმწიფევ?

იულიანი. რას ამბობ?..

კმისარი. როგორ, არ იცი?.. მხედართმთავარი.. ანუ, როგორც ახლა თავის თავს უწ-

ოდებს მთავარსარდალი ნევიტა შენი სახელით სდევნის და სასტიკად უსწორდება განსვენებული იმპერატორის ნდობით აღჭურვილ პირებს.

იულიანე. ეს მხოლოდ გამოძიებაა, კესარიოს; სამწუხაროდ, აუცილებელი გამოძიება.

კესარიოსი. კი მაგრამ, მაშინ ეს სისასტიკე მაინც ალკვეთე, მბრძანებელი მოანგარიშე პენტადიონს ჭარისკაცები ეძებენ, ისევე როგორც პრეტორიანელთა ერთ-ერთ მეთაურს, ვისი სახელის ხსენებაც შენ თვითონ აკრძალე... ალბათ ხვდები, ვისაც ვგულისხმობ, ჩემო ხელმწიფევ... იმ უბედურს, რომელიც ახლა მთელი თავისი სახლეულით, ვინ იცის ხალხი იმალდება...

იულიანე. შენ არ იცნობ იმ კაცს. იცი, რა თავხედურად იქცეოდა გალიაში?..

კესარიოსი. შეიძლება, მაგრამ ახლა რაღას დაგაკლებს? და განა მართლაც მას ემუქრება სიკვდილი? მეტურქლეთუხუცესი ურსულუსიც დიღეგში ჩააგდეს...

იულიანე. აა, ურსულუსიც?.. როგორც ჩანს, მაინც აუცილებელი შეიქნა...

კესარიოსი. აუცილებელი? აუცილებელიო, შენ ბრძანებ? დაფიქრდი, ჩემო ხელმწიფევ, ურსულუსი პათოსანი კაცია, რომელიც ისე დაბერდა, რომ მის სახელს ერთი ლაქაც არ წასცხებია... კაცი, რომლის სიტყვასაც ანგარიშს უწევდა დიდიც და პატარაც...

იულიანე. მე კი გეუბნები, ესაა კაცი, რომელსაც ხალი აზრის ნატამალიც არ გააჩნია. ურსულუსი მფლანგველია, რომელიც არავითარ წინააღმდეგობას არ უწევდა, პირიქით, თვითონვე აქეზებდა კარისკაცთა სიხარბეს. ეგეც არ იყო, სახელმწიფო მოღვაწედ ღმერთს არ უქნია. პირადად დავრწმუნდი ამაში. მე, მაგალითად, ვერასოდეს ვერ მივანდობდი უცხოელი ელჩების მიღებას.

კესარიოსი. და მაინც ყველანი ერთხმად გვედრებით, ხელმწიფეო, შემწყნარებელი იყავი როგორც ურსულუსის, ისე დანარჩენთა მიმართაც.

იულიანე. ვინ არიან ეს დანარჩენნი?

კესარიოსი. ყველას რა ჩამოთვლის? დავისახელებ მხოლოდ მეტურქლეთუხუცესის თანაშემწეს ევაგრეს, დათხოვილ სახლთუხუცესს სატურნინუსს, უზენაეს მსაჯულს კირენეს და...

იულიანე. რა ენა დაგება?

კესარიოსი (ენის ბორძიკით). ხელმწიფეო... ბრალდებულთა შორისაა სახლის კარის მწიგნობარი ეკივოლიუსიც.

იულიანე. როგორ?

ეკივოლიუსი. მე? შეუძლებელია!

კესარიოსი. ეკივოლიუსს ბრალად ედება ის, რომ ქრთამს იღებდა თანამდებობის უღირსი მაძიებლებისაგან..

იულიანე. ვინ, ეკივოლიუსი?... ეკივოლიუსი?

ეკივოლიუსი. რა ბილწი ცილისწამებაა! ო, იესო... ესე იგი, უკვდავო ღმერთებო!..

კესარიოსი. აა!

იულიანე (კესარიოსს). მაგით ვითომ რისი თქმა გნებავს?

კესარიოსი. არაფრის, მოწყალებო ხელმწიფევ.

იულიანე. კესარიოს!

კესარიოსი. ვისმენ, ჩემო მბრძანებელო!

იულიანე. მბრძანებელი კი არა, უწინდებურად შენი მეგობარი მიწოდე.

კესარიოსი. რა უფლება აქვს ქრისტიანს შენს მეგობრად მოპქონდეს თავი?

იულიანე. გვედრები, გულშიაც არ გაივლო ეგ, კესარიოს. რა ჩემი ბრალია, რომ შენ მიერ ჩამოთვლილი ყველა ბრალდებული ქრისტიანია? განა ეს მხოლოდ იმას არ მოწმობს, რომ თქვენ, ქრისტიანებმა, მოახერხეთ ხელში ჩაგვადოთ ყველა შემოსავლიანი ადგილი? მაგრამ რა უფლება აქვს იმპერატორს თვალი დახუჭოს იმაზე, რომ ყველაზე მნიშვნელოვანი სახელმწიფოებრივი თანამდებობანი უღირსსა და უნიათო ხალხს უჭირავს? (დანარჩენებს). ხომ არ გგონიათ, რომ უკეთურთა მიმართ ჩემი რისხვა თქვენმა სარწმუნოებამ გამოიწვია? მოწმედ მოვუხმობ უკვდავ ღმერთებს, სულაც არა მსურს, რომ თქვენ, ქრისტიანებს, უკანონოდ და უსამართლოდ გექცეოდნენ, ან საერთოდ შეურაცხყოფდნენ თქვენს ღირსებას. ყველანი თუ არა, უმეტესი თქვენგანი მაინც ღვთისმოსავი ხალხი ბრძანდებით, რადგან თავადაც ხომ თაყვანს სცემთ ღმერთს, მთელი ამ მზისქვეშეთის ყოვლისშემძლე უფალს და მბრძანებელს? ო, კესარიოს, განა თქვენი ღმერთი არაა ჩემი ღმერთიც, მხოლოდ იმ განსხვავებით, რომ სხვა სახელი მქვია?

კესარიოსი. ნება მიბოძე, მოწყალებო ხელმწიფევ...

იულიანე. საერთოდ მე ვაპირებ შემწყნარებელი ვიყო ყველგან, სადაც შემეძლება და

როგორც შემეძლება... რაც შეეხება ეკივოლიუსს, ნუ ზგონიათ მის ფარულ მტრებს, რომ დასმენებით ან სხვა უღირსი საშუალებებით რამეს ავნებენ.

ეკივოლიუსი, ო, ჩემო იმპერატორო, ჩემო მწყალობელო, ჩემო მფარველო!

იულიანე. არც ის მინდა, რომ უწყალოდ ართმევდნენ ლუკმაპურს სასახლის უბრალო მსახურთ. მახსენდება ის დალაქი, მე რომ გავაგდე. ვწუხვარ! დაბრუნდეს და დარჩეს როგორც ჩანს, თავისი საქმე იცის. უნდა გავუფრთხილდეთ ამნაირ ადამიანებს. ღირსი დაეუბნულდე, ჩემო კესარიოს, მაგრამ ესაა და ეს, მეტი არა შემეძლია რა, დაე, ურსულუსს მიეგოს ის, რასაც იმსახურებს. მე მინდა ისე მოვიქცე, რომ სამართლიანობის ბრმა, მაგრამ მაინც მარად უხიზელ ქალღმერთს იმის საბაბი არ მივცე, რომ მრისხანედ შექმუნოს შუბლი და შემოსწყურეს საბრალო მოკვდავს, რომელსაც მან ესოდენ დიდი პასუხისმგებლობა დააკისრა.

კესარიოსი. ყოველივე ამის შემდეგ კრინტსაც ვერ დავძრავ უბედურთა დასაცავად. მხოლოდ იმის ნებართვას გთხოვ, რომ სასახლის კარი და ქალაქი დავტოვო.

იულიანე. ასე გადაწყვიტე?

კესარიოსი. დიახ, მოწყალო ხელმწიფევ.

იულიანე. არ ვიცი, რომელი უფრო ჭიუტი ხართ, შენ თუ შენი ძმა.

კესარიოსი. ეს ახალი ვითარება მაიძულებს ბევრ რამეს დავუფიქრდე.

იულიანე. მე კი ისე დიდ იმედებს ვამყარებდი შენზე, კესარიოს! რომ იცოდე, როგორ გამახარებ, თუ ზურგს შეაქცევ შენს ცთომილებას. ნუთუ არ შეგიძლია?

კესარიოსი. ღმერთმა იცის, ერთი თვის წინ იქნებ კიდევაც შემძლებოდა, მაგრამ ახლა — არა.

იულიანე. შენ შეგიძლო ყველაზე დიდებულ საგვარეულოს დანათესავებოდი ქორწინებით... ხომ არ გადაიფიქრებ?

კესარიოსი. არა, მოწყალო ხელმწიფევ...

იულიანე. შენისთანა კაცს შეიძლო სწრაფად დაწინაურებულიყო და ყველაზე მაღალი თანამდებობისათვის მიედწია. ნუთუ არ შეგიძლია დარჩე და მხარში ამოვიდგე, კესარიოს?

კესარიოსი. არა, მოწყალო ხელმწიფევ!

იულიანე. აქ დარჩენას როდი გთხოვ, არამედ — სხვაგან. აქედან მე თვითონაც ვაპირებ წასვლას. კონსტანტინოპოლში სული მცხუთება... თქვენ, ქრისტიანებმა ყველაფერი ილონეთ ხაიშისოდ, რომ მოგეწამლათ და ჩემთვის შეგეძულეხინათ იგი. ანტიოქიაში მივდივარ, იქ უკეთეს ნიადაგს ვპოვებ. ხომ არ წამომყვები, კესარიოს?

კესარიოსი. მოწყალო ხელმწიფევ, მეც აღმოსავლეთით მიძევს გზა, მაგრამ მიჩვენია მართო წავიდე.

იულიანე. აღმოსავლეთში რა გინდა?

კესარიოსი. მოხუცებულ მამაჩემს ვინახულებ და მხარში ამოვუდგები ჩემს ძმას გრიგოლს; მომავალი ბრძოლებისათვის გავამზნევებ.

იულიანე. წადი

კესარიოსი. კარგად ბრძანდებოდე, ჩემო იმპერატორო!

იულიანე. ბედნიერია მამა, რომელსაც ასეთი უბედური შვილები ჰყავს. (ხელით ნიშანს აძლევს.)

კესარიოსი და მისი თანმხლებნი მღაბლად უკრავენ თავს და მარცხნივ გადიან.

ეკივოლიუსი. რა თავბედური და უხამსი სიკერბეა!

იულიანე. გულზე სისხლი გადაამდის ამ სიკერპისა და, ვინ მოთვლის, კიდევ რამდენი რამის გამო. შენ ხომ განომყვები, ჩემო ეკივოლიუს? უბეჭვეშ მიწა მეწვის ამ წყურულსა და და გალილეველთა მიერ მოწამლულ ქალაქში წერილს მივწერ ფილოსოფოსებს კიტრონსა და პრისკუსს, რომლებმაც ამ ბოლო ხანს ასე შორს გაითქვეს სახელი. მაქსიმეს დღე-დღეზე მოველი, ისიც ჩვენთან წამოვა. გეუბნები, წინ გამარჯვების ნათელი დღეები გველის, ეკივოლიუსს ანტიოქიაში, ჩემო ძვირფასო მეგობარო, ჩვენ შევხვდებით სწორუპოვარ ლიბანიოსს! უფრო ახლოს ვიქნებით ჰელიოსთან! ო, ეს ჩემი მუდმივი ჰმუნვა მეფე-მზის გამო!..

ეკივოლიუსი დიახ, დიახ.

იულიანე (გადაეხვევა). ეკივოლიუს!.. სიბრძნე, სინათლე, მშვენიერება!..

მეორე მოქმედება

ანტიოქია. საიმპერატორო სასახლის ატრიუმი. სიღრმეში ღია შესასვლელი. მარცხენა კედელში კი კარი, საიდანაც შეიძლება შიდა დარბაზში შესვლა. ხელმარტნიერ შემადღებულ ადგილას ზის კარისკაცებით გარშემორტყმული იმპერატორი იულნიანი, მსაჯულები, რიტორები, კომიტები და სოფისტები. მათ შორის მოძღვარი ეპიკურუსის მკვლევარი სკამებზე სხედან იმპერატორის ფერხით. შემოსასვლელთან კედელს მიყრდნობენ ანატორი-ახი პაცი, სახეზე ხელები აუფარებია, გეგონებათ, ლოცვაშია დანთქმული. ატრიუმი ანტი-ოქიელი მოქალაქეებითაა სავსე. შემოსასვლელსა და მარცხენა კარს მცველები დარაჯობენ.

იულნიანი (შეკრებილთ). ესოდენ დიდი სიხარული მარგუნეს ღმერთებმა. რომელ ქალაქსაც არ უნდა მივდგომოდი აქეთობისას, უოველი მხრიდან მოეშურებოდნენ ჩემკენ გალილეველთა ბრბოები, მწარედ მოსთქვამდნენ თავიანთი ძველი ცთომილების გამო და ღვთიურ ძალთა მოწყალებას ანდობდნენ თავიანთ თავს. რა არის ამასთან შედარებით ბრიყვთა დამცინავი ქირქილი? რაღა ისინი და რაღა ძაღლები, დამლამობით რომ უყუფენ მთვარეს! თუმცა რა დასამალია, გული ამემდვრა, როდესაც გავიგე, რომ ზოგიერთი აქაური ვაჟბატონი თურმე აშკარად დასცინის ცხოვრების იმ წესს, რომელიც მე სავალდებულოდ დავუსახე კეთილმოწყალებ ქალღმერთის კიბელეს ქურუმებს. განა მოწინებას ამ დიადი ღვთაების მიმართ ბილწთა გმობისაგან არ უნდა დაეხსნა მისი მსახურნი? და მე მივმართავ ამ უგუნურთ: ბარბაროსები ხომ არა ხართ. რომ არ იცოდეთ, ვინ არის კიბელე? ან იქნებ მართლა უნდა შეგახსენოთ ის შორეული წარსული, როცა რომის ძლიერებას ემუქრებოდა ერთი კართაგენელი მხედართმთავარი, ვისი საფლავიც ამას წინათ ვინახულე ლიბისაში, და როცა კუმელი სიბილას რჩევით კიბელეს გამოსახულება პესინუსის ტაძრიდან რომში იქნა გადატანილი? რაც შეეხება ქურუმთა ცხოვრების წესს, ზოგიერთებს სასაცილოდ არ ჰყოფნით ის, რომ კიბელეს მსახურთ ეკრძალება ფესვებისა და მიწაზე განრთხმულ მცენარეთა ნაყოფის ჭამა, მაშინ როდესაც ნება ეძლევათ ჭამონ ყველა სხვა მცენარის ნაყოფი. ო, სამგზის უმეცარნო! მეცოდებით, ეს რომ არ გესმით. შეიძლება თუ არა, რომ ადამიანის სული საზრდოობდეს იმით, რაც ქვეწარმავალივით დახოხავს მიწაზე? განა სული არ ცოცხლობს იმით, რომ ცისკენ, მზის მიმართ ისწრაფის? მაგრამ ამაზე სასაუბროდ დღეს არა მცალია. დანარჩენს ჩემი ნაშრომიდან შეიტყობთ, რომლის თხზვაშიაც თეთრად ვათენებ დამეებს და რომელიც, იმედი მაქვს, მალე იქცევა შესწავლის საგნად ფილოსოფიურ სკოლებშიც და მოედნებზეც. (დგება.) ამით, ჩემო მეგობრებო, თუ მეტი აღარაფერი გაქვთ სათქმელი...

იერო-იეროი მოქალაქე (წინ გამოდის). ო, ჩვენო მოწყალებო იმპერატორო, ისე ნუ გამიშვებ, რომ არ მომისმინოს!

იულნიანი (ხელახლა ჯდება). როგორ გეკადრება, ჩემო მეგობარო! ვინა ხარ?

მოქალაქე. ხორბლეულით მოვაჭრე მედონი გახლავარ. ო, ჩემო ცათასწორო, ღვთაებრივო მბრძანებელო, შენდამი ჩემი სიყვარული რომ არა...

იულნიანი. აღარ იტყვი, რა გნებავს, ადამიანო?

მედონი. ერთი მეზობელი მყავს, ალიტე ბქვია სახელად. აგერ უკვე რამდენი წელი იქნება, სულ იმის ცდაშია, რომ რაიმე მავნოს, ისიც ხორბლეულით ვაჭრობს და ძირს უთხრის ჩემს კეთილდღეობას.

იულნიანი. კი მაგრამ, ჩემო ძვირფასო მედონ, კაცმა რომ შემოგხედოს, გაუჭირდება იმისი თქმა, რომ შენს კეთილდღეობას რაიმე ემუქრება.

მედონი. ამაზე როდი მოვახსენებ, მოწყალებო იმპერატორო! ვფიცავ უკვდავ ღმერთებს, რომლებსაც დღითი დღე სულ უფრო მეტ თაყვანსა ვცემ, რანაირი შეურაცხყოფაც უნდა მოეყენებინა, ყურადღებას არ მივაქცევდი, მაგრამ ერთ რამეს კი ნაშდვილად ველარ ავიტან...

იულნიანი. რაო, ღმერთებს ხომ არა ჰგმობს?

მედონი. მეტიც... ყოველ შემთხვევაში, ეს არანაკლები თავხედობაა მისი მხრივ... ის... ო, ღმერთმანი, ისე ვარ გულამდვრეული, რომ არც კი ვიცი, შევძლებ თუ არა რაიმე გაგაგებინო. დიახ, ის... ღმერთებს კი არა, შენა გგმობს, მოწყალებო ხელმწიფევს!

იულნიანი. მაინც რას ამბობს?

მედონი. არაფერსაც არ ამბობს, გაცილებით უარესად იქცევა.

იულნიანი. აღარ იტყვი?..

მედონი. მეწამულ ქლამიდას ატარებს.

იულნიანი. მეწამულ ქლამიდასო?... უყურეთ ამ თავხედს!...

მედონი. დიახ, დიახი ო, დიადო პერმესი. როცა წარმოვიდგენ, რა დაუჭდებოდა ამნაირი ქლამილით გამოჩენა შენი წინამორბედის დროს!.. ახლა კი ეს მყვირალა მოსასხამი ყოველდღე თვალში მეჩხირება.

იულიანო. იმ ფულით მაინც არ იყოს ნაყიდი, რომელიც შეიძლება შენი უოფილიყო მედონი. ო, ჩვენო მოწყალეო ხელმწიფევ, დასაჭე ეს თავგასული; ბრძანე, ქალაქიდან განდევნონ; ჩემი სიყვარული შენდამი, ჩვენო დიდებულო, ჩვენო ცათასწორო მბრძანებულო, ნებას არ შეძლებს, ამნაირი მკრებელობის მოწვე ვიყო.

იულიანო. ერთი ეს მითხარი, ჩემო ძვირფასო მედონ, ამ მეწამული ქლამილის გარდა კიდევ რა აცვია ალიტეს?

მედონი. მართალი ვითხრა, ვერ ვიხსენებ, მბრძანებელო!.. თუ არა ვცდები, ჩვეულებრივი ტანსაცმელი... მე მხოლოდ ქლამიდას მივაქციე უურადღება.

იულიანო. ესე იგი, მეწამული ქლამიდა და მოუთრიმლავი ტყავის სანდლები?

მედონი. დიახ, დიახ, ხელმწიფეო, ეს ისეთივე სიბრძნეა, როგორც თავხედობა.

იულიანო. ამის წინააღმდეგ სათანადო ზომები უნდა მივიღოთ, მედონ.

მედონი (სიხარულით). აჰ, მოწყალეო ხელმწიფევ!..

იულიანო. ხვალ დილაუთენია მოხვალ სასახლეში...

მედონი (კიდევ უფრო გაჩაჩებული). მოვალ, როგორ არ მოვალ, ნების ამოსვლას დავასწრებ, მოწყალეო იმპერატორო!

იულიანო. ჩემს სახლთუბუცესთან მიხვალ...

მედონი. დიახ, დიახ, მოწყალეო ხელმწიფევ!..

იულიანო. და ის მოგცემს ოქრომკედით მოსირმულ მეწამულ წაღებს...

მედონი. ო, ჩემო გულუხვო მბრძანებელო!

იულიანო. რომლებსაც ალიტეს წაუღებ, ჩააცმევ და ეტყვი, რომ აუცილებლად ეს წაღები უნდა ეცვას ყოველთვის, როცა თავისი მეწამული ქლამილით დააპირებს ქალაქში გახიზნებას...

მედონი. ოი..

იულიანო. შემდეგ კი ჩემი სახელით გადასცემ, რომ ნამდვილი ბრიყვი ყოფილა, თუკი მეწამული ქლამილით მოაქვს თავი, მაგრამ ის ძალმოსილება კი არ გაჩნია, რაზედაც მეწამული ფერი მიგვანიშნებს.. ახლა კი წადი და ხვალ დილით წაღების წასაღებად მოსვლა არ დაგავიწყდეს.

დარცხენილი მედონი თავჩაღუნული მიიპურწება თანამოქალაქეთა სიცილ-ხარხარში. კარისკაცები, რიტორები, პოეტები და სხვები ტაშს უკრავენ და ხმამაღლა აქებენ იმპერატორს.

მეორე მოქალაქე (ბრბოს გამოეყოფა). დიდება იმპერატორის სანართალს! ამ გაუმადლარ ვაქრუჯანას თავისი კუთვნილი მიეგოს ახლა კი მეც მომისმინე და, დაე, შენმა მოწყალეობამ...

იულიანო. შენი სახე თითქოს მეცნობა. მითხარი, შენ ხომ არ ყვიროდი ასე ხმამაღლა, როცა ეტლით შემოვდიოდით ქალაქში?..

მოქალაქე. დიახ, მათ შორის გახლდი, ვინც ყველაზე გულმხურვალედ მოგესალმებოდა, ჩვენო სწორუბოვარო იმპერატორო! მეხაფე შალკოსი გახლავარი მხოლოდ შენი შეწევნისა და მფარველობის იმედი მაქვს!.. ერთ უკეთურსა და გაუმადლარ კაცს ვუჩივო.

იულიანო. მერედა, ამისთვის მაწუხებ? განა მსაჯულები არა გვყავს?

მალკოსი. ძალზე ჩახლართული საქმეა, ჩვენო მოწყალე მბრძანებელო! ამ უკეთურ კაცს იჭარით მივეცი უანა, რომელიც ამ შვიდი წლის წინათ ვიყიდე, როცა მოციქულთა ბაზილიკის კუთვნილი მიწების ნაწილი იყიდებოდა.

იულიანო. აა, ესე იგი, საეკლესიო საკუთრება?

მალკოსი. პატიოსნად მონაგები ფულით ვიყიდე... მაგრამ ახლა ეს კაცი იჭარის მოცემაზე უარს მეუბნება და აღარც ჩემს მიწას მიბრუნებს იმ საბაბით, რომ ეს უანა ოდესღაც აპოლონის ტაძარს ეკუთვნოდა და, მისი მტკიცებით, უკანონოდ წაართვეს ტაძარს, ვინ იცის, რამდენი ხნის წინათ.

იულიანო. ერთი ეს მითხარი, შალკოს, გალილეელის მიმდევარი ხომ არა ხარ?

მალკოსი. მოწყალეო იმპერატორო, მთელი ჩემი საგვარეულო ოდითგანვე თაყვანს სცემდა იესო ქრისტეს.

იულიანო. მერედა, ასე თავხედურად მიცხადებ ამას?

მალკოსი. შენ ჩემი მოპასუხის თავხედობა იკითხე, ხელმწიფეო! ისე გულარხეინადაა, თითქოს არაფერიც არ მომხდარიყოს, ქალაქიდანაც კი არ გაქცეულა, როცა ხმა გავარდა, რომ ანტიოქიას მობრძანდებოდნ.

იულიანო. არ გაქცეულა? კი მაგრამ, გასაქცევი რა ჰქონდა, თუკი უკვდავ ღმერთებს სცემს თაყვანს?

მალკოსი. მოწყალეო ხელმწიფევ შენ ალბათ გაგიგონია მონაგარიშე ფალასიოსის სახელი!

იულიანო. როგორ? სწორედ იმ ფალასიოსის, რომელმაც, ჩემი წინამორბედის/საამებლად, მაშინ როცა მე, ცილისწამების შედეგად შერისხულს, სახიკვდილო საფრთხე შემოუჭრებოდა გალიაში, — აქ, მოედანზე, საჭაროდ მოუწოდა ანტიოქიელ მოქალაქეებს, ცეცხარ ეულიანეს თავი ეთხოვათ იმპერატორისათვის?

მალკოსი. დიახ, ხელმწიფეო, და ახლა სწორედ ეს შენი დაუძინებელი მტერი მიპირებს დაჩაგვრას.

იულიანო. ჭეშმარიტად, მალკოს, მე შენზე არანაკლები საბაბი მაქვს საიშოდ, რომ ამ კაცს პასუხი მოვთხოვო.

მალკოსი. ო, ათქერ მეთი, მოწყალეო ხელმწიფევ!

იულიანო. როგორ გგონია, ხომ არ შევადერთოთ ჩვენ-ჩვენი სარჩელი და ერთად ვაგებინოთ პასუხი?

მალკოსი. ო, ეს რა წყალობა მეღირსა!.. წარმოუდგენელი, ენით უთქმელი! ჭეშმარიტად ათგზის ბედნიერი ვარ!

იულიანო. ჩემი აზრით კი ათგზის ბრიყვი ხარ! შენ ამბობ, ფალასიოსი ისე არხეინად გრძნობს თავს, თითქოს არაფერიც არ მომხდარიყოსო! ესე იგი, ქალაქიდან არ გაიქცა ჩემი ჩამოსვლისას? ფალასიოსს შენზე უკეთ ვცნობივარ! თავიდან მომწყდი! როცა მე ჩემი მოკვითილი თავის პასუხს მოვთხოვ ფალასიოსს, შენც მაშინ მოსთხოვე შენი ყანის პასუხი.

მალკოსი (ხელებს იმტერევს). ვაი ჩემს თავს, ათგზის უბედურს! (შუა კარიდან გადის.) შეკრებილნი ხელახლა ტაშს უკრავენ იმპერატორს მოწონების ნიშნად.

იულიანო. მაშ ასე, ჩემო შეგობრებო! გიხაროდეთ, რომ მოვახერხე არცთუ ისე უღირსად დამეწყო სხივციხკროვანი აპოლონისადმი მიძღვნილი დღევანდელი დღე! რადგან სხვა რა შემუერის სიბრძნისმოყვარეს, თუ არა ის, რომ დიდსულოვნად მიუტევოს ყველას თავისი პირადი შეურაცხყოფა და, პირიქით, სასტიკად დასაჯოს უკვდავ ღმერთთა შეურაცხყოფნი? არ ვიცი, იძულებული ყოფილა თუ არა გვირგვინოსანი ფილოსოფოსი მარკუს აგრელიუსი, ამნაირი საქმე გაერჩია, მაგრამ თუ ყოფილა, იმედია, ისიც ჩემსავით მოიქცეოდა, რადგანაც უდიდეს პატივად მიმაჩნია ის, რომ კრძალვით მივსდევდე მის ნათელ კვალს.

მტკიცედ დაიხსომეთ შემდეგი: სადაც არ უნდა იყო, სასახლეში, მოედანზე თუ თეატრში, — გულს რომ არ მირევდეს ამ უხამს ადგილას ყოფნა, — თქვენის მხრივ სავსებით მართებული იქნება ტაშისკვრითა და აღტაცების შეძახილებით მომესალმოთ, რადგან ამნაირ მისალმებას კეთილმოწყალედ იღებდნენ თვით ალექსანდრე მაკედონელიცა და იულიუს კეისარიც, — ღვთისსწორი გვირგვინოსანნი, რომელთა დიდებაც ჩვეულებრივ მოკვდავთა დიდებას როდი მგავდა.

მაგრამ თუ ტაძარში შემავალს მიხილავთ, სულ სხვანაირი ქცევა გმართებთ. მე მოვითხოვ, რომ მაშინ თქვენ სდუმდეთ, ან თავჩაქინდრულსა და მიწის მიმართ მზირალ იულიანეს კი არ ესალმებოდეთ, არამედ უკვდავ ღმერთებს. იმედი მაქვს, ასე მოიქცევით, უწინარეს ყოვლისა, იმ დიადი და ყოვლისმძღვე ღვთაების წინაშე, რომელსაც მეფე-მზის სახელს ვუწოდებთ და რომლის დიდებაც კიდევ უფრო გაიზრდება ჩვენს თვალში, თუ გავიხსენებთ, რომ ჩვენი მეფე-მზე იგივე ღვთაებაა, რომელსაც აღმოსავლელი ხალხები მითრას სახელით ადიდებენ. ასე და ამრიგად, თუ მეთი აღარაფერი გაქვს სათქმელი...

მღვდელი (კართან, სწორდება). სახელოთა უფლისათა!

იულიანო. ვინ არის?

მღვდელი. მსახური უფლისა და კეისრისა!

იულიანო. მომიახლოვდი. რა გნებავს?

მღვდელი. მივმართო შენს გულს, შენს ხინდისს.

იულიანო (წამოიჭრება). ვისი ხმა მესმის? ამახ ვის ვხედავ? ამ წვერიხა და ანაფორის მიუხედავად... გრიგოლ!

მღვდელი. დიახ, მბრძანებელო!

იულიანო (დაბლა ჩამოდის, ხელს ჩასტიდება გრიგოლს და ერთხანს უსიტყვოდ მისჩერდება). ცოტა არ იყოს, მოტეხილხარ, დასრულებულხარ... თუმცა არა... ერთი შეხედვით მომეოყენა... ახლა კი ვხედავ, ისევ ის გრიგოლი ხარ!

გრიგოლი. ნეტა შეშეძლოს, შენზედაც იგივე ვთქვა, ხელმწიფევ!

იულიანე. ათენი. უძილო ღამეები თაღებქვეშ. ჩემს გულს შენზე ძვირფასი არავინ მყავდა.

ბრიგოლი. შენს გულს?.. ეჰ, ხელმწიფეო, ჩემზე უკეთესი მეგობარი ამოგდო გულიდან. იულიანე. ბასილს გულისხმობ?

ბრიგოლი. მე ვგულისხმობ იმას, ვისი ფეხთა მტვერიცა ვართ მეც და ბასილიცა იულიანე (იღუშება). აა, აი, თურმე რის სათქმელად მოსულხარ!.. თანაც მისი მისი...

ბრიგოლი. მე როდი ამირჩევია ეს სამოსი, ხელმწიფე!

იულიანე. მაშ, ვინ?

ბრიგოლი. იმან, ვინც კეისარზე უმაღლესია და უზენაესი.

იულიანე. ო, ეს გალილეველთა სიშლეგე! თუ ჩვენი მეგობრობა გწამს, მოეშვი ამას.

ბრიგოლი. მაშ, ნება მიბოძე, მოვახსენო, თუ რატომ გავხდი ეკლესიის მსახური; ეკლესიისა, რომელსაც შენ სდევნი.

იულიანე (ცივად შეხედავს გრიგოლს). ვდევნი?.. (კვლავ იკავებს თავის ადგილს.) განაგრძე!

ბრიგოლი. კარგად მოგახსენება, როგორ ვუყურებდი და რანაირად აღვიქვამდი ღვთაებრივ საგნებს იმ კეთილსახსოვარ დროს, როცა ერთად ვსწავლობდით ათენში. მაგრამ მაშინ მე ჯერ კიდევ შორს ვიყავი იმ აზრისაგან, რომ სამუდამოდ შექცია ზურგი ამქვეყნიურ სიამოთაოვინ. თამამად შემოძლია ვთქვა, არც პატივმოყვარე ვყოფილვარ და არც სიმდიდრეს დახარბებული, მაგრამ მართალი არ ვიქნები, თუ ვიტყვი, რომ ჩემი სული და თვალი ხარბად არ მიეღტვოდა იმ მშვენიერებას და ბრწყინვალეობას, რასაც მივლენდა ბერძნული მეცნიერებისა და ხელოვნების დიდებული სამყარო. ბრიყუული უთანხმოებანი და ყოვლად უბადრუკი საბაბით გამოწვეული განხეთქილებანი, რომლებიც არყევდნენ და ძირს უთხრიდნენ ჩვენს ეკლესიას, ღრმად ამწუხრებდნენ ჩემს გულს, მაგრამ პირადად არავითარ მონაწილეობას არ ვღებულობდი მათში. მე მხოლოდ საერთო ასპარეზზე ვემსახურებოდი ჩემს თანამოქალაქეებს, ეს იყო და ეს.

მაგრამ უცებ კონსტანტინოპოლიდან მოვიდა ამბავი: კონსტანციუსმა იულიანეს შიშით სული უფალს მიაბარა და თავის მემკვიდრედაც სწორედ ის დატოვაო. შენ ნამდვილ ზეცადად გთვლიდნენ. შენი ბრწყინვალე გამარჯვებების ამბავი წინ გისწრებდა გალიისა და ვერმანიის გმირს და ისე დაიკავე დიდი კონსტანტინეს ტახტი, რომ ხმალიც კი არ გიშიშვლებია. მთელი ქვეყანა ხასოებით შემოგყურებდა.

შერე კი ახალი ამბავი მოვიდა. მიწიერი მეუფე ზეციერს აუმხედრდა...

იულიანე. როგორ მიბედავ, გრიგოლ?!

ბრიგოლი. დიახ, ხორცის მეუფე აუმხედრდა სულის მეუფეს. აი, მე შენ წინაშე ვდგავარ: ჩემი ხორცი ძრწის და ცახცახებს, მაგრამ არ შემოძლია ტუფილის თქმა. ინებებ სიმართლის მოსმენას თუ ხმა გავკმოდო?

იულიანე. განაგრძე, გრიგოლ!

ბრიგოლი. რამდენა უბედურება დაატყდა თავს ჩემს თანამორწმუნეებს ამ რამდენიმე თვის მანძილზე! რამდენი სასიკვდილო განაჩენი იქნა გამოტანილი, რამდენი კაცი განუკითხვად დასჯილი! სახელმწიფო მდივანი გაუდენციუსი... ეგვიპტის ყოფილი მეფისნაცვალი არტემიოსი... ორივე ტრიბუნი — რომანოზი და ვინცენციუსი...

იულიანე. შენ არ იცნობ არც ერთი მათგანის საქმეს. გუებნები მართლმსაჯულების ქალღმერთი ცრემლებად დაიღვრებოდა. ეს გამუდვებები ცოცხალი რომ დარჩენილიყვნენ.

ბრიგოლი. დავუშვათ, რომ მართლაც ასეა, იმპერატორო. მაგრამ მე გეტყვი, რომ ან სასიკვდილო განაჩენთა შორის გამოტანილ იქნა ერთი ისეთიც, რომელსაც არასოდეს მოგიტევენ მართლმსაჯულების ქალღმერთი ურსულუსის განაჩენზე მოგახსენები ეს კაცი შენი მეგობარი იყო განსაცდლის მძიმე დღეებში; არად აგდებდა საფრთხეს და ფულით გამარაგებდა გალიაში. ურსულუსის მთელი დანაშაული ეს გახლდა — ქრისტიანული სარწმუნოება და გულწრფელობა...

იულიანე. აა!.. შენი ძმის კესარიოსის სიტყვებს იმეორებ!

ბრიგოლი. მე დამსაჯე, მბრძანებელო, მაგრამ შეიწყალე ჩემი ძმა!

იულიანე. შენ კარგად იცი, რომ არაფერი გემუქრება, გრიგოლ! ისე კი გეთანხმები, რომ ნევიტამ მეტიხმეტი სიმკაცრე და სისასტიკე გამოიჩინა...

ბრიგოლი. ო, ეს ბარბაროსი, ბერძნული ნიღბით ამაოდ რომ ცდილობს თავისი წარმოშავლობის მიჩქმალვას!..

იულიანე. ნევიტა გულმოდგინედ ასრულებს თავის მოვალეობას; ეს ერთი კაცი კი უკვირდება...

ლაფერს ხომ ვერ გავწვდები, ყველაფერს პირადად ხომ ვერ შევამოწმებ?... გულწრფელად დავსტირი ურსულუსის დაღუპვას და ვწუხვარ, რომ არც დრომ და არც გარემოებამ საშუალება არ მომცა, პირადად განმეხილა მისი საქმე უთუოდ შევიწყალებდი გრიგოლს.. მე გადავწყვიტე, მთლიანად დავუბრუნო მის მემკვიდრეებს ყველაფერი, რაც ურსულუსს დარჩა...

ბრიგოლი. ჩვენი მბრძანებელი, რა ვალდებული ხარ შენი მოქმედების ანგარიშს მამარებდე? მე მხოლოდ იმის თქმა მინდოდა, რომ ამ ხმებმა თავზარი დასწრეს, ნაზიანზსა და კაპადოკიის დანარჩენ ქალაქებსაც. როგორ გადმოგცე, რანაუტი... შენს ქმედება მოახდინა უოველივე ამან? მთელი ჩვენი შინაგანი უთანხმოება დაცხრა, შულღმა და დავამ უკან დაიხია თავს დატეხილი საერთო განსაცდელის წინაშე. ბევრი მერყევი წვერი საერთოდ ჩამოსცილდა ჩვენს ეკლესიას, მაგრამ დღემდე თითქოს გულგრილად განწყობილ ბევრ სულშიაც არნაბული ძალითა და ელვარებით გაბრწყინდა უფლის ნათელი. წარმართებმა... დიახ, ჩემო იმპერატორო, იმათ, ვისაც მე წარმართებს ვეძახი, თავი აიშვეს. გვემუქრებიან, შეურაცხვეყოფენ, გვდევენან...

იულიანე. ნაცვლისგება... ნაცვლისგება, გრიგოლი

ბრიგოლი. მე სულაც არ ვაპირებ დავიცვა ის, რაც თავიანთი შეტყობილი გულმოდგინების შედეგად ჩაიდინეს ჩემმა თანამორწმუნეებმა, მაგრამ შენ, ესოდენ განათლებულმა კაცმა, შენ, მთელი ქვეყნის მეუფემ და მბრძანებელმა არ უნდა დაუშვა, რომ ცოცხლებს აზღვევინებდნენ მიცვალებულთა ცოდვებს. მაგრამ სწორედ ასე მოხდა კაპადოკიაში, ქრისტიანობის მცირერიცხოვანმა მტრებმა, სიმდიდრის მოხვეჭისა და ახალი ხელისუფლების წინაშე თავის გამოჩენის სურვილით ანთებულებმა, აშალეს და აამტუტეს როგორც ქალაქები, ისე სასოფლო თემებიც.

არ მინდა თავი შეგაწყინო იმ საზარელ ძალადობათა აღწერით, რომელთა მსხვერპლნიც უოველი ფეხის ნაბიჯზე ვხდებით, და არც სამართლის დარღვევისა თუ კანონიერი ქონების ხელყოფის შემთხვევათა ჩამოთვლით, რომელითა რიცხვიც წარმოუდგენელი სისწრაფით მატულობს ამ ბოლო დროს. მეც და ჩვენი ძმობის ღირსეულ წევრთაც ყველაზე მეტად გვაწუხებებს ის საფრთხე, რაც ემუქრება სულს. ბევრი ჯერ კიდევ ვერ დამკვიდრებულა მტკიცედ რწმენის წიაღში; ბევრს ჯერ კიდევ არ შეხწევს იმის ძალა, რომ ზურგი აქციოს ამქვეყნიურ სიკეთეთა ხიბლს. სასტიკმა დევნამ, რასაც განიცდის უკლებლივ ყველა, ვისაც ქრისტიანის სახელი მქვია, უკვე გამოიწვია ქეშმარიტი სარწმუნოებისაგან განდგომის არა ერთი და ორი შემთხვევა. ეს აშკარა ძარცვაა, ხელმწიფეო, სულელების მოტაცება დვთის საუფლოდან!

იულიანე. ო, ჩემო ბრძენო გრიგოლ, შენგან არ მიკვირს? განა როგორც ქეშმარიტ გალილეველს, შირიქით, არ უნდა ვიხაროდეს ის, რომ თქვენი ძმობა თავიდან იშორებს ამნაირ ზალხს?

ბრიგოლი. მე სხვა აზრისა ვარ, მოწყალეო იმპერატორო, მე თვითონ გამომიცდია ეს თვითონვე ვიყავი გულგრილად განწყობილი სარწმუნოების მიმართ და თვითეულ მათგანს ისე ვუუუბრებ, როგორც ავადმყოფს, რომელიც ჯერ კიდევ შეიძლება განიკურნოს, სანამ ეკლესიის წიაღში რჩება. ასევე ფიქრობს ჩვენი პატარა სამწყსოც ნაზიანზში. დამწუხრებული დები და ძმები ერთად შეიკრიბნენ, რათა მოეთათბირებინათ, რითი უშველათ ამ უბედურებისათვის. ჩვენ შემოგვიერთდნენ კენსარიისა და სხვა ქალაქების ეკლესიათაგან წარმოგზავნილნიც. მამაჩემი მოხუცია და — როგორც თვითონვე აღიარებს დიდი მწუხარებით, — არ გაჩნია სულის ის ურყევი სიმტკიცე, რასაც ამ ძნელბედობის უამს ვითარება მოითხოვს იმისგან, ვისაც უჭირავს ეპისკოპოსის ადგილი. სწორედ მაშინ დაადგინა სათათბირომ ახალგაზრდა მორწმუნე აერჩიათ მის თანაშემწედ, რომელიც უკეთ მიხედავდა უფლის სამწყსოს. არჩევანი ჩემზე შეჩერდა.

იულიანე. ა...

ბრიგოლი. თვითონ მე იმხანად ქალაქში არ ვიყავი, საქმეზე გახლდით წასული. და ამ მამაჩემმა დაუხწრებლად, ისე, რომ ჩემი თანხმობაც არ უკითხავს, მღვდლად მაკურთხა და სამღვდლო შესამოსელიც გამომიგზავნა...

ნაზიანზიდან გამოგზავნილმა მაცნეებმა ტიბერენეში — ჩემს მამულში ჩამომისწრეს, სადაც მდენიმე დღე გავატარე ჩემს ძმასთან კენსარიოსთან და ჩემი სიყრმის მეგობართან — ბასილ კენსარიელთან ერთად.

ღმერთო ჩემო, სასიკვდილო განაჩენიც კი ვერ გამოგნებდა და შემამრწუნებდა ამ ამბავზე უფრო მეტად.

მღვდლად გაკურთხესო?!. კიდევ მინდოდა და არც მინდოდა ეს. ვალად შედო და ვერ გამებედა. მე ვებრძოდი უფალს, როგორც ებრძოდა მას პატრიარქი ძველი აღთქმისა. არ ვი-

ცი, რა დამემართა პირველ ღამეს: მხოლოდ ის მახსოვს, რომ მამლის ყვილამდე პირის-პირ ვესაუბრებოდი ჭვარცმულს. და მე დავემორჩილე მის ნებას.

იულიანე. სიშლეგე, სიშლეგე! ვიცი, რა უასიცა აქვს ამ თქვენს 'მანებებს'!

ბრიგოლი. უკან დაბრუნებისას კენსარეაში გამოვიარე. ო, რა გაუბედურებული დამიხვდა იგი ქალაქი სავსე იყო ახლომახლო სოფლებიდან გამოქცეულთა ბრბოებით, ქრტილებსაც თავიანთი სახლ-კარი მიეტოვებინათ, ვინაიდან ამ ზაფხულს არნახულმა გვადღუამე მოქალაქეებმა გადაბუგა პურის უანები, გაახმო ვენახები და ზეთისხილის ქალები. და აი, დამშეულმა სოფლელებმა, შიშვით სიკვდილისაგან რომ გადაერჩინათ თავი, შემწეობის სათხოვნად მოაშურეს მათზე არანაკლებ დამშეულ მოქალაქეებს. ქალები, კაცები, ბავშვები შიშველ მიწაზე ეუარნენ სახლების ძირას, კედლებისა და გალავნების გასწვრივ. ციებ-ცხელება უხუთავდათ სხეულს, მუცლის გვრდით იკრუნჩხებოდნენ მშიერ-მწყურვალნი. რა შემწეობა უნდა აღმოეჩინა მათთვის კენსარეას, თავადაც გაუბედურებულსა და გალატაკებულ ქალაქს, სადაც ყოველი ფეხის ნაბიჯზე დაზვიინულიყო ორი წლის წინათ განადგურებული, მიწისძვრის შედეგად დაქცეულ ნაგებობათა ნანგრევები? და თითქოს მთელი ეს უბედურება -- სულასშემხუთველი სიცხე, გვალვა, გამუდმებული მიწისძვრები საკმარისი არ იყო, დღედაღამ უნდა გვეცქირა, როგორ სწირავდნენ ურწმუნონი სისხლიან მსხვერპლს თავიანთი ღმერთებს. მდინარეებად დიოდა სამსხვერპლო ზვარაკის სისხლი, ხოლო ოინბაზები და მეძავები შლეგური როკვით დაქროდნენ და თავიანთი ღრიანცელით აყრუებდნენ ქალაქის ქუჩებს.

ხელმწიფეო... რა გასაკვირია, რომ სასტიკ განსაცდელში ჩაცვენილი და თავსდატეხილი უბედურებით შეძრწუნებული ჩემი ერთმორწმუნე ძმების თვალში ეს იყო ნამდვილი ღვთის რისხვა, ჩვენს დასასჯელად მოვლენილი იმის გამო, რომ დიდხანს, ძალიან დიდხანს ვითმენდით ჩვენ შორის საშინელ ცრურწმენას მთელი მისი ამაზრუნე გამოვლინებით...

იულიანე. მაინც რა გამოვლინებას გულისხმობ?

ბრიგოლი. ცას უწევდა შეძრწუნებულ სულთა ყვირილი, ციებ-ცხელების მძვინვარებით სასიკვდილოდ განწირულთა გმინვა, წუველა-კრულვა, მოთქმა-გოდება. უბედურნი ერთხმად მოითხოვდნენ, რომ ქალაქის უხუცესთ აშკარად დაემოწმებინათ ქრისტესათვის თავიანთი რწმენა და გულმოდგინება, მიწასთან გაესწორებინათ ის, რაც კენსარეაში ჭერ კიდევ მოწმობდა წარმართობის ოდინდელ ძალმოსილებას.

იულიანე. იმის თქმა ხომ არ გინდა, რომ...

ბრიგოლი. უხუცესებმა თათბირი მოიწვიეს, რომელსაც მეც ვესწრებოდი. როგორც მოგახსენება, მოწყალეო იმპერატორო, ყველა ტაძარი ქალაქის საკუთრებაა. მაშასადამე, მოქალაქეებს უფლება აქვთ, როგორც თვითონ მოებრიანებათ, ისე მოექცნენ მას.

იულიანე. ასეც რომ იყოს, მერე რა?..

ბრიგოლი. ამ ორი წლის წინათ გამანადგურებელმა მიწისძვრამ ყველა ტაძარი დააქცია კენსარეაში, გარდა ერთისა...

იულიანე. დიახ, დიახ, ფორტუნას ტაძარი გადარჩა.

ბრიგოლი. თათბირზე, რომელზედაც მე მოგახსენებ, სამწყსომ გადაწყვიტა ბოლომდე მიეყვანა უფლის მსახვრალი მარჯვენის საქმე იმის დახტურად, რომ თავის თავს მთლიანად ანდობს მხოლოდ უფლის გულმოსწყალებას და ამიერიდან აღარ შეიწყნარებს არავითარ საცთურს თავის წილში.

იულიანე (პრისხინებისაგან ჩაბრინწული ხმით). გრიგოლე... ჩემო ყოფილო მეგობარო... თავი ხომ არ მოგძულდება?..

ბრიგოლი. სამწყსომ მიიღო გადაწყვეტილება, რომელსაც პირადად მე არ ვეთანხმები, მაგრამ რომელსაც ხმა მისცა თითქმის ყველამ. მაგრამ რაკილა ვშიშობდით, რომ ამ ამბავს შეიძლება დამახინჯებული სახით მოედწია შენს უურამდე და იქნებ შენი რისხვაც გამოეწვია ქალაქის მიმართ, ამიტომ დავადგინეთ, კაცი გვეახლებინა შენთვის და მისი პირით გვეცნობებინა, რანაირი გადაწყვეტილება მივიღეთ და რის ქმნას ვაპირებთ ახლა, ჩვენო ცათასწორო მბრძანებელო... ვერავინ ვერ გაბედა ამ დავალების შესრულება, ამიტომ იძულებული გავხდით ისევ მე მეკისრა. აი, რატომ ვდგავარ აქ, შენ წინაშე ქედმოდრეკილი, და გაუწყებ, ჩემო ხელმწიფე, რომ ჩვენ, კენსარიელმა ქრისტიანებმა, გადავწყვიტეთ დავანგრიოთ და მიწასთან გავანწოროთ ტაძარი, რომელშიაც წარმართები მსხვერპლს სწირავდნენ და თავყანს სცემდნენ ცრუ ღვთაებას, ფორტუნად სახელდებულს.

იულიანე (წამოიჭრება). და მე... მე უნდა ვისმენდე ამას? აი, ხომ ხედავთ, გამოჩნდა კაცი, რომელიც ისე გაკადრნიერდა, რომ სახეში მომახალა მთელი ეს სიბილწე და უკეთურება!

პანრიკი იბსენი, რიტორიკი და კომედიანი, ო, ჩვენს დღისმოსავლელ იმპერატორს, ნუ მოითმენ ამ მკრებელობას, დასაჭე ეს თავხედის!

იპიპოლიტისი. თავის ჭკუაზე აღარაა, ჩემო ხელმწიფევ. გაუშვი, თავისი გზით წავიდეს; ხომ ხედავ, გიჟივით აბრიალებს თავლებს.

იულიანო. მართლაცდა გიჟის მეტი ვინ გაბედავდა ამას? თუმცა ეს მეტიც, ვინემ სიგიჟე-დიდი ქალღმერთის სახელზე აგებული ტაძარი დავანგრიოთოქ... [განა სწორედ ამ ქალღმერთის მოწყალებას არ ვუმაღლი ყველა ჩემს გამარჯვებას...] განცვიფრებით ლაპარაკობენ თვით ჭვენიერების დასალიერს მცხოვრები ხალხები? ამნაირი მკრებელობის ნება რომ მივცე ხალხს, გამარჯვებისა თუ წარმატების რაღა იმედი უნდა მქონდეს? გრიგოლ, გიბრძანებ კესარეას დაბრუნდეს და მოქალაქეებს აუწყოს, რომ მე სასტიკად ვუკრძალავ მათ ამ უკეთურ საქმეს.

ბრიგოლი. ეს შეუძლებელია, ჩემო ხელმწიფევ! საქმე იქამდის მივიდა, რომ ჩვენ ორ ცეცხლშუა ვიწვით; ერთი მხრივ, შიში აღამიანისა, მეორე მხრივ კი — ღმრთის წინაშე. ასე რომ, ორში ერთი უნდა ვირჩიოთ, და ჩვენი არჩევანი ურყევი გახლავს, ხელმწიფევ.

იულიანო. მაშინ თქვენ საკუთარ თავზე იწვნევთ, სანამდის უწევს კეისრის ძალმოსილება!

ბრიგოლი. კეისრის ძალმოსილება უსაზღვროა მიწიერ საქმეთა გადაწყვეტისას, და მე, ისევე როგორც სხვები, მთელი არსებით ვძრწი მის წინაშე!

იულიანო. მაშინ საქმით მიჩვენე ეგ... თქვენ, გალილეველებს, ჩემი დიდსულოვნების იმედი გაქვთ! ჭეშმარიტად გეუბნებით თქვენ: ფუჟია და ამო ეგ თქვენი იმედი...

შემოსასვლელიდან ხმაური ისმის; დალაქი ევნაპიოსი რამდენიმე მოქალაქის თანხლებით შემოგარდება ატრიუმში.

რა მოხდა? ეგ რა დაგმართნია, ევნაპიოს?

ევნაპიოსი. ნეტა თვალი დამვსებოდა და ეს არ მენახა!

იულიანო მაინც რა?

ევნაპიოსი. შემომხედე, ჩემო მოწყალებო იმპერატორო, მე მოვდივარ შენთან ნაცემ-ნავეში, თავ-პირ დასისხლიანებული და მაინც ბედნიერი იმის შეგნებით, რომ პირველი მოვუხმობ შენს მეფურ რისხვას...

იულიანო, მითხარი, ვინ გცემა?

ევნაპიოსი. ნება მიბოძე, ხელმწიფეო, ჩემი საჩივარი მოგახსენო, ღღეს დილაუთენია ქალაქგარეთ გავედი იმ მიწით, რომ აფროდიტეს პატარა ტაძარს ვწვეოდი, რომელიც ამას წინათ აღადგენინე. ტაძარს რომ მივუახლოვდი, სიძღერისა და ხაკრავების ხმა შემომესმა. ტაძრის წინ მომხიბლავ ქალიშვილებს ფერხული ჩაებათ, ხოლო თვით ტაძარი საზეიმოდ მორთულ-მოკაშმული ბრბოთი იყო სავსე; ყველანი მისჩერებოდნენ ქურუმებს, რომლებიც მსხვერპლს სწირავდნენ შენი ბრძანებით.

იულიანო. დიახ, დიახ, მერე?

ევნაპიოსი. აზრის მოკრეფაც ვერ მოვასწარი, რათა ამ მომხიბლავი და ჩემთვის ყველაზე მეტად სათაყვანებელი ქალღმერთის მიმართ მომექცია იგი, რომ ტაძარში გააფრთხილები ქაბუკების ბრბო შემოიქრა.

იულიანო. გალილეველები ხომ არ იყვნენ?..

ევნაპიოსი. დიახ, ხელმწიფეო, გალილეველები.

იულიანო. ა..

ევნაპიოსი. მტრისას, ჩვენ რომ დღე დაგვაწიეს! ლანძღვა-გინებითა და ჯობების ცემით დაფეოებული ქალიშვილები წივილ-კივილით შემოცვივდნენ ტაძარში და — გვიშველეთო, შემოგვტირეს. მაშინ გალილეველები ჩვენც დაგვერივნენ, ჭერ უშვერი სიტყვებით გვაგინეს და მერე იმდენი გვირტყეს, რომ სიგრძე სიგანედ გვიქციეს.

იულიანო (დაბლა ჩამოდის). დამაცათ! დამაცათ!

ევნაპიოსი. ჩვენი თავი კიდევ ჭანდაბას, მარტო ჩვენს ცემას რომ დასჯერებოდნენ ეს არამზადები! დიახ, მოწყალებო ხელმწიფევ... მოკლედ რომ ვთქვა, სამსხვერპლო გადააყირავეს, ქალღმერთის ქანდაკება ნამსხვერვებად აქციეს, ხოლო სამსხვერპლო ზვარაკის შიგანი ძაღლებს მიუგდეს სათქვლევად.

იულიანო (გაცოფებული ბოლთასა სცემს). დამაცათ, მე თქვენ გაჩვენებთ!..

ბრიგოლი. ჩემო ხელმწიფევ, მარტო ამ ერთი კაცის სიტყვას ნუ დაუჭერებ...

იულიანო, ჩუმადი (ევნაპიოსს.) ერთი ავაზაკი მაინც ვერ იცანი?

ევნაპიოსი. ვერა, მწყალობელო, მაგრამ აი, ამ მოქალაქეებმა ზოგიერთი მათგანი იცნეს.

იულიანო. წაიყვანეთ ქარისკაცები, შეიპყროთ ყველა არამზადა, რამდენსაც მოიხუ-

თებთ, და დიღეგში ჩაყარეთ. დაქერილები დანარჩენებს გასთქვამენ, ხოლო როცა ყველას ხელში ჩავიგდებ...

ბრიგოლი. მაშინ რა, ჩემო ხელმწიფევე?...
იშლიანი. ეგ ქალათს მკითხე. შენცა და კესარიელი მოქალაქეებიც გაიგებთ მაშინ, რა

დღე გელით, თუკი თქვენს ქრისტიანულ სიკერებს არ მოიშლით და განწრახულზე ხელს არ აიღებთ. (გაალმასებულად გადის ხელმარცხნივ.)

მენაპროსი და მისი თანამხლებნი ჯარისკაცებთან ერთად გადიან. დანარჩენები იშლებიან.

ანტიოქიის ერთ-ერთი მოედანი. სიღრმეში, ხელმარცხნივ, მოედანს ქუჩა უერთდება, ხელმარცხნივ ვიწრო და ირიბი ჩიხი მოჩანს.

მოედანზე უამრავ ხალხს მოუყრია თავი, მეწვრილმანეები ხმამაღლა იწვევენ მუშტრებს. ხალხი აქა-იქ ჩგუფ-ჩგუფად შექუჩებულა და გაცხარებით მსჯელობენ რაღაცაზე.

მრთ-მრთი მოძალაძე. მამაზეციერო, შენ შეგვეწიე! როდის მოხდა ეს უბედურება?

მომრე მოძალაძე. დღეს დილით-მეთქი, განთიადისას.

მღებავი ფოკიონი (მარჯვენა ქუჩით ჩამოდის). კი მაგრამ, ჩემო ძვირფასო, განა ამას უბედურება ეთქმის? ეს ხომ აშკარა დანაშაულია, ყოვლად თავხედური დანაშაული.

მომრე მოძალაძე. დიახ, დიახ, მართალს ბრძანებ, თავხედობაა, აბა რა?

ფოკიონი. წარმოგიდგენიათ?.. ესე იგი, აფროდიტეს ტაძარს დაესხნენ თავს?.. დაუკვირდით, სწორედ იმ დროს, როცა თვით იმპერატორი ქალაქში იმყოფება!.. თანაც მაინცდამაინც დღევანდელ დღეს...

მისამე მოძალაძე (მოსაუბრეებს უახლოვდება) ერთი ეს მითხარით, კეთილშობილო უცხოელებო, რა ხდება აქ?..

ფოკიონი. ჰო, იმას გეუბნებოდით, რაღა მაინცდამაინც დღეს-მეთქი, როცა თვით ჩვენი ძღვეამოხილი მბრძანებელი აპირებს ქურუმს შეენაცვლოს და მსხვერპლი შესწიროს აპოლონს...

მისამე მოძალაძე. დიახ, დიახ, ეგ ვიცი, მაგრამ ქრისტიანებს რატომღა ჰყრიან დიღეგში?

ფოკიონი. რაო, დიღეგში ჰყრიანო? მართლა? უკვე დაიჭირეს?

უცრად საშინელი კივილი შესძრავს იქაურობას.

სსუ... რა ამბავია?.. აა, ღმერთმანი, ქრისტიანები მოჰყავთ!

თმაგაწვეწილი, სიმწრით შეშლილი დედამბერი სირბილით გადმოსტრის მოედანს და ბრბოში გზის გაკაფვას ცდილობს, უკან ქალები მოსდევენ და ამოდ ცდილობენ შეაჩერონ.

დედამბერი. გამიშვით! მის მერტი ვინა მყავს? სიბერეში მაჩუქა ღმერთმა! გამიშვით, გამიშვით, ღმერთი არა გწამთ? მითხარით, ხალხო, სად შეიძლება იმპერატორის ნახვა?

ფოკიონი. რა საქმე გაქვს, დედი, იმპერატორთან?

დედამბერი. იქნება შეილი დამიბრუნოს! მიშველეთ! შვილო!.. ილარიონს წამართვეს, მკერდიდან მომგლიჯეს! სახლში შემომივარდნენ და წაიყვანეს!

მრთ-მრთი მოძალაძე (ფოკიონს). ვინა ეს ქალი?

ფოკიონი. პირველად ხედავ თუ რა?.. ქვრივ პუბლიას ვინ არ იცნობს, მეფსალმუნეს? მოძალაძე. აა, ჰო, მართლა!

პუბლია. შვილო ილარიონს! რას გიპირებენ, რას?! ო, ფოკიონს! ღმერთო ჩემო, რა ბედნიერებაა, ძლივს ერთი ქრისტიანი არა ვნახე?..

ფოკიონი. სსუ... ჩუმადი! რა გაყვირებს? იმპერატორი მობრძანდება!

პუბლია. წყუელიმც იყოს ეს ჩვენი უღმერთო იმპერატორი! ღმერთი გვსჯის, ღმერთი, ჩვენი ცოდვებისათვის: შიმშილი მუსრს ავლებს ხალხს, ფეხქვეშ მიწა გვეცლება ცოდვით! ქუჩიდან ხელმარცხნივ შემოდის ჯარისკაცთა რაზმი.

რაზმის მეთაური. ბეი, გზა, გზა! ჩამოგვეცალეთ!

პუბლია. წამომყე, ჩემო ძვირფასო ფოკიონს! დვთის გულისათვის, მიშველე, დამეხმარე!

ფოკიონი. ხომ არ გაგიჟდი, ქალო? ვინა ხარ? რა შენი ნაცნობი მნახე?

პუბლია. რაო, რა შენი ნაცნობი მნახეო? კი მაგრამ, ფოკიონი არა ხარ?

ფოკიონი. ფოკიონი არა!.. შენს ტყუაზე ხარ? რას გადამეკიდე, ქალო? აკი გითხარი, არ გიცნობ-მეთქი? პირველად გხედავ... (თავს შერგავს ბრბოში.)

ანისთაძე (ჯარისკაცებთან ერთად, ხელმარცხნივ). გზა, გზა დაგვიცალეთ!

ჯარისკაცები სახლებსკენ მიერეკებიან ხალხს. პუბლიას გული მიხდის, გარშემომყოფი ქალები ხელში აიტაცებენ. ყველა დაძაბული მოლოდინით მისჩერებია ქუჩას.

ფოკიონი (ბრბოში, ხელმარჯვნივ მდგარი ჭარისკაცების უკან). ვფიცავ მზის ღმერთს, აი, ისიც, ჩვენი ძღვევამოსილი მბრძანებელი!

ერთ-ერთი ჯარისკაცი. ნელა, რას გვაწვებით?

ფოკიონი. ხედავთ აგერ იმ კაცს, შუბლზე თეთრი სახვევი რომ აქვს გაკრული? სწორედ ის გახლავთ იმპერატორი!

ერთ-ერთი მოძალაძე. აი, ეს თეთრსამოსიანი?

ფოკიონი. დიახ, დიახ, სწორედ ის.

მოძალაძე. ასე თხემით ტერფამდე თეთრი ტანსაცმელი რატომ აცვია?

ფოკიონი. ალბათ სიცხის გამო... თუმცა არა, მოიცა... ჰო, მართლა, დღეს ქურუმის მაგივრობა უნდა გასწიოს.

მეორე მოძალაძე. ნუთუ თვითონ შესწირავს მსხვერპლს?

ფოკიონი. იმპერატორი იულიანე უველაფერს თვითონ აკეთებს.

მესამე მოძალაძე. ვარეგნულად განსვენებული იმპერატორი უფრო წარმოსადეგი იყო.

ფოკიონი. კი მაგრამ, მაინც... იულიანე არც ისე მაღალია, როგორც მისი წინამორბედი, სამაგიეროდ, ხელები აქვს უფრო გრძელი. ახლა გამოხედვას ადარ იკითხავთ? — ო, მეგობრებო! მაგრამ ამჯერად რას დაინახავთ? ისე მოწინებით მოაბიჯებს თავდახრილი და ქედმოძრევილი, სიქველით და სათნოებით ხომ... დამერწმუნეთა ქალებს ზედაც არ უყურებს! თამამად შემიძლია დავიფიცო, რომ თავისი მეუღლის სიკვდილის შემდეგ არც ისე ხშირად... ერთს კი გეტყვით: ღამეებს თეთრად ათენებს, — სულ წერს. ამიტომაცაა, რომ თითები ერთთავად მელანში აქვს ამოვლებული კაი მღვდლისთვის. რაღა ეგ და რაღა მე: მღვდელი გახლავართ. დამერწმუნეთ, ბევრზე უკეთ ვიცნობ იმპერატორს, წარმოსობით აქაური ვარ, მაგრამ თხუთმეტი წელი კონსტანტინოპოლში გავატარე და მხოლოდ ახლახან...

ერთ-ერთი მოძალაძე. მართალია, რომ ამბობენ, იმპერატორი ჩვენს ქალაქში აპირებს დარჩენასო?

ფოკიონი. იმპერატორის დალაქი ჩემი ძმაცაა, მან მითხრა, მართალიაო, ამ არამზადების თავხედობაშ თუ არ გააცოფა...

მოძალაძე. ღმერთმა ნუ ქნას!

მეორე-მოძალაძე. აქ თუ დარჩა, ჩვენთვისაც ხეირია.

ფოკიონი. მეც მაგისი იმედი მაქვს, ამიტომაც ავიკარი გუდა-ნაბადი და აქ გადმოვბარგდი. ახლა კი, ჩემო მეგობრებო, ვისაც როგორ შეგვიძლია, ცდას ნუ დავაკლებთ, რომ თავი გამოვიჩინოთ, როცა იმპერატორი გვერდით ჩაგვივლის, რაც შეიძლება ხმამაღლა მივესალმოთ და ხოტბა შევასხათ მასაც და აპოლონსაც.

ერთ-ერთი მოძალაძე (მეორეს). თუ ღმერთი გწამს, მითხარი, ვინაა ეს აპოლონი, რომელზედაც ამ ბოლო ხანს ამდენს ლაპარაკობენ?

მეორე მოძალაძე. ვინაა და ის კორინთელი მღვდელი, რომელიც რწყავდა იმას, რაც დარგო წმიდა პავლემ.

პირველი მოძალაძე. უყურე შენ! ჰო, თითქოს რაღაც ამგვარი მახსენდება...

ფოკიონი. როგორ გკადრებათ? ეგ აპოლონი კი არ არის, არამედ სულ სხვა, — მეფე-მზე, ღვთაებრივი მელირე, ღიადი აპოლონი!

მეორე მოძალაძე, აბ, აი, თურმე რომელი აპოლონი უოფილა! კეთილი, ეს არა სჯობია?

ფოკიონი. ჩემი აზრით... შეხედეთ, მოდის, ო, ჩვენო ღვთივეურაზნულო მბრძანებელო!

ხელმარჯვნივ გამოჩნდება მსვლელობა, რომელსაც წინ ავლენტინსტები და ბრფინატიები მოუძღვიან, მათ მოსდევს ქურუმთუხუცესის სამოსით მოსილი და მურუმბიტი და ტაძრის მსახურებით გარშემორტყმული იმპერატორი იულიანე. სულ ბოლოს მოდიან კარისბატები და სწავლულები, რომელთა შორისაა მინიმოლიუსიც. მსვლელობას უკან მოსდევს ხალხის ბრბო. ჯარისკაცები და კალაძის მცველნი გრძელი გონების ტრიალით გზას უთავისუფლებენ მომავალთ.

მოედანში თავშეპრილი ბრბო. დიდება იმპერატორს! დიდება იულიანეს! ჩვენს მწყალობელს, სწორუპოვარ გმირს!

ფოკიონი. დიდება იულიანეს და მეფე-მზეს! დიდება! აპოლონს!

იულიანე ხელით ანიშნებს და მსვლელობა ჩერდება.

იულიანე. ანტიოქიელი მოქალაქეო! ასე სახელდახელოდ გამიჭრიდება იმის თქმა, თუ როგორ ახარებს ჩემს გულს ეს თქვენი აღტაცებული ყიფინი, მოწონების შეძახილები და მოსალმება. ვინაიდან ჩემს გულს ჭეშმარიტად სწყუროდა ეს.

დაუმუყენებელი ჩავუდები სათავეში ამ მსვლელობას, რომელიც სიბარულისა და სულის

წეობის მსველელობა უნდა ყოფილიყო. დიან, არ დაგიმალივთ, რომ ამ დილას ლამის დავკარგე სულის ის წონასწორობა, რომელსაც ბედისწერის გამუდმებულ ტრილსა და ცვალებადობაში უცვლელად უნდა ინარჩუნებდეს ფილოსოფოსის სული.

მაგრამ ვინ გახედავს და დამგმობს ამის გამო? თავად განსაჯეთ, რამდენ სასწარმელ რასმე იზრანავენ ზოგ-ზოგიერთნი და დღეს სცადეს ბორცვი კი შეესხათ თავიანთი განზრახვებით.

უკონუსული
დასაქმებული

ფოკიონი, ო, ჩვენო ღვთისმოსავო და მართლად გამრიგე იმპერატორო, გასულნი

კუბლია. მბრძანებლო, დამიბრუნე ჩემი ილარიონი!

ფოკიონი. ყველა ღირსეული მოქალაქე შეპატივდება შენს მოწყალებას!

იულიანო. მოწყალება ღმერთებსა სთხოვეთ, მაშინ მოხვევით ჩემს წყალობასაც! და განასწორედ ანტიოქიას არ მართებს ამ მხრივ მაგალითი უჩვენოს ყველას? განა მეფე-მწემ გამოჩენული სიყვარულით არ შეიყვარა ეს ქალაქი? ჰკითხეთ იმ ხალხს, მთელი ქვეყანა რომ შემოუვლია, და დარწმუნდებით, რა შავადაა საქმე ზოგ ადგილას, რამდენი ძველთუძველესი ტაძრის დანგრევა მოასწრეს თავიანთი ცთომილებით ცნობამიხდელმა ქრისტიანებმა! მხოლოდ აქა-იქლა შემორჩა ოდინდელი დიდების ორიოდ უბადრუკი ნაშთი; ყველაზე დიდებული ტაძრები კი მიწის პირთან იქნა გასწორებული.

მაგრამ აქ, ანტიოქიელო მოქალაქენო?.. ღმერთმანი, თვალზე სიბარულის ცრემლი მომადგა, როცა პირველად ვიხილე ეს სწორუპოვარი ტაძარი, აპოლონის ღვთაებრივი სავანე და სახლი, რომლის შემყურესაც ის უფრო ხელთუქმნელა ეგონება, ვიდრე ადამიანის ხელით შექმნილი. განა შიგ კვლავინდებურად არა დგას სხივცისკროვანის უბადლო ქანდაკება მთელი თავისი ოდინდელი სიდიადით და ბრწყინვალეობით? ფრჩხილის ჩამოტეხვაც, საკურთხევლის გადაყრავებაც კი ვერ გაუბედნიათ ბოროტმოქმედთ, არც ერთი ბზარი არ ატყვია ნატიფსა და ქათქათა სვეტებს.

როცა ამაზე ვფიქრობ... როცა ამ საკრავსა ვგრძნობ ჩემს შუბლზე... როცა დავხედავ ამ ხამოსს, რომელიც ჩემთვის თვით პორფირზეც უფრო ძვირფასია, — უჩვეულო ერუანტელი მივლის ტანში და მთელი არსებით ვგრძნობ ღვთაების სიახლოვეს.

შეხედეთ, შეხედეთ, ნათლის ჩქერალი გვეღვრება თავს, უფლის დიდებით და ძალმოსილებით!

დასტებით, — მადრი სავსეა უნაზეს გვირგვინთა სურნელით! ჩვენო ღვთიერებულთხეულო მიწავ; სიცოცხლისა და სინათლის, სიბარულისა და ბედნიერების, სილამაზისა და მშვენიერების დიდო სავანევ, რაც იყავი, კვლავ იგივე ხარ! მეფე-მწემს ხვეწნა-აღერხით მოთენთილი და დაბანგული მითრ! მითრ!

წინ, მეგობრებო, წინ!

მსველელობა გზას განაგრძობს ბრბო, აღტაცებულ ყიფინში, მაგრამ ეიდრე ჩიხში შეუხვევდება. მოულოდნელი დაბრკოლების გამო ჩერდება, ვინაიდან მის საპირისპიროდ მოემართება მეორე მსველელობა.

იულიანო, რატომ შევჩერდით?

ეპიფოლიუსი. მოწყალო ხელმწიფევ, ქუჩაში რაღაც უცნაური ანბავი ხდება!

ბუნდი (მორიდან).

დასტრგუნეთ, ძმანო, სიკვდილის შიში, სულის გულისთვის ბორცის მძლეველნი მიწისთვის მოკვდით, ზეცისთვის იშვით, რომ დაიმკვიდროთ სასუფეველი!

ფოკიონი ვალილეველები, ხელმწიფეო! დაუქერიათ!..

კუბლია. ილარიონ!

ფოკიონი. დაუქერიათ! ბორკილების ჩხარუნი მესმის!..

იულიანო. გვერდი ავუქციოთ!..

მენაპიონი (აქრმინებული მოკვლევს გზას ბრბოში). რა ბედი გვეწვია, ხელმწიფეო, რა ბედი!

იულიანო. ვინ არიან ეს უტიფარნი?..

მენაპიონი. ზოგიერთი აქაურია, მაგრამ უმეტესწილად, როგორც ამბობენ, კაპადოკიელები უნდა იყვნენ.

იულიანო. თვალთ არ დამანახოთ! წინ-მეთქი, მე ვბრძანე!

ბუნდი (უფრო აბლოს).

მიწისთვის მოკვდი, ზეცისთვის იშვით,
რომ დაიმკვიდროთ სასუფეველი!

იულიანო. უგუნურები!.. ახლოს არ მომეკაროთ!.. რას უყურებენ მცველები?
არეულ-დარეულობაში ორივე პროცესია ერთმანეთს შეეჯახება და აპოლონი მსვლელობა
იძულებულია შეჩერდეს, მაშინ როდესაც ბორკილდადებული და მცველებით / გარშემორტყ-
მული ქრისტიანები კვლავ მიიწევენ წინ, უზარმაზარი ბრბოს თანხლებდნენ
კუბლია. შეილო! ილარიონ!

ილარიონი (ბორკილდადებულ ქრისტიანებს შორის). გიხაროდეს, დედა, გიხაროდეს!
იულიანო. რამ გაგაგიჟათ, თქვე უბედურებო? როდესაც მესმის, რომ თვით სიგიჟე და-
დადებს თქვენი პირით, ღმერთმანი, ეჭვი შეპარება, მაქვს თუ არა იმის უფლება, რომ დაგსა-
გოთ!

ერთ-ერთი ქრისტიანი. განვიდ, ნუ წაგვართმევ ცულის გვირგვინს!

იულიანო. ვინაა ეს პადესის კერძი?

მცველთა რაზმის მეთაური. აი, ეს, ხელმწიფეო! ამან დიდახა! (ბორკილდადებული
ქრისტიანების ბრბოდან გამოათრევს ერთ ყმაწვილკაცს, რომელსაც პატარა ბიჭისთვის ჩაუჭი-
და ხელი.)

იულიანო (შეპყვირებს). აგათონ!

აგათონი უსიტყვოდ უცქერის.

აგათონი აგათონს ხმა ამოიდევ: აგათონი არა ხარ?

აბათონი. დიახ.

იულიანო. შენც ამათთანა ხარ? ამათთან?.. თქვი!

აბათონი. მე შენ არ გიცნობ.

იულიანო. არ მიცნობ? არც ის იცი, ვინა ვარ?

აბათონი. მე ვიცი, რომ შენა ხარ მიწიერი მეუფე და ამიტომაც არა მსურს შენი ცნობა.

იულიანო. ეს ბიჭი?... შენი უმცროსი ძმაა? (მცველთა რაზმის უფროსს.) ეს კაცი უდა-
ნაშაულო უნდა იყოს.

მგნაკიონი. ჩემო ხელმწიფეო, სწორედ ეს კაცია ამათი მეთაური. აღიარა და, შენ წარ-
მოიდგინე. კიდევაც ამაუობდა თავისი ბოროტმოქმედებით.

იულიანო. აი, სადამდე შეიძლება მიიყვანოს კაცი შიმშილმა, სნეულებამ, უბედურებამ!
(ქრისტიანებს.) მხოლოდ ერთ სიტყვას გთხოვთ: თქვით, რომ ნანობთ, და ნურაფრის შიში
ნუღარ გეჭნებათ.

კუბლია (უყვირის). არ გაბედო, ილარიონ!

აბათონი. მტკიცედ დეგ, ძმაო!

კუბლია. წადი, წადი, მის წიადს მიჰმართე, ვინც მიგელის, ჩემო სიცოცხლეო, ჩემო ერ-
თადერთო!

იულიანო. დანარჩენები მაინც დაფიქრდით!

აბათონი (ქრისტიანებს). ამოირჩიეთ: იესო თუ კეისარი?!

ქრისტიანები. დიდება უფალს მაღალთა შინა!

იულიანო. რა საშინელია გალილიველის ეს დამრთგუნველი ძალმოსილება! აუცილებლად
უნდა იძლიოს! შორს ჩემგან ეს უკეთურნი ისინი წამლავენ სიხარულს, აბნელებენ ღმრის ნათ-
ელს თავიანთი ნუდმივი ჭმუნვითა და სიკვდილის დაუოკებელი წყურვილით... მუსიკოსებო,
მომღერლებო, კალებო, კაცებო, ჩაახშეთ მათი ხმა! იმღერეთ, ადიდეთ სიცოცხლე, სინათლე,
სიხარული!

აპოლონის მსვლელობა (მღერის).

ო, რა ტკბილია ნაზი სურნელი
ვარდის გვირგვინთა, ჩვენს შუბლს რომ ჰკოცნის!

ქრისტიანების გუნდი.

ტკბილია ტანჯვა განუკურნელი
და ნეტარება — სიკვდილი ხორცის!

აპოლონის მსვლელობა.

ო, რა ტკბილია მზის მცხუნვარება,
ცით სიხარულის სხივთა მთოველი!

ქრისტიანების გუნდი.

ტკბილია, ძმებო, ტანჯვა-წამებით
დაღვრილი სისხლის წვეთი ყოველი!

აკოლონის მსვლელობა.

ო, ნეტარებავ, ღამე ილევა,
ჩვენ კი კვლავ სატრფოს ბაგეს ვაკვლებით!

არისტინანების გუნდი.

საკუთარ სისხლში განბანილები
თოვლზედაც მეტად გავსპეტაკდებით!

ორივე პროცესია გვერდიგვერდ ჩაუვლის ერთმანეთს. მოედანზე გაოგნებულ აყოლებს თვალს ერთსაც და მეორესაც.

აკოლონის წმინდა ქალაქი. ხელმარცხნივ ხეებს შორის სვეტებიანი ტაძრის ბჭე მოჩანს. წესასვლელს ფართო კიბეები მიუყვება. ქალაქში დაფეთებული გარბი-გამორბიან და საწყალობლად ყვირიან ტაცები და ძალები. შორიდან საზეიმო მუსიკის ხმა ისმის; მსვლელობა ახლოვდება.

ძალი. გვიშველეთ! გვიშველეთ! მიწა ისევ იძრა!

ტაცი (თავზარდაცემული გარბის). ვაი ჩვენს დღეს და მოსწრებას! ჭეჭა-ჭუხილია თუ მიწა გუგუნებს ფეხქვეშ?

მეორე ტაცი. ვითომ?... შენ გგონია, მიწა იძრა?

ძალი. ვერ გაიგე? აგერ, ის ხე ისე შეირყა, გეგონებოდა, საცაა წაიქცევიაო.

ხმები. ჩუმაღ! ჩუმაღ!

დანარჩენები. მიწისძვრა და ჭეჭა-ჭუხილი კი არა, ეტლი მოგრიალეებს ქვებზე.

სტები. დაფდაფებს სცემენ! მუსიკის ხმა არ გესმით? იმპერატორი მობრძანდება!

მარჯვნიდან შემოდის აკოლონის პროცესია და მუსიკის ხმაზე ნახევარ წრედ ეწყობა ტაძრის წინ.

იულიანე (ტაძრისკენ ხელებგაწვდილი). ეს სასიკეთო ნიშანია... არასოდეს ასე უშუალოდ არ მიგრძვნიან ღმერთების სიახლოვე. თვით შორსმოხიანი აკოლონია ჩვენ შორის. მიწა ირყევა მის ფეხქვეშ, როგორც ოდესღაც ფეხს სცემდა და აზანზარებდა ილიონის ნაპირს.

მაგრამ ახლა ჩვენზე როდის გრისხანებს შუბლშექმუხვნელი, არამედ — იმ უკეთურთა მიმართ, რომელთაც სძულთ ისიცა და მისი მზიური საუფლოც.

ღიახ, როგორც ურყევი ჭეშმარიტებაა ის, რომ არნახული ბედნიერებაცა და უბედურებაც მოკვდავთა მიმართ უკვდავ ღმერთთა კეთილგანწყობის უტყუარი საზომია, — ასევე აშკარაა განსხვავებაც ჩვენსა და გალილეელთა შორის.

სად არიან ახლა გალილეელები? ზოგი ქალათის ხელთაა, ზოგაც ვიწრო ქუჩებში მიმოიფანტა, შიშით თავზარდაცემული, გულგახეთქილი, ელდანაკრავი, შეპრწუნებული, ფერმიხდილი, სიკვდილივით გაფითრებული...

სადღა ვართ ჩვენ? აქ — დაფნეს ამ მომხიბლავ ქალაქში, სადაც დრიადების საამო ხუნთქვა გვიგრძობს შუბლს და ღირის ღვთაებრივი ბგერები გვიტკობს სმენას... ღიადი ღმერთის ხელთუქმნელი ტაძრის წინაშე... სინათლისა და სიხარულის საფანეში, ყოველგვარ საფრთხეს და განსაცდელს განრინებულნი. თვით უკვდავი ღვთაების გვერდით.

სადაა გალილეელთა ღმერთი? სადაა ხუროს ძე, სადაა ჭვარცმულა იუდეველი? თუ ღმერთია, გამოგვეცხადოს!.. არა, ვერ გაბედავს!

ამიტომაც ჩვენი ვალია შევიდეთ ამ წმიდა ტაძარში, ჩემი ხელით აღვასრულებ მოვალეობას, რომელსაც არამცთუ უღირსად და უბადრუკად ვსახავ, არამედ უვალა სხვა მოვალეობაზე უმალღესად და უპირატესად ვთვლი. (პროცესიის სათავეში ჩამდგარი ბრბოში მიიკვლევს გზას და ტაძრისკენ მიემართება).

ხმა (ბრბოდან). შეჩერდი, შე უღმერთო!

იულიანე. ჩვენ შორის ვიღაც გალილეელია!

იხივე ხმა. ფენი არ გაღაღა, ღვთისაგან განდგომილი!

იულიანე. ვინ არის?

ხმა (ბრბოდან). გალილეელი მღვდელია! უსინათლო ბერიკაცი!.. აი, ისიც!

ბრბოდან ხელის კვრით აგდებენ მღვდლისანაფორიან უსინათლო ბერიკაცს, რომელსაც მრჩეული ამოსდგომია მხარში; ჭაბუკებსაც ანაფორები აცვიათ.

იულიანე. ამას რას ვხედავ?... მითხარი, მითხარი, ბერიკაციო, მარიოხი ხომ არა ხარ, ქალკედონელი ეპისკოპოსი?

ბერიკაცი. ღიახ, ღიახ, უღირსი მსახური ჩვენი ეკლესიისა.

იულიანე. უღირსიო, შენ ამბობ და მეც გეთანხმები. თუ შეხსიერება არ მღალატობს,

ერთ-ერთი მათგანი ხარ, ვინც ყველაზე გულმოდგინედ თესავდა განხეთქილების თესვს თვით გალილეველთა შორის.

მარკოსი. მე ჩავდივარ იხ, რაც კიდევ უფრო მთრგუნავს და სინანულს სინდისის ქენჭნასთან ერთად დღედაღამ მიღრღნის სულს როდესაც ხელში აიღე ძალაუფლება და მე შევიტყვე, რასაც აპირებდი, ენითუთქმელმა შიშმა შემიპყრო შენ წინაშე. მიხრწნილი, სიკვდილად მიწურვილი და უსინათლო ბერიკაცი ფიქრშიაც ვერ აღვუდგებოდი, წინ ესოდენ ძლიეროსილ მბრძანებელს... და მე... ღმერთო, შემინდრე ცოდვილს! — უბატონოდ მივატოვე სამწყსო, რომლის მწყემსადაც დამადგინა ჩემმა მეუფემ, უკანასკნელი სულმოკლესავით გავეჭეცი იმას, რაც დალუპვას უქადდა; თვით უფლის სამწყსოს, და აქ, სირიაში, ჩემს მამულს შევაფარე თავი.

იულიანე. დიახ, დიახ, ღრიალ უცნაურია! შენ, ესოდენ სულმოკლე კაცი, რომელიც უწინ თვალისჩინივით უფრთხილდებოდი იმპერატორის წყალობას, ახლა ისე გაკადნიერდი, რომ ჩემ წინააღმდეგ გამოდიხარ და უგვან სიტყვასა მკადრებ.

მარკოსი. ახლა მე უკვე აღარ მეშინია შენი, და ჩემს გულში ერთპიროვნულად სუფევს გზოლოდ იესო ქრისტე. მორწმუნეთა დევნის დღეებში თითქოს ნათელი მოეფინა ჩემს სულს და მე ვიხილე ღიღება და სიდიადე ეკლესიისა. შენი ხელით დაღვრილი სისხლი, შენ მიერ ჩადენილი ბოროტება და ძალმომრეობა ზეცას შეღალადებს და ცის თაღით არეკლილი მძლავრ ექოსავით გუგუნებს ამ ჩემს სამიწე ყურებში და თვალდაშრეტილს ცხადად მიჩვენებს გზას, რომელსაც უნდა მივხდეთ.

იულიანე. შინ წადი, ბერიკაციო, შინ!

მარკოსი. არსადაც არ წავალ, სანამ არ აღმითქვამ, რომ უარს იტყვი შენს ეშმაკეულ განზრახვაზე! მაინც რას აპირებ? განა მტერს ხელეწიფება წინ აღუდგეს სულს? განა მიწიერ მეუფეს შესწევს იმისი ძალა, რომ შემუხროს ცათა მეუფე? ნუთუ ვერ ხედავ, რომ დღე ღვთის რისხვისა მოიწია ჩვენზე შენი ცოდვების გამო? წყაროები შრება, როგორც სვედავსილის თვალები, საიდანაც უკვე გამოიწურა უკანასკნელი ცრემლი. ღრუბლები, ნაცვლად იმისა, რომ მოსავლის მანანას გვაწვიმებდნენ ციდან, ისე გადაგვივლიან თავს, რომ წვიმის წვეთსაც არ იმეტებენ ჩვენთვის. მიწა, დაწყვეტილი შესაქმის გარიჟრაჟისას, ძრწის და ცახცახებს კენისის ცოდვათა სიმძიმის ქვეშ!

იულიანე. რა წყალობას მოელი შენი ღმერთისგან ამ გულმოდგინების სანაცვლოდ, შე გამოჩერჩეტებულ ბერიკაციო? იქნებ გგონია, რომ შენი გალილეველი მოძღვარი, როგორც დღეთა მათ შინა, ამჟამადაც სასწაულს მოახდენს და მწერას დავიბრუნებს?

მარკოსი. მე შემრჩა ის სულიერი თვალი, რაც საჭიროა ჩემთვის, და ვმადლობ უფალს, რომ დაშრიტა ჩემი ხორციელი თვალი და ამრიგად დამიხსნა იმ კაცის ხილვისგან, რომელიც კიდევ უფრო განუჭვრეტელ უკუნეთში დაბორიალობს, ვიდრე მე.

იულიანე. გზა, გზა მომეციო!

მარკოსი. საით?

იულიანე. მეფე-მზის სავანეში!

მარკოსი. ფეხს ვერ შეადგამი გიკრძალავ ერთი ღმერთის სახელით!

იულიანე. უ, შე ტვინნადრძობო!.. მომაშორეთ!..

მარკოსი. მოდიო, ბორკილები დამადეთ! მაგრამ ვინც ამას გაბედავს, ხელები გაუხმება, იცოდეთ! უფალი რისხვისა მოვა მთელი თავისი ძალმოსილებით...

იულიანე. შენი ღმერთი უძლურია! მე ვიჩვენებ, რომ კეისარი უფრო ძლიერია მასზე...

მარკოსი. სულწარწყმედილო!.. მე კი შეგაჩვენებ, ძეო განდგომილო ეკლესიისგან..

იკვილოლიუსი (ფერმიხდილი). ხელმწიფეო... იმპერატორო... ნუ ნისცემ ამის ნებას!

მარკოსი (ხმამალლა). წყეულიმც იყავ, იულიანე განდგომილო წყეულიმც იყავ, კეისარო იულიანე! უფალმა ღმერთმა გადმოგაფურთხა ბაგეთაგან თვისთა წყეულიმც იყოს თვალი შენი და ხელი შენი! წყევლა თავსა შენსა და ყოველთა საქმეთა შენთა ზედა! ანათემა განდგომილს ანათემა ანათემა!..

ისმის ყრუ გუგუნე. ტაძრის სახურავი და სვეტები ირყევა და საზარელი გრილით ჩამოიშლება; მთელი ნაგებობა მტერის ღრუბელში უჩინარდება. თავზარაცემული ბრბო ყვირილით იხევს უკან, ზოგი გარბის, ზოგი მიწაზე ეცემა. შემდეგ ერთბაშად სამარისებური სიჩუმე ჩამოვარდება. მტერი თანდათანობით იღანტება და ხალხს თვალწინ წარმოუდგება ტაძრის ნანგრევები.

მარკოსი (რომლის ორივე თანხმლება უკანმოუხედავად გაიქცა, ხმადაბლა ამბობს). უფაღმა ღმერთმა მოგვაწვდინა თავისი ხმა.

იულიანე (გაფითრებული, ყრუდ). არა, აპოლონმა მოგვაწვდინა ხმა, მისი ტაძარი შები-
ღწული იყო და მანაც დაანგრია იგი.

მარკოსი. მე კი გეუბნები, ესაა უფალი, ვისი ნებითაც დაანგრეულა იქნა იერუსალემის
ტაძარი.

იულიანე. თუ ასეა, მაშინ მე ბრძანებას გავცემ დაიხუროს გალილეელთა ყველა ეკლე-
სია, მღვდლები კი მათრახებით შორეკონ ამ ტაძრის აღსადგენად.

მარკოსი. ერთი გაბედვ და სცადე, მღილოქ ვინ შეძლო აღედგინა იერუსალემის ტაძარი,
როცა გოლგოთის მთავარმა აღკვეთა მისი აღდგენა?

იულიანე. ნე შევძლები მე — კეისარის და თქვენ დარწმუნდებით, რომ ცრუ ყოფილა
ეს თქვენი ღმერთი ქვას ქვაზე დავადებ და ისე აღვადგენ იერუსალემის ტაძარს, მთელი თა-
ვისი ხილიაღით და ბრწყინვალეებით. როგორც ხოლომონის დროს იყო.

მარკოსი. ვერ შეძლებ ქვის ქვაზე დადებას, რამეთუ დაწყევლილია უფლის მიერ ტაძარი
იგი!

იულიანე. მოითმინე, მოითმინე და დაინახავ, თუმცა დანახვის თავი სადა გაქვს ყველას
მიერ მიგდებულს და მიტოვებულს, უპატრონოსა და უმწეოს, ხელის ფათურით რომ მიიქვ-
ლევ გზას წყვედიადში და არც კი იცი, საით გადადგა ნაბიჯი.

მარკოსი. მე გზას მინათებს ელვა ცისა, რომელიც ოდესმე დაგლახვრავს შენცა და შენს
თანამდგომთაც. (ხელის ფათურით მიდის.)

იულიანე ფერმიხდილ და შიშისაგან აცახცახებულ თანამდგომთა პატარა ჯგუფთან ერ-
თად რჩება.

მესამე მოქმედება

ანტიოქია. ღია კარიბჭე, სვეტებითა და ქანდაკებებით; კარიბჭის წინ შედრევანია; ხელ-
მარცხნივ, სვეტებს შორის — საიმპერატორო სასახლის ფართო კიბე.

კარიბჭის ქვეშ, შედრევანთან, თავი მოუყრიათ აბრისპაპაძებს, სოფისტებს, კომიკებსა და
რიტორებს, მათ შორისაა იმპერატორის ექიმი ორიბასნიოსი და პოეტი ჰერატალიოსი. ფილო-
სოფოსების უმრავლესობას მოკლე, დახეული მოსასხამები მოუხსნამს, ომა-წვერი ყველას გა-
ბურძნული აქვს.

ჰერატალიოსი. არა, ნამდვილად ვეღარ გავუძლებ ამნაირ ცხოვრებას; მზის ამოსვლას და-
სწარი, ცივი შხაპი გადაივლი, შერე კი ქანცაწვეტამდე ირბინე და ივარჯიშე...

ორიბასნიოსი ისე, კაცმა რომ თქვას, ყოველთავე ეს ჯანმრთელობის საწინდარია.

ჰერატალიოსი. ყოველდღე წყალმცენარეებისა და უმი თევზის ქამაც ჯანმრთელობის სა-
წინდარია, არა?

ერთ-ერთი აბრისპაპაძე. უმ, რა სჯობია ახალი ხორცის კაი მსუყე ნაჭერს, ჩალადაჯს რომ
აათლის უახაბი და ჭერ კიდევ სისხლის ოხშივარი ასდის!

ჰერატალიოსი. ხორცი ამ კვირაში თვალითაც არ მინახავს, სამსხვერპლოზე მოშიშხინე
ნაჭრების გარდა. ღმერთმანი, მალე შეიძლება თამამად ითქვას, რომ ანტიოქიაში მხოლოდ
ღმერთები მიირთმევენ ხორცს.

ორიბასნიოსი. შენსას არ იშლი, ბერაკლიოს?

ჰერატალიოსი. რას ამბობ, ჩემო ძვირფასო! ღმერთმა დამიფაროს იმისგან, რომ იმპერა-
ტორის ბრძნული განკარგულება მასხრად ავიგდო. ზეცა იყოს მისი მფარველი განა უკვდავ
ღმერთებს არ მისდევს კვალში? რადგან, მითხარი, ღვთიური ძალნიც რომ უჩვეულო ხელმო-
შვირნეობას იჩენენ თავიანთი მეურნეობის გაძღოლაში?

ერთ-ერთი აბრისპაპაძე. ჰა-ჰა-ჰა! კისერს მოვიჭრი, თუ ტყუილი იყოს.

ჰერატალიოსი. ავიღოთ თუნდაც კიბეღე, უწინ ესოდენ ხელგაშლილი და მფლანგველი
ქალღმერთი, ვისი ქანდაკებაც იმპერატორმა ამას წინათ ამოათრია ნანგრევებიდან...

მეორე აბრისპაპაძე. ნანგრევებიდან კი არა, სანებხვედან...

ჰერატალიოსი. ადვილი შესაძლებელია... კიბეღე ხომ უპირატესად ნაყოფიერების ქალ-
ღმერთია. მაგრამ ახლა — მე გეუბნებრთ — აიღეთ ეს ჩვენი ღვთაება: ასი ძუძუ აქვს, მაგ-
რამ არც ერთიდან არ მოწვეთავს არც რძე და არც თაფლი!

მის ირვლივ შემოჭარული და ქილიკით გართული მსმენელები ვერ ამჩნევენ, რომ სასახ-
ლის კიბის საფეხურებზე ჩამოდის იმპერატორი იულიანე. მასაც დახეული მოსასხამი აქვს
მოსხმული, წელზე თოკი შემოუჭერია; ომა-წვერი გაბურძნული აქვს, თითები — მელნით
მოსვრილი. ორივე იდლიაში პერგამენტების გრავნილები და ქაღალდები ამოუჩრია იმპერა-

ტორი შორიახლო ჩერდება და ყურს უგდებს პერაკლიოსის ყბელობას; სახეზე ეტყობა, რომ საშინლად ნაწყენია.

(განაგრძობს). დიახ, როგორც ჩანს, სამყაროს ამ მარჩენალს რძე გაუსრა... ძალაუნებურად იფიქრებ, რომ საერთოდ გადასცდა იმ ასაკს, როდესაც ქალი...

მერთ-მერთი ტარისტაცი (თვალს მოპკრავს იულიანეს). ფუჰ! გრცხვენოდეს, პერაკლიოსი იულიანე ხელით ანიშნებს კარისკაცს, ჩუმად იყავიო.

პერაკლიოსი. კარგი, მოვეშვათ კიბელეს. მაგრამ განა იგივე არ იქნება დემეტრეზედაც? განა ისიც ფრიად სამწუნარო, მე ვიტყვოდი, იმპერატორისათვის ნიშნულ სიძულწუნს არ იჩენს? დიახ, დამერწმუნეთ, ჩვენ რომ უფრო მჭიდრო ურთიერთობა გვქონდეს მაღალ ოლიმპთან, არა ერთსა თუ ორ ამნაირ რამეს გავიგონებდით. შემიძლია დავიფიცო, ნექტარი და ამბროსია ისე ცოტა რიგდება იქ, რომ — მტრისას! — მეტი აღარ იქნება. ო, დიდო ზევებს, ვინ იცის, აღბათ როგორ დამკლევდი? ო, შე გიჟმაჟო და დამთხვეულო დიონისე, რაღა დარჩა შენი სქელი ბარძაყებისგან? ო, შე ავბორცო და უტიფარო აფროდიტე... ო, ქმრებისთვის რქების დამდგმელო მძლეთანამძლე არესი..

იულიანე (განრისხებული). ო, ურცხვო პერაკლიოსი! ო, ბილწო ბაგეებო! ო, მოწამლულო, ნაღველში ამონაწებო ენავ!

პერაკლიოსი. ომ, ჩემო მოწყალეო იმპერატორო!

იულიანე. ო, ყოველივე ღიაღისა და წმიდათაწმიდის უტიფარო მგმობელო და მაგინებელო! ამას რას მოვესწარი? დაღლილ-დაქანცული გამოვდივარ ჩემი წიგნთსაცავიდან, ცოტა სუფთა ჰაერი ჩავუღაპო-მეთქი და ბედი არ გინდა? პირველი, რაც ყურში ჩამესმის, ესაა შენი ბილწო ყიყინი (უახლოვდება).

თუ იცი, რა მაქვს მარცხენა ილღის ქვეშ?.. თუმცა რა გეცოდინება? ესაა ჩემი თხზულება, შენ წინააღმდეგ მომართული, ღვთისმგმობო ტაკიმასხარა პერაკლიოსი..

პერაკლიოსი. როგორ, მოწყალეო იმპერატორო?.. ჩემ წინააღმდეგ?

იულიანე. დიახ, დიახ, შენ წინააღმდეგ... წუხელ დავწერე, შენზე განრისხებულმა. ან კი როგორ არ უნდა განვრისხებულიყავი: რა იყო, რამ გადაგრია გუშინ? რამდენი სისულელე წამოროშე კათედრიდან, ჩემი და, ვინ მოთვლის, კიდევ რამდენი დარბაისელი კაცის თანდასწრებით? მთელი სამი საათის განმავლობაში იძულებული ვიყავით შენი ბრიყვული არაყები გვესმინა, რომლებითაც ასე უხვად გაგვიმასპინძლდი. როგორ გაბედე ამდენი მონაჭორის გადმოლაგება? განა ყოველივე ეს, თავიდან ბოლომდე, მტკნარი სიცრუე არ არის?

პერაკლიოსი. აჰ, ჩემო ძვირფასო იმპერატორო, თუ შენ ამას სიცრუეს უწოდებ, მაშინ, როგორც ჩანს, ოვიდიუსი და ლუკიანეც ცრუობდნენ.

იულიანე. აბა რა? ენა ვერ იტყვის, რა აღშფოთებამ შემიპყრო, როდესაც მივხვდი, რას უმიზნებდა შენი უხამსი სიტყვა. „სურათერი გაგაკვირვებს, ადამიანო!“ მინდოდა წამომეძაბა კომედიების მთხვეულის ეს სიტყვები, როცა შენ დასასრულ, ნაცვლად იმისა, რომ მაღლი მოგებსხენებინა ღმერთებისათვის, ავი ძალღვივით ასტებე ყეფა და ერთმანეთზე დაახვავე შენი უმწეო და უნდილი ლათაიები. თანაც ფორმას აღარ იკითხავ? — მტრისას!.. დიახ, შენი ლექსი ღმერთს არ უქნია, პერაკლიოს.. სწორედ ამას ვამტკიცებ ჩემს თხზულებაში.

ერთი სული მქონდა ავმდგარიყავი და გარეთ გავსულიყავი, როცა კომიკოსი მხახიობით თითქოს თეატრის სცენაზე სათამაშოდ გამოიყვანე თვით დიონისე და ის სწორუპოვარი უკვდავი გმირი, ვისი სახელიც გქვია შენ — უღირსს, მაგრამ თუ თავს მოვერიე და დავრჩი, გარწმუნებ, არა იმდენად პოეტის, რამდენადაც მსმენელების გულისთვის, თუ შეიძლება ეს სახელი ეწოდოს მათ. უპირატესად კი თვით ჩემივე გულისთვის გავწირე თავი. წამოვსულიყავი და მე შენ გეტყვი, მასხრად არ ამიგდებდნენ: აუქმებს და დამფრთხალი მტრედივით გაფრინდაო. ამიტომაც აღშფოთება არ შევიმჩნიე და ჩემთვის ჩუმად ვიმეორებდი პომეროსის ლექსს:

დასცხერი, გულო! უარესიც მოვითმენია,
მაშ, მოითმინე ისიც, რომ დღეს გაცოფებული
ქოფაკი უხეფს უკვდავ ღმერთთა ნეტარ სავანეს.

დიახ, როგორც ჩანს, ესეც და ამაზე მეტიც უნდა ნოვითმინო. რას იზამ, დროა ასეთი აბა მიჩვენე ის ბედნიერი, ვინც შეძლო ამ ჩვენს რკინის საუკუნეში შეუბილწავად შეენახა თავისი თვალი და ყური.

ორიბასიოსი. გვედრები, ჩემო მბრძანებელო, ნუ ღელავ ასე. იქნებ იმან მაინც განუგეშოს, რომ ჩვენ ყველანი აღშფოთებით ვისმენდით ამ კაცის უგვან სიტყვებს.

იულიანე. სტყუი! კარგად შევნიშნე, ბევრ მსმენელს ისეთი გამომეტყველება მქონდა

სახეზე, რომელიც ოდნავადაც არ გამოხატავდა აღშფოთებას, როცა ეს უტიფარი ტაკიმასხარა წარმოუდგენელ უხამსობას წამოაყრანტალებდა და ისე თავმოწონედ გადახედავდა თავის მსმენელებს, თითქოს დიდად საქები რამ ჩაედინოს.

ვირაკლიოსი. აჰ, რა უბედური ვარ, ჩემო მბრძანებელო...

იულიანე. ალბათ, რადგან ეს სულაც არაა სახუმარო საქმე. ანა ძველისძველი თქმულებები ღმერთების შესახებ რაღაც დიადისა და ამადლებულის წედომას ვერ უნახვდნენ მიზნად? ანა იმისთვის არ იყვნენ შექმნილნი, რომ ძალდაუტანებლად, თითქოს—*ბრძანებულებით* შეეყვანათ ადამიანის სული იმ იდუმალ სავანეში, სადაც მბრძანებლობს უზენაესი მეუფე, და, ამრიგად, მასთან შესარწყმელად შეემზადებინათ იგი? არადა, რა აზრი ჰქონდა ყოველივე ამას? ანა სწორედ ეს მიზანი არ ამოძრავებდა პოეტებს ამნაირ თქმულებათა თხზვისას, და ანა პლატონიცა და, მის კვალდაკვალ, სხვებიც ამავე მიზნით არ იმეორებდნენ ან, უფრო სწორად, ავსებდნენ და ამრავალფეროვნებდნენ მათ? თუკი ამ მიზანს გამოვრიცხავთ, შემოსენებულნი თქმულებები მხოლოდ ბავშვებისა და ბარბაროსების გასართობად თუ გამოდგება, და ისიც საკითხავია, მართლა გამოდგება თუ არა მაგრამ გუშინ შენ წინაშე ანა ბავშვები და ბარბაროსები იყვნენ? როგორ გაბედე და ისე მელაპარაკე, თითქოს ბავშვი ვყოფილიყავი? ან იქნებ გგონია, ბრძენი ჯახდი და უფლება მოიპოვე ბრძენივით თამამად და თავისუფლად ილაპარაკო, მხოლოდ იმატომ, რომ დახეული მოსასხამი მოგიგდია მხრებზე და ხელში გლახაკის ჯონი გიჭირავს?

მრთ-მრთი კარისტაცი. ო, რა დიდებულად ბრძანე, ჩემო იმპერატორო! დიახ, დიახ, ესეც არ კმარა, რაღაც ახალია საჭირო.

იულიანე. მართლა? მაინც რა? იქნებ თმა მოვუშვათ და ფრჩხილების წმენდას თავი ვანებოთ? ო, პირმოთნე კლეონს გიცნობთ, გიცნობთ, რა შვილებიცა ბრძანდებით! მოხარშულეებს გიცნობთ!.. აი, აჰ, ამ ჩემს თხზულებაში თქვენი ნამდვილი სახელით მყავხართ გამოყვანილი... თუმცა მოდით, თვითონვე მოისმინეთ... (ქალღღებში იქექება).

ამ დროს მარჯვენა მხრიდან შემოდის რიტორი ლიბანოსი, ძვირფასი ტანსაცმელი აცვია და ქედმაღლურად უჭირავს თავი.

ორიბასიოსი (ჩუმად, ლიბანოსს). რა ბედნიერებაა, რომ მოხვედი, სწორედ სულზე მოგვისწარი, ღრმად პატივცემულო ლიბანოსს!

იულიანე (კვლავ ქალღღებში იქექება). ხად ჯანდაბაში წავიდე?

ლიბანოსი (ორიბასიოსს). ბედნიერება, მეგობარო?..

ორიბასიოსი. იმპერატორი გაცოფებულია, იქნებ შენმა მოხვლამ გული მოუღბოს.

იულიანე. ჰო, აი, ვნახე! (ბუზღუნით). რა უნდა ამ კაცს?

ორიბასიოსი. ხელმწიფეო, ეს...

იულიანე. კარგი, კარგი აი, მოისმინეთ და დარწმუნდებით, გიცნობთ თუ არა. სვედავსილ გალილეველებს შორის ბევრი შლეგია, რომლებიც მონანულებს უწოდებენ თავიანთ თავს. ისინი ხელადებით უარყოფენ ყველა მიწიერ სიკეთეს, გულგრილნი არიან ამქვეყნიურ სიამეთა მიმართ, მაგრამ, მიუხედავად ამისა, მაინც უდიდეს პატივს მოითხოვენ ყველა ბრწყინვან, რომლებიც წმინდანებად თვლიან და თითქმის აღმერთებენ მათ. თქვენც ამ მონანულთ ჰგავხართ, ოღონდ იმ განსხვავებით, რომ *მე არაფერსაც არ ვაძლევთ, რადგან არც ისე* სულელი ვარ, როგორც მათი მადმერთებელნი. დიახ, ამ მხრივ შეუვალი სიკერპე რომ არ გამომეჩინა, თქვენი თავხედობით სულ მალე აატალახიანებდით სასახლის ყველა კარს. თუმცა ისედაც ატალახიანებთ, რომც ავმდგარიყავი და ერთ მშვენიერ დღეს ყველანი გამეყარეთ, ანა ბევრი თქვენგანი ისევ უკან არ მობრუნდებოდა? ო, ჩემო მეგობარებო, რა მოსდევს შედეგად ამას? ანა თქვენ ფილოსოფოსები ხართ? ანა შეიძლება დიოგენეს მიმდევრებად იწოდებოდეთ, თუმცაღა სამოსით და ზნე-ჩვეულებებით კი ჰბაძავთ მას? კეშმარიტად, გაცილებით უფრო იშვიათად გხედავენ მსმენელთა წინაშე, ვიდრე ჩემი ხაზინადარის კართან. ანა თქვენი წყალობით თვით ღვთაებრივი სიბრძნე უბადრუკ და ხასაცლო საგნად არ იქცა? ო, თქვე პირმოთნენო, უფიცო უბედნო და მოლაყებნო! ო, თქვე... რა უნდა ამ ქოსმენს?

ორიბასიოსი. მეუფეო, ეს ქალაქის უხუცესი გახლავს...

იულიანე. დაიცადოს! ის, რაზედაც აქ ვმსჯელობთ, ყველა დანარჩენ საქმეზე რაცილებით უფრო მნიშვნელოვანია. ან იქნებ თქვენ სხვა აზრისა ხართ? მაგრამ ეს კაცი ისე წრილობს... რამე სერიოზული საქმე გაქვს?

ლიბანოსი. ისეთი არაფერი, ხელმწიფეო, მე შემიძლია სხვა დროსაც მოვიდე. (წასვლას აპირებს.)

ლიბანოსი. ხელმწიფო, ნუთუ ვერა სცნობ ამ კეთილშობილ კაცს? ეს ხომ მკვერმეტყველების მასწავლებელი ლიბანოსია?

იულიანი. როგორ? ლიბანოსი? შეუძლებელია. ლიბანოსს, სწორუპოვარ ლიბანოსს რა უნდა აქ? ვერა, ვერ დავიჭერებ.

ლიბანოსი მე მეგონა იმპერატორმა იცოდა, რომ ანტიოქიელებმა თავიანთი ქალაქის უზუცესთა საბჭოს შესვეურად დამნიშნეს.

იულიანი. რასაკვირველია, ვიცოდი. მაგრამ როცა ანტიოქიაში ჩაშრულენ ქალაქის უზუცესნი მისახალმებელი სიტყვებით შემეგებნენ, მე ამოდ დავეძინე მათ შორის ლიბანოს, ლიბანოსი არსად ჩანდა.

ლიბანოსი. იმპერატორს სურვილი არ გამოუთქვამს, ამ შეხვედრისას რიტორ ლიბანოსისთვისაც მოესმინა.

იულიანი. რიტორ ლიბანოსს უნდა სცოდნოდა, რა შეიძლებოდა ესურვა იმპერატორს ამ შემთხვევაში.

ლიბანოსი. ლიბანოსმა არ იცოდა, რა შეიძლებოდა მოჰყოლოდა შედეგად ესოდენ ხანგრძლივ განშორებას. ამიტომაც გადაწყვიტა, რომ უფრო მართებული იქნებოდა ბრბოში ნამდგარიყო, ხადაც მას არცთუ უჩინო ადგილი ექირა, მაგრამ იმპერატორმა არ ინება თავისი მზერა შეეჩერებინა მასზე.

იულიანი. მაგრამ, მე მეგონია, მეორე დღეს მაინც უნდა მიგეღო ჩემი წერილი.

ლიბანოსი. დიახ, პრისკუსმა, შენმა ახალმა მეგობარმა გადმოცა.

იულიანი. და მიუხედავად ამისა... ან იქნებ სწორედ ამის გამო... არ იკადრე ჩემთან მობრძანება?

ლიბანოსი. თავის ტკივილმა და გადაუდებელმა საქმეებმა...

იულიანი. ებ, ლიბანოს, იყო დრო, როცა ასე არ უფრთხილდებოდი თავს.

ლიბანოსი. მე მივდივარ იმასთან, ვინც მიწვევს; ძალით არავის მოვახვევ თავს. ეგუც არ იყოს, რა უფლება მაქვს გზაზე გადაველობო იმპერატორისათვის ესოდენ ძვირფას მაქსიმეს?

იულიანი. მაქსიმეს ფეხი არ დაუდგამს სასახლეში.

ლიბანოსი. გასაგებია. მაქსიმეს თავისა სასახლე აქვს, რომელიც იმპერატორმა აჩუქა.

იულიანი. ო, ჩემო ლიბანოს, კი მაგრამ, შენ ხომ ჩემი გული გაჩუქე? მაქსიმეს სასახლისა რა უნდა გშურდეს?

ლიბანოსი. მე არავისი არა მშურს, მათ შორის არც ჩემი თანამოძმეების — თემისტოხის და მამერტინუსისა, რომლებიც წყალობით აავსეს. არც ეკვილიუსის მიმართ განვიცდი მშურს, ვისი სიმდიდრეც შენი ძვირფასი საჩუქრებით გააატყევე. პირიქით, მიხარია კიდევ, რომ ერთადერთი კაცი ვარ, ვისთვისაც შენ არაფერი გჩუქებია. რადგანაც მშვენივრად შესმის ამის მიზეზი. იმპერატორს სურს, რომ მისი იმპერიის ქალაქები არაფრის ნაკლებობას არ განიცდიდნენ, მით უმეტეს, — მკვერმეტყველებისას, რადგანაც კარგად აქვს შეგნებული, რომ უპირატესად სწორედ ამით განვსხვავდებით ბარბაროსებისაგან. და, აი, მას შეეშინდა, ვაითუ ზოგ-ზოგის მსგავსად ჩემს ხელობაზე ამეღო ხელი, თუკი მათსავით არ მომაკლებდა თავის წყალობას. იმპერატორმა ამგობინა, მისი უოფილი მასწავლებელი უწინდებურად ლარიბდატაკი დარჩენილიყო, რათა მით უფრო ერთგულად მიჰყოლოდა თავის ხელობას. აი, რითი ვხსნი შენს საქციელს ჩემ მიმართ, რაც ასე აკვირვებს ჩვენს ზოგიერთ ნაცნობს, რომელთა სახელებიც მირჩვენია აქ არ ვახსენო. ცხადია, თუ არაფერს იმეტებ ჩემთვის, მხოლოდ და მხოლოდ სახელმწიფოს სახიკეთოდ და საკეთილდღეოდ. შენ გინდა, რაც შეიძლება ნაკლები ფული მქონდეს, რათა მათ უფრო მდიდარი ვიყო სიტყვის ნიჭით.

იულიანი, ე, ჩემო ლიბანოს, მეც მივხვდი იმის მიზეზს, თუ რატომ მაყურყუტა აქ, ანტიოქიაში, ჩემმა ძველმა მასწავლებელმა რამდენიმე თვე ისე, რომ ერთხელაც არ გამიხსენა. როგორც ჩანს, მან გადაწყვიტა, რომ სამსახური, რომელიც მისმა უოფილმა მოწაფემ გაუწია ღმერთებს, სახელმწიფოსა თუ მეცნიერებას, ჯერ კიდევ არ კმარა საიმისოდ, რომ იმ კაცის ქება დაიმსახუროს, ვინც მკვერმეტყველების მოძღვართა მეფედ აღიარეს თანამედროვეებმა. ლიბანოსმა ალბათ იფიქრა, რომ ესოდენ უმნიშვნელო ღვაწლის ქებას გაცილებით უფრო მდარე რიტორიც გაართმევს თავს. მე მეგონია, არის კიდევ ერთი მიზეზი, რის გამოც ლიბანოსმა თავი აარიდა ამას: ის ჩემს სულიერ წონასწორობას უფრთხილდებოდა. დიახ, შენ ალბათ გეშინოდა, შერცხვენილი არ გეხილა შენი იმპერატორი, სიამაყით თავბრუდასხმული და ვაგლახად მობარბაცე იმ კაცის მსგავსად, რომელიც ხარბად ეწაფება მწვანე ულორტებით გარშემოწნულ ღვინის ფიალას, — რაც უოველ მიზეზს გარეშე ასეც იქნებოდა, თუკი სულ

მცირე ნაწილს მაინც მიძღვნილი შენი ღვთაებრივი ხელოვნებისა, რომლითაც ასე აღფრთოვანებულია მთელი საბერძნეთი და, ამრიგად, უკვდავ ღმერთებამდე ამამაღლებლი შენი ფასდაუღებელი მსხვერპლის წყალობით.

ლიზანიოსი. ო, ჩემო იმპერატორო, რა მაფიქრებინებდა, რომ ჩემს ხიტყვას ასეთი ძალა აქვს?

იულიანე. ვითომ არასოდეს ვიფიქრო, ჩემო უებრო მეგობარო? წაფიქრებდი თუ არა და შენახო, ძალიან გულმოსული ვარ შენზე, ლიზანიოსს მაგრამ ეს მეგობრებს ვუფიქრებდი მეგობრის მიმართ.

ლიზანიოსი. მართლა? ო, ჩემო გვირგვინოსანო ძმაო ნება მიბოძე, გულახდილად მოგახსენო: მას შემდეგ, რაც აქ ჩამოხვედი, ერთი დღეც არ გასულა ისე, რომ თავბედი არ შეწყველოს ამ ჩემი დამლუპველი სიკერპის გამო, რომელიც იმის ნებას არ მრთავდა, რომ პირველი ნაბიჯი სწორედ შე გადმომეღვა შენკენ. ჩემმა მეგობრებმა არცთუ სრულიად უსაფუძვლად მაგრძნობინეს, რომ შენ იმ მიზნით დაადექი ამსიგრძე გზას, რათა დიდი ხნის განშორების შემდეგ კვლავ გეხილე და ჩემთვის მოგესმინა. მაგრამ თვით იულიანემ რომ არაფერი შემატყობინა?.. რა მექნა? პირფერობა დამეწყო იმპერატორის წინაშე, ვისი სახითაც შე, უწინარეს ყოვლისა, ადამიანი მიყვარდა?

იულიანე (ეხვევა და ჰკოცნის). ჩემო ლიზანიოს!

ლიზანიოსი (იულიანეს ჰკოცნის). ო, ჩემო ძმაო და მეგობარო!

იულიანე. ვერ იტყვი, რომელი რომელს სჯობინართ!

პარისკაცები (ტაშს უკრავენ). რა დიდებული და ამადელვებელი სანახაობაა!

იულიანე. ო, ლიზანიოს, ჩემო ბოროტო მეგობარო... რა გულმა მოგცა, რომ ამდენ ხანს არ მაღირსე ეს სანეტარო წამი? მთელი დღეებისა და თვეების მანძილზე ამოდ გელოდი და ჩემი შუბლი ამ დროს სკვითური წყუდიადით იყო მოცული.

ლიზანიოსი. შენ კიდევ რა გიჭირდა, მე ვიქავი ცოდვა; რაც უნდა იყო, ხალხი მაინც გეხვია გარს, ვისთანაც შეგეძლო შენს საბრალო მეგობარზე გელაპარაკა.

იულიანე. ნუ იტყვი შავას. მე მხოლოდ ისლა მანუგეშებდა, რომ ჭმუნვით აღვსილი ვიმეორებდი შენს სახელს და ჩუმად გიხმობდი; ო, ლიზანიოს, ლიზანიოს!

ლიზანიოსი. ხოლო იმ დროს, როცა შენ ამოდ უხმობდი ცარიელ სივრცეს, მე ოთხ კედელშუა ჩაკეტილი ველაპარაკებოდი საკუთარ თავს. დღის უმეტეს ნაწილს საწოლში ვატარებდი და შენზე ვფიქრობდი, ნეტა ახლა რას აკეთებს-მეთქი... ხან რას წარმოვიდგენდი და ხან რას. უწინ კი ასე არ იყო, ვფიქრობდი მე, უწინ იულიანე მისმენდა-მეთქი.

იულიანე. და მაინც ამდენ ხანს არ მაღირსე შენი ხილვა? აბა შემომხედე, როგორ დაგებრდი.

ლიზანიოსი. კი მაგრამ, განა მე შენზე ნაკლებად შევიცვალე? აქი ერთბაშად ველარც მიცანი.

იულიანე. ეს შეხვედრა ნამდვილი აბაჯანა იყო ჩვენთვის, საიდანაც ორივენი განკურნებულნი ამოვდივართ.

ხელახლა გადაუხვევიან ერთმანეთს.

ახლა კი ჩემო ძვირფასო, მითხარი, რამ მოგიყვანა აქ, რადგან ეჭვიც არ შეპარება, რომ რაღაც გადაუღებელი საქმე უნდა გქონდეს.

ლიზანიოსი. თუ არ ჩავთვლით შენს მონატრებას, — მართალს ურძანებ! ო, ნეტა სხვა ვინმე გხლებოდა ამნაირი დავალებით. მაგრამ ის მაღალი თანამდებობა, რომელზედაც მოქალაქეთა ერთსულოვანმა ნება-სურვილმა გამამწესა, მავალდებულებს უყოყმანოდ ვიტვირთო ყველაფერი, რასაც ისინი მომანდობენ გადასაწყვეტად.

იულიანე. მითხარი, ჩემო ლიზანიოს, რით შემიძლია გემსახურო?

ლიზანიოსი. მაშინ, ნება მიბოძე, დავიწყო იმით, რომ ანტიოქიელი მოქალაქენი, რომლებსაც აშკარად აღარა სწყალობ, ღრმა მწუხარებამ მოიცვა.

იულიანე, მძი..

ლიზანიოსი. ამ მწუხარებას ზედ დაერთო შიში და ძრწოლა, მას აქეთ, რაც თავისი მოვალეობის შესრულებას შეუდგა ალექსანდრე, ქალაქის ახალი პრეფექტი.

იულიანე. აა, აი, თურმე რა ყოფილა!

ლიზანიოსი. არ დაგიმაღავ, ყველასათვის მოულოდნელი იყო ამნაირი კაცის ასეთი აღწევება. აქამდე ალექსანდრეს მხოლოდ უმნიშვნელო თანამდებობები ეკავა, მაგრამ ისე როდი ასრულებდა თავის დანიშნულებას, რომ მოქალაქეთა სიყვარული და პატივისცემა დაემსახურებინა.

იულიანი. ვიცი, ვიცი, ლიბანიოს!

ლიბანიოსი. ალექსანდრე თავხედი და უტიფარი კაცია და არავითარ ანგარიშს არ უწევს მართლმსაჯულებას.

იულიანი. ვიცი, ყველაფერი ვიცი. ალექსანდრე უზრდელი კაცია, ტლანქი, უკმები, გაუთლელი, მჭევრმეტყველებაზე ხომ ლაპარაკიც ზედმეტია.. არაფრით არ დაუმსახურებია ამნაირი აღზევება. მაგრამ გადაეცი ანტიოქიელებს, რომ მათ დაიმსახურეს ალექსანდრე. ღმერთმანი, უფრო უარესსაც იმსახურებენ ეგ უკეთურნი!

ლიბანიოსი. მაშ, მართალი უოფილა ის, რისი შიშიცა გვქონდა? ეს სასჯელია!

იულიანი. მომისმინე. ლიბანიოსი აქ ჩამოსვლისას სულითა და გულით ვენდობოდი ანტიოქიელ მოქალაქეებს, ანტიოქია, რომელიც გამორჩევით შეიყვარა მეფე-მშემ და თავის სავანედ აკცია, უნდა დამხმარებოდა იმაში, რომ გამომეხსნორებინა მთელი ის უსამართლობა და უმადურობა, რასაც ამდენ ხანს ითმენდნენ უკვდავი ღმერთები. მერე, თქვენ როგორღა შემხვდით? ზოგი უჩვეულო სიკერპით, ზოგიც გულგრილად. რამდენჯერ შეურაცხმყვეს, რამდენჯერ გული მატკინეს, რამდენი უბედურება დამატებეს თავს! განა კვლავინდებურად არ დაძრწის ქალაქში კაპადოკიიდან ჩამოთრეული გრიგოლ ნაზიანზელი და თავისი ღირფი სიტყვებით აშფოთებს უმეტარ გალილეველებს? განა მათ შორის არ გამოტყვრა ერთი ვიღაც პოეტი... ამოლინარიოსი, რომელიც კიდევ უფრო ამძაფრებს გალილეველთა ცთომილებას და თავისი შლეგური ფსალმუნებით კკუაზე შლის ხალხს?!

ახლა იმას აღარ იკითხავ, რა ამბები მომდის სხვა ქალაქებიდან? აღასრულეს თუ არა თავიანთი მუქარა კესარიელებმა? დაანგრის თუ არა ფორტუნას დიდებული ტაძარი? ვაი სირცხვილო და თავის მოჭრავს! სად იყვნენ ამ დროს ქალღმერთის თაყვანისმცემელი? წინ აღუდგნენ თუ რა მკრებელთა თავგასულობას? არა, ლიბანიოს, თითიც არ გაუნძრევიათ, ისე დაანგრევინეს მთელი ტაძარი, თუმცა კი მართებდათ თავი დაედოთ ღვთაების გულისთვის.

მაგრამ დამაცადონ! კესარიელ გალილეველებს სისხლით ვაზღვევინებ თავიანთ უკეთურობას; როგორც კი მოვიცდო, ცეცხლს მივცემ ქალაქს.

ლიბანიოსი. მბრძანებელო და მეგობარო... თუ ნებას მომცემ...

იულიანი. ჭერ მე მიბოძე ნება. დიახ, შენგან მოველი პასუხს, შემოძლია ამის ატანა? მითხარი, შეუძლია თუ არა ჩემსავით ღვთისმოსავ კაცს უღრტვინველად დაითმინოს ღვთიურ ძალთა შეურაცხყოფა, რომელნიც მფარველობას არ მაკლებდნენ და გხარში მდგნენ ყოველ საქმეში? მაგრამ რა ვიღონო, რა გზას დავადგე? განა თეთრად არ ვათენებდი ღამეებს და ვწერდი, რათა გამექარწყლებინა ეს საბედისწერო ცთომილება? დიახ, მე ვწერდი, ლიბანიოს, ვწერდი იმდენ ხანს, რომ თვალები მისისხლიანდებოდა უძილობისგან და მელნით შავად შეღებილი თითები მიხევდებოდა. კი მაგრამ, როგორ გგონია, რა გამოვიდა აქედან? ერთადერთი ჯილდო, რაც მე მხვდა წილად, ესაა მწარე დაცინვა, არა მარტო გალილეველთა, არამედ იმათ მხრიდანაც, რომელნიც, მათივე მტკიცებით, ჩემს შეხედულებებს იზიარებენ. და ყოველივე ამას აგვირგვინებს ის, რომ დღეს აქ, ჩემ წინაშე გხედავ, იმ მოქალაქეთა თავმდებად წარმოგზავნილს, რომელნიც ალექსანდრეს უჩივიან, თუმცა ამ უკანასკნელზე ის მაინც შეიძლება ითქვას, რომ ძალ-ღონეს არ ზოგავს გალილეველთა ასალაგმავად.

ლიბანიოსი. ო, ჩემო ცის თალამდე ამალღებულო მეგობარო, სწორედ ეგ გვაძლევს ჩივილის საბაბს.

იულიანი. შენ უნდა მეუბნებოდე ამას, შენ?

ლიბანიოსი. ჩემი ნებით როდი მოვსულვარ მოქალაქეთა დავალების შესასრულებლად. თათბირზე თავდაუზოგავად ვარწმუნებდი ხალხს. სხვა ვინმე ამოერჩიათ ქალაქის ყველაზე ღირსეულ მოქალაქეთაგან, რითაც აშკარად ვაგრძნობინებდი მათ, რომ თავს ვარიდებდი არჩევას. მაგრამ, მთელი ჩემი მცდელობის მიუხედავად, არჩევანი მაინც ჩემზე შეჩერდა, მაშინ როდესაც...

იულიანი. კარგი, კარგი. მაგრამ რაღა მაინცდამაინც შენგან უნდა ვისმენდე ყოველივე ამას, ლიბანიოს?

ლიბანიოსი. ვევედრები ჩემს გვირგვინოსან ძმას, ანგარიში გაუწიოს იმას, რომ მე ამ ქალაქის სახელით ვლაპარაკობ. რაც შეეხება პირადად მე, თუ ერთი კაცი მაინც თაყვანსა სცემს უკვდავ ღმერთებს, მეორე მე ვარ. რა იქნებოდა მჭევრმეტყველების ხელოვნება ღმერთებისადმი მიძღვნილ თქმულებების გარეშე, რომლებიც მემკვიდრეობად დაგვიტოვეს ძველმა პოეტებმა? განა ამ თქმულებებს იმ კეთილშობილ ლითონს არ უნდა ვადარებდეთ, საიდანაც თავის ხელოვნებაში გაწაფულ რიტორს შეუძლია თავისთვის საჭურველიც გამოსკედოს და სამკაულიც, თუკი, რა თქმა უნდა, დაიმორჩილებს და სათანადოდ გამოიყენებს მასალას?

ან რაოდენ მდარე და მტკნარი მოგვეჩვენებოდა ჩვენი სიბრძნისმეტყველების წესები, მთლიანად მოკლებულნი რომ იყვნენ ზებუნებრივი სინამდვილიდან ნახესხებ ხატოვან მეტაფორებს და შედარებებს.

მაგრამ მითხარი, ჩემო მეგობარო, ნუთუ იმედი გაქვს, რომ ამნაირ შეხედულებას შეიძლება იწიარებდეს ბრბოც, მით უმეტეს, იმ დაწყევლილ საუკუნეში, როგორც ეს ჩვენი საუკუნეა? ყველა-ყველა და, გარწმუნებ, ანტიოქიაში ამის იმედი არ უნდა გქონდეს. აქაური მოქალაქეები — გალილეელებიცა და უფრო განათლებულნიც — აქამდე მშვიდობიანად ცხოვრობდნენ გვერდიგვერდ და რაიმე განსაკუთრებულ მნიშვნელობას არ ანიჭებდნენ სარწმუნოებათა სხვაობას. ძნელად თუ მოიძებნება მთელ ქალაქში თუნდაც ერთი ისეთი ოჯახი, სადაც სხვადასხვა თვალსაზრისით არ უყურებდნენ სარწმუნოებრივ საკითხებს. მაგრამ ამ უკანასკნელ თვეებამდე შემოაღწიწნულ გარემოებას ხელი არ შეუშლია მოქალაქეთა კეთილმეზობლური ურთიერთობისათვის.

ახლა კი ერთ სარწმუნოებას აშკარად უპირისპირებენ მეორეს. თვით სისხლით მათესავეებს შორისაც კი განხეთქილებამ იჩინა თავი. ამას წინათ ერთმა მოქალაქემ, ვისი სახელიც მირჩევნია აქ არ ვახსენო, თავის შვილს მემკვიდრეობა წაართვა იმის გამო, რომ ყნაწვილი კაც გალილეელთა ძმობიდან გამოვიდა. საზოგადოებრივი და საქმიანი ცხოვრება დიდ წიანს განიცდის ამის შედეგად, რაც განსაკუთრებით საგრძნობია ამჟამად, როცა ყველაფერი ასე გაძვირდა და შიმშილობა კარზეა მომდგარი.

იულიანო. კმარა, კმარა... საკმარისზე მეტიცაა, ლიბანიოს! დამდგარხართ და სიძვირეს უჩივით! მაგრამ ერთი ეს მითხარი, ასეთი ფუფუნება თუ გინახავს ოდესმე? განა ცირკი ხალხით არ ივსება ყოველთვის, როგორც კი ხმა გავარდება, აფრიქიდან ახალი ღოში ჩამოშვავთო? ხოლო როცა წინა კვირას სურხათის საოცარი სიძვირის გამო უსაქმურებისა და მაწანწალების ქალაქიდან გაძევებაზე მიდგა საქმე, განა ხალხმა ერთი დღე არ დააწია, ათლეტები და მოცეკვავეები გამოირაცხეთო? უიშათოდ, თურმე ნუ იტყვი, შეძლებელია გაძლება!

ეჰ, ჩვენი სიშლევისა და დამთხვეულობის შემსურე დემეტრებმა დროა სულაც აგვადონ ხელის! ამ ქალაქში უამრავი სოფისტია, მაგრამ სადაა სიბრძნე? რატომ არ მოხდევინ ჩემს კვალს? რატომ ჩერდებიან სოკრატეზე? რატომ არ მიდიან ცოტა უფრო წინ და არ მისდევინ დიოგენეს, ანდა, თუ მკრებდლობაში არ ჩამომერთმევა ამისი თქმა, რატომ არ მომდევინ მე, რაკილა ბედნიერებისაკენ მიგიძღვით? განა სწორედ ბედნიერება არ არის ყოველგვარი სიბრძნის მიზანი? ხოლო რა არის ბედნიერება, თუ არა ის, რომ შენს მოთხოვნილებებსა და შესაძლებლობებს შეუწონო შენივე სურვილები? განა არწივი ოქროს ფრთებს ითხოვს? ან ვერცხლის კლანჭებს? განა ბროწეულის ხე იმაზე ოცნებობს, ნეტა პათიოსან თვლებს ვისხამდეთ? მე გეუხნებით, არც ერთ კაცს არა აქვს ვანცბრომისა და ტკბობის უფლება, სანამ არ დაამტკიცებს, რომ საკმაოდ გამობრძმედილია საიბისოდ, რათა უარი თქვას მათზე. დიას, კაცი ვერ უნდა ბედავდეს მწყურვალე ბაგეებით დაეწაფოს ტკბობის ფიალას, სანამ არ იგრძნობს, რომ შეუძლია ყოველ წამს ძირს დააგდოს, ფეხი დაჰკრას და დაამსხვრიოს იგი!

ტემშარიტად: ჩერ კიდევ ძალზე შორხაა ეს დრო! მაგრამ მე ძალ-ღონეს არ დავზოგავ, რათა ცოტათი მაინც მოვახლოვო იგი. ამ მიზნის მიხალწევად ზურგს შევაქცევ ყველა სხვა მიზანს, თუმცა არც ისინი არიან უმნიშვნელონი. ჩემი შეტევით შეშინებული სპარსეთის მეფე ზავს მთავაზობს. ვფიქრობ დავთანხმდე, რათა ხელები გახსნილი მქონდეს თქვენს გასანათლებლად და წნეობრივ სრულქმნილებაში საწვრთნელად, უკეთურნიო! რაც შეეხება დანარჩენს, იცოდეთ, არაფერი არ შეიცვლება. ალექსანდრე თავის ადგილზე დარჩება. ეცადეთ შეეწყოს და შეეგუოთ.

მაგრამ, ჩემო ძვირფასო ლიბანიოს, არ მინდა ხალხს ვათქმევინო. თითქოს გულნაკლული გაგიშვი...

ლიბანიოსი. ო, ჩემო იმპერატორო...

იულიანო. შენ, ცოტა არ იყოს, ყვედრებით შემახსენე, რომ წყალობით ავავსე თემისტიოსი და მამერტინუსი. მაგრამ განა ბევრი რამეც არ დავაკარგვინე ამით? თუნდაც ის, რომ საშუალება აღარა აქვთ ყოველდღე მხედავდნენ მის! შენ კი გაცილებით უფრო გულუხვად დაგასაჩუქრებ.

ლიბანიოსი. რას ამბობ, ჩემო ცათახწორო ძმავ?

იულიანო. მე არ ვაპირებ ოქრო-ვერცხლით აგავსო. ასე უგუნურად მხოლოდ პირველ ხანებში ვიქცეოდი, სანამ არ დავინახე, რომ ხალხი ისე მებვევა გარს, როგორც წყურვილით გახელებული მომკელები — ცივსა და აშკარა წყაროს, ხელის კვრით რომ იცილებენ ერთმანეთს გზიდან და ხარბად იწვდიან ცარიელ პეშვებს, თანაც თვითრული მათგანი ცდილობს პირველმა

აივოს და გაილიცლოცოს ისინი; მას აქეთ ჭკუას მოვეგე. თამამად შემიძლია განვაცხადო, რომ სიბრძნის ქალღმერთის შემწეობა არ დამკლებია იმ საქმეში, რომელიც ჩვენი ქალაქის კეთილდღეობას ისახავდა და ისახავს მიწნად.

ლიბანიოსი. რა თქმა უნდა, რა თქმა უნდა.

იულიანი. ამიტომაც მე შენ ვანდობ, ო, ჩემო ძვირფასო ლიბანიოს, ჩემი საქები და სადიდებელი სიტყვის შეთხვევას.

ლიბანიოსი. ო, რა ბედნიერი ვარ!..

იულიანი. სიტყვის თხვევისას საგანგებო ყურადღება უნდა დავუთმოთ იმ ქველშოკმედებას, რასაც მე უნდა მიმადლოდნენ ანტიოქიელი მოქალაქენი. იმედია, ცდას არ დააკლებ, რათა ის თავისი საგნისა და თავისი ავტორის ღირსი იყოს. აი ეს საპატიო ამოცანა მიითვალე, ჩემო ლიბანიოს, შენდამი მოძღვნილ ფასდაუდებელ საჩუქრად. ვფიქრობ, ვფიქრობ და უკეთესი ვერაფერი მომიფიქრებია, რითაც შემეძლო დამესაჩუქრებინა ისეთი კაცი, როგორც შენა ბრძანდები!

ლიბანიოსი. ო, ჩემო გვირგვინოსანო მეგობარო, ჭეშმარიტად მეფურს საჩუქარია.

იულიანი. ახლა კი გიმნასიონს მივაშუროთ, ჩემო მეგობრებო, ხოლო შემდეგ ქალაქის ქუჩებში გავისვირნოთ, რათა სადა ჩაცმულობისა და ზნეობრივი თავშეაბლობის ფრიად სასარგებლო გაკვეთილი გადავცეთ ამ გაბღენძილ მოქალაქეებს.

ორიბასიოსი. ქუჩებში, ხელმწიფეო? ამ პაპანაქება სიცხეში...

ერთ-ერთი კარისკაცი. მომიტევე, ჩემო ხელმწიფეო, მაგრამ ძალიან ცუდადა ვარ..

ჰერაკლიოსი. მეც, მოწყალეო მბრძანებელო! დილას აქეთ გული მერევა...

იულიანი. მაშინ კუჭის გასაწმენდი წამალი მიიღე და იმავდროულად ეცადე უმეცრები სგანაც გაიწმინდო. ო, დიოგენე, რა მიმდევრები მყავს?! შენი მოხასხამით ქუჩაში გასვლა ერცხვინებათ. (განრისხებული გადის.)

მიყრუებული ქუჩა ქალაქის განაპირას. ხელმარცხნივ, სახლებს შორის, პატარა ეკლესია დგას. თვალტრემლიან ქრისტიანთა ბრბო. მათ შორისაა მეფსალმუნე აკოლინარიოსი და მოძღვარი პირილე.

ძალებს ხელში აუტაცებიათ ბავშვები და ხმამაღლა მოთქვამენ. ქუჩაში გამონდება ბრიგოლ ნაწიანზელი.

ძალები (მისცეფდებიან და კალთაზე მოეჭიდებიან). ო, გრიგოლ, გრიგოლი გვითხარი რამეი გვიშველე, გვანუგეშე!

ბრიგოლი. მხოლოდ ქვარცმული გიშველით და განუგეშებით მას მიმმართეთ! მტკიცედ იდუქით, დახო და ძმანო, დე, იყოს ერთი მწყემსი და ერთი სამწყსო!

ძალი. იცით თუ არა, ღვთის კაცო, რომ იმპერატორმა ბრძანა ჩვენი საღმრთო წიგნების დაწვა?

ბრიგოლი. შითხრეს, მაგრამ არ მინდა ვირწმუნო ეს სიშლეგე.

აკოლინარიოსი. მართალი უიქვამთ; ალექსანდრემ, ახალმა პრეფექტმა, კარისკაცები გაგზავნა და ჩვენი ძმების სახლები დააჩხრეკინა. ქალებსაც და ბავშვებსაც ისე უღვთოდ სცემენ, რომ სისხლს ადენენ, თუკი ეჭვი მიიტანეს, რომ საღმრთო წერილსა მალავენ.

პირილე. იმპერატორის ბრძანება მარტო ანტიოქიას ან სირიას როდი ეხება, ის ვრცელდება მთელ სახელმწიფოზე. მთელ მსოფლიოზე, ქრისტეს სახსენებელი წაშლილ უნდა იქნას პირსაგან მიწისა და მორწმუნეთა მეხსიერებიდანაც.

აკოლინარიოსი. მოე დედანო, სტიროდეთ თავსა თქვენსა და შვილთა თქვენთა! მოვა დრო, როცა დავას დაუწყებთ იმათ, ვინც ახლა ხელში გიჭირავთ, დიან, დავას დაუწყებთ იმის თაობაზე, თუ კერძოდ რას იმარხავდა დაკარგული სიტყვა უფლისა. მოვა დრო, როცა სიცილს დაგაყრიან თქვენი შვილიშვილები, რომლებსაც არ ეცოდინებათ, ვინ იყო და რა იყო ქრისტე!

მოვა დრო, როცა წარიხოცება კაცთა გულებში იმისი ხსოვნა, რომ მაცხოვარი ქვეყნისა ჩვენთვის ევნო და მოკვდა!

უკანასკნელი მორწმუნე თვალდავსილი ჩავა საფლავში, და მიერიოგან წარიხოცება გოლგოთა პირისაგან მიწისა, როგორც წარიხოცა ადგილი იგი, სადაც ოდესღაც ედემის ბაღი იყო. ვაი შენდა, ვაი შენდა, ახალო პილატე, რომელიც არ სჭერხარ იმას, რომ მოაკვდინო მაცხოვრის ხორცი, არამედ პლავ სიტყვას მისას და სწავლას მისას!

ძალები (თმას იგლეჯენ და ტანსაცმელს იხევენ ტანზე). ვაიმე, ვაიმე, ვაიმე!

ბრიგოლი. ხოლო მე გეუბნებით თქვენ, ნუ გეშინიათ! არ მოკვდება უფალი ჩვენი იულია.

ნებაგან როდი გვეშუქრება საფრთხე. უბედურება მის მოვლინებამდე გაცილებით უფრო ადრე გველოდა: ის მიმალული იყო ჩვენს სისუსტესა და გათიშულობაში.

პირილი. კი მაგრამ, გრიგოლ, რასა გვთხოვ, როგორ შევინარჩუნოთ სიმტკიცე ამ მაშინელებასა და საზარელ განსაცდელში? დანო და ძმანო, თუ იცით, რა მოხდა არეთუსაში? უღმერთოებმა ძალა იხმარეს ქაღარა ეპისკოპოსის მარკოზის მიმართ, თმით ათრისეს ქუჩებში და თავი ფეხისადგილში ჩააყოფინეს, მერე შებიღწული და დასისხლიანეული ~~ქუჩებში~~ თაფლი წასცხეს და ხეზე მოაქრეს ბზიკებისა და კრაზანების საკბენ-საწერტებში ~~გაშლილნი~~

ბრიგოლი. კი მაგრამ, ვანა სასწაულებრივი ძალით არ გაცხადდა ძლევა მოსილება უფლისა სწორედ მარკოზის მიერ? ვინ იყო დღემდე მარკოზი?.. საეკვო რწმენის კაცი. როცა არეთუსაში დევნილობა დაიწყო, მარკოზი ქალაქიდანაც კი გაიქცა. მაგრამ როგორც კი თავის თავშესაფარში გაიგო, რომ გამძვინვარებულ წარმართთა შურისძიება ეპისკოპოსის გაქცევის გამო უდანაშაულო ქრისტიან ძმებს დაატყდა თავს, თავისი ნებით დაბრუნდა ქალაქში. ახლა იმას აღარ იკითხავთ, რა უდრტვინველად იტანდა საზარელ ტანჯვა-წამებას, რომელიც თვით მის ქალათებსაც კი აძრწუნებდა, ასე რომ ისინი — ოღონდ თავი დავიძვრინოთ ამ სამარცხვინო საქმიდანო — თვითონვე სთავაზობდნენ გაპარებას უოვლად უბადრუკი გამოსასხყიდის ფასად. მაგრამ ის მტკიცედ იდგა თავისაზე და წარბშეუხრელად იმეორებდა: „არა, არა და არა!“ უფალმა ღმერთმაც არ დაუტევა იგი. არც მოკვდა და არც ქედი მოიხარა. მისი სახე არც შიშს გამოხატავდა და არც სასოწარკვეთას. ხეზე გაცრული ბედნიერად რაცხდა თავს, რომ ცას მიუახლოვდა, მაშინ როდესაც სხვები ჭიანჭველებივით დაცოცავდნენ მიწაზე.

პირილი. ეგვს გარეშეა, რომ ამ უდრტვინველად იტანდა სასწაულის წყალობით შეინარჩუნა სულის სიმტკიცე. მაგრამ აბა, ჩემსავით მოგესმინა, რა საზარელი უვირილი გამოდიოდა დიდგვიდან ზაფხულის იმ დღეს, როცა ილარიონი და მისი მეგობრები აწამეს. არა, ეს არ მგავდა ადამიანის ხმას; ეს იყო რაღაც დაუნაწევრებელი ღმუილი, შერეული გავარვარებული რკინის შიშინთან, რომლის ქვეშაც საზარელი შიშინით იწვის ადამიანის ტყავგამძვრალი ხორცი.

აკოლინაროსი. კი მაგრამ, კირილე, შენ გავიწყდება სიმღერა, რომელიც მოპყვა უვირილს. ვანა ილარიონი არ მღეროდა სიკვდილის წინ? ანდა ის მამაცი კაპადოკიელი ბიჭუნა, სანამ თავისი მტარვალების ხელში არ დალია სული? ვანა არ მღეროდა აგათონი, სანამ გონება არ დაკარგა, ხოლო როდესაც ცნობას მოეგო, თვით ქალათებიც კი შეძრწუნდნენ, რადგანაც საზარელი წამების შედეგად კუთაზე შეშლილიყო? გეშმარიტად გეტყვით თქვენ: ვიდრემდის ჩვენთან ტანჯვათა ზედა მძლავრობს და ზემოხს სიმღერა, ვერ გვძლევს სატანა!

ბრიგოლი. ნუ გეშინით: გიყვარდეთ ერთმანეთი და ევენეთ ერთმანეთის გულისთვის, როგორც ამას წინათ დორისტორეში თავისი ძმებისათვის ევნო სერაპიონი, მათრახების ცემით სიკვდილის პირას რომ მიიყვანეს, ხოლო შემდეგ ცოცხლად შეაგდეს გავარვარებულ ღუმელში. ვანა მსახვრალი მარჯვენა უფლისა უკვე არ შეიმართა უღმერთოთა შესამუსრავად? ან იქნებ არ იცით, რა მოხდა პელიოპოლისში, ლიბიის მთის ძირას?

აკოლინაროსი. ვიცი, აფროდიტეს დღესასწაულზე შლეგური ორგით გახედებული წარმართები უჩაღებივით შეიჭრნენ ღვთისმოსავ დედათა სავანეში, ჭერ ნაშუსი ახადეს მათ, ხოლო შემდეგ გაუგონარი წამებით ამოხადეს სული...

ძალები. ვაი, ვაი

აკოლინაროსი. ამ ნაძირალებს შორის ისეთებიც აღმოჩნდნენ, რომლებმაც შუაზე გააქეს ერთ-ერთი მოწამის გვამი, შიგანი ამოაცალეს და უმაღ შეკამეს ღვიძლი!

ძალები. ვაი ჩვენს დღეს და მოსწრებას, ვაი

ბრიგოლი. რისხვა უფლისა შეიქნა ამ ველური ტრაპეზის საკაზმი!.. მხამად შეერგოთ მიბრძანდით პელიოპოლისში და ნახავთ, რომ ეს უკეთურნი ცოცხლადვე იხრწნებიან, აღარც კბილები შერჩათ და აღარც თვალები, აღარც ენა და აღარც გონება! შიშმა და ძრწოლამ მოიცვა მთელი ქალაქი. ბევრი წარმართი იმ ღამის მერე ქრისტიანობაზე მოიქცა.

ამიტომაც არ შეშინია ამ სისხლისმსმელი მხეცისა, რომელიც აღიძვრის ეკლესიის წინააღმდეგ, არ შეშინია სატანის ამ გვირგვინოსანი მსახურისა, რომელიც მიზნად იხახავს დაასრულოს კაცთა მოდგმის დასაბამიერი მტრის საქმე. დაე, თავს დაგვატყდეს ცეცხლითა და მახვილით, დაე, მტაცებელ მხეცებს დააფლეთინოს ჩვენი თავი ცირკის არენაზე! თავისი სიშლეგით ცნობამინდილმა ამაზე უარესიც რომ დაგვამართოს, რას მიაღწევს? უოველივე ამის წინააღმდეგ არსებობს სამკურნალო საშუალება, არსებობს ძლევის გზა!

ძალები. ქრისტე! ქრისტე!

სხვები. აი, ისიც! აი, ისიც!

ფოტინიანე. ვან?

სხვები იმპერატორის მკვლელის მტერი უფლისა!

ბრიგოლი. ჩუმადი კრინტი არ დასძრათ, ისე გაატარეთ!

ქუჩაში გამოჩნდება საიმპერატორო გვარდიის რაზმი, რომელსაც თვით იმპერატორი იუღლიანნი მოუძღვის წინ. იმპერატორს თან ახლავს ძარისძაცებისა და ფილოსოფოსების ამაღა, ყველანი მცველებით არიან გარშემორტყმულნი. სულ ბოლოს მოდის სხეულის მცველთა რაზმი ფრომინტინუსის მეთაურობით.

უჩინებელი
გინებულობა

ქალები (ჩუმადი). შეხედეთ, რა ჩამოძონძილა მწიროვით!

მეორე ქალი. ალბათ შეიშალა.

მესამე ქალი. უფაღმა უკვე დასაჯა იგი!

მეოთხე ქალი. დამაღეთ, ხავშეები დამაღეთ, რომ მათმა თვალებმა არ ნახონ ეს საშინელება!

იულიანო. აა, ესეც ჩვენი ძვირფასი გალილეველები! რას აკეთებთ აქ, მზის გულზე, ღია ცის ქვეშ, ბნელეთის მოციქულნი?

ბრიგოლი. შენ დაგვიხურე ეკლესიები, ამიტომაც ვდგავართ ცის ქვეშ და ვადიდებთ უფალ ღმერთს ჩვენსას.

იულიანო. აა, ეს შენა ხარ, გრიგოლ? ისეც აქ დაძრწიხარ და დაეხეტები გაფრთხილებ, მოთმინებიდან ნუ გამომიყვანი!

ბრიგოლი. მე არ ვებწრაფი მოწამეობრივ სიკვდილს; მართალი გითხრა, არც მინდა მოკვდე, მაგრამ თუ საქმე მოითხოვს, ბედნიერებად მივიჩნევ იმას, რომ ქრისტეს გულისთვის დავსთხოო სისხლი.

იულიანო. მომბეზრდა ეს თქვენი ფუჭი ყბედობა! გახწით, თვალთ არ დამენახოს! რატომ თქვენს მურალ სოროებში არ ხხედხართ? წადით, ხახლებში წადით-მეთქი, ვის ვეუბნები?! ქალები. ო, მბრძანებელო, სადღა გვაქვს სახლი?

სხვა ქალები. მართალია, სადღა გვაქვს სახლი? წარმართებმა დაგვარბიეს, დაგვაწიოკეს და კინწისკვრით გამოგვყარეს კარში.

ხმა (ბრბოში). შენმა ქარისკაცებმა თითზე გადასახვევიც აღარაფერი შეგვარჩინეს!

სხვები. ო, მბრძანებელო, მბრძანებელო, რატომ წაგვართვი ჩვენი სარჩო-საბადებელი?

იულიანო. კიდევაც მეკითხებით?.. მოგახსენებთ, უმეცარნო! თუ რამ წაგართვით, მხოლოდ და მხოლოდ თქვენსავ სასიკეთოდ. თქვენივე სულის სახსნელად და საცხოვნებლად! რა თქვა გალილეველმა? — ნუ იხვევთ და იუნჩებთ ნურც ოქროს და ნურც ვერცხლსაო! განა თქვენმა მოძღვარმა არ გასწავლათ, რომ მხოლოდ ამ გზით შეიძლება ცათა სასუფიველში შესვლა? აქ, იქ მომახსენებთ მაღლს იმის სანაცვლოდ, რომ შეძლებისდაგვარად შეგიმხუბუჭეთ ძნელი და საჭირველად სავალი გზა!

ფილოსოფოსები. ო, რა უებროდ მოაქცია სიტყვა?!

აკოლინარიოსი. ხელმწიფეო, შენ წაგვართვი ის, რაც ოქრო-ვერცხლზე უფრო ძვირად გვიღირს. შენ წაგვართვი სიტყვა უფლისა; შენ წაგვართვი ხალხრთა წერილი.

იულიანო. გიციობ, გიციობ, შე სვედაგსილო მეფხაღმუნევი! აკოლინარიოსი არა ხარ? მე მგონია, მთელი თქვენი ბრყვული წიგნებიც რომ წაგართვათ, შენ სახელდახელოდ შეთხზავ რაიმე არანაკლებ ბრყვულს. მაგრამ მე გეუბნები შენ, უბადრუკო მქლახნელო და ღექსთა მჩმახველოსარც ერთი ქეშმარიტი ბერძენი არ შეიბღალავს ბაგეს და ყურს შენი ღექსებით. იცოდე, შენი ნაცოდვილარი, რომელიც ამას წინათ გამომიგზავნე თავხედური სათაურით — „ქეშმარიტება“, უკვე წავიკითხე, გავიგე და განაჩენიც გამოვუტანე.

აკოლინარიოსი. შეიძლება მართლაც წაიკითხე, მაგრამ გაგებოთ კი ვერ გაგიგია, თორემ განაჩენს ხომ აღარ გამოუტანდი.

იულიანო. ჰა-ჰა-ჰა! პასუხი, რომელზედაც ახლა ვმუშაობ, დაგიმტკიცებს, გავიგე თუ ვერა... რაც შეეხება წიგნებს, რომელთა გამოც ახლა ასე ვაგლახად ბღავით, მოგახსენებთ, რომ ხუთ მაღე ჩაღის ფასიც აღარ შერჩებათ თქვენს თვალში, რადგანაც ცხადი გახდება, რომ იესო ნაწარვეელი ცრუპენტელა და ყალთახანდი იყო.

ქალები. ვაი ჩვენს თავს უბედურს! ვაი და უი!

კირილი (ბრბოს გამოეყოფა). რა ბრძანე, იმპერატორო?

იულიანო. განა თქვენმა ქვარცმულმა იუდეველმა ხმამაღლა არ განაცხადა, იერუსალემის ტაძარი უკუნისამდე დანგრეული დარჩებაო?

კირილი. ამინ!

იულიანო. ო, უგუნურნო! სწორედ ამ წუთას მხედართმთავარი იოვიანე ორი ათას მუშათან ერთად იერუსალემში იმყოფება, რათა ნანგრევებიდან აღადგინოს ტაძარი, მთელი თა-

ვისი ხიდიადით და ბრწყინვალეებით! მოითმინეთ, ცოტაც მოითმინეთ, ურწმუნონო, და თქვენი თვალით დაინახეთ, ვინ უფრო ძლიერია: კეისარი თუ გალილეველი?

კირილე. დიახ, მბრძანებელო, შენდა სავალალოდ, თვითონვე დაინახავ ამას. შენ ვსდუმდი, სანამ მაცნოვარი არა შეგვიგინე და ცრუ უწოდე მას, ახლა კი გეტყვი, რომ მთელი შენი ძალმოსილება არაფერია ჭვარცმულის ძალასთან შედარებით!

იულიანე (თავის შეკაცებას ედილობს). ვინა ხარ? სახელი მითხარი!

კირილე (უხალგვდება). მოგახსენებ. უწინარეს ყოვლისა, ქრისტიანული გარდაცვალებული. მაგობ კიდევ ამ საპატოო სახელით, რომელიც არახოდეს აღიგვება მიწის პირისგან. გარდა ამისა კირილე მქვია და ამ სახელით მიცნობენ ჩემი დები და ძმები. და თუ შეუბღალავად დავიცავ ჩემს პირველ სახელს, ჭილდოდ მოვიმკი საუკუნო სიცოცხლეს...

იულიანე. სცდები, კირილე! ხომ იცი, ასე თუ ისე ვზიარებთ ნაგ თქვენი მოძღვრების ყველა საიდუმლოს. დამერწმუნე, ის, ვისზედაც ამყარებ მთელ სასოებას, სულაც არაა იმნარი-ძალის მფლობელი, შენ რომ გგონია. აკი თვითონვე მოკვდა, დიახ, ქრესტიანულად მოკვდა რომის იუდეველი პროკურატორის პონტიუს პილატეს დროს.

კირილე. არა, მე კი არა, თვითონ შენ სცდები, იმპერატორო. შენ მაშინ უარყავ იესო ქრისტე, როცა ქვეყნის მეუფედ დაგხვდა.

ამიტომაც წინასწარ გაუწყებ მისი სახელით, რომ მალე წაგარომეფს მეუფებას და სიცოცხლესაც. მაშინდა შეიცნობ — მაგრამ უკვე გვიან იქნება — მის ძალას, ვისაც ახლა შენი სიბრძნის გამო წიწლით უყურებ.

დიახ როგორც შენ დაივიწყე მისი სიკეთე, ისიც ასევე დაივიწყებს თავის უწინდელ სიყვარულს შენ მიმართ, როცა აღხდებ, რათა დაგხაჯოს.

შენ დაამხე მისი საკურთხეველი, — ის ტახტიდან ჩამოგაგდებს და დაგამხობს. შენ თავს იტყვევდი, როცა ფეხქვეშ თელავდი მის სჯულს, სწორედ იმ სჯულს, ოდესღაც თვითონვე რომ უქადაგებდი მოწრმუნეთ. ამიტომ უფალიც გაგთელავს თავისი ქუსლით. შენს სხეულს, მტვრად და ნაცრად ქცეულს, ქარს გაატანენ, სულს კი ჩააგდებენ გენის ცეცხლში, სადაც უარესი ტანჯვა ელის, ვიდრე ის საწარელი წამება, რომელიც შენ შეგიძლია მოიგონო ჩემთვის და ჩემი ძმებისათვის.

ქალები მოთქმა-გოდებით შემოეხვევიან კირილეს.

იულიანე. ჩემი ნება რომ იყოს, ნამდვილად მოგიტყვებდი, კირილე. უკვდავი ღმერთები მემოწმებთან, რომ არა მძულხარ შენი რწმენის გამო. მაგრამ შენ მგმობ და შეურაცხყოფ იმპერატორის ძალაუფლებას და სწორედ ამიტომ იძულებული ვარ, დაგხაჯო. ფრომენტინუს, წაიყვანე ეს კაცი, დილეგში ჩააგდე და უთხარი ქალათ ტიფონს, იმდენი ურტყას, სანამ არ აღიარებს, რომ ამქვეყნად გალილეველი კი არა, კეისარია ყოვლისშემძლე.

ბრიგოლ ნაზინაზელი. მტკიცედ დეგ, ძმაო ჩემო კირილე!

კირილე (ცის მიმართ ალაპრობს ხელს). დანო და ძმანო, ნეტარად შემირაცხავს ჩემი თავი, რამეთუ უფალმა ჩემმა ამირჩია თავისდა სადიდებლად!

ქარისკაცები ხელს სტაცებენ და მიათრევენ.

ქალები (საწყალობლად მოსთქვამენ). ვაი ჩვენს თავს! წყეულიმც იყავ, წყეულიმც იყავ, განდგომილო!

იულიანე. გარეგეთ, გარეგეთ ეს პირუტყვები! ქალაქიდან განდევნეთ, როგორც მემამბოხენი! შეტს ვეღარ მოვიტმენ ამ საკერპეს, სიბილწეს და მკრებელობას!

მცველები დაერევიან და დაიფრენენ ქრისტიანებს, რომლებიც ხმამაღლა ტირიან. როდესაც ბრბო გაიფანტება, იმპერატორს და მის ამალას თვალწინ წარმოუდგებათ ასეთი სურათი: ეკლესიის წინ აგდია კაცი, რომელსაც ტანსაცმელი შემოხვეია და თავზე ფერფლი აქვს წაყრილი.

მრთ-მრთი ჯარისკაცი (მუშის ტარს წაჰკრავს). აეთრიე და მოუსვი აქედან!

ბბცი (თავს აიღებს). გამქედეთ, ფეხით გამქედეთ გამტკნარებული შარილი, უფლის მიერ უარყოფილი!

იულიანე. ო, უკვდავო ღმერთებო... ეკივოლიუს!

ეკივოლიუსი. არა, ეკივოლიუსი აღარა მქვია. ამიერიდან უსახელო ვარ, რადგანაც ვულა-ლატე ნათლისდებას, რომელმაც სახელი დამარქვა.

იულიანე. ადექი, მეგობარო, შენ ავადა ხარ.

ეკივოლიუსი. იუდას ძმა კეთროვანია. განვიდ ჩემგან!

იულიანე. ო, ღერწამივით მერყევო კაცი!...

ეკივოლიუსი. განვიდ ჩემგან, განვიდ, მაცთურო! მიმიფურთხებია შენი ოცდაათი ვერ-

ცხლისთვის განა წერილი არ ბრძანებს: დაუტევე ცოლი შენი და შეიღწე შენი, და შეუდეგ უფალსა შენსა? მე კი?.. ცოლშვილის გულისთვის გავყიდე უფალი ღმერთი ჩემი ვაიმე. ვაიმე, რაღა შეშველება წარწყმედილს? (ხელახლა ემხოდა პირქვე).

იულიანო. აჲ რა სიშლეგეს ავრცელებს ქვეყნად საღმრთო წერილი. მაშ, არ დაეწვა? არ ამოვძირკვო?

მოითმინეთ, ერთი წელიც არ გაივლის, რომ იუდეველთა ტაძარი ხელახლა აღმოშობება სიონის მთაზე, და მისი ოქროცურვილი გუმბათის ბრწყინვა კიდევ უფრო განათლებს მთელი დედამიწის პირს, რათა ყველა ხალხს ამცნოს: ცრუ, ცრუ, ცრუ! (სწრაფი ნაბიჯით მიემართება, ამაღლა უკან მოსდევს).

გზატყეცილო ქალაქგარეთ. ხელმარცხნივ გზის პირას, მიწიდან ამოჩრილ ჭირკვებს შორის კიბულეს ქანდაკება დგას. შორიახლოს წყარო მორაკრავებს, რომელიც ქვებით ამოყვანილ წყალსაცავს ერთვის. საღამო ხანია.

ქალღმერთის ქანდაკების კვარცხლბეკთან, კიბის საფეხურზე ზის მოხუცი ძურშმი; მუხლებზე თავგადაკრული კალათი უდევს. წყალსაცავს ძაღლები და ძაძვები შემოხვევიან და წყალს იღებენ. გზაზე გამელელები ჩანან, ზოგი ქალაქიდან მოდის, ზოგიც ქალაქს მიეშურება. ხელმარცხნივ გამოჩნდება მღვდელი ფოკიონი. ღარიბულად აცვია; თავზე მოზრდილი ფუთა უდევს. მის საპირისპიროდ, ქალაქიდან მოდის დალაქი მვნაპიოსი.

ფოკიონი. ეგვი, ძმაო ევნაპიოს, ნამდვილი კარისკაცივით გამოპრანჭულხარ!

მვნაპიოსი. ფუჰ, შეგარვენოს ღმერთმა! რას დასცინი საწყალ კაცს?

ფოკიონი. დასცინიო? მე კი შეგონა, კარისკაცობა უმაღლესი პატივი იყო და არა დაცინვა.

მვნაპიოსი. დიახ, პატივი! მეტი აღარ იქნება! ახლა პატივად იმასა თვლიან, რომ ძონძე-ბი გეცვას, შით უმეტეს, თუ წყალსადენ არხში კაი დიდხანსაა ნაყარი.

ფოკიონი. როგორ გგონია, რითი დამთავრდება უოველივე ეს?

მვნაპიოსი. რითიც უნდა, იმით დამთავრდეს, მაგაზე დამიდგა დარდი. მე ვიცი, რითი დამთავრდა ეს ჩემთვის, დანარჩენი წყალსაც წაუღია.

ფოკიონი. ნუთუ იმპერატორს აღარ ემსახურები?

მვნაპიოსი. რაში სჭირდება იმპერატორს დალაქი? მე შენ გეტყვი, თმა-წვერს იპარსავს; ის კი არა და, სავარცხელსაც აღარ იყარებს. შენ რაღასა იქმ? თუმცა ვატყობ, არც შენ უნდა გიღხინდეს.

ფოკიონი. ეჰ. ევნაპიოს, წავიდა ის დრო, წითელი საღებავები რომ სჭირდებოდა ხალხს.

მვნაპიოსი. მართალია, ახლა წითლად მხოლოდ ქრისტიანების წურგებს ღებავენ. ეგ რა მიგაქვს?

ფოკიონი. ტირიფის ქერქის კონა. სხვა რა დამჩენია, ტაკიმასხრების ტალავარი უნდა შევუღებო ფილოსოფოსებს.

მარცხენა მხრიდან გამოჩნდება ჯარისკაცების რაზმი და კიბულეს ქანდაკების წინ ჩერდება.

(შეკრებილთა შორის ერთ-ერთ მოქალაქეს მიმართავს). რას ნიშნავს ეს?

მოქალაქე. ისევ ქვის ქანდაკებას უნდა ამოუყორონ მუცელი.

ფოკიონი. განა იმპერატორი ამ საღამოს მსხვერპლს სწირავს აქ?

მეორე მოქალაქე. მეტი რა საქმე აქვს? ხან ერთგან სწირავს მსხვერპლს, ხან მეორეგან.

ქალი. ღარიბებისთვის ნამდვილი უზედურებაა, რომ ახალ იმპერატორს ასე ძალიან უვარს ღმერთები.

მეორე ქალი. რას ამბობ, დიონა? განა ყველას არ უნდა გვიყვარდეს ღმერთები?

პირველი ქალი. შეიძლება, მაგრამ ეს მაინც უზედურებაა.

ერთ-ერთი ბავი. შეხედეთ, მოდის!

გზაზე გამოჩნდება ქურუმის სანოსით მოსილი იმპერატორი იულიანო, ხელში სამსხვერპლო დანა უჭირავს; იმპერატორს გარს ახვევიან სოფისტიები, ძურშმიები, ტაძრის მსახურნი და მცველები, რომლებსაც უკან მოსდევს ცნობისმოყვარე მოქალაქეთა ბრბო, ზოგი უკმაყოფილებას გამოთქვამს, ზოგი იცინის.

ერთ-ერთი მოქალაქე. ესეც ქალღმერთი! ახლა დაიწყება ხეირი.

ხნიერი ბავი. შენი აზრით, ეს ხეირია? რამდენი მშვიერის დაპურება შეიძლებოდა იმით, რაც აქ ტყუილად გადაიურება.

იულიანე (ქანდაკებას უახლოვდება). ო, ეს სანახაობაი ჩემი გული აღტაცებითაა სავსე, თვალები კი — მწუხარების ცრემლით!

ან კი როგორ არ უნდა ვტიროდე, როცა გამახსენდება, რომ მკრეხელთა ბილწი ხელოვნება ხობილი ჩვენი სათაყვანებელი ქალღმერთის ეს ქანდაკება ამდენ ხანს თითქმის მივიწყებული ეგდო საღათის ძილში დანთქმული. თანაც იმნაირ ადგილას, რომ თქმაც კი გულს ურევს კაცს.

ცნობისმოყვარეთა ბრბოში ჩუმი ხითხითი ისმის. (შეაცრად გადახედავს შეკრებილთ.) მაგრამ გული არანაკლები სიხარულით შეგხვდა, რომ სწორედ მე მხვდა წილად იმის პატივი, რომ ესოდენ უღირსი მდგომარეობიდან დამეხსნა დედა-ქალღმერთი.

ან კი როგორ არ უნდა ვხარობდე ამის გაფიქრებისას? ჩემზე ამბობენ, რომ რამდენიმე გამარჯვება მოვიპოვე ბარბაროსებზე, რის გამოც ხობბას მასხამენ და ლამის ცაში ამიყვანონ ქება-დიდებათ. მაგრამ პირადად მე გაცილებით უფრო მეტად ვაფასებ იმას, რასაც უკვდავი ღმერთების ხადიდებლად ვასრულებ, რადგან სწორედ მათ უნდა ვუძღვნიდეთ მთელ ჩვენს უნარს, ზრახვას, გულისთქმას (წყალსაცავთან შეკრებილ ბრბოს მიმართავს).

თუშეცა იმის დანახვაც მსიამოვნებს, რომ ამ ჩამყაყუბულ ქალაქში მაინც აღმოჩნდა ერთი მუტა ხალხი, რომელმაც ყურად იღო ჩემი მოწოდება და აქ მობრძანდა, როგორც გვიწოდებდნენ ღვთისმოსავის ვალი. ეგვიც არ შეპარება, რომ ღმერთებს მათი საკადრისი ძღვენი მოაქვით. (მოხუც ქურუმთან მიდის.) ამას რას ვხედავ? მხოლოდ ერთი, ერთადერთი ბერიკაცი! სად არიან შენი მოძმენი?

ქურუმი. ხელმწიფეო, ცოცხალი მარტო მე დავრჩი. იულიანე. ამოწყვეტილან... გზატკეცილი მეტისმეტად ახლოსაა ქანდაკებასთან... წმინდა ქალა გაუჩნებიათ... მსხვერპლი სადღაა, მოხუცო?

ქურუმი (კალათზე ანიშნებს). აი აქ, ხელმწიფეო!

იულიანე. კარგი, კარგი, დანარჩენი?

ქურუმი. სულ ესაა. (კალათას თავს ახდის.)

იულიანე. ბატო! და შენ ამბობ, რომ სულ ესაა მთელი მსხვერპლი?

ქურუმი. დიახ, ჩემო ხელმწიფეო!

იულიანე. კი მაგრამ, ვინაა ის ღვთისმოსავი კაცი, ქალღმერთისათვის ესოდენ უშურველი მსხვერპლი რომ მოუერთმევია?

ქურუმი. მე თვითონ მოვართვე ნუ. შემრისხავ, ხელმწიფეო, მეტი არაფერი შებადა. ბრბო ყაყანებს და იციანის.

ბაუბიდავი ხმობი. ეგეც საკმარისია. ერთი ბატოც თავს ახდის.

იულიანე. ო, ანტიოქიაი რა სასტიკად სცდი ჩემს მოთმინებას!

ვილაციის ხმა (წყალსაცავთან შეკრებილ ბრბოში). ჯერ ღუკმაპური და შემდეგ მსხვერპლი!

ფოკიონი (აქეზებს). აი, ეს შესის!

მეორე. შენ ხალხი დააპურე, ღმერთები თვითონ მოუვლიან თავიანთ თავს!

მესამე. „ქი“-სა და „კაპა“-ს დროს უკეთ ვცხოვრობდით!

იულიანე. ებ, თქვე ავყია ყბედებო, ღმერთებმა დაგლახვრონ თქვენი „ქი“-თა და „კაპა“-თი. თქვენ გგონიათ, არ ვიცი, ვისაც გულისხმობ? შა-შა-შა, ვიცი, მშვენივრად ვიცი ვისა და ქრისტეს და კონსტანციუსს. მაგრამ მათი შეუფება წარსულს ჩაბარდა. დამერწმუნეთ, არ გამიჭირდება გამოგნაბო სათანადო საშუალება, რათა დავთრგუნო თქვენი სიკერპე და უმადურება, რასაც არა მარტო უკვდავი ღმერთების, არამედ ჩემ მიმართაც იჩენთ. თქვენ მგმობთ იმის გამო, რომ ღმერთებს მათ საკადრის პატივს მივაგებ. თქვენ დამცინით იმის გამო, რომ პორფირს ღარიბული სამოსი ვარჩიე და წვერი მოვუშვი. დიახ, ეს ჩემი წვერი თვალში ეკალივით გესობათ. ყოველი ფეხის ნაბიჯზე უდიერად იხსენიებთ და თხის წვერს უწოდებთ მას. მაგრამ მე გეუბნებით, ბრყვებო, რომ ეს ბრძენკაცის წვერია. დიახ, მე არ მრცხვენია ვალიარო, რომ ამ წვერს პარაზიტები აფარებენ თავს, როგორც გარეული ფრინველი — ბუჩქნარს. მაგრამ მე უფრო ღირსეულად ვატარებ ამ შეგინებულ წვერს, ვიდრე თქვენ — სუფთად გაპარსულ ნიკაბს.

ივნაკიონი (ჩუმად). სიბრყვეა, ნამდვილი სიბრყვეა!

იულიანე. ხომ არ გგონიათ, რომ უპასუხოდ დავტოვებ ამ თქვენს დაცინვას? არამც და არამც! მოითმინეთ, უფრო მალე მიიღებთ პასუხს, ვიდრე მოელოდით. ახლა მე ვწერ თხზულებას, რომლის სათაურია „წვერთმობული“ და იცით, ვის წინააღმდეგაა მიმართული იგი? თქვენ წინააღმდეგ! დიახ, თქვენ წინააღმდეგ, ანტიოქიელო მოქალაქეო, რომელთაც ჩემს

თხულებში „უმცარ ქოყაებს“ გიწოდებთ. იქ იპოვით ყოველივე იმის პასუხს, რაც ახლა ასე უცნაური გეჩვენებათ ჩემს კვივაში.

ფრომენტინუსი (მარჯვნიდან შემოდის). ხასხარულად ამბავი მომაქვს, მბრძანებლო, კირილემ უკვე ქედი მოიხარა....

იულიანი. აბა, ასეც ვფიქრობდი.

ფრომენტინუსი. ტიფონმა იცის თავისი საქმე. ტყვე გააშიშვლეს, მაჭებში თოკი ჩააბნეს და ხახურავზე დაჰკიდეს, ისე, რომ მიწამდე ძლივს უწვდენდა ფეხის თითებს. შერე ტიფონი ხარის ძარღვებისაგან დაწნული მათრახით მოსდგა; ისე ურტყამდა, რომ მათრახი გველივით ეხვეოდა ტანზე.

იულიანი. ო, ეს უკეთურნი, რომლებიც გვაიძულებენ ამნაირ სასჯელს მივმართოთ!

ფრომენტინუსი. შეგვეშინდა, სული არ ამოხდესო, და ბოლოს და ბოლოს იძულებულნი ვაფხდით ჩამოგვებსნა გაკერპებული. ერთხანს ხმა არ ამოუღია, ფიქრში წასულივით დუმდა და უცებ მოითხოვა, იმპერატორთან მიმიყვანეთო.

იულიანი. კეთილი და პატიოსანი. შერედა, მოიყვანე?

ფრომენტინუსი. დიახ, მბრძანებლო, აგერ მოჰყავთ.

ჯარისტაცებს შემოჰყავთ პირილი.

იულიანი. აბა, ჩემო კარგო კირილე, როგორც ვატყობ, ქედმაღლობის ნასახიც აღარ შეგარჩინეს.

პირილი. რაო, ფრინველის ან ცხოველის შიგანზე შერთხობით ხომ არ შეგიტყვია, რის თქმას ვაპირებ?

იულიანი. ოო, მკითხაობისა და მისნობის გარეშეც აღვიღად მიხვდება კაცი, რომ შენ, ბოლოს და ბოლოს, გონს მოეგო, აღარ ვწამს გალილეელის ძალმოსილება და კეისარსა და ჩვენს ღმერთებს მასზე ძლიერად აღიარებ.

პირილი. მაგ ხიმართლით იარე. შენი ღმერთები უძლეური არიან, და თუ კვლავ ამ ბრმა და ურუ კერპებს გააღმერთებ, მალე თვითონაც მათსავით უძლეური გახდები.

იულიანი. კირილე... ესე იგი, ამის თქმა გინდოდა ჩემთვის?

პირილი. არა, შინდოდა მადლობა გადაგიხადა. უწინ შიშით ვძრწოდი როგორც შენი სისასტიკის, ისე შენი ქალათების წინაშეც. მაგრამ წამებამ მომანიჭა ძლიერა, — უბრწუნელმა სულმა სძლია ბრწუნად სხეულს. დიახ, იმპერატორო, როდესაც შენს მსახურებს ეგონათ, რომ შეტკივილებსაგან ვიკრუნჩხებოდი, სინამდვილეში პატარა ბაღლივით ვნებივრობდი მაცხოვრის ხვეწნა-აღერსში, ხოლო როდესაც შენს ქალათებს ეჩვენებოდათ, რომ ნაკუწ-ნაკუწ მგლეჭდნენ ხორცს სხეულიდან, უფალი ღმერთი თავის მოწყალე მარჯვენას მიხვამდა და კურნავდა ჩემს წულულებს. მან ამნადა ეკლის გვირგვინი და ხანაცვლოდ ხაუკუნო ხიცოცხლის გვირგვინი დამხურა თავზე.

ამიტომაც გიხდი მადლობას — კაციშვილს არ უქნია ჩემთვის ესოდენ დიდი სიკეთე, როგორიც მიყავი შენ.

ხოლო რომ არ გეგონოს, რომ დღეის ექითაც კვლავ მეშინია შენი, — აბა, შეხედვი (სამოსელს შემოიძარცვავს, წყლულებს გაიპობს და იმპერატორს ფხებვეშ მიუყრის ხორცის ნაფლავებს).

აბა, გასძებ ჩემი სისხლით, რომელიც ახე გწყურია! კირილეზე კი იცოდეთ, რომ მისი წყურვილის მომკვლეელიც, მისი ხასოებაცა და მისი სავანეც არის მხოლოდ იესო ქრისტე.

თავზარდაცემულ ბრბოს საზარელი ყვირილი აღმოხდება.

ხმები. ეს ხუხველას უბედურებას დაგვატებს თავზე!

იულიანი (წაბარბაცდება). დაიქით ეს შლეგი, რომ ხელი არ აღმართოს ჩვენზე!

ჯარისკაცები გარს შემოერტყმიან კირილეს და კინწისკვრით მიჰყავთ წყალსაცავისკენ, იმავე წუთს მარჯვენა მხრიდან სიმღერა მოისმის, ქალების გუნდი გალობს.

შეხედო, ფრომენტინუს, ეს რა უცნაური მსვლელობაა?

ფრომენტინუსი. შეფსალმუნებია არიან, მოწყალეო იმპერატორო.

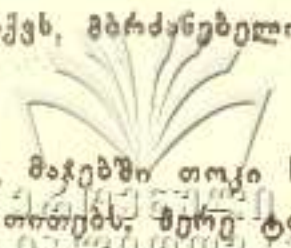
იულიანი. აა, ეს დამთხვეული დედაკაცები?..

ფრომენტინუსი. პრეფექტმა აღექხანდრემ წიგნები წაართვათ, რომლებსაც ისინი წმინდა წიგნებად თვლიან, პოდა, აი, ქალაქიდან გამოჰყვანა, რათა ქრისტიანების საფლავებზე ტირილით მოიხონ გული.

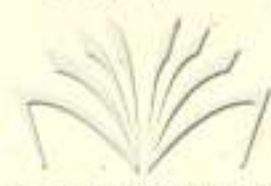
იულიანი (მუშტებს მოკუმავს). ასე ერთიანად რამ გააკერპა ქალიც და კაციც?

მარაგზაზე გამოჩნდება და თანდათანობით ახლოვდება მიფსალმუნო კუბლია ქალების თანხლებით.

პუბლია (მღერის).

თქვენ ოქრო-ვერცხლს აღშერთებთ, ღვთაების ნაცვლად,
მაგრამ უველაფერი იქცევა ნაცრად!

ქმისარი და გალილიველი

ბალების ბუნდი. სისხლი, სისხლი
პუბლია. მუსრს გვაველებთ მახვილით, შოროლით, ისრით,
ზეცას შებღალადებს მართალთა სისხლი!

ბალების ბუნდი. სისხლი, სისხლი.
პუბლია (თელს მოპკრავს იმპერატორს). აი, ისიც ვაი შენ, უღმერთოვ, რომელმაც და-
სწვი სიტყვა უფლისა.. შენ გგონია, მართლა შეიძლება დასწვა უფლის სიტყვა? შე გიჩვენებ,
სად იწვის, სად ანთია იგი (დანას გამოსტაცებს ერთ-ერთ ქურუმს, მკერდში დაიციებს და ხე-
ლებით გადაიხსნის ქრილობას).

აი, სად ანთია სიტყვა დასწვი, დასწვი ჩვენი წიგნების სიტყვა მაინც იცოცხლებს ხალ-
ხის გულში უკანასკნელ დღემდე! (დანას გადააგდებს).

ბალები (უფრო აღტყინებით მღერიან).

ცეცხლს აძლევს ჩვენს წიგნებს, ცას სწვდება ალია, —
სიტყვა ცოცხალია,
მაინც ცოცხალია!

(გარს შემოერთყმინ პუბლიას და მიჰყავთ.)

ხმები (წყალსაცავთან შეკრებილ ბრბოში). ვაი ჩვენს დღეს და მოსწრებასი გალილივე-
ლთა ღმერთი უოვლისმძღვა!

სხმები. სად უველა ჩვენი ღმერთი ერთად და სად გალილიველთა მხოლოდ ერთი ღმე-
რთი!

დანარჩენები. ნუ ვწირავთ მსხვერპლსი ნულარ ვლოცულობთი ეს განარისხებს გალი-
ლიველთა საშინელ ღმერთს!

იულიანე. ო, უგუნურნო! თქვენ გეშინიათ განარისხოთ ის, ვინც დიდი ხნის წინათ მო-
კვდა, გეშინიათ განარისხოთ ცრუ წინასწარმეტყველი?.. ცოტაც მოითმინეთ და დაინახავთ!
ცრუა-მეთქი, ცრუ, თქვენ გეუბნებითი დღე-ღღეზე ჩემი სიტყვის დასტურს მოველი იერუ-
საღემიდან...

მარჯვენა მბრიდან, რამდენიმე მიმმრის თანხლებით, სწრაფად შემოდის სამგზავროდ გა-
მოწყობილი და მტვერში ამოგანგლული მხედართმთავარი იოვინანე.
(სიხარულით შეჰყვირებს.) იოვიანე! ჩემი მახარობელი!..

იოვინანე. ეს-ესაა ჩამოველი იუდეიდან. სასახლეში გავიგე, რომ აქ უოფილხარ...

იულიანე. ო, უკვდავო ღმერთებო, სიცრუისათვის ნუ აუურებინებთ მზეს! როგორაა საქ-
მე? მითხარი, ჩემო იოვიანე.

იოვინანე (ბრბოს გადახედავს). ხელმწიფეო... ამათ წინაშე მოგახსენო?

იულიანე. დიახ, უველაფერი — თავიდან ბოლომდე!

იოვინანე. იერუსალიმში მშენებლების, ჭარისკაცებისა და ორი ათასი მუშის თანხლებით
ჩავედი. დაუყოვნებლივ შევუდგეით სამშენებლო ადგილის გაწმენდას და გასუფთავებას, სა-
დაც მთებზეთ აღმართულიყო ძველი კედლების ნანგრევები. ისე ადვილად დავშალეთ ჩვენი
წერაქვებითა და ძალაყინებით, თითქოს უხილავი ძალა გვედგა მხარში...

იულიანე. აი, ხომ ხედავთ?

იოვინანე. იმავდროულად მოვწიდეთ და უწარმარ გროვებად დავახვავეთ კირი და ქვა-
ღორღი ახალი ტაძრის ასაგებად. მაგრამ ანაზღად ამოვარდა გრიგალი და მთელი კირი მიმ-
ფანტ-მოჰფანტა, ასე რომ იქაურობა ათასობით სტალიონის მანძილზე თეთრი მტვრის ნისლია
დაჭფარა..

იულიანე. მერე, მერე?

იოვინანე. იმავდ ღამეს რამდენჯერმე იძრა მიწა.

ხმები (ბრბოში). გესმით? გესმით? მიწა იძრაო!

იულიანე. მერე-მეთქი, ვის ვეუბნები?!

იოვინანე. ამ საშინელების მიუხედავად, ხულით მაინც არ დავცემულვართ. მაგრამ რო-
დესაც საძირკველი გავთხარეთ, სიღრმეში მიწისქვეშა თაღები გამოჩნდა და ქვისმთლელები
ანთებული ჩირაღდნებით შევიდნენ შიგ...

იულიანე. იოვიანე... მერე რა მოხდა?

იოვინანე. მტრისას, რაც მაშინ მოხდა, მბრძანებელო: თაღებიდან გამოვარდა საშინელი
ალი და თავწარდამცემმა გრიალმა შეაწანწარა მთელი ქალაქი. თაღები ჩამოიქცა და რამდე-

ნიმე ასეული მუშა ქვეშ მოიყოლა. ორიოდე კაციდა გადარჩა, ისიც დამწვარი და დასახინ-
რებული.

ხმა (ჩურჩულით). გალილეველთა დმერთი
იულიანე. როგორ დავიჭერო? შენ თვითონ თუ იყავი იქ?

იოვანე. რა თქმა უნდა... როგორც იქნა, ხელახლა შევუდექით საკმეს და აი, თავზარდა-
ცემული, მუხლმოყრილი, ლოცვებში დანთქმული და წეცის მიმართ სასურბით სელაპრობი-
ლი ათასობით კაცის წინაშე ორჯერ წედიწედ განმეორდა იგივე სასწაული.

იულიანე (ფერმობილი, ცახცახებს). მერე რა? ერთი სიტყვით, რისი ქმნა შეძლო კე-
ისარმა იერუსალემში?

იოვანე. კეისარმა გაამართლა გალილეველის წინასწარმეტყველება.

იულიანე. გაამართლა?

იოვანე. შენი წყალობით გამართლდა მისი სიტყვები: ქვა ქვაზე აღარ დარჩებაო..

ბალეზი და ბაციბი. გალილეველმა სძლია კეისარი! გალილეველი უფრო ძლიერია, ვიდ-
რე იმპერატორი იულიანე!

იულიანე (ციბელეს ქურუმს). წადი, შინ წადი, ბერიკაცო! და ეგ შენი ბატიც თან წაი-
ყვანე... დღეს აღარ შევწირავთ მსხვერპლს. (ბრბოს მიუბრუნდება.)

მე გავიგონე, ზოგიერთმა თქვენგანმა თქვა, რომ გალილეველმა სძლია. ერთი შეხედვით
მართლაც ასე ჩანს, მაგრამ მე გეუბნებით, ეს შეცდომაა... დამიჯერეთ, უვიცნო, უგუნურნო.
საცოდავებო, — მაღლე ყველაფერი შეიცვლება.. მე... მე... დიახ, მაცალეთ! უკვე ვამზადებ
თბზულებას გალილეველის წინააღმდეგ. სულ შვიდი თავი იქნება და როცა გალილეველის მიმ-
დევრები წაიკითხავენ... მასაც და ჩემს მეორე თბზულებასაც „წვერმოძულეს“...

ხელი მომეცა, ფრომენტიუსს! ამ სიკვრებმ გუნება გამიფუჭა! (წყალსაცავს რომ ჩაუე-
ლის, ჯარისკაცებს მიმართავს.) გაუშვით კირილე!

ბრბო (წყალსაცავთან ხმამაღლა ხარხარებს და უკან მისძახის), აგერ მიეთრევა უასაბო-
უხუცესი.. ბანჯვლიანი დათვი გრძელმკლავა მაიმუნის!

აპოლონის ტაძრის ნანგრევები. მთვარიანი ღამეა. წაქცეულ სვეტებს შორის მოდიან იმ-
პერატორი იულიანე და მისტრიკოსი მამსნიმი. ორივეს გრძელი მოსასხამი აქვს მოსხმული.

მამსნიმი. საით გაგიწევია, ძმაო ჩემო?

იულიანე. განმარტოება მომიწდა.

მამსნიმი. კი მაგრამ, აქ?.. ამ უდაბურებასა და ხანაგვედ ქცეულ ნანგრევებში?..

იულიანე. განა მთელი სამყარო ნავის ერთიანი გროვა არ არის?

მამსნიმი. მაგრამ შენ ხომ დაამტკიცე, რომ ის, რაც დაინგრა, შეიძლება აღდგენილ იქნეს.

იულიანე. ნუ დამცინი. ათენში მე ვნახე ერთი უბადრუკი მეჭადაგი, რომელსაც პატარა
სახელოსნო მოეწყო თესვისის ტაძარში. რომში გავიგე, რომ იულიუსის ბაზილიკა ბოსლად
უქცევიათ და შიგ კამერებს ამწყვდევენ თურმე. ამასაც აღდგენა ჰქვია?

მამსნიმი. რატომაც არა? განა ყველაფერი თანდათანობით არა ხდება? და განა ნაწილე-
ბისაგან არ ითბვის ყოველი ნივთი? რა არის მთელი, თუ არა ნაწილთა ქაში?

იულიანე. უბადრუკი სიბრძნეა! (აპოლონის დამხობილ ქანდაკებაზე ანიშნებს.) შეხედე
ამ უცხვირო თავს, ამ დამსხვრეულ იდაყვს. განა ეს მახინჯი ნაწილები, ერთად აღებული, ძვე-
ლი, ღვთაებრივად მშვენიერი მთელია?

მამსნიმი. რა იცი, რომ ის ძველი მშვენიერება თავისთავად იყო მშვენიერი და არა მხო-
ლოდ მის მჭვრეტელთა აქტმაში?

იულიანე. ებ, მაქსიმე, მაქსიმე, საქმეც ეგ არისი რა არსებობს თავისთვის და თავისთა-
ვად? დღეის იქით მე აღარ ვცნობ არაფერს ამგვარს. (ფებს წაპკრავს აპოლონის თავს.) ოდრ-
ხლაც მაინც თუ იყავი უფრო ძლიერი თავისთავად, ვიდრე ამჟამად? უცნაურია, რა ძალა შეი-
ძლება მკონდეს ცთომილებას, მაქსიმე. ავიღოთ თუნდაც გალილეველი. ანდა ამიღე მე, რო-
გორც ვიყავი უწინ, როცა შესაძლებლად ვთვლიდი მშვენიერების დამხობილი სამყაროს აღ-
დგენას.

მამსნიმი, ჩემო ძმაო და მეგობარო... თუ შენთვის აუცილებელია ცთომილება, დაუბრუნ-
დი გალილეველებს... მათ სიხარულს საზღვარი აღარ ექნება.

იულიანე. შენ კარგად იცი, რომ ეს შეუძლებელია. კეისარი და გალილეველი როგორ
შევირიგოთ შეურიგებელნი?

დიახ, ეს იესო ქრისტე უდიდესი მებაობეა, ვისაც ოდესმე უცხოვრია ამქვეყნად. ვინ არ-
იან ბრუტუსი ან კასიუსი მასთან შედარებით? მათ მოჰკლეს მხოლოდ იულიუს კეისარი, ის
კი კლავს ყველა კეისარს და ავგუსტუსს საერთოდ. განა შესაძლებელია ზავის ჩამოგდება

კეისარსა და გალილეელს შორის? ორივეს ეყოფა ადგილი დედამიწაზე? რადგან ის დედამიწაზე ცხოვრობს, მაქსიმე მე გეუბნები, გალილეელი ცოცხალია, თუმცა იუდეელებსა და რომაელებს კი ეგონათ, — და არცთუ სრულიად უსაფუძვლოდ, — რომ სიკვდილით დასაჯეს იგი. დიახ, ის ცოცხლობს ადამიანის მეთაბობზე სულში, მის უტებ ნიკერპესა და ბრმა სიძულვილში ყოველგვარი ამქვეყნიური ძალაუფლების მიმართ.

„შიაგე კეისარს კეისარისა, ხოლო ღმერთს — ღმერთისა“. არასოდეს კაცს რაღაცეა უნდა ცდენია უფრო მზაკვრული რამ. რა იმალება ამ სიტყვებს მიღმა? მაინც რა? — და მიეგოს კეისარს? ეს სიტყვები ჩუგლუგსა მგვანან, ერთი დაკვრით რომ ამსხვრევს კეისარის გვირგვინს.

მაქსიმე. მაგრამ კონსტანტინე დიდმა ხომ შეძლო შეწყობოდა და შეთვისებოდა გალილეელებს... ისევ, როგორც შენმა წინამორბედმა...

იულიანე. დიახ, ვინც მათსავითო შცირედს სჯერდება.. მაგრამ განა ეს სამყაროს მბრძანებლობასა ნიშნავს? კონსტანტინემ განავრცო თავისი საბრძანებლის ააზღვრები, მაგრამ განა იმავდროულად არ შეზღუდა და შეავიწროვა თავისა სულისა და ნების საზღვრები? თქვენ მეტიმეტად აამაღლეთ ეს კაცო იმით, რომ დიდი უწოდეთ მას. ჩემს წინამორბედზე აღარაფერს ვიტყვი, ის უმაღლ მონა იყო, ვიდრე იმპერატორი, ჩემთვის კი მარტოოდენ სახელი არ კმარა.

არა, არა, დაწავებაზე ფიქრიც კი ზედმეტია! მით უმეტეს, დანებებაზე.. ო, მაქსიმე, ამნაირი მარცხის შემდეგ მე მრცხვენია იმისა, რომ იმპერატორი მერქვას, მაგრამ არც ძალაუფლებაზე ხელის აღება ძალშიცხ.

მაქსიმე. შენ შეგიძლია განმარტო ნიშნები და სასწაულები, რომელთა იდუშალი აწრიც სხვებისათვის დაფარულია. შენ კითხულობ მარადიულ ვარსკვლავთა წიგნის ასოებს — თუ შეგიძლია მიწინასწარმეტყველო ამ ბრძოლის შედეგი?

მაქსიმე. დიახ, ძმავ ჩემო, შე შეგიძლია წინასწარ გაუწყუო შედეგი.

იულიანე. შეგიძლია? მაშინ მითხარი, ვინ გაიმარჯვებს, კეისარი თუ გალილეელი?

მაქსიმე. ორივენი გაქრებიან, კეისარიც და გალილეელიც.

იულიანე. გაქრებიან?..

მაქსიმე. დიახ, ორივენი.. არ ვიცი, ახლავ თუ ასი წლის შემდეგ, მაგრამ ჩემი სიტყვა ახდება, როცა ქვეყანას მოვევლინება ჭეშმარიტნი.

იულიანე. ვინაა ჭეშმარიტნი?

მაქსიმე. ვინც შთანთქავს კეისარსაც და გალილეელსაც.

იულიანე. გამოცანას კიდევ უფრო ბნელი და ბუნდოვანი გამოცანით ხსნი.

მაქსიმე. ყური მიგდებ, ჭეშმარიტების მდგომარო და ძმავ ჩემო! მე ვამბობ, ორივენი გაქრებიან-მეტქი, მაგრამ გაქრობა დაღუბვას როდღი ნიშნავს. განა ბავშვი ჭაბუკში არ ქრება, ხოლო ჭაბუკი თავის მხრივ, — მოწიფულ კაცში? მაგრამ არც ბავშვი იღუბება და არც ჭაბუკი... ხოლო შენ, ჩემო ძვირფასო შეგირდო, დაივიწყე ჩვენი საუბრები ეფესში, საუბრები სამსამეფოზე?

იულიანე. ეჭ, მაქსიმე, მას შემდეგ იმდენმა წყალმა ჩაიარა! თქვი, რას გულისხმობ?

მაქსიმე. როგორც მოგეხსენება, მე არასოდეს არ ვუჭერდა მხარს იმას, რასაც შენ სწადიოდი ტახტზე ასვლის შემდეგ. შენ გინდოდა კვლავ ბავშვად გექცია ჭაბუკი. ხორცის სამეფო უკვე შთანთქა სულის სამეფომ, მაგრამ სულის სამეფო საბოლოო მდგომარეობა როდღია, ისევე როგორც ხიჭაბუკე. შენ გინდოდა გასაქანი არ მიგცა ჭაბუკის წადისათვის, ხელი შეგეშალა იმაში, რომ მოწიფულ კაცად ქცეულიყო... უგუნურო, მომავლის წინააღმდეგ, მესამე სამეფოს წინააღმდეგ აღმარადე ხმალთ, სამეფოისა, რომელშიაც მბრძანებლად მოგვევლინება ირადი!

იულიანე ვის გულისხმობ?

მაქსიმე. ვისაც იუდეელები მესიად უხმობენ და მოელოიან.

იულიანე (ნელა დაფიქრებით). მესია?... ესე იგი, არც კეისარი და არც გალილეელი?

მაქსიმე. ორივე ერთში და ერთი ორივეში.

იულიანე. მეუფე-ღმერთი, ღმერთი-მეუფე. მეუფე სულის სამეფოში, ღმერთი — ხორცისაში.

მაქსიმე. აი, ის, მესამე სამეფო, იულიანე!

იულიანე. დიახ, მაქსიმე, აი, ის — მესამე სამეფო!

მაქსიმე. ამ სამეფოში წინამორბედის მეთაბობური უფიანი ჭეშმარიტებად იქცევა.

იულიანე „შიაგე კეისარს კეისარისა, ხოლო ღმერთს — ღმერთისა“. დიახ, დიახ, როცა

კეისარი ღმერთში იქნება, ხოლო ღმერთი — კეისარში... ო, ზმანებები, ზმანებები ვინ გაბ-
ტენს გალილეელის ძალას?

მაქსიმე. რაშია გალილეელის ძალა?

იულიანე. ამაოდ მიუიქრია ამაზე.

მაქსიმე. სადღაც თქმულა: „ნუ გეყოლება სხვა ღმერთები, ჩემ გარდა“

იულიანე. დიახ... დიახ.. დიახ!

მაქსიმე. ნაწარველი წინასწარმეტყველი არ ქადაგებდა ამა თუ იმ ღმერთს; ის ამბობდა:
ღმერთი ჩემშია, ხოლო მე — ღმერთში.

იულიანე. დიახ, უოველივე ეს ჩვენ გარეშეა.. აი, რატომაა კეისარი უძლური. მესამე
სამეფო? მესია? არა იუდეველთა მესია, არამედ ხულიერი და მიწიერი სამეფოსა?

მაქსიმე. ღმერთი-მეუფე.

იულიანე. მეუფე-ღმერთი.

მაქსიმე. ლოგოსი — პანში, პანი — ლოგოსში.

იულიანე. როგორ მოგვევლინება, მაქსიმე?

მაქსიმე. ის მოგვევლინება თვითმსურველის ხაზით.

იულიანე. ჩემო ძვირფასო მოძღვარო... უნდა დაგტოვო.

მაქსიმე. ხაით?..

იულიანე. ქალაქში. სპარსეთის მეუფემ ზავი შემომთავაზა, რომელიც მე წინდაუხე-
დავად მივიღე. ჩემი ელჩები უკვე გზას ადგანან, უნდა დავაბრუნო.

მაქსიმე. საპორთან ომის განახლებას აპირებ?

იულიანე. მე უნდა მივადწიო იმას, რაზედაც ოცნებობდა კიროსი და რის მიღწევასაც
ცდილობდა ალექსანდრე მაკედონელი.

მაქსიმე. იულიანე!

იულიანე. მე უნდა დავიმორჩილო მთელი მსოფლიო.. ღამე მშვიდობისა, ჩემო მაქსიმე!
(ხელს უქნევს გამოთხოვების ნიშნად და სწრაფი ნაბიჯით მიდის).

მაქსიმე ჩაფიქრებით აყოლებს თვალს.

მეფსალმშენითა გუნდნი (შორს, მოწამეთა საფლავებზე მოსტვენას თუ მღერის).

თქვენ ოქრო-ვერცხლს აღმერთებთ, ღვთაების ნაცვლად,

მაგრამ ყველაფერი იქცევა ნაცრად!

ნაცრად!

ნაცრად!

(დასასრული შემდეგ ნომერში)

თარგმნა ბარანა ბრეზვაძემ

მეოთხე მოქმედება

იმპერიის აღმოსავლეთი საზღვარი. პირქუში მთიანეთი, ღრმა ხევი ერთმანეთისაგან
ტყოფს წინა მხარეს აღმართულ ბეჭობსა და უკანა მხარეს აზიდულ ქარაფებს. საომრად აღ-
კურვილი იმპერატორი იულნიანი ხრამის პირას დგას და სიღრმეს ჩასცქერის. მის მახლობ-
ლად დგანან მთავარსარდალი ნევიტა, სპარსელი თავადი ორმიზდი, მხედართმთავარი
იოვნიანი და სხვა სარდლები. ხელმარჯვნივ, ქვებისგან სახელდახელოდ აღმართულ სამახვერ-
პლოსთან წვანან მისანი ნუმა და ორი სხვა მტრუსკელი მისანი, რომლებიც სამახვერპლო
ზვარაკის შიგანზე მკითხაობენ. წინა მხარეს ლოდზე ჩამომჯდარა მისტიკოსი მამსიმი, რომე-
ლსაც სოფისტები კრისპუსი, კიტრონი და სხვები ახევეიან გარს. ბეჭობის ფერდზე, მარ-
ცხნიდან მარჯვნივ მიემართებიან მსუბუქად შეიარაღებულ მემმართა მცირერიცხოვანი რა-
ზმება.

იულნიანი (ქვემოთ უთითებს). შეხედე, შეხედე, როგორ მიიგრაგნებიან ხეობაში ლეგიონ-
ნები, გეგონება, უზარმაზარი ქერცლიანი გველეშაპი იკლავებაო.

ნევიტა. აი, ესენი, ზუსტად ჩვენ ქვემოთ, ცხვრის ტყაუტები რომ მოუხხამთ, სკვითები
არაან.

იულნიანი. მშიერი მგლებივით არა ყმუიანი!

ნევიტა. ეს მათი ხაომარი სიმღერაა, მბრძანებელიო.

იულნიანი. ყმუილი უფროა, ვიდრე სიმღერა.

ნევიტა. იქ კი სომხები მიდიან. მათ თვით არშაკი მიუძღვის წინ.

იულნიანი. რომაელთა ლეგიონები აღბათ უკვე ველზე გავიდნენ... ყველა მეზობელი
ტომი დაუყოვნებლივ გვეყმო. (მხედართმთავრებს მიუბრუნდება.) ევფრატზე ათას ორას ხომ-
აღდს მოგუყარეთ თავი, რომლებიც მთელი ჩვენი საომარი საჭურვლითა და სურსათ-სანო-
ვაგით დავტვირთეთ. ახლა ღრმად ვარ დარწმუნებული, რომ ამ ფლოტს შეუძლია ძველი არ-
ხით გავიდეს ტიგროსში. მთელი ლაშქარი ხომალდებზე გადასხდება და შემდეგ ტიგროსის აღ-
მოსავლეთ ნაპირს აუყვება ისეთი სისწრაფით, რის საშუალებასაც საპირისპირო დინება მოგ-
ვცემს.

მითხარი, ორმიზდ, როგორ მოგწონს ეს გეგმა?

ორმიზდი. უძლეველო ბელადო, მე მხოლოდ ის ვიცი, რომ შენი ძლევაბოხილი წინამძღო-
ლბით კვლავ დავადგამ ფეხს ჩემს მშობლიურ მიწაზე.

იულნიანი. რა ბედნიერებაა იმაზე ფიქრი, რომ ამ სულმოკლე მოქალაქეებთან არავითარი
ურთიერთობა აღარ მოგიწევს. გახსოვთ, რა შიშჩამდგარი თვალეებით მოსდევდნენ ჩემს ეტლს,
როდესაც ქალაქს ვტოვებდი? „მალე დაგვიბრუნდი და მოწყალე იყავ ჩვენ მიმართ!“ — ბლა-
ოდნენ ისინი. აღარასოდეს დავბრუნდები ანტიოქიაში. ქირის დღესავით შემძულდა ეს უმა-
ღური ქალაქი. გამარჯვების შემდეგ ტარსოსის გავლით დავბრუნდები სამშობლოში. (მისნებ-
თან მიდის).

დასასრული. დასაწყისი იხ. „საუნჯე“ № 1, № 2.

რაო, ნუმა, შინც რა ამოიკითხე, რითი დამთავრდება ჩვენი ლაშქრობა?

ნუმა. ღმერთები გაფრთხილებენ და გირჩევენ, ნუ გადალაბავ შენი საბრძანებლის საზღვრებს.

იულიანე. ჰმ... როგორ განმარტავ ამას, მაქსიმე?

მაქსიმე. აო, როგორ: ღმერთები გირჩევენ დაიბურო და შემოიხტოცო მთელი ეს მიწა-წყალი, რომელზედაც გაივლი მაშინ საბრძანებლის საზღვრებსაც აღარ გადალაბავ.

იულიანე. ასე, განსაკუთრებული ყურადღების გამოჩენა გვმართებს უოუელგვარო მისნობის მიმართ, ვინაიდან მათ ძალზე ხშირად ორმაგი აზრი აქვთ. დიახ, ხანდახან გგონია თითქოს იდუმალ ძალებს სიამოვნებას ანიჭებს ის, რომ შეცდომაში შეიყვანონ ადამიანი, და ეს შეცდომა მით უფრო მძიმეა, რაც უფრო მნიშვნელოვანია საქმე. რამდენი ვინმე ცდილობდა ჩვენდა საზიანოდ განემარტა კარიბჭის ჩამოკვევა ჰიერაპოლისში სწორედ იმ დროს, როცა ქალაქში შევდიოდით, ასე რომ, ნანგრევებმა ქვეშ მოიყოლა და გასრისა ას ორმოცდათი ჯარისკაცი. მე კი ვამტკიცებდი და ახლაც ვამტკიცებ რომ ეს შემთხვევა ორმაგ წარმატებას გვიქადის. ჭერ ერთი, სპარსელთა სამეფოს განადგურებას და, მეორეც, უბადრუკ გალილეველთა დაღუპვას. რადგან, ისიც ვიკითხოთ, ვინ იყვნენ ეს სვედავსილნი? გალილეველნი, დასჯის მიზნით რომ გაამწესეს ჯარისკაცებად და ფეხები უკან რჩებოდით, ისე უზარებოდით ომი, ამიტომაც წინასწარვე განწირულნი იყვნენ საიმისოდ, რომ ესოდენ მოულოდნელად და უსახელოდ დაესრულებინათ თავიანთი სიცოცხლე.

იოვიანე. მოწყალეო ხელმწიფეო, ავერ შეწინავე რაზმთა წინამძღოლი მოდის.

უმცროსი მხედართმთავარი ანიანე (მარჯვენა მხრიდან შემოდის). ხელმწიფეო, შენ მობრძანე მომეხსენებინა ყოველივე უჩვეულო, რაც გზაში შეგვემთხვეოდა, ანდა რასაც შევეუბრებოდით...

იულიანე. დიახ, გობრძანე. მერედა, რა მოხდა დღეს?

ანიანე. ორი უჩვეულო რამ შეგვემთხვა. მობრძანებელო, ორივე შეიძლება მომავლის წინასწარ მაცნე ნიშნებად იქნეს მიჩნეული.

იულიანე. აბა, გვითხარი, ანიანე!

ანიანე. ჭერ ერთი. ჩემო მობრძანებელო, სოფელ კანტუს გავცდით თუ არა, კალიდან გამოვარდა უზარმაზარი ღომი და ჩვენს ჯარისკაცებს შემოუტია. რომლებმაც ისრები დააყარეს და მოკლეს.

იულიანე. ა!

სოფისტობი. რა ბედნიერი ნიშანია!

ორმინდი. მეფე საკორი სამეფოს ღომს უწოდებს თავს.

ნუმა (საკუთრებელის წინ მისნობაში დაბრუნდა). დაბრუნდი, დაბრუნდი, იმპერატორო იულიანე!

მაქსიმე. წარბშეუხრელად გახწიე წინ, ძლევაამოსილო!

იულიანე. დავბრუნდე? ამის შემდეგ? როგორც ეს ღომი დაეცა კანტუსთან, ისე დაეცემა ჩვენი ისრებით სამეფოს ღომიც, ან იქნება არ შემიძლია მაგალითები მოვიხმო წარსულიდან, რომლებიც საშუალებას მომცემენ, ჩვენდა სასიკეთოდ განემარტო ეს ნიშანი? ნუთუ საჭიროა შევახსენო ესოდენ განათლებულ ხალხს, რომ სანამ იმპერატორი მაქსიმილიანე საბოლოოდ დაამარცხებდა სპარსეთის მეფე ნარსესს, მთელი რომაული ლაშქრის თვალწინ მოკლულ იქნა ღომი... და კიდევ ვებებრთელა ტახტი? (ანიანე...)

მეორეზე რაღას იტყვი? თუ არ ვცდები, ორი ნიშანი ახსენე.

ანიანე. მეორე უფრო საეჭვოა, მობრძანებელო. შენი საომარი ცხენი ბაბილონისი შევკაშმეთ და შენი ბრძანებისამებრ წინ გავივდეთ. რათა მთის გადაღმა ფერდზე დაგლოდებოდა. ამავ დროს იქვე მოერეკებოდნენ ჯარისკაცებად გამწესებულ გალილეველებს, უზარმაზარ ტვირთს მოათრევდნენ და ძლივსლა მოლასლასებდნენ, ასე, რომ იძულებულნი შევიქენით მათრახებით შეგვეხურებინა ისინი. მათ კი ცის მიმართ აღაპურეს ხელი და, თითქოს მათრახების რტყამა შევბა მოგვარათ და მოუფონათო, ერთხმად ამღერდნენ თავიანთი ღმერთის სადიდებლად. ამ მოულოდნელ ხმაურზე ბაბილონისი დაფრთხა, უაღრუხე შედგა, გადაყირავდა და თავისი ოქროს აკაშმულობით ტალახში ამოისვარა.

ნუმა (სამსხვერპლოს წინ). იმპერატორო იულიანე დაბრუნდი, უკან, დაბრუნდი!

იულიანე. ჩემზე გაბოროტებულმა გალილეველებმა განზრახ ჩაადინეს ეს, მაგრამ თავისდაუნებურად მოგვეცეს ნიშანი, რომელსაც აღტაცებით მივხსალმები. დიახ, როგორც დაეცა

ბაბილონიოსი, ისე დაეცემა ბაბილონიც, სამუდამოდ დაჰკარგავს თავის სიმდიდრესა და დიდებას!

პრისკაუსი. რა ბრძნული განმარტებაა!

პატრონი. ვფიცავ, ღმერთებს, მართლაც ბრძნულია!

სხვა სოფლისტები. რა თქმა უნდა!

იულიანი (ნევიტას). ლაშქრობა დასახული გეგმით გრძელდება. მე კი ვიფიქროვ, დაიშლება ბუღი რომ ვიყო, მინდა კიდევ შევწირო მსხვერპლი და დასტურის მაუწყებელ ნიშნებს დაველოდო.

თქვენ კი, ეტრუსკელო ოინბაზებო, რომელთა ჩამოსაყვანად ამდენი ხარჯი გავიდე, იცოდეთ, ერთ დღესაც აღარ გაგაჩერებთ ჩემს ბანაკში, სადაც ჭარისკაცებს თქვენი წყალობით მხოლოდ მხნეობა ღალატობთ. გეუბნებით, არა გაგეგებათ რა იმ ურთულესი ხელოვნებისა, რომელსაც მიხდევთ, რა წარმოუდგენელი თავხედობაა! კინწისკვრით გაყარეთ ეს უკეთურნი! თვალთ აღარ დამენახონ!

ჭარისკაცები ხელმარცხნივ მიერეკვებიან მისნებს.

ბაბილონიოსი დაეცა. ლომი ჩემმა ჭარისკაცებმა მოკლეს. მაგრამ ეს ჭერ კიდევ არ გვიმუდავნებს ამას. თუ იღუმაღ ძალთა რანაირი შეწევნის იმედი შეიძლება გვქონდეს. ღმერთები რომელთა ბუნებაც კეშმარიტად გონებაშიუწვდომელია, ხანდახან თიოქოს — გავკადნიერდები და ვიტყვი — თვლემენ, ან სულაც თავს იკავებენ ადამიანთა საქმეებში ჩარევისაგან. ჩემო ძვირფასო მეგობრებო, სწორედ ასეთი ძნელბედობის დრო გვიდგას ახლა. დიახ, ჩვენ მოწმენი გავხდით იმისა, რომ ზოგიერთმა ღვთაებამ ხელი არ შეუწყო იმ სასიკეთო ღონისძიებათა განხორციელებას, რომლებიც თვით მათვე მოუხვეჭდნენ დიდებასა და პატივს.

მაგრამ ვინ მოგვცა იმისი ნება, რომ უკვდავი განვსაჭოთ? იქნებ საჩუაროს გამრიგენი დროდადრო თავიანთ ძალაუფლებას გადასცემენ ადამიანებს, თუმცა ეს, რაღა თქმა უნდა, სრულიად არ ამცირებს მათ მნიშვნელობას, რადგან ვის, თუ არა ღმერთებს, უნდა ვუმაღლოდეთ იმას, რომ შეგარდმო ნიჭით ცხებული და ღვთაებრივი ძალმოსილებით მორჭმული კაცი — თუკი საერთოდ წარმოსადგენია ამნაირი კაცის არსებობა, — შეიძლება ათასში ერთხელ მაინც მოგვევლინოს ამქვეყნად?

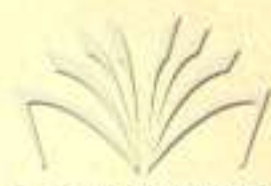
პრისკაუსი. ო, ჩვენო უებრო მბრძანებელო, განა თვით შენი საკუთარი საქმენი თვალნათლივ არ მოწმობენ ამას?

იულიანი. არ ვიცი, პრისკუს, უფლება მაქვს თუ არა, ესოდენ დიდი მნიშვნელობა მივანიჭო ჩემს საქმეებს. რაც შეეხება იმას, რომ გალილეველები ამნაირ კაცად ოვლიან ებრაელ იესო ნაზარეტელს, პირადად მე ეს ამბავი სასაცილოდაც არ მყოფნის, ვინაიდან გალილეველები სასტიკად სცდებიან, რასაც ექვშეუვალად დავამტკიცებ მათ წინააღმდეგ მიმართულ ჩემს თხზულებაში. ნიმუშად კი დავსახავ პროფეტეს, ამ დიდებულ გმირს, რომელმაც უფრო მეტი სიკეთე მოუტანა ადამიანებს, ვიდრე, როგორც ჩანს, მათთვის იმეტებდნენ უკვდავი, რისთვისაც დიხილი იქნა, ათასგვარი დამცირებისა და შეურაცხყოფის ატანა მოუხდა, წარმოუდგენელი ტანჯვა-წამება დაითმინა, სანამ ბოლოს და ბოლოს, შერაცხილ არ იქნა ღმერთების ხომლში, რომე ესაც, კაცმა რომ თქვას, ყოველთვის ეკუთვნოდა. და განა იგივე არ ითქმის მერაკლეს, აქილევსისა და ბოლოს ალექსანდრე მაკედონელის მიმართაც, ვის საგმირო საქმეებსაც ზოგიერთნი ნაწილობრივ უკვე აღარებენ გალიაში ჩემ მიერ მოპოვებულ გამარჯვებებს და მით უფრო თამამად შეადარებენ იმ გამარჯვებას, რომელსაც ამ ლაშქრობისას მოვიპოვე.

ნევიტა. ჩემო მბრძანებელო, აი, ჩვენ ქვემოთ უკანასკნელი რაზმები გამოჩნდნენ, — უკვე დროა.

იულიანი. ახლავე, ნევიტა, მაგრამ ჭერ იმას გიამბობთ, რა საოცარი სიზმარი ვნახე წუხელ. მეხიზმრა, ვითომ ჩემ წინაშე იდგა პატარა ბავშვი, რომელსაც ერთი მდიდარი კაცი სდევნიდა. ეს კაცი ურთიკვი საქონლის პატრონი იყო, მაგრამ თავიანთს არ სცემდა ღმერთებს.

ამ შორსტმა კაცმა პატარა ბაღღს მშობლები და ახლობლები ამოუწყვიტა. მაგრამ ზევსს შეებრაღა ობოლი და მტარვალის დევნიხაგან დაიცვა.

ათენასა და აპოლონის მფარველობით წამოიზარდა ეს ჩვენი ობოლი და საუცხოო ქაბუ-
კი დაღვა.

შერე მესიზმრა, ვითომ ქაბუკმა ქვაზე მიდო თავი და ღია ცის ქვეშ ჩაეძინა.

მაშინ უმაწვილი კაცის სახით ჩამოეშვა ციდან ჰერმესი, მძინარეს თავზე დააღვა და უთ-
ხრა: „წამოდი და გიჩვენებ უზენაესი ღმერთის სავანეს“.

ფრიალო კლდის ძირას მიიყვანა ქაბუკი და იქ დატოვა. შეეშინდა მკვლელების
ფრქვევითა და ხმამაღალი დაღადისით შეწევნა შესთხოვა ზევსს, და, აბა, ციდან ჩამოეშვენენ
ათენა და ჰელიოსი, მიწის გამრიგე, მაღალი მთის მწვერვალზე იყვანეს ქაბუკი და უჩვენეს
მისი სამკვიდრო.

ეს სამკვიდრო კი მთელი დელამიწის ზურგი აღმოჩნდა, ზღვიდან ზღვამდე და მათ იქითაც.
მაშინ მათ უთხრეს ქაბუკს, ყოველივე ეს შენი იქნებაო, და სამი რჩევა მისცეს მას: ნუ
იძინებ, როგორც ეძინათ შენს ნათესაეებს; ნუ ისმენ პირმოთნეთა რჩევას, და ბოლოს ღმერ-
თების დარად თაყვანი ეცი მათ, ვინც ღმერთებსა პგვანან. „გახსოვდეს — უთხრეს გამოთხ-
ოვებისას, — რომ შენა გაქვს უკვდავი სული, რომელიც ნეტარი ღმერთების სავანისგან იღ-
ებს დახაბამს. მისდევ ჩვენს რჩევას და შენ იხილავ უკვდავთა შამას და ჩვენსავით ღმერთად
იქცევი“.

პრინსტონი. რა არის ამასთან შედარებით ან მიხნობა ან მკითხაობა?

პიტრონენი. არა მგონია გადავაჭარბო თუ იმედს გამოვთქვამ, რომ ბელაჩერის ქალღმერ-
თი ორჭერ შაინც ჩაუიქრდება, ვიდრე იმნაირ გადაწყვეტილებას მიიღებდეს, რომელიც შენს
ზრახვებს არ ეთანხმება.

იულიანე. ჩვენ ვერ გავბედავთ დაბეჭითებით ვამტკიცოთ, რომ ესოდენ უჩვეულო პა-
ტივის ღირსად გვცნობენ ღმერთები მეორე მხრივ, ეს სიზმარი მაინც წინასწარმეტყველურ
ხილვად მიმაჩნია, თუმცაღა ჩემი ძმა გაქსიმე — ყოველგვარი მოლოდინის საპირისპიროდ —
თავისი დუმილით უსიტყვოდ გვეუბნება, რომ არც ჩემი სიზმარი მოსწონს და არც ჩემს მიერ
მის გადმოსაცემად მოძებნილი ფორმა. რა გაეწუბა, ამასაც უნდა შევურიგდე. (გრაგნილს
ამოიღება).

აი, იოვანე, დღეს დილაუთენია, ჭერ კიდეც სარტყელზე მწოლარემ ჩაწერე ეს ჩემი სი-
ზმარი. აიღე, გამრავლე და ქარისკაცებს ჩამოურიგე. ძალიან დაღ მნიშვნელობას ვანიჭებ
იმას, რომ ესოდენ სახიფათო ლაშქრობის დროს ქარისკაცები მშვიდად იყვნენ თავიანთი ბედ-
იბლების გამო, რომელიც მათი ბელადის ხელთაა და ამიტომ უყოყმანოდ უნდა ემორჩილებო-
დნენ ყველაფერში, რამაც შეიძლება გადაწყვიტოს ბრძოლის შედეგი.

იოვანე გვედრები, ჩემო მბრძანებელო, მე ნუ დამავალებ მაგას.

იულიანე, ვითომ რატომ?

იოვანე. იმითომ, რომ ხელს ვერ შეგიწუბ იმ საქმეში, რომელიც ქეშმარიტებას არ
შეესაბამება... მომისმინე, ჩემო უებრო მბრძანებელო! ვანა შენს მეომრებს შორის მოიძებნე-
ბა თუნდაც ერთი კაცი, უყოყმანოდ რომ არ მოგანდოს თავისი ბედი? ვანა გალიის საზღვარ-
ზე, მტრის ძალების სიჭარბისა და რიცხოზობრივი უპირატესობის, ისევე როგორც ათასგვარი
დაბრკოლების მიუხედავად, უფრო ბრწყინვალე გამარჯვებები არ მოიპოვე, ვიდრე შეიძლე-
ბა დაიქაღოს ჩვენმა ნებისმიერმა მხედართმთავარმა?

იულიანე, როდინდელ ამბავს იხსენებ?

იოვანე. ყველას კარგად მოეხსენება, როგორ გწყალობდა და გიღიმოდა ბედი მთელი
ამ ხნის განმავლობაში. განსწავლულობით ყველა მოკვდავს აღემატები და მკვერმეტყულების
ხელოვნებაშიც ერთ-ერთი პირველთაგანი ხარ.

იულიანე, შერედა, მიუხედავად ამისა...

იოვანე. მიუხედავად ამისა, შენ მხოლოდ ადამიანი ხარ, ჩემო მბრძანებელო; ხოლო
შენს სიზმარს რომ აცნობ ლაშქარს, იმ აზრის გავრცელება გსურს, თითქოს ღმერთი იყო, და
სწორედ ამ საქმეში არ შემიძლია შეგიწუხო ხელი.

იულიანე, რას იტყვი, ჩემო მეგობრებო, როგორ მოგწონთ ამ კაცის სიტყვები?

კიტრონი, იმდენადვე თავბედური სიტუებია, რამდენადაც უგუნური.

იულიანი. ხომ არ დაგავიწყდა, ჩემო სიმართლისმოყვარე იოვიანე, რომ იმპერატორ ანტონინუსს, მეტსახელად „ღვთისმოსავს“, საგანგებო ტაძარში და რომის ფორუმზე უცდელი ღმერთების დარად აღიდებდნენ და თაყვანს სცემდნენ. და არა მარტო მას, არამედ მის მრუდლეს ფაუსტინასაც. ისევე როგორც სხვა იმპერატორებს ანტონინუსამდეც და მის შემდეგაც.

იოვიანი. ვიცი, მბრძანებელო, მაგრამ ჩვენს წინაპრებს არ ღირსებია კეტსმარტუნის ნათელი.

იულიანი (დიდხანს აკვირდება ბასრი და გამჭოლი მხეროთ). აჰ, აი, თურმე სად მარხია ძაღლის თავი, იოვიანე!

ერთი ეს მითხარი. გუშინ, შეღამებისას, მსხვერპლს რომ ვწირავდი, შენ ხომ პატაკით შემოხვედი სწორედ იმ დროს, როცა წმინდა წყალს ვისხამდი ხელზე, რათა ზვარაკის სისხლი ჩამომერცხა.

იოვიანი დიახ, მბრძანებელო...

იულიანი. ძალიან ვჩქარობდი და ამ ფაციფუცში ჩემდა უნებურად რამდენიმე წვეთი შემოგაშენე. შენ კი გველნაკბენივით იხკუპე უკან, თითქოს მხეფებმა ტანისამოსი წაგიბილწესო.

იოვიანი. ჩემო მბრძანებელო... მაშასადამე, ეხეც შენიშნე?

იულიანი. შენ კი გინდოდა, რომ არ შემენიშნა?

იოვიანი. დიახ, ხელმწიფეო. ვინაიდან ეს მხოლოდ მე მეხება და კიდევ ერთ კეშმარიტ ღმერთს.

იულიანი. შენ გალილეელი ხარ?

იოვიანი. ხელმწიფეო, შენ თვითონ გამგზავნე იერუსალიმში, და მე ჩემი თვალით ვიხილე უველაფერი, რაც იქ მოხდა. მას მერე ბევრს ვფიქრობდი, ქრისტიანების წიგნებს ვკითხულობდი, სასაუბროდ ვიწვევდი მრავალ მათგანს და ბოლოს და ბოლოს იმ დასკვნამდე მივედი, რომ სწორედ მათი მოძღვრება გვიმუდავებს ღვთაებრივ კეშმარიტებას.

იულიანი. ეს რა მესმის? გამაგებინეთ, რა ხდება? აი, რარიც გადამდებია და სადამდის უწევს სიშლეგე! ჩემი ახლობლები... ჩემი საკუთარი მხედართმთავრები უნდა გამიდგნენ?

იოვიანი. პირისპირ დამაყენე შენი მტრების წინაშე, მბრძანებელო და დაინახავ, რა ხარულით მივაგებ კეისარს კეისრისას.

იულიანი. მაინც რას?..

იოვიანი. სისხლს და სიცოცხლეს.

იულიანი. სისხლი და სიცოცხლე არ კმარა! თუ მბრძანებელი ხარ, ადამიანის სულსა და ნებაზე უნდა მბრძანებლობდე. და აი, იესო ნაზარეველი სწორედ აქ მედობება გზაზე, ძალაუფლებას მეცხილება.

ხომ არ გგონია, რომ შენს დასჯას ვაპირებ, იოვიანე? ისინი, ვისაც ახლა მიემხრე, უდიდეს ბედნიერებად მიიჩნევენ ამას. რადგანაც სიკვდილით დასჯის შემდეგ წმიდა მოწამეთა შორის შეირაცხებით; ასეა, არა? განა ამნაირად არ განადიდეს ყველა, ვინც მათი სიშლეგისათვის დავსაჭე, უფრო სწორად, იძულებული ვიყავი, დამესაჯა?

შეწინავეთა რაწმში გიკრავ თავს! ამას იქით შენი დანახვაც აღარ მინდა. შეიძლება ასე მიღალატო და შენი ორგულობა ორმაგ მოვალეობასა და ორ სამეფოზე ფუჭი ლაქლაქით შენიღბო? სპარსეთის მეფის გარდა ბევრი სხვა მეფეც იწვნევს კისერზე ჩემს ყულფს.

შეწინავეთა რაწმშია შენი ადგილი, იოვიანე!

იოვიანი. ჩემს ვალს ყველგან მოვიხდი, მბრძანებელო! (ხელმარჯვნივ გადის.)

იულიანი. არავის ავამღვრევიანებთ ამ ნათელ დილას, რომელიც ესოდენ სასიკეთო ნიშნით დაიწყო. უდრტინველად ავიტანთ ამასაც და ბევრ სხვა რამესაც... ლაშქარს მაინც გააცნან ჩემი სიწმარე. ჩემო პრისკუს, შენც, კიტრონი, და თქვენც, ჩემო მეგობრებო. ეცადეთ ღირსეულად აღასრულოთ ეს საპატოო ვალი.

სიფრისტები ამაზე დიდი ბედნიერება რაღა იქნება? (გრაგნილს ჩამოართმევს იულიანს და ხელმარჯვნივ გადის.)

იულიანი. ერთსა გთხოვ, ორმიზდ, ეჭვი ნუ შეგეპარება ჩემს ძლიერებაში, თუმცა ერთი შეხედვით ისე ჩანს, თითქოს აქ ყველა დამთხვეულს თავისი გააქვს. წადი შენც წადი, ნევიტა, და თქვენც, მეგობრებო, ყველამ თქვენ-თქვენს საქმეს მიხედეთ. მე ცოტა მოგვიანებით მოვალ, როცა მთელი ლაშქარი დაბლობზე მოიყრის თავს.

იმპერატორია და მაქსიმუს გარდა ყველანი ხელმარჯვნივ გადის.

ერთისა და მისთვის დაეტოვებინა უველაფერი, სწორედ ის იქნებოდა ერთადერთი მდიდარი და-
ტაკთა შორის.

იულიანე. ამაზე უარეს შედეგებს ვერც იპოვიდი. სიმდიდრე ვინ მომავსება? განა სათი-
თაოდ არ დაიტაცეს და მიისაკუთრეს უველაფერი, რისი მფლობელიც უნდა უოფილყო სამ-
უაროს მბრძანებელი და რაც სხვებივით ცალ-ცალკე კი არა, მთლიანად და განუყოფლად
მხოლოდ მას უნდა რგებოდა წილად? ო, რარიღ დანაწევრებულია უოველგვარი ქონება!
რა დაქუცმაცებულია უველა სულიერი ძალა! განა ლიბანიოსს მკვერმეტუველებს ქვეშევრდობა
უებრო უნარი არ მიბმადლა განგებამ, რის გამოც მას ერთსულოვნად აღიარებენ რიტორთა
შეფედ? განა შენ, ჩემო მაქსიმე, სრულად არა ფლობ იდუმალი სიბრძნისმეტუველების არა-
ნაკლებ იდუმალ ძალას? ანდა ავიღოთ, თუნდაც ის დამთხვეული აბოლინარიოს ანტიოქიელი,
ვისი ზეშთაგონებისა და პოეტური ნიჭის ძალა იმდენად უჩვეულოა, რომ მე მისდამი შურის
მეტი სხვა აღარა დამჩენია რა, ახლა გრიგოლ ნაზიანზელს აღარ იკითხავ, ვისი მძლეთამძლე
ნებისყოფაც იმდენად უდრეკია, რომ ბევრი ჩვენი თანამემამულე მეტსახელად უწოდებს
„დიდს“, რაც აქარად არ შებფერის იმპერატორის ქვეშევრდომს, და რაც კიდევ უფრო უც-
ნაურია, ამავე მეტსახელით იხსენიებენ გრიგოლის მეგობარს ბახილ კესარიელსაც, კაცს, რო-
მელსაც ბაღლივით ჩვილი გული და ქალწულივით ნაზი სახის ნაკვთები აქვს, თანაც ცხოვ-
რების ასპარეზზეც კი არ გამოდის, კარჩაკეტილად ცხოვრობს მთელი სამუაროსაგან მოწყვე-
ტილ თავის პაწაწინა მამულში, განდევნილი კუნძული დაუხურავს და სულ რამდენიმე კაც-
თან თუ აქვს ურთიერთობა, აგრეთვე თავის დასთან და სხვა ქალებთან, რომლებსაც ღვთის-
მოსავეებად და წმინდანებად თვლიან. მაგრამ ვისი გავლენა შეედრება ამ გალილეელი და-ძმი-
სას, იმ წერილების წყალობით, რომლებსაც იბინი დროდადრო უგზავნიან თავიანთ თანამო-
რწმუნეთს უველაფერი, თვით განდევნილობაცა და განმარტობაც ჩემი ძალაუფლების საპი-
რისპირო ძალად იქცევა! მაგრამ უველაზე საშიში ჩემთვის მაინც ის ჭვარცმული იუდეველია.

მაქსიმე შენც ადექი და განუდექ ამ დაქუცმაცებულსა და დანაწევრებულ ძალმოსილე-
ბას, მაგრამ ნუ გექნება იმისი იმედი, რომ დათრგუნავ მემამბოხეებს, ოუკი მათთვის უცნობი
მბრძანებლის დესპანად ან მხედართმთავრად წარსდგები იმათ წინაშე. მოვედ და იმოქმედე
მხოლოდ შენი სახელით, იულიანე! განა იესო ნაზარეველი სხვის მოცაქულად მოგველინა? განა
სახალხოოდ არ განაცხადა, მე ვარ ის, ვინც წარმომგზავნაო? ქვეშარიტად, შენშია უამთა და-
სასრული, შენ კი ამას ვერ ხედავ. განა თავის შეუმცთარ თითს შენ არ მოგაპრობს უველა
მისანი, მოგვი, ქურუმი? განა შენვე არ გასახელებს მისნობის უველა ნიშანი? დედაშენის
სიწმარო ხომ არ გაგახსენო?

იულიანე რომელი? ვითომ აქილევსი რომ შვა?

მაქსიმე. ან იქნებ იმის შეხსენება გვირდება, რომ ბედნიერება თითქოს არწივის ურთე-
ბით მიგაქროლებდა ცხოვრების მღელვარე, ათასგვარი ხიფათით სავსე და ბობოქარი ზღვის
თავზე? ვინა ხარ შენ, ხელმწიფეო? იქნებ მკვდრეთით აღმდგარი აღექიანდრე, აღრე ქერ კი-
დეც უნდელი და უმწიფარი, ახლა კი უკვე მოწიფული და თხემით ტერფამდე აღქურვილა,
რათა დაასრულოს დიადი საქმე?

იულიანე მაქსიმე!

მაქსიმე. კაცობრიობის ცხოვრებაში, დროის განსაზღვრულ შუალედების შემდეგ, ვილ-
აც მკვდრეთით აღმდგარი გამუდმებით ევლინება ქვეყნიერებას. ისა ჰგავს მხედარს, წრეში
რომ დააქენებს გაუხედნავ ცხენს, თავს ვერ იმაგრებს და ძირს ვარდება, გადის დრო და მხე-
დარი კვლავ ზურგზე ექცევა ცხენს, უფრო თამამი, გამოცდილი და გამობრძმედილი. მაგრამ
ბედაურის დაურვება შეუძლებელია და, ვინ იცის, მერამდენედ, კვლავ მეორდება იგივე სუ-
რათი — სულ სხვადასხვა სახით მოდის მხედარი, შედეგი კი უოველთვის ერთი და იგივეა:
მხედარი ძირს აგდია, ცხენი კი თავაწყვეტილი მიგელავს თავისი გზით, და ასე გრძელდება
დღევანდელ დღემდე. ასეთია განგების ნება: ის უნდა ჩამოვარდნილიყო ღვთისდარი კაცის
სახით — ედემის ბაღში, მსოფლიო სახელმწიფოს დამარსებლის სახითაც და იგივე ბედი
სწეოდა უფლის სასუფეველის მთავრად მოვლენილს, ვინ იცის, კიდევ რამდენჯერ მოგვევლინე-
ბა, კიდევ რამდენჯერ გამოჩნდება ჩვენ შორის, ვერავისგან ვერ შეცნობალი.

რა იცი, იულიანე, შენ თვითონ იუავი თუ არა მასში? მე ვგულისხმობ იმას, ვისაც დღეს
ხდენი.

იულიანე (ჩაფიქრებით გახედავს სივრცეს). ვინ ამოხსნის ამ გამოცანას?

მაქსიმე. ის ძველი წინასწარმეტუველებაც ხომ არ გაგახსენო, რომელსაც დღეს ხელახლა
იმეორებენ? მაშინ ითქვა, გალილეელის მეუფება იმდენ წელს გასტანს, რამდენი დღეც არის

წელიწადში. ორი წლის შემდეგ ხამას სამოცდახუთი წელი შესრულდება იმ დროიდან, როცა ბეთლემში დაიბადა იესო ქრისტე.

იულიანე. შენ გწამს ეს წინასწარმეტყველება?

მაქსიმე, მე გწამს მომავალი.

იულიანე. ისევ გამოცანა!

მაქსიმე. მე გწამს თავისუფალი აუცალებლობა!

იულიანე. ეს გამოცანა კიდევ უფრო ბნელია და ბუნდოვანი!

მაქსიმე. იცი, იულიანე? როცა სამყაროელი ხაერცის სიყაროელეში იგრაგნებოდა ქაოსი და იაქვე ერთადერთი იყო, — იმ დღეს, როცა მან. იუდეველთა ხალხით წერილის თანახმად, ხელის აქნევით ბნელისაგან გამოიყო ნათელი, ხოლო წყლისაგან — ხმელი, დიახ, იმ დღეს დიადი შემოქმედის ძალმოსილება უფრო უსაზღვრო და უსასრულო იყო, ვიდრე ოდესმე.

მაგრამ დედამიწაზე ადამიანის მოვლინებასთან ერთად ქვეყნიერებას მოევლინა ურიცხვი სხვადასხვა ნებაც, ადამიანებმაც, ცხოველებმაც და მცენარეებმაც, წარადიული კანონების თანახმად, დაიწყეს თავიანთ მსგავსთა შექმნა. წარადიული კანონებითვე დასაზღვრული მნათობთა წრებრუნვა ცის უსასრულო თაღზე...

სინანულმა ხომ არ შეიბურო იაქვე? უველა ძველი თქმულება გვიხატავს მონანულ შემოქმედს.

მან თვითონვე ჩახლო თავის ქმნილებაში თვითშენახვის უცვლელი კანონი, ქმნილებას თავისი თავის შენახვა სურს და კიდევ ინახავს.

მაგრამ ორი განკერძოებული სამეფო გამოუღმებით ეომება ერთიმეორეს. სადაა სამყაროს მბრძანებელი, სადაა ო რ ა დ ი, რომელიც შეარიგებს მათ?

იულიანე (წინ იყურება). ორი წლის შემდეგ... უველა ღმერთი უქნადაა... და მათ უკან არა დგას არავითარი ძალა, რომელიც თუნდაც ჭიბრით წინ აღუდგებოდა ჩემს ზრახვებს.

ორი წლის შემდეგ? ორ წელიწადში მთელ დედამიწას დავიმორჩილებ.

მაქსიმე, რას ამბობ, იულიანე?

იულიანე. მე ახალგაზრდა ვარ, ძლიერი, ჯანდონით სავსე. მე მინდა დიდხანს ვიცოცხლო, მაქსიმე. (ხელმარჯვნივ გადას).

მაქსიმე უკან მიჰყვება.

მთაგორიანი, ტყით დაფარული ადგილი, ხეებს შორის მდინარე მიედინება. მალეობზე პატარა სახლი დგას მზის ჩასვლის დროს. ბორცვებს შორის, მარცხნიდან მარჯვნივ, რაზმები მიდიან. განდგეგლის სამოსლით მოსილი ბასილი კამარნილი და მისი და მბარკინე გზის პირას დგანან და ჯარისკაცებს, რომლებმაც წყურვილისაგან პირი უშრებათ, წყალსა და ხილს აწვდიან.

მბარკინე, შეხედე, ბასილი, ამ საცოდავებს: ვერ იტყვი, რომელი უფრო ფერმკრთალია, გამხდარი და გამოფიტული.

ბასილი. მერედა, რამდენი ჩვენი ქრისტიანი ძმაა მათ შორის! ვაი შენ, იმპერატორო იულიანე! ეს მისი ახალი ჩანაფიქრი უოველგვარ წამებასა და სატანჯველზეც უარესია. ვის წინააღმდეგ მიჰყავს თავისი ურდოები? უმალ ქრისტიანების ვინემ სპარსთა მეფის წინააღმდეგ.

მბარკინე. ნუთუ მართლა ფიქრობ, რომ ამ საშინელების ჩადენა შეუძლია?

ბასილი. დიახ, მაკრინე, სულ უფრო ცხადად ვხედავ, რომ დარტყმა ჩვენ წინააღმდეგაა მომართული. მას განზრახული აქვს ხალხს დაავიწყოს უველა მარცხი, რაც ანტიოქიაში განიცადა, შეუშოვარი წინააღმდეგობა და დამცირება თუ შეურაცხყოფა, რაც თავისი უკეთური საქმის სანაცვლოდ იწვნია. განზრახული აქვს და კიდევაც განახორციელებს ამას. მისი გამარჯვება უველაფერს ამოშლის ადამიანთა მეხსიერებიდან. ასეთია კაცის ბუნება: მის თვალში ბედნიერება უველაფერს ამართლებს და უმრავლესობა უოველთვის ქედს იტრის ძალის წინაშე.

მბარკინე (მარცხნივ ახედება). ახალ-ახალი ურდოების უანგარიშო, ურიცხვი...

გზანუ ახალი რაზმები მოაბიჭებენ. დაღლილობისაგან გამოფიტული ერთი ახალგაზრდა ჯარისკაცი გზის პირას ეცემა.

ანისტავი (წოხს ურტყამს). ადექი ადექი-მეთქი ძაღლო!

მბარკინე (მათკენ მიეშურება). ნუ ურტყამ, ნუ!

ჯარისკაცი. მირტყას, მირტყას. წამება ნეტარებაა!

მხედარმთავარი ამიანე (უახლოვდება). რატომ შევჩერდით? აა, ისევ ისაა?.. ვითომ მართლა აღარ შეუძლია?

ანისტავი. აბა რა ვიცო, ბატონო, უოველი ფეხის ნაბიჯზე კი ეცემა და...

ქართული
ბიბლიოთეკა

მამაკრინე, მოწყალება მოიღეთ ვინაა ეს უბედური?.. აი, ხილის წვენი; მიირთვი, ძალას მოგცემს... ვინაა, ბატონო ჩემო?

ამინანი, კაპადოკიელია, ერთი იმ შეცთომილთაგანი, ანტიოქიაში აფროდიტის ტაძარი რომ იდგარბიეს.

მამაკრინე, აა, ერთ-ერთი წამებუღი?

ამინანი, იქნებ წამოდგი, აგათონი.. შეცოდება ეს უბედური, ისე საშინლად წამებუღი რომ ვერ აიტანა და მას შემდეგ თავის ჰკუაზე აღარაა.

აბათონი (დგება). არაფერია, გაუძლებ. ისიც უნდა მოგახსენოთ, რომ ჩემს ჰკუაზე ვარ.. მირტყით, მირტყით, მირტყით. — წამება ნეტარებაა!

ამინანი (ასისთავს). წინს დროის დაკარგვა არ შეიძლება!

ანისთავსი (გარისკავენს). წინ, წინ!

აბათონი, ბაბილონისი დაეცა... მალე დაეცემა ბაბილონელი მემრუშეც, კანტუს ლომი მოკლეს... მალე მოკლავენ გვირგვინოსან ლომსაც!

ქრისტეან ქარისკაცებს ხელმარცხნივ მიერეკებიან.

ამინანი (ბასილს და მაკრინეს). უცნაური ხალხი ხართ: სცდებით და მაინც სიკეთეს თუ ხავთ. მაღლობელი ვარ წყალი რომ მიწოდებთ მწყურვალთ. იმპერატორის ხამსახური რომ არ მიკრძალავდეს, თავადაც მოხარული ვიქნებოდი. უკეთ მოვკცეოდი თქვენს მოყვასთ (ხელმარცხნივ გადას).

ბასილი, ღმერთმა გაკურთხოს, კეთილშობილო წარმართო!

მამაკრინე, ნეტა ვინაა ეს კაცი?

ბასილი არ ვიცი! (მარცხნივ ახედებს.) შეხედე, შეხედე! თვითონ იმპერატორი!

მამაკრინე, ისაა!

მარცხენა მხრიდან გამოჩნდება მხმდარქმისმამარი იულიანე; უკან სხმულის მცველნი მოჰყვებიან ანატოლიოსის წინამძღოლობით.

იულიანე (თავის მხლებლებს). რა? დავიღალე? განა ცხენის წაქცევა შემაჩერებს? ან იქნებ ფეხით სიარული ნაკლებ შემფერის. ვიდრე უჩიშო ცხენზე ამხედრება? დავიღალე? ჩემს წინაპარს უთქვამს, იმპერატორი თვით სიკვდილსაც კი ფეხზე მდგომი უნდა შეხვდესო. მე კი ვამბობ, რომ იმპერატორი არა მარტო სიკვდილის წამს, არამედ მთელი სიცოცხლის მანძილზეც უველასათვის მისაბამ სიმტკიცეს უნდა იჩენდეს. დიახ, მე ვამბობ, რომ... აა, მზას შუქსა ვფიცავ, თუ ეს ბასილი კესარიელი არ იყოს!

ბასილი (მღაბლად იხრება). შენი მონა-მორჩილი, ძღვევამოსილო მზრძანებელო!

იულიანე, რაც მართალია, მართალია, უკეთესი მონა-მორჩილი აღარ იქნება. (უახლოვდება.)

აი, თურმე როგორია ეს შენი ქოხი, ესოდენ სახელგანთქმული აქედან დაგზავნილი წერილებით! მთელ ქვეყანაში ამ ქოხზე უფრო მეტს ლაპარაკობენ, ვიდრე სიბრძნისმეტყველების კათედრებზე, თუმცა მათ აღსადგენად არც თავი დამიწოგავს და არც სახსარი, რომ ძველი დიდება დამებრუნებინა მათთვის... ეს ქალი აღბათ შენი დაა, მაკრინე! ასეა, არა?

ბასილი, დიახ, ხელმწიფეო.

იულიანე, ლაშაში ქალი ხარ და თანაც ჯერ კიდევ ახალგაზრდა, მაგრამ გავიგე, რომ ზურგი გიჭკვრია ცხოვრებისათვის.

მამაკრინე, ხელმწიფეო, მე ამ სოფელს ვაქცეე ზურგი, რათა შემეძინა საუკუნო სიცოცხლე.

იულიანე, ვიცნობ, ძალიან კარგად ვიცნობ თქვენს ცთომილებას. ერთვად იმაზე ობოლავთ, რაც ამქვეყნიური ცხოვრების მიღმაა და რაზედაც არავითარი წარმოდგენა არა გაქვთ. ხორცს რომ აკვდინებთ. ამით თქვენ კვლავთ უველა ადამიანურ ვნებას. და მაინც, მე გეუბნებით, რომ თქვენს საქციელში არანაკლები პატივმოყვარეობა გამოსკვივის, ვიდრე რაშიაც გნებავთ.

ბასილი, ნუ გგონია, ხელმწიფეო, თითქოს ბრმა ვიყო და ვერ ვამჩნევდე იმ საფრთხეს, რაიც თან ახლავს ამ ქვეყნისაგან განდგომას. ვიცი, რარიგ მართალია ჩემი მეგობარი გრიგოლი, როდესაც წერს, მე ვგრძნობ, რომ სუფლით განდევილი ვარ, თუმცა ხორციელად განდევნილი არა მჭვიაო. ისიც ვიცი, რომ ეს უხეში ხამოსი ბევრს ვერაფერს არგებს ჩემს სულს თუკი ჩემს დამსახურებად მივითვლი ამას.

მაგრამ მე სხვა თვალთ ვუყურებ საქმეს. განმარტოებით ცხოვრება ენით უთქმელ ნეტარებას მანიჭებს. — ესაა და ეს. მთელი ქვეყანა საზარელი ვნებების აღშია გახვეული, მაგრამ ჩემს მყუდრო სავანემდე ვერც მათი სიბილწე აღწევს და ვერც სიმახინჯე. აქ ჩემი ხორცი მალდდება ლოცვით, სული კი იწმინდება კრძალვითა და თავშეკავებით.

იულიანე. ო, ჩემო მცირედის მკმარო ბასილი, მე კი მგონია, რომ შენ რაღაც უფრო მეტისავენ ისწრაფი თუ მოთქმა-მოთქმას ვენდობით, შენს დას მაკრინეს უმაწილი ქალები შემოუტრებიან თავის გარშემო, რომლებიც ცდილობენ ყველაფერში მიჰბადონ მას, და თვით შენაც, ისევე როგორც შენს გალილეველ მასწავლებელს, თორმეტი კაცი დაგიმარაფებია, რას უპირებ მათ?

ბასილი. ქვეყნის მოთხავე მხარეს დავგზავნი, რათა საბრძოლველად აღსდგონ და განამტკიცონ ჩვენი მოყვასნი.

იულიანე. ამაქვს ესე იგი, ჩემ წინააღმდეგ აგზავნი მათ, მქვერმეტყველების ბასრი იარაღით აღჭურვილთ, კი მაგრამ, სად დაეუფლეთ მქვერმეტყველებას, ამ დიდებულ ბერძნულ ხელოვნებას? სად და ჩვენს სკოლებში მსტოვარივით შემოიპარე ჩვენს ბანაკში, კარგად დაწვერე ყველაფერი და ახლა ბოროტად იუენებ შენს ცოდნას, რათა მზაკვრულად ჩაგვცო ზურგში დანა.

იგი რას გეტყვი, ბასილი? მე შეტეს ველარ მოვიტყენ ამ უკეთურებას მტკიცედ გადაწყვიტა, ხელიდან გაგადებინათ იარაღი, იუთხეთ თქვენი მათე, თქვენი ლეკა და სხვა უცივი მქაბნელები, მაგრამ ამიერიდან გეკრძალებათ ჩვენი ძველი პოეტებისა და ფილოსოფოსების კითხვა და განმარტება, დიდ უსამართლობად მიმაჩნია ის, რომ კვლავინდებურად ეწაფებოდეთ ცოდნის იმ წყაროს, რომლის სიწმინდესაც თქვენი ბაგეებით ბლაღავთ და ამღვრევთ. ამიერიდან ჩვენს სკოლებში სიარულს ასევე ვუკრძალავ გალილეველ უმაწილკაცებსაც, რადგან რა ესაქმებათ იქ? მხოლოდ ის, რომ გაგვძარცვონ და ჩვენი საკუთრება მიითვიხონ, რათა შემდეგ ჩვენ წინააღმდეგ მომართონ ჩვენივე იარაღი!

ბასილი. ბელმწიფეო, ჩემს ყურამდე უკვე მოაღწია ხმებმა ამ უცნაური განკარგულების შესახებ, და მე სავსებით ვეთანხმები გრიგოლს, რომელიც წერს, რომ არავითარი განსაკუთრებული უფლება არა გაქვს, შენს საკუთრებად აცხადებდე ბერძნულ მქვერმეტყველებას და ბერძნულ სიბრძნეს, იმაშიც ვეთანხმები მას, რომ შენ იუენებ ანბანს, რომელიც, სხვათა შორის, იგვიპტელებმა გამოიგონეს, და ატარებ პორფირს, თუმცა მისი ხმარების წესი პირველად ტიროსელებმა შემოიღეს...

ესეც ცოტაა, შენ დაიპყრე ქალაქები და დაიმონე ხალხები, რომელთა ენაც არ გესმის და რომელთა ადათ-წესებისაც არა გაგეგება რა, და შენ ოული, რომ ამის სრული უფლება გაქვს, მაგრამ იმავე უფლებებით, რომლებითაც შენ სარგებლობ ამ ხილულ სამყაროში, უხილავ სამყაროში სარგებლობს ის, ვისაც შენ გალილეველს უწოდებ.

იულიანე. კმარა! ამის გაგონებაც არ მინდა ისე ლაპარაკობთ, თითქოს სამყაროს ორი მბრძანებელი მართავდეს, და თქვენი სიკერპით ცდილობთ გზაზე გადამდობით, ო, თქვე ტაკიმასხარებო! მკვდარს როგორ უპირისპირებთ ცოცხალს? მაგრამ მალე ყველაფერს გაიგებთ, ხომ არ გგონიათ, რომ საომრად სამზადისმა და ათასმა დავიდარაბან ხელი ამადებინა იმ თხზულებაზე, რომელსაც თქვენ წინააღმდეგ ვწერ და რომელზედაც ამდენი ხანია ვმუშაობ? თქვენი აზრით, დამეებს ძილში ვატარებ? სკდებით! „წვერთმოდულის“ სანაცვლოდ მხოლოდ დაცინვა დავიმსახურე თვით იმათი მხრიდანაც კი, ვისაც, თავისდა სასიკეთოდ, არ აწყენდა კარგად დაეწეპირებინა ზოგიერთი ქეშმარიტება, მაგრამ ეს ნაკლებად მაძარდებს, შევარცხვინე ის კაცი, ხელში რომ კომბალი უჭირავს და ძაღლების ბროვას კი გაურბის... რა გაცინებს, ქალო? სასაცილოს რას ხედავ?

ბასილი. რატომ ცხარობ, ბელმწიფეო, ან რატომ ესხმი თავს იმას, ვინც შენი აზრით, დიდი ხანია მოკვდა?

იულიანე. აა, მუნძის, მუნძის! ესე იგი, შენ ამტკიცებ რომ ის ცოცხალია?

ბასილი. მე მხოლოდ ერთ რამეს ვამტკიცებ, მბრძანებელო: შენ თვითონვე გრძნობ, რომ ის ცოცხალია!

იულიანე. მე?.. უფურც შენ... მე ვგრძნობ?

ბასილი. მამ, რატომ სდევნი ასეთი გააფთრებით? არა, მას კი არა, მისდამი შენს რწმუნას ბდევნი! განა შენს სიძულვილში, შენს დევნაში ისევე არ ცოცხლობს, როგორც ჩვენს სიყვარულში?

იულიანე. ვიცი მე ეს თქვენი მზაკვრული ხრიკები! თქვენ, გალილეველები, ერთს ამბობთ და სულ სხვას გულისხმობთ, და ამას ეძახით მქვერმეტყველების ხელოვნებას, უბადრუტონ! ნამდვილი მღებები ხართ! ესე იგი, მე ვგრძნობ, რომ გვარცმული იუდეველი ცოცხალია?! როგორ უნდა დაცემულყო ეს ჩვენი საუბრე, რომ ხალხს ამნაირი ბოდვა დაეჭვრებინა? მაგრამ ვაი რომ სჯერათ! სჯერათ კი არა და, ამ ბოდვას სიბრძნედ სთვლიან! რამდენი უნე თეთრად გამოთენებია იმაზე უიქრნი, რომ არსებობის ქეშმარიტა სა-

ფუფქველი მომეძებნა! მაგრამ სად არიან ჩემი მიმღევრები? რამდენი აქებს ჩემს სიტყვებს, მაგრამ ძალზე ცოტას, ან, უფრო სწორად, სულაც არაღვის არ სჯერა შაოი.

მაგრამ ჭეშმარიტად გეუბნებით თქვენ, ეს ჯერ კიდევ არ არის დასასრული. მოვა დარ და გაანათებს მაგ თქვენს ბნელ სულებს, და მაშინ გაიგებთ, საით მიილტვის ყოველივე გათიშული, რათა კვლავ ერთარსად იქცეს. დიახ, გაიგებთ, რომ ყოველივე ის, რაც ახლა თქვენს წიწღს იწვევს, მშვენიერი ყოფილა; ხოლო ჯვარს, რომელსაც თქვენ ესავთ, კიბნდ განცხადებენ თებ მისთვის, ვისაც არ იცნობთ.

მაპარინე. მე კი გეუბნები, ხელმწიფეო, რომ შენ მხოლოდ მათრახი ხარ უფლის ხელში, მათრახი, რომლითაც ის გვსჯის ჩვენი ცოდვებისათვის. ვაი ჩვენ, რომ ასე განვარისხეთ იგი ვაი ჩვენ, გულხენეშთ და უკეთურთ, რომლებმაც გადავუხვიეთ ჭეშმარიტ გზას!

ისრაელს აღარ პავდა მეფენი, და, აი, მიტომ მიგზადა უფალმა გონი, რომ დაგესაჯეთ.

შერედა, რა გონებას მოჰფინა ბინდი, მხოლოდ იმიტომ, რომ ჩვენ დაგვრეოდი რა დიდებულ ხეს ჩამოამტვრია ტოტები, რათა წყებლებით მოსდგომოდი ცოდვებით დამძიმებულ ჩვენს მხრებს და ბეჭებს!

შენ მოგცა ნიშნები და ვერ დაინახე! შენ ვიხსობდა ხმა და უური არ უგდე! უხილავ ხელს ცეცხლოვანი ასოები გამოჰყავდა შენ წინ აღმართულ კედელზე და ისე წაშალე, რომ არც კი გიკდია ჩასწვდომოდი მათ ფარულ აზრს!

იულიანე. ბასილი... რა სამწუხაროა, რომ დღემდე არ ვიცნობდი ამ ქალს!

ბასილი. წავიდეთ, მაკრინე!

მაპარინე. ვაი მე, რომ ვიხილე ეს ცეცხლოვანი მზერა, სადაც ერთმანეთს ეწვენი (ანგელოზი და გველი, განდგომილის სიმწარე და მაცთური ცბიერება! რისი იმედი უნდა ჰქონოდათ ჩვენ დებს და ძმებს ამ ცის რჩეულის წინაშე? მისი სახელით მოქმედებს ვილაც მძლეთამძღვე! ნუთუ ვერ ხედავ, ბასილი, თვით უფალ ღმერთს აურჩევია, რათა მუსრი გაგვაგლოს ვეღვას!

იულიანე. ჭეშმარიტებას დადადებენ შენი ბაგენი!

მაპარინე. და არა მე!

იულიანე. აი, პირველი სული, რომელიც მე დავიმორჩილე!

მაპარინე. განველ!

ბასილი. წავიდეთ... წავიდეთ-მეთქი!

იულიანე. დარჩით! ანატოლიოს, ორივენი შეიპყარით! გიბრძანებთ, უკან მოსდიოთ ჩემს ლაშქარს, თქვენცა და თქვენმა მოწაფეებმაც, ქალებმა და უმაწვილკაცებმაც.

ბასილი. ხელმწიფეო, ნუთუ მართლა ბრძანებ მაგას?

იულიანე. რომელი ჭკუათამყოფელი დატოვებს თავის ზურგში მტრის ციხე-სიმაგრებს? ხომ ხედავ, ხელის ერთი აქნევით შევწყვიტე ისრების ის წვიმა, ამ ქოხიდან წარღვნით რომ ემუქრებოდა მთელ ქვეყანას.

ბასილი. არა, არა, ხელმწიფეო... ასეთი ძალადობა...

მაპარინე. ეჰ, ბასილი, განა სულერთი არ არის აქ თუ იქ?.. ყველაფერი დამთავრდა, ყველაფერი!

იულიანე. ხომ ითქვა: „შიაგეთ კეისარს კეისარისა?“ ამ ლაშქრობისას მე მჭირდება უკლებლივ ყველა ხელი, თქვენ შეგიძლიათ ავადმყოფებსა და დაჭრილებს მოუაროთ. ამით სახსურს გაუწევთ გალილეელებსაც; და თუ ეს კვლავ თქვენ მოვალეობად მიგჩნიათ, გირჩევთ, დროს ნუღარ დაგკარგავთ. — მისი მეთუფება დიდხანს როდილა გასტანს!

რამდენიმე ჯარისკაცი გარს შემოერტყმება ბასილსა და მაკრინეს; დანარჩენები ტყის გავლით მიემუქრებიან კორტობზე წამომდგარი პატარა სახლისკენ.

მაპარინე. ჩაესვენა მზე ჩვენი სახლისა, ჩაესვენა ჩვენი სასოების მზე, სამყაროს მნათიო, ბასილი, ნუთუ ამასაც უნდა მოვსწრებოდით? ჩვენი თვალით გვეხილა უსინათლო ღამის დადგობა?!

ბასილი. სინათლე არის!

იულიანე. სინათლე იქნება! ზურგი აქციეთ დაისს, გალილეელებო! აღმოსავლეთს მიაბურეთ მზერა, აღმოსავლეთს, სადაც თვლემს მელიოსი. ჭეშმარიტად გეუბნებით თქვენ, რომ იხილავთ მიწის მბრძანებელს — მეუფე-მზეს! (ხელმარჯვნივ გადია).

ყველანი უკან მისდევენ.

გვფრატისა და ტიგროსისა გადაღმა, ვრცელი ტრამალი, რომელზედაც იმპერატორის ლაშქარს ნაწილობრივ ეკვე გაუშლია კაცები. ხელმარცხნივ, სიღრმეში დაბალი ბუჩქნარია, რომ

მელიც ფარავს ტიგროსის კლავნილ კალაპოტს. ბუჩქებს ზემოთ ხომალდთა ანძებთა მწკრივი მოჩანს. ეს მოლტობლულია. საღამოედება. ჯარისკაცები და ლაშქრის მანარქინი მონაწი-
ლინი) კარგვბსა შლიან და ხომალდებიდან საომარი საქურველი და სურსათ-საინფორმაცია გად-
მოაქვთ. შორს მეთვალყურეთა კოცონები ანთია მდინარის ნაპირიდან ბრუნდებიან მთავარ
სარდალი ნივითა, მხედარნიმთავარი იოვიანი და ლაშქრის სხვა მოსამართლენი

ნივითა. შეუძლებელია არ ვალიროთ, რომ იმპერატორი მაინც წარსულიყო მართ-
ლაცდა ისე დავადგოთ ფები მტრის მიწა-წყალს, რომ ხმალიც კი არ გვიშიშვლებია. მდინარე
ისე გადავლახეთ რომ არავინ აღგვდგომია წინ; ერთა სპარსელი მხედარიც კი არსადა ჩანს.
იოვიანი. დიახ, როგორც ჩანს, მტერი ამ მხრიდან არ მოგველოდა.

ნივითა. ისე დაპარაკობ, თითქოს კვლავ იმავე აზრზე იდგე, რომ შეცდომა იყო ამ გზის
არჩევა.

იოვიანი. დიახ, კვლავ იმ აზრზე ვდგავარ, რომ უმჯობესი აქნებოდა ჩრდილოეთისაკენ
ავგველო გეზი. მაშინ მარცხენა ფრთით უფრო მჭიდროდ მოვივებჩინებოდით ჩვენდამი შეგობ-
რულად განწყობილ სომხეთს და ამ უხვსა და ნაყოფიერ ქვეყანაში შევივსებდით ჩვენს სამ-
ხედრო მარაგსაც აქ კი? ჩვენს წინსვლას ხელს უშლიან და გვაფერბებენ მძიმედ დატვირთუ-
ლი ხომალდები, ჩვენ გარშემო კი მოტიტვლებული ტრამალია, თითქმის უდაბნო... ა! იმპე-
რატორი მობრძანდება! მე წავალ. — ამ ბოლო ხანს აღარა მწყალობს (ხელნარჩენივ გადის).

იმპერატორი იულიანი რამდენიმე დახლოებული პირთა თანხლებით ბრუნდება მდი-
ნარის ნაპირიდან. მის შესახვედრად ბანაკიდან მოემართებიან პიტრი მრიბასიოსი, პროფის-
ტები პრისკუსი და პიტრონი, აგრეთვე რამდენიმე ჯარისკაცი.

იულიანი. როგორ იზრდება ჩვენ თვალწინ კეისრის საბრძანებელი, აღმოსავლეთით გა-
დადგმული ყოველი ჩემი ნაბიჯით ვაფართოებ სახელმწიფოს საზღვრებს. (ფებს დაქრავს მი-
წას). ეს ჩემი მიწაწყალია! მე ჩემს სამეფოში ვარ და არა მის გარეთ... აბა პრისკუსი...

პრისკუსი. ჩვენო უფრო იმპერატორო, შენი ბრძანება შესრულებულია: ლაშქრის ყვე-
ლა ნაწილში წაყოთხულ იქნა შენი საოცარო სიზმარი.

იულიანი. კეთილი და პატიოსანი. რა შთაბეჭდილება მოახდინა ქარისკაცებზე ჩემმა
სიზმარმა?

პიტრონი. ვინ აღტაცებით გადიდებდა და ღვთაებრივს გიწოდებდა, ვინ კიდევ — პი-
რიქით...

პრისკუსი. ეს უკანასკნელი გალილეელები იყვნენ, პიტრონი!

პიტრონი. დიახ, დიახ, მათ უმრავლესობას გალილეელები შეადგენდნენ; ისინი მკერდ-
ში იცემდნენ მჯიღს და მწარედ ამინავდნენ.

იულიანი. ამასაც არ დავჭერდები. ჩემმა ქანდაკებებმა უნდა შეამკოს ყველა ქალაქი,
რომლებსაც მე დავიმორჩილებ. ამ ქანდაკებებს დახლების გასწვრივ ჩამწყრივებენ, რომელ-
თა მიღმაც ჩამდგარნი ხაზინადარნი ჩამაგირს ურიგებენ ქარისკაცებს. ქანდაკებების ორსავე
მხარეს ანთებულ კანდელებს დადგამენ. ხალხო თვითრული ქანდაკების წინ — ხასკმევებს.
რომლებშიაც ჩამაგირის ასაღებად მოსული ყველა ქარისკაცი საკმევლას ჩამდენიმე მარცვალს
ჩააგლებს.

ორიბასიოსი. მოწყალეო იმპერატორო, მომიტევე, მაგრამ კეთილგონივრული იქნება ეს?
იულიანი. რატომაც არა? მე შენ მაკვირვებ, ორიბასიოსი!

პრისკუსი. ებ, ჩემო მბრძანებელო, მოდი და ნუ გაგიკვირდება! კეთილგონივრული არ
იქნებაო?!

პიტრონი. თანაც ვისთვის. — ბულიანესათვის? მაშინ როდესაც მასზე გაცილებით უფ-
რო მდაბალთაც არაკეთილგონივრულ საქციელად არავინ უთვლიდა ამას!

იულიანი. მეც მგონია, ყველაზე არაკეთილგონივრული ამ შექიხვევაში ის იქნებოდა,
რომ დაგვემალა იდუმალი ძალთა ნება-სურვილი. თუკა საქმე იქამდე მივიდა, რომ უკვდავმა
ღმერთებმა თავიანთი ძალაუფლება მოკვდავს გადასცეს, — აშკარა უმადურობა იქნებოდა
ამის დამალვა. ესოდენ სახიფათო ვითარებაში, რომელშიაც ამჟამად ვიმყოფებით, ჩვენთვის
აღბათ არ უნდა იყოს სულერთი თუკი, ქარისკაცები იმას როდი სცემენ თავვანს, ვისი თა-
ყვანისცემაც მართებთ.

გუუბნები, ორიბასიოსს, და ამასვე ვუუბნები დანარჩენებსაც, თუკი ვინმეს სურს ამ გზით
შეწოდოს ჩენი საიმპერატორო ძალაუფლება. ეს აშკარა მკრებელობაა, და მე არ შემიძ-
ლია წინ არ აღვუდგე ამას.

განა ჭერ კიდევ პლატონმა არ გვაუწყა ის კემპარიტება, რომ მხოლოდ ღმერთს თუ შე-
უძლია ადამიანების მართვა? რასი თქმა სურდა ამით? მე ვერ გავბედავ იმის მტკიცებას.

თითქმის პლატონი, ეს უებრო ბრძენი, ამ წინახწარმეტყველური სიტუაციით რომელიდაც კერძო, თუნდაც უველაზე დიდებულ კაცს გულისხმობდა, მაგრამ ვფიქრობ, უველანი ვიყავით იმ არეულ-დარეულობის მოწმენი, რასაც გარდუვალად იწვევს უზენაესი ძალა-უფლებების დაქუცმაცება.

მაგრამ მოვეშვათ ამას. მე უკვე გავეცი განკარგულება, რომ იმპერატორის გამოსახულებანი მთელ ბანაკში გამოფინონ.

ქრისტეშული
გინგლირთუკა

აა, ეფფერიონს! საით გაგიწევია?

სახლთუფრცვისი მფფარინოსი მალეფსობრლოს ტანსაცმელში გამოწყობალი ბაცის თანხლებით ხომალდების მხრიდან მოეპარებება.

მფფარინოსი მბრძანებელი, ეს ანტიოქიელი კაცი პრეფექტ ალექსანდრეს გამოუგზავნია, როგორც თვითონვე მითხრა, საგანგებო წერილი აქვს შენთვის ვადმოსაცემი.

იულიანო, აა, მითიქა! მომინათეთ!

მოაქვთ ჩიბაღდანი, რომლის შეუქნედაც იმპერატორი ხსნი და კახულობს წერილს. ამას კი ველარ ვიფიქრებდი. უფრო ახლოს მომინათეთ! დიახ, სწორედ ასე სწერია... აქაც... აი, აქაც... რა არის ეს? ღმერთმანი, ეს უფრო მეტია, ვიდრე მე შევეძლო წარმომედგინა! ნიშნობა. დახვედრის პროვინციებში ცუდად ხომ არაა საქმე, მბრძანებელო?

იულიანო, ერთი ეს მითხარი, ნევიტა, რამდენი დღე დაგვირდება იმისთვის, რომ კტიხიფონს მივაღწიოთ?

ნიშნობა, სულ ცოტა, ოცდაათი დღე მაინც

იულიანო, ბევრია! ოცდაათი დღე მთელი თვია და ვიდრე ჩვენ ასე კუსავით მივლოდავთ, ეს დამთხვეული...

ნიშნობა, თავად მოგეხსენება, მბრძანებელო, რომ ფლოტი გვაიძულებს მდინარის კალაპოტს მივსდიოთ. ალაგ ბობოქარი დინება გვიშლის ხელს, ალაგ — შეჩეჩები და კორომები. ჩემი აზრით უფრო ჩქარი სვლა შეუძლებელია.

იულიანო, ოცდაათი დღე! მერე ქალაქიც ხომ უნდა ავიღოთ... მტერი უკუვაქციოთ და ზავი დავდოთ. რამდენი დრო დასჭირდება ყოველივე ამას? ხოლო ჩვენ შორის ზოგიერთი უფუნური იმასაც კი გვთხოვდა, რომ შორიდან მოგვევლო. მა-მა-მა! ჩემი დაღუპვა უნდათ!

ნიშნობა, ნუ ღელავ, მბრძანებელო, რამდენადაც შესაძლებელი იქნება წინსვლას დავაჩქარებთ...

იულიანო უთუოდ უნდა დავაჩქაროთ... იცი, რას მწერს ალექსანდრე? ჩემი წამოსვლის შემდეგ ამ დამთხვეულ გალილეველებს სულ მთლად აუშვიათ თავი. მათი სიშლეგე თურმე დღითი დღე უფრო და უფრო იზრდება. გალილეველებმა იციან, რომ ამ ომში ჩემი გამარჯვება მათ საბოლოო განადგურებას მოასწავებს, და ისინი, ამ უტიფარი გრიგოლის მეთაურობით, მტრის დაშქარივით ირაზმებიან ჩემს ზურგში. ფრიგიის ზოგიერთ კუთხეში საიდუმლო სამზადისია, მაგრამ მაინც რა მზადებაა, კაცმა არ იცის დაბეჭითებით.

ნიშნობა, მაინც როგორ გგონია, მბრძანებელო? რას აპირებენ?

იულიანო, რას აპირებენ?.. ჭერჭერობით ლოცულობენ, ქადაგებენ, გალობენ და ქვეყნის აღსასრულს აუწყებენ ხალხს. მართო ამას რომ სჯერდებოდნენ?! არა, ისინი აცთუნებენ და თავიანთ მეთამბოხურ წრეში ითრევენ ჩვენს მომხრეებსაც. კესარიაში გალილეველთა ძმობამ ეპისკოპოსად აირჩია მსაჯული ევსევი... ეს მოუნათლავი კაცი, და ამ შეცთომილმაც თანხმობა განაცხადა არჩევაზე. რომელიც, მათივე საეკლესიო წესდების თანახმად, უკანონოდ უნდა ჩითვალოს! მაგრამ ეს უველაზე უარესი როდია. ათასჯერ უფრო უარესია ის, რომ ათანასე ალექსანდრიაში დაბრუნდა!

ნიშნობა, ათანასე?

პრისკუსი, ეს იდუმალებით მოცული ეპისკოპოსი, რომელიც ამ ექვსი წლის წინათ უდაბნოში გაუჩინარდა?

იულიანო, საეკლესიო კრებამ შეაჩვენა და ეკლესიის საქმეებში ყოველად გაუმართლებელი ჩარევის გამო განდევნა იგი, ჩემი წინამორბედის მმართველობისას გალილეველები გაცილებით უფრო მორჩილნი და მომყოლნი იყვნენ.

ახლა კი წარმოგიდგენიათ? ეს დამთხვეული მეოცნებე კვლავ ალექსანდრიაში დაბრუნდა, ხადაც მეფეთა საკადრისი შეხვედრა მოუწყვეს; მთელი გზა ხალიჩებითა და პალმის რტოებით იყო მოფენილი. ახლა იმას აღარ იკითხავთ, რა მოხდა შემდეგ? იმავე ღამეს გალილეველები ამბობდნენ და კანონიერი ეპისკოპოსი გიორგი, ეს კეთილგონიერი და კეთილმოსურნე კაცი, რომელსაც რწმენისადმი გულგრილობა დასწამეს ცილად, — მოკლეს, ნაკუწ-ნაკუწ დაგლიჯეს და ნაფლეთები ქალაქის ქუჩებში მიყარ-მოყარეს!

ნევიტა, კი მაგრამ, ასე რამ გააგიჟათ? სად იყო პრეფექტი არტემიოსი?

იულიანო. დიახ, საკითხავიც სწორედ ეს არის, სად იყო არტემიოსი? მოგახსენებთ: არტემიოსი გალილეველებს მიეუიდა შეიარაღებული შეიქრა სერაპეიოსში, მსოფლიოს ამ უველაზე დიდებულ ტაძარში, შემუსრა ქანდაკებები, გაძარცვა სამსხვერპლოები და დაარბია ის უზარმაზარი წიგნთსაცავი, რომელიც ასე ძალიან გვიკვირდებოდა ამ მშფოთვარე და უმეცრებით აღსავსე დროში და რომელსაც ნაადრევად დაკარგული მეგობარივით დავიტარებდით მის წარსულს და მრისხანებას რომ არ ამოეშრო ცრემლი ჩემს თვალში.

კიტრონი ქეშმარიტად ეს ყოველგვარ წარმოდგენას აღემატება!

იულიანო. რა მწარეა იმის შეგნება, რომ არ შეგიძლია მისწვდე დაკისერი მოუგრიბო ამ არამზადებს, შიშუმიტებს, როდესაც იცი, რომ მათი უკეთურობა დღითი დღე სულ უფრო და უფრო იზრდება... შენ ამბობ, ოცდაათი დღეო! რაღას ვაყოვნებთ? რა დროს ბანაკის გაშლაა? რატომა გძინავს? ნუთუ ჩემმა ხარღლებმა არ იციან რა დევს სასწორზე ამ თამაშში? თათბირი უნდა მოვიწვიოთ, როცა დავფიქრდები იმაზე, თუ რა შექლო აღექსანდრე მაკედონელმა ოცდაათ დღეში...

ბანაკიდან მოდის მხადართმთავარი იოვინანო, სპარსულ ტანსაცმელში გამოწყობილი უიარაღო ტაცის თანხლებით.

იოვინანო. ნუ შემრისხავ, მბრძანებელო, რომ შენ წინაშე გამოჩენა გავბედე; მაგრამ ეს კაცი...

იულიანო. სპარსელი მეომარი!

სპარსელი (მიწაზე ემხობა მის წინაშე). არა, მეომარი არა ვარ, მბრძანებელო!

იოვინანო. უიარაღო მოატენა ცხენი და მეთვალყურეებს უბო...

იულიანო. ესე იგი, შენი თანამემამულენი ახლოს არიან?

სპარსელი. არა, არა!

იულიანო. მაშ, აქ საიდან გაჩნდი?

სპარსელი (ტანსაცმელს შემოიძარცვავს). დახედე ამ ხელებს, სამყაროს მბრძანებელო. უანგიანმა ჩაჭვმა დამისისხლიანა... ხელი შეაბე ჩემს დაწყულულეებულ ზურგს... ზურგი კი არა. ვეებერთელა პირგახსნილი კრილობაა! პირდაპირ ქალათებს დავუსხლტი ხელიდან, მბრძანებელო!

იულიანო. აა, შენს მეუფეს გამოეჭეცი?

სპარსელი. დიახ, ყოვლისმცოდნეე და მძლეთამძლეო! მეფე საპორის წყალობა არ მაკლდა, ხანამ, შენი მოახლოებით შეძრწუნებულმა, არ ვუწინასწარმეტყველე, ეს ომი დაღუპვას გიქადის-მეთქი იცი, რითი დამაჭილდოვა, მბრძანებელო? ჩემი ცოლი თავის მოისართ მიუგდო სათრევად! ჩემი შვილები მონებად დაჭყიდა, მთელი ჩემი ავლადება თავის მსახურებს დაუნაწილა, ხოლო ქალათებს უბრძანა ცბრა დღე ვენამებინეთ, შემდეგ კი ცხენზე შევესვით და უდაბნოში გავეგდეთ, რათა იქ დაჭრილი ნადირივით ამომზდომოდა სული.

იულიანო. ჩემგან რაღას მოითხოვ?

სპარსელი. რაღას მოგიოხოვ ყოველივე ამის შემდეგ? მინდა დაგეხმარო იმაში, რომ ბოლო მოუღო ჩემს მტარვალს.

იულიანო. კი მაგრამ, რა დახმარება შეგიძლია, შე საცოდავო?

სპარსელი. მე შენს მეომრებს ქუსლებზე ფრთებს მივამაგრებ.

იულიანო. რას გულისხმობ? ადეკი და ისე მომახსენე.

სპარსელი (დგება). კტესიფონში კაციშვილს არ მოხვლია აზრად, რომ ამ გზას აირჩევდო...

იულიანო. ვატი.

სპარსელი. მაგრამ ახლა ეს უკვე აღარავისთვის აღარ წარმოადგენს საიდუმლოებას.

იულიანო. სტყუო! სპარსელებს ვინ გააგებინებდა ჩემს განზრახვას?

სპარსელი. მბრძანებელო, ვისი სიბრძნეე მზისა და ცეცხლისაგან იღებს დასაბამს, უნდა მოგახსენო, რომ ჩემმა თანამემამულეებმა ალლო აუღეს შენს ჩანაფიქრს. მთელი შენი ლაშქარი ხომალდებით გადმოსხი მდინარეზე, საომარი საჭურვლითა და სურსათ-სანოვავით დატვირთული ათასზე მეტი ხომალდი ტიგროსს უნდა აუყვებს აღმა, ლაშქარმა კი ნაპირ-ნაპირ უნდა მისდიოს ფლოტს.

იულიანო. ესეც შენი საიდუმლო!

სპარსელი. როდესაც ხომალდები ასე ორი დღის სავალზე მიუახლოვდებიან კტესიფონს, შენი ლაშქრით თავს დაესხმი ქალაქს, აღუყას შემოარტყამ და აიძულებ მეფე საპორს, დაგნებდეს.

საქართველოს
საბავშვო ლიტერატურის
საქართველოს

ნუღიანო (ქეთ-იქით იუყრება). ვინ გაგვცა?
 სპარსელი. ახლა ეს ყოვლად შეუძლებელია. ჩემმა თანამემამულეებმა მდინარეზე სახელ-
 დახელოდ აღმართეს ქვის ჭებირები. ასე რომ, შენი ხომალდები შეეჭახებიან და ზღვა შეეშ-
 ხერცვიან მათ.

ნუღიანო. მომისმინე! იცი, რა გეღის; თუ ტყუილს ამბობ?
 სპარსელი. შენს ხელთ არა ვარ, მძღვეთამძღვეო? თუ ტყუილს ვამბობ, რა გეღის?
 ხლად დამწვან!

ნუღიანო (ნევიტა). მდინარე ჩახერგილია! ალბათ რამდენიმე კვირას მაინც მოვუნდებით
 გასუფთავებას...

ნემიბა. თუკი საერთოდ შევძელით მისი გაწმენდა, მბრძანებელი საამისო იარაღები არ
 გაგვანია...

ნუღიანო. რაღა მაინცდამაინც ახლა უნდა შევფერხებულებო? როცა საჭიროა, რაც
 ძალი და ღონე გვაქვს, ვიჭაროთ?..

სპარსელი. სამყაროს მბრძანებელი, აკი გითხარი, მე შემიძლია შენს მემორებს ფრთები
 შევასხამეთქი!

ნუღიანო. თქვი, იქნებ მოკლე გზა იცი?
 სპარსელი. თუ აღმიტყვამ, რომ გამარჯვების შემდეგ დამიბრუნებ, მთელ ჩემს ავლადი-
 ღებას და წარჩინებულნი გვარის ქალს შემრთავ ცოლად, მაშინ...

ნუღიანო. უველაფერს აღგიტყვამ, ოღონდაც გზა გვასწავლე...

სპარსელი. პირდაპირ ამ ტრამალს თუ დაადგები, სამ დღეში მიადწევ კტესიფონს.

ნუღიანო. მთაგრეხილი ხომ არ გავიწყდება ტრამალს გაღმა?
 სპარსელი. მბრძანებელი, ნუთუ არასოდეს გაგიგონია მთებს შორის მოქცეული უცნაური
 კლდეკარის სახელი?

ნუღიანო. ზო, ამბობენ, ხეობააო, რომელსაც სპარსელები არიშანის კლდეკარს უწოდებ-
 ბენ; მართალია?

სპარსელი. ამ ორი დღის წინათ სწორედ არიშანის კლდეკარი გამოვიარე.

ნუღიანო. ნევიტა!

ნემიბა. თუ ასეა, მბრძანებელი, მაშინ...

ნუღიანო. ამ გასაჭირში უკეთესს რას ინატრებს კაცი?..

სპარსელი. მაგრამ თუ ამ გზას აირჩევ, მბრძანებელი, მაშინ ერთ წუთსაც ნულარ დაძ-
 კარგავ. სპარსელთა ლაშქარი, რომელსაც ჩრდილოეთში მოუყარეს თავი, სასწრაფოდ გაი-
 წვიეს, რათა ჩაეეტონ უველა კლდეკარი.

ნუღიანო. დარწმუნებული ხარ?

სპარსელი. თუ დააუფნებ, თვითონვე დარწმუნდები ამაში.

ნუღიანო. რამდენ დღეში შეძლებენ შენი თანამემამულენი ამ გზის გამოვლას?

სპარსელი. ოთხ დღეში, მბრძანებელი!

ნუღიანო. ნევიტა, სამ დღეში უთუოდ უკან უნდა მოვიტოვოთ მთაგრეხილი!

ნემიბა (სპარსელს). თუ შეიძლება სამ დღეში მივადწიოთ ხეობას?

სპარსელი. შეიძლება, დიდო ხარდალო, თუკი ამ ღამეს არ დაკარგავთ

ნუღიანო. აუარეთ ბანაკი რა დროს ძილი და დასვენებაა?.. ოთხი თუ არა, ხუთი დღის
 შემდეგ მაინც კტესიფონის გალავანთან უნდა ვიყო... რაზე ჩაფიქრდი? თუმცა ვიცი, ვიცი...

ნემიბა. ფლოტი, მბრძანებელი!

ნუღიანო. ფლოტი, დიახ, დიახ.

ნემიბა. თუ სპარსელები ერთი დღით გვიან მოადგებიან ხეობას, მაშინ, რაკი სხვას ვი-
 დარაფერს გავნებენ, დახავლეთისაკენ აიღებენ გეზს და თავს დაესხმიან შენს ხომალდებს...

ნუღიანო. ...და აურაცხელ ნადავლსაც ჩაიგდებენ ხელში, რაც მათ ბრძოლის გაგრძელებ-
 ბის საშუალებას მიხცემს...

ნემიბა. ოცი ათასი ქარისკაცის დატოვება რომ შეგვეძლოს, ხომალდებს საფრთხე აღარ
 დავმფუქრებოდა...

ნუღიანო. რაღას არ გამოიგონებ! ოცი ათასიო? თითქმის მთელი ლაშქრის მესამედი?
 ხადლა იქნება მაშინ ის მრისხანე ძალი, რომელმაც გამარჯვება უნდა მომამოვებინოს? დავუო
 და დავაქუცმაცო ლაშქარი?... არა, არა, ერთ ქარისკაცსაც ვერ დავტოვებ ფლოტის დასაცავად.
 არა და არა, ნევიტა! მაგრამ იქნებ მესამე გზაც არსებობს?..

ნემიბა (უკან იხევს). მბრძანებელი!

იულიანო, ვერც იმას დავუშვებ, რომ ფლოტი მტერს ჩაუფარდეს ხელში, და ვერც ჩემს ლაშქარს გავყოფ. მაგრამ აქი გითხარი, მეხამე გზაც არსებობს-მეთქი. რას გარჩემებულხარ, რატომ არაფერს იტყვი?

ნევიტა (სპარსულს), ხომ არ იცო, პურიხა და ზეთის მარაგი თუ აქვთ კტეზიფონში? სპარსული კტეზიფონი სავსეა სურსათ-ხანოვავით.

იულიანო, და როცა ხელში ჩავიგდებთ ქალაქს, მთელი ეს მდიდარი მხარე ჩვენს საკუთარ ბელად იქცევა.

სპარსული, მოქალაქეები კარს გაგიღებენ! მარტო მე როდი მძულს საპირი! ყველანი ერთხულად აღდგებიან მის წინააღმდეგ და უყოყმანოდ მოგეპხრობიან, თუკი მთელი შენი თავზარდამცემი ძალმოხილებით მოულოდნელად თავს დაატყდები ქალაქს.

იულიანო, დიახ, დიახ!

სპარსული დაწვი ხომალდები, მბრძანებელო..

ნევიტა, ა..

იულიანო, მისი სიძულვილი სწორ გზასა ხედავს, მაშინ როდესაც შენი ერთგულება აღდებულზე დაბორილობს, ნევიტა!

ნევიტა, ჩემმა ერთგულებამაც დაინახა ეს გზა, მბრძანებელო, მაგრამ ძრწოლით უკუიქცა იმის წინაშე, რაც დაინახა.

იულიანო, ეს ხომალდები პირდაპირ ფეხებზე დადებულ ბოქვლებად გვექცა. სურსათ-ხანოვავე, რომელიც ბანაქში მოვიმარაგეთ, ოთხ დღეს გვეყოფა. არც ისაა ურიგო, რომ ქარისკაცებს მძიმე ტვირთი აღარ ექნებათ სათრევი. ეგვიც არ იყოს, რაღად გვინდა ხომალდები? მდინარის გადალახვა ხომ აღარ მოგვიწევს?..

ნევიტა, მბრძანებელო, თუკი მართლაც ასეთია შენი ნება...

იულიანო, ჩემი ნება... ჩემი ნება!.. ხომ ხედავ, რა სადამოა... საფდროდ მოქუფრული. რატომაც არ უნდა იქუბოს და...

მაქსიმე (სწრაფად შემობრბის მარჯვნიდან) მომისმინე, მომისმინე... მზის რჩეული შვილო!

იულიანო, ახლა მაგის დრო არა მაქვს, მაქსიმე!

მაქსიმე ამაზე მნიშვნელოვანი არაფერია: ამიტომაც უნდა მომისმინო!

იულიანო, მაშ, მიტხარი, მიტხარი, ძმავო ჩემო, ზედნიერებისა და სიბრძნის სახელით!

მაქსიმე (განზე გაჰყავს და უბრუნდება). ხომ იცო, რამდენს ვეჭვბდი და მისწობის გზით ვჩხრეკდი წიგნებში ამ ომის შედეგს.

იულიანო, მაგრამ ისიც ვიცი, რომ ვერაფერი მიწინასწარმეტყველე.

მაქსიმე, ცა ნიშანს მაძლევდა და დაწერილის აზრიც ეთანხმებოდა მას; მაგრამ პასუხი იმდენად უჩვეულო გამოდიოდა, რომ სულ ვფიქრობდი, ხომ არ მეშლება-მეთქი.

იულიანო, ახლა?

მაქსიმე, ხანამ ანტიოქიიდან წამოვიდოდით, წერილი გავგზავნე რომში; ვითხოვდი, სიბილების წიგნებში ჩაეხედათ...

იულიანო, დიახ, დიახ...

მაქსიმე, ახლახან მივიდრე პასუხი; ანტიოქიის პრეფექტის მიერ შენთან გამოგზავნილმა მაცნემ ჩამომიტანა...

იულიანო, მერედა, რას გვამცნობს პასუხი მაქსიმე?

მაქსიმე, რასაც გვამცნობდა აქამდე ყველა ნიში და წერილი; ახლა კი შემოძლია თამამად განვმარტო ეს პასუხი. გიხაროდეს, ძმავო ჩემო! არავითარი საფრთხე არ გემუქრება ამ ომში!

იულიანო, მაგრამ პასუხი, პასუხი?..

მაქსიმე, სიბილები გვამცნობენ: „იულიანე უფრთხილდეს ფრიგიელთა მხარეს!“

იულიანო (უკან იხეკს). ფრიგიელთა მხარეს?.. აჰ, მაქსიმე!

მაქსიმე, რატომ გაფითრდი, ძმავო ჩემო?

იულიანო, მიტხარი, ძვირფასო მოძღვარო, როგორ განმარტავ ამ პასუხს?

მაქსიმე, განა შესაძლებელია სხვა განმარტება? ფრიგიელთა მხარესაო! რა გესაქმება ფრიგიაში? ფრიგია განზე გრჩება, შორს — ზურგში... ფეხსაც არ დაადგამ მის მიწა-წყალს. ამიტომაც არავითარი საფრთხე არ გემუქრება, ბედის რჩეულო, — აი, ახეთია პასუხის აზრი.

იულიანო, ეს იდუმალი პასუხი ორმაგი აზრის შემცველია. არავითარი საფრთხე არ გემუქრება ამ ომში.. მაგრამ განსაცდელი სხვა მხრიდან, შორეული ფრიგიიდანაა მოსალოდნელი.. ნევიტა, ნევიტა!

ნევიტა, გისმენ, მბრძანებელო..

იულიანო ესე იგი, ფრივიდან? ალექსანდრე მწერს, ფრივიში რაღაც საიდუმლო სამზადისიაო... აქი იწინასწარმეტყველეს. გალილეველი დაბრუნდებაო? ხომალდები დაწვი, ნე ვიტა!

ნემიბა. მბრძანებელი, ასეთია შენი მტკიცე და ურყევი ნება?..

იულიანო. დაწვი! ახლავე დაწვი! ზურგიდან იღუმალი საფრთხე გვემუქრება! (კოთ-კოთ უმცროს მხედართმთავარს.)

თვალი ფხიზლად გეჭიროს ამ უცხოელზე, ჩვენი მეფეური იქნება. ასტონიშობენ, ყარსკად დაისვენოს.

იოვიანო. გვედრები, ჩემო იმპერატორო, ნუ ენდობი თვისტომთა გამცემის სიტყვას.

იულიანო. აჰა, ამ ამბავმა, როგორც ვატყობ, თავზარი დაგცა, ჩემო გალილეველო მრჩეველო! არ მოგეწონა? შენ ალბათ მეტი იცი, ვიდრე გამხელას აპირებ... წადი, ნე ვიტა, და დასწვი ხომალდები!

ნემიბა თავს უკრავს და ხელმარცხნივ გადის. მხედართმთავარს ბანაკში მიჰყავს სპარსელი.

იულიანო. მოლაღატეები ჩემს საკუთარ ბანაკში მყვანან! მაცალეთ, ცოტაც მაცალეთ! ძირფესვიანად მოვაშთობ ამ შფოთისთავეებს...

დროა დავიძრათ. წადი, იოვიანე და ბრძანება გაეცი, რომ მეწინავე ნაწილები ერთ საათში უკვე შზად იყვნენ. გზა სპარსელმა იცის. წადი!

იოვიანო. ვემორჩილები შენს ნებას, ჩემო მბრძანებელო! (ხელმარცხნივ გადის.)

მაქსიმე. ფლოტი უნდა დაწვა? დიდი საქმე განგიზრახავს.

იულიანო. ნეტა ვიცოდე, გაბედავდა თუ არა ამას ალექსანდრე მაკედონელი?

მაქსიმე. კი მაგრამ, იცოდა თუ არა მაკედონელმა, საიდან ემუქრებოდა საფრთხე?

იულიანო. მართალია, მართალია! მე კი ვიცი, ძღვევის მომნიჭებელი ყველა ძალა ჩემს მხარესაა. ნიშნებიცა და სასწაულებიც თავიანთ ფარულ აზრს გვიმჟღავნებენ, ჩემი მიუფობის სასიკეთოდ და საკეთილდღეოდ.

აკი გალილეველზე ამბობდნენ, ციურნი სულნი შემოადგნენ და ემსახურებოდნენ მასო? ვის ემსახურებიან ახლა ისინი?...

მას იტყოდა გალილეველი: უწინრად რომ იყოს ჩვენ შორის?

მაქსიმე. ალბათ იტყოდა: მესამე სამეფო ახლოვდებაო...

იულიანო. მესამე სამეფომ უკვე მოაწია, მაქსიმე. მე ვგრძნობ, რომ სამყაროული მესი: ცოცხლობს ჩემში. სული ხორცად იქცა, ხორცი კი — სულად. უოველივე ის, რაც შეიქმნა, ჩემს ძალაუფლებას ემორჩილება.

შებედე, შეებედე, აჰა, ბაერში ავარდა პირველი ნაბერწყალი. ცეცხლის ენები უკვე ანძებსა და აფრებს ლოკავენ! (ხმამალლა გაჰყვიროს.)

დაწვიო, დაწვიო!

მაქსიმე. ქარი გრძნობს შენს ნებას. სულ უფრო ძლიერდება და გშველის.

იულიანო (მუშტ-უღერებს სივრცეს). დაე, ამოვარდეს გრივალის უფრო დასავლეთით! მე ასე მნებავს!

მხედართმთავარი ფრომენტინუსი (მარჯვნიდან შემოდის). ყოვლად მოწყალეო მბრძანებელო, ნება მიბოძე მოგახსენოს ბანაკში საშიში მღელვარებაა!

იულიანო. არავითარი მღელვარება! ლაშქარი გზას უნდა გაუდგეს!

ფრომენტინუსი. დიახ, ჩემო იმპერატორო... მაგრამ ეს დამთხვეული გალილეველები...

იულიანო. გალილეველები? რაო, რა გვინდაო?..

ფრომენტინუსი. ხაზინადარებმა, ჯარისკაცებისათვის ჯამაგირს დარიგებას რომ შეუდგნენ, დახლებთან შენი ღვთაებრივი ქანდაკებები დადგეს...

იულიანო. ამიერიდან უოველთვის ასე იქნება.

ფრომენტინუსი. თვითეულმა ჯარისკაცმა ბრძანება მიიღო, დახლთან რომ მიხვალ, საქმეველის რამდენიმე მარცვალს უნდა ჩააგდო სასაკმეველშიო.

იულიანო. შერე?..

ფრომენტინუსი. ბევრი გალილეველი უყოყმანოდ დაემორჩილა ბრძანებას, მაგრამ ხხვებმა წინააღმდეგობა გაგეწიებს...

იულიანო. როგორ? წინააღმდეგობა?

ფრომენტინუსი. თავდაპირველად, მბრძანებელო; მაგრამ როდესაც ხაზინადარებმა აუხსნეს, ეს მხოლოდ ძველი ჩვეულებაა, რომელიც ახლა განვაახლეთ და ამას ხაერთო არა აქვს რა იმპერატორის გაღმერთებასთანო...

იულიანო აქა მერე, რა მოხდა?

ფრომენტიუსი მაშინ ისინი დაშოშინდნენ და ბრძანებას დაემორჩილნენ!

იულიანო აი, ხომ ხედავთ? დაემორჩილნენ!

ფრომენტიუსი, მაგრამ შემდეგ, მბრძანებელი, ჩვენებმა დატინვა დაუნჯეს; წინდაუხე-
დავად ურჩევდნენ მათ, ბარემ ჭერიხა და თევზის ნიშნებიც წაეშალათ, რომლებიც ჩვეულებ-
რისამებრ ხელზე აქვთ ამოტვიფრული, რადგანაც უკვე დავთავებოთ მკერატორის თაყვანის-
მცემელები გახდით.

იულიანო, დიახ, დიახ! მერე, გალილეველებმა?

ფრომენტიუსი, საშინელი ბლავილი მორთეს, ხომ გესმის, მბრძანებელი? მათი მორჭუ-
ლება შეუძლებელია.

ბანაიდან საზარელი ყვირილი და გმინვა მოისმის.

იულიანო, ო, ეს შლეგები! ბოლომდე არ ურიან ფარ-ხმალს, არც კი იციან, რომ მათ
მოძღვარს არავითარი ძალა აღარა აქვს.

ველზე გამორბიან ძრისტიანი ჯარისკაცები; ზოგი ხმამაღლა მოოქვამს და მწარე გმი-
ნით მკერდში იცემს მჯილს, ზოგიც ტანსაცმელს იხევს ტანზე.

ერთ-ერთი ჯარისკაცი, ქრისტე ჩემთვის მოკვდა, მე კი უფალი ჩემი გავყიდე!

გამორბი ჯარისკაცი, მამაო ჩვენო ზეციერო, რომელიც სჭი ორგულთ, — გამგმირე —
ცრუ ღმერთს ვეცი თაყვანი!

აბათონი, იმპერატორის სახით მოვლენილმა სატანამ წარწმინდა ჩემი სული ვაიმე,
ვაიმე, ვაიმე!

სხვა ჯარისკაცები (ბალუებს იგლეჯენ) არ გვინდა, არ გვინდა კერპთმსახურება!

დანარჩენები, დვთისაგან განდგომილი ჩვენი მბრძანებელი არ არის! შინ გაგვიშვიტ, შინ!

იულიანო, ფრომენტიუსს, შეიბუარით ეს დამთხვეულნი და ხმლებით აჩეხეთ!

ფრომენტიუსი და მის გვერდით მდგარი მეომრები აპირებენ ქრისტიან ჯარისკაცებს ეპ-
გერონს, მაგრამ ამ დროს მთელი ცა წითლად შეიღებება და ხომალდებიდან ზევით ავარდებს
ხანძრის ალი.

ჯარისკაცები და მათი მშობლები (თავზარტაცებულნი) ფლოტი იწვის!

იულიანო, დიახ, ფლოტი იწვის, მაგრამ მართო ფლოტს როდი შთანთქავს ცეცხლი, ამ
ბობოქარ ხანძარში დაიფრფლება ჭვარცმული გალილეველიც... გალილეველთან ერთად კი
მიწიერი კეისარიც, მაგრამ ფერფლიდან — ერთი ზღაპრული ფრინველისა არ იყოს, — აღ-
სდგება ღმერთი მიწიერი და მეუფე სულიერი, ორივე ერთი სახით, დიახ, ერთი სახით!

ხმები, შეიშალა!

ნევიტა (მარტხიდან შემოდის), აღსრულდა!

იოვიანო (იქრშინებულ- შემოვრბის ბანაიდან მარტიდან), ღალატია, მბრძანებელი! სპარსელი
თაღლითი აღმოჩნდა!..

იულიანო, სტყუის ხად არის?..

აბიანო, გაიქცა!

იოვიანო, თვალ და ხელშუა გაქრა..

იულიანო, გაიქცა?

იოვიანო, ქარისკაცები, რომლებიც მეტვალუურებად მიეუჩინეთ, ამბობენ: ვერც კი
გავიგეთ, როგორ გაგვისხლტა ხელიდან და გაუჩინარდაო.

აბიანო, აღარც მისი ცხენი ჩანს თავლაში, აღბათ ამ ტრამალს მისცა თავი.

იულიანო, ხანძარი ჩააქრეთ, ნევიტა!

ნევიტა, შეუძლებელია, ჩემო იმპერატორო!

იულიანო, ჩააქრეთ, ჩააქრეთ! იქნებ ჭერ კიდევ შეიძლება ჩაქრობა?!

ნევიტა, მეტი არაა ჩემი მტერი! ყველა საბული გადავჭერით და მთელი დანარჩენი ფლო-
ტი აღმოღებული ხომალდებისკენ მიექანება.

ორმინი (ბანაიდან გამობრბის), წყულებიც იყვნენ ჩემი თანამემამულენი! მბრძანებელი,
როგორ ენდო მაგ მზაკვარს?

ქვემოთ იხილეთ ბანაიდან ფლოტი იწვის! შინ დასაბრუნებელი ვხა მოგვეჭრა! წინ სიკ-
ვდილია!

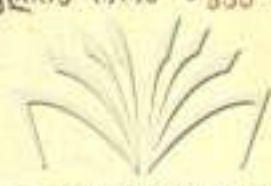
აბათონი, ცრუღმერთო, ცრუღმერთო! უბრძანე გრიგალს — ჩადგეს! უბრძანე ცაცხლს
— დაცბრეს!

იოვიანო, ქარი ძლიერდება... ხანძარი ისე მძვინვარებს, აბობოქრებული ზღვა გეგონება..

მამსინი (სტრჩულაზე) უფროხილდი ფრინველთა მხარეს!

იულიანე (ლაშქარს უყვირის). დაიწვას, დაიწვას! შვიდი ღმერთ არ გაივლის რომ თქვენ დასწავთ კტესიფონს!

მეხუთე მოქმედება

ქართული ენის ინსტიტუტი

ქვალარდიანი უდაბნო: მცენარეულობის ნახარც არსადა ჩანს. აელმარეულობის ნახარც არსადა ჩანს. აელმარეულობის ნახარც არსადა ჩანს.

დალლილ-დაქანცული ჯარისკაცები ველზე მიუჩილან. დროდადრო, მარცხნიდან მარჯვნივ, ცოცხელი რაზმები ჩაივლიან. ბანაკის წინ საშინლად აღფლავებულნი მიდი-მოდიან სოფლის-ბები პრისკუსი და კიტრონი, აგრეთვე იმპერატორის აბრისპაცები. ბანაკის შესასვლელს მბუღის მცველნი დარაჯობენ, თავიანთი წინამძღოლის ანატოლიოსის შეთაურებით.

კიტრონი. მაინც რამდენ ხანს გაგრძელდა სამხედრო თათბირი? პრისკუსი. არადა, კაცმა რომ თქვას, აქ მხოლოდ ორი, ორად-ორი გადაწყვეტილების მიღება თუ შეიძლება: ან წინ უნდა ვიაროთ ანდა დავბრუნდეთ.

კიტრონი. რას გაიგებთ. ერთი ეს მითხარი, ჩემო ძვირფასო ანატოლიოს, ღმერთების შეწყვენით, რატომ წინ არ მივდივართ?

ანატოლიოსი. შეხედეთ, როგორ ლივლივებს გავარგარებული მამრი თვალსაწიერზე, — ჩრდილოეთითაც, აღმოსავლეთითაც, სამხრეთითაც.

კიტრონი. ეს საცხის ბრალია... ანატოლიოსი. ტრამალი იწვის.

პრისკუსი. რას ამბობ? ტრამალი იწვის? კიტრონი. რა ხუმრობაა? ღმერთმა დაგვიფაროს, ანატოლიოს! არა, მართლა, სერიოზულად, რაშაა საქმე?

ანატოლიოსი. აკი ვითხარით, ტრამალი იწვის-მეთქი. შორს, უდაბნოს დასალიერს, სპარსელებმა ცეცხლი წაუკიდეს ბალახს. ასე რომ, აქედან ფეხს ვერ მოვიცვლით, სანამ მიწა არ გაყვდება.

კიტრონი. რა საშინელებაა! ბარბაროსების მეტი ვინ იზამდა ამას? პრისკუსი. ესე იგი, არჩევანიც აღარ გვქონია... აღარც საქმელი დაგვჩია და აღარც სასაქმელი. უკან მაინც რად არ ვბრუნდებით?

ანატოლიოსი. უკან ტაროსი და ევფრათია! კიტრონი. ჰო, მართლა. ფლოტი ხომ დავწვით! ასე ვინ ამბობს? იმპერატორს ცოტა მეტი უნდა ეფიქრა თავის მეგობრებზე! როგორღა დავბრუნდები სამშობლოში?

ანატოლიოსი. უკვლანი ერთ ტაფაში ვიწვით, ჩემო ძვირფასო. კიტრონი. უკვლანი? რას ჰქვია უკვლანი? თქვენ რა გიჭირთ? თქვენ მეომრები ხართ! თქვენი მოწოდება ისაა, რომ გაუძლოთ ყოველგვარ განსაცდელს და გაქირვებას, რაც ჩემთვის სრულიად აუტანელია. განა იმისთვის გამოვყევი იმპერატორს, რომ შავ ღლეში ჩავვარდნილიყავი?.. ამ კოლოებმა და კრაზანებმა ხომ პირდაპირ სული ამომხადეს... აბა შეხედეთ, რას მიგავს ხელების!

პრისკუსი. რა თქმა უნდა, ამისთვის როდი წამოვსულვართ. ჩვენ მხოლოდ იმიტომ დავთანხმდით გამოცემალოდით ლაშქარს, რომ გვედიდებინა გამარჯვებები, რომელთა მოპოვებასაც იმპერატორი აპირებდა. მაგრამ სადაა ეს გამარჯვებები? რა დიდი გმირობა ჩვენ ჩავიდინეთ ამ ეტვის უმძიმესი კვირის მანძილზე, რაც ფლოტის დაწვის შემდეგ გავიდა? მიწასთან გავსწორეთ მცხოვრებლებისაგან მიტოვებული რამდენიმე უბადრუკი სოფელი; ესაა და ეს. და კიდევ ბანაკში მოიყვანეს რამდენიმე ტყვე, რომლებიც ვითომ ჩვენმა მზვერავებმა შეიპყრეს. მაგრამ, ჩემი აზრით, ეს საცოდავები მოულოდნელი თავდასხმით შეშინსაგან მუცელში ენაჩავარდნილ მწყემსებსა და მშვიდობიან მხვნელ-მთესველთ უფრო ჰგვანან, ვიდრე...

კიტრონი. და ყოველივე ამას აგვირგვინებს ფლოტის დაწვა! აკი მაშინვე ვთქვი, აი, ნახავთ, თუ ეს წარმოუდგენელ უბედურებას არ დაგვატეხს-მეთქი თავზე.

ანატოლიოსი. მართალი ვითხრა, არ გამიგონია. კიტრონი. როგორ? ასე არა ვთქვი? არც შენ გამიგონია, პრისკუს?

პრისკუსი. ვერაფერს გეტყვი, ჩემო ძვირფასო. მე მხოლოდ ის ვიცი, რომ იმთავითვე ამოღდ ვცდილობდი წინ აღვდგომოდი ამ უგუნურებას. დიახ, ისიც შემიძლია თამამად განვაცხადო, რომ მე საერთოდ წინააღმდეგი ვიყავი, წლის ამ დროს დაგვიწყო ლაშქრობა. რა დაუდევრობაა? სად ჰქონდა თვალები იმპერატორს? ნუთუ ეს იგივე გმირია, ასე სვიანად რომ

იბრძოდა რენუსის პირას? ძალაუნებურად იფიქრებ კაცი, რომ ან დაბრმავდა, ანდა სულია უცნაურმა სნეულებამ დარია ხელი!

ანატოლიოსი. სსუ... სსუ! ეს რა სათქმელია?

კიტრონი. მართლაც ვერ ვიტყვით, რომ ჩვენი მეგობრის კრისტუსის სიტყვებში მაინც დამაინც დიდი მოწიწება გამოსკვიოდეს, მაგრამ ვერც მე უარყოფ იმას, რომ, სამწუხაროდ, სიბრძნის ნატამალსაც ვერ ვამჩნევ გვირგვინოსანი ფილოსოფოსის კრისტუსის მიხედვით საქმეს თუ ქცევას. რა წინდაუხედავი სიჩქარეა! რა უგუნურება იუტრისტუსის საქმეში! ჩანდაკებების გამოფენა იმ მიზნით, რომ მათთვის დთვის დარად იცათ თაყვანის რა გაუმართლებელი საქციელია უებრო ნაზარეველი ბრძენ-მოძღვრის ასე საჩაროდ გამობ! თუმცა, გვინდა თუ არა, იძულებულნი ვართ ვაღიაროთ მისი უჩვეულო ძალმოსილება, რომელიც, თუკი მისდამი სხვანაირ დაშოკიდებულებას გამოვიჩენდით, ესოდენ რთულ ვითარებაში, ვინ იცის, იქნებ სიკეთოდაც გამოგვდგომოდა.

აჰ თვით ნევიტა მოდის! იქნებ ახლა მაინც გავიგოთ...

იმპერატორის კარვიდან გამოდის მისამართსარდალი ნევიტა; გამოსვლისას შებრუნდება და ვილას ნაშანს აძლევს. მის კვალდაკვალ ბანაკიდან გამოდის იმპერატორის ექიმი ორი-ბასნიოსი.

ნევიტა (უქიმს გახზე გაიხმობს). თუ ღმერთი გწამს, მითხარო, ორიბასნიოს, ცოტას ხომ არ ურევს იმპერატორი?

ორიბასნიოსი. ეს რამ გაფიქრებინა, ბატონო ჩემო?

ნევიტა. აბა რასა შგავს მისი საქციელი?

ორიბასნიოსი. ო, ჩემი ძვირფასი იმპერატორა!..

ნევიტა. ნურაფერს დამიზალავ, ორიბასნიოს.

კიტრონი (უახლოვდება). ო, ძლევაშოსილო მთავარსარდალო, რუ თავს არ შეგაწუენ...

ნევიტა. შერე, შერე!

ორიბასნიოსი (ნევიტას). ნუ ღელავ, ბატონო ჩემო. არავითარი უბედურება არ მოხდება.

შე და ეფეროოსმა სიტყვა მიფეცით ერთმანეთს, რომ თვალყური ვადევნოთ.

ნევიტა. რას ამბობ? ხომ არ...

ორიბასნიოსი. წუხელი კინაღამ თავი მოიკლა, საბედნიეროდ, ეფეროოსმა მიუსწრო...

მხოლოდ არავისთან წამოგცდეს, კარგი?

ნევიტა. თვალი არ მოაშორა!..

პრისკუსი (უახლოვდება). ჩვენთვის დიდი ნუგეში იქნებოდა გავგეგო, რა გადაწყვიტა სამხედრო თათბირმა...

ნევიტა. მომიტევე უფრო მნიშვნელოვანი საქმე მაქვს. (გაღის)

იმავდროულად კარვიდან გამოდის მხედართმთავარი იოვიანო.

იოვიანო (კარვიდან გამოსვლისას). ნება შენა, ჩემო მოწყალეო მბრძანებელო!

კიტრონი. აა, ღრმად პატივცემულო იოვიანე! რას გვებუვი, უკან დახევა გადაწყვიტეთ?

იოვიანო. არავის ვურჩევ, უკანდახევა უწოდოს ამას. (გაღის).

კიტრონი. ო, ეს მეომრების ფილოსოფოსის სულიერი სიმშვიდე ჩირადაც არ უღირთ. ა

კარვიდან გამოდის ინპირატორი იულიანო, ფერმიხდილია და გამხდარი. უკან მოპყვე-

ბიან სხლთუხუცესნი ეფეროოსი და რამდენიმე მხედართმთავარი. ეს უკანასკნელნი და-

უშოვნებლივ გაუტყვევენ-მარჯნივ.

იულიანო (-ოფისტებს). გაჩაროდეთ, ჩემო მეგობრებო! ძალე უველაფერი კარვად იქნება!

კიტრონი. აჰ, ჩემო კურთხეულო იმპერატორო, რაიმე გამოსავალს მიაგენი?

იულიანო. გამოსავალი რამდენიც გნებავს, იმდენი გვაქვს. კიტრონი; საქმე მხოლოდ ისაა,

რომ უკეთესი ავირჩიოთ. ჩვენ გადაწყვიტეთ. გარკვეული თვალსაზრისით შევცვალოთ შე-

ტვის გეგმა...

პრისკუსი. ბრძნული გადაწყვეტილებაა!

იულიანო. ეს ლაშქრობა აღმოსავლეთით არაფერს არ მოგვცემს.

კიტრონი. რა თქმა უნდა.

იულიანო. ამიტომაც ჩრდილოეთისაკენ ავიღებთ გეზს.

კიტრონი. როგორ, მბრძანებელო... ჩრდილოეთისაკენ?

პრისკუსი. იქნებ დასავლეთი გვერჩია?

იულიანო. არა, არა, დასავლეთით რა გვინდა? იქ გადაულახავ დაბრკოლებად გადაგვე-

ლობება მდინარეები. კტეხიფონს ჭერჯერობით გვერდს ავუქცევთ. უნომალდებოდ ქალაქის

ადებაზე ფიქრიც კი შედგებოდა. სულ გალილეველების ბრალია, ფლოტი რომ დაგვიწვა. დიახ, დაბეჭითებით ვიცო, მათი ხელი ურევია ამ საქმეში.

ვინ გაბედავს უკან დახევა უწოდოს ამას, თუკი ჩრდილოეთისაკენ დავიძვრები? რას ვაპირებ? სპარსელთა ლაშქარი სადღაც ჩრდილოეთითა დგას; თითქმის დარწმუნებული ვარ ამასში. საკმარისია საპორი დავამარცხო და... მაგრამ ეს უნდა მოხდეს ერთბაშად, ერთდარტყვით, პირველხვე შეტაკებაში. — და მტრის სურსათ-სანოვანის მთელი მარაგი ჩვენი დაგვრჩება.

ხოლო როდესაც სპარსთა მეფეს დატყვევებულს ჩავიყვან ანტიოქიასა და სხვა ქალაქებში, ვნახოთ, რას იზამენ მოქალაქენი. მიწაზე დაემხოებიან თუ არა ჩემ წინაშე! ქრისტიანი ჯარისკაცები (სამღვრით მოდიან ველზე).

მა, ცული უკვე ხის ფესვთან დევს, დღე არის რიხვის, მოსკრიან კედარს, რომ დანაცროს ის ცეცხლის აღმა, მაგრამ გოლგოთის წიაღიდან იზრდება პალმა, მორწყული ჩვენი მაცხოვრის სიხლით.

იულიანს (თვალს აყოლებს მიმავალთ). გალილეველები სულ მუდამ მღვრიან, მღვრიან სიკვდილზე, წუურვილზე, წამებაზე. ქალებმა, რომლებიც მომვლელებად მივუჩინე დაქრილებს და ავადმყოფებს, ნაცვლად იმისა, რომ რაიმე ერგოთ, მხოლოდ ზიანი მოგვცეს. რაღაც უცნაური სიმღერები ასწავლეს ჩარისკაცებს; მათი მსგავსი ჩემს დღეში არაფერი გამოიგონია.

მაგრამ ამიერიდან აღარ დავსჯი მათ. ეს კიდევ უფრო ამძაფრებს ცთომილებას. იცი, პრისკუსს, როგორ მოიქცნენ ის დამთხვეულნი, რომლებმაც ამას წინათ უარი განაცხადეს იმაზე, რომ თავვანი ეცათ იმპერატორის ქანდაკებებისათვის?

პრისკუსსი. ამას წინათ, მბრძანებლო?

იულიანს. როცა მე, იმ მიზნით, რომ დამეშინებინა მათი თანამორწმუნენი, ზოგიერთი მათგანის სიკვდილით დასჯა ვბრძანე, განწირულთა შორის ყველაზე უხუცესი წამოდგა და დანარჩენთა საზეიმო უფინში გულმხურვალედ შეევედრა ქალათებს. მოწყალება მოიღეთ და პირველი მე დამსაჯეთო. გუშინ, ეს რომ გავიგე, პრისკუსს...

პრისკუსსი. გუშინ? სცდები, მბრძანებლო! მას შემდეგ კაი ორმოცი დღე გავიდა!

იულიანს. მართლა? თუმცა მო... დიახ, დიახ... ებრაელები ორმოცი დღე დაეხეტებოდნენ უდაბნოში. ხანდაზმულთაგან ერთიც ვეღარ გადარჩა. უნდა წამოზრდილიყო ახალი თაობა, და სწორედ მან — კარგად დაუფიქრდით — დიახ, სწორედ მან მიაღწია აღთქმულ მხარეს.

ევფრატიოსსი. შუა დღე კაი ხანა გადავიდა, დროა სამხარზეც ვიფიქროთ!

იულიანს. არა, ჭერ აღრეა, ჩემო ევფრატიოსსი ხორცის მოკვლინება სასარგებლოა უოველი ჩვენგანისათვის.

დიახ, მე გრუბნებით, ახალ მოდგმად უნდა ვიქცეთ-მეთქი, თქვენაირი ხალხით შორს ვერ წავალ. თუ გინდათ თავი დავადწიოთ უდაბნოს, ამიერიდან წმინდა და უბიწო სიცოცხლით უნდა იცოცხლოთ. შეხედეთ გალილეველებს, ბევრი რამ შეიძლება ვისწავლოთ მათგან. მათ შორის არ არიან უსუსურნი და უმწეონი, და-ძმებივით უვლიან ერთმანეთს... მით უმეტეს ახლა, როცა მათი დამთხვეულობის გამოს იძულებლი ვარ დავსაჯო ისინი ამ გალილეველებს რაღაც ისეთი აქვთ სულში, რომ ნეტა თქვენშიაც მენახა. ეცადეთ ჩახვდეთ ამას. თქვენ სოკრატეს, პლატონისა და დიოგენეს მიმდევრებს უწოდებთ თავს, მაგრამ თუ მოიძებნება თქვენ შორის თუნდაც ერთი კაცი, სიხარულით რომ მომკვდარიყო პლატონისათვის? მითხარით, მოიკვდეთ თუ არა მაცხენა ხელს ჩვენი პრისკუსი სოკრატესათვის? მოიქრიდა თუ არა კიტრონი უურს დიოგენესათვის? მეტი არაა ჩემი მტერი! გიცნობთ, კარგად გიცნობთ, შეფრთქილო გუბოებს! მომწყდით, თვალათ არ დამენაროთ!

თავდაჯერებული სიფრისტები ზღაპრით გ-დიან: დანარჩენებოც ვან მოსდევნ და თან გაოგნებულნი რაღაცას ვჩუჩებულბიან ერთიმეორებს, იულიანსთან მხოლოდ მრინასიოსსი და ევფრატიოსსი ჩებიათ. ახელის მცველნიც. ანატოლიოსსის მეთაურობით, კვლავ თავთან მოსულზე დგამან.

იულიანს. უცნაურია! კვებარითად გონებაში უწევდომელია მისი ფარული არსი, ორი ბასიოს, შეგძლია ამიხსნა ეს გამოცანა?

მრინასიოსსი. რა გამოცანა, ჩემო იმპერატორო?

იულიანს. მან მხოლოდ თორმეტი გლახაკი და უმეცარი მეთევზის მეშვეობით დააფუძნა თავისი სამეფო.

ორიბასნიოსი. ამაზე უაქარი გამოგფიტავს და არაქათს გამოგაცლის. მბრძანებელი იულიანე. მერედა, ვისი წყალობით დგას ეს სამეფო დღევანდელ დღებზე? უმეტესწილად ქალებისა და უბრალო და უმეცარი ხალხის წყალობით.

ორიბასნიოსი. დიახ, მბრძანებელი, მაგრამ მალე ბედი გაგიღმებს და იულიანე. მართალი ხარ, ორიბასნიოსი როგორც კი ღმერთი წყალობის თვალთ გადამოგვხედავს, ყველაფერს ეშველება. ხუროს ძის სამეფო მალე უნდა დაუბრუნდეს მანც ვიცით, გალიციელი იმდენ წელს იმეფებს, რამდენი დღეცაა წელიწადში, ახლა კი...

ევფერიოსი. ჩემო ძვირფასო მბრძანებელი, აბაზანას ხომ არ მიიღებ? იულიანე. აბაზანას?.. წადი, ევფერიოსი! წადი, წადი ორიბასნიოსთან პატარა საქმე ნაქვს

ევფერიოსი მიდის, იულიანეს კი ორიბასნიოსი სხვა მხარეს გაჰყავს. ევფერიოსს დღეს დილით ხომ არაფერი უთქვამს შენთვის?

ორიბასნიოსი. არა, მბრძანებელი იულიანე. სულ არაფერი იმის თაობაზე, რაც წუხელ მოხდა?..

ორიბასნიოსი. არა, მბრძანებელი, არაფერი. ევფერიოსს ასე ჰაიპარად ვერაფერს ათქმევინებ.

იულიანე. კიდევ რომ გითხრას, იცოდე, არ დაუჭერო. ყველაფერი სულ სხვანაირად მოხდა, ვიდრე ის ამბობს. მგონი, ჩემი დაღუპვა სურს.

ორიბასნიოსი. ვის?... შენს ძველსა და ერთგულ მსახურს? იულიანე. თვალი ფხიზლად უნდა შექიროს მასზე.

ორიბასნიოსი. მეც. იულიანე. დიახ, ორივემ თვალუური უნდა ვადვენოთ.

ორიბასნიოსი. მბრძანებელი, აღბათ ცოტა გეძინა წუხელ. იულიანე. დიახ.

ორიბასნიოსს რიდაცის თქმა უნდა, მაგრამ ბოლოს თავს იკავებს. იცი, რატომ ვერ დავიძინე?

ორიბასნიოსი. არ ვიცი, ჩემო მბრძანებელი. იულიანე. მუღვის ხიდზე გამარჯვებული გამომეცხადა.

ორიბასნიოსი. დიდი კონსტანტინე? იულიანე, დიახ, მისი ლანდი მოსვენებას არ მძღღევს. ამ უკანასკნელ ხანს ნაშუაღამევს გამომეცხადება და გათენებამდე აღარა მტოვებს.

ორიბასნიოსი. ყოველივე ეს მთვარის მოვანების ბრალია, მბრძანებელი; ხაცხე მთვარე ყოველთვის უჩვეულო შემოქმედებას ახდენდა შენს სულზე.

იულიანე. ჩვენი წინაპრების აზრით, ამნაირი ხილვა ჩვეულებრივი ამბავია... სად დაიკარგა მაქსიმე?... მაგრამ მათ აზრს ვერ დაეყრდნობი. დღეს ყველამ ვიცით, რომ ისინი ბევრ რამეში სცდებოდნენ. იმასაც კი ვერ ვენდობით უყოყმანოდ, რასაც ღმერთებზე გვეუბნებიან; ისევე როგორც ვერ ვერწმუნებით იმას, რასაც მოჩვენებებსა თუ ზებუნებრივ ძალებზე მოგვითხრობენ, რომლებიც თითქოს განაგებენ კაცთა ბედ-იღბალს. რა ვიცით ჩვენ ამ ძალებზე? არაფერიც არ ვიცით, ორიბასნიოს, თუ არ ჩავთვლით მათ დაუსრულებელ მერყეობასა და უნიანობას, ერთი სიტყვით. ამ თვისებებს, რომლებზედაც არა ერთი და ორი საქმოდ სარწმუნო მოწმობა მოგვეპოვება.

მაქსიმე მაინც მოვიდოდეს... (თითქოს თავის თავს ელაპარაკება).

აქ? კი მაგრამ, აქ ხომ არ უნდა გავარდეს მეხი? აკი ფრიგიის მბრძანაა მოსალოდნელი?.. ორიბასნიოსი. რომელი მბრძანა, მბრძანებელი... რა მეხი?

იულიანე. არა, არა, ისე... არაფერი... ნევიტა (მარჯნიდან შემოდის). ლაშქარი უკვე მზადაა. ჩემო იმპერატორო!

იულიანე. ჩრდილოეთით უნდა დავიძრაოთ? ნევიტა (განცვიფრებით). რა თქმა უნდა, მბრძანებელი.

იულიანე. მაქსიმეს მაინც დავლოდებოდით... ნევიტა. რას ამბობ, ჩემო იმპერატორო? რაღა დროს ლოდინია? სურსათის მთელი მარაგი გამოგველია. ხოლო მტრის ცხენოსანი რაზმები ხან აღმოსავლეთით გამოჩნდებიან და ხან ხამხრეთით...

იულიანე. დიახ, დიახ, ჩრდილოეთისაკენ უნდა გავწიოთ. მაქსიმე ახლავე მოვა. ზურგში გავგზავნე, ეტრუხკელ მისნებთან. დაე, ერთხელაც სცადონ... რამდენიმე მოგვიც გამოვძე-

ბნე, რომლებიც ამტკიცებენ, ქალდეველთა იდუმალ ხელოვნებაში გაწაფულნი ვართო, თვით
წვენი ქურუმები ცხრა სხვადასხვა ადგილას ასრულებენ მისნობის წესს.

წვენიბა რა შედეგით უნდა გამოიღოს მისნობამ, მე გეუბნები, წინ უნდა გავწიოთ-მეთოქ
ქი ამას იქით ჭარისკაცებზე დაურდნობა არ შეიძლება. ყველას მშვენივრად ესმის, რომ ჩვენ
ერთადერთი ხსნა ესაა, როგორმე მივაღწიოთ სომხეთის შიგნს.

იულიანე, ჩვენც იქით გავწივით, ნევიტა, მიუხედავად იმისა, თუ რას გვანტყობენ-მეთოქ
მისნები. მაგრამ რატომღაც უფრო მშვიდად ხარ, როდესაც იცი, რომ თითქოს მის უღმრთესობას
ძაღვების რჩევით მოქმედებ, რომლებიც — თუკი მოეპრიანათ — ესოდენ მძლავრ ზენოქმედ-
ბას ახდენენ ადანიანის ბედზე.

წვენიბა (საველეზე და მკვეთრად, ბრძანებით კილოთი). ანატოლიოს, აშალე იმპერატორის
ბანაკის (რამდენიმე სათხევას წაუჭურჭლეზე საველეს მკველთა მეთოქრ და ხელმარჯვნივ
გაღის).

იულიანე, ამ ორმოცი დღის მანძილზე მომავლის წინასწარ მაცნე არც ერთი ნიშანი ხახი-
კეთოს არას გვიქადდა, რაც იმას ნიშნავს, რომ უნდა ვენდობოდეთ მათ, ვინაიდან მთელი ამ
ხნის განმავლობაში აშკარად არ გვწყალობდა ბედი. მაგრამ იცი, რას გეტყვი, ჩემო ორიბასი-
ოს, ახლა, როცა სულ სხვა მიზანი მამოძრავებს...

აა, მაქსიმე!
მამსნიმე (ტრამალიდან მოღის). ლაშქარი უკვე დაიძრა, მბრძანებელო, ცხენზე შეჩქეი.
იულიანე, კი მაგრამ, მისნობაზე არაფერს მეთყვი?
მამსნიმე ებ, ეს თუ მისნობაა?.. ნურაფერს მკითხავ.
იულიანე, მითხარის მინდა ვიცოდე, მაინც როგორია პასუხი.
მამსნიმე, თუკი პასუხი ეთქმის სამარისებურ ღუმილს.

იულიანე, ღუმილს?
მამსნიმე ქურუმებთან ვიყავი; სამსხვერპლო ზვარაკის შიგანზე ვერაფრის ამოკითხვა ვერ
შესძლეს არც ის ეტრუსკელი ოინბაზები დამვიწყნია: ვერც მათ მითხრეს რაიმე ურინველთა
ურენის მიხედვით. მოგვებთანაც გახლდი: არც მათი წერილი იძლევა პასუხს და თვით მეც...

იულიანე თვით შენც, მაქსიმე?
მამსნიმე ახლა შემიძლია ყველაფერი გითხრა, წუხელის ციურ მნათობთა უროიერთგანლა-
გებას ვაკვირდებოდი, მაგრამ ვერც მათ მამცნეს რაიმე.

იულიანე ასე რომ, არავითარი ნიშანი... მხოლოდ ღუმილი... სამარისებური ღუმილი...
თითქოს მზეც ჩაქრობას აპირებს! სულ მარტო დავრჩი, ჩაინგრა ხიდი ჩემსა და სულდების
სამყაროს შორის.

სადა ხართ ახლა, ჩემო თეთრო, ჩემო ფრთამალო, იალქნებმოედვარე ხომალდებო, მზის
სხივებით წაღვეკილ უსასრულო სივრცეში რომ დაცურავდით და ცნობები მიმოგქონდათ მიწა-
სა და ცაშ შორის?

სამართა ხომალდებიც დაიწვა და სულის ხომალდებიც! ო, ჩემო თეთრო, სხივცისკროვანო
ხომალდებო!

აა, მაქსიმე, ამაზე რაღას იტყვი?
მამსნიმე, მე შენი მჭერა.
იულიანე, მართალი ხარ, უნდა გჯეროდეს!

მამსნიმე, სამყაროულმა ნებამ შენ მოგანდო თავისი ძალმოსილება; მიტომაყ ღუმს.
იულიანე დიახ, ასე განვმარტოთ ეს და ამ განმარტების მიხედვით ვიმოქმედოთ... თუ-
ცა უშქობესი იქნებოდა... ო, ეს ღუმილი! რა საშინელია მარტო დარჩენა?!

თუცა არიან სხვებიც, რომლებიც, შეიძლება ითქვას, ჩემსავით მარტონი არიან, გალი-
დეველები მათ ერთი ღმერთის მეტი არაუინა მყავთ, ერთი ღმერთი კი გინდ გუოლია და
გინდ არა.

მაგრამ რითი შეიძლება იმისი ახსნა, რომ ისინი დღითი დღე?..
ანატოლიოსი (ესა ზედამხედველობითაც სველეს მკველებში ამსობაში იმპერატორის
კარავი დახადეს). დროა ცხენზე ამხედრდე მბრძანებელო, აქ ვერ დაგტოვებ.

იულიანე, ახლავე! სადაა ჩემი კეთილქმობილი ბაბილონიოსი? აი, ასე, ხმლით ხელში...
მომყევით, ძვირფასო მეგობრებო!

ყველანი ხელმარჯვნივ გაღიან
კაიბასანი, ტვით დაფარული ადგილი, ავეებს მთლიან შივი ტბა მოჩანს, შორ, მეთოქრ
რთა უცხოვნება ანთა... მთვარიანი ღამეა; ცაზე სწრაფად მოცურავენ ღოუბლები წიხ რამ
დენივე ჯარისკაციც და... აფარაფლიც

მეგობრებო და სხვა ქალბავშვები (ხეებს ამოფარებულნი მღეროან).

წყრომით მობრუნდა ბორბალი ცისა,
უამბა დარეკა ცათა რისხვისა,
მალე წამოვა დელგმა სისხლისა,
რათა წარეცხოს ჩვენი ცოდვანი!

ერთ-ერთი ჯარისკაცი (უფრო უცლებს), სსუ... არ გესმით? გალილეველი ქალები მღეროან.

მეორე ჯარისკაცი. გეგონება, კოტები კივიან. ან უვავები ურანტალებენო.

მესამე ჯარისკაცი. მე კი ნეტა მათ მიმაკედლა. უფრო უშიშრად ვიგრძნობდი თავს. გალილეველთა ღმერთი უფრო ძლიერია ჩვენს ღმერთებზე.

პირველი ჯარისკაცი. საქმე ისაა, რომ იმპერატორმა განარისხა ღმერთები: რამ მოაუქრა ღმერთების ადგილას დაეყენებინა თავი?

მესამე ჯარისკაცი. მეტიც, მან განარისხა გალილეველთა ღმერთი. არ გაგიგიათ? ამ ბოზენ, ამ რამდენიმე ხნის წინათ, ღამით, თავის ქაღალკრებთან ერთად მუცელი გაუქო ფეხმძიმე ქალს, რათა მის შიგანზე ემკითხავო.

პირველი ჯარისკაცი. გაგებით კი გავიგე, მაგრამ არ მქერა. უოველ შემთხვევაში, ის ქალი ბერძენი კი არა, რომელიმე ბარბაროსის ცოლი იქნებოდა.

მესამე ჯარისკაცი. ამბობენ, გალილეველთა ღმერთი ბარბაროსებსაც მფარველობსო და თუ მართლა ასეა, მაშინ ვაი ჩვენი ბრალი.

მეორე ჯარისკაცი. ნუ გეშინიათ, იმპერატორი დიდი მეომარია.

პირველი ჯარისკაცი. აღბათ არც საპორია ნაკლები.

მეორე ჯარისკაცი. როგორ გვონია, სპარსელების მთელი ღაშქარი ჩვენ წინააღმდეგ მოდის?

პირველი ჯარისკაცი. ზოგი ამტკიცებს, ეს მხოლოდ მეწინავე რაზმებიაო, მაგრამ დანამდვილებით არავინ არაფერი იცის.

მესამე ჯარისკაცი. ნეტავი გალილეველების მხარეს ვიყო.

პირველი ჯარისკაცი. განდგომას ხომ არ აპირებ?

მესამე ჯარისკაცი. განა ცოტა ქარისკაცი განდგა... ამ ბოლო ხანს?

პირველი ჯარისკაცი (სიბნელეში გაჰყვიროს). სდექი ვინ მოდის?

ხმბ. მეგობრები ვართ.

ხეებს შორის გამოჩნდებიან ჯარისკაცები, რომლებმაც კაპალაქელი აბათონი მოკლეს.

მეორე ჯარისკაცი. ოჰო-ჰო! გაქცევა უნდოდა?

ერთ-ერთი ჯარისკაცი მოსულთა შორის. არა, ჭკუაზე შეიშალა.

აბათონი. ვინ მოგახსენა? თუ ღმერთი გწამთ, გამიშვით!

იგივე ჯარისკაცი ახალმოსულთა შორის. იძახის, შეიდთავიანი მხეცი უნდა მოვკლაო.

აბათონი. დიახ, დიახ, დიახ! უნდა მოვკლა! ხომ ხედავთ ამ შუბს? იცით, ეს რა შუბია? ამ შუბით მოვკლავ შეიდთავა მხეცს და კვლავ დავიბრუნებ ჩემს სულს! ასე აღმიტყვა ქრისტემ. ნუჩელ გამომეცხადა....

პირველი ჯარისკაცი. როგორც ჩანს, შიმშილმა და დაღლილობამ გონება აურია.

მეორე ჯარისკაცი ახალმოსულთა შორის. ბანაკში წაიყვანეთ. გამოიძინოს.

აბათონი. გამიშვით! რომ იცოდეთ, ეს რა შუბია!

ჯარისკაცებს ხელმარჯვენე გაჰყავთ.

მესამე ჯარისკაცი. რაო, შეიდთავა მხეციო?

პირველი ჯარისკაცი. რას გაუგებ ამ გალილეველებს. რამდენი სიტყვააა, იმდენი საიდუმლო აქვთ.

მარჯვნიდან შემოდის მსაჯულთუხუცესი ევფერიოსი და იმპერატორის ექიმი ორიბასნიოსი.

ევფერიოსი. არსადა ჩანს?

ორიბასნიოსი. არა... აა, ქარისკაცები? მეთხარით, მეგობრებო, აქეთ ხომ არავის გამოუვლია?

პირველი ჯარისკაცი. რამდენიმე შუბოსანმა ჩაიარა.

ორიბასნიოსი. კეთილი. სხვა ხომ არავინ შეგინიშნავთ? რომელიმე დიდებული?... ან მხედართმთავარი?

ჯარისკაცები არა, არაფერ.

ორიბასიოსი მაშასადამე აქ არ არის. ეს როგორ მოგივიდა, ევფერიოს?..

ევფერიოსი. რა მექნა?... სამი ღამეა თვალი არ მომიხუჭავს...

ორიბასიოსი. ძებნაში უნდა დაგვეხმაროთ. მთავარსარდლის სახელით გიბრძანებთ, რა?

შე შედით და თუ რომელიმე დიდებულს მოჰკრავთ თვალს, დაუყოვნებლივ აცნობეთ მცვე-
ლებს, აი, იქ!

ჯარისკაცები. შენი ბრძანება შესრულებული იქნება, ბატონო ჩვენო!

ტყეში მიმოიფანტებიან. ძალე ხეებს შორის გამოჩნდება იმპერატორი იულიანო, რაღა-
ცას აყურადებს და აქვთ-იქვით აცეცებს თვალებს. მერე შებრუნდება და ვიღაცას ნიშანს აძ-
ლებს.

იულიანო სსუი აქეთ, აქეთ, მაქსიმე! ვერ დაგვიანებ.

მაქსიმე (იწვევს მხრიდან გამოდის). ერთი მათგანი ორიბასიოსი იყო.

იულიანო. დიახ, ის და ევფერიოსი ჩემს უკველ ნაბიჯს უთვალთვალებენ. მათ მგონიათ
რომ მე... შენთვის ხომ არაფერი უთქვამთ?

მაქსიმე. არა, ჩემო იულიანე! კი მაგრამ, რატომ გამაღვიძე? რა საქმე გაქვს ამ შუალა-
მისას?

იულიანო. მინდა უკანასკნელად გესაუბრო პირისპირ, ჩემო ძვირფასო მოძღვარო.

მაქსიმე. არა, რატომ უკანასკნელად, იულიანე?

იულიანო. შეხედე ამ შავ წყალს. რას იტყვი, უკვალოდ რომ გავქრე და ჩემი ასავალ-
დასავალი ვერვინ გაიგოს, როგორ გგონია. შეთხზავენ თუ არა ლეგენდას, თითქოს პერმენი
ჩამოვიდა და ცაში ამიტაცა, რათა ღმერთების ხომალში დავესვი?

მაქსიმე. შორს აღარაა ის დრო, როცა ადამიანებს აღარ დასჭირდებათ სიკვდილი.
რათა ღმერთებისგან იცხოვრონ დედამიწაზე.

იულიანო. მე სამშობლო მენატრება და მიტომაც ვკმუნავ, მაქსიმე... სინათლე, მზე, ვარ-
სკვლავები მენატრება.

მაქსიმე. ოო, გაფიცებ, ნუ მიეცემი მაგ მკნუნვარე ფიქრებს. შენ წინაშე სპარსელთა
ლაშქარია. ხვალ დიდი ომი იქნება. შენ გაიმარჯვები...

იულიანო. მერე... იცი, ვინ გამომეცხადა ამ ერთი საათის წინ?

მაქსიმე. ვინ?

იულიანო. ჩემს კარავში ტახტზე მივწვიქი და ჩამეძინა. უცრად აღიხფერმა შუქმა იფეთ-
ქა; მიუხედავად იმისა, რომ ქუთუთოები დახუჭული მქონდა, თვალები მომჭრა და გამომე-
ღვიძა თვალი გავახილე და გარკვევით დავინახე, რომ კარავში ვიღაცა იდგა. თავზე გრძელი
მონახსნაში წამოეხურა, რომელიც ნაოკებად კეცილი ჩამოჰფენოდა ორსავე მხარეს, სახე კი
ღია მქონდა.

მაქსიმე. იცანი?

იულიანო. დიახ, ეს იყო იგივე სახე, რომელიც დიდი ხნის წინათ ვიხილე სინათლის წრე-
ში... ის ღამეს, როცა მე და შენ ორ წვეულებთან ერთად ეუსხედით სუფრას ეფესში.

მაქსიმე. სამეფოს სული!

იულიანო. მას შემდეგ ერთხელ კიდევ გამომეცხადა გალიაში... გამომეცხადა იმნაირ ვი-
თარებაში, რომლის გახსენებაც არა მსურს.

მაქსიმე. თუ გითხრა რამე?

იულიანო. არა. თითქოს გამოლაპარაკება კი უნდოდა, მაგრამ რატომღაც თავი შეიკავა.
უძრავად იდგა და თვალს არ მაშორებდა. ფერმკრთალი სახე მქონდა. ზედ უჩვეულო მწუხა-
რება აღბეჭდვოდა. უცებ ორივე ხელით ჩამოიწია თავსაბურავი, სახეზე ჩამოიფარა, ფეხაკრე-
ფით გაიარა კარავი და გაუჩინარდა.

მაქსიმე. გადამწყვეტი ბრძოლის დრო დადგა.

იულიანო. დიახ, როგორც ჩანს, დადგა.

მაქსიმე. მხნედ იყავი, იულიანე! გაიმარჯვებს ის, ვისი ნებაც ურევია.

იულიანო. კი მაგრამ, რას მოიხვეჭს გამარჯვებული? რა მოიგო ალექსანდრე მაკედონე-
ლმა? ან იულიუს კეისარმა? ბერძნები და რომაელები გულგრილი განცვიფრებით იგონე-
ბენ მათ საგმირო საქმეებს, მაშინ როდესაც გალილეელი, უბრალო ხუროს ძე, სათაყვანებე-
ლი მეთუფნსავით სუფევს და წარუვალი სიცოცხლით ცოცხლობს ადამიანთა მხურვალე, რწმე-
ნით ანთებულ გულეებში.

ნეტა სადაა ახლა? კვლავინდებურად თუ აგრძელებს თავის საქმეს მას შემდეგ, რაც გო-
დგოთაზე მოხდა?

ამას წინათ სიზმარში ვნახე. მესიზმრა, ვითომ მთელი დედამიწა დავიმორჩილე. ვბრძანე, მიწის პირისაგან წარებოცათ თვით გალილეველის ხსოვნა, და ჩემი ბრძანება შესრულებული იქნა. მაშინ მოვიდნენ სულელები და მემსახურებოდნენ მე; ფრთები მიამაგრეს ჩემს მხრებს და მე დაჯქროდი უსასრულო სიერცეში. სანამ სხვა მიწას არ დავაღვი ფეხი.

არა, ეს არ იყო ჩემი მიწა. არამედ გაცილებით უფრო დიდი იყო მის შემოთ ლივლივე-ბდა უფრო ნათელი. მოცვითალო შექვი, მის ირგვლივ კი ბრუნავდა არაფერი, არამედ რამდენიმე მთვარე.

სიზმარი

შე გადმოვხედე იქიდან ჩემს ხაყუთარ მიწას, კეისრის მიწას, რომელიც გალილეველისაგან გავწმინდე, და დავრწმუნდი, რომ კარგზე კარგი იყო ყველაფერი, რაც გავაკეთე.

მაგრამ, მაქსიმე, ჩემ გვერდით ამ უცხო მიწაზე ჩაიარა უცნაურმა ხალხმა. წინ მეომრები, მსაჯულები და ქალათები მიდიოდნენ. ბოლოში კი — მოზარე ქალები. ხოლო ნელი ნაბიჯით მომავალი ბრბოს შუაში მიდიოდა თვით გალილეველი; ცოცხალი იყო; ჭვარი მიჰქონდა მხრებით. მე შევძახე: „საით, გალილეველო?“ ხოლო მან თავისი სახე შემოაბრუნა ჩემკენ, გამიღიმა, ნელა დახარა თავი და თქვა: „ოხების აღვილისავენ.“

სად არის ახლა? ვინ იცის, იქნებ რაც მაშინ იერუსალიმში, გოდგოთაზე მოხდა, მხოლოდ პატარა, უმნიშვნელო პროვინციული ამბავი იყო, თითქმის შეუმჩნეველი შემთხვევა, მოცლილობისას გზაზე მომხდარი, დიადი სამყაროული შემოვლის დროს? იქნებ ის კვლავინ დებურად მიდის და მიდის, გამუდმებით გადადის ერთი მიწიდან მეორეზე, კვლავინდებურად ევნება და, ჭვარცმული, კვლავაც იმარჯვებს? ო, რომ შემეძლოს დავარბიო და იავარჯყო მთელი სამყარო! მაქსიმე, ნუთუ არ არსებობს იმნაირი საწამლავი, ანდა ყოვლის შთანმტყმელი ცეცხლი, ერთბაშად რომ გაავლოს მუსრი ყველა ქმნილებას და კვლავ იმად აქციოს მთელი სამყარო, რაც იყო იმ დღეს, როცა ეული სული იქცეოდა წყალთა ზედა?

მაძსინემ მეთვალყურეთა მხრიდან უვირილი ისმის. წავიდეთ, იულიანე...

იულიანე, წარმოგიდგენია? საუკუნეებს მოჰყვებიან საუკუნენი, და მთელი ამ უსასრულო დროის მანძილზე იცხოვრებენ ადამიანები, რომლებსაც ეცოდინებათ, რომ მე ქედი მოვიხარე მან კი იმძღავრა!

არ მინდა ქედის მოხრა! მე ახალგაზრდა ვარ... მოუწყველელი... შესამე სამეფო ახლოა... (წამოიძვინება).

აი, აქ დგას!

მაძსინემ, ვინ? სად?

იულიანე, ვერ ხედავ? აგერ იქ, ხეებს შორის, ეულის ვირგვანით, სისხლიანი კვართით...

მაძსინემ, ეს მხოლოდ მთვარე არეკლება წყალში. წავიდეთ, წავიდეთ, ჩემო იულიანე!

იულიანემ (უტყარით უტყვე მოჩვენებას), განვედ ჩემგან! მკვდარი ხარ, მკვდარი დასრულდა შენი სუფევა. ძირს ტაკიშასხარის ტალავარი! შენ გეუბნები, ხუროს ძვე!

მანდ რას აკეთებ? რასა კრავ? რას უკაკუნებ?... ა!...

ეფფერეოსი (მარცხნიდან), მადლობა უკვდავ ღმერთებს! ორიბახიოს... აქეთ, აქეთ!

იულიანე, სად წავიდა?

ორიბახიოსი (მარცხნიდან), მანდ არის?

ეფფერეოსი, დიახ... ო, ჩემო სათაყვანებელო იმპერატორო!

იულიანე, ვინა თქვა, კეისრის კუბოსა ვკრავო?

ორიბახიოსი, რას ამბობ, მბრძანებელო?

იულიანე, ვინა თქვა-მეთქი? მე გეკითხებით... ვინა თქვა, კეისრის კუბოსა ვკრავო?

ორიბახიოსი, გვედრები, ბანაკში დაბრუნდი, მბრძანებელო!

შორიდან საზარელი ყვირილი ისმის.

მაძსინემ, მეომრები ყვირიან! სპარსელები თავს დაგვესხნენ!

ეფფერეოსი, შეწინავე რაშმები უკვე ხელჩართულ ბრძოლაში ჩაებნენ!

ორიბახიოსი, მტერი უკვე ბანაკს მოადგა. შენ კი უიარაღო ხარ, მბრძანებელო!

იულიანე, მე მინდა მსხვერპლი შევწირო ღმერთებს.

მაძსინემ, რომელ ღმერთებს, უფუნურო? სად არიან ისინი, ან რანი არიან?

იულიანე, მე მინდა მსხვერპლი შევწირო ერთთაც და მეორეთაც! მე მინდა მსხვერპლი შევწირო ყველას! ერთი მაინც შეისმენს ჩემს ვედრებას. მე მინდა ეუბნო მას, ვინც ჩემს გარეთაა და ჩემზე მადლთა...

ორიბახიოსი, ახლა ერთი წუთის დაკარგვაც არ შეიძლება!

იულიანე, აი, დაინახეთ?, ანთებული ჩირაღდანი თუ დაინახეთ ღრუბლებს მიღმა? ანა-

ზღუდად ანთო და ჩაქრა კიდევ. სულელების სამყარო ნიშანს მადლევს სხივოსანი ხომალდ კვლავ გზას ადგას ცასა და მიწას შუა... ჩემი ფარ-ხმალი!

იულიანო აწრავი ნაბიჯით გადის ხელმარჯვნივ: ივანე იოსელიანი და ორიბალიოსი უკან მისდევენ.

ნატალია (მოსაზრება) იმპერატორო, იმპერატორო, ამაღამ ერთდ ბრძოლას (ხელმარ-
ჯვნივ გადის.) ურჩუნული

გრცული ტრამალი. შორს სოფელი ჩანს. მოღრუბლული დილაა. ტრამალი ბრძოლის ველად გვეუღა. ისმის ყვირილი და ხმლები ჩახაჩუბი. წინა მხარეს ერთმანეთს ებრძვიან სპარსული მომსარნი და რომაელი უშუბოსნები ამიანეს მეთაურობით.

ანიანო. ახე! დაპკათი წინ! სროლის საშუალება არ მისცეთ!
მთავარსარდალი ნიმიტა (მარჯვენა მხრიდან გამოჩნდება ამაღლა თანხლებით). როგო-
რია საქმე, ამიანე?

ანიანო. ცხენოსანთა მაშველი რაზმები არსად ჩანან, ბატონო ჩემო!
ნიმიტა. რა ექნათ? სპარსელებმა სპილოები წაიძვდვარეს წინ. მართო მათი დანახვაც კი
თავზარს სცემს და აფეთებს ცხენებს... მიდით, მისცხეთი აძგერეთ, სამკერდულს ქვემოთ აძ-
გერეთ, მეგობრებო!

სოფისტი კიტრონი (ალამური სამოსის ამარა, წიგნებითა და გრაგნილებით დატვირ-
თული შენობის მარჯვნიდან). ვაი ჩემი ბრალი, რა მინდოდა ამ ჯოჯობეთში?
ნიმიტა (თავის მხლებლებს). მგონი შედრკენენ ახლა ფაროსნები მიუშვით!

კიტრონი. არ მისმენ, ბატონო ჩემო? მე რომ რამე მიმივიდეს, ვინ აგებს პასუხს? ჩემი
თხზულება - „სულის სიმშვიდისათვის რთულ ვითარებაში“ ჯერ კიდევ არ დამისრულებია...
ნიმიტა (ფწინდებურად). სპარსელებს მარჯვენა ფრთაზე მაშველმა მოუსწროთ ისევ
გვიტყვენ!

კიტრონი. გვიტყვენ? ო, ეს სისხლის ღვრისა და ხოცვა-ჟლეტის შმაგი წყურვილი. ისა-
რმა ზედ ყურთან გამიზუზუნა! რა საზიზღრად ისვრია? ვინ დაგიდევს სხვის სიცოცხლეს და
სიმატლეს? (ხელმარჯვნივ გარბის).

ნიმიტა. ბრძოლის სასწორი არც იქით იხრება და არც აქეთ! (ფრომენტინუსს, რომელიც
მაშველი რაზმით შემოდის მარჯვენა მხრიდან). ებეო, იმპერატორისათვის ხომ არსად მოგიკ-
რავს თვალი?

ფრომენტინუსი. დიახ, ბატონო ჩემო, თეთრი მხედრების რაზმით იხრძვის!
ნიმიტა. ხომ არ დაჭრილა?

ფრომენტინუსი. მოუწყვლელი ეგონება კაცს. სადაც უნდა გამოჩნდეს, ისრები და შუ-
ბები თითქოს გზას იმრუდებენ.

ანიანო (მებრძოლთა რიგებიდან ყვირის). სად არის მაშველი, სად? დიდხანს ვეღარ გა-
ვუძლებთ!

ნიმიტა. წინ, ჩემო მამაცო ფრომენტინუს!
ფრომენტინუსი (ჯარისკაცებს). შევიკრათ, ძმანო ბერძნებო, და დედა ვუტიროთ მტერს!
(ამიანეს რაზმის საშველად მიუშურება; ბრძოლა კოტა შორს გადაინაცვლებს).

ანატოლიოსი (რამდენიმე სხეულია მცველის თანხლებით შემოდის მარჯვენა მხრიდან).
იმპერატორი აქ ხომ არ არის?

ნიმიტა. იმპერატორი? განა შენ არ გაბარია მისი სიცოცხლე?
ანატოლიოსი. ცხენი მოუყლეს... ისეთი საშინელი ზედახორა დადგა, რომ... ვერასდიდე-
ბით ახლოს მისვლა ვერ შევძელი.

ნიმიტა. აა!... შენი აზრით... ხომ არ დაშავებულა?
ანატოლიოსი. არა მგონია, ყვიროდნენ. ცოცხალიაო, მაგრამ...
მთავარსარდალის ამაღლის უშვრები აი, ისიც! აი, ისიც!

მარჯვნიდან უაბჯროდ და უმუზარადოდ, მარტოოდნ ხმლისა და ფარის ამარა შემოდის
იმპერატორი იულიანო, საიმპერატორო გვარდიის რაზმის თანხლებით.

იულიანო. კიდევ კარგი, რომ გნახე, ნევიტა!
ნიმიტა. აჰ, ჩემო მბრძანებელო... უაბჯროდ?!... ასეთი გაუფრთხილებლობა გაგონილა?
იულიანო. აჰ, ამ ადგილას, ვერავითარი იარაღი ვერას დამაქლებს, მაგრამ წინამძღოლო-
ბა შენთვის გადმომიბარებია, ნევიტა. წადი! მე ცხენი მომიკლეს!

ნიმიტა ჩემო იმპერატორო, ესე იგი, მაინც დაშავდი?
იულიანო. არა, მხოლოდ თავით დავასკდი მიწას... კოტა არ იყოს, თავბრუ მეხვევა-
წადი, წადი... ამას რა ვხედავ? ეს რა უცნაური ბრბოები შემოიჭრნენ ჩვენს რიგებში?..

ნებისა (ხედავლა) ანატოლიოს, იმპერატორის სიცოცხლისათვის შენ აგებ პასუხს: ანატოლიოსი, დამშვიდებული ბრძანდებოდე, ბატონო ჩემო!

ნებისა თავისი ამალითურთ ხელმარჯვნივ გადის, ბრძოლა სულ ფერო და ეფრო მეტად შორდება წინა ნაწს.

იულიანე, როგორ გგონია ანატოლიოს, ბევრი ხალხი დავკარგეთ?

ანატოლიოსი, როგორც ჩანს, მბრძანებელი მაგრამ დარწმუნებული სპარსელებს კიდევ უფრო მეტი დაეღუპათ.

იულიანე, ღიაბ, ღიაბ, მაგრამ მაინც ბევრი ბერძენი და რომაელი დაეცა ბრძოლის ველზე, რას იტყვი, ანატოლიოს?

ანატოლიოსი, ცუდად ხომ არა ხარ, მბრძანებელო?.. ისეთი ფერი გადევს სახეზე...

იულიანე, ხომ ხედავ იმ უბედურებს, აი, იქ რომ წვანან, ვინ გულაღმა, ვინ კიდევ პირკვე?.. ყველა მკვდარია, არა?

ანატოლიოსი, ღიაბ, მბრძანებელო.

იულიანე, ყველა მკვდარია!.. მაშასადამე, აღარც იერუსალიმში მომხდარი მარცხი ახსოვთ და აღარც სხვა რამ უბედურება.. როგორ გგონია, კიდევ ბევრი ბერძენი დაეცემა ამ ბრძოლაში, ანატოლიოს?

ანატოლიოსი, იმედი უნდა ვიქონიოთ, მბრძანებელო, რომ ყველაზე სასტიკი შეტევა უკვე მოვიგერიეთ.

იულიანე, ბევრი დაეცემა-მეთქი, ძალიან ბევრი! მაგრამ ესტე ცოტაა, რა მნიშვნელობა აქვს იმას, რომ ბევრი დაეცემა? შთამომავლობა მაინც გაიგებს.

მითხარი, ანატოლიოს, შენი აზრით, როგორ წარმოედგინა იმპერატორ კალიგულას ის ხმალი?..

ანატოლიოსი, რომელი ხმალი, მბრძანებელო?

იულიანე, ვითომ არ იცი?.. მას სურდა აქონოდა ისეთი ხმალი, რომ ერთი მოქნევით..

ანატოლიოსი, გესმის? საომარი უიჭინა თუ გესმის მბრძანებელო? ახლა კი დარწმუნებული ვარ, რომ სპარსელები უკან იხევენ.

იულიანე (აყურადღებ.), ეს რა სიმღერაა?

ანატოლიოსი, მბრძანებელო, ნება მიბოძე ორიბასიოსს ვუხმო.. ანდა უმჯობესია, წავიდეთ აქედან, შენ ავადა ხარ.

იულიანე, მე გეუბნები, სიმღერა მესმის-მეთქი! შენ კი არ გესმის?

ანატოლიოსი, თუ ასეა, მაშინ ნამდვილად გალილეველები...

იულიანე, ღიაბ, რა თქმა უნდა, გალილეველები მღერიან.. ჰა-ჰა-ჰა! ჩვენს მხარდამხარ იბრძვიან და ვერ ხედავენ, ვინა დგას მოპირისპირე მხარეს, ო, თქვე შლეგებო! სადაა ნევიტა? თუ სპარსელებს ებრძვის, რად ებრძვის? ნუთუ ვერ ხედავს, რომ სპარსელები როდი არიან ჩვენი მოსიასხლე მტრები? ყველანი მყიდით, მღალატობთ!..

ანატოლიოსი (ჩუმად, ერთ-ერთ ქარისკაცს), ბანაკში გავარდი იმპერატორის ექიმს ღაუძახე.

ჯარისკაცი, ხელმარჯვნივ გადის.

იულიანე, ეს რა ურიცხვი ურდოებია?.. როგორ გგონია, ანატოლიოს, ვითომ დაგვიანებს?

ანატოლიოსი, ვინ, მბრძანებელო? სად?

იულიანე, ნუთუ ვერ ხედავ?.. იქ, შორს, ჩვენ ზემოთ! სტყუი მშვენივრად ხედავ!

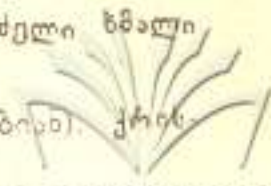
ანატოლიოსი უკვდავ ღმერთებსა ვფიცავ ეს მხოლოდ დილის ნისლია; უკვე თენდება..

იულიანე, მე კი გეუბნები, გალილეველთა ურდოებია-მეთქი! შეხედე, აგერ ისინი, მოწით მოსიარულნი სამოსი რომ მოსავთ, მოწამენი არიან, ასე უწოდებენ მათ, გარს მომღერალი ქალები შემოხვევიან, თავიანთი ხელით დაგლეჯილ თმას ღამბებად რომ აბამენ მშვილდზე, მათ მოსდევენ ბავშვები, თავიანთი გადმოყრილი ნაწლავებისგან რომ წნავენ შურდულებს.. ანთებული ჩირაღდნები!.. მაინც რამდენნი არიან.. უთვალავი, უანგარიშო, ურიცხვი პირდაპირ ჩვენკენ დაიძრნენ! ყველანი მე მიუუბრუნებენ, ჩემკენ მოჰქრიათ!..

ანატოლიოსი, ესენი სპარსელები არიან, მბრძანებელო! გვაფიწროებენ! ჩვენები უკან იხევენ..

იულიანე, არ შეიძლება, ფეხი არ მოიცვალოთ!.. გამაგრდით, ბერძნებო! გასალკადევდით, რომაელებო! დღეს ჩვენ გავათავისუფლებთ სამუაროს!

ბრძოლა კვლავ ახლოვდება, იულიანე ხმაღს იწიშვლება და აელჩართულ ბრძოლაში გადაწყვება ყველაზე სახტად რჩებიან.

ანატოლიოსი (ხელმძღვანელები გადახის). მომეშველეთ! იმპერატორი საფრთხეშია!
იულიანე (მებრძოლთა შორის). მე ვხედავ, ვხედავ აი, ისიც უფრო გრძელი ხმალი

მომეცით, უფრო გრძელი ხმალი
მარჯვენა მხრიდან შემოჭრილი რაჭმის ჯარისკაცები (მტერს ეკვეთებიან). კრი-

ტეს სახელით, კეისარისათვის
ანატოლი (ახალმოსულთა შორის). კრისტეს სახელით, კრისტესათვის! (მტერს ეკვეთებიან)
სტეფანოსის შუბს, რომელიც მკლავს გაუფლეთა და ფერდში ეათა იმპერატორის

იულიანე. აა... (შუბის წვერს ჩაიფრინდება და ფერდიდან ამოგლეჯას ცდილობს, მაგრამ
ხელს გადაისერავს, ხმამაღლა შეჰყვიარებს და ეცხმება).
ანატოლი (ხმამაღლა გაჰყვიარებს ბრბოში). რომაული შუბი, გოლეოთიდან ჩამოტანილი

(უიარაღო შეიჭრება ხელჩართულ ბრძოლაში და იქვე ეცემა, სპარსელებს შერ განგმიოული!
არეულ-დარეულობა, სასოწარკვეთილი ყვირილი იმპერატორის ლაშქარში: იმპერატორი
იმპერატორი დაქრეს!

იულიანე (ფეხზე წამოდგომას ცდილობს, მაგრამ ხელახლა ეცემა და ყვირის). შენ გაი-
მარჯვე, გალილეველი!

ხმები. იმპერატორი დაეცა!
ანატოლიოსი. იმპერატორი დაქრილია! დაიფარეთ, მკერდით დაიფარეთ, უკვდავი ღმე-
რთების სახელით! (თავგანწირული გადაეშვება ბრძოლაში და ცდილობს გზა გადაუღობოს სა-

ფრისმოდ დაძრულ სპარსელებს.)
გონებაშიხდილი იმპერატორი განზე გაჰყავთ. იმედროულად ბრძოლის ველზე გამოჩნდე-
ბა იოვიანე. რომელიც თავის რაზმებს მოუძღვის წინ.

იოვიანე. წინ, წინ, ჩემო მორწმუნე ძმებო! მივაგოთ კეისარს კეისარისა!
უკვდავი ჯარისკაცები (ყვირალით გაბზან მისკენ). კეისარი დაეცა! მოკლეს!.. კეისარი
მოკლეს!

იოვიანე. მოკლეს?! ო, ყოვლისმძლე უფალო ჩვენო, რომელიც დასჯი ორგულთი.. წინ!
უფალსა ნებავს, რომ ცოცხლობდეს მისი ერის ვხედავ, განიხვინე ცანი და ცეცხლისმფრქვე-
ველი ხმლების დაბლაპით გადმოვიდნენ ანგელოსები..

მკრისტიანე ჯარისკაცები (გაშმაგებით ეკვეთებიან მტერს). ჩვენთან არს კრისტე!
ანანიანს რაჭმის ჯარისკაცები. ჩვენთან არს გალილეველია ღმერთი! შემოკრებით მის
გარშემო წინ გვიძღვის მძლეობაშლე და უძლეველი!

გაფთრებულ ბრძოლა. იოვიანე თანდათანობით აფიწროებს მტერს რიგებს. სპარსელები
ბი უთავბოლად გარბიან. მზე ამოდის.

იმპერატორის კარავი. კარავს კალთა ჩამოშვებულია. მზიანი დღეა. იმპერატორი იული-
ანე უფროსად ააფენია სარეცელზე. მარჯვენა ფერდი, მკლავი და მხარი ნებვეული აქვს. სარე-
ცელთან დგანან ქორნი ორიბასიოსი, მატრინე და ივფერინოსი; ცოტა მოშორებით — ბასნი-

ლი კეისარიველი და სოფინსტი პრისპუსნი; სარეცელს ფერდით — მატრინე.
მატრინე. სისხლმა კვლავ გამოჟონა. უფრო მაგრად შევუხვევ-
ორიბასიოსი. მადლობელი ვარ, კეთილო ქალო. შენი ნაზი, მზრუნველი ხელები ძალიან
გამოგვადგა.

ივფერინოსი. ცოცხალი თუა მაინც?
ორიბასიოსი. ცოცხალია. ცოცხალი.

ივფერინოსი. რომ აღარ სუნთქავს?
ორიბასიოსი. როგორ არა, სუნთქავს.

კარავში შეშოლია ანნიანე; თან იმპერატორის ფარ-ხმალი მოაქვს; ხმალს დადებს და თვი-
თონს კარავს კართან ჩერდება.

პრისპუსნი. ებ, ჩემო ძვირფასო ამიანე, როგორაა ხაქნე იქ, ბრძოლის ველზე?
ანნიანე. უფრო უკეთ, ვიდრე აქ... ხომ არ?..

პრისპუსნი. არა, არა, ჭერ არა... მართალია, სპარსელები უკუვაქციეთო?
ანნიანე. დიახ. მხედართმთავარმა იოვიანემ თხებივით დაიფრინა ბარბაროსები. ეს-ესაა
მანაკში სამი ელჩი გვეახლა; ხაპორი ზავს ითხოვს.

პრისპუსნი როგორ გგონია, ნევიტა დათანხმდება?
ანნიანე. ნევიტამ მთავარსარდლობა იოვიანეს გადასცა. კველანი იოვიანეს გარშემო ირა-
ზმებიან. მასში ხედავენ ერთადერთ მხსნელს...

ორიბასიოსი. ცოტა ჩუმად; მგონი, შეირბა...
ანნიანე. შეირბა? იქნებ გონსაც მოვიდეს!.. ნუთუ იმასაც უნდა მოესწროს, რომ...

ავფარიოსი. რას, ამიანე?

ამიანე. ჯარისკაცებიცა და სარდლებიც ახალი იმპერატორის არჩევას აპირებენ.

პინკა. რას ამბობ?

ავფარიოსი. რა სამარცხვინო სულსწრაფობაა!

ამიანე. ლაშქრობის საშისი ბასილი თითქოს ერთგვარად ამართლებს ამას მაგრამ მაინც...

მაქსიმე. გონს მოდის... თვალი გაახილა...

იულიანე ერთხანს ჩუპად წვეს; ალურბანად მოსჩერებოდა თავის მუცელს.

ორიბასიოსი. მიცანი, მბრძანებელო?

იულიანე. დიახ, ჩემო ორიბასიოს!

ორიბასიოსი. მხოლოდ იცოდე, მშვიდად წოლაა საჭირო.

იულიანე. მშვიდად წოლაო?... ა... კიდევ კარგი, რომ გამახსენე! - ხლავე უნდა ავდგე!

ორიბასიოსი. არ შეიძლება, მბრძანებელო! გეშუდარები...

იულიანე. ახლავე უნდა ავდგე-მეთქი! რა დროს მშვიდად წოლაა? საპორს კუდიო ქვა უნდა ვასროლინო.

ავფარიოსი. საპორი უკვე დავამარცხეთ, მბრძანებელო. ელჩები გამოგწავნა ბანაკში; ზავს ითხოვს.

იულიანე. მართლა? მადლობა ღმერთს... ის მაინც დავამარცხე!

მაგრამ არავითარი ზავი! მინდა მთლიანად გავსრისო და გავანადგურო! კო, მართლა, სადაა ჩემი ფარი? ნუთუ დავკარგე?

ამიანე. არა, ჩემო იმპერატორო... აი, აგერ შენი ფარ-ხმალი...

იულიანე. აა, ჩემი მრავალნაცადი ფარი! მადლობა ღმერთს, რომ ბარბაროსებს არ ჩაუვარდა ხელში. მომეცით, მკლავზე მოვირგო...

მაქსიმე. ო, მბრძანებელო, ახლა ის მეტიხმეტად მძიმეა შენთვის.

იულიანე. ა, ეს შენა ხარ? მართალს ამბობ, ჩემო ღვთისმოსავო, ცოტა არ იყოს, მართლა მძიმეა... გვერდით დამიდე. მინდა თვალი შევავლო... ამას ვის ვხედავ? ამიანე!.. ახლა შენა ხარ ჩემი სხეულის მცველი? კი მაგრამ, ანატოლიოსი რა იქნა?

ამიანე. ანატოლიოსი აწ უკვე ნეტართა კუნძულების მკვიდრია, მბრძანებელო.

იულიანე. მოკლეს? ჩემი გულისთვის დაეცა ბრძოლის ველზე?.. მაშ, უკვე ნეტართა კუნძულის მკვიდრია? კმ...

კიდევ ერთი შეგობარი დავკარგე. ემ, ჩემო მაქსიმე... არა, დღეს სპარსეთის მეფის ელჩებს არ მივიღებ. მათ მხოლოდ დროის მოგება სურთ. არც ზავს დავიანხმდები. მინდა ბოლომდე ვისარგებლო გამარჯვებით. დაშქარი კვლავ კტესიფონისაკენ აიღებს გეზს.

ორიბასიოსი. ახლა ეს შეუძლებელია, მბრძანებელო! შენი ქრილობები ხომ არ დაგავაწყდა?

იულიანე. ჩემი ქრილობები მალე შეიკრავს პირს. თქვი, ხომ შპირდები, ორიბასიოს?

ორიბასიოსი. უწინარეს ყოვლისა, სიმშვიდეა საჭირო.

იულიანე. რა სამწუხაროა. რალა მაინცდამაინც ახლა, როცა ამდენი მნიშვნელოვანი საქმეა მოსაგვარებელი? ნევიტას ხომ ვერ მივანდობ? ამ შემთხვევაში ვერც მას ვენდობი და ვერც სხვა ვინმეს, ყველაფერი მე თვითონ უნდა გადავწყვიტო... არადა, მართლა ცუდადა ვარ ბედი არ გინდა? მითხარი, ამიანე, რა ბჭვია იმ დაწყვეტილ ადგალს?

ამიანე. რა ადგალს ჩემო მოწყალეო იმპერატორო?

იულიანე. სადაც მე სპარსელებმა შუბით დამჭრეს?

ამიანე. გალმა მდებარე სოფლის — ფრიგიის სახელი ბჭვია...

მაქსიმე. აი...

იულიანე. რაო?... რა თქვი?..

ამიანე. ფრიგია ბჭვია, მბრძანებელო, ისევე, როგორც მის მახლობლად მდებარე სოფელს...

იულიანე. ემ, მაქსიმე... მაქსიმე!

მაქსიმე. მომატყუებს! (მოსასხამს აიფარებს სახეზე და სარეცლის ფერხით მიწაზე ეშვება.)

ორიბასიოსი. რამ შეგაკრთო, ჩემო ძვირფასო იმპერატორო?

იულიანე. არაფერია... ისე... ფრიგია? ახლა კი მესმის.. ნევიტას აღბათ მაინც მოუწევს საქმის ხელში აღება. წადი და უთხარი მასაც და სხვებსაც...

ამიანე. მბრძანებელო, ისინი უკვე შენი სახელით...

იულიანო, უყვე?.. თუმცა პო, რა თქმა უნდა კეთილი და პატიოსანი, სამყაროულმა ნე-
ბან მზაკვრულად მაცთუნა, მაქსიმე!

ნაპრინო, მბრძანებელი, ჭრილობამ პირი გაიხსნა.

იულიანო, რად მიმაღავდი, ორიბასიოს?

ორიბასიოსი, რას გიმაღავდი, ჩემო ძვირფასო მბრძანებელი?

იულიანო, იმას, რომ მალე უნდა დაგტოვოთ, რატომ აღრევე არ მითხარი?

ორიბასიოსი, ო, ჩემო იმპერატორო!

ბასილი, ბასილი, იულიანო.. იულიანე! (კეთილი ჩაიკეცებ სარეველთა).

იულიანო, ბასილი, ჩემო ძმავო და მეგობარო.. რა ბედნიერი დღეები გვიტარებია ერთად.

ნუ სტირით, ასე ახალგაზრდა რომ გტოვებთ, როდესაც ღმერთები ნაადრევად გაიხმობენ
კაცს ამ სოფლიდან, ეს უოველთვის როდი ნიშნავს იმას, რომ მის მიმართ მტრულად არაა
განწყობილნი, რა არის სიკვდილი? სხვა არაფერი, თუ არა ხარკის გაღება მტრის მარად წა-
რმავალი სამეფოსათვის, ფუჭია დრტვინვა, განა თვითველი ჩვენგანი არ ეტრფის სიბრძნეს?
ხოლო სიბრძნე გვასწავლის ჩვენ, რომ უზენაესი ნეტარება ხორცის კი არა, სულის სიცოცხ-
ლესთანაა წილნაყარი? ამ მხრივ გალილეველები მართალი არიან, თუმცა, მაგრამ, მოდიო-
მოვეშვით ამას, სიკვდილ-სიცოცხლის გამრიგე ძალებს რომ ცოტა მეტი გულუხვობა გამოეჩი-
ნათ და ერთი პატარა ოხულებების დამოავრების საშუალება მოეცათ ჩემთვის, ექვი არ მე-
პარება, რომ ბოლოს და ბოლოს შევძლებდი..

ორიბასიოსი, ო, ჩემო მბრძანებელი, ამდენი ლაპარაკი ხომ არ დაგლღის?

იულიანო, არა, არა.. ისე კარგად ვგრძნობ თავს..

ბასილი, იულიანე, ჩემო ძვირფასო ძმავო, მითხარი, არაფრის დაბრუნებას არ ისურვებდი?

იულიანო, ჭეშმარიტად, არაფერი ამგვარი არ მახსენდება.

ბასილი, მაშ, არაფერს ნანობ, იულიანე?

იულიანო, არაფერს.. მე ვიცი, რომ, ჩემი შეგნებისა და შეძლებისამებრ, გონივრულად
ვიყენებდი იმ ძალას, რომელიც განგებამ თუ გარემოებამ მომანდო და რომელსაც ღვთიური
ძალმოსილების ანარეკლად უნდა ვთვლიდეთ. მე არა მსურდა, არც არასდროს მისურვია რა-
მე ბოროტი, არც ვისიმე უბედურება, ამ ლაშქრობას თავისი გონივრული და გასამართლებე-
ლი საბაბიც მოეძებნება, ხოლო თუ ვინმეს მაინც მგონია, რომ ვერ გავანართლე ეველა იმედი,
რასაც ამყარებდნენ ჩემზე, დაე, ნუ დაივიწყებს იმ იდუმალ ძალებსაც, რომლებზედაც უმე-
ტესწილად დამოკიდებულია ადამიანური მცდელობისა და ძალისხმევის ეველა შედეგი.

ნაპრინო (ორიბასიოსს), გესმის, რა მძიმედ სუნთქავს?

ორიბასიოსი, მალე ხმაც უდალატებს.

იულიანო, ჩემი მენკვიდრის არჩევაზე ვერაფერს ვიტყვი.. ჩემი ქონება ევფერიოსმა გაე-
ნაწილოს იმათ, ვინც ეველაზე ახლო იყო ჩემთან.. ბევრი არაფერი მრჩება, ვინაიდან უოველ-
თვის იმ აზრისა ვიყავი, რომ ჭეშმარიტი ფილოსოფოსი.. რა ბდება? მზე უკვე ჩადის?

ორიბასიოსი, არა, ჩემო იმპერატორო, დაღამებამდე ჯერ დიდი დროა.

იულიანო, საკვირველია მომჩვენა, თოქოს უცებ დაბნელდა..

ო, სიბრძნე, სიბრძნე! არასოდეს განუდგე სიბრძნეს, ჩემო კეთილო პრისკუს! მაგრამ
უოველთვის ფრთხილად იყავ იმ რაღაც აუხსენლის მიმართ, რომელიც ჩვენ გარეთაა..

მაქსიმე წავიდა?

ნაპრინო, არა, ძმავო ჩემო!

იულიანო, ეველი ნიშრება, რა იქნება, რომ..

ნაპრინო, წყალი? მხოლოდ ორიოდე 'ყლუბი, მბრძანებელი! (ბაგეებთან მიუტანს თასს).

ორიბასიოსი (ჩველხლით, მაკრინეს), სისხლი ჩაექცა.

იულიანო, ნუ სტირით! ნურც ერთი ბერძენი ნუ დამიტირებს.. ვარსკვლავებს შევფერ-
ოლები.

მშვენიერი ტაძრები.. ქანდაკებები.. მაგრამ რა შორსაა.

ნაპრინო, რას ამბობს.

ორიბასიოსი, არ ვიცი: მე მგონი, ბოდავს.

იულიანო (თვალებდაბჯკული), აღექსანდრემ შეძლო ტრიუმფით შესულიყო ბაბილონ-
ში.. იქნებ მეც.. მონხიბლავი, ფოთლებისა და ევაილების გვირგინით უბღმეგული ქაბუ-
კები.. მოცმეკვავე ქალიშვილები.. მაგრამ რა შორსაა, შორს..

მშვენიერი მიწა.. მშვენიერი სიცოცხლე, მიწიერი, ამქვეყნიური! (ფართოდ გაიხელს
რვალებს).

ო, მზეო, მზეო, რატომ მომატუფე მე?.. (ეღება).

საქართველოს
ლიტერატურის

ორიბასიონსი (მცირე ხმას დუმილის შემდეგ) გათავდა.
პარავსი მყოფნი მოკვდა... მოკვდა
ორიბასიონსი დიახ, მოკვდა.
ბასილი და მაკრინე მუხლს მოიყრიან და ლოცულობენ. ევფროსის გლოვის ნიშნად მო-
სახსნის კალთას წამოიფარებს თავზე. შორიდან ბუკნაღარისა

ქრისტეშვიდი
ბინდო

უვირილი ბანაკიდან. გაუმარჯოს იმპერატორ იოვიანეს!
ორიბასიონსი გესმით, გესმით?
ამინი. მხედართმთავარი იოვიანე იმპერატორად გამოაცხადეს!
მატსიმე (იციანს). გალილეველი იოვიანე! დიახ, დიახ... დიახ!
ორიბასიონსი. რა სამარცხეონო სულსწრაფობაა! ისიც კი არ იციან, რომ...
პრინცაუსი იოვიანე... ეს ძღვევამოხილი გმირი, ჩვენი მხსნელი? იმპერატორი იოვიანე
ქრესმარტად ხოტბის ღირსია! იმედია, ამ ცბიერმა კიტრონმა ვერ მოასწრო და... (სასწრაფოდ
გაღიხს.)

ბასილი. ვერ კიდევ არ გაცხადებულა შენი სხეული, რომ უკვე დაგივიწყეს. და ამ უხანო
დიდებაზე გაცვალე სულის უკვდავება?

მატსიმე (ღგება). იულიანეს სულიხათვის პახუხს აგებს სამყაროს ნება!
მაკრინე. ღმერთს ნუ სცოდავ; თუმცა მართლა გაუვარდა მიცვალებული...
მატსიმე (ცხედარს უაღლოვდება). მოუვარდა და ვაცოუნე... არა, მე არა...
ის ცოუნებულ იქნა, როგორც კენი, ცოუნებულ იქნა, როგორც იუდა... თქვენი ღმერთი
მფლანგველი ღმერთია, გალილეველნი! რამდენ სულს ხარჯავს?
მაშ, ამქერადაც არ იყავი ქრესმარტი, აუცილებლობის მსხვერპლი?
ღირს კია მაშინ სიციცბლე? ევლადერი ფუჭი თამაშია მხოლოდ და მხოლოდ. ბინდო.
დეს — ნიშნავს ძალაუნებურად ბინდოდეს...

ო. ჩემო ძვირფასო, ყველა ნიშანმა მომატეუა; ყველადერი ორქოფული ენით ლაპარაკო-
ბდა, და მე მომეჩვენა, რომ სწორედ შენ უნდა უოფილიყავი ორი სამყაროს შემრიგებელი!
მესამე სამეფო მოვა! ადამიანის სული კვლავ დაიბრუნებს თავის სამკვიდროს! და მა-
შინ მსხვერპლს შესწირავენ შენი და შენს ნალიმზე წვეული ორი სტუმრის ცოდვების გამო-
სახსიდად! (წიღის.)

მაკრინე (ღგება, გაფიქრებული). ბასილი. ჩახვდი ამ წარმართის სიტყვებს?
ბასილი. ვერა. მაგრამ უფერად მომეფინა დიდი ნათელი, და მე ცხადად, თვალნათლივ
ვხედავ, რომ ჩვენ წინაშეა მშვენიერი, დამსხვრეული საჭურველი უფლისა.

მაკრინე. დიახ, ქრესმარტად ძვირფასი, მშვენიერი საჭურველი!
ბასილი. ქრისტე, ქრისტე, სად იყო შენი ხალხი, რომ ვერ ხედავდა აშკარა ნიშანს შე-
ნას? კეისარი იულიანე საჭურველი იყო შენი რისხვისა, საჭურველი, რომელსაც სიკვდილი
კი არ მოჰქონდა ჩვენთვის, არამედ აღდგომა.

მაკრინე. საშინელია ღვთიური არჩევანის საიდუმლო! რა ვიცით ჩვენ?..
ბასილი. ხომ ითქვა: „ზოგ ქურჭელს ზელენ სირცხვილისათვის, ზოგსაც — დიდებისა-
თვის!“

მაკრინე. ო, ძმაო, ნუ ჩავუღრმავდებით აზრით ღვთაებრივი სიბრძნის ამ უფსკრულს
(ცხედარს თავზე ატრება და თვალუბს უხუტავს.)
სულთ ცთომილთ ადამის ძისა, თუკი ზეგარდმო გეწერა ცთომა, ეს უცილობლად შეგე-
რაცხება შენ იმ დიად ღღეს, როცა მძღვეთამძღვე მსაჭული მოვა თვიაი დიდების ღრუბლით.
რათა განიკითხოს ცოცხალი მკვდრები და მკვდარი ცოცხლები..